

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2024/2
72. évfolyam

2024. február

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának 8/2023. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.059/2022/11. szám) a kétoldalú jogsegélyegyezmények alkalmazhatósága közigazgatási ügyekre	183
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának 9/2023. Jogegységi határozata (Jpe.IV.60.038/2023/12. szám) a végrehajtási záradékkal ellátható közjegyzői okiratba foglalt követelés elévüléséről	190
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.054/2022/14. számú jogegységi hatályú határozata.....	194

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

27	I. Amennyiben a terhelttel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn, annak vizsgálata és az abból eredő jogkövetkezmények levonása megelőzi a specialitás megsértése miatti jogkövetkezmények alkalmazását, illetve az annak feloldásával kapcsolatos intézkedéseket.
	II. Jogos védelem alapján a terhelt felmentésének van helye az ellene garázdaság büntette miatt emelt vád alól, amennyiben az irányadó tényállás alapján az őt ért jogtalan támadással szemben védekezett, és a jogos védelem határait nem lépte túl.....
28	I. A közügyektől eltiltás kiszabása akkor törvénysértő, ha az eljárt bíróság a Btk.-ban meghatározott kötelező, bírói mérlegelést nem tűrő rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva a törvény által lehetővé nem tett esetben vagy mértékben szabja ki a mellékbüntetést.
	II. A közügyektől eltiltás tartalmára vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a mellékbüntetés kiszabási feltételei közé, így a mellékbüntetés alkalmazásából eredő jogosultságok korlátozásának konkrét terjedelme, illetve a kiszabás indokolatlansága nem képezheti a felülvizsgálat tárgyát
29	I. A Be. 649. § (1) bekezdés b) pontjában írt felülvizsgálati ok két fordulata kapcsán a Kúria döntési jogköre eltérő. A Btk. más szabályának megsértése esetén, törvénysértő büntetés okán csak az olyan anyagi jogi szabály megsértése képez felülvizsgálati okot, amelynek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény a bíróság számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvételé miatt az egyszerűsített felülvizsgálat nem ad jogorvoslati lehetőséget; a felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén azonban a büntetés abban

az esetben is lehet törvénysértő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra, de a helyes minősítés alapulvételével eltúlzottan enyhe vagy súlyos.

II. A kábítószer átruházása során az ügylet résztvevői a saját tevékenységükért felelnek; fel sem merülhet, hogy a kábítószer a saját fogyasztás céljából megszerző személy a kábítószer átadójának felbujtója lenne

30 I. A vesztegetés alapesetét kimerítő terhelt magatartások lényege (jogtalan előny kérése, illetve az egyetértés azzal) a jellegüknél fogva eleve a rendőr mint hivatalos személy működésének jogellenes és egyúttal rendeltetésellenes gyakorlása, melynek célja a befolyásoláson túl a minősített esetként szabályozott hivatali kötelesség megszegése volt.

II. Tártstettségben is elkövethető a cselekmény, feltéve, hogy ugyanabban az ügyben több hivatalos személy jár(hat) el, és működésükkel kapcsolatban az elkövetők egymás tevékenységéről tudva, közösen kérik vagy fogadják el az előnyt, vagy annak ígéretét

31 A zsarolás és a rablás nem a fenyegetés „intenzitása”, hanem tartalma és jellege alapján határolandó el. Az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés burkolt formában is megvalósítható. Így rablás valósul meg, ha a terhelt a közterületen megszólított sértettek előtt – a kitartó pénzköveteléssel egyidőben – küzdősportolói múltjáról, börtönviselt előéletéről és korábbi erőszakos bűncselekményeiről számol be annak érdekében, hogy a sértettek a követelését teljesítsék

32 I. Ha ugyanaz a személy előbb védőként, majd megbízásának megszűnése után a tanú segítőjeként jár el, a Be. 43. § (1) bekezdés f) pontja szerinti kizárási ok fel sem merül, az ugyanis csak akkor zárja ki a védő eljárását, ha a védő e megbízása előtt vagy azzal egyidejűleg jár el tanú segítőjeként is. Ha pedig – erre tekintettel – a terhelttel való érdekellentéte már a védői közreműködése idején is fennállt, az csak akkor valósít meg felülvizsgálati okot, ha a védő az eljárás bírósági szakaszában vett részt, és csak akkor érvényesíthető, ha utóbb jut a terhelt tudomására és azt nyomban bejelenti.

II. A bírói jogértelmezést igénylő jogkérdések megítélése során a Kúria tanácselnöki értekezletének véleménye nem, ellenben a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata hivatkozandó.....

227

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

- [33](#) I. Az elévülés joghatása nem szerződésen alapul, ezért az elévülésre nem a felek közti jogviszony keletkezésekor hatályban volt jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni, hanem az igény keletkezésekor hatályos rendelkezések irányadók.
II. A villamosenergia-vásárlási szerződésből eredő polgári jogi igényekre vonatkozó speciális elévülési időt a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igényre nem lehet alkalmazni, mert az önálló kötelmen és nem szerződésen alapuló alanyi jog érvényesítését jelenti. [240](#)
- [34](#) A garanciaszervezet kezességvállalásának tartalma megegyezik a garanciavállaló nyilatkozat tartalmával, az általa vállalt személyi biztosíték mégis a kezesség, amelyre a speciális jogszabályok és a szerződés által nem szabályozott kérdésekben a Ptk.-nak a kezességre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni [241](#)
- [35](#) A tulajdonos és mások (a szomszédos ingatlan tulajdonosai) érdekeinek összemérése alapján foglалható állás abban a kérdésben, hogy a zavarás olyan mértékű-e, amelyet a sérelmet szenvedett fél még tűrni tartozik, vagy pedig mint szükségtelen zavarás birtokvédelmi igényt alapoz meg. A zavarás fennállása bizonyításra szoruló ténykérdés, a zavarás szükségtelenségének megállapítása a bíróság mérlegelési tevékenységét igénylő jogkérdés. Minden esetben egyedileg, valamennyi érintett érdekének figyelembevételével, az összes körülmény alapján kell azt megítélni, hogy a lakóingatlanok közelében felállított sportpálya használata sérti-e a lakóövezetben lakó tulajdonosoknak az ingatlanok zavartalan, a meglévő környezeti adottságok használatához fűződő érdekét olyan mértékben, hogy az meghaladja-e az általános tűrés küszöböt [247](#)
- [36](#) A gazdasági élet kiemelkedő szereplői vagyoni helyzetüknél, a gazdasági folyamatokban való aktív részvételüknél fogva ezen tevékenységük körében közszereplőnek minősülnek, ezért az ezzel kapcsolatos kritikát tűrni kötelesek, amennyiben az nem sérti az emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogukat. A kifejtett kritika akár erőteljes, éles, konfrontatív is lehet..... [252](#)
- [37](#) Az Infotv. a közérdekű adat megismerésének jogát – az Alaptörvény 39. §-ában írt közpénz kezelésének hiányában – a közfeladat ellátásához köti. A közfeladat ellátására való felkészülés nem része, helyette előfeltétele a közfeladat későbbi teljesítésének [258](#)
- [38](#) A sportversenyen történt baleset miatt bekövetkezett kár megtérítéséért való felelősséget speciális sportjogi kártérítési szabályok hiányában a Ptk. rendelkezései alapján kell megítélni [261](#)
- [39](#) I. Költségpótló járadékigényt nem csupán a károsult, hanem az őt segítő hozzátartozója

is érvényesíthet. Ha az e tevékenységeket végző hozzátartozónál jövedelemvesztéség keletkezik, az külön kártérítési igényt alapozhat meg. Ezeknek a követeléseknek eltérő tény- és jogalapjuk van.

II. A felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya – az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében – sem olyan tény-, sem pedig olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak.....

- [40](#) A megállapítási kereset tárgya csak jog, illetve jogviszony lehet. Ennek hiányában megállapítási kereset nem indítható [267](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [41](#) I. Az egyesület döntéshozó szerve ülése szabályszerű összehívásának – a törvényben meghatározott tizenöt napos határidő betartása mellett – az is feltétele, hogy megtörténjen a napirend tartalmi előkészítése és annak közlése a szavazásra jogosult tagokkal.
II. A jegyzőkönyvbe foglalt elsőfokú fegyelmi határozat meghozatalával egyidejűleg akkor történik meg annak közlése is, ha a fegyelmi ülésen megjelent tag azt meg is ismeri [275](#)
- [42](#) I. Szakszervezeti szövetség esetén a tagsági jogviszony hiánya – és emiatt a hiányzó perbeli legitimáció – kizárja a kereset érdemi elbírálását.
II. A tagsági jogviszony hiánya – nemcsak abban az esetben, ha a tag tagsága a peres eljárás alatt szűnik meg, de akkor is, ha az már a peres eljárás megindításakor hiányzott – a Ptké. 10/A. §-a értelmében a per megszüntetését alapozza meg [278](#)
- [43](#) I. A jogi személyiséggel rendelkező vallási közösségek különböző típusaira meghatározott, fokozatosan szigorodó feltételrendszer logikailag egymásra épülő szabályozást tartalmaz. Feltételezi az adott vallási közösség működésének növekvő idejét és annak előrehaladtával a kimutatható társadalmi támogatottság mértékének növekedését is. A vallási közösségek magasabb szintű jogállása a korábbi jogállást feltételező és folyamatosan bővülő feltételrendszer teljesítésével érhető el.
II. A nyilvántartásba vett egyház és a bejegyzett egyház elismerésének feltételei között a társadalmi támogatottság alternatív mutatói, az előírt nagyságú taglétszám, illetve a magánszemélyek személyi jövedelemadójának a felajánlásából jelentkező eredmény szerepelnek..... [281](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
MUNKAÜGYI SZAKÁG**
- [44](#) Az érvénytelen munkaszerződés alapján létrejött munkaviszonyt a belőle származó [285](#)

	jogok és kötelezettségek szempontjából úgy kell elbírálni, mintha érvényes munkaszerződés alapján állt volna fenn. Ebből az következik, hogy a már elvégzett munkáért díjazás jár, a munkavállalót megilletik a munkaviszony alapján járó juttatások, az adott időtartam munkaviszonyban eltöltött időnek minősül. Nem jelenti ez a rendelkezés azonban azt, hogy az érvénytelennek minősített szerződést kell érvényesnek tekinteni és az abban rögzítettek szerint kell elszámolni. Az elszámolási kötelezettség az Mt. általános szabályai szerint áll fenn.....	
45	Az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személyt a szolgálati elismerés címén járó, az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott szolgálati időnek megfelelő fokozatú juttatás akkor illette meg, ha a megállapított szolgálati ideje a szolgálati jogviszony létesítése után elérte vagy meghaladta a 25, 30 vagy 40 évet.....	290
	KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM	
46	A Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontja csak a vitatott közigazgatási cselekmény tekintetében teszi lehetővé azt, hogy a bíróság a felek rendelkezési jogán (a kereseti kérelemhez kötöttség elvén) átlépve hivatalból vizsgálatot folytasson, és a támadott közigazgatási cselekmény semmisségét (nem létező voltát) állapítsa meg.....	294
47	I. Amennyiben önkormányzati hatósági ügyben az első- és a másodfokú döntés meghozatalában az egyedi döntésen név szerint is feltüntetett ugyanazon ügyintéző vesz részt, nem mellőzhető annak részletes vizsgálata, hogy e személy a döntések előkészítésében és az érdemi döntések meghozatalában milyen mértékben vett részt. II. Amennyiben az egyedi döntésen ügyintézőként feltüntetett személy aktív és érdemi részvétele mindkét fokú döntés esetén megállapítható, ez felveti a tisztességes eljárás követelményének és az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvénybe foglalt kizárás szabályainak a megsértését.....	297
48	I. A tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem alapján indult ingatlan-nyilvántartási eljárásban az adásvételi szerződésen a gyámhatósági jóváhagyás hiánya az adásvételi szerződést nem teszi érvénytelenné, az ingatlan-nyilvántartási hatóság a gyámhatósági határozat meghozataláig az eljárását felfüggeszti. II. A bírósági végrehajtásról szóló törvényben meghatározott soron kívüli eljárás esetén is érvényesül az ingatlan-nyilvántartási törvény 7. §-ában és a Polgári Törvénykönyv 5:169. §-ában szabályozott rangsor elve. A rangsor megállapításánál a tulajdonjog bejegyzési kérelem érkezésének időpontja az irányadó abban az esetben is,	301
	ha az ingatlan-nyilvántartási hatóság az eljárását a gyámhatóság jóváhagyó határozata meghozataláig felfüggeszti. III. Az ingatlan-nyilvántartási határozat visszavonásával összefüggésben az Ákr. 120. § (2) bekezdésében foglalt jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog sérelme csak az Inyvtv.-nek a határozat visszavonására és a Ptk. V. fejezetének az ingatlan-nyilvántartásra vonatkozó részével együtt értelmezhető.....	305
49	A hatósági eljárás szünetelése akkor állapítható meg, ha azt valamennyi ügyfél – vagyis nem csak a kérelmező ügyfél – együttesen kéri.....	305
50	I. A társadalmi szerepvállalás, a közügyekben való részvétel egyik következménye a magánélet védelmének alacsonyabb szintje. II. Abból, hogy a kérelmező éveken keresztül meghatározó közéleti személyiség volt, még nem következik az, hogy a magánélethez való joga aránytalanul korlátozható lenne és valamennyi, a magánéletére vonatkozó adata közérdekből nyilvános adat lenne. A közszereplőket is megilleti a magánélet védelméhez való jog. III. Egy közszereplő vagy volt közszereplő személye önmagában nem testesíthet meg közéleti vagy politikai vitát, ahhoz vizsgálendő a sajtócikk jellege minden ügyben esetről esetre, miután a közszereplő közéleti szerepvállalása nem fosztja meg őt a magánélet védelméről. IV. Olyan fényképek és cikk megjelentetése, amelyek kizárólagos célja a közismert kérelmező magánéletének nyilvánosságra hozatalával a pusztán kíváncsiság, pletykaéhség kielégítése, nem tekinthető olyan tartalomnak, amely közérdekű társadalmi vitához járul hozzá.....	308
51	A korhatár betöltését megelőzően megállapított nyugdíjbiztosítási ellátási formák nem azonosíthatóak minden további feltétel vizsgálata nélkül a korhatár előtti ellátással.....	320
52	Törvénnyel elrendelt tulajdonszerzés megítélésénél az Alaptörvény 28. cikke alapján figyelembe kell venni, hogy a tulajdonszerzéshez kötődő alkotmányos garanciák érvényesülnek-e, továbbá a józan ész szerinti értelmezés részét képezi a még irányadó jogelvek, így a <i>nemo plus iuris</i> elvének figyelembe vétele.....	322
53	A pénzüsszegben elrendelt vagyonekobzást a pénzbeli követelések szabályai szerint kell végrehajtani. Ebben az esetben is vizsgálni kell az elévülés szabályait.....	327
54	Tejhasznú tehéntartás mezőgazdasági támogatására vonatkozóan speciális szabályként a Jogcímrendelet, különös jogszabályként a Támogatási törvény és általános normaként az Ákr. alkalmazandó. A Jogcímrendelet alapján a tejhasznú tehéntartás többéves támogatási időszakon belül éves támogatása azon tejhasznú, azaz	329

- ellett tehenek után igényelhető, amelyek a tárgyév március 31-én a mezőgazdasági termelő tenyészetében találhatóak
55 I. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a helyi önkormányzat képviselő-testületének csupán normatív határozata jogszabályba ütközését vizsgálhatja.
 II. A Kp. 144. §-a alapján a bíróság az önkormányzati rendelet és nem az önkormányzat képviselő-testületének határozata más jogszabályba ütközésének vizsgálatát kezdeményezheti [332](#)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

- I** C-38/21, C-47/21, C-232/21. sz. BMW Bank ügyben 2023. december 21-én hozott ítélet..... [334](#)
II C-683/21. sz. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ügyben 2023. december 5-én hozott ítélet [364](#)
III C-206/22. sz. Sparkasse Südpfalz ügyben 2023. december 14-én hozott ítélet..... [371](#)
IV C-396/22. sz. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut) ügyben 2023. december 21-én hozott ítélet..... [374](#)
V C-397/22. sz. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut) ügyben 2023. december 21-én hozott ítélet..... [378](#)

FÓRUM

- Pomeisl András József: A Kúria felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos gyakorlata II. – A felülvizsgálat engedélyezésének megtagadása..... [384](#)
 Tóth Andrea Noémi: „A jogegység követelménye a büntető-, a közigazgatási és a polgári eljárásban” Beszámoló a Kúria Werbőczy Kutatóintézet III. Kutatóintézeti Napjáról..... [397](#)

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Uniformity decision No. 8/2023 (Jpe.III.60.059/2022/11.) on the applicability of bilateral agreements on mutual assistance in administrative matters	183
Uniformity decision No. 9/2023. (Jpe.IV.60.038/2023/12.) on the limitation period for a claim included in a notarial deed including an enforcement clause	190
Decision Jpe.II.60.054/2022/14. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia ..	194

CRIMINAL CHAMBER

27	I. If the defendant is exempt from criminal responsibility, the examination of the grounds of exemption and drawing conclusions thereof shall precede the application of the legal consequences of the breach of speciality and the measures to be taken to lift it. II. On the basis of a justifiable defence, the defendant may be acquitted of the charge for public nuisance, provided that on the basis of the relevant facts, he defended himself against the unlawful attack and did not exceed the limits of justifiable defence.....	209
28	I. Ordering deprivation of civil rights as an additional penalty is unlawful if the court imposes it in a case or to an extent not permitted by law, without taking into account the mandatory and discretionary provisions of the Criminal Code. II. The provisions on the content of the deprivation of civil rights are not among the conditions for the imposition of additional penalty, so the specific scope of the restriction of the rights resulting from the application of the additional penalty and the unjustified nature of its imposition cannot be subject to review.....	212
29	I. The jurisdiction of the Curia is different in relation to the two grounds of review under Article 649 (1) (b) of the Code on Criminal Procedure. In the case of a violation of another rule of the Criminal Code, only a violation of a substantive rule of law applicable in the determination of a sentence, is limited by the law, constitutes a ground for review, and in its absence the rules on simplified procedure do not provide for review. However, in the case of an unlawful classification established in the review procedure, the penalty may be unlawful even if it was imposed within the limits of the penalty corresponding to the lawful classification, but it is excessively	

mild or severe based on the correct classification. II. In the case of a transfer of drugs, the parties to the transaction are responsible for their own actions; it is not possible that the person acquiring the drugs for his own consumption being the abettor of the person transferring the drugs	216	
30	I. By their very nature, the incriminating conduct constituting active corruption (requesting or agreeing to an unlawful advantage) is the unlawful and improper exercise of the functions of a police officer, the purpose of which, in addition to influence, was to breach his obligations as an officer. II. The offence may also be committed by coactors, provided that more officers can act in the same matter and, in connection with their activities, the coactors jointly seek or accept the benefit or the promise, in full knowledge of each other activities.....	220
31	Extortion and robbery are not defined by the "intensity" of the threat, but by its content and nature. A direct threat to life and limb may take the form of an implied threat. Thus, robbery is committed if the accused, when confronted in a public place, tells the victims about his past as a martial artist, his previous convictions and his violent past in order to get the victims to comply with his demands, at the same time as he insists on demanding money.....	223
32	I. If the same person acts first as a defender and then as a witness's aide after the termination of his/her mandate, the ground for exclusion under Article 43 (1) (f) of the Code on Criminal Procedure does not arise, as it only excludes the defender if he acts as a witness's aide before or simultaneously with his/her mandate. If, in view of this, the conflict of interest with the defendant already existed at the time of his involvement as the defence counsel, this only constitutes a ground for review if the defence counsel participated in the court phase of the proceedings and can only be enforced if the defendant becomes aware of it later and immediately announces it. II. When judging questions of law requiring judicial interpretation, the opinion of the chambers' presidents of the Curia conveyed at their meeting cannot be referred to, but the decision of the Curia published in the Collection of Judicial Decisions of the Curia can	227

**CIVIL CHAMBER
CIVIL DIVISION**

33	I. The effect of the limitation period is not based on a contract, therefore the limitation period is not based on the legal provisions, which were in force at the time the legal relationship between the parties arose, but on the provisions, which were in force at the time the claim arose. II. The special limitation period applicable to civil law claims arising from an electricity purchase contract cannot be applied to a claim for the recovery of unjust enrichment because it constitutes the enforcement of a subjective right based on a separate obligation and not on a contract.	240
34	The content of the guarantor's guarantee is the same as that of the guarantor's declaration, but the personal guarantee it provides is still a guarantee, to which the provisions of the Civil Code apply in matters not covered by special legislation and the contract	241
35	A balancing of the interests of the owner and others (the owners of the neighbouring property) will determine whether the disturbance is of a degree that the aggrieved party must tolerate or whether it is an unnecessary disturbance that gives rise to a claim for protection of the property. The existence of a disturbance is a question of fact requiring proof, while the determination of whether the disturbance is unnecessary is a question of law requiring the discretion of the court. In each case, it must be assessed individually and on the basis of all the circumstances, taking into account the interests of all the persons concerned whether the use of a sports ground near the residential property would harm the owners' interests in the undisturbed use of the properties to such an extent that it exceeds the general threshold of tolerance	247
36	Due to their wealth and their active participation in economic transactions, prominent economic figures are considered public figures in the context of their activities and are therefore obliged to tolerate criticism in this respect, provided that it does not infringe their right to human dignity. The criticism expressed may be strong, sharp and confrontational	252
37	The Data Protection Act links the right to access data of public interest - in the absence of the management of public funds as defined in Article 39 of the Fundamental Law - to the performance of a public task. The preparation for performing a public task is not part of the actual performance of the public task, but a prerequisite for its actual performance.....	258
38	In the absence of specific sports compensation rules, liability for compensation for damage caused by an accident at a sports competition shall be assessed on the basis of the provisions of the Civil Code	261

39	I. Not only the victim, but also his family members who are helping him, can claim loss of costs. If a relative carrying out these activities suffers a loss of income, this may give rise to a separate claim for compensation. These claims have different factual and legal bases. II. According to consistent and long-established case-law, neither a question of fact nor a question of law which did not arise in the previous proceedings and which has not been previously raised by the parties may be the subject of a review procedure ...	264
40	The subject-matter of an action for a declaration can only be a right or a legal relationship. In the absence of this, no action for a declaration may be brought	267

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

41	I. The proper convening of a meeting of the decision-making body of the association, in addition to the fifteen-day time limit laid down by law, also requires that the agenda be prepared and communicated to the members entitled to vote. II. The taking of a disciplinary decision of first instance entered in the minutes and its communication happens simultaneously if the member is present at the disciplinary meeting	275
42	I. In the case of a trade union federation, the lack of membership - and therefore the lack of legitimacy to bring the action - precludes a decision on the merits. II. The absence of membership - not only if the membership ceases during the litigation, but also if it was already absent at the time the litigation was initiated - is a ground for the termination of the litigation pursuant to Article 10/A of the Act CLXXVII of 2013 on the transitional and enabling provisions related to the entry into force of the Civil Code (Ptké.)	278
43	I. The progressively stricter conditions laid down for the different types of religious communities with legal personality contain a logical hierarchy of rules. It also assumes an increasing length of time of operation with respect to the religious community concerned and, as this progresses, an increase in the degree of social support. The higher status of religious communities is achieved by fulfilling a set of conditions applicable to the previous state that are constantly being expanded. II. The criteria for recognition of an administered church and a registered church include alternative indicators of social support, a prescribed number of members, and the result of the donation of personal income tax.....	281

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

44 An employment relationship based on an invalid employment contract shall be treated as if it had been based on a valid employment contract for the purposes of the rights and obligations arising therefrom. This implies that the employee is remunerated for the work already performed, is entitled to the benefits due under the employment relationship, and the period of time is considered as a period of employment. However, this provision does not mean that a contract which has been declared invalid is to be considered valid and settlement is due in accordance with the terms of the contract. The obligation of settlement shall be governed by the general rules of the Labour Code 285

45 A person in a medical service relationship was entitled to a benefit in the form of service recognition at a level corresponding to the length of service as defined in Article 9(2) of the Medical Service Employment Act, if the length of service determined after the establishment of the service relationship reached or exceeded 25, 30 or 40 years 290

ADMINISTRATIVE DIVISION

46 Article 85 (3) (a) of the Act on Administrative Procedure allows the court to conduct an ex officio examination only with respect to the contested administrative act, by going beyond the right of the parties to a dispose of the procedure (the principle of not going beyond the limits of an action), and to declare the nullity (non-existence) of the contested administrative act..... 294

47 I. Where the same administrator, whose name appears on the individual decision, is involved in the adoption of the first and second instance decisions in a case involving a local authority, it is necessary to examine in detail the extent to which that person was involved in the preparation of the decisions and in the adoption of the decisions on the merits.
II. If the person indicated as the administrator on an individual decision actively participated in the taking of that decision on the merits at first and second instances, this raises the question of a violation of the requirement of a fair procedure and the rules of exclusion contained in the Act on Administrative Procedure..... 297

48 I. In a proceeding initiated to register real estate ownership, the lack of approval by the guardianship authority on the sale and purchase agreement does not render the sale and purchase agreement invalid, the real estate registration authority suspends its proceedings until the guardianship authority has issued a decision.

II. In the case of the priority procedure provided for in the Judicial Enforcement Act, the principle of priority as laid down in Article 7 of the Act on Real Estate Registration and Article 5:169 of the Civil Code also applies. In determining the order of priority, the date of receipt of the application for registration of ownership shall be decisive, even if the land registry authority suspends its proceedings pending the adoption of a decision of the guardianship authority.
III. In the context of the revocation of a decision by the land registry authority, the breach of rights acquired and exercised in good faith under Article 120 (2) of the Act on General Public Administration Procedures must be interpreted in accordance with the Act on Real Estate Registration (Inytv.) and the provisions concerning land register of Chapter V of the Civil Code..... 301

49 A stay of the administrative proceeding can be granted if it is requested jointly by all clients, not just the requesting client 305

50 I. One of the consequences of social engagement and participation in public affairs is a lower level of protection of one's privacy.
II. The fact that the applicant has been a prominent public figure for many years does not mean that his right to privacy can be disproportionately restricted and that all the data concerning his private life are data of public interest. Public figures also have a right to privacy.
III. A public figure or former public figure cannot in itself constitute a public or political controversy, the nature of the press article must be examined on a case-by-case basis in each case, since the public figure's public role does not deprive him or her of privacy.
IV. The publication of photographs and articles whose sole purpose is to satisfy mere curiosity or gossip by revealing the private life of a well-known applicant cannot be considered content that contributes to a social debate that is in the public interest.... 308

51 Pension benefits established before the age limit cannot, without examining any further conditions, be identified with benefits that are due before the age limit..... 320

52 In assessing the acquisition of property by virtue of law under Article 28 of the Fundamental Law, it must be taken into account whether the constitutional guarantees attached to the acquisition of property are valid, and a common sense interpretation must include taking into account other principles of law, such as the principle of "nemo plus iuris" 322

53 Confiscation order shall be enforced in accordance with the rules on pecuniary claims. In this case too, the rules on limitation periods should be examined 327

54	In the case of agricultural aid for dairy cow farming, the Title Regulation applies as a special rule, the Law on Aid as a specific law and the Act on General Public Administration Procedures as a general law. Under the Title Regulation, annual aid for dairy cow farming may be claimed after each dairy cow that has calved and pertained to the farmer's herd on 31 March of the year concerned	329
55	I. The chamber of the Curia responsible for claims relating to municipalities can only examine whether the normative decision of the body of representatives of the local municipality is contrary to law. II. On the basis of Article 144 of the Code on Administrative Procedure, the court can file a motion for the examination of the conflict of the municipality decree, but not of a decision of the municipality with other legal regulations	332

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE THE EUROPEAN UNION

I	Judgment of 21 December 2023 in Cases C-38/21, C-47/21, C-232/21 BMW Bank.....	334
II	Judgment of 5 December 2023 in Case C-683/21. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras	364
III	Judgment of 14 December 2023 in Case C-206/22. Sparkasse Südpfalz.....	371
IV	Judgment of 21 December 2023 in C-396/22. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut).....	374
V	Judgment of 21 December 2023 in C-397/22 Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut).....	378

FORUM

András József Pomeisl: The case-law of Curia of Hungary on the admission of review (Part II. - Refusal of the admission to the review procedure	384
Andrea Noémi Tóth: „The requirement of uniformity in criminal, administrative and civil proceedings“- Report on the third workshop of the Werbőczy Research Institute of the Curia.....	397

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa

8/2023. Jogegységi határozat
(Jpe.III.60.059/2022/11. szám)

A kétoldalú jogsegélyegyezmények alkalmazhatósága közigazgatási ügyekre

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Közigazgatási Kollégiumának vezetője által a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján indítványozott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A kétoldalú jogsegélyegyezmények tárgyi hatályát az anyagi jog alapján kell vizsgálni.

2. A belső jog a közigazgatási jogvitára részben a polgári ügyekre vonatkozó eljárási szabályokat rendeli alkalmazni, ez önmagában nem jelenti a kétoldalú jogsegélyegyezmények alkalmazhatóságát közigazgatási ügyekben.

3. A 2018. évi LXXXVII. törvénnyel kihirdetett, a Magyarország és a Vietnámi Szocialista Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás perköltség-biztosíték alóli mentességet előíró 18. Cikke nem alkalmazható közigazgatási ügyekre.

4. A Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kpkf.III.39.173/2022/2. számú határozata a továbbiakban kötelező erejüként nem hivatkozható.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria Közigazgatási Kollégiumának vezetője (a továbbiakban: Indítványozó) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés *a*) pontja, valamint a 33. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő, mivel a Kúria a Kpkf.III.39.173/2022/2. és a Kpkf.II.39.122/2022/2. számú határozataiban a jogkérdést eltérően értelmezte.
- [2] A jogegységi eljárásban annak az elvi jelentőségű jogkérdésnek az eldöntése szükséges, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 595. (1) bekezdés *a*) pontjában említett nemzetközi megállapodásokat kell-e alkalmazni a közigazgatási perekben, annak ellenére, hogy a megállapodások nem említik a közigazgatási pereket a hatályuk alá tartozó ügyek között.
- [3] A Kúria Kpkf.III.39.173/2022/2. és Kpkf.II.39.122/2022/2. számú határozatainak

releváns tényállási elemei az eltérő nemzetközi viszonylat ellenére azonosak, azonban a tanácsok a felmerült azonos jogkérdésben egymástól eltérő döntést hoztak.

- [4] A kúriai döntések felperesei az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, valamint nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső államban lakhellyel, szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkeztek, ezért a perköltség-biztosíték letétele alól csak kétoldalú jogsegély-megállapodás rendelkezései szerint mentesülhettek. Az eljáró tanácsok eltérő álláspontra helyezkedtek a jogsegély-megállapodások közigazgatás perekben történő alkalmazásával kapcsolatban, bár a két érintett megállapodás hatálya a polgári és kereskedelmi ügyekre terjedt ki, a közigazgatási ügyeket külön egyik sem nevesítette.
- [5] A Kúria Kpkf.III.39.173/2022/2. számú végzése alapjául szolgáló tényállás értelmében, az elsőfokú bíróság szerint a 2018. évi LXXXVII. törvénnyel kihirdetett, a Magyarország és a Vietnámi Szocialista Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás (a továbbiakban: magyar–vietnámi jogsegélyszerződés) kizárólag a polgári perekben biztosít perköltség-biztosíték alóli mentességet, a közigazgatási perekre nem terjed ki. Mivel a felperes nem helyezte letétbe a perköltség-biztosítékot, ezért az elsőfokú bíróság a pert a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 81. § (1) bekezdés *h*) pontja alapján megszüntette. A fellebbezés folytán eljáró Kúriának abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a közigazgatási perre irányadó-e a jogsegélyről szóló megállapodás vagy sem. A Kúria abból indult ki, hogy a perköltség-biztosíték alóli mentesülés eljárásjogi kérdés. A Kp. 35. § (1) bekezdése a költségekre a Pp. szabályait rendeli alkalmazni. Éppen ezért a Pp. 595. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján a felperes mentesül a perköltség-biztosíték letétele alól, ha az érintett megállapodás a mentességet biztosítja, függetlenül attól, hogy a megállapodás hatálya a polgári ügyekre vonatkozik.
- [6] A Kúria Kpkf.II.39.122/2022/2. számú végzése alapjául szolgáló tényállás értelmében, az elsőfokú bíróság a felperest perköltség-biztosíték fizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a magyar–török polgári és kereskedelmi jogsegélyről létrejött megállapodás hatálya (kihirdette) a Magyar Népköztársaság és a Török Köztársaság között a polgári és kereskedelmi jogsegélyről szólóan létrejött, Ankarában, 1988. évi június 6. napján aláírt szerződés kihirdetéséről szóló 1992. évi LVII. törvény) a közigazgatási peres eljárásokra nem terjed ki, ezért a felperes a biztosíték adása alól nem mentesült. Mivel a felperes biztosítékot határidőben nem adott, az eljárást megszüntette. A fellebbezés folytán eljáró Kúria az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A Kúria Kpkf.II.39.122/2022/2.

számú végzése szerint a perköltség-biztosíték alóli mentesülés anyagi jogi kérdés. Amennyiben a jogsegély-megállapodás hatálya csak polgári, illetve kereskedelmi ügyekre terjed ki, akkor a felperes a közigazgatási perekben nem mentesülhet a perköltség-biztosíték letétele alól, függetlenül a Pp. 595. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt kivételszabályoktól.

II.

Az alkalmazandó jogszabályok:

[7] 1987. évi 12. törvényerejű rendelet a szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről:

1. Cikk [Az egyezmény hatálya]

Ezt az egyezményt az államok közötti szerződésekre kell alkalmazni.

2. Cikk [A kifejezések használata]

Az egyezmény alkalmazásában:

a) a „szerződés” államok között írásban kötött és a nemzetközi jog által szabályozott megállapodást jelent, tekintet nélkül arra, hogy egyetlen, kettő vagy több, egymással kapcsolatos okmányba foglalták-e azt és függetlenül a megállapodás sajátos rendeltetésétől;

f) a „szerződő állam” azt az államot jelenti, amelyik elismerte, hogy a szerződés reá nézve kötelező hatállyal bír, függetlenül attól, hogy a szerződés hatályba lépett-e vagy sem;

g) a „részes fél” olyan államot jelent, amely elismerte, hogy a szerződés reá nézve kötelező hatállyal bír és amelynek viszonylatában a szerződés hatályban van;

26. Cikk [Pacta sunt servanda]

Minden hatályos szerződés kötelezi a részes feleket és a szerződést jóhiszeműen kell végrehajtaniuk.

31. Cikk [Az értelmezés általános szabályai]

1. A szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint, valamint tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni.

2. A szerződés értelmezése céljából a szerződésnek a bevezető részt és a mellékleteit is magában foglaló szövegén túl a szövegösszefüggésbe tartozónak kell tekinteni:

b) bármely, a szerződéssel összefüggő olyan megállapodást, amely valamennyi részes fél között a szerződés megkötésével kapcsolatban jött létre;

c) bármely okmányt, amelyet egy vagy több részes fél készített a szerződés megkötésével kapcsolatban és amelyet a többi részes fél a szerződésre vonatkozó okmányának ismer el.

3. A szövegösszefüggés mellett figyelembe kell venni:

a) a részes felek között a szerződés értelmezésére vagy rendelkezéseinek alkalmazására vonatkozóan létrejött bármely utólagos megállapodást;

b) a szerződés alkalmazása során utólag kialakult olyan gyakorlatot, amely a szerződés értelmezését illetően a részes felek megegyezését jelenti;

c) a nemzetközi jognak a részes felek viszonyában alkalmazható bármely idevonatkozó szabályát.

4. Valamely kifejezésnek különleges értelmet kell adni, ha megállapítható, hogy a részes feleknek ez volt a szándékuk.

32. Cikk [Az értelmezés kiegészítő eszközei]

Igénybe lehet venni az értelmezés kiegészítő eszközeit – ideértve a szerződést előkészítő munkálatokat és megkötésének körülményeit is – annak érdekében, hogy a 31. Cikk alkalmazása folytán kapott értelem megerősítést nyerjen, vagy hogy az értelem megállapítható legyen abban az esetben, ha a 31. Cikk szerinti értelmezés:

a) félreérthető vagy homályos értelemhez, vagy

b) olyan eredményre vezetett, amely nyilvánvalóan képtelen vagy ésszerűtlen.

33. Cikk [Két vagy több nyelven hitelesített szerződés értelmezése]

1. Ha a szerződést két vagy több nyelven hitelesítették, mindegyik nyelvű szöveg egyaránt hiteles, feltéve, hogy a szerződés másképpen nem rendelkezik, vagy a felek nem állapodnak meg abban, hogy eltérés esetén egy meghatározott szöveg lesz az irányadó.

2. A szerződés szövegének olyan nyelven készült változata, amely nyelven a szöveget nem hitelesítették, csak akkor tekintendő hiteles szövegnek, ha a szerződés így rendelkezik, vagy a felek így állapodtak meg.

4. A szerződés kifejezéseit mindegyik hiteles szövegben azonos értelműnek kell vélelmezni.

5. Ha a hiteles szöveg összehasonlítása során olyan értelemkülönbségek derülnek ki, amelyek a 31. és

32. Cikk alkalmazásával nem küszöbölhetők ki, akkor azt az értelmet kell – a szerződés tárgyát és célját figyelembe véve – elfogadni, amely a szövegek közti ellentéteket a legjobban összeegyezteti, kivéve, ha az 1. bekezdésnek megfelelően egy meghatározott szöveget kell irányadónak venni.

[8] Kp.

6. § [A polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása]

A közigazgatási perben vagy az egyéb közigazgatási bírósági eljárásban a polgári perrendtartás szabályait akkor kell alkalmazni, ha azt e törvény kifejezetten előírja. A polgári perrendtartás szabályait e törvénnyel összhangban kell alkalmazni.

35. § [Költségek]

(1) A költségekre a polgári perrendtartás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

a) az érdekelt által támogatott fél pernyertessége esetén a pervesztes fél köteles megfizetni az érdekelt perköltségét,

b) az érdekelt által támogatott fél pervesztessége esetén az érdekelt a pernyertes fél perköltségének azt a részét köteles megfizetni, amely az ő perbeli részvétele folytán merült fel.

81. § [Megszüntetés]

(1) A bíróság az eljárást bármely szakaszában megszünteti, ha

h) a bíróság az alperes kérelmére a külföldi felperest a perrel felmerülő költségek fedezése végett biztosítékadásra kötelezte, de a felperes a kitűzött, illetve meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig biztosítékot nem adott.

[9] Pp. 595. § [Perköltség-biztosíték]

(1) Az a felperes, akinek lakóhelye, székhelye vagy szokásos tartózkodási helye nem az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, valamint nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső államban van, az alperes kérelmére, az alperes

perkölsége fedezése céljából biztosítékot köteles adni, kivéve, ha

a) a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként rendelkezik [...].

[10] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés kihirdetéséről szóló 2018. évi LXXXVII. törvény

1. § Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad a Magyarországi és a Vietnámi Szocialista Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) kötelező hatályának elismerésére.

2. § Az Országgyűlés a Megállapodást e törvénnyel kihirdeti.

3. § A Megállapodás hiteles angol és magyar nyelvű szövege a következő:

Magyarország és a Vietnámi Szocialista Köztársaság (a továbbiakban külön-külön: Szerződő Fél, együttesen: Szerződő Felek), a szuverenitás és az egyenlőség iránti kölcsönös tisztelet és a kölcsönös előnyök alapján, attól az óhajtól vezérelve, hogy országaik között az igazságügyi együttműködést előmozdítsák, az alábbiakban állapodtak meg:

1. Cikk – Hatály

1. A Szerződő Felek polgári ügyekben kölcsönösen jogsegélyt nyújtanak egymásnak e Megállapodás rendelkezéseinek megfelelően a következő tárgykörökben:

a) bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítése;

b) bizonyításfelvétel és bizonyítékok továbbítása;

c) tanúk és szakértők idézése;

d) határozatok és választott bírósági ítéletek elismerése és végrehajtása a Megállapodás Negyedik Részében foglaltak szerint;

e) polgári ügyekhez és a kölcsönös polgári jogsegélyhez kapcsolódó jogi információk és iratok cseréje;

f) anyakönyvi okiratok rendelkezésre bocsátása és megküldése;

g) kölcsönös jogsegély iránti egyéb kérelmek.

2. E Megállapodás alkalmazásában a „polgári” kifejezés magába foglalja a polgári, a házasságra vonatkozó és családjogi, üzleti, kereskedelmi és munkajogi ügyeket.

3. Eltérő rendelkezés hiányában e Megállapodás alkalmazásában az „illetékes hatóságok” kifejezés mindazon bíróságokat és más hatóságokat jelenti, amelyek az érintett Szerződő Fél joga szerint polgári ügyekben hatáskörrel rendelkeznek.

18. Cikk – Perköltség-biztosíték alóli mentesség

Az egyik Szerződő Fél állampolgára, aki a Szerződő Felek egyikének területén lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, a másik Szerződő Fél területén nem kötelezhető perköltség-biztosíték vagy bármely más biztosíték letételére azért, mert külföldi vagy, mert nincs lakóhelye, tartózkodási helye annak a Szerződő Félnek a területén, amelynek hatósága előtt fellép.

32. Cikk – Megerősítés és hatálybalépés

Készült Budapesten, 2018. szeptember 10-én két eredeti példányban magyar, vietnámi és angol nyelven. Mindhárom nyelvi változat egyaránt hiteles. Ellentmondás vagy eltérő értelmezés esetén az angol nyelvű szöveg irányadó.

5. § (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) A 2–4. § és a 7. § a Megállapodás 32. Cikk 1. bekezdésében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) A Megállapodás, illetve a 2. § és a 3. § hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter – annak ismertetését követően – a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett közleményével állapítja meg.

III.

[11] A legfőbb ügyész álláspontja szerint a polgári peres eljárásokra kiterjedő magyar–vietnámi jogsegélyszerződés a közigazgatási perekre is vonatkozik, álláspontját főként szabályozás-történeti előzményekkel támasztotta alá.

IV.

[12] A Kúria végzésében megkereste az igazságügyért felelős minisztert és tájékoztatást kért arról, hogy a magyar–vietnámi jogsegélyszerződés előkészítése során felmerült-e, illetve a felek álláspontja alapján lehet-e következtetni arra, hogy az Egyezmény hatálya, különösen a perköltség-biztosíték alóli mentesség a polgári perekben túl kiterjed a közigazgatási perekre is.

[13] Az igazságügyi miniszter a következőkről tájékoztatta a Kúriát. Kétoldalú polgári jogsegélyszerződéseink hatálya a polgári, kereskedelmi és családjogi ügyekre terjed ki, bár ezen ügyek fogalmát nem határozzák meg. Az ügy típusának meghatározásakor az anyagi jogból kell kiindulni. Azt kell vizsgálni, hogy az ügy polgári vagy közigazgatási jellegű-e. A közigazgatási határozatok felülvizsgálatára vonatkozó peres ügyek nem tartoznak a jogsegélyszerződések hatálya alá. A jogsegélyszerződés létrehozására irányuló tárgyalások során vietnámi javaslatra felmerült a hatály közigazgatási ügyekre történő kiterjesztése, amitől a magyar delegáció elzárkózott, amelynek hatására a vietnámi delegáció eltekintett attól az igényétől, hogy a polgári ügyek fogalmának meghatározásában utaljanak a közigazgatási ügyekre.

[14] A perköltség-biztosíték letétele alóli mentességet biztosító rendelkezések nem önmagukban állnak. A mentesség a másik állambeli végrehajtás biztosításával együtt alkot zárt rendszert. A magyar delegáció a kétoldalú tárgyalások során a végrehajthatóság fokozottabb biztosíthatóságát tartotta szem előtt.

V.

[15] A Jogegységi Panasz Tanács határozatának meghozatalakor az alábbiakat vette alapul:

[16] A két kúriai döntés releváns tényállási elemei azonosak, a felmerült azonos jogkérdést eltérően ítélték meg. A kúriai döntések felperesei az Európai Unió tagállamaiban, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, valamint nemzetközi szerződés alapján velük egyetemesen alá eső államban lakóhellyel, szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkeztek, ezért a perköltség-biztosíték letétele alól csak a kétoldalú jogsegély-megállapodás rendelkezései szerint mentesülhettek. Az eljáró tanácsok eltérő álláspontokra helyezkedtek a jogsegély-megállapodások közigazgatási perekben történő alkalmazásával kapcsolatban, bár mindkét

- érintett megállapodás hatálya a polgári és kereskedelmi ügyekre terjedt ki, a közigazgatási ügyeket külön egyik sem nevesítette.
- [17] A Kúria Kpkf.III.39.173/2022/2. számú végzése abból indult ki, hogy a perköltség-biztosíték alól mentesülés eljárásjogi kérdés. A Kp. 35. § (1) bekezdése a költségekre a Pp. szabályait rendeli alkalmazni. Éppen ezért a Pp. 595. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján a felperes mentesül a perköltség-biztosíték letétele alól, ha az érintett megállapodás a mentességet biztosítja, függetlenül attól, hogy a megállapodás hatálya a polgári ügyekre vonatkozik.
- [18] Ezzel szemben a Kpkf.II.39.122/2022/2. számú végzés szerint a perköltség-biztosíték alóli mentesülés anyagi jogi kérdés. Amennyiben a jogsegélyszerződés hatálya csak polgári, illetve kereskedelmi ügyekre terjed ki, akkor a felperes a közigazgatási perekben nem mentesülhet a perköltség-biztosíték letétele alól, függetlenül a Pp. 595. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt kivételszabálytól.
- [19] A Kúria döntései közötti különbség oka abban rejlik, hogy eltérően ítélték meg, vajon vizsgálható-e a jogintézmény anyagi jogi háttérét biztosító nemzetközi szerződés tartalma, vagy azt a Pp. alkalmazása miatt a polgári ügyekkel egyezően kell elfogadni.
- [20] A jogegységi eljárásban tehát annak az elvi jelentőségű jogkérdésnek az eldöntése szükséges, hogy a Pp. 595. § (1) bekezdés *a*) pontjában említett nemzetközi megállapodásokat kell-e alkalmazni a közigazgatási perekben, annak ellenére, hogy a megállapodások nem említik e pereket a hatályuk alá tartozó ügyek között. A kérdés megválaszolása során bizonytalanságra adhat alapot az a körülmény, hogy a Kp. hatályba lépése előtt a közigazgatási perek szabályait is a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmazta, és e magyar–vietnámi jogsegélyszerződés előkészítése vélhetően e törvény hatálya idején folyt.
- [21] A Pp. 595. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján az a felperes, akinek lakóhelye, székhelye vagy szokásos tartózkodási helye nem az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, valamint nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső államban van, akkor mentesül a perköltségbiztosíték letétele alól, amennyiben a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás ekként rendelkezik.
- [22] Az Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdése értelmében Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé. A magyar állam által kötött nemzetközi szerződések a belső jogszabályban való kihirdetésüket követően válnak a magyar jogrendszer részévé. A nemzetközi szerződés kihirdetésének a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény alapján kell megtörténnie. Ennek 10. § (1) bekezdése tartalmazza a kihirdető jogszabály tartalmi kellekeit. A (3) bekezdése pedig kimondja, hogy a kihirdető jogszabálynak a szerződés kihirdetéséről rendelkező és annak szövegét tartalmazó rendelkezései hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy az azonos legyen a szerződés Magyarország tekintetében történő hatálybalépésének időpontjával. A (4) bekezdés értelmében, ha a szerződés hatálybalépésének naptári napja a szerződés kihirdetésekor nem ismert, a kihirdető jogszabály a (3) bekezdés szerinti rendelkezések tekintetében a szerződés hatálybalépésének feltételeire utal azzal, hogy a szerződés hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett közleményével állapítja meg. Amennyiben nem kerül sor a nemzetközi szerződés kihirdetésére, azt a magyar jog részeként, érvényes és hatályos jogszabályként nem lehet alkalmazni. [Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdés, 54/2004. (XII. 13.) AB határozat, 7/2005. (III. 31.) AB határozat, 3383/2018. (XII. 14.) AB határozat, 10/2022. (VI. 2.) AB határozat, Kfv.II.37.141/2015/6.]
- A nemzetközi szerződések értelmezésére vonatkozó szabályok**
- [23] A szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1987. évi 12. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: 1969. évi Bécsi Egyezmény) 1. Cikke szerint az egyezményt az államok közötti szerződésekre kell alkalmazni. A 2. Cikk (1) bekezdés *a*) pontja értelmében „szerződés” az államok között írásban kötött és a nemzetközi jog által szabályozott megállapodást jelenti, tekintet nélkül arra, hogy egyetlen, kettő vagy több, egymással kapcsolatos okmányba foglalták-e azt és függetlenül a megállapodás sajátos rendeltetésétől.
- [24] A nemzetközi szerződések értelmezése során a jogalkalmazó feladata alapvetően az, hogy feltárja a szerződés szövegének a felek szerződéskötéskori szándékának megfelelő tartalmát. Ezt a folyamatot rendszerezik a szerződésértelmezés 1969. évi Bécsi Egyezmény 31–33. Cikkeiben foglalt szabályai. A 31. Cikk a szerződés értelmezésének általános szabályaira, a 32. Cikk az értelmezés kiegészítő eszközeire vonatkozik, míg a 33. Cikk arra az esetre tartalmaz előírást, amikor a szerződést két vagy több nyelven hitelesítették.
- A szerződés értelmezésének általános szabályai**
- [25] A 31. Cikk (1) bekezdése értelmében a szerződés szövegét jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos érteleme szerint, valamint tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni. Az (1) bekezdésben foglalt szempontok együttes alkalmazása mellett állapítható meg az értelmezendő kifejezés szokásos tartalma, ilyen értelemben az egyes szempontok között sorrendiséget az 1969. évi Bécsi Egyezmény nem állított fel.
- [26] A kifejezés szövegösszefüggései magába foglalják a szerződés egészének vizsgálatát, ideértve a preambulomot és a mellékleteket, továbbá a (2) bekezdés *a–b*) pontjai szerinti, a szerződés megkötésével kapcsolatban valamennyi részes fél között létrejött megállapodást, illetve az egy vagy több részes fél által készített és a többi részes fél által elismert okmányt.
- [27] A szerződésértelmezés általános szabályai között kell figyelembe venni a részes felek között a

- szerződés értelmezésére vagy rendelkezéseinek alkalmazására vonatkozóan létrejött bármely utólagos megállapodást, továbbá a szerződés alkalmazása során utólag kialakult olyan gyakorlatot, amely az értelmezést illetően a részes felek megegyezését jelenti a 31. Cikk (3) bekezdés *a)–b)* pontjai alapján. Itt tehát nem a szerződés megkötésével kapcsolatos dokumentumok segítik az értelmezést, hanem az a megállapodás, illetve gyakorlat, amely utólag, a szerződés alkalmazásával összefüggésben jött létre. A 31. Cikk (3) bekezdés *c)* pontja lehetővé teszi, hogy a jogalkalmazó figyelembe vegye a nemzetközi jognak a részes felek viszonylatában alkalmazható bármely idevonatkozó szabályát. Ide különösen a nemzetközi jog azon forrásai tartoznak, amelyek az értelmezni kívánt szerződés tárgyával kapcsolatosak és a szerződés részes feleire nézve kötelezőek.
- [28] A 31. Cikk (4) bekezdése az (1) bekezdés alól fogalmaz meg egy kivételszabályt. Eszerint a szavak szokásos értelme helyett valamely kifejezésnek különleges értelmet kell adni, ha megállapítható, hogy a részes feleknek ez volt a szándékuk.
- [29] A szerződés értelmezésének kiegészítő eszközeit az 1969. évi egyezmény 32. Cikke tartalmazza, ideértve a szerződést előkészítő munkálatokat és a megkötésének körülményeit. A kiegészítő eszközök szerződésértelmezés folyamatában betöltött szerepe az általános szabályban foglalt elemekhez képest másodlagos. A 31. Cikk alapján először el kell végezni a szöveg értelmezését, hogy az így kapott eredménnyel összefüggésben a kiegészítő eszközöket alkalmazni lehessen. Mindebből az is következik, hogy a szerződés értelmezését kizárólag az előkészítő munkálatokra és a megkötésének körülményeire alapítani nem lehet. A 32. Cikk diszpozitív megfogalmazása okán az értelmezés kiegészítő eszközeinek igénybevétele a jogalkalmazó számára csupán lehetőség, de nem kötelezettség.
- [30] A szerződést előkészítő munkálatokat és megkötésének körülményeit egyrészt figyelembe lehet venni annak érdekében, hogy a 31. Cikk alkalmazása folytán kapott értelmezés megerősítést nyerjen. Másrészt, hogy a kifejezés értelme megállapítható legyen abban az esetben, ha az általános szabályok szerinti értelmezés *a)* félreérthető vagy homályos értelemezéshez vagy *b)* olyan eredményre vezetett, amely nyilvánvalóan képtelen vagy észszerűtlen.
- [31] Az 1969. évi Bécsi Egyezmény 33. Cikke arra az esetre határozza meg az értelmezés további szabályait, ha egy szerződést több nyelven hitelesítettek és a felek nem állapodtak meg abban, hogy eltérés esetén egy meghatározott szöveg lesz az irányadó. A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés többnyelvűség okán további értelmezést nem igényel. A jogsegélyszerződés 32. Cikke alapján a szerződés szövege magyar, vietnámi és angol nyelven egyaránt hiteles. Ellentmondás vagy eltérő értelmezés esetén az angol nyelvű szöveg az irányadó. Az angol nyelvű magyar–vietnámi jogsegélyszerződés 1. Cikk (2) bekezdése a következőképpen fogalmaz: The term „civil” (a „polgári” kifejezés) in this Agreement shall include civil, marriage, and family, business, commercial and labour matters.
- [32] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés szövegét tartalmazó kihirdető törvényre a magyar jogrend részeként irányadó az Alaptörvény 28. Cikkében foglalt értelmezési szabály. Eszerint a bíróságok a jogszabály szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [33] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés hatályba lépésének napját a külpolitikáért felelős miniszter a 19/2019. (II. 27.) KKM közleményében állapította meg, amely 2019. március 6. napja. Ezzel hatályát veszítette a Magyar Népköztársaság és a Vietnámi Szocialista Köztársaság között a polgári, a családjogi és a bűnügyi jogsegély tárgyában Hanoi-ban 1985. évi január hó 18. napján aláírt szerződés (a továbbiakban: korábbi jogsegélyszerződés). A 2018. évi LXXXVII. törvényhez fűzött jogalkotói indokolás szerint a módosítás szükségességét az indokolta, hogy a korábbi jogsegélyszerződés évtizedekkel ezelőtt, más politikai, gazdasági, társadalmi és jogi környezetben keletkezett, így számos rendelkezése elavulttá vált, illetve több ponton az uniós joggal sem nem voltak összeegyeztethetőek.
- [34] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés a két állam között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szól, amelynek célja, hogy a Szerződő Felek közötti igazságügyi együttműködést előmozdítsa. Az 1. Cikk (1) bekezdés *a)–g)* pontjai meghatározzák azokat a tárgyköröket, amelyekben polgári ügyekben a Szerződő Felek kölcsönösen jogsegélyt nyújtanak egymásnak (pl. bizonyításvétel, polgári ügyekhez és a kölcsönös polgári jogsegélyhez kapcsolódó jogi információk cseréje). Az 1. Cikk (2) bekezdése előírja, hogy az egyezmény alkalmazásában a „polgári” kifejezés magába foglalja a polgári, a házasságra vonatkozó és családjogi, üzleti, kereskedelmi és munkajogi ügyeket.
- [35] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés öt részből áll. Az „Általános rendelkezések” című rész az egyezmény hatályára, kapcsolattartásra, nyelvhasználatra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Az „Eljárás jogsegély” című rész a kézbesítési és a bizonyítás-felvételi jogsegély és a jogsegély egyéb formáinak szabályait tartalmazza. Az „Eljárásjogi rendelkezések” című rész a perköltség-biztosítéokra és a költségkedvezményekre irányadó rendelkezéseket állapítja meg. Végül a „Határozatok elismerése és végrehajtása” című rész a polgári ügyekben hozott határozatok, illetve választottbírói határozatok elismerését és végrehajtását szabályozza, amelyet az „Átmeneti és zárórendelkezések” című rész követ.
- [36] A „polgári” kifejezés az egyezmény több rendelkezésében szerepel. Az „Általános rendelkezések” között a 2. Cikk előírja, hogy az egyik Szerződő Fél állampolgárai személyi és vagyoni jogaik tekintetében ugyanolyan jogvédelemben részesülnek és ugyanolyan

- feltételekkel fordulhatnak a polgári ügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságokhoz vagy más hatóságokhoz, mint a másik Szerződő Fél állampolgárai polgári ügyekben. A 9. Cikk akként rendelkezik, hogy a Szerződő Felek jogsegélyt díjmentesen nyújtanak egymás számára, kivéve d) az iratok kézbesítésének a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, 1965. november 15-én Hágában kelt Egyezmény (a továbbiakban: Hágai Kézbesítési Egyezmény) 12. Cikke szerinti költségeit. A „Határozatok elismerése és végrehajtása” című részben a 21. Cikk úgy fogalmaz, hogy „határozat” alatt a valamely Szerződő Fél hatósága által polgári ügyben hozott, jogerős ítéletet vagy más határozatot kell érteni, függetlenül a határozat elnevezésétől. E fogalom meghatározás magába foglalja különösen a büntető- és közigazgatási ügyekben előterjesztett polgári jogi igények tekintetében hozott határozatokat, valamint a személyállapoti, házassági, családjogi, öröklési vagy kereskedelmi ügyekben hozott bíróságon kívüli határozatokat.
- [37] A 31. Cikk (2) bekezdés *a)–b)* pontjai szerinti, a szövegösszefüggések körében vizsgálandó a szerződés megkötésével kapcsolatban létrejött bármely, a szerződéssel összefüggő további megállapodás vagy okmány, a jelen eljárásban nem ismert. Szintén nem állnak rendelkezésre a 31. Cikk (3) bekezdése szerinti, a szerződő felek között a szerződés értelmezésére vagy rendelkezéseinek alkalmazására vonatkozó bármely utólagos megállapodás vagy a szerződés alkalmazása során kialakult utólagos gyakorlat sem.
- [38] A 31. Cikk (3) bekezdés *c)* pontja alapján figyelembe kell venni a nemzetközi jognak a részes felek viszonyában alkalmazható bármely idevonatkozó szabályát. Ezen elsősorban a nemzetközi jog azon forrásait kell érteni, amelyek az értelmezni kívánt szerződés tárgyával kapcsolatosak és a szerződés részes feleire nézve kötelezőek.
- [39] A Hágai Kézbesítési Egyezmény (kihirdette: a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről és a nemzetközi kézbesítést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi XXXVI. törvény) Magyarország vonatkozásában 2005. április 1. napjától, míg Vietnám esetében 2016. október 1. napjától hatályos. A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés szövege is utal a Hágai Kézbesítési Egyezményre 12. Cikkére. Az egyezmény célja, hogy a bírósági és bíróságon kívüli iratok megfelelő időn belüli kézbesítésén keresztül az aláíró államok fejlesszék, egyszerűbbé tegyék a kölcsönös jogsegélyt. Hatálya a polgári és kereskedelmi ügyekre terjed ki, amelyek jelentését az egyezmény közelebbről nem határozza meg.
- [40] A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia keretében, a részes államok képviselőivel működik a Különleges Bizottság („Special Commission”), amely 2014 májusában ajánlást fogadott el a Hágai Kézbesítési Egyezmény értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban. Az ajánlás szerint a „polgári és kereskedelmi” ügyek fogalmát autonóm módon, rugalmasan, az ügy anyagi jogi jellegére figyelemmel kell értelmezni (40–41. bekezdések). A 2009 februárjában elfogadott ajánlás szerint az autonóm értelmezés nem a részes államok belső jogában alkalmazott fogalom meghatározást veszi alapul, hanem az ügy jogalapjának jellegét. Az ajánlás felhívta a figyelmet arra, hogy az egyezmény konkrét ügyeket kifejezetten nem zár ki a tárgyi hatálya alól (14. bekezdés).
- [41] A „polgári” kifejezés szövegösszefüggésében szokásos értelme, figyelembe véve a magyar–vietnámi jogsegélyszerződés tárgyát és célját, valamint a Szerződő Felek viszonyában kötelező Hágai Kézbesítési Egyezményt, nem foglalja magába a közigazgatási ügyeket az értelmezés általános szabályai alapján. A jogsegélyszerződés rendelkezései azt hivatottak biztosítani, hogy az egyik Szerződő Fél állampolgára (jogi személye) a másik Szerződő Fél területén személyi és vagyoni jogaik tekintetében ugyanolyan jogvédelemben részesüljön, illetve ugyanolyan feltételekkel fordulhasson polgári ügyben hatáskörrel rendelkező bírósághoz vagy más hatósághoz, mint a másik Szerződő Félnek az állampolgára (jogi személye). Továbbá a jogsegélyszerződést kell alkalmazni azokra a polgári jogi igények tekintetében hozott határozatokra, amelyeket közigazgatási vagy büntetőügyekben terjesztettek elő. Tehát a jogsegélyszerződés szövege az igény anyagi jogi jellegéből és nem az alapul fekvő eljárás szabályaiból indul ki, amikor a saját alkalmazhatóságáról rendelkezik.
- [42] A szerződés értelmezése során a jogalkalmazók gyakran élnek a jogösszehasonlítás módszerével, ezért érdemes áttekinteni az alábbi forrásokat is.
- [43] A Vietnám vonatkozásában hatályos nemzetközi szerződések, illetve uniós jogforrások nem tartoznak a 31. Cikk (3) bekezdés *c)* pontjában meghatározott nemzetközi jogi szabályok közé. Habár kötelezően figyelembe veendő megállapításokat nem tartalmaznak, de segíthetnek a „polgári” kifejezés szokásos tartalmának megállapításában. Az uniós jogforrások áttekintése azért is indokolt, mert a jogsegélymegállapodás módosítására részint azért volt szükség, hogy annak szövege az uniós joggal összhangba kerüljön.
- [44] Általánosságban elmondható, hogy a Magyarország által kötött kétoldalú jogsegélymegállapodások tárgyi hatálya a polgári ügyekre, illetve a bűnügyekre terjed ki. A polgári ügyek kifejezés magában foglalja a polgári, kereskedelmi, üzleti, házasságra vonatkozó, család és munkajogi ügyeket. Létezik olyan jogsegélyszerződés is, amely a jogsegélynyújtást kiterjeszti az államigazgatási eljárásokra is (a Magyar Népköztársaság és Francia Köztársaság közötti a polgári és a családjogi jogsegélyről, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a bűnügyi jogsegélyről szóló szerződés – kihirdette: 1982. évi 3. tvr.). Egyes jogsegélyszerződések a polgári ügy fogalmát egyáltalán nem határozzák meg.
- [45] A polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködést szabályozó uniós jogforrások általában azt határozzák meg, hogy mely ügyek nem minősülnek polgári, illetve kereskedelmi ügyeknek.
- [46] A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, az Európai Parlament és a

- Tanács átdolgozott 1215/2012/EU rendeletének 1. Cikke kifejezetten kimondja, hogy a rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre vagy az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása (acta iure imperii) során végrehajtott intézkedéseire vagy mulasztásaira vonatkozó felelősségre.
- [47] A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkezelés”) és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 1393/2007/EK rendelete (a továbbiakban: Kézbesítési Rendelet) úgy fogalmaz az 1. Cikkben, hogy a rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre, illetve a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményekért és mulasztásokért (acta iure imperii) fennálló állami felelősségre.
- [48] Amint az alábbi határozatokból is kitűnik az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) a „polgári és kereskedelmi” ügy fogalmát jellemzően autonóm módon értelmezi.
- [49] A Kézbesítési Rendelet értelmezésével kapcsolatos C-226/13., C-245/13., C-247/13. és C-578/13. számú egyesített ügyekben az EUB felidézte a „polgári és kereskedelmi” ügy fogalmát értelmező gyakorlatát. A polgári és kereskedelmi ügyek fogalmát önálló fogalomnak kell tekinteni. Az értelmezés során a peres felek közötti jogviszony jellegéből vagy a jogvita tárgyára jellemző tényezőkből kell kiindulni. A polgári és kereskedelmi ügyek nem foglalják magukba azokat a jogvitákat, amelyek hatóságot magánszeméllyel állítanak szembe, „amennyiben a hatóság közhatalom gyakorlásával összefüggésben cselekszik.” Ezenkívül annak megállapítása céljából, hogy valamely jogvita egy magánjogi alanyt közhatalmat gyakorló hatósággal állít-e szembe, az EUB szerint vizsgálni kell „a benyújtott kereset alapját és megindításának módjait.” (50–53. pontok).
- Kiegészítő eszközök**
- [50] Az 1969. évi Bécsi Egyezmény 32. Cikke alapján igénybe lehet venni az értelmezés kiegészítő eszközeit, ideértve a szerződést előkészítő munkálatokat, a jogsegélyszerződés tárgyalása során képviselt álláspontot, a tárgyalási folyamatban felmerült kérdéseket és a megkötésének körülményeit is, annak érdekében, hogy a 31. Cikk folytán kapott értelem megerősítést nyerjen.
- [51] Az igazságügyi miniszter tájékoztatása szerint a magyar fél a jogsegélyszerződés tárgyalása során következetesen érvényesíti azt a felfogását, hogy minden esetben a jogviszonyt szabályozó anyagi jogból kell kiindulni annak meghatározása során, hogy a jogsegélyszerződés hatálya milyen ügyekre terjed ki. A jogsegélyszerződés hatálya alá tartozó ügytípusok azonosításánál nem az az irányadó, hogy közigazgatási hatóság vagy bíróság jár-e el, hanem az ügy tárgyát képező jogviszony. Több példa van ugyanis arra, hogy egyazon ügytípus esetében polgári bíróság és közigazgatási hatóság egyaránt eljárhat (például a szülő és gyermek kapcsolattartása tárgyában való döntés).
- [52] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződéssel összefüggésben a tárgyalási folyamat jegyzőkönyvei egyértelműen eldöntik azt a kérdést, hogy a szerződő államok a jogsegélyegyezmény hatályát nem kívánták kiterjeszteni a közigazgatási ügyekre. Önmagában az a körülmény, hogy az egyik részes állam – Magyarország – belső joga a jogsegélyegyezmény hatálya alá tartozó polgári ügyekre vonatkozó eljárásjogi szabály (a Pp.) alkalmazhatóságát más ügytípusra – a közigazgatási perekre – is kiterjesztette, nem járhat azzal a hatással, hogy a közigazgatási ügyeket a jogsegélyegyezmény hatálya alá vonja.
- [53] A magyar–vietnámi jogsegélyszerződés előírja, hogy az alkalmazásával, értelmezésével és végrehajtásával összefüggésben felmerült vitás kérdéseket a Szerződő Felek Központi Hatóságukon keresztül folytatott tárgyalások útján rendezik, illetve, hogy a Szerződő Felek háromévenként felülvizsgálják és értékelik a szerződés végrehajtását. A jogsegélyszerződés szövege egyébként a részes felek közötti megállapodással módosítható. A Szerződő Felek közös megállapodása hiányában azonban a bíróságok a jogsegélyegyezmény tárgyi hatályát nem értelmezhetik kiterjesztő módon akként, hogy a Magyarország területén lakóhellyel, tartózkodási hellyel nem rendelkező másik Szerződő Fél állampolgára a közigazgatási ügyekben mentesül a perköltség-biztosíték letétele alól. Különösen az tenné aggályossá az ilyen kiterjesztő értelmezést, hogy a perköltség-biztosíték letétele alóli mentesség bírói úton történő kibővítése nem jár együtt annak megfontolásával, hogy közigazgatási ügyekben biztosított-e a másik Szerződő Fél területén lakóhellyel, tartózkodási hellyel nem rendelkező magyar állampolgár mentessége, illetve a perköltség későbbi végrehajthatósága.
- VI.**
- [54] A kifejtett indokokra figyelemmel a Kúria a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, a 25. §, valamint a 40. § (1)–(2) bekezdései alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése] érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [55] A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzé kell tenni. A jogegységi határozat a bíróságokra, a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező. Ettől az időponttól a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kpkf.III.39.173/2022/2. számú határozata és bármely más hasonló jogértelmezést tartalmazó határozat kötelező erejűként nem hivatkozható.

Budapest, 2023. november 6.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Darák Péter s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Kovács Zsuzsanna bíró helyett, Dr. Kurucz Krisztina s.k.

bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bírósági elnök, Dr. Sperka Kálmán s.k. bírósági elnök, Dr. Tanczos Rita s.k. bírósági elnök

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa**

**9/2023. Jogegységi határozat
(Jpe.IV.60.038/2023/12. szám)**

A végrehajtási záradékkal ellátható közjegyzői okiratba foglalt követelés elévüléséről

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Gfv.III. számú tanácsának előzetes döntéshozatali indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 327. § (1) bekezdésében felsorolt cselekmények akkor is megszakítják a követelés elévülését, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés végrehajtási záradékkal történő ellátásának a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak.

2. A követelés elévülésének megszakítására a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 327. § (1) bekezdése az irányadó abban az esetben is, ha fennállnak a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei, de a jogosult a közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti.

3. A Kúria Gfv.III. ítélező tanácsa eltérhet a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Pfv.20.910/2020/8. számú határozattól és az azzal azonos tartalmú egyéb határozatoktól, amelyek a továbbiakban kötelező erejüként nem hivatkozhatók.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria előtt Gfv.III.30.137/2022. számon folyamatban lévő perben az eljáró tanács (a továbbiakban: indítványozó tanács) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés b) pontjában biztosított jogkörben eljárva a 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a jogegység érdekében, mert el kíván térni a Kúria Pfv.20.910/2020/8. számon közzétett határozatától.
- [2] Az indítványozó tanács a következő kérdésekben kérte a Jogegységi Panasz Tanács állásfoglalását: Ha a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, a követelés elévülését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 327. § (1)

bekezdésében felsorolt cselekmények megszakíthatják-e, vagy ilyen esetben csak a 327. § (3) bekezdése szerint szakítható meg az elévülés? Ha a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, de a jogosult közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti, a követelés elévülésének megszakítására a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése irányadó-e?

- [3] Az indítványozó tanács előtt folyamatban lévő ügy tényállása szerint a felperes a 2005. július 6-án megkötött szerződéssel devizaalapú, jelzáloggal biztosított kölcsönt nyújtott az alperesnek. Az alperes és a másik zálogkötelezett – akinek azóta bekövetkezett halála folytán a követelés fedezetétől szolgáló és jelzálogjoggal terhelt ingatlanok egyedüli tulajdonosa az alperes – a szerződés alapján 2005. július 6-án, közjegyzői okiratba foglalt, egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek. Az alperes fizetési késedelme miatt a felperes 2009. október 30-án a kölcsönszerződést magánokiratba foglaltan felmondta, amelyet az alperes 2009. november 20-án vett át. A felmondás tényét utóbb, egy 2014. július 21-én kiállított közjegyzői okirat is rögzítette, amelyet a magánokiratba foglalt felmondással együtt 2014. augusztus 7-én kézbesítettek az alperes részére. A közjegyző 2015. február 27-én az egyoldalú kötelezettségvállalásról szóló nyilatkozatot végrehajtási záradékkal látta el, amelynek alapján az alperes ellen végrehajtás indult, de a bíróság azt – 2017. szeptember 13-án – jogerős határozatával megszüntette. Az egyoldalú kötelezettségvállalásról szóló nyilatkozatot a közjegyző 2018. január 28-án ismételt végrehajtási záradékkal látta el, de utóbb ezt jogerős végzésével törölni rendelte. A felperes zálogjogosult javára utolsó alkalommal 2012. évben foganatosítottak végrehajtói intézkedést az alperessel szemben. A felperes a 2009. november 20-án, 2014. szeptember 4-én, 2015. augusztus 31-én és 2017. augusztus 18-án kézbesített fizetési felszólításokban írásban szólította fel az alperest a tartozása megfizetésére, aki a felhívásoknak nem tett eleget.
- [4] A felperes keresetében az ingatlanokat terhelő jelzálogjoga alapján kérte annak tülésére kötelezni az alperest, hogy kamatokkal növelt követelése a perbeli ingatlanokból végrehajtás útján kielégítést nyerjen. Az alperes a kereset elutasítását kérte, hivatkozott a követelés elévülésére, amely így a jelzálogjog megszűnését is eredményezte.
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetnek helyt adott; az elévülési kifogás tekintetében arra hivatkozott, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján az adósnak kézbesített fizetési felszólítások megszakították a követelés elévülését. Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. A jogerős ítélet indokolásában kifejtette, hogy a kialakult bírói gyakorlat szerint a végrehajtási záradékkal ellátható okirat alapján közvetlenül végrehajtható követelés elévülésének megszakítására kizárólag a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése szerinti végrehajtási cselekmények alkalmasak.
- [6] A jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmében a felperes előadta, hogy az sérti a régi Ptk. 327. § (1), (2) és (3) bekezdéseit,

és jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.20.360/2013/6. számú határozatától is. Elévülést megszakító eljárás nem folyt, így a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése nem volt alkalmazható, de az ügyben nem álltak fenn korábban a végrehajtási záradék kiállításának feltételei sem, mert az egyoldalú kötelezettségvállalásról szóló nyilatkozat a teljesítési határidőt nem határozta meg, a felmondás hatályosulását közokirat nem tanúsította.

- [7] Az indítványozó tanács álláspontja szerint abból, hogy a végrehajtási záradékkal ellátható közjegyzői okirat alapján a követelés közvetlenül végrehajtható, nem következik az, hogy a követelés elévülésének megítélése során a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésének rendelkezéseit kell alkalmazni. A régi Ptk. hatályba lépésekor a régi Ptk. 327. § (4) bekezdése kizárólag akkor volt alkalmazható, ha a követelés és így a végrehajtási jog elévülése 1) korábban már legalább egyszer megszakadt, 2) az elévülést legutóbb valamely arra alkalmas, tehát a követelés érvényesítésére irányuló eljárás szakította meg és 3) ez az eljárás jogerősen befejeződött. A régi Ptk. elévülés megszakítására vonatkozó szabályai 1978. március 1. napjával csekély mértékben módosultak, ekkor került át a 327. § (4) bekezdésében megfogalmazott szabály a (3) bekezdésbe, és „az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése” fordulat helyébe a „ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak” fordulat került. A módosítás oka az lehetett, hogy nem csak jogerős határozatok lehetnek végrehajthatók (pl. előzetes végrehajthatóság). A módosítással tehát a harmadik feltétel változott meg annyiban, hogy az eljárás jogerős befejezése helyett a végrehajtható határozat meghozatala szükséges a szabály alkalmazásához. A feltételek azonban közjegyzői okiraton alapuló végrehajtás esetén nem állnak fenn, azaz a jogalkotó e jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságát csak a végrehajtható határozatokhoz akarta kötni, a záradékolható okirat nem tekinthető határozatnak.
- [8] Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése alapján a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.
- [9] A felperes nyilatkozatában egyetértett az indítványozó tanács álláspontjával, kiemelte, hogy ilyen esetben nem teljesülnek a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésében írt feltételek és nem alkalmazható a Vht. 13. § (1) és (5) bekezdése sem. A követelés jogosultja nem köteles a Vht.-ben megjelölt okiratok záradékkal való ellátását kérni, belátása szerint keresetlevelet is benyújthat vagy fizetési meghagyás kibocsátását kérheti. A Kúria Pfv.20.910/2020/8. számú ítélete szerinti értelmezés kettős elévülést jelent, amely jogbizonytalanságot eredményez az ilyen perekben.
- [10] Az alperes álláspontja szerint az elévülés megszakítására a közjegyzői okiratba foglalt követelés végrehajthatóvá válását követően csak a végrehajtási cselekmények alkalmasak. Garanciális eljárás hiányával nem indokolható az elévülési szabályok enyhítése, utalt a BH 2014.5.151. számú eseti döntésre, és így arra, hogy ha van mód végrehajtási kényszer közvetlen alkalmazására, akkor csak a végrehajtási cselekményt lehet olyan célravezető jogérvényesítési lépésnek tekinteni, amely az elévülés megszakítását eredményezheti.

Nincs lehetőség arra, hogy a jogosult, saját döntése alapján, áttérjen a számára kedvezőbb elévülési szabályok alkalmazására. Amennyiben tehát élt a közvetlen végrehajtás lehetőségével – akkor is, ha ez nem vezetett eredményre – egy később indított marasztási perben már nem hivatkozhat a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében foglaltakra.

II.

- [11] A Kúria végrehajtás megszüntetése iránti ügyben benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozott Pfv.20.910/2020/8. szám alatti határozata szerint az a jogosult, akinek közjegyzői okiratba foglalt végrehajtandó követelése van a kötelezettel szemben, a végrehajtás szempontjából ugyanolyan helyzetbe kerül, mint az a jogosult, aki – például peres eljárás eredményeként – rendelkezik végrehajtandó határozattal. Ennek megfelelően a végrehajtási záradékkal ellátható okiratok alapján közvetlenül végrehajtható követelések az okiratban meghatározott határidő elteltével nem csak esedékessé, hanem egyszersmind végrehajthatóvá is válnak. Az ilyen követeléseknél az elévülés kezdeteként ezért egyetlen időpont jöhet számításba: az okiratban meghatározott határidő eltelte. Ettől az időponttól kezdve az ilyen követelések más hatósági eljárás közbeiktatása nélkül, végrehajtás útján közvetlenül kikényszeríthetőek. Ennek megfelelően az elévülés megszakítására ez esetben a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése az irányadó. Amennyiben ugyanis lehetőség van végrehajtási kényszer közvetlen alkalmazására, akkor csak a végrehajtási cselekményt lehet olyan célravezető jogérvényesítési lépésnek tekinteni, amely az elévülés megszakítását eredményezi. Ellentétes jogértelmezés esetén a végrehajtási záradékolást követően sem csak végrehajtási cselekmények szakíthatnák meg a végrehajtási jog elévülését, hanem minden, a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében felsorolt jogcselekmény. Kifejtette, hogy abban az esetben, ha a jogosult a közvetlen végrehajtás elrendelése helyett, szükségtelenül ugyan, de ugyanazon kötelezett ellen marasztalás iránti pert kezdeményez, akkor – miután a marasztalási per indítása nem kizárt, de a jogosult a közvetlen végrehajtás számára nyitva álló lehetőségét „félretette” – a perben az elévülés megszakadására már a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó, mert a követelés elévülését ilyen esetben nem a közvetlen végrehajtás szempontjából kell megítélni.

III.

- [12] A legfőbb ügyész nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése nem irányadó a közjegyzői okiratba foglalt követelés elévülésének megítélésékor. Ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés jogosultja nem a közjegyzői záradékolást és a közvetlen végrehajtás kezdeményezését választja, hanem ugyanezen követelés érvényesítése iránt pert indít, a követelés elévülésére a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó. Indokai szerint a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése nem válik alkalmazhatóvá önmagában azért, mert fennállnak a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott feltételei. A közjegyzői okirat esetén ugyanis nem teljesülnek a régi Ptk. 327. § (3)

bekezdése szerinti feltételek, a közjegyzői okirat kiállítása nem az elévülési idő alatt, azt megszakító eljárás során történik és a közjegyző eljárása nem minősül az elévülést megszakító eljárásnak. A közjegyző nem határozatot hoz, hanem végrehajtás alapjául szolgáló okiratot állít ki, amely okirat nem azonos a végrehajtható határozattal [Vht. 13. § (1) és (5) bekezdés]. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely kizárná a követelés bírósági úton való érvényesítését akkor, ha fennállnak a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételek, ezért a követelés bírósági úton történő érvényesítése az elévülést a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint megszakítja.

IV.

- [13] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi jogkérdéssel kapcsolatban a következő:
- [14] A régi Ptk. 327. § (3) bekezdése tartalmának történelmi (jogfejlődési) és nyelvtani értelmezése alapján, figyelemmel a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok rendelkezéseire is – az indítványozó tanács álláspontjának megfelelően – az a következtetés vonható le, hogy a jogszabály, a továbbiakban kifejtettre tekintettel, tudatosan csak az elévülési időt megszakító eljárás során hozott végrehajtható határozatok esetére szűkítette le ezen rendelkezés alkalmazásának körét.
- [15] Az 1960. május 1-jén hatályba lépett régi Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint az elévülést megszakítja a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása – ideértve az egyezséget is –, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése. A régi Ptk. 327. § (3) bekezdése arról rendelkezett, hogy az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik. A (4) bekezdés értelmében az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg. Rendelkezéseivel a régi Ptk. – a korábbi szabályozástól eltérően – a végrehajtási jog elévülését a követelés elévüléséhez kapcsolta.
- [16] 1978. március 1. napjával a régi Ptk. ezen rendelkezéseit annyiban módosították, hogy a 327. § (2) bekezdése korábbi hatályon kívül helyezésére tekintettel a (3) bekezdés a (2) bekezdés helyére, a (4) bekezdés pedig a (3) bekezdés helyére került, az új (3) bekezdés szövege pedig annyiban módosult, hogy ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg. Amennyiben tehát perindítás, fizetési meghagyás kibocsátása szakította meg az elévülést és az eljárásban végrehajtható határozatot hoztak, akkor elévülési időt már nem szakítják meg a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében felsorolt tények, hanem csak a végrehajtási eljárás kezdeményezése, a már megindult végrehajtási eljárás folytatására tett vagy a folyamatban lévő eljárásban tett intézkedés.
- [17] A jogszabály módosításával tehát az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése mint feltétel helyett az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozat meghozatala vált feltétellé. Ebből – az indítványozó tanács álláspontjának megfelelően – csak annyi következik, hogy a módosítás, gyakorlati tapasztalatok alapján, nem a határozat jogerőre emelkedéséhez, hanem annak végrehajthatóságához kötötte a végrehajtási jog elévülésével kapcsolatos szabályozás érvényesülését.
- [18] A régi Ptk. hatályba lépésekor hatályos, a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. tvr. – lényegében a mai szabályozáshoz hasonlóan – bírósági eljárásban meghozott marasztaló ítélet, végzés, fizetési meghagyás, bíróság által jóváhagyott egyezség stb. esetében végrehajtási lap kiállítását tette lehetővé, míg a 12–16. §-okban szabályozta azt a lehetőséget, hogy a közjegyző végrehajtási záradékkal lássa el az adott rendelkezésnek megfelelő közjegyzői okiratot. A jogszabály tehát ismerte a közjegyzői okirat végrehajtási záradékolásának intézményét. A jogalkotó a régi Ptk. rendelkezéseit erre figyelemmel hozta meg, és a tvr. 49. §-ában úgy rendelkezett, hogy a végrehajtási jog a végrehajtható követeléssel együtt évül el.
- [19] A bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. tvr. is így rendelkezett, hasonlóképpen megkülönböztetve a végrehajtható okiratok között a végrehajtási lapot és a végrehajtási záradékot; végrehajtási záradékkal a közjegyző láthatta el a jogszabályban megjelölt tartalmú közjegyzői okiratot. A végrehajtási jog az 1979. évi tvr. 48. § (1) bekezdése szerint is a végrehajtható követeléssel együtt évül el, míg a (4) bekezdés alapján a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.
- [20] A Vht. a korábbi szabályozást fenntartva a 23/C. §-ában rögzített szabályok alapján – ha a jogszabály szerinti feltételek fennállnak – ugyancsak lehetővé teszi a jogosult kérelme alapján a közjegyzői okiratnak a közjegyző általi végrehajtási záradékkal való ellátását. Ennek megfelelően szintén megkülönbözteti a végrehajtható okiratok között, egyebek mellett, a végrehajtási lapot és a végrehajtási záradékot. Nem változott az sem, hogy a Vht. 57. § (1) bekezdése szerint – összhangban a régi Ptk. rendelkezésével – a végrehajtási jog a végrehajtható követeléssel együtt évül el, az 57. § (4) bekezdése alapján pedig a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.
- [21] A régi Ptk. és a végrehajtás szabályozásának lényegi változatlansága nem tesz lehetővé tehát a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésének nyelvtani értelmezéséből levont alábbi következtetésektől eltérő jogértelmezést.
- [22] A jogalkotó a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésében az (1) bekezdés szerinti, az elévülést megszakító bírósági igényérvényesítés vagy azzal egy tekintet alá eső igényérvényesítést szolgáló eljárás lefolytatását követő elévülési szabályokat kívánta megfogalmazni arra az esetre, ha az elévülést megszakító eljárásban végrehajtható határozatot hoztak. A régi Ptk. 327. § (3) bekezdése annak nyelvtani értelmezése szerint a következő konjunktív feltételek fennállása esetén alkalmazható: 1) az elévülési idő megkezdődött, 2) az elévülés megszakadt és azt egy, az annak megszakítására alkalmas eljárás megindítása szakította meg és 3) ebben az eljárásban végrehajtható határozatot hoztak, függetlenül attól, hogy az jogerős-e vagy sem.
- [23] Az 1) feltétel különösebb értelmezést nem igényel. Az elévülés kezdete a régi Ptk. 326. § (1) bekezdése alapján a követelés esedékessé válásának időpontja.

- [24] A közjegyzői okiratba foglalt követelések esetén, a közvetlen végrehajtás folytán a teljesítési határidő elteltével a követelések nem csak esedékessé, hanem egyben végrehajthatóvá is válnak. Ilyen esetben a vitatott álláspont szerint az elévülés kezdeteként csak egy időpontot, az okirat szerinti teljesítési határidőt lehet figyelembe venni és mivel a követelés más hatósági eljárás nélkül, végrehajtás útján kikényszeríthető, az elévülés megszakítására már a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése az irányadó (Pfv.20.910/2020/8. [18] bekezdés). Ez azonban azt jelenti, hogy az elévülési idő megkezdődése és megszakítása nélkül már alkalmazni rendeli a (3) bekezdés rendelkezéseit, azaz a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésébe foglalt 1) és 2) törvényi feltétel ez esetben nem teljesül.
- [25] A további feltételek kapcsán azt kell vizsgálni, hogy a közjegyző azon eljárása, amelynek során az arra jogosult kérelmére az általa kiállított okiratot végrehajtási záradékkal látja el, megfeleltethető-e egy olyan, a követelés érvényesítésére szolgáló bírósági igényérvényesítési eljárásnak, amelynek során végrehajtható határozat születik, mert a 3) feltétel csak abban az esetben következik be, amennyiben a közjegyző által ezen eljárása során kiállított végrehajtási záradék végrehajtható határozatnak minősül.
- [26] Ezek megítélése során abból kell kiindulni, hogy a közjegyző a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 112. §-a és a Vht. 23/C. §-a szerint az arra alkalmas okiratot csak záradékkal látja el, de határozatot nem hoz, eljárásának alapjául kizárólag a közjegyzői okirat szolgál. A közjegyző ezen tevékenysége – bár annak során hatósági jogszolgáltató tevékenységet fejt ki –, nem ítélező tevékenység, jogvitát nem dönt el, mert a követelést, annak megalapozottságát nem vizsgálhatja (1423/B/2010. AB határozat). Eljárásával szemben ezért is biztosított a bírósági eljárás, amely törvényességi garanciát jelent az esetleges jogsértő végrehajtással szemben, a bírósági eljárás során az adósnak lehetősége van arra, hogy a követelést vitassa [46/1991 (IX.10.) AB határozat]. A közjegyző eljárása tehát nem tekinthető a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése szerinti, az elévülést megszakító eljárásnak, azaz nem teljesül a (3) bekezdés alkalmazásának 2) és – határozat hiányában – a 3) feltétele sem. Nem álltak ellentétben ezzel a bíróságokról szóló 1972. évi IV. törvény 39. §-ában foglaltak sem, figyelemmel arra, hogy vannak olyan eljárások, amelyek esetében a közjegyző határozattal dönt, de a záradékolás nem tartozik ezek közé.
- [27] Tény, hogy a végrehajtható határozat alapján kiállított végrehajtási lap és az olyan okirat, amelyet a közjegyző az eljárása eredményeként a végrehajtási záradékkal látott el, a Vht. 10. §-a értelmében egyaránt végrehajtható okirat. A kettő azonban csak e tekintetben feleltethető meg egymásnak, a fentiek alapján előfeltételeiket és következményeiket tekintve sem azonosak. Ezen végrehajtható okiratok kiállítása ugyanis eltérő eljárások eredményeképpen lehetséges, ebből eredően eltérő a végrehajtási lap és a végrehajtási záradékkal ellátott okirat megítélése abból a szempontból is, hogy az annak alapján elrendelt végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránt mikor lehet pert indítani [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 368. §, 369. §, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 528. §]. Mindebből következően nem vonható be a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésének értelmezésébe a Vht. fogalomrendszere önmagában azért, mert a Vht. értelmében a végrehajtási záradék és a végrehajtási lap egyaránt végrehajtható okirat és így a végrehajtás során több szempontból egy elbírálás alá esnek.
- [28] A Pfv.20.910/2020/8. számú határozatban kifejtettekre tekintettel szükséges utalni arra is, hogy attól, hogy általában az tekinthető célravezetőnek, a jogosultnak még nincs jogszabályi kötelezettsége arra, hogy egy záradékolható okirat esetén követelését közvetlen végrehajtás útján érvényesítse. Ilyen kötelezettség hiányában annak elmulasztása nem vezethet jogvesztéshez, mert szabadon dönthet akár a perindítás mellett is. Aggályos jogi helyzetet eredményezne továbbá az, ha egy követelés elévülésének megszakadása a Pfv.20.910/2020/8. számú ítélet [23] bekezdésében foglaltaknak megfelelően attól függene, hogy a jogosult a követelését a közjegyzői okirat végrehajtási záradékolása vagy általa indított bírósági eljárás útján kívánja érvényesíteni. A jogszabályi rendelkezés megfelelő értelmezésével ez a helyzet elkerülhető. Az ellentétes értelmezést lényegében az az indok támasztaná alá, hogy a jogosultat rászorítja a végrehajthatóvá vált követelése mielőbbi érvényesítésére, a régi Ptk. azonban az elévülés szabályait szabadabban kezelte és nem volt erre irányuló célja. Ezen kívül ez az indok is értelmetlenné válik abban az esetben, ha a jogosult, látva a követelése esetleges elévülését, a záradékolás helyett a bírósági igényérvényesítés útját választja. Aggályos ez a jogértelmezés azért is, mert kizárólag a követelés lejártának, esedékessé válásának időpontján alapul és így lényegesen kevesebb időt biztosít a jogosult részére követelése végrehajtás útján történő érvényesítésére, mint más esetekben.
- [29] A régi Ptk. kérdéses rendelkezése Magyarország Alaptörvénye 28. cikke szerinti értelmezésének tehát az indítványozó tanács álláspontja felel meg. Nem adható a jogszabálynak olyan kiterjesztő jogértelmezés, amely nem igazodik annak kifejezett szövegéhez, így az azzal a jogalkotó által elérti kívánt célhoz és amely esetében nem következtek be a jogszabályi rendelkezés alkalmazásának a feltételei. Az ugyanis, hogy végrehajtható okirat kiállításának lehet helye, azaz lehetőség van a közvetlen végrehajtásra, nem feleltethető meg annak az esetben, ha azt megelőzően volt folyamatban egy, az elévülést megszakító, jogérvényesítés iránti eljárás és annak eredményeképpen végrehajtható határozatot hoztak. A jogszabály alkotásakor, módosításakor is volt lehetőség közjegyzői okiratok végrehajtási záradékkal való ellátására, a jogalkotó azonban mégsem vonta be ezt a régi Ptk. ezen rendelkezése alá, így nem vonható le olyan következtetés, hogy a jogalkotó a záradékolható közjegyzői okiratok esetében az elévülés megszakításának lehetőséget ilyen mértékben korlátozni kívánta volna. A Kúria Pfv.20.910/2020/8. számú határozatában a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése körében adott kiterjesztő jogértelmezése a jogosult részére kifejezett jogvesztést eredményez.

- [30] A jogfejlődés az elévülés megszakításának a lehetőségei szigorításának az irányába halad, de a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:25. § (3) bekezdése a régi Ptk.-hoz hasonlóan úgy rendelkezik, hogy ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést a kötelelem megegyezéssel való módosítása és a végrehajtási cselekmények szakítják meg. Nem vitathatóan a Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontja alapján az elévülést megszakító eljárás a kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő igényérvényesítést jelent. A jogalkotónak tehát a Ptk. hatálybaléptetésével sem volt olyan szándéka, hogy a végrehajtási záradékkal való elláthatóság a Ptk. rendszerében ezen rendelkezés alkalmazását tegye lehetővé.
- [31] A Pfv.20.910/2020/8. számú határozat így nem áll összhangban a régi Ptk. elévüléssel kapcsolatos rendelkezéseivel és annak rendszerével. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa ezért az indítványozó tanács által felvetett elvi jelentőségű jogkérdések tekintetében arra a következtetésre jutott, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében felsorolt cselekmények akkor is megszakítják a követelés elévülését, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak. Ebből következően, ha a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, azonban a jogosult a közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti, a követelés elévülésének a megszakítására is a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó.
- [32] A Kúria ettől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatóak kötelező erejüként.

V.

- [33] Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, 32. § (1) bekezdés a) pontja, 34. §-a és 40. § (1) és (2) bekezdése alapján, a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés] a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [34] A Jogegységi Panasz Tanács határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történt közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2023. november 27.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k.

bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítal-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.054/2022/14. számú jogegységi hatályú határozata

Rendelkező rész

A Kúria megállapítja, hogy a Pfv.V.21.325/2021/10. számú jogegységi panasszal támadott végzése jogkérdésben eltér a Pfv.III.21.070/2018/4. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozattól.

Az eltérés indokolt volt, ezért a Kúria a Pfv.V.21.325/2021/10. számú végzését hatályában fenntartja.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 327. § (1) bekezdése alapján a követelés bírósági úton való érvényesítése az elévülést akkor is megszakítja, ha a keresetlevél alkalmas a per megindítására, de a bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény alkalmazásával érdemi döntést nem hozott.

A Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejüként a továbbiakban nem hivatkozható.

A jogegységi panasz eljárásban megfizetett illetéket az állam viseli, a jogegységi panasz eljárásban felmerült költségeket a felek maguk viselik.

A Kúria elrendeli határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint beruházó társbonyolító és az alperes mint beruházó 2003. május 23-án együttműködési megállapodás keretében társasház közös építésében, valamint a lakások és a nem lakás céljára szolgáló helyiségek értékesítésében állapodtak meg a beruházás eredményének közös érdekeltégi rendszer szerint történő egymás közötti megosztásával. A felek a beruházás befejezését megelőzően módosították az együttműködési megállapodást, egy újabb közös ingatlanfejlesztést határoztak el, és megállapodtak abban, hogy a két beruházás eredményével együttesen számolnak el. Az együttműködési megállapodás alapján a beruházások tekintetében az alperes biztosította a pénzügyi fedezetet, és ő kötötte meg a megvalósítás érdekében szükséges szerződéseket. A második beruházással kapcsolatos feladatokat ellátó generálkivitelező vég számlájában foglalt 85 129 985 forintot az alperes 2007. március 23-án kifizette. A felperes a 2007. május 2-i levelében tájékoztatta az alperest, hogy a generálkivitelező késedelemmel valósította meg a vállalt feladatokat, amelyre tekintettel a generálkivitelezői szerződés szerint velem szemben 113 000 000 forint összegű kötbér érvényesíthető. A felperes a 2007. május 23-i levelében tiltakozott az alperesnél a vég számla teljesítése miatt. Felhívta a figyelmét, hogy a generálkivitelezővel kötött, kötbérre vonatkozó megállapodás a projekteredmény indokolatlan, szerződésellenes csökkenését eredményezi és kárt okoz. Az alperes 2007. június 11-én megállapodott a

- generálkivitelezővel 6 780 000 forint késedelmi kötbér érvényesítésében. A kötbértétel az alperes főkönyvi rendszerében elszámolásra került.
- [2] A felperes az együttműködési megállapodásban foglaltak teljesítése és kártérítés iránt 2007. december 21-én pert indított az alperes ellen. A 2012. május 30-án előterjesztett beadványában úgy nyilatkozott, hogy az alperes által elengedett kötbérrel kapcsolatos igénye érvényesítésétől „eltekint” azzal, hogy fenntartja a jogot e követelés kártérítés jogcímén történő érvényesítésére. A Fővárosi Törvényszék a Fővárosi Ítélet tábla 3.Pf.21.687/2012/4. számú részítélete folytán jogerőre emelkedett 22.G.42.068/2007/143. számú ítéletében az alperest 593 779 254 forint és járuléka megfizetésére kötelezte. Az ítéletében 2007. május 11. napjában jelölte meg az eredményrészesezés esedékességének időpontját, utalt továbbá arra, hogy a felperes elállt az alperes által elengedett kötbérrel kapcsolatos igénye érvényesítésétől, ezért a bíróság ebben a vonatkozásban tényállást nem állapított meg. A Kúria a Pfv.V.20.487/2013/9. számú részítéletével a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] A felperes keresetében elsődlegesen a szerződés teljesítésére, másodlagosan kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy a korábbi perben hozott ítélet nem terjed ki a beruházások eredményéből az alperes által egyoldalúan, az együttműködési megállapodás rendelkezéseinek megszegésével elengedett 106 220 000 forint kötbérre, amelynek összegét a generálkivitelező végszámlájából le kellett volna vonni. Ez az összeg is eredmény-növekedést jelentett volna, amelyből az eredmény-felosztásra vonatkozó rendelkezések szerint öt további 56 296 600 forint illeti meg. A beruházások eredményét csökkentő szerződésszegő magatartásával az alperes ilyen összegű kárt okozott. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, egyúttal elévülési kifogást terjesztett elő.
- [4] Az elsőfokú bíróság a másodlagos (kártérítési) keresetnek helyt adott, az elévülési kifogást nem tartotta alaposnak. Megállapította, hogy a korábbi perben a jelen perben érvényesített követelést is magában foglaló keresetlevél kézbesítése megszakította az elévülést. Az elévülési idő a keresetlevél benyújtásával történő megszakítását követően csak abban az esetben nem telik a bírósági igényérvényesítés időtartama alatt, ha a per érdemben ítélettel zárul. A követelés tárgyában a célzott eljárás 2007. december 21-én megindult és a bíróság érdemi döntést is hozott. Mindezekre tekintettel a keresetindítás megszakította az elévülést.
- [5] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. Indokolása szerint a per tárgyát képező követelést a felperes érvényesítette az előzményi perben, de az igényétől elállt, így arról érdemi döntés nem született. A bírósági igényérvényesítés időtartama alatt nem telik az elévülési idő, ez azonban nem azt jelenti, hogy feltétel nélkül alkalmazható az elévülés megszakadásának jogkövetkezménye. Ha ugyanis a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja vagy a pert jogerősen megszünteti, a keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok – így az elévülést megszakító hatás – elenyésznek, és úgy kell tekinteni, mintha az elévülés meg sem szakadt volna. A per folyamatban léte alatt nyilvánvalóan nem lehet ugyanazt a követelést egy másik eljárásban érvényesíteni, tehát menthető ok áll fenn, így abban az esetben, ha a bírósági eljárás érdemi döntés nélkül fejeződik be, az elévülés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 326. § (2) bekezdése értelmében nyugszik. A másodfokú bíróság szerint lényegében ugyanezt az álláspontot képviselte a Kúria is több eseti döntésében, így a Pfv.V.20.852/2015/7., a Pfv.III.21.070/2018/4. számú határozatában, amikor kimondta, hogy a keresetlevél előterjesztése csak abban az esetben alkalmas az elévülés megszakadása jogkövetkezménye kiváltására, ha annak alapján az elévüléssel érintett követelés tárgyában a célzott eljárás ténylegesen megindul, és abban a bíróság érdemi döntést hoz. A másodfokú bíróság rámutatott: az előzményi perben a felperes a 2012. május 30-án előterjesztett beadványában nyilatkozott úgy, hogy a jelen per tárgyát képező követelés érvényesítésétől „eltekint”. Eddig az időpontig az elévülés a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése értelmében nyugodott, és miután a követelés esedékességétől (2007. május 11.) számítandó elévülési idő már eltelt, a követelést az akadály megszűnésétől számított egy éven belül érvényesíthette. Ehhez képest az új keresetlevelet csak 2017. május 23-án terjesztette elő, ezért a követelés elévült. A jogerős ítélet értelmében a követelés akkor is elévült volna, ha a 2007. december 21-én előterjesztett keresetlevél kézbesítése – mint teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás – elévülést megszakító oknak minősülne.
- [6] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet, mert az – álláspontja szerint – sérti a régi Ptk. 326. §-át és 327. §-át, valamint ellentétes a Kúria Pfv.VIII.21.771/2011/6., Pfv.21.547/2017/8., Pfv.VI.21.495/2018/3. számú határozatával. Érvelése szerint a jelen perben érvényesített követelése tárgyában az előzményi perben az elállási és jogfenntartó nyilatkozata előterjesztéséig folyamatban volt a bírósági igényérvényesítés (az elévülést megszakító eljárás), az elévülés ezt követően újból megkezdődött. Az újból megkezdődött elévülési idő pedig nem telt el a jelen pert megindító keresetlevél előterjesztéséig, ezért a követelése nem évült el.
- [7] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Rámutatott arra, hogy a régi Ptk. hatálya alá tartozó ügyekben kialakult bírói gyakorlat (Kúria Pfv.V.20.852/2015/7., Pfv.VI.21.495/2018/3., Pfv.III.21.070/2018/4. számú határozat) a jogerős ítélettel azonos jogi álláspontot képvisel. Az előzményi perben előterjesztett keresetlevél nem szakíthatta meg érdemi döntés hiányában az elévülést. Érdemi döntés nélkül az elévülés nem maradhat a „megszakadás állapotában” az eljárás végéig, hanem a fizetési felszólításokhoz hasonlóan a megszakítást követően mindenképpen rögtön újra kell, hogy kezdődjön.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [8] A Kúria Pfv.V.21.325/2021/10. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, a másodfokú

- bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [9] Jogi indokolása szerint a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését és a 327. § (1) és (2) bekezdését. Rögzítette, a régi Ptk. nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése csak abban az esetben alkalmas az elévülés megszakítására, ha a követelés vonatkozásában érdemi döntés születik. Ezzel szemben tévesen jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a Kúria BH 2017.51. számon megjelent Pfv.V.20.852/2015/7. számú, illetve a Pfv.III.21.070/2018/4. számú döntéseire figyelemmel a 2007. december 21-én előterjesztett keresetlevéllel történt perindítás nem szakította meg az elévülést. A jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben a régi Ptk. értelmezése kapcsán nem alakult ki a másodfokú bíróság által hivatkozott bírói gyakorlat. A másodfokú bíróság a joggyakorlatból olyan eseti döntéseket ragadott ki, amelyekben a Kúria nem a jelen perben eldöntendő jogkérdésben foglalt állást.
- [10] A BH 2017.51. számon megjelent Pfv.V.20.852/2015/7. számú precedensértékű határozatában a Kúria a régi Ptk. 327. § (1) bekezdését értelmezte és azt a jogkérdést döntötte el, hogy a keresetlevél előterjesztése megfeleltethető-e „a követelés bírósági úton való érvényesítése” követelményének, a tárgyalás kitűzésére, így idézés kibocsátására sem alkalmas keresetlevél megszakíthatja-e az elévülést. A másodfokú bíróság által hivatkozott Pfv.III.21.070/2018. számú ügyben a Kúria a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének megsértését vizsgálta, és abban a jogkérdésben döntött, hogy önmagában a keresetlevél bírósághoz történő benyújtása vagy csak a kereset közlése (a perindítás hatályának beállása) alkalmas-e az elévülés megszakítására. Nem vitásan a Kúria egyeb határozatainak indokolásában is szerepel a BH 2017.51. szám alatt megjelent eseti döntésre történő utalás, azonban egyik esetben sem az volt az eldöntendő jogkérdés, hogy az elévülés megszakadásának feltétele-e az is, hogy a ténylegesen megindult eljárásban a bíróság érdemi döntést hozzon. A Pfv.VI.21.495/2018. számú ügyben pedig a felülvizsgálati eljárásban abban a jogkérdésben kellett állást foglalni, hogy a felperes házastársi vagyoni jogvitában való perben állása megszakította-e a kölcsönkövetelés elévülését. A jogkérdésben az volt a Kúria álláspontja, hogy nem szakítja meg az elévülést az olyan bírósági eljárás, amely nem a követelés érvényesítésére irányul.
- [11] Ezekkel szemben a Kúria az EBH 2012.P.7. számon megjelent, 2012. január 19-én meghozott Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú precedensértékű határozatában is értelmezte régi Ptk. elévülés megszakadására vonatkozó rendelkezését. A felülvizsgálati kérelemben a felperes helytállóan állította, hogy a másodfokú bíróság erre a döntésre nem volt figyelemmel. A határozatban a Kúria együtt értelmezte a régi Ptk. 327. § (1)–(2) bekezdésében foglaltakat. Elválasztotta a követelés bírósági úton való érvényesítésének anyagi jogi és eljárásjogi hatásait, és azt a jogi következtetést vonta le, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) az anyagi jogi joghatások fennmaradását vagy elenyészését nyilvánvalóan nem szabályozza. Nem érinti tehát a régi Ptk. 327. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott anyagi jogi elévülési szabályokat, így azt sem, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése (a keresetlevél beadása, perindítás) az elévülést az igényérvényesítés időtartamára megszakítja. Az eljárás szünetelésének időtartama alatt a keresettel érvényesített követelés még nem kerül ki az igényérvényesítés állapotából. Ebből következően az eljárás a régi Ptk. 327. § (2) bekezdésében meghatározott elévülést megszakító eljárásnak tekintendő a per megszűnéséig bezárólag. A régi Pp. azon rendelkezéséből, amely szerint hathónapi szünetelés után a per megszűnik, nem vonható le az a jogkövetkeztetés, hogy a keresetindítás (perindítás) anyagi jogi jogkövetkezmenyei elenyésznek. A Kúria az EBH 2012.P.7. számon megjelent Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú határozatban elfogadott jogértelmezést a jelen ügyben is irányadónak tartja egyetértve a BH 2017.51. számon megjelent Pfv.V.20.852/2015/7. számú, illetve a Pfv.III.21.070/2018/4. számú ítéletében kifejtett elvekkkel is, miszerint a keresetlevél előterjesztése a követelés bírósági úton való érvényesítéseként csak abban az esetben alkalmas az elévülés megszakítására, ha annak alapján az elévüléssel érintett követelés tárgyában a célzott eljárás ténylegesen megindul.
- [12] A Kúria megállapította, hogy a régi Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdésének értelmezése tekintetében egységes a Kúria gyakorlata. E rendelkezések helyes értelmezésével a jelen ügyben azt kellett megállapítani, hogy a felperes 2007. december 21-i perindítása a követelés elévülését 2012. május 30-ig megszakította, ezt követően az elévülés újból megkezdődött. A követelését a felperes 2017. május 24-én az újabb kereset benyújtásával az ötéves elévülési időn belül érvényesítette bírósági úton, amellyel az elévülést ismét megszakította, így az a jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben nem nyugodhatott. A másodfokú bíróság tévesen alapította a döntését az elévülés nyugvásának a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésében foglalt szabályaira. A Kúria a kifejtettek értelmében megállapította, hogy a felperes követelése nem érvült el. A döntés elvi tartalmaként rögzítette: a régi Ptk. értelmében az elévülés megszakadásának a követelés bírósági úton való érvényesítése esetén nem feltétele, hogy az ügyben a bíróság érdemi döntést hozzon.
- A jogegységi panasz**
- [13] Az alperes a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) és (2) bekezdése alapján terjesztett elő jogegységi panaszt. A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése tekintetében arra hivatkozott, hogy elévülés okán a keresetet elutasító jogerős ítéletet a Kúria eljáró tanácsa – a felperes felülvizsgálati kérelmére és az alperesnek a precedensértékű határozatokat is hivatkozó felülvizsgálati ellenkérelme ellenére – a Kúria joggyakorlatával szembe helyezkedő érvelés alapján nem látta megalapozottnak, ezért azt hatályon kívül helyezte. Mind a felülvizsgálati kérelemben, mind a felülvizsgálati ellenkérelemben megjelent a precedensértékű határozatoktól való eltérés problémája, az érintett határozatok is megjelölésre kerültek. A Kúria pedig a jogsértést

- maga idézte elő a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésével. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdéssel összefüggésben az alperes hangsúlyozta: a másodfokú bíróság az, amely helyes, a joggyakorlattal összhangban álló határozatot hozott. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése ezért csak úgy értelmezhető, hogy az eltérésre a Kúria eljárását közvetlenül megelőző eljárásban nem került sor. Mindezek folytán a Bszi. 41/B. § (1) vagy (2) bekezdésében foglalt jogalap egyikének mindenképpen fenn kell állnia.
- [14] Az alperes az ügyazonosság körében arra hivatkozott, hogy a releváns körülményekben azonos tényállású ügyekről és azonos jogkérdésről van szó, azonos jogi érvelés mellett. A Pfv.V.20.852/2015/7. számú precedensértékű döntéssel kapcsolatban előadta: ez a határozat abból a generális jogértelmezési dilemmából indul ki, hogy a keresetlevél alapján tett intézkedések, tárgyalások és végül érdemi elbírálás nélkül lehet-e egyáltalán bírósági igényérvényesítésről beszélni. Hangsúlyozta, e kúriai döntés következtetése nem az idézés kibocsátására nem alkalmas keresetlevél speciális mérlegelést igénylő helyzetén, hanem a jogértelmezésből levezetett generális kategória alá tartozásán nyugodott, azon, hogy érdemi döntés hiányában bírósági igényérvényesítésről nem beszélhetünk. Az alperes ebből arra következtetett, hogy a bírósági igényérvényesítés fogalmának része (feltétele), hogy a bíróság az eljárást befejező, jogerős érdemi határozatot hozzon.
- [15] A Kúria Pfv.VI.21.495/2018/3. számú precedensértékű döntésével kapcsolatban állította, hogy e határozat sem pusztán a házassági vagyoni jogvitában előterjesztett kereset kölcsönkövetelés elévülésére vonatkozó joghatását elemezte, hanem ezt a speciális helyzetet vizsgálta a bírósági igényérvényesítés elfogadott fogalma fényében. A jogkérdésben a Kúria álláspontja az volt, hogy nem szakítja meg az elévülést az olyan bírósági eljárás, amely nem a követelés érvényesítésére irányul. A követelés bírósági úton való érvényesítése tehát a jogosult által a követelés érvényesítésére jog által felkínált bírói út lehetőségének az igénybevételeét jelenti. Az tekinthető a zálogjogosult részéről a biztosított követelése érvényesítésének, ha keresetet indít az egyben zálogkötelezett személyi kötelezettel szemben a tartozás megfizetése vagy a dologi kötelezett ellen a követelés zálogtárgyból való kielégítés tülésére kötelezés iránt, és a bíróság jogerős végrehajtható marasztaló határozatot hoz. Idézte a BH 2017.51. szám alatt megjelent döntést hangsúlyozva, hogy nem mintegy véletlenül szerepel a bírósági igényérvényesítés fogalmának hosszas értelmezése e jogesetben, hanem úgy, mint a döntés kiinduló pontját és alapját képező jogelv. A támadott határozattal elbírált ügyben is igaz az a megállapítás, hogy az előzményi per nem a jelen ügy tárgyát képező követelés érvényesítésére irányult, hiszen a bírósági igényérvényesítés a kereset beadásától az érdemi döntésig tartó folyamat: bírósági igényérvényesítésről csak akkor beszélhetünk, ha az adott követelés tárgyában érdemi döntés is születik.
- [16] A Kúria Pfv.III.21.070/2018/4. számú precedensértékű döntése kifejezetten a bírósági igényérvényesítés fogalmának értelmezése alapján mondta ki, hogy az elévülést a bírósági igényérvényesítés akkor szakítja meg, ha a követelés tárgyában érdemi döntés születik. A hivatkozott határozat [31] bekezdésében rögzítette a Kúria, hogy önmagában a keresetlevél bírósághoz történő beadása megszakíthatja az elévülést, de csak abban az esetben, ha azzal kapcsolatban további két konjunktív feltétel teljesül: a célzott eljárás megindul és abban a bíróság érdemi döntést hoz.
- [17] Mindezek alapján az alperes álláspontja szerint a hivatkozott határozatok és a támadott határozat által elbíralt ügyekben egyaránt az a jogkérdés merült fel, hogy a régi Ptk. értelmében az elévülés megszakadásának a követelés bírósági úton való érvényesítése esetén feltétele-e, hogy a bíróság az ügyben érdemi döntést hozzon. E jogkérdésben mindegyik precedens határozat azonos jogszabályi rendelkezéseket alkalmazva, azonos tényeket értékelve, azonos módon foglalt állást (miszerint érdemi döntés hiányában nem szakítja meg az elévülést a bírósági igényérvényesítés): így az ügyazonosság teljes. A precedensértékű határozatok alapján ugyanis az igényérvényesítés konjunktív elemei az alkalmas kereset, a tárgyalás és az érdemi döntés. Ha a hivatkozott határozatokat csak alkalmatlan keresetek esetén vennénk figyelembe, ilyen szűkítő értelmezés mellett ügyazonosságról szinte sosem beszélhetnénk.
- [18] A panasz kitért a támadott határozat indoklására is, amely az alperes álláspontja szerint contra legem jogértelmezést alkalmazott a gyakorlat tükrében a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése tekintetében, a (2) bekezdés vonatkozásában pedig kifejezetten és explicit módon is. Ez utóbbi jogszabályi rendelkezés szerint ugyanis az elévülést megszakító eljárás jogerős befejeződése után az elévülés újból megkezdődik, amely szabályt nyilvánvalóan nem lehet alkalmazni, ha az eljárásban nem született jogerős érdemi döntés. Az alperes szerint jelentőséggel bír, hogy az előzményi perben elállás következtében érdemi döntés nélkül maradt a felperesi követelés, ezért még ha a keresetlevél kézbesítésével mint kvázi fizetési felszólítással meg is szakadhatott az elévülés, az rögtön újra is kellett, hogy kezdődjön, legfeljebb annak nyugvását lehetett volna megállapítani az elállásig fennálló akadályoztatásból fakadóan. Az alperes a régi Ptk. 327. § (1), (2) bekezdésének kontextuális, normatani, rendszertani, teleológiai, történeti értelmezése útján, valamint a joggyakorlat fényében történt értelmezést követően is arra a következtetésre jutott, hogy az elévülést megszakító jogi tények és ezek joghatása egyértelmű: ha az elévülés megszakad, az rögtön újra kezdődik vagy az eljárás jogerős befejeződése után kezdődik újra, további lehetséges variáció nincs. Az olyan jogértelmezés, miszerint a bírósági igényérvényesítés érdemi döntés hiányában is megszakítja az elévülést, ellentmond az elévülés, illetve az elévülés megszakítása jogpolitikai céljának, a jogintézményi funkciójából következő helyes jogértelmezésnek. Ha ugyanis egy előzményi perben a jogosult olyan módon kísérli meg igényének érvényesítését, hogy az végül nem vezet érdemi döntéshez, akkor maga a tényleges igényérvényesítési szándék kérdőjeleződik meg.
- [19] A kifejtett érvelés alapján az alperes jogegységi panaszában azt kérte, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a régi Ptk. 327. § (1) és (2)

bekezdéseiben rögzített elévülés megszakítási ok, a bírósági igényérvényesítés és annak joghatása tekintetében olyan értelmezést fogadjon el, miszerint bírósági igényérvényesítéssel az elévülés akkor szakítható meg, ha a követelés tárgyában érdemi döntés is születik, érdemi döntés hiányában pedig a régi Ptk. 327. § (2) bekezdése második tagmondatában szereplő joghatást, miszerint „az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után” kezdődik újra, nem lehet alkalmazni.

- [20] Jogsérelme abban áll, ha a Kúria eljáró tanácsa a hivatkozott precedensértékű határozatokkal összhangban azt állapította volna meg, hogy a felperes által az előzményi perben előterjesztett, de érdemi határozattal el nem bírált kereseti igénye – érdemi döntés hiányában – nem szakíthatta meg a felperesi követelés elévülését, akkor a keresetet elutasító jogerős ítéletet hatályában fenn kellett volna tartani.

Az ellenérdekű fél nyilatkozata

- [21] A felperes mint ellenérdekű fél nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását kérte arra figyelemmel, hogy a támadott határozat és a korábban közzétett, hivatkozott határozatok között nincs ügyazonosság, illetve jogkérdésben egyébként sem történt eltérés. Álláspontja szerint a támadott határozat alapjául szolgáló ügyben eldöntendő jogkérdés az volt, hogy a perben érvényesített követelés tekintetében megszakítja-e az elévülést, ha a követelés vonatkozásában a felperes keresetet terjeszt elő, amelynek alapján a célzott eljárás ténylegesen megindul, abban a bíróság tárgyalásokat tart, majd a felperes a keresetétől eláll és így a követelés tekintetében érdemi döntés nem születik. Ez a jogkérdés nem azonos az alperes által felhívott határozatok szerinti jogkérdéssel. A hivatkozott ügyekben ugyanis nem az volt az eldöntendő jogkérdés, hogy az elévülés megszakadásának feltétele-e az is, hogy a ténylegesen megindult eljárásban a bíróság érdemi döntést hozzon. Ennek vizsgálata ezekben az ügyekben fel sem merült, a döntéseknek más az elvi tartalma.
- [22] A Pfv.V.20.852/2015/7. számú precedensképes határozat (BH 2017.51.) lényege az, hogy egy hiánypótlás ellenére idézés kibocsátására nem alkalmas keresetlevél nem alkalmas az eljárás megindítására, ilyen módon a követelés érvényesítésére. E határozat indokolásában – mint ahogy a támadott határozat [36] pontja kifejezetten kiemeli – nem szerepel az „és abban a bíróság érdemi döntést hoz” szöveg. A Pfv.VI.21.495/2018/3. számú precedensképes határozatnál már a releváns tényekben való hasonlóság sem állapítható meg. A Kúria itt kizárólag abban a jogkérdésben foglalhatott állást, hogy a jelzálogjogosult felperes perben állása a házastársi vagyoni jogvitában megszakította-e a kölcsönkövetelés elévülését. Ennek kapcsán állapította meg, hogy nem szakítja meg az elévülést az olyan bírósági eljárás, amely nem a követelés érvényesítésére irányul. Az ügyben eldöntendő kérdés tehát nem az volt, hogy született-e érdemi döntés a követelés ügyében, hanem az, hogy a korábban érvényesített követelés azonos-e egyáltalán az adott perben érvényesített követeléssel. A Pfv.III.21.070/2018/4. számú precedensképes határozat szerinti jogkérdés az volt, hogy önmagában

a keresetlevél bírósághoz történő benyújtása vagy csak a kereset közlése alkalmas-e az elévülés megszakítására. Az alperes előadásával szemben e konkrét ügyben a Kúria nem adott általános érvényű értelmezést a régi Ptk. 327. § (1) bekezdéséhez.

- [23] Rögzítette ugyanakkor, hogy amennyiben a Kúria ügyazonosságot állapítana meg, a Kúria ítélező tanácsa akkor sem tért el az egységes kúriai gyakorlattól, ami az Elvi Bírósági Határozatok 2012. évi P.7. számú határozatában nyilvánvalóan megjelent. Kiemelte még, hogy az elévülés szempontjából a régi Ptk.-t nem lehet ugyanúgy értelmezni, mint a Ptk.-t. A régi Ptk. 327. § (1) bekezdéséhez kapcsolódó egységes bírói gyakorlatban három esetkör különböztethető meg. Az első esetkör, amikor nem kerül sor a keresetlevél alperesnek történő kézbesítésére, ezért a keresetlevél benyújtása az elévülést nem szakítja meg. A második esetkör, amikor megtörténik a keresetlevél kézbesítése, azonban a per mégsem érdemi döntéssel zárul, hanem bármely okból permegszüntetésre kerül sor. Ide tartozik a BH 2007.408. számú döntés, ami szerint a kézbesített keresetlevélnek ugyanolyan hatályt kell tulajdonítani az elévülés megszakításával kapcsolatban, mint a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólításnak. Ugyanebbe az esetkörbe tartozik a tárgyban hozott legmagasabb szintű kúriai döntés, az EBH 2012.P.7. számú elvi határozat, amelytől csak jogegységi határozattal térhet el a Kúria. Eszerint az elévülést megszakító perindítást követően az eljárás szünetelése esetén az elévülés a per szünetelés folytán történő megszűnésével kezdődik. Az indoklás azt is kimondja, hogy a peres igényérvényesítés időtartama az elévülési idő számításánál figyelmen kívül marad. A régi Pp.-nek a keresetlevél beadásához, illetve a perindításhoz fűződő joghatályok elenyészésére vonatkozó szabályai pedig nem vonatkoznak az anyagi jogi joghatásokra. Mindezekből egyértelmű, hogy adott esetben az elállás ellenére a keresetlevél alkalmas volt az elévülés megszakítására, az előzményi per időtartama figyelmen kívül marad, az elévülés az elállás közlésének napját követően kezdődött újra. A harmadik esetkör az, amikor érdemi döntés születik a kézbesített keresetlevéllel indult perben. A Kúria Pfv.III.21.070/2018. számon hozott határozatából kitűnően a jogerős ítélettel befejeződő perben előterjesztett, tehát érdemi elbírálásra alkalmas keresetlevélnek már a benyújtásával megszakad az elévülés, és nincs jelentősége annak, hogy mikor történt a keresetlevél kézbesítése. E helyes döntés azonban szükségtelenül idézi a BH 2017.51. számú határozat fejrészét, mivel az érdemi döntés tényének semmiféle hatása nem volt az e határozat alapjául szolgáló ügyben eldöntendő jogkérdésre, így az érdemi döntésre. A felperes hangsúlyozta, egyetlen olyan kúriai döntés sincs, ami kimondaná, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése csak akkor szakítja meg az elévülést, ha a követelés tárgyában érdemi döntés születik. Ez még a BH 2017.51. számon megjelent határozatból sem vezethető le, a BH fejrésze olyat tartalmaz, amit maga a döntés nem mond ki.

A legfőbb ügyész szakmai véleménye

- [24] A legfőbb ügyész a 2011. évi CLXIII. törvény 11. § (2) bekezdés j) pontja alapján szakmai véleményt

terjesztett elő. E szerint az elévülés megszakadását eredményező (előzményi) peres eljárásban a felperes keresete a szerződés teljesítésére irányult, sem az elsőfokú, sem a másodfokú ítélet szerint kártérítés jogcímen a kötbérvétel tárgyában igényt nem terjesztett elő. Az elengedett kötbérvetéssel összefüggésben bizonyítás nem folyt, a generálkivitelező perben állása hiányában nem is folyhatott, a bíróság e körben tényállást sem állapított meg, így a felperes szerződés teljesítése címén sem érvényesítette az igényét. A Kúria Pfv.VI.21.495/2018/3. számú döntését az ítélkező tanács a támadott határozat meghozatala során azért nem vette figyelembe, mert szerinte az előtte folyamatban levő ügyben nem az volt a jogkérdés, hogy az elévülés megszakadásának feltételét képezte-e a megindult eljárásban az érdemi döntés meghozatala. A Pfv.VI.21.495/2018/3. számú határozatot azonban figyelembe kellett volna venni, annak [11] bekezdésére tekintettel az ügyazonosság fennáll. Ezzel szemben a Kúria támadott határozatában irányadónak tekintett (EBH 2012.P.7. számon is megjelent) Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú precedensértékű határozat alapjául szolgáló ügy tényállása két vonatkozásban is eltért a felülvizsgált ügy tényállásától. Ez utóbbi ügy alapeljárásában a felperes nem érvényesített kártérítési követelést, valamint a későbbi eljárás szempontjából releváns szerződés teljesítése iránti igényének érvényesítéséről kifejezetten lemondott. Márpedig a precedens kifejezetten az érvényesített követelés tárgyában történt szünetelésre, majd permegszűnésre figyelemmel tette megállapításait. A támadott határozat tehát tévedett abban, hogy az előzményi perben az eljárás a követelés érvényesítésére megindult, ezzel szemben a kereset mint írásbeli felszólítás lett volna figyelembe vehető. A jogerős ítélet a felhívott precedenseknek megfelelően döntött, amikor azt állapította meg, hogy a szerződés teljesítésére irányuló keresetindítás írásbeli felszólításnak minősül, mert nem az előzményi per jogerős ítélete nyitotta meg a felperes számára az igényérvényesítés lehetőségét. A régi Ptk. 327. § (1), (2) bekezdésének helyes értelmezésével a felperes 2007. december 21-i perindítása mint írásbeli felszólítás a követelés elévülését megszakította, az legfeljebb a 2012. május 30-i felperesi nyilatkozat megtételéig nyugodott, az újabb kereset 2017. május 24-i benyújtására már az elévülési időn túl került sor.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

[25] A jogegységi panasz részben alapos.

[26] Az alperes jogegységi panaszát a Bszi. 41/B. § (1), (2) bekezdéseire hivatkozva terjesztette elő. E jogszabályi rendelkezések szerint jogegységi panasznak van helye többek közt – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján felülvizsgálati kérelemmel nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta. Jogegységi panasznak van helye akkor is, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás

kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor. Adott esetben az eljárási bíróságok a hivatkozott határozatokat és az azokban alkalmazott jogszabályokat eltérően értelmezték, a megjelölt határozatokra az alperes a felülvizsgálati eljárásban már hivatkozott, ezért a Kúria a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésében foglaltak alapján vizsgálta érdemben a jogegységi panaszt.

[27] A Kúria előjáróban utal arra, hogy a jogegység követelményét Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdése rögzíti kimondva, hogy „[a] Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.” A Kúria e feladatát az ítélkezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát az azonos ügyekben követi.

[28] A Kúria a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban már rámutatott: a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye ugyanakkor sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, illetve jogértelmezéshez köthető. Az eltérés adódhat azonos anyagi jogi háttér mellett is abból, hogy a panaszos által összevetni kért ügyekben különbözik a jogorvoslati kérelem, így a felülvizsgálati kérelem tartalma, jogi érvelése. A jogegységi panasz eljárásokban kialakult gyakorlatot követve ezért a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha hiányzik az ügyek közötti lényegi összevethetőség, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor nem értelmezhető a jogegység.

[29] A Kúria a fenti határozataiban kifejtette, az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogi fogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni például az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát. A kúriai határozat jellemzően akkor minősül precedensnek, ezáltal követendőnek, ha az mind ténybelileg, mind jogilag lényeges pontokon hasonlít a konkrét üggyhöz. Két egymással maradéktalanul megegyező tényállású ügy azonban bizonyosan nem létezik, ezért a jogegységi panasz intézményének kiüresedéséhez vezetne, ha az ügyazonosság kizárólag csak a teljesen egyforma tényállások esetében lenne megállapítható. Ehelyett az ügyazonosság tekintetében azok a hasonló tényállások vehetők figyelembe, amelyek a releváns jogkérdés megítélése szempontjából egyáltalán nem vagy csupán jelentéktelen mértékben térnek el egymástól. Ha tehát a felmerülő azonos jogkérdés esetén a tényállások kizárólag nem fontos, mellékes elemeiben mutatnak különbözőséget, akkor az ügyek azonosnak mondhatók. Mindig alapos vizsgálatot igényel annak megítélése, hogy az eltérő tényállási

- elemek érdemi relevanciával bírnak-e az eldöntendő jogkérdés szempontjából (Jpe.II.60.008/2022/8.). Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a jogerős ítélet által felvetett jogkérdésnek a jogvita eldöntésére kell irányulnia.
- [30] A jogegységi panasz eljárás egy rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó, a Bszi. külön szabályozásán alapuló sui generis eljárás, amely nem a per folytatása, hanem a jogrendszer belső koherenciájának a megteremtését szolgálja (Jpe.I.60.005/2021/5.). A jogegységi panasz eljárásban ezért a Kúria az ítélkező tanács által megállapított tényállást nem bírálhatja felül, mivel az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot (Jpe.I.60.029/2021/19.). A jogegységi panasz eljárásban tehát nem a kereset, az ellenkérelem vagy az eljárás korábbi szakaszaiban előterjesztett perorvoslati kérelmek (fellebbezés, felülvizsgálati kérelem) ismételt elbírálására, a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére vagy a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségének átfogó, általános érvényű vizsgálatára kerül sor, mint ahogy a jogerős határozattal szemben ismételten, illetve újként megfogalmazott jogi érvek érdemi értékelésére vagy annak vizsgálatára sem, hogy valamely jogi érvet a felülvizsgálati eljárásban a döntése meghozatalánál a Kúria mennyiben vette figyelembe. A Jogegységi Panasz Tanács kizárólag azt vizsgálja, hogy a jogegységi panaszban kifejezetten megjelölt, közzétett kúriai határozatoktól való eltérés bekövetkezett-e, és ha igen, akkor az eltérés indokolt volt-e vagy sem (Jpe.I.60.023/2022/7.). A jogegységi panasz eljárás során a Kúria tehát a fél által megjelölt keretben, az általa hivatkozott eltérések tekintetében vizsgálja a panasz megalapozottságát.
- [31] Jelen esetben a hivatkozott és a támadott határozatok alapjául szolgáló perek tárgya különböző: baleseti kártérítés, kölcsöntartozás, használati díj megfizetésére, valamint szerződésszegéssel okozott kár megtérítésére irányuló perekről van szó. A konkrét történeti tényállások is eltérőek annyiban, amennyiben az érvényesített alanyi joghoz tartozó törvényi tényállások eltérnek. Egyezőség mutatkozik ugyanakkor abban, hogy a felperesnek mindegyik esetben egy ideig nem érvényesített pénzkövetelése van, az alperes pedig elévülési kifogással védekezik. Mindegyik perben olyan elévülési – igényszüntető – kifogás megalapozottságáról kellett döntenie, amelyet a fél a követelés bírósági úton történő érvényesítésére alapított, ezért a Kúria mindegyik esetben a régi Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdését hívta fel. A hivatkozott határozatok maguk is eltérő tényállású ügyekben születtek, ezekre az eltérő tényállási elemekre az egyes perekben felvetődő jogkérdések vonatkozásában is figyelemmel kell lenni. Értékelni kell ugyanis, hogy az eltérő tényállási elemeknek van-e jelentőségük a jogvita eldöntése szempontjából releváns jogkérdés megítélésére vonatkozásában.
- [32] A Kúria Pfv.V.20.852/2015/7. szám alatti határozatában felvetett jogkérdés az volt, hogy egy idézés kibocsátására nem alkalmas keresetlevél megszakíthatja-e az elévülést, illetve egy ilyen keresetlevél megfeleltethető-e a követelés bírósági úton való érvényesítése követelményének. A határozat a követelés bírósági úton való érvényesítését egy folyamatként értelmezte, ami a keresetlevél előterjesztésétől, a keresetlevél alapján tett intézkedéseken keresztül, a tárgyaláson át az érdemi elbírálásig tart. A Kúria e határozatában a folyamat elemeinek jelentőségét az elévülés megszakadása szempontjából nem elemezte, a bírósági igényérvényesítés megítéléséhez konjunktív feltételeket nem határozott meg. Arra a következtetésre jutott, hogy egy idézés kibocsátására sem alkalmas keresetlevél az eljárás megindítására, ilyen módon a követelés érvényesítésére nem alkalmas.
- [33] A panasszal támadott határozat alapjául szolgáló perben a keresetlevél alkalmas volt az eljárás megindítására: az elengedett kötbérrel kapcsolatos felperesi igény az alperessel közölve lett, e tárgyban az elállásig bírósági eljárás folyt. Az idézés kibocsátására alkalmatlan keresetlevél elévüléssel összefüggő joghatása nem merült fel, e körben a Ptk. 327. § (1) bekezdésének értelmezésére nem volt szükség. A két ügy között ezért jogkérdésben azonosság nincs.
- [34] A Kúria Pfv.VI.21.495/2018/3. szám alatti határozatában arra a jogkérdésre adott választ, hogy a jelzálogjogosult hitelező – alperesként történő – perben állása a házastársi vagyoni jogvitában megszakította-e a kölcsönkövetelés elévülését. A jogi indokolás szerint nem szakítja meg az elévülést az olyan bírósági eljárás, amely nem az adott követelés érvényesítésére irányul. Az elévülést megszakító jogi ténynek a perindítás minősül, feltéve, ha annak tárgyában a bíróság érdemi döntést is hoz. A hivatkozott határozat szerinti ügyben egyebekben nem volt jelentősége annak, hogy a bíróság jogerős érdemi határozatot hozott-e, mivel az elévülés – a korábbi bírósági eljárásban érvényesített kereset eltérő tartalma miatt – eleve nem szakadhatott meg.
- [35] A támadott határozat alapjául szolgáló ügyben a felperes az előzményi perben előterjesztett keresetében az őt szerinte megillető, a későbbi perben ugyancsak érvényesített követelésének a megítélését is kérte, vagyis a korábbi per (az elállásig) az alperes által elengedett kötbérrel kapcsolatos felperesi igény kielégítését is célozta. Az ilyen tartalmú kereset az irányadó tényállás szerint az előzményi perben az elsőfokú eljárás tárgya volt 2012. május 30-ig, így az eredeti keresetlevél alkalmas volt arra, hogy az alapján az adott követelés tárgyában a bíróság érdemi határozatot hozzon. Emiatt a hivatkozott határozatban elbírált jogkérdésnek a támadott határozattal felülvizsgált ügyben nem volt jelentősége. Így a két határozat nem összevethető.
- [36] A Kúria Pfv.III.21.070/2018/4. szám alatti határozata alapján a jogerős ítélet azt a jogkérdést vetette fel, hogy a keresetlevél benyújtása vagy a kereset közlése alkalmas-e az elévülés megszakítására. Az elévülési kifogás ténybeli alapja ugyanis az volt, hogy az alperes a kézbesített keresetlevelet az elévülési határidő letelte után vette át, ezért az alperesi következtetés szerint az elévülési idő elteltéig az elévülés nem szakadt meg. A jogkérdésre adott válasz értelmében a marasztalási kereset tartalmazó keresetlevél benyújtása akkor elég az elévülés megszakítására, ha ez alapján az eljárás ténylegesen megindul és abban a bíróság érdemi döntést hoz

- (utalás a BH 2017.51. számú jogesetre). A támadott határozatban kimondott elvi tétel ezzel a jogértelmezéssel ellentétesen azt rögzíti, hogy a régi Ptk. értelmében az elévülés megszakadásának a követelés bírósági úton való érvényesítése esetén nem feltétele, hogy az ügyben a bíróság érdemi döntést hozzon. Erre a következtetésre a Kúria Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú (EBH 2012.P.7.) határozata szerinti jogértelmezés elfogadásával jutott. Így a támadott határozat és a jogegységi panaszban hivatkozott Pfv.III.21.070/2018/4. számú határozat a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének értelmezésével összefüggésben jogkérdésben eltérő döntést tartalmaz, ezért a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa – az ügyazonosság megállapítása mellett – e körben érdemben vizsgálta az alperes jogegységi panaszát.
- [37] Az elévülés az időmúlás anyagi jogi joghatása, amely igényszüntető kifogást alapoz meg; az elévült követelést ugyanis bírósági eljárásban érvényesíteni nem lehet. Az elévülési kifogással élő kötelezett a jogosult alanyi joga igényállapotának a megszűnésére hivatkozhat. A jogosult számára ezzel szemben a követelése érvényesítését időben korlátozó elévülés joghatásainak a felfüggesztését eredményező jogi tényeknek lehet jelentősége. A jogegységi panasz – a támadott határozatra figyelemmel – a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében rögzített elévülés megszakítási okok közül a követelés bírósági úton való érvényesítésére vonatkozó jogszabályi rendelkezés értelmezését vitatja.
- [38] Az érdemben vizsgált Pfv.III.21.070/2018/4. szám alatti precedenshatározat a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének alkalmazása körében jelentőséget tulajdonított a bírósági igényérvényesítés fogalmának: az elévülés megszakításának, végső soron az elévülés bekövetkezésének a megállapítása során vizsgálta azt is, hogy az adott ügyben a fél cselekményei és a bíróság eljárása a követelés bírói úton való érvényesítésének minősül-e. E körben tartotta relevánsnak azt a kérdést, hogy a bíróság az ügyben érdemi döntést hozott-e.
- [39] A jelen eljárásban értelmezendő régi Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása – ideértve az egyezséget is –, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést. A (2) bekezdés értelmében az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik.
- [40] A jogegységi panasz szerint a támadott kúriai határozat alapján felvetődő jogkérdés a fent idézett régi Ptk. 327. § (1) bekezdésével összefüggésben az, hogy az elévülés megszakadásának feltétele-e a követelés bírói úton való érvényesítése esetén, hogy a bíróság az ügyben érdemi döntést hozzon. Másképpen: a követelés bírósági úton való érvényesítése megvalósulhat-e érdemi döntés meghozatalának hiányában? A felhívott jogszabályi rendelkezés szövege ilyen előfeltételt kifejezetten nem nevesít. A Kúria ezzel összefüggésben jogértelmezés útján azt vizsgálta, hogy a régi Ptk. szabályozásában a követelés bírósági úton történő érvényesítése mint az elévülés megszakításának egyik esete milyen feltételek megvalósulása esetén, az igényérvényesítés mely szakaszában eredményezi az elévülés megszakadását.
- [41] A régi Ptk. szerinti „a követelés bírósági úton való érvényesítése” fordulatot a bírói gyakorlat egyöntetűen úgy értelmezte, hogy e megfogalmazás alatt perindítást vagy az azzal azonos megítélés alá eső bármely jogcselekményt (pl. fizetési meghagyásos eljárás kezdeményezését) kell érteni. E mellett kis számban olyan jogértelmezés is található, amely a hatályos Ptk. fogalmi rendszerét húzza e fordulatra [Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pont]. A Kúria nem tartja indokoltnak az eddigi többségi jogértelmezéstől való eltérést, mivel a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének nem tulajdonítható olyan tartalom, amely a normaszövegben nem jelenik meg. Az ettől való eltérés a jogszabályi rendelkezés indokolatlan szűkítő értelmezését jelentené. Adott esetben a nem kétséges tartalmú jogszabályi előírás nyelvi-nyelvtani értelmezése alapján csak egyfajta jogértelmezés lehetséges, ezért a szűkítő, a szabály értelmét lényegesen befolyásoló értelmezés tiltott a jogalkalmazó számára. Jogalkotói felhatalmazás hiányában a fogalom kereteit szűkítő, így jogkorlátozást jelentő, ennél fogva alapjogot sértő vagy azt eredményező jogértelmezéssel nem lehet feltételt fűzni a törvény rendelkezéséhez. Nem támogatható olyan jogértelmezés, ami a jogegységi panasz eljárás eszközrendszerével utólag változtatná meg egy már hatályon kívül helyezett jogszabály értelmét oly módon, hogy azt sem a jogszabályi rendelkezés, sem a korábbi gyakorlat nem támasztja alá.
- [42] A fentiek mellett nem hagyható figyelmen kívül a helyes jogértelmezés kereteinek meghúzásánál az sem, hogy a joggyakorlatnak az elévülést megszakító okok rendszerét, azok egymásra gyakorolt értelmezési kereteit is figyelembe kell vennie. A régi Ptk. rendszerében a követelés bírósági úton való érvényesítése nem függetlenedhet az elévülés megszakítását eredményező másik ok, a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás fogalmának értelmezésétől. Ez utóbbi körében a bírói gyakorlat elfogadta, hogy az érdemi elbírálásra alkalmatlan, a régi Pp. 161. § (1) bekezdése szerint hatálytalan keresetlevél írásbeli felszólításként [rég Ptk. 327. § (1) bekezdés első fordulata] megszakítja az elévülést. Ebből következik, hogy a régi Ptk. alapján a követelés bírósági úton való érvényesítése fogalmi körébe tartozik az az eset, ha a keresetlevél érdemi tárgyalásra alkalmasnak bizonyul, de a perindítást nem követte érdemi határozat hozatala. Ebben az esetben az elévülés perindítással bekövetkezett megszakítása az eljárás befejezéséig – az adott esetben a per jogerős megszüntetéséig – tart, és az elévülés a régi Ptk. 327. § (2) bekezdése szerint ettől az időponttól újra megkezdődik.
- [43] Mindezek alapján a jogegységi panasszal támadott határozat helyesen értékelte a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének vitatott fordulatát: ez alapján ui. a követelés bírósági úton való érvényesítése vezet az elévülés megszakadásához abban az esetben is, ha a keresetlevél alkalmas a per megindítására, de a bírósági eljárásban érdemi döntés nem születik. Ennek következtében az elévülés a régi Ptk. 327. § (2) bekezdése szerint az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után kezdődik újból.

- [44] A Jogegységi Panasz Tanács ezért a felmerült jogértelmezési kérdésben a következő álláspontot foglalta el: a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján „a követelés bírósági úton való érvényesítése” az elévülést akkor is megszakítja, ha a keresetlevél alkalmas a per megindítására, de a bíróság – a régi Pp. alkalmazásával – érdemi döntést nem hozott.
- [45] A Jogegységi Panasz Tanács a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a panasszal támadott határozat eltért a Kúria Pfv.III.21.070/2018/4. számú, BHGY-ben közzétett határozatától. Az eltérés indokolt volt, ezért a Kúria a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a támadott határozatot hatályában fenntartotta, egyben döntött a bíróságokra kötelező értelmezésről is. Az indokolt eltérésre figyelemmel a Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejűként a továbbiakban nem hivatkozható.

Záró rész

- [46] A Bszi. 41/D. § (4) bekezdése alapján, ha a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést, a jogegységi panasz eljárásban megfizetett illetéket az állam viseli. A jogegységi panaszt benyújtó alperes ezért az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 80. § (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel az illetékes adóhatóságtól az általa megfizetett 3 500 000 forint illeték visszatérítését kérheti.
- [47] A Bszi. 41/C. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 83. § (2) bekezdésének második fordulata alapján egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére, ezért a felek a jogegységi panasz eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.
- [48] A Bszi. 41/D. § (5) bekezdése szerint a Kúriának a közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést és a bíróságokra kötelező értelmezést megállapító határozata jogegységi határozat hatályú és azt a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.
- [49] A Kúria a panaszt a Bszi. 41/C. § (8) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [50] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. november 27.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Klára s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

Dr. Szabó Klára bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [51] A jogegységi panasz tanács által hozott határozat előadó bírójaként azért nyilvánított különvéleményt, mert a többség által elfogadott határozathoz képest

más tartalmú határozat meghozatalát tartottam volna helyesnek.

- [52] Már az ügyazonosság kérdésében eltérő a véleményem, mert a három hivatkozott határozat mindegyike alapján felvethető a jogegységi panasz eljárásban vizsgálendő jogkérdés: a Kúria a Pfv.VI.21.495/2018/3. számú ítéletének [10] bekezdésében, a Pfv.III.21.070/2018/4. számú határozatának [31] bekezdésében attól feltételezeten minősíti a perindítást (a keresetlevél bírósághoz való benyújtását) a követelés bírósági úton való érvényesítésének, hogy abban a bíróság érdemi döntést hoz. A Kúria Pfv.V.20.852/2015/7. szám alatti ítélete pedig az indokolásában azt fejtette ki, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése egy folyamat, ami az érdemi elbírálásig tart: ez véleményem szerint tartalmilag azonos álláspontot jelent a másik két határozattal. Mivel pedig a bírósági igényérvényesítés lényegének meghatározása az elévülés megszakítása kérdésében való állásfoglalás alapvető eleme, e jogkérdés mindegyik precedens határozat esetében akár tényállástól függetlenül is vizsgálható. Erre figyelemmel kellett volna megindokolni, hogy a támadott határozatnak a három hivatkozott határozattól való eltérése miért indokolt.
- [53] Ha viszont szigorúan azt vesszük figyelembe, hogy a jogerős ítélet által felvetett és a jogegységi panasz eljárás tárgyát képező jogkérdésnek az adott jogvita eldöntésére kell irányulnia, továbbá értékelni kell, hogy a jogkérdés szempontjából van-e jelentősége az eltérő tényállási elemeknek, akkor az eltérő háttérű bírói döntések között (ami mindegyik hivatkozott határozatra igaz) nincs összevethetőség (Jpe.I.60.002/2021/7., Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.II.60.008/2022/8.). Ez pedig a jogegységi panasz elutasítására vezetett volna.
- [54] A döntés érdemét tekintve nem tudom elfogadni a többségi határozatnak azt a megállapítását, miszerint „a követelés bírói úton való érvényesítése” fordulatot a bírói gyakorlat egyöntetűen úgy értelmezte volna, hogy e megfogalmazás alatt önmagában a perindítást kell érteni. A jogegységi panasz tanács határozatában nem található olyan perekre utaló ügyszámok (a támadott határozatban felhívott, a szünetelés speciális esetére vonatkozó egyetlen eseti döntést kivéve), amire ez az állítás alapozható lenne. Ilyen többségi jogértelmezés nem volt feltárható. Emiatt az álláspontomat nem a korábbi jogértelmezéstől eltérve, nem a bírói gyakorlattal szemben alakítottam ki, hanem éppen azt figyelembe véve, nyelvtani, teleológiai és történeti értelmezés útján.
- [55] Azt, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésén belül „a követelés bírói úton való érvényesítése” kifejezés nem egyértelmű, és annak nemcsak egyfajta jogértelmezése lehetséges, bizonyítja a jelen jogegységi panasz eljárásban precedensként hivatkozott határozatok és a támadott határozat eltérése, de a felsőbbbíróságok gyakorlata is. A többségi határozat szerint „szűkítőnek” nevezett értelmezés szerinti gyakorlatot folytat nemcsak a Fővárosi Ítéletábla a jelen ügyben felülvizsgált jogerős ítéletében, hanem a Szegedi Ítéletábla is: a BDT 2017.3718. számon közzétett eseti határozatának [58] bekezdése szerint ugyanis „a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban való érvényesítése akkor szakítja meg az elévülést az 1959. évi Ptk. 327. § (1) bekezdésében foglaltak

- szerint, ha a bíróság az ügy érdemében az eljárást befejező határozatot hoz. Ha azonban a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja vagy a pert jogerősen megszünteti, úgy kell tekinteni, mintha az elévülés meg sem szakadt volna.”
- [56] Mindezekre tekintettel nem mondható ki, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének nyelvtani értelmezésén túlmutató, egyéb módszerrel való értelmezése szükségtelen, sőt alapjogot sértene vagy azt eredményezné. Ez utóbbi következtetést egyebekben éppen az Alaptörvény 28. cikke és az ahhoz fűzött indoklás zárja ki.
- [57] Az Alaptörvény 28. cikkének eredeti szabályozása ugyanis a jogszabályok szövegének értelmezése során általános kötelezettségeként írta elő a jogszabály céljának és az Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát. Az Alaptörvény 28. cikkéhez fűzött indoklás szerint ez a rendelkezés a bírói jogértelmezés irányvonalait határozza meg, de nem zárja ki az egyéb jogértelmezési formákat, ugyanakkor a jogértelmezés kiindulópontja a jogszabály céljának vizsgálata. Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezési segéd szabály így nem zárja ki az egyéb jogértelmezési módszerek alkalmazását, de ezek eredményét mindig össze kell vetni a jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel. Az Alaptörvény ezzel a szabályozással a cél szerinti értelmezést mellőzhetővé tette nyelvtanilag egyértelmű rendelkezés esetén is. A jogértelmezés során feltárt jogszabályi célnak ugyanakkor meg kell felelnie a józan ész, a közjó, az erkölcs és a gazdaságosság követelményeinek. Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása 2019. január 1-jétől módosította az Alaptörvény 28. cikkét. Ez a jogértelmezés módszerén alapvetően nem változtatott, csak arról rendelkezett, hogy a jogszabály céljának megállapítása során elsősorban annak preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény hetedik módosításának indokolása szerint a preambulum és a módosítás indokolása megfelelő és autentikus forrása a jogalkotói cél feltárásának, így kötelező azok értelmezési segédletként való használata, de ezek sem kizárólagosak, azzal kapcsolatban egyéb források is felhasználhatók.
- [58] Erre tekintettel jelentőséget kell tulajdonítani a régi Ptk. indokolásának, amely az elévülés jogpolitikai indokait illetően három tényre utal:
- A jog a huzamosabb ideig bizonytalan jogi helyzetek rendezésére törekszik; márpedig bizonytalanságot jelent az, ha a jogosult a követelést hosszabb időn át nem érvényesíti.
 - Az időmúlás bizonyítási nehézséget okozhat, mert tárgyi bizonyítékok esetleg már nem állnak rendelkezésre, a tanúk emlékezetében pedig elhalványulhatnak a régmúlt észlelt emlékei, ezért vallomásuk megbízhatósága is csökken.
 - A joggyakorlás hosszabb időn át való elmulasztása arra enged következtetni, hogy a jogosultnak az igényhez fűződő érdeke is csökkent vagy éppenséggel megszűnt.
- [59] A régi Ptk. itt rögzített indokolása a törvény 327. § (1) bekezdésének a cél szerinti értelmezése szempontjából tehát mellőzhető; megfelelő és autentikus forrása a jogalkotói cél feltárásának. E célok pedig (a jogbizonytalanság, a bizonyítási nehézségek kiküszöbölése, a jogosulti érdekek változásának figyelembe vétele) a régi Ptk. érvényesülése alatt végig és ma is támogathatók, ezért azokra a teleológiai értelmezés alkalmazásával tekintettel kell lenni.
- [60] A régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének nyelvtani és teleologikus értelmezése mellett azonban adott esetben a történeti értelmezésnek is jelentősége van: a követelés bírósági úton való érvényesítése mint az elévülést megszakító jogi tény szabályozása ugyanis az idők során változott, továbbá a kezdetben nem egyértelmű, az elévülést megszakító okok közti átjárást lehetővé tevő, megengedő bírói gyakorlat is letisztult és egyértelműbbé vált. E folyamat az alábbiak szerint követhető nyomon.
- [61] Az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat Magyarország Magánjogi Törvénykönyvéről már szabályozta a jelen eljárásban is felvetett jogkérdést „Az elévülés félbeszakadása” cím alatt. Az 1298. § első mondata szerint az elévülés félbeszakad, ha a hitelező a követelés megítélése vagy megállapítása végett keresetet indít. Az 1300. § értelmében az elévülésnek keresetindítással előidézett félbeszakadását meg nem történnék kell tekinteni, ha a hitelező az adós megidézése előtt a keresettől eláll. Az 1301. § kimondta: az elévülésnek keresetindítással előidézett félbeszakadása addig tart, amíg a pert jogerős ítélettel vagy egyébként be nem fejezik. Ha azonban az eljárás a felek mulasztása vagy megállapodása következtében szünetel, az elévülés félbeszakadása a feleknek vagy a bíróságnak utolsó perbeli cselekményével, és ha ez perfelvételi vagy tárgyalási határnap kitűzésében áll, az elmulasztott határnappal ér véget. Az ekkor újból megkezdődő elévülést bármelyik félnek az eljárás folytatása iránt előterjesztett kérelme akként szakítja félbe, mint a keresetindítás. Az 1302. § szerint, ha a hitelező az adós megidézése után a keresettől eláll, vagy ha a bíróság a keresetet hivatalból visszautasítja vagy pergátló körülmény alapján a pert megszünteti, az elévülés félbeszakadását meg nem történnék kell tekinteni, hacsak a hitelező az elállástól vagy a visszautasító vagy a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől harminc nap alatt újból keresetet nem indít vagy a követelést az elévülés félbeszakadására alkalmas más módon nem érvényesíti. Az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat alapján tehát önmagában a perindításból a keresettől elállás, valamint a kereset hivatalbóli visszautasítása és pergátló körülmény folytán való permegszüntetés esetén nem lehetett az elévülést félbeszakító eljárásra következtetni, ilyenkor az elévülés félbeszakadását meg nem történnék kellett tekinteni.
- [62] A régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az elévülés megszakadását a követelés bírósági úton való érvényesítéséhez köti, ezért a 327. § (2) bekezdése szerinti „elévülést megszakító eljárás” a bírói úton való igényérvényesítést kell érteni. Abban a körben pedig, hogy mit kell a követelés bírósági úton való érvényesítésének tekinteni, a régi Ptk. talaján kialakult joggyakorlat kezdetben nem volt egyértelmű.
- [63] A BH 2007.229. eseti döntés (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.841/2006.) értelmében a Legfelsőbb Bíróság elfogadta a másodfokú bíróság döntésének helyes indokait, miszerint a fizetési meghagyás iránti kérelem elutasítása folytán a követelés bírósági úton

- érvényesítettnek nem tekinthető, ebből az okból az elévülés megszakadása nem következett be. Hangsúlyozta továbbá, az elévülés megszakítására csak a sikeresen érvényesített kereset (fizetési meghagyás) alkalmas.
- [64] A BH 2007.408. eseti döntés (Legfelsőbb Bíróság Pfv.V.20.747/2007.) szerint a keresetlevél beadásával a jogosult egyértelműen kifejezi azt a szándékát, hogy az abban meghatározott követelését érvényesíteni kívánja. Amennyiben ennek a kézbesítése a kötelezett részére megtörtént, a kézbesített keresetlevélnek ugyanolyan, az elévülés megszakítását eredményező hatályt kell tulajdonítani, mint a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólításnak. Az elévülés tehát a per megszűnése esetén is megszakad. Az elévülés a keresetlevélnek a kötelezett részére való kézbesítése után újból megkezdődik [rég. Ptk. 327. § (2) bekezdés, BH 1976.4.].
- [65] A Kúria EBH 2012.P.7. számon közzétett, 2012. január 19-én meghozott Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú precedensértékű határozatában rögzített jogi álláspont szerint: az eljárás szünetelése a peres eljárás ideiglenes megakadását jelenti, amelynek időtartama alatt a keresettel érvényesített követelés még nem kerül ki az igényérvényesítés állapotából. A Pp. 137. § (2) bekezdése szerint ugyanis bármelyik fél kérelmére az eljárást folytatni kell. Ebből következően az eljárás a régi Ptk. 327. § (2) bekezdésében meghatározott elévülést megszakító eljárásnak tekintendő a per megszűnéséig bezárólag. A peres igényérvényesítés időtartama az elévülési idő számításánál figyelmen kívül marad. A keresetlevél beadásához (rég. Pp. 132. §), ill. a perindításhoz (rég. Pp. 161. §) fűződő joghatályok elenyészése vagy fennmaradása az eljárásjogi joghatályra vonatkozik. A Pp. az anyagi jogi joghatások fennmaradását vagy elenyészését nyilvánvalóan nem szabályozza. Nem érinti tehát a régi Ptk. 327. § (1), (2) bekezdéseiben meghatározott anyagi jogi elévülési szabályokat, így azt sem, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése (a keresetlevél beadása, perindítás) az elévülést az igényérvényesítés időtartamára megszakítja.
- [66] A magyar joggyakorlat 2015-től egyértelműbbé vált: több kúriai határozat is született, amelyek szerint a kitűzésre, idézés kibocsátására alkalmas keresetlevél benyújtása akkor eredményezi az elévülés megszakadását, ha a bíróság a követelés tárgyában jogerős érdemi határozatot hoz (Kúria Pfv.V.20.852/2015/7.; Pfv.III.21.070/2018/4.; Pfv.VI.21.495/2018/3. szám alatti hivatkozott határozatai). A BH 2017.51. szám alatt közzétett Pfv.V.20.852/2015/7. számú határozat indokolása részletesen kifejtette, hogy az elévülést a követelés bírósági úton való érvényesítése szakítja meg; e fogalom alatt pedig egy folyamatot kell érteni, ami a keresetlevél előterjesztésétől a keresetlevél alapján tett intézkedéseken keresztül, a tárgyaláson át az érdemi elbírálásig tart.
- [67] E megközelítés összhangban áll a korábbi gyakorlatot tükröző BH 2007.229. számú eseti döntésnek azzal a következtetéssel, miszerint csak a sikeresen érvényesített kereset alkalmas az elévülés megszakítására. A jogegységi panaszban hivatkozott határozatok a BH 2007.408. számú eseti döntéssel sem ellentétesek, mivel ez utóbbi a kézbesített keresetlevelet nem a követelés bírósági úton való érvényesítéseként, hanem a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólításként tekinti az elévülést megszakító jogi ténynek, az érdemi döntés léte a határozat szerint emiatt nem bír jelentőséggel. A korábbi, majd a 2015-től kialakult bírói gyakorlattól így lényegében csak a Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú precedensértékű határozat (EBH 2012.P.7.) tér el. A Kúria e döntését azonban érdemes összevetni az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat 1301. §-ával, amely szünetelés esetére speciális szabályt rögzít az elálláshoz, a kereset hivatalbóli visszautasításához és a pergátló körülmény folytán való permegszüntetéshez képest. Az elévülés körében a szünetelés eltérő értékelésének oka az a lehetőség volt, hogy a per ilyenkor még folytatódhat és akár érdemi döntéssel fejeződhet be. Szüneteléssel az igényérvényesítés azért nem szűnik meg, mert a szünetelés jogintézménye a per folytatásának a lehetőségét magában hordozza. A szünetelés esetére vonatkozó egyedi döntésből ezért más esetekre általános következtetést levonni helytelen lenne. Az érdemi döntés nélkül (pl. elállás miatt) befejeződő peres eljárások elhúzódása viszont az elévülés jogpolitikai indokaihoz képest ellentétes hatással járna, mert a jogosult passzivitása, érdekeztetése magatartása eredményezné az igényérvényesítési idő meghosszabbodását.
- [68] Érdemes megemlíteni, hogy a régi Ptk. hatálya alatt létezett más jogszabály is, amely az érdemi határozat meghozatala nélkül befejeződő peres eljárásnak nem tulajdonított elévülést megszakító joghatást. Az 1989. évi 1. törvényerejű rendelet az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseire vonatkozó elévülési időről szóló, New Yorkban, 1974. június 14-én kelt Egyezményről, valamint az áruk nemzetközi adásvételi szerződésére vonatkozó elévülési időről szóló Egyezmény módosításáról, Bécsben 1980. április 11-én kelt Jegyzőkönyvről, szabályozta „Az elévülési idő megszűnése és meghosszabbítása” cím alatt az elévülés megszakadását is. Ennek a 13. Cikke szerint az elévülés megszakad, amikor a hitelező azzal a céllal, hogy igényét kielégítsék vagy, hogy követelését elismerjék, bármely olyan cselekményt végez, amely az eljáró bíróság székhelye szerinti jog értelmében az adós elleni peres eljárás megindításának minősül vagy az adós ellen már megindított peres eljárásban követelése teljesítését vagy elismerését célozza. A 17. Cikk (1) bekezdése értelmében, ha a 13., a 14., a 15. vagy a 16. Cikk rendelkezéseivel összhangban az elévülési időn belül indított peres eljárással érvényesítik a követelést, de az eljárás érdemi határozat meghozatala nélkül fejeződik be, az elévülési időt úgy kell tekinteni, hogy az nem szakadt meg.
- [69] A jelenleg hatályos 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) 6:25. § (1) bekezdés c) pontja szerint az elévülést a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése akkor szakítja meg, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott. A *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz* szerint (Vékás Lajos–Gárdos Péter szerk.) ezzel a pontosítással a Ptk. annak kívánja elejét venni, hogy a Pp. szerint érdemi határozat meghozatalára nem alkalmas keresetlevél is meg lehessen szakítani az

- elévülést, és ezzel kétszeresére (adott esetben: többszörösére) növelni az elévülési időt. Egy ilyen kereset ugyanis alig több, mint egy írásbeli felszólítás, vagyis e megszakítási lehetőség nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő (és az azzal járó bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz.
- [70] A Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontjában már kifejezetten is megjelenő feltételrendszer azért nem tükröződött markánsan a régi Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazása során a korábbi bírói gyakorlatban, mert a bírósági igényérvényesítés lényege megfogalmazásának nem tulajdonítottak kiemelkedő jelentőséget az elévülést megszakító okok régi Ptk. szerinti rendszerében. Az elévülést megszakító egyes okok önállósága és ebből fakadó eltérése ellenére sajátos – az eltéréseket inkább összemósó – joggyakorlat alakult ki. A bírósági igényérvényesítés régi Ptk. 327. § (2) bekezdésében szabályozott jogkövetkezménye szempontjából viszont nem mindegy, hogy melyik elévülést megszakító jogi tény következik be, illetve a bíróság azt melyiknek minősíti, mivel ezeknek eltérő hatása van az elévülés újraindulására.
- [71] A régi Ptk.-n alapuló joggyakorlatban ezért alakult ki az a megoldás, hogy a keresetlevél beadása mint a követelés érvényesítésére irányuló szándék kifejeződése, valamint ennek kézbesítése önmagában teljesítésre irányuló írásbeli felszólításnak minősül, és e jogi tény folytán következik be az elévülés megszakadása (vagyis nem bírósági igényérvényesítést jelent). Ez esetben a régi Ptk. 327. § (2) bekezdésére tekintettel az elévülés megszakadásakor, vagyis a keresetlevél kézbesítésével az elévülés rögtön újból megkezdődik. Ezzel szemben az érdemi döntéshez vezető perindításnak azért van jelentősége, mert ez utóbbi esetben az elévülés csak a követelés bírósági érvényesítését, azaz a hivatkozott határozatok szerint a jogerős érdemi döntést követően kezdődik újra. (Ezt a gyakorlatot rögzítette a Legfőbb Ügyész szakmai véleménye is.)
- [72] Az elévülést megszakító okok komplex, a régi Ptk. rendszerét is figyelembe vevő vizsgálatának – így a régi Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdés összefüggéseinek – tehát nem csak elvi, hanem gyakorlati jelentősége is van az egyes perekben hozandó határozatok szempontjából, mivel az elévülés azonnali újraindulása vagy az elévülést megszakító eljárás teljes időtartamának figyelembe vétele mellett, az azt követően való újbóli megkezdődése eltérő érdemi döntéshez vezethet (mint a jelen alapügyben is). Erre volt figyelemmel már a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata, amikor különbséget tett – pl. a BH 2007.229. szám alatt közzétett eseti döntésében – a kézbesített keresetlevél elévülést megszakító hatása (amikor az elévülés a keresetlevél mint írásbeli felszólítás kézbesítése után rögtön újra megkezdődik), valamint a sikeresen érvényesített kereset elévülés megszakítására való alkalmassága között a követelés bírósági úton való érvényesítése körében (BH 2007.408.).
- [73] E két döntés ugyan a 2012. évet megelőzően keletkezett, de a Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú határozaton kívül (EBH 2012.P.7.) ezektől eltérő tartalmú kúriai döntésekre eddig sem a felülvizsgálati eljárásban, sem a jogegységi panasz eljárásban senki nem hivatkozott. Emiatt a hivatkozott határozatok nem képviselnek a korábbi gyakorlathoz képest lényegében eltérő álláspontot, csupán a bizonytalanságot küszöbölték ki a kétféle elévülést megszakító jogi tény figyelembe vétele vonatkozásában, egyértelművé téve a bírósági igényérvényesítés megvalósulásához szükséges – az írásbeli felszólításhoz képest eltérő – körülményeket. E két elévülést megszakító ok bekövetkezése feltételeinek egyezőségét pedig éppen a külön történt szabályozásuk és az azokhoz fűzött, az elévülés újraindulásával kapcsolatos eltérő jogkövetkezmény cáfolja.
- [74] A régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének értelmezése során nem lehet eltekinteni attól sem, hogy a magánjogi jogvita elbírálása polgári perben történik, ezért a polgári peres eljárás szabályainak a magánjogi igény érvényesítésével való összefüggéseire is figyelemmel kell lenni.
- [75] A támadott határozatban precedensként alkalmazott Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú határozat a szünetelő eljárás speciális körülményein alapul, amelynek végkövetkeztetése – miszerint a szünetelő eljárás a per megszűnéséig tekintendő elévülést megszakító eljárásnak – a jogszabályi rendelkezésből és az azon alapuló addigi bírói gyakorlatból nem következett, az az alkalmazandó jogszabályhely cél szerinti értelmezésével kifejezetten ellentétes. Ráadásul e határozatban az anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezések ellentmondásos alkalmazása is tetten érhető. Szünetelés esetén ugyanis a per megszűnése törvény erejénél fogva következik be a régi Pp. 137. § (3) bekezdése alapján, és nem a bíróság döntése folytán [ugyanígy rendelkezik a hatályos Pp. 121. § (3) bekezdése is]; ezért a régi Ptk. 327. § (2) bekezdésében megkívánt „az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése” a per szüneteléssel történő megszűnése esetén fogalmilag kizárt. A határozat továbbá tévesen rögzíti, hogy „a Pp. az anyagi jogi joghatások fennmaradását vagy elenyészését nyilvánvalóan nem szabályozza”. Ezzel szemben a bírói gyakorlat és a kommentár-irodalom is egyöntetű abban, hogy a régi Pp. 132. §-a „a keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fenntartása” cím alatt mind a polgári anyagi jogi, mind a perjogi hatályokat magában foglalja. Ugyanígy a régi Pp. 161. § (1) bekezdése a beállt joghatásokra utal vissza, amelyek egyaránt anyagi jogi és eljárásjogi hatályok. A Polgári perrendtartás magyarázata (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967) a VIII. fejezetben dr. Névai László szerzősége mellett rögzíti: a keresetlevél beadásához részben anyagi, részben eljárásjogi joghatások fűződnek; létezésükre utal a 132. § címe és szövege. A fontosabb anyagi jogi hatások között említi az elévülés megszakadását is. Ugyanígy a régi Pp. 161. §-ához fűzött magyarázat arra utal, hogy a per megszüntetése visszahat a keresetindítás és keresetközlés folytán beállt joghatásokra, melyek egyaránt anyagi és eljárásjogi hatályok. A per megszüntetésével megszűnnek a keresetlevél beadásának és a perindításnak a jogi hatásai.
- [76] A fentiek szerint téves megállapításokat tartalmazó Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú határozat egyedüli határozatként nem alapozhatja meg a többségi álláspont szerint létező, korábbi egyöntetű jogértelmezést.

- [77] Véleményem szerint továbbá a többségi határozat helytelenül tulajdonított jelentőséget annak, hogy a követelés bírósági úton való érvényesítése az igényérvényesítés mely szakaszában eredményezi az elévülés megszakadását. Az elévülést ugyanis valóban a perindításra alkalmas keresetlevél előterjesztése szakítja meg attól függetlenül, hogy a bíróság érdemi jogerős határozatot hoz-e vagy sem. A régi Ptk. 327. § (2) bekezdése szerinti időtartam (vagyis az elévülést megszakító eljárás kezdete) ugyanis a keresetlevél beadásától számítandó. Más kérdés, hogy amennyiben a bíróság jogerős érdemi döntést végül nem hoz a per tárgyát képező érvényesített jogról, úgy ennek hiányában a perindítás mégsem eredményezi a követelés bírósági úton való érvényesítését, így az elévülési idő mégis telik a nem érdemi döntéssel záruló eljárás alatt. Ez az eljárási szabályokból, így a régi Pp. 132. § (1) bekezdéséből és a 161. § (1) bekezdéséből egyértelműen következik: a joggyakorlat által évtizedek óta idézett, már az előbbieken hivatkozott 1967. évi Pp. Kommentár szerint „a per megszüntetésével megszűnnek a keresetlevél beadásának és a perindításnak a jogi (anyagi jogi és eljárásjogi) hatásai. Ez alól az általános szabály alól kivétel, hogy egyes permegszüntetési esetekben a joghatások megszüntetése orvosolható” [lásd régi Pp. 157. § a), b), c) pont], míg a többi esetben nem. A hatályos polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 180. § (2) bekezdése ezt még markánsabban fejezi ki: „ha a per a bíróság jogerős érdemi határozata nélkül fejeződik be, a keresetlevél előterjesztésének és a perindításnak a joghatásai – a törvény eltérő rendelkezése hiányában – elenyésznek”. Ettől még az elévülést megszakíthatja a befogadható keresetlevél, de nem bírósági igényérvényesítés címén, hanem azt a régi Ptk. szerint még létező, a teljesítésre való írásbeli felszólításnak tekintve. A különbség annyi, hogy ez utóbbi esetben az elévülés rögtön újra indul, hiszen az elévülést megszakító bírósági igényérvényesítésről jogerős döntés hiányában nem beszélhetünk, ezért a bírósági eljárás jogerős befejezéséhez az elévülési idő nem köthető.
- [78] Mindebből pedig az is következik, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének általam helyesnek tartott, a többségi állásponttal ellentétes értelmezésével a bíróság nem korlátozza alapjogot sértően a fél jogát, hanem a Pp. szabályainak alkalmazása útján jogkövetkeztetést von le arra, hogy az adott esetben minősülhet-e a keresetlevél beadása bírósági igényérvényesítésnek, ha utóbb annak joghatásai nem maradnak fenn. Így a Pp. szerinti jogkövetkezmények beállása jár azzal a hatással, hogy nem lehet bírósági igényérvényesítésnek tekinteni a keresetlevél beadását, ha az ahhoz fűződő joghatások – meghatározott perbeli cselekmények, bírói intézkedések esetén – törvénynél fogva megszűnnek. A követelés bírósági úton való érvényesítése – a polgári eljárásjogi szabályozás alapján – az elévülést akkor tudja megszakítani, ha a keresetlevél beadásának joghatásai a per során végig fennmaradnak, ez pedig akkor következik be, ha a bíróság jogerős érdemi határozattal fejezi be az eljárást.
- [79] Összegezve megállapítható, hogy az elévülés megszakítását érintő szabályozás változáson ment át: a bírósági úton való igényérvényesítésre vonatkozó, differenciáltan megfogalmazott magánjogi törvényjavaslathoz viszonyítva a régi Ptk. szövegezése lehetőséget adott egy, az elévülés megszakítására vezető okok közti átjárhatóságot biztosító, megengedőbb értelmezésre. A bírói gyakorlat a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének alkalmazása során szintén változott, az elévülés megszakítását eredményező különböző okok összemossa helyett az elévülés jogpolitikai indokait szem előtt tartva – a polgári eljárási szabályokkal [rég Pp. 132. § (1), (4) bekezdés, 161. § (1), (2) bekezdés, valamint Pp. 180. § (2) bekezdés] is összhangban – egyértelművé tette, hogy abban az esetben lehet szó egyáltalán bírósági igényérvényesítésről, ha az ügyben érdemi döntés is születik. A Kúria erre vonatkozó iránymutatását az alsóbb fokú bíróságok követték (lásd BDT 2017.3718. számú eseti döntés [58] bekezdése).
- [80] A fentiekben vázolt jogfejlődés és a joggyakorlat iránya alapján, valamint az Alaptörvény 28. Cikkére tekintettel az elévülés jogpolitikai indokait figyelembe véve, a jogintézmény szabályozásának történeti áttekintését is szem előtt tartva, az eljárási szabályokkal összhangban a régi Ptk. 327. § (1) bekezdését illetően – véleményem szerint – azt a jogértelmezést kellett volna helyesnek elfogadni, miszerint a követelés bírósági úton való érvényesítése esetén az elévülés megszakításának feltétele, hogy a bíróság az ügyben jogerős érdemi döntést hozzon.
- [81] Az esetleg hosszú ideig tartó, érdemi döntés nélküli pereskedéssel járó jogbizonytalanságot a régi Ptk. indokolásában rögzített jogpolitikai indokok sem támogatják, továbbá a jogosultnak az igényhez fűződő (változó) érdekbeli viszonyulása is indokolja ezt a jogértelmezést. A követelés bírósági úton való érvényesítése – mint ahogyan erre a Kúria Pfv.V.20.852/2015/7. számú határozata rámutat – a polgári eljárási szabályokra visszavezethetően egy folyamatot jelent, amelynek fontos része és egyben célja az érdemi döntés meghozatala. E cél elérése – a jogvita érdemi eldöntése – nélkül a bírósági úton való igényérvényesítés nem teljes, az eljárás egyéb módon való befejezéséhez ezért az elévülés megszakítása mint joghatás nem járulhat.
- [82] Mindezekre figyelemmel a panasszal támadott határozat véleményem szerint indokolatlanul tért el a Kúria Pfv.V.20.852/2015/7. számú, a Pfv.III.21.070/2018/4. számú és a Pfv.VI.21.495/2018/3. számú, BHGY-ben közzétett határozataitól is. A 2012. január 19-én meghozott, így precedensértékű határozatnak minősülő Pfv.VIII.21.771/2011/6. számú határozatot (EBH 2012.P.7.) álláspontom szerint – téves megállapításaira is figyelemmel – a továbbiakban nem szabadna irányadónak tekinteni.
- Budapest, 2023. december 5.
- dr. Szabó Klára s.k.
bíró
- [83] A többségi határozattól eltérő állásponthez csatlakozom.
- Budapest, 2023. december 5.

dr. Tóth Kincső s.k.
bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

27I. Amennyiben a terhelttel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn, annak vizsgálata és az abból eredő jogkövetkezmények levonása megelőzi a specialitás megsértése miatti jogkövetkezmények alkalmazását, illetve az annak feloldásával kapcsolatos intézkedéseket.

II. Jogos védelem alapján a terhelt felmentésének van helye az ellene garázdaság büntette miatt emelt vád alól, amennyiben az irányadó tényállás alapján az őt ért jogtalan támadással szemben védekezett, és a jogos védelem határait nem lépte túl [Btk. 22. § (1)–(2) bek., 339. § (1) bek., (2) bek. d) pont; 4/2013. Büntető jogegységi határozat].

- [1] A járásbíróóság ítéletével B. T. V. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett garázdaság büntetésében [Btk. 339. § (1) bek., (2) bek. a) és d) pont]. Ezért őt 60 napi elzárásra ítélte azzal, hogy az elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. Rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] A védelmi fellebbezés alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a végzésével az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát B. T. V. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított és így a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a II. r. terhelt a cselekmény napján hajnali 2 és 4 óra közötti időben, ittas állapotban a város egyik szórakozóhelyén tartózkodott. A II. r. terheltet a szórakozóhelyen dolgozó „kidobók” kivezették a táncterről. Emiatt a II. r. terhelt indulatossá vált, és a szórakozóhelyről történő távozása során a bejárat előtti területen szóváltásba került a szintén kidobóként ott dolgozó IV. r. terhelttel és veréssel fenyegetőzött. Ezt követően a IV. r. terhelt a szórakozóhellyel szemközti lévő parkolóban legalább egy alkalommal, oldalról megütötte a II. r. terhelt fejét. A II. r. terhelt beült egy személygépkocsiba, azonban mielőtt elindultak volna, a IV. r. terhelt egy ütéssel kitorpte az autó jobb oldali hátsó ajtajának 2000 forint értékű ablaküvegét.
- [4] Rövid idő elteltével a II. r. terhelt az őt ért sérelmek miatt a szintén ittas állapotban lévő édesapja, az I. r. terhelt és a testvére, a III. r. terhelt társaságában leparkoltak az U. Kft. előtti parkolóban. A gépjárműből az I. r. terhelt egy vasvillát, míg a II. r. terhelt egy fából készült eszközt vett magához, majd mindhárman a szórakozóhely bejáratára felé indultak.
- [5] A kidobók ezt észlelve bezárták a szórakozóhely bejáratát. A II. r., az I. r. és a III. r. terheltek a náluk lévő eszközökkel, valamint a testi erejükkel betörték a bejáratú ajtó üvegét, majd az ajtót beszakítva bementek a helyiségbe, ahol rátámadtak a IV. r., a VI. r. és B. T. V. r. terheltekre, akikkel ezt követően kölcsönösen bántalmazni kezdték egymást. Ennek során a VI. r. terhelt egy baseballütőt vett magához, azzal megütötte az I. r. terhelt fejét, aki a nála lévő vasvillával megütötte a VI. r. terhelt jobb vállát, aki a földre esett, ahol a II. r. terhelt a nála lévő

eszközzel szintén megütötte őt, majd mind a ketten megrúgták a már földön fekvő VI. r. terheltet.

- [6] A verekedés során az V. r. terhelt és az I. r. terhelt kölcsönösen, legalább egy alkalommal megütötték egymás fejét, valamint a IV. r. terhelt és a III. r. terhelt is kölcsönösen bántalmazták egymást, amely során mindketten a földre kerültek, ahol tovább dulakodtak. A IV. r. terhelt megütötte a III. r. terhelt orrát, amely ennek következtében eltört.
- [7] Eközben az V. r. terhelt a szórakozóhely egyik, raktárként, illetve ruhatárként funkcionáló helyiségébe menekült, és magára zárta az ajtót. A II. r., az I. r. és a III. r. terhelt a náluk lévő eszközökkel V. r. terhelt után mentek, és rátörték az ajtót. A helyiségből a IV. r. és az V. r. terhelt először egy-egy felmosónyelet vettek magukhoz, majd a későbbiek során a velük szemben álló társaságtól elvették a vasvillát.
- [8] Az I. r., a II. r. és a III. r. terhelt a náluk lévő eszközökkel tovább bántalmazták a már földön fekvő IV. r. és V. r. terheltet. Ekkor a VI. r. terhelt lökdödni kezdte az I. r., a II. r. és a III. r. terheltet.
- [9] Végül a szórakozóhelyen tartózkodók, valamint a IV. r., az V. r. és a VI. r. terhelt – az elvett vasvillát magukhoz véve – a hátsó kijáraton keresztül elmenekültek, míg a II. r., az I. r., valamint a III. r. terhelt a löfegyvert és a baseballütőt magánál tartva visszaszaladtak a parkolóba, és beültek az I. r. terhelt autójába.
- [10] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a vármegyei főügyészség a Be. 649. § (2) bekezdés f) pontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be az V. r. terhelt tekintetében arra hivatkozással, hogy a bíróság az V. r. terhelt specialitás szabályain alapuló mentességének megsértése miatt eljárási szabálysértéssel hozta meg határozatát.
- [11] A felülvizsgálati indítvány indoka szerint a Z. Járásbíróóság korábban csoportosan, felfegyverkezve elkövetett garázdaság büntette és más bűncselekmény miatt B. T. és társai ellen folyamatban volt büntetőeljárásban B. T. I. r. terheltként vett részt, és amelyben a Z. Járásbíróóság a ítéletével társtettesként elkövetett garázdaság büntette [Btk. 339. § (1) bek., (2) bek. a) és d) pont], társtettesként elkövetett testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bek., (3) bek.] és 2 rendbeli testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bek., (3) bek.] miatt mint különös visszaesőt 2 év 6 hó szabadságvesztésre és mellékbüntetésül 3 év közügyektől eltiltásra ítélte, egyúttal a Z. Járásbíróóság egy korábban jogerőre emelkedett ítélete kapcsán a H. Törvényszék Büntetés-végrehajtási csoportja által meghozott végzéssel engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette, és megállapította, hogy B. T. I. r. terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. Az M. Törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével a Z. Járásbíróóság fenti számú határozatát helybenhagyta,
- [12] A H. Törvényszék büntetés-végrehajtási bírója európai elfogatóparancsot bocsátott ki B. T. elítélte

- szemben a [11] bekezdésben rögzített ítélettel kiszabott jogerős szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából, amelynek alapján B. T. elítéltet Németországban elfogták, a német hatóságok Magyarországnak átadták. A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Nemzeti Bűnügyi Igazgatóság Bűnügyi Együttműködési Főosztály SIRENE Iroda által adott tájékoztatás szerint B. T. elítélt a német hatóságok előtt a specialitás elvéről nem mondott le.
- [13] Az indítvány hivatkozott az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: Eube. tv.) 30. § (1) bekezdésében írt specialitás szabályára, amely szerint az átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítélt el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától. Az Eube. tv. 30. § (2) bekezdés *e)*, *f)* és *g)* pontjában szabályozott, a specialitás elve alól kivételek közé sorolja azokat az eseteket, amikor a személy az átadási eljárás során lemond a specialitás szabályának alkalmazásáról, vagy az átadása után az átadását megelőzően elkövetett meghatározott cselekmények vonatkozásában kifejezetten lemond a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról, illetőleg a személyt átadó tagállami igazságügyi hatóság ahhoz hozzájárulását adja.
- [14] Kifejtette, hogy jelen ügyben megállapíthatóan B. T. elítélt a Magyarországra történő átadása során a német hatóságok előtt nem mondott le a specialitás elvéről, ezt követően pedig a jelen eljárás alapját képező bűncselekmény (társtettesként elkövetett garázdaság büntette) vonatkozásában az elfogatóparancsot kibocsátó bíróság előtt nem került sor a specialitásról való nyilatkozat tárgyában való újabb – magyar bíróság előtti – meghallgatására, és az átadó német igazságügyi hatóság – hozzájárulás céljából való – megkeresésére sem.
- [15] Rámutatott arra, hogy a járásbíróság felülvizsgálattal érintett ítéletével elbírált bűncselekmény elkövetése a B. T. V. r. terheltnek a magyar igazságügyi hatóság részére való átadását megelőzően történt, melyet követően anélkül került sor a terhelttel szemben az elsőfokú, illetve a másodfokú jogerős ítélet meghozatalára, hogy B. T. V. r. terhelt a specialitás szabályának alkalmazásáról lemondott volna.
- [16] Utalt arra is, hogy ha az V. r. terhelt nyilatkozatának beszerzését a korábbi eljárás során nem kísérelték meg, az akadály elhárítása érdekében a felülvizsgálati eljárás során is a Be. 721/A. § (4) bekezdésben írtak szerint a bíróságnak nyilvános ülésen nyilatkoztatni kell a terheltet arról, hogy lemond-e a specialitás szabályának alkalmazásáról, illetőleg meg kell keresnie a hozzájárulásra jogosult államot a büntetőeljárás lefolytatásához való hozzájárulása céljából.
- [17] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján – a Be. 721/A. § (1), (2), (4) és (5) bekezdéseire is figyelemmel – nyilvános ülésen eljárva az járásbíróság felülvizsgálati indítvánnyal érintett ítélete kapcsán az V. r. terheltet hallgassa meg abból a célból, hogy – a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról – lemondó nyilatkozatot tesz-e, illetve ennek hiányában a Kúria a német igazságügyi hatóság hozzájárulásának megszerzése iránt intézkedjen, amely után – ezek eredményének ismeretében – kerül az ügyészség abba a helyzetbe, hogy a felülvizsgálat tárgyában – a Be. 721/A. § (8) bekezdése alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartásáról vagy a Be. 721/A. § (9) bekezdése szerint annak hatályon kívül helyezéséről és az eljárás megszüntetéséről – érdemi indítványt terjesszen elő.
- [18] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt módosítva, továbbra is az V. r. terhelt javára, azonban a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjában írt okból, az V. r. terhelt felmentése végett tartotta fenn.
- [19] Kifejtette, hogy a büntetőügyben irányadó tényállásból megállapíthatóan B. T. V. r. terhelt a szórakozóhely előtti, a II. r. és IV. r. terhelt közti konfliktusban nem volt érintett. A II. r. terhelt éppen ezen sérelme miatti elégtétel végett ment vissza a szórakozóhelyre a rokonaival: az I. r. és a III. r. terhelttel, az V. r. terhelt pedig csak ezt követően fejtette ki a tevékenységét. Nem lehet szó arról, hogy az V. r. terhelt is a jogtalanság talaján állt volna azért, mert a tettelegességre való kihívást elfogadta vagy a támadást kiprovokálta volna, erre utaló ítéleti ténymegállapítás ugyanis nincsen. Az V. r. terheltnek a védekezésen kívül nem volt más választása. Bár az elsőfokú ítélet [15] bekezdéséből megállapíthatóan a IV. r. és az V. r. terheltnek sikerült elvennie a vasvillát a velük szemben álló csoporttól, azonban arról sincs szó, hogy az I. r., a II. r. és a III. r. terhelt részéről indított jogtalan támadás elhárítása után, a jogos védelmi helyzet megszűnését követően bántalmazta volna az V. r. terhelt a II. r. terheltet és annak hozzátartozóit. Ezzel ellenkezőleg, a dulakodás közben egy raktárként szolgáló helyiségbe menekült, amit a további inzultus elkerülése érdekében magára is zárt, de ott is rátörték az ajtót, végül az V. r. terhelt az épület hátsó kijáratán tudott elmenekülni az épületből.
- [20] Hivatkozott a BH 2013.31. számú eseti döntésben kifejtettekre, amely szerint folyamatos jogtalan támadás esetén a védekezés folyamatossága nem jelenti azt, hogy a védekező a kölcsönösségre tekintettel szintén a jogtalanság talajára került volna. A jogos védelem körében kifejtett – formailag a garázdaság bűncselekményének a törvényi tényállásba illeszkedő – cselekménynek nincs társadalomra veszélyessége, az ilyen cselekmény nem bűncselekmény.
- [21] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az V. r. terhelt cselekménye ekként a Btk. 22. § (1) bekezdése szerinti jogos védelem okán nem büntetendő.
- [22] A specialitás elvének sérelmével kapcsolatban kifejtette, hogy az Eube. tv. 30. § (1) bekezdése szerint az átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítélt el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától. Ebből következik, hogy a specialitás szabályán alapuló mentesség esetén a büntetőeljárás akadályának elhárítása akkor indokolt, ha a terhelt által elkövetett cselekmény bűncselekménynek minősül. Bűncselekménynek nem minősülő cselekmény miatt az Eube. tv. 25. § (1) bekezdése alapján európai elfogatóparancs sem bocsátható ki.

- [23] Rámutatott a Legfőbb Ügyészség arra is, hogy a Be. 721/A. § (8) és (9) bekezdése szerint a Kúria a sérelmezett jogerős ügydöntő határozatot vagy hatályában fenntartja vagy azt hatályon kívül helyezi, egyben az eljárást megszünteti attól függően, hogy a büntetőeljárás akadály a terheltnek a specialitás szabályának alkalmazásához való jogról történő lemondásával, ennek hiányában az arra jogosult állam hozzájárulásával elhárítható-e. A specialitás szabályán alapuló mentesség megsértésével hozott jogerős ügydöntő határozat – ilyen okból történő – megváltoztatására, avagy annak hatályon kívül helyezésére és új eljárás elrendelésére azonban a Be. nem ad lehetőséget. Ebből következik, hogy amennyiben ezen eljárási szabálysértés mellett a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában írt felülvizsgálati ok is fennáll – mert a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét –, akkor ennek a Be. 649. § (2) bekezdés *f*) pontja szerinti eljárási szabálysértéssel szemben elsődlegessége van.
- [24] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott járásbíróság ítéletét és a törvényszék mint másodfokú bíróság végzését az V. r. terhelt tekintetében a Be. 662. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen változtassa meg, az V. r. terheltet a Btk. 339. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *a*) és *d*) pontja szerint minősülő garázdaság büntette miatt emelt vád alól mentse fel.
- [25] Az V. r. terhelt védője írásban benyújtott észrevételében a vármegyei főügyészség felülvizsgálati indítványában foglaltakkal egyetértett, osztotta annak jogi indokolásában foglaltakat is, megismételve, hogy amennyiben az V. r. terhelt a specialitás elvéről nem mond le, a bíróságnak a külföldi hatóság megkeresése iránt kell intézkednie, majd ezt követően döntenie a támadott határozat hatályában fenntartásáról, illetőleg annak hatályon kívül helyezéséről és az eljárás megszüntetéséről.
- [26] Az V. r. terhelt észrevételében arra hivatkozott, hogy a jelen felülvizsgálattal érintett ügy mellett egy jogerős összbüntetési ítélete, valamint a Z. Járásbíróság által meghozott másik jogerős ítélete vonatkozásában sem mondott le a specialitás elvéről, ezért e határozatokkal kiszabott büntetések végrehajtása is jogellenes vele szemben; emiatt a hatályon kívül helyezésüket indítványozta.
- [27] A vármegyei főügyészség felülvizsgálati indítványa a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltak szerint alapos.
- [28] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [29] A Kúria a megtámadott határozatot a Be. 659. § (5) bekezdésének megfelelően, a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, emellett a Be. 659. § (6) bekezdése alapján vizsgálta az esetleges további, a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott (abszolút) eljárási szabálysértéseket is.
- [30] Mindenekelőtt – az V. r. terhelt észrevételében foglaltakra tekintettel – a Kúria rögzíti, hogy a jelen ügyben a vármegyei főügyészség felülvizsgálati indítványa nem terjed ki az V. r. terhelt észrevételében megjelölt két jogerős ítéletre, ezért az V. r. terhelt észrevételként megjelölt beadványát önálló felülvizsgálati indítványként kezeli.
- [31] A 2021. január 1. napjától hatályos Be. 649. § (2) bekezdés *f*) pontja alapján eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a specialitás szabályán alapuló mentességnek, a törvényben meghatározott mentelmi jogon alapuló mentességnek vagy a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével hozta meg.
- [32] A Be. 721/A. § (1) bekezdése szerint az átadás, kiadatás, illetve egyéb bűnügyi jogsegély keretében Magyarországra érkezett elkövetőt nem lehet gyanúsítottként kihallgatni, nem lehet vele szemben kényszerintézkedést alkalmazni és nem lehet vele szemben vádat emelni a Magyarországra érkezést megelőzően elkövetett bűncselekmény miatt kivéve, ha törvény vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés az elkövetővel szemben a büntetőeljárás lefolytatását lehetővé teszi.
- [33] Az iratok alapján a Kúria megállapította, hogy az M. Törvényszék büntetés-végrehajtási bírója bocsátott ki európai elfogatóparancsot B. T. elítélttel szemben a Z. Járásbíróság és az M. Törvényszék mint másodfokú bíróság jogerős határozatával kiszabott 2 év 6 hónap szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, valamint a Z. Járásbíróság és az M. Törvényszék mint másodfokú bíróság korábban meghozott jogerős összbüntetési ítéletével kiszabott – a feltételes szabadság megszüntetése miatt – fennmaradt szabadságvesztés letöltése céljából.
- [34] A jelen felülvizsgálattal érintett bűncselekmény miatt indult ügyben európai elfogatóparancs kibocsátásra tehát nem került sor.
- [35] Az V. r. terheltet a fenti európai elfogatóparancs alapján Németországban elfogták, majd a német hatóságok Magyarországnak átadták. Az V. r. terhelt sem az átadási eljárás során, sem azt követően nem mondott le a specialitás elvének alkalmazásáról.
- [36] Az V. r. terhelt ugyan ezt követően az alapügyben tartott tárgyaláson a bűnösségét beismerte és a tárgyaláshoz való jogáról lemondott, ez azonban nem jelenti egyben azt is, hogy a specialitás nyújtotta védelmet is elvesztette volna. Az e tárgyban teendő nyilatkozat előtt ugyanis a terheltet részletesen tájékoztatni kell a specialitás fennálltáról, illetve a lemondó nyilatkozata következményeiről [Eube. tv. 30. § (3) bek.].
- [37] A specialitás szabályának megsértése tehát az V. r. terhelt vonatkozásában kétségtelenül megállapítható, mivel vele szemben a bíróság az európai elfogatóparancsban nem szereplő (annak alapjául nem szolgáló), de az átadását megelőzően elkövetett cselekmény miatt hozott bűnösséget megállapító ítéletet, és szabott ki vele szemben szabadságelvonással járó büntetést. Ez pedig a specialitás szabályának a megsértését jelenti, ekként a vármegyei főügyészség felülvizsgálati indítványa ebben a részében alapos.
- [38] A Kúria megjegyzi, hogy a Legfőbb Ügyészség a főügyészség felülvizsgálati indítványát módosított tartalommal tartotta ugyan fenn, azonban a

- specialitás szabályának megsértését a Kúria a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból is kötelese vizsgálni.
- [39] A specialitás mint eljárási akadály elhárítására a felülvizsgálati eljárásban is sor kerülhet a Be. 721/A. § (8) bekezdése értelmében.
- [40] A Kúria azonban egyetértett a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal abban, hogy amennyiben a terhelttel szemben büntetethezességét kizáró ok áll fenn, úgy annak vizsgálata és az abból eredő jogkövetkezmények levonása megelőzi a specialitás megsértése miatti jogkövetkezmények alkalmazását, így az akadály feloldásával kapcsolatos intézkedéseket is.
- [41] Ennek oka, hogy a Be. 721/A. § (1) bekezdésének szabálya nem általánosságban zárja ki a terhelttel szemben a büntetőeljárás (le)folytatását, törvény vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés azt lehetővé teheti. Ezért a specialitás mint eljárási akadály elhárításának megkísérlése – a terhelt nyilatkozatásával, illetve a külföldi hatóság megkeresésével – akkor válik szükségessé, ha a törvényben szabályozott kivételek közül egyik sem állapítható meg az adott ügyben.
- [42] Ilyen kivételeket tartalmaz az Eube. tv. 30. § (2) bekezdése, amely szerint a specialitás szabálya nem alkalmazható, ha
- a)* a személy a végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el – bár erre lehetősége lett volna – Magyarország területét, vagy elhagyása után ide visszatér;
- b)* a bűncselekmény szabadságvesztés vagy elzárás büntetéssel nem büntethető, vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel nem fenyegetett;
- c)* a büntetőeljárás eredményeként nem kerül sor személyi szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazására;
- d)* a személlyel szemben szabadságelvonással nem járó büntetés vagy intézkedés, különösen pénzbüntetés szabható ki, illetve alkalmazható, még akkor sem, ha a büntetés vagy intézkedés személyi szabadságának korlátozását eredményezheti;
- e)* a személy az átadási eljárás során lemondott a specialitás szabályának alkalmazásáról;
- f)* a személy az átadása után, az átadását megelőzően elkövetett meghatározott cselekmények vonatkozásában kifejezetten lemondott a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról, vagy
- g)* a személyt átadó tagállami igazságügyi hatóság a (4) bekezdéssel összhangban hozzájárulását adja.
- [43] A büntetőeljárás eredményeként nyilvánvalóan nem kerül sor közvetlenül személyi szabadságot korlátozó büntetés, illetve intézkedés alkalmazására, amennyiben a bíróság a terhelttel szemben – az eljárás során szabadságelvonással járó kényszerintézkedés alkalmazása nélkül – a büntetőeljárást megszünteti, illetve a terheltet az ellene emelt vád alól – kényszergyógykezelés elrendelése nélkül – felmenti [Eube. tv. 30. § (2) bek. *c)* és *d)* pont]. Ezért az ilyen tartalmú határozat meghozatala a specialitás védelme alatt álló terhelttel szemben sem ütközik akadályba. Más szóval a specialitás mint eljárási akadály elhárítása nem szükséges (utólag az eljárást sem teszi törvénytörvé), amennyiben annak eredményeként a terheltet a bíróság felmenti vagy vele szemben az eljárást megszünteti, és sem az eljárás során, sem annak eredményeként a személyi szabadságát nem vonják el.
- [44] Jelen ügyben ez állapítható meg, az alábbiak szerint.
- [45] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszhető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [46] A Legfőbb Ügyészség által módosított felülvizsgálati indítvány szerint az V. r. terhelt büntetethezességét az adott ügyben az V. r. terhelt javára megállapítható jogos védelmi helyzet kizárta.
- [47] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint a jogos védelemre tekintettel nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.
- [48] A jogos védelem kérdéseiről a 4/2013. Büntető jogegységi határozat tartalmaz részletes, a bíróságokra kötelező iránymutatást.
- [49] A Btk. a jogos védelmet a büntetethezességét kizáró vagy korlátozó okok között objektív büntetethezességi akadályként szabályozza és a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” nyilvánítja. Tehát az a cselekmény, amelyet a védekező a jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejt, még ha azzal meg is valósítja a Btk. Különös Részében meghatározott valamely törvényi tényállást, nélkülözi a társadalomra veszélyességet, ezáltal nem bűncselekmény.
- [50] A jogos védelem megítélésénél döntő kérdés, hogy jogtalanak tekinthető támadás (vagy annak közvetlen veszélye) hatására, annak elhárítása érdekében cselekedett-e az elkövető. Jogtalan támadás hiányában ugyanis a jogos védelmi helyzet fel sem merülhet még akkor sem, ha az elkövetés éjszaka történt (BH 2018.103.).
- [51] A törvény megfogalmazása szerinti „intézett” támadásról van szó akkor, ha az elkövető valamely, a Btk. Különös Részében büntetni rendelt bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának megvalósítását megkezdte. Közvetlenül fenyegető pedig a támadás akkor, ha a támadás megkezdésétől azonnal vagy igen rövid időn belül reálisan tartani lehet.
- [52] A jelen esetben az V. r. terhelt azon magatartását kellett megítélni, hogy az I. r. terhelttel kölcsönösen, legalább egy alkalommal megütötték egymás fejét. Az irányadó tényállás szerint az V. r. terhelt személy elleni erőszakos, ekként – önmagában – garázdaságként értékelhető cselekménye ugyanis ebben merült ki.
- [53] A jogos védelmi helyzet értékelésekor – így a támadás ténye, illetve annak jogtalansága megállapításakor – az előzmények és a teljes cselekménysor vizsgálata szükséges annak meghatározásával, hogy az érintett elkövető tekintetében a jogos védelmi helyzet mikor kezdődött és meddig tartott.
- [54] A felülvizsgálat keretében valamely büntetethezességet kizáró ok – így a jogos védelem – is kizárólag az irányadó tények alapulvételével vizsgálható (BH 2017.322.).
- [55] Az irányadó tényállás alapján pedig az állapítható meg, hogy:

- a konfliktus során nem az V. r. terhelt lépett fel támadólag, hanem az I. r., II. r. és III. r. terhelt érkezett a helyszínre vasvillával és más eszközzel felfegyverkezve és támadott rá bosszúból az V. r. terheltre és társaira;
- az V. r. terhelt és a vele lévő személyek nem bocsátkoztak verekedésbe, hanem a diszkó ajtaját magukra zárták;
- az I. r. terhelt és társai az ajtót betörve rátámadtak a IV. r., V. r. és VI. r. terheltre;
- a verekedés során az I. r. és az V. r. terhelt legalább egy-egy alkalommal megütötték egymás fejét;
- a „kölcsonös” bántalmazást követően az V. r. terhelt a ruhatarba menekült, de a támadók ott is rátörték az ajtót;
- a IV. r. és V. r. terhelt a magához vett felmosónyelet, illetve a támadóktól elvett vasvillát más személy ellen nem használta;
- az I. r., II. r. és III. r. terhelt tovább bántalmazta IV. r. és V. r. terheltet, amíg utóbbiak a hátsó kijáraton el nem menekültek.
- [56] Az irányadó tényállás alapján az V. r. terhelt javára a jogos védelmi helyzet megállapítható figyelemmel arra, hogy őt a testi épsége ellen intézett jogtalan támadás érte. A jogos védelmi helyzet a számára időben akkor kezdődött, amikor a felfegyverkezett támadók a diszkó ajtaját a bent lévőkre rátörték, ekkor ugyanis a tetteges bántalmazás (személy elleni támadás) közvetlen veszélye teremtődött meg; a személy elleni támadás pedig rövid időn belül be is következett.
- [57] A jogos védelmi helyzet pedig mindaddig fennáll, ameddig a megtámadott okkal tarthat a támadás megkezdésétől vagy annak folytatásától. Jelen esetben – figyelemmel az egységes cselekménysorra – az V. r. terhelt egészen az épületből történt sikeres elmeneküléséig jogos védelmi helyzetben volt. Ekként pedig a támadókkal szemben jogszerű erőszakot alkalmazhatott.
- [58] A folyamatos jogtalan támadás esetén a védekező a – megtámadást követő – kölcsönös bántalmazásra tekintettel nem kerül a jogtalanság talajára (BH 2013.31.I.). Az I. r. és az V. r. terhelt a megállapított tényállás szerint a diszkó épületében kölcsönösen megütötték egymást, ez azonban nem jelentette azt, hogy az V. r. terhelt ekkor ne lett volna jogos védelmi helyzetben. Nem volt szó ugyanis kölcsönös kihívásról vagy a verekedésre felhívás – akár szóban, akár ráutaló magatartással történő – elfogadásáról. Az I. r. terhelt és társai részéről az üldözés és bántalmazás pedig az ütésváltást közvetlenül megelőzően és azt követően is folyamatos volt, azzal nem hagytak fel. Vagyis az V. r. terhelt a jogos védelem időbeli keretei között, a védekező magatartása keretében ütötte meg az I. r. terheltet.
- [59] Ezzel pedig a garázdaság bűncselekményét csak formálisan valósította meg, a cselekménye nem büntethető. A jogos védelmi helyzetben kifejtett magatartás nem bűncselekmény akkor sem, ha az aktív és szükségszerűen erőszakos elhárító cselekmény egyébként riadalomkeltésre vagy megbotránkoztatásra alkalmas (BH 2016.322.). Vagyis az V. r. terheltet az épületben az I. r. terhelttel szemben elkövetett – bántalmazó – magatartásáért büntetőjogi felelősség nem terheli.
- [60] Megjegyzi a Kúria, hogy a tényállás szerint az V. r. terhelt az I. r. terhelt megütésével legfeljebb 8 napon belül gyógyuló sérülést okozhatott. A jogos védelem minőségi túllépése ezért szóba sem kerülhet arra figyelemmel sem, hogy a személye elleni támadás éjszaka, felfegyverkezve és csoportosan történt [Btk. 22. § (2) bek. a) pont aa), ac) és ad) alpont].
- [61] A kifejtettek értelmében a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a módosított felülvizsgálati indítványt megalapozottnak találta, ezért a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján megváltoztatta, V. r. terheltet az ellene társtettesként elkövetett garázdaság bűntette miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában [Be. 566. § (1) bek. a) pont] felmentette.
- [62] Az V. r. terhelt vonatkozásában felmerült büntetőjogi költséget – a terhelt felmentésére figyelemmel – az állam viseli [Be. 575. § (1) bek.].
- (Kúria Bfv.I.327/2023/8.)
- 281. A közügyektől eltiltás kiszabása akkor meghatározott kötelező, bírói mérlegelést nem tűrő rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva a törvény által lehetővé nem tett esetben vagy mértékben szabja ki a mellékbüntetést [Btk. 61. § (1) és (2) bek.].**
- II. A közügyektől eltiltás tartalmára vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a mellékbüntetés kiszabási feltételei közé, így a mellékbüntetés alkalmazásából eredő jogosultságok korlátozásának konkrét terjedelme, illetve a kiszabás indokolatlansága nem képezheti a felülvizsgálat tárgyát [Be. 649. § (1) bek. b) pont ba) alpont II. ford.].**
- [1] A járásbíró ítéletével a külföldi állampolgárságú terheltet bűnösnek mondta ki embercsempészés bűntettében [Btk. 353. § (1) bek. és (3) bek. a) pont]. Ezért őt 5 év szabadságvesztésre, 5 év közügyektől eltiltásra és 10 év Magyarország területéről történő kiutasításra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg és rendelkezett a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról. A terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásába beszámította, valamint döntött a lefoglalt dolgokról és a büntetőjogi költség viseléséről.
- [2] A terhelt és a védő fellebbezése alapján eljáró bíróság mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú döntést annyiban változtatta meg, hogy a terhelttel szemben 80 000 forint erejéig vagyonekobzást rendelt el. A beszámításra és a büntetőjogi költség viselésére vonatkozó rendelkezést helyesbítette, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás lényege szerint a Magyarországon büntetlen előéletű, hat éve az országban jogszerűen tartózkodó, oltalmazotti státusszal rendelkező afgán állampolgárságú terhelt B.-n megismerkedett egy N. nevű – a nyomozás során nem azonosított – afgán férfival, akivel megegyezett abban, hogy egy megadott napon afgán állampolgárságú személyeket fog Ausztriába szállítani.
- [4] Az ismeretlenül maradt személy B.-n 80 000 forintot adott át a terheltnek és elküldte a telefonjára azon helyek GPS koordinátáit, ahol az afgán

- állampolgárokat fel kell vennie, illetve ahová őket szállítania kell.
- [5] Az N. nevű férfi közölte a terhelttel, hogy elindulhat az afgán állampolgárokért. Ezután a terhelt a magyarországi lakóhelyéről az általa korábban bérbé vett személygépkocsival a megadott GPS koordinátára, a magyar-román határ közelébe utazott, ahol 12 afgán állampolgár várta őt, akiket a terhelt a személygépkocsi üléseire beültetett, illetve a csomagtartójában elhelyezett, majd a másik megadott GPS koordinátára indult velük, az osztrák-magyar határ közelébe. A rendőrjárőrök a terheltet az autópályán közúti ellenőrzés alá vonták. A terhelt a román-magyar határt pontosan meg nem határozható helyen és időben tiltott módon átlépő, magyarországi tartózkodási engedéllyel és személyes okmányokkal nem rendelkező személyeket azért szállította az országon keresztül, hogy az osztrák-magyar határt is tiltott módon átléphessék.
- [6] A terhelt oltalmozotti státuszát az Országos Idegenrendészeti Igazgatóság Menekültügyi Igazgatóság Menedékjogi Osztálya a bűncselekmény elkövetését követő időpontban a jogerős határozatával visszavonta.
- [7] A bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a megyei főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Be. 651. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján a terhelt javára, a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont II. fordulójának *ba*) alpontjában meghatározott okból, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés törvénysértő kiszabása miatt.
- [8] Indokai szerint a Btk. 33. § (2) bekezdésében írt és a Btk. 61. §-ában meghatározott közügyektől eltiltás mellékbüntetésre – Magyarország Alaptörvénye XXIII. cikkének (1)–(3) bekezdésére is figyelemmel – magyar állampolgárok, az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgárai, illetve Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert külföldi állampolgárok vagy hontalan személyek ítélték. Álláspontja szerint a törvényhely több mint kiterjesztő értelmezését eredményezné, ha minden – Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként el nem ismert, sőt oda a beutazásból kizárt (onnan kiutasított) – külföldi állampolgárral vagy hontalan személlyel szemben is kiszabható lenne a mellékbüntetés.
- [9] Kifejtette, hogy a Btk. többnyire változtatás nélkül megtartotta a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) rendelkezéseit, ezért a BH 2001.205. számú eseti döntéshez képest irányadó jogi környezet jelentős megváltozására való másodfokú hivatkozást – ide nem értve az Alkotmánynak az Alaptörvénnyel történt felváltását – nem tartotta helytállónak. Kiemelte, hogy a korábbi Btk. 54. § (1) bekezdés *d*) pontja értelmében a közügyektől eltiltott nem viselhetett tisztséget társadalmi szervezetben, szövetkezetben, egyesületben, azaz civil szervezetekben. Ehhez képest a Btk. 61. § (2) bekezdés *i*) pontjában írt civil szervezetekről szóló törvény alatt nem a Ptk., hanem az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény értendő, amelynek hatálya viszont kétségtelenül a Ptk. szerinti alapítványokra, egyesületekre, valamint a közhasznú szervezetekre, illetve az egyesülési jog alapján létrejött egyéb szervezetekre terjed ki. Rámutatott arra, hogy a Ptk. 3:22. § (4) bekezdése értelmében nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlélethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült. Mivel a mentesítés bekövetkezését megelőzően a terhelttel szemben végrehajtták a kiutasítás büntetését is – amelynek tíz évi tartama megegyezik a közügyektől eltiltás leghosszabb tartamával –, több mint tíz évig nem lesz módja arra, hogy bármilyen jogi személy ügyvezetésében vezető tisztségviselő legyen, tisztséget viseljen.
- [10] Arra is utalt, hogy a Magyarországon menekültként, bevándoroltként, letelepedettként el nem ismert, onnan kiutasított személyek közügyektől eltiltása egyébiránt – a másodfokú bíróság okfejtését követve – részben végrehajthatatlan is lenne, például a Btk. 61. § (2) bekezdés *f*) pontjának 2. fordulójában írt külföldi kitértetés elfogadhatóságát illetően.
- [11] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.
- [12] Indokolásában rámutatott arra, hogy jelen ügyben az embercsempészés büntetése elkövetésekor a járásbíróság által hivatkozott Btk. 60. § (2a) bekezdése még nem a jelenlegi tartalommal volt hatályban, azonban a menekültként, bevándoroltként, letelepedettként el nem ismert terhelt kiutasítására, valamint annak tartama meghatározására törvényesen került sor.
- [13] Álláspontja szerint a Btk. 59. és 61. §-ának egybevetéséből megállapítható, hogy a Btk. 61. § (2) bekezdése kizárólag olyan jogosultságokat sorol fel, amelyek gyakorlásához a jogalany személyes jelenlétére, illetve közreműködésére lenne szükség. A személyes jelenlétnek ugyanakkor a kiszabott kiutasítás büntetés akadályát képezi, így a terhelt a Btk. 61. § (2) bekezdésében meghatározott jogok gyakorlására képtelen.
- [14] Kifejtette: a törvényszék az ítélete indokolásában helytállóan mutatott rá arra, hogy az Európai Unió tagállamainak állampolgárain kívüli külföldi állampolgárok is jogosultak a Btk. 61. § (2) bekezdés *h*) és *i*) pontjaiban foglalt jogok gyakorlására és kiutasításuk esetén ténylegesen a közügyek gyakorlásától el vannak zárva. Ezáltal a kiutasítás mellett nem marad olyan jogosultság, aminek gyakorlásától ezen állampolgárok ténylegesen eltilthatók lennének, ilyen esetben a közügyektől eltiltás mellékbüntetés céltalan, végrehajthatatlan.
- [15] Ennek alapján a terhelt esetében a közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabására törvényesen nem kerülhetett volna sor.
- [16] Erre tekintettel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a járásbíróság, illetve a törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a terhelttel szemben kiszabott közügyektől eltiltás mellékbüntetését mellőzze, egyebekben az ügydöntő határozatot hatályában tartsa fenn.
- [17] A terhelt és a védője a felülvizsgálati indítványra és a Legfőbb Ügyészség átiratára nem tett észrevételt.
- [18] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős,

- vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen terjeszthető elő, a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt okokból.
- [20] A felülvizsgálati eljárás egyik alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Ennek megfelelően a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye; a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.]. A Kúria utal arra, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat alapján a tényállás jelen ügyben is a másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel, helyesbítésekkel irányadó a felülvizsgálati eljárásban (EBH 2011.2385.). Mivel a tényállás az ítélet egészében és tartalmilag vizsgálható, a tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, melyeket a bíróság az ítéletében megállapított; függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán esetlegesen nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében (BH 2016.163.).
- [22] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [23] A felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben kiszabott büntetés neme/mértéke nem önmagában, hanem csak feltételhez kötötten vizsgálható.
- [24] Mivel a terhelt cselekményének minősítése törvényes, a kiszabott büntetés csak akkor képezheti a felülvizsgálat alapját, ha a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő a büntetés; azaz, ha a bíróság a büntetést a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret figyelmen kívül hagyásával, avagy az irányadó büntetési tételkereten belül ugyan, de a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésének megsértésével szabta ki (BH 2016.264.II.). A törvényes minősítés mellett mérlegelési jogkörben, törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke azonban a felülvizsgálati eljárásban nem támadható (BH 2017.219.II.).
- [25] Amennyiben a törvény meghatározott büntetési nem alkalmazását főszabályként kötelezően előírja, de annak mellőzését meghatározott feltételek mellett – így a járművezetéstől eltiltás esetén különös méltánylást érdemlő esetben – lehetővé teszi, a büntetés csak akkor törvénysértő, ha a bíróság kifejezetten deklarálja, hogy azt más, a törvényben nem szereplő okból nem szabja ki. Ellenkező esetben a büntetés nem sért kötelező, nem a bíró mérlegelésére bízott anyagi jogi szabályt (BH 2023.149.).
- [26] A következetes jogértelmezés szerint a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetés címén felülvizsgálati okot tehát az olyan anyagi jogi szabály megszegése képezi, amelynek alkalmazását a büntetés meghatározása körében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétele miatt az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem felel meg a törvénynek, mert joghátrányt ebben a formában a törvény nem tesz lehetővé.
- [27] A felülvizsgálati indítvány szerint a Magyarországon menekültként, bevándoroltként, letelepedettként el nem ismert afgán állampolgárságú terhelttel szemben törvényesen kiszabott kiutasítás mellett a közügyektől eltiltás kiszabása törvénysértő, így a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont II. fordulatának *ba)* alpontja szerinti felülvizsgálati ok megvalósult.
- [28] A büntetésekről a Btk. VII. Fejezete rendelkezik, ezen belül a Btk. 33. § (1) bekezdés *a)–i)* pontjai határozzák meg a büntetési nemeket, melyek között a kiutasítás is szerepel, míg e törvényhely (2) bekezdése a közügyektől eltiltást mellékbüntetésként szabályozza.
- [29] A Btk. Általános Részében a VII. Fejezetben szabályozott közügyektől eltiltás – bár mellékbüntetésként megjelölve, de – a büntetések között található. A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pontjában megjelölt törvénysértő büntetés és törvénysértő intézkedés a Btk. teljes szankciórendszere kapcsán megvalósult törvénysértések kiküszöbölésére szolgál. Ez azt jelenti, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjának alkalmazása során törvénysértő büntetés a közügyektől eltiltás kapcsán megvalósult anyagi jogszabálysértés is (BH 2020.168.).
- [30] Ezért az ügyészség közügyektől eltiltás törvénysértő kiszabása miatti indítványa alapján felülvizsgálatnak a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján helye van.
- [31] A Btk. 33. § (3) bekezdésének értelmében a büntetések – az (5) és (6) bekezdésben foglalt kivételekkel – egymás mellett is kiszabhatóak. E rendelkezés alóli kivételt jelent, hogy kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés kiszabására nem kerülhet sor [Btk. 33. § (6) bek.]. E jogszabályhely a kiutasítás és a közügyektől eltiltás egymás melletti kiszabására vonatkozó tilalmat nem állít fel.
- [32] A Legfőbb Ügyészség átiratában úgy foglalt állást, hogy a terhelttel szemben a kiutasítás büntetés kiszabására és a tartama meghatározására – figyelemmel a büntetőtörvény időközbeni módosulására is – törvényesen került sor.
- [33] A kiutasítás vonatkozásában az rögzítendő, hogy a bűncselekmény elkövetésekor, 2020. május 26. napján hatályos Btk. 59. § (1) bekezdése szerint azt a nem magyar állampolgár elkövetőt, akinek az országban tartózkodása nem kívánatos, Magyarország területéről ki kell utasítani. A kiutasított köteles az ország területét elhagyni, és a kiutasítás tartama alatt nem térhet vissza. A 60. § (1) bekezdése szerint a kiutasítás határozott ideig tart vagy végleges hatályú. E törvényhely (2) bekezdése alapján a határozott ideig tartó kiutasítás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.
- [34] A kiutasításra vonatkozó rendelkezések 2021. január 1. napján módosultak, így e büntetésre a bűncselekmény jogerős elbírálásának időpontjában, 2022. március 7. napján részben eltérő rendelkezések vonatkoztak.
- [35] A Btk. 60. § (1) és (2) bekezdésében módosítás nem történt, ugyanakkor e törvényhely (2a) bekezdése értelmében az embercsempészség (353. §) esetén kiszabott szabadságvesztés mellett a kiutasítás – az

59. § (2) és (4) bekezdése szerinti esetek kivételével – nem mellőzhető. E törvényhely alapján a határozott tartamú kiutasítás esetén annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év. A kiutasítás tartamát években, hónapokban és napokban is meg lehet állapítani.
- [36] Megállapítható, hogy a Btk. 59. § (2)–(4) bekezdésében foglalt kiutasítást kizáró okok a terhelt vonatkozásában nem álltak fenn.
- [37] Az első fokon eljáró bíróság a büntetés kiszabásakor – az indokolásban felhívott jogszabályokból kiolvashatóan – az elbíráláskor hatályos jogszabályt alkalmazta, a másodfokú bíróság határozatának indokolása pedig e kérdésre nem tért ki. A Btk. 2. § (2) bekezdése szerinti vizsgálatot, az elkövetéskori és az elbíráláskori büntetőtörvény összevetését sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem végezte el.
- [38] Megállapítható, hogy az embercsempészés büntette esetén a Btk. 60. § (2a) bekezdésének hatályba lépését megelőzően a Btk. 59–60. §-a alapján a kiutasítás kiszabása nem volt kötelező, ezért a 2021. január 1. napján hatályba lépett rendelkezés annyiban bizonyosan kedvezőtlenebb, hogy a kiutasítás kiszabását már kötelezően előírja.
- [39] Amennyiben a bíróság a még nem kötelező rendelkezés ellenére is úgy dönt, hogy a terheltet kiutasítja Magyarország területéről, akkor az új szabályozás önmagában a kötelező rendelkezés miatt a terheltre nem lesz kedvezőtlenebb. Ezért a 2021. január 1. napján hatályba lépett rendelkezést a kiutasítás tartamának szempontjából is össze kell hasonlítani az elkövetéskor irányadó rendelkezésekkel (BH 2022.31. [20] bekezdés).
- [40] Jelen ügyben az eljáró bíróságok a terhelttel szemben a Btk. 60. § (2a) bekezdése szerinti módosítás hatályba lépését megelőzően elkövetett cselekmény miatt is indokoltnak tartották a kiutasítás kiszabását, az első fokon eljáró bíróság és a másodfokú ítéletet meghozó törvényszék is úgy ítélte meg, hogy a terheltnek az országban tartózkodása nem kívánatos.
- [41] A kiutasítás tartamát illetően az állapítható meg, hogy az elbíráláskor irányadó új büntetőtörvény alkalmazása nem jelent kedvezőbb elbírálást a terheltre nézve, ugyanis ennek alapján a kiutasítás tartama kizárólag a kiszabott öt év szabadságvesztés tartamának kétszerese lehet, ami jelen esetben eléri a kiutasítás tíz éves maximális tartamát. Ehhez képest az elkövetéskor hatályos törvény alapján a kiutasítás tartama ennél rövidebb is lehet.
- [42] A Btk. 2. §-ának téves alkalmazása a büntetőjog más szabályának megsértése címén azonban csak akkor ad alapot felülvizsgálatra, ha kihatott a bűnösség megállapítására vagy törvénysértő büntetés kiszabására eredményezte (BH 2014.293.II.). Amennyiben az ítéletben kiszabott büntetés neme és mértéke az elkövetés és az elbírálás időpontjában hatályban volt törvény szerint egyaránt törvényesen kiszabható volt, az elkövetéskori vagy az elbíráláskori törvény téves megválasztása nem felülvizsgálati ok (BH 2015.209.).
- [43] Jelen ügyben megállapítható, hogy az embercsempészés büntette miatt elmarasztalt terhelttel szemben a kiutasítás az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos büntetőtörvény szerint is törvényes büntetésnek tekinthető, és a büntetés tartamának meghatározása sem eredményezett törvénysértő büntetést.
- [44] A közügyektől eltiltás mellékbüntetés, mely önállóan, főbüntetés nélkül nem szabható ki.
- [45] A Btk. 61. § (1) bekezdése három együttes feltételt határoz meg, így a közügyektől eltiltás kiszabására:
 - csak szándékos bűncselekmény miatt,
 - végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása esetén kerülhet sor,
 - amennyiben a terhelt méltatlan arra, hogy a közügyek gyakorlásában részt vegyen.
- [46] Ezek közül az első két feltétel objektív jellegű, míg a közügyek gyakorlására való méltatlanság megítélése bírói mérlegelés tárgyát képezi. Más feltételt a törvény nem határoz meg és a Btk. 61–62. §-a a közügyektől eltiltás kötelező kiszabását előíró rendelkezést sem tartalmaz.
- [47] Amennyiben tehát az első két kivételt nem engedő feltétel fennáll, a közügyektől eltiltás kiszabása a bíró mérlegelésére bízott.
- [48] A Btk. 61. § (2) bekezdése szerint a közügyektől eltiltott
 - a) nem rendelkezik választójoggal, nem vehet részt népszavazásban és népi kezdeményezésben,
 - b) nem lehet hivatalos személy,
 - c) nem lehet népképviselői szerv testületének, bizottságának tagja, azok munkájában nem vehet részt,
 - d) nem delegálható törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel létrehozott szervezet közgyűlésébe, testületébe,
 - e) nem érhet el katonai rendfokozatot,
 - f) nem kaphat belföldi kitüntetést és külföldi kitüntetés elfogadására engedélyt,
 - g) hatósági eljárásban nem lehet védő vagy jogi képviselő,
 - h) nem viselhet tisztséget köztisztviselőként, közalapítványban, és
 - i) nem lehet civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben megjelölt vezető tisztségviselője.
- [49] E rendelkezésekből kitűnik, hogy a Btk. 61. § (2) bekezdése a közügyektől eltiltás kiszabásának feltételeit nem bővíti, hanem a mellékbüntetés tartalmát határozza meg, amikor felsorolja azokat a jogokat és foglalkozásokat, amelyeket a közügyektől eltiltás esetén a terhelt nem gyakorolhat, továbbá azokat a tisztségeket, amelyeket nem tölthet be.
- [50] A törvényi szabályozásból az következik, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont II. fordulatának *ba)* alpontja szerinti felülvizsgálati ok akkor valósul meg, ha az eljáró bíróság a Btk. 61. § (1) bekezdésében meghatározott, a közügyektől eltiltás kiszabására vonatkozó kötelező, bírói mérlegelést nem tűrő rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva a törvény által lehetővé nem tett esetben vagy mértékben szabja ki a mellékbüntetést. Ilyennek minősül, ha a bíróság nem szándékos bűncselekmény miatti elítélés esetén (BH 2021.247.) vagy nem végrehajtandó szabadságvesztés mellett (Kúria Bfv.III.84/2020/7., Bfv.I.25/2021/6., BH 2020.168., BH 2004.399.) szabja ki a közügyektől eltiltást, illetve annak tartamát a törvényi maximumot meghaladó mértékben határozza meg (Bfv.II.586/2015/5.).
- [51] Ugyancsak anyagi jogszabályt sért a bíróság, ha a fiatalkorú terhelttel szemben a Btk. 115. § (1) bekezdésében írt kötelező rendelkezés ellenére az

- egy évet meg nem haladó szabadságvesztés mellett közügyektől eltiltás mellékbüntetést szab ki (Bfv.III.862/2018/9.).
- [52] A felülvizsgálat során azt, hogy a kiszabott közügyektől eltiltás, illetve annak mértéke a büntetőtörvény mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik-e, a mellékbüntetés kiszabásának objektív feltételei alapján kell elbírálni; ugyanakkor a közügyek gyakorlására való méltatlanság – mint mérlegelést igénylő feltétel – a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont II. fordulata *ba)* alpontja szerinti felülvizsgálat tárgya nem lehet.
- [53] A kifejtetteknek megfelelően a Btk. 61. § (2) bekezdésének a közügyektől eltiltás tartalmára vonatkozó rendelkezései nem tartoznak a mellékbüntetés alkalmazásának feltételei közé, így a felülvizsgálati eljárásban a mellékbüntetés terheltre vonatkoztatott konkrét tartalma, a jogosultságok korlátozásának terjedelme és a kiszabásának indokolatlansága a közügyektől eltiltást nem teszi törvénysértővé.
- [54] A felülvizsgálati indítvány által felhívott – aktív és passzív választójoggal kapcsolatos – alaptörvényi rendelkezések szerint minden nagykorú magyar állampolgárnak van joga ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen. Emellett az Európai Unió más tagállama magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen, míg a Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert minden nagykorú személynek joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó legyen [Alaptörvény XXIII. cikk (1)–(3) bek.].
- [55] Ennek alapján az valóban megállapítható, hogy a Btk. 61. § (2) bekezdés *a)* pontjának I. fordulata szerinti választójoggal nem valamennyi külföldi állampolgár (vagy hontalan személy) rendelkezik. Ugyanakkor – miként arra a Legfőbb Ügyészség is utalt – az Európai Unió tagállamain kívüli külföldi állampolgárok is jogosultak a Btk. 61. § (2) bekezdés *h)* és *i)* pontjában foglalt jogok gyakorlására.
- [56] A Kúria mindezek alapján nem osztotta az indítványozó álláspontját arra nézve, hogy a Btk. 33. § (2) bekezdése, a Btk. 61. §-a és az Alaptörvény XXIII. cikke értelmében a közügyektől eltiltásra kizárólag a magyar állampolgárok, az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgárai, illetve Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert, külföldi állampolgárok vagy hontalan személyek ítéltetők.
- [57] A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványa a kiutasítás és a közügyektől eltiltás együttes kiszabásának tilalmára vonatkozó érvelésében a BH 2001.205. számú közzetett eseti döntésre (Legfelsőbb Bíróság Bf.I.1542/1999.) is hivatkozott, melynek összefoglaló része szerint az életveszélyt okozó testi sértés büntetében bűnösnek kimondott, letelepedési engedéllyel nem rendelkező külföldi állampolgárságú elkövetővel szemben közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabásának nincs helye.
- [58] E határozat indokolásában a Legfelsőbb Bíróság – a másodfokú eljárásban egyetértve az elsőbírői érveléssel – azt állapította meg, hogy a közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabása nem indokolt, ugyanis a román állampolgárságú terhelt nem gyakorolhatja a korábbi Btk. 54. § (1) bekezdés *a)–f)* pontjaiban felsorolt olyan jogokat, amelyekről a közügyektől eltiltás megfosztaná.
- [59] E határozat tehát a rendes jogorvoslati eljárásban a kiutasítás és közügyektől eltiltás együttes kiszabásának adott ügyben való indokolatlansága tekintetében foglalt állást, azonban olyan megállapítást nem tartalmaz, mely szerint ilyen esetben a kiutasítás mellett a közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazása törvénysértő lenne.
- [60] Ha az adott terhelt vonatkozásában ténylegesen nincs olyan Btk. 61. § (2) bekezdésében foglalt jogosultság, amelytől őt a közügyektől eltiltás megfosztaná és ezáltal a mellékbüntetés céltalanná válik, az a büntetés kiszabásakor, a büntetési nem megválasztásakor jut jelentőséghez, azonban a büntetés törvényességét nem érinti. A közügyektől eltiltás végrehajthatatlan volta pedig – miként a büntetések esetén – szintén kívül esik a felülvizsgálat körén.
- [61] Amennyiben a közügyektől eltiltás két mérlegelést nem tűrő feltétele fennáll, a közügyektől eltiltás kiszabása az eljáró bíróság mérlegelésére bízott, az pedig önmagában felülvizsgálat tárgya nem lehet, hogy a bíróság az ilyen tartalmú döntését indokoltan vagy indokolatlanul hozta-e meg. Emellett felülvizsgálat tárgyát az sem képezheti, hogy a bíróság a büntetés kiszabása során a Btk. 79. § és 80. § (1) bekezdésének előírásait, a súlyosító és enyhítő körülményeket, valamint az 56. BK véleményben írtakat miként veszi figyelembe (BH 2016.264.II., BH 2012.239., EBH 2011.2387.II.).
- [62] Mindezek alapján a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ítéletben a bíróságok nem sértették meg a Btk. más (kogens) szabályát, így a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont II. fordulata *ba)* alpontjában írt felülvizsgálati ok megállapításának a törvényi előfeltétele hiányzik.
- [63] A Kúria hivatalból elvégzett vizsgálata [Be. 659. § (6) bek.] során megállapította, hogy az eljáró bíróságok felülvizsgálatot megalapozó feltétlen eljárási szabálysértést [Be. 649. § (2) bek.] nem vétettek.
- [64] A kifejtettek alapján a Kúria a megtámadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése szerint hatályukban fenntartotta.

(Kúria Bfv.I.5/2023/15.)

29I. A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pontjában írt felülvizsgálati ok két fordulata kapcsán a Kúria döntési jogköre eltérő. A Btk. más szabályának megsértése esetén, törvénysértő büntetés okán csak az olyan anyagi jogi szabály megsértése képez felülvizsgálati okot, amelynek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény a bíróság számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvételé miatt az egyszerűsített felülvizsgálat nem ad jogorvoslati lehetőséget; a felülvizsgálati eljárásban

megállapított törvénytörő minősítés esetén azonban a büntetés abban az esetben is lehet törvénytörő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra, de a helyes minősítés alapulvételével eltúlzottan enyhe vagy súlyos.

II. A kábítószer átruházása során az ügylet résztvevői a saját tevékenységükért felelnek; fel sem merülhet, hogy a kábítószer a saját fogyasztás céljából megszerző személy a kábítószer átadójának felbujtója lenne [Btk. 176. § (1) bek., 178. § (1) bek.; Be. 649. § (1) bek. b) pont].

- [1] A járásbíróság a 2018. október 15-én kihirdetett ítéletével a terheltet felbujtóként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntette kísérletének [Btk. 176. § (1) bek., (2) bek. c) pont és (5) bek. b) pont] miatt – mint többszörös visszaesőt – 1 év 10 hónap szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön és abból a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.
- [2] A járásbíróság ítélete – fellebbezés hiányában – a kihirdetése napján jogerőre emelkedett.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2016 őszén-telén – mint az országos büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottja – egy megnevezni nem kívánt, a nyomozás során fel nem derített ismerősét, rabtársát megkérte arra, hogy akkori kapcsolattartója, R. R. nevében számára ún. biofüvet küldessen be hangulatfokozás céljából.
- [4] Az ismeretlen személy a terhelt kérésének megfelelően a nem ismert személy által nem ismert időben, helyen és módon megszerzett kábítószer a barátnője útján bejuttatta büntetés-végrehajtási intézetbe egy a kapcsolattartó R. R. nevében T.-n 2016. december 6-án feladott postai csomagban.
- [5] A bejuttató személyt felderíteni nem lehetett.
- [6] 2016. december 7-én 15 óra 15 perckor a körlet nevelője, P. D. bv. őrm. a fogvatartottak részére érkező csomagok átvizsgálása során a terhelt részére bejegyzett kapcsolattartója, R. R. nevében feladott postai csomagban egy ICO márkájú 12 db-ból álló filctoll készletet talált.
- [7] A filctoll készlet átvizsgálása során, a rózsaszín és szürke színű filctollak betét üregébe elrejtve két csik háztartási frissen tartó fóliába csomagolt, a terhelt megbízása alapján beküldött ismeretlen eredetű kábítószer gyanús növényi származékot megtalálta.
- [8] 2016. december 7-én az Sz.-i Rendőrkapitányság munkatársai az országos büntetés-végrehajtási intézetben lefoglalták a csomagbontáskor megtalált kábítószergyanús anyagokat. A lefoglalt anyagmaradványokat igazságügyi vegyészszakértői vizsgálat alá vetették, melynek során megállapítást nyert, hogy a lefoglalt kábítószergyanús anyagok ADB-FUBINACA elnevezésű vegyületet tartalmaztak, amely a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja alapján kábítószernek minősül. A terhelt a nevelőtiszt által készített jegyzőkönyvben elismerte, hogy a csomag tartalma általa is tudottan ún. „biofü”, melyet már várt, annak beküldését ő kérte, továbbá folytatólagos gyanúsított kihallgatása során is elismerte a cselekmény elkövetését.
- [9] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyben annak törvény szerinti okát (Be. 649. §) nem jelölte meg.
- [10] Álláspontja szerint soha nem kereskedett kábítószerrel, a terhére rótt cselekménnyel érintett kábítószer pedig soha nem kapta meg. „Biofü fogyasztásáért” álláspontja szerint csak „elterelés” lehet kapni. Azt elismerte, hogy amikor hozzájutott, fogyasztott kábítószerrel, azonban az nem minősülhet kereskedelemnek, ezért a „kábítószer-kereskedelem vádjá alóli felmentését” kérte.
- [11] A terhelt álláspontja szerint a kábítószer birtoklása miatt sem lehetett volna elítélni, mert a kábítószer nem jutott el hozzá. Kábítószer-élvezete miatt „drogelvonót vagy valamilyen kezelést” kellett volna kapnia, azonban a nyomozó hatóság tagjai befolyásolták a bíróságot és a kihallgatásokra is mindig begyógyszerezve vitték.
- [12] Összességében büntetését eltúlzottan súlyosnak találta, ezért ügyének felülvizsgálatát és „igazságos döntés” meghozatalát kérte.
- [13] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt nem találta alaposnak.
- [14] Indokai szerint a terhelt ugyan kifogásolta cselekményének kábítószer-kereskedelem büntetteként való minősítését, nem nyilatkozott azonban a büntetéssel kapcsolatban, ezért indítványa ezen részében a felülvizsgálat kizárt.
- [15] Ugyanakkor észrevételezte, hogy a terhelt cselekményének minősítése valóban téves, az helyesen a Btk. 178. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a) pontja szerinti minősülő kábítószer birtoklása vétségének kísérlete. Az irányadó tényállás szerint ugyanis a terhelt a saját részére kívánt bejuttatni kábítószer egy ismeretlen rabtársra közreműködését kérve. Mivel a kábítószer saját fogyasztás céljából történő megszerzését a törvény kábítószer birtoklása miatt rendeli büntetni, így nem lehet egyúttal a neki értékesítő személy, a kábítószer-kereskedelem elkövetőjének a felbujtója is. Ezen az sem változtat, hogy jelen esetben a terheltnek a kábítószer beszerzéséhez – fogvatartása miatt – közvetítőre volt szüksége. Az a körülmény, hogy a terhelt ismeretlen rabtársát kérte meg arra, hogy neki kábítószerrel küldessen be, tartalmaz ugyan felbujtói jellegű magatartást, azonban a terheltnek ez a megbízása sem kábítószer-kereskedelemre, hanem a kábítószer megszerzésére vonatkozott.
- [16] A Legfőbb Ügyészség utalt arra, hogy e cselekmény büntetési tétele két évig terjedő szabadságvesztés, ami a terhelt többszörös visszaesői minőségére tekintettel három évre emelkedik. A jogerős ítéletben kiszabott büntetés e tételkereten is belül esik, ezért az – álláspontja szerint – törvényes.
- [17] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a terhelt azon hivatkozása viszont megfelel a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti felülvizsgálati oknak, miszerint terhére a kábítószer birtoklásának vétsége sem állapítható meg. E kifogása azonban téves, mert az általa megrendelt kábítószer a kapcsolattartója nevében feladott csomagban megérkezett a büntetés-végrehajtási intézetbe és csak az eredményes csomagellenőrzés miatt nem jutott el hozzá. A szándékos bűncselekmény kísérlete is büntetendő, büntetési tétele is azonos a befejezett bűncselekményével, ezért a bűnösség megállapítása helytálló és a büntetés törvényessége sem kérdőjelezhető meg.
- [18] Minderre tekintettel azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn.

- [19] A terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány – az alábbiak szerint – részben alapos.
- [20] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ítélettel szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. E jogorvoslati mód kizárólag a Be. 649. § (1)–(5) bekezdésében taxatív felsorolt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe; a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [21] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen – más, jelen ügyben az indítvány alapján közömbös okok mellett – anyagi jogi okból felülvizsgálatnak akkor van helye, ha bíróság jogerős ítéletében – a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont] vagy – a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki [Be. 649. § (1) bek. b) pont ba) alpont].
- [22] Jelen ügyben a terhelt indítványában cselekménye kábítószer-kereskedelem büntettként való minősítését sérelmezte, ugyanakkor bűnösségét kábítószer birtoklása miatt sem látta megállapíthatónak.
- [23] Előbbi kapcsán a Kúria utal arra, hogy a bűncselekmény minősítésének felülvizsgálatát a Be. 649. § (1) bekezdés b) pontjának első fordulata valóban azzal a feltétellel teszi lehetővé, ha az indítvány arra is kiterjed, hogy a téves minősítés törvénysértő büntetés kiszabását vagy törvénysértő intézkedés alkalmazását eredményezte.
- [24] Jelen esetben a terhelt indítványában következetesen sérelmezte büntetésének súlyosságát, annak eltúlzott voltát állította és azt összefüggésbe hozta azzal, hogy cselekménye nem minősülhet kábítószer-kereskedelemként. A terhelti kifogás ezen elemei az indítványból maradéktalanul kitűnnek, annak nem szakszerű megfogalmazása a jogban járatlan terheltnek a terhére nem eshet.
- [25] Ezért az indítvány ezen részében a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont első fordulatának ba) alpontja szerint felülvizsgálati oknak megfelel, így az alapján a Kúria a felülvizsgálatot elvégezte.
- [26] Ennek során megállapította, hogy a bíróság jogerős ítéletében tévedett, amikor a terhelt cselekményét felbujtóként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntettként [Btk. 176. § (1) bek., (2) bek. c) pont, (5) bek. b) pont] minősítette.
- [27] Az irányadó tényállásból az tűnik ki, hogy a terhelt a saját fogyasztása céljából kívánt kábítószer beszerezni, ennek érdekében bízott meg – közvetítőn keresztül – egy ismeretlen személyt annak a büntetés-végrehajtási intézetbe való beküldésével.
- [28] A kábítószer megszerzése a kábítószer birtoklása bűncselekményének a Btk. 178. § (1) bekezdés harmadik fordulatában büntetni rendelt elkövetési magatartása, ami csekély mennyiség esetén az (5) bekezdés a) pontja szerint minősül. A terhelt cselekménye tehát e bűncselekmény törvényi tényállásának maradéktalanul megfelel, azt teljes egészében kimeríti.
- [29] Ez viszont azt jelenti, hogy a terhelt cselekménye nem minősülhet egyúttal vagy ehelyett felbujtóként elkövetett kábítószer-kereskedelemnek is. Kétségtől a terhelti magatartás felbujtás-szerű mozzanatot is magában foglal, mivel a terhelt rábírta ismeretlen rabtársát, hogy ő harmadik személyt bírjon rá a kábítószer részére való bejuttatására, azonban ez a megbízás sem kábítószer-kereskedelemre, hanem a kábítószer – végső soron a terhelt részére való – megszerzésére irányult. A terhelt büntetőjogi felelősségének terjedelme ehhez igazodik.
- [30] Ellenkező álláspont oda vezetne, hogy kábítószer bármilyen visszterhes vagy nem visszterhes, akár saját célra történő megszerzése vagy annak megkísérlése felbujtóként elkövetett kábítószer-kereskedelemnek minősülne, kiüresítve ezzel a kábítószer birtoklásának tényállását, aminek tényállási elemeit egyébként a terhelt magatartása teljes egészében kimeríti.
- [31] A vásárló (megszerző) akkor követ el kábítószer-kereskedelmet, ha maga is kínálási, átadási, forgalomba hozatali vagy kereskedési céllal szerzi meg a kábítószer; ekkor azonban nem az eladó (átadó) felbujtójaként, hanem a saját tevékenysége alapján, tettesként felel (1/2007. Büntető jogegységi határozat IV.1. pont). Az eladó (átadó) által elkövetett kábítószer-kereskedelem felbujtójaként kizárólag lehet felelős, ha arra bírja rá a tettest, hogy a kábítószer harmadik személynek kínálja, adja át, hozza forgalomba vagy másokkal kereskedjen vele. A kábítószer saját célra való megszerzése azonban kizárólag kábítószer birtoklása bűncselekményként értékelhető, akkor is, ha az átadó a megszerző felhívására (rábírására) adja át a kábítószer a megszerzőnek.
- [32] Jelen esetben erről van szó.
- [33] A cselekmény téves minősítése azonban csak akkor vezethet a büntetés nemének és/vagy mértékének felülvizsgálatához, ha a téves minősítés törvénysértő büntetés kiszabásához vezetett. Mivel azonban a terhelt a kábítószer birtoklása miatti bűnösségét sem találta megállapíthatónak, a Kúriának előbb azt kellett megvizsgálnia – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt felülvizsgálati ok alapján –, hogy a terhelt bűnösségének e bűncselekményben való megállapítása megfelel-e a büntető anyagi jogi szabályainak.
- [34] A terhelt a kábítószer birtoklása miatti büntetőjogi felelőssége hiányának alapját abban látta, hogy az általa kért kábítószer valójában nem jutott a birtokába, így a terhére rótt cselekménnyel összefüggésben ténylegesen nem birtokolt kábítószer.
- [35] A kábítószer birtoklása szóban lévő alakzatát az követi el, aki csekély mennyiségű kábítószer megszerz. A Btk. 10. § (1) bekezdése szerint kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be; a (2) bekezdés szerint a kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.
- [36] Jelen esetben a terhelt célja nem vitásan a kábítószer megszerzésére irányult. A megszerzés pedig a kábítószer feletti rendelkezési jog létesítését jelenti. A rendelkezési jog megszerzése tipikusan – de nem kizárólagosan – jár együtt a kábítószer birtokbavételével. Így a tényleges birtokállapot létrejötte nélkül is megszerzi a kábítószer az elkövető, ha rendeltetésének meghatározása a hatalmában áll. Ezért a megszerzéssel elkövetett kábítószer birtoklása büntettként befejezett alakzatát valósítja meg, akinek az általa megvásárolt

- kábítószer az átdó postán feladja, akkor is, ha azt a hatóság még a kézbesítése előtt lefoglalja [Kúria Bfv.II.1458/2021/7. (BH 2023.89.)].
- [37] Jelen esetben a helyzet azonban annyiban speciális, hogy a kábítószer címzettje, a terhelt szabadságvesztés végrehajtása alatt álló, büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott személy, aki a részére küldött csomagot – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 176. § (3) bekezdésére figyelemmel, a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 103. § (2) bekezdése alapján – csak ellenőrzést követően kapja meg, így a rendelkezési jogot is azt követően szerzi meg felette.
- [38] A terhelt így azzal, hogy intézkedett a kábítószer megszerzése iránt, amit postán fel is adtak a részére és az a büntetés-végrehajtási intézetbe meg is érkezett, megkísérelte annak megszerzését, amit csak külső körülmény – az eredményes csomagellenőrzés – hiúsított meg. Ekként a bűncselekmény elkövetését megkezdte, ám azt nem fejezte be, cselekménye így kísérleti szakba lépett és abban is rekedt.
- [39] Megjegyzi a Kúria, hogy a terhelt cselekményének helyes minősítése mellett valóban a büntethetőséget megszüntető okot képez, ha a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismeri, és az elsőfokú ügydöntő határozat meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószerfüggőséget gyógyító kezelésben, kábítószerhasználatot kezelő más ellátásban részesült vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt [Btk. 180. § (1) bek.].
- [40] E büntethetőséget megszüntető ok feltétele azonban nem teljesült, mert a terhelt nem vett részt a fent írtak szerinti kezelésen vagy szolgáltatáson. A büntetőeljárás e célból való felfüggesztésének elmaradása pedig nem felülvizsgálati ok.
- [41] A fentiekre tekintettel a terhelt bűnösségének megállapítása – a csekély mennyiségű kábítószer megszerzésének megkísérlése miatt – törvényes.
- [42] Ezt követően a Kúria visszatért a terhelttel szemben kiszabott büntetés – a helyes minősítés alapulvételével való – törvényességének felülvizsgálatára.
- [43] A terhelt cselekményének helyes minősítése – a korábban kifejtettek szerint – a Btk. 178. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő kábítószer birtoklása vétségének kísérlete, aminek büntetési tétele két évig terjedő szabadságvesztés. A bíróság jogerős ítéletében a terhelt bűnösségét ehelyett kábítószer-kereskedelem büntetvényének kísérletében [Btk. 176. § (1) bek., (2) bek. *c*) pont, (5) bek. *b*) pont] állapította meg, mely cselekmény büntetési tétele egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.
- [44] Megjegyzendő, hogy a terhelt többszörös visszaesői minőségére tekintettel a terheltre rótt cselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik [Btk. 89. § (1) bek.], így az a téves minősítés mellett hét év hat hónapi szabadságvesztés volt, a helyes minősítés alapulvételével pedig három évig terjedő szabadságvesztés.
- [45] Kétségtelen, hogy a jogerős ítéletben kiszabott 1 év 10 hónap szabadságvesztés a terhelttel szemben a helyes minősítés mellett is kiszabható. A Legfőbb Ügyészség erre tekintettel nem találta a jogerős ítéletben kiszabott büntetést törvénysértőnek.
- [46] A Kúria azonban ezt az álláspontot nem osztotta.
- [47] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti felülvizsgálati ok tartalmilag két fordulatot foglal magában; az alapján felülvizsgálatra akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítéletben kiszabott büntetés – a cselekmény téves minősítése (első fordulat) vagy – a Btk. más – tehát a minősítésen kívül eső – szabályának megsértése (második fordulat) miatt törvényértő.
- [48] A Kúria gyakorlata következetes abban, hogy döntési jogkörre a felülvizsgálati ok két fordulata kapcsán némileg eltérő. Utóbbi esetben – a Btk. más szabályának megsértése esetén – törvénysértő büntetés okán csak az olyan anyagi jogi szabály megsértése képez felülvizsgálati okot, amelynek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény a bíróság számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvételéért az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget, azaz a kiszabott büntetés (intézkedés) nem felel meg a törvénynek, mert abban a formában joghátrányt a törvény nem tesz lehetővé [Kúria Bfv.III.1559/2018/10. (BH 2020.9.)].
- [49] Más a helyzet viszont téves minősítés esetén.
- [50] A felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra (BH 2011.97.I., a későbbiekben egyebek mellett: Kúria Bfv.II.1168/2015/12., Bfv.III.907/2016/6., Bfv.I.830/2020/7.). A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pontja esetében a Be. nem tartalmaz a büntetőeljárásról szóló, 2003. június 30. napjáig hatályos 1973. évi I. törvény 284. § (2) bekezdése szerinti szabályt, ami kizárta a felülvizsgálatot, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki. Ugyancsak nem tartalmazott ilyen rendelkezést a 2003. július 1. és 2018. június 30. napja között hatályos, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény sem.
- [51] Ez lényeges különbség; ezzel megszűnt e fogalom tartalmának szűkítő jogszabályi definíciója. Nincs tehát olyan tételes jogi előírás, amely szerint felülvizsgálati oknak csupán az olyan – minősítést érintő – anyagi jogszabálysértés tekinthető, amelynek korrekciója, megváltoztatása folytán a büntetést új büntetési tételkeretek között kell kiszabni. Következésképp a téves minősítést kifogásoló, és egyben a kiszabott büntetést is sérelmező felülvizsgálati indítvány esetében a felülvizsgálat nem kizárt pusztán azért, mert a kiszabott büntetés a helyes minősítés szerint is az arra vonatkozó törvényes büntetési tételkeretek közé esik.
- [52] A Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria gyakorlata követte az eljárási törvény változását. Több határozatában rámutatott arra, hogy a büntetés mértékének felülvizsgálatára nem csak a büntetési tételhatárokon kívül eső büntetés kiszabása esetén kerülhet sor. A büntetési tételhatárok közt a büntetést – annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, az ítélet belső arányához igazodóan – kell kiszabni. A minősítő körülmények közül akár egynek az elmaradása is érintheti a büntetés mértékét és a büntetés

törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi bűnösség fokának.

- [53] Következésképp, ha a minősítés valóban törvénysértő, akkor mindig vizsgálni kell, hogy a kiszabott büntetés – a helyes minősítéshez képest – törvényes-e. Ez – éppen a korábbi törvényi rendelkezés elhagyása folytán – azt jelenti, hogy a Kúriának az új minősítéshez képest vizsgálnia kell az adott büntetés kiszabásának valamennyi törvényi feltételét; nem elegendő tehát önmagában arra szorítkozni, hogy a téves minősítés alapján kiszabott büntetés a helyes minősítéshez tartozó törvényi kereten belüli-e. A Be. szerinti szabályozás értelme éppen az, hogy a törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a helyes minősítésnek megfelelő büntetési tétel kereten belüli, és a vizsgálat eredményétől függ, hogy a kiszabott büntetés is törvénysértővé vált-e.
- [54] Jelen esetben ez a helyzet. A terhelt terhére rótt cselekmény büntetési tétele – szemben a bíróság jogerős ítéletében alapul vett egy évtől hét év hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel – a helyes minősítés alapján három hónaptól három évig terjed. Ehhez képest a jogerős ítéletben kiszabott 1 év 10 hónapi szabadságvesztés a terhelttel szemben – többszörös visszaesői minősége ellenére is – eltúlzott, a helyes minősítés alapján irányadó büntetési tétel középértékét is meghaladja, annak ellenére, hogy a terhelt terhére helyesen egy rendbeli vétség kísérlete került megállapításra. A Kúria ezért a főbüntetés mértékét – a jogerős ítéletben megállapított enyhítő és súlyosító körülményeket a helyes minősítés szerinti büntetési tételkeretek között értékelve – némileg, 1 évre mérsékelte. A közügyektől eltiltás tartama így is törvényes.
- [55] A terhelt indítványában a nyomozó hatóság eljárását, illetve elfogultságát is sérelmezte. Ennek kapcsán a Kúria röviden utal arra, hogy eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány kizárólag a Be. 649. § (2) bekezdésében felsorolt esetekben terjeszthető elő. A vádemelést megelőzően esetlegesen megvalósult eljárási szabálysértés pedig fogalmilag soha nem lehet felülvizsgálat tárgya (BH 2015.154., EBH 2013.B.23., EBD 2012.B.31., EBH 2011.2299.).
- [56] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részében a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti tanácsulésen, a Be. 662. § (2) bekezdés *b)* pontja szerint megváltoztatta és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.158/2023/9.)

30I. A vesztegetés alapesetét kimerítő terhelti magatartások lényege (jogtalan előny kérése, illetve az egyetértés azzal) a jellegüknél fogva eleve a rendőr mint hivatalos személy működésének jogellenes és egyúttal rendeltetésellenes gyakorlása, melynek célja a befolyásoláson túl a minősített esetként szabályozott hivatali kötelesség megszegése volt.

II. Tártstettségben is elkövethető a cselekmény, feltéve, hogy ugyanabban az ügyben több hivatalos személy jár(hat) el, és működésükkkel kapcsolatban az elkövetők egymás tevékenységéről tudva, közösen kérik vagy fogadják el az előnyt, vagy annak ígérését [Btk. 294. § (1) bek., (3) bek. a) pont aa) alpont].

- [1] A törvényszék katonai tanácsa a 2021. december 8. napján meghozott ítéletével a volt címzetes rendőr törzsőrmester II. r. terheltet bűnösnek mondta ki hivatali vesztegetés elfogadásának büntetettében [Btk. 294. § (1) bek., (3) bek. a) pont aa) alpont]. Ezért a II. r. terheltet 3 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre, 300 napi tétel, napi tételenként 1000 forint, összesen 300 000 forint pénzbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztésből legkorábban annak kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a vagyonelkobzásról és a bűnjelről.
- [2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva az ítéletábra katonai tanácsa mint másodfokú bíróság a 2022. május 11. napján meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a II. r. terhelt korrupciós cselekményét tártstettségként elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása büntetettének [Btk. 294. § (1) bek., (3) bek. a) pont aa) alpont] minősítette, és a II. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 2 év 6 hónapra enyhítette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a II. r. terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [3] A megállapított tényállás lényege a következő:
– A volt rendőr őrmester I. r. és a volt címzetes rendőr törzsőrmester II. r. terhelt 2019. május 6. napján 7 óra 30 perctől 19 óra 30 percig vezénylés alapján határrendészeti járőrszolgálatot láttak el L. Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén a Suzuki Vitara típusú szolgálati gépjárművel, a járőrvezető az I. r. terhelt volt, aki a gépjárművet is vezette.
– Az I. r. és a II. r. terhelt 9 óra 15 perc körüli időben észlelték, hogy K. és A. közötti útszakaszon közlekedik a III. r. terhelt az általa vezetett tehergépkocsiból és a hozzá kapcsolt nehéz pótkocsiból álló, fát szállító – nehéz tehergépkocsinak minősülő – járműszerelvénnyel.
– Az I. r. és a II. r. terhelt úgy döntöttek, hogy szabálysértés gyanúja miatt megállítják a járműszerelvényt.
– Miután a járműszerelvényt megállították, az I. r. és a II. r. terhelt intézkedni kezdett a III. r. terhelttel szemben. Ennek során közölték vele, hogy szabálysértést követett el, mert a járműszerelvénnyel ezen az úton nem közlekedhetne, illetve elkérték a járművek forgalmi engedélyeit, amit azután visszaadtak.
– Mialatt a II. r. terhelt a járműszerelvény mögött álló rendőr gépkocsi felé eltávolodott, az I. r. terhelt közölte a III. r. terhelttel, hogy ha pénzt ad nekik, akkor elkerülheti a szabálysértési eljárást és a büntetést. A III. r. terhelt ebbe beleegyezett és megkérdezte, hogy mennyit adjon. Az összeg meghatározását az I. r. terhelt a III. r. terheltre bízta annak hangsúlyozásával, hogy társával ketten vannak, mindkettőjüknek elégnek kell lennie.
– A III. r. terhelt ezután a neki korábban visszaadott forgalmi engedélybe rejtve, mindkét rendőrnek

- szánva egy 10 000 forintos bankjegyet adott át a szabálysértési feljelentés elkerülése érdekében az I. r. terheltnek, aki a pénzt magához vette, majd a forgalmi engedélyt a III. r. terheltnek visszaadta, és közölte vele, hogy távozzon, mintha nem is találkoztak volna.
- A II. r. terhelt észlelte, hogy az I. r. terhelt pénzt kér kettőjüknek a III. r. terheltől, majd látta, hogy a pénzt az I. r. terhelt elfogadja a III. r. terheltől, amivel egyetértett. Később a III. r. terheltől kapott pénzt a II. r. terhelt a társától átvette, és szolgálati kabátjának bal oldali belső zsebébe rejtette.
- A III. r. terheltől kapott pénz fejében az I. r. és a II. r. terhelt megszegte a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 9. § (1) bekezdésében írt, a szabálysértés észlelése esetén történő intézkedést előíró kötelezettségüket. Ezen túlmenően az intézkedés során megszegték a szolgálati szabályzat 25. § (1) és (2) bekezdéseiben írt rendelkezéseket is, így az előírt ellenőrzéseket nem hajtották végre, igazoltató lapot nem állítottak ki.
- A III. r. terhelt a történetet közvetlenül távozása után jelezte főnökének azért, hogy kérdezzen utána tényleg nem közlekedhetett-e az adott útszakaszon. A III. r. terhelt főnöke ezt megtette, aminek következtében a cselekmény az I. r. és a II. r. terhelt előljáróinak a tudomására jutott, akik azonnal állományvédelmi ellenőrzést szerveztek, melynek során a II. r. terhelnél megtalálták az elfogadott bankjegyet.
- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a II. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés *ab*) pont *aa*) alpontjára alapítottan elsődlegesen bűncselekmény hiányában, másodlagosan bizonyítottság hiányában történő felmentés, illetve a II. r. terhelt terhére rótt bűncselekmény minősítésének megváltoztatása, és büntetőjogi felelősségének korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása büntetőben történő megállapítása, és a büntetés jelentős enyhítése, pénzbüntetés kiszabása érdekében.
- [5] Indokai szerint a Btk. 294. § (1) bekezdésében meghatározott hivatali vesztegetés elfogadásának a II. r. terhelt terhére rótt azon fordulata, mely szerint a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kéréssel vagy elfogadójával egyetért, a jogalkotó egy részesi, pszichikai bűnsegédi magatartást szabályozott önálló, befejezett bűncselekményként.
- [6] Ez a *sui generis* bűncselekmény kifejtésére a cselekmény előtt vagy pedig az alatt kell sort keríteni, utólagos bűnsegédi magatartás nincs. Ebből következően a II. r. terhelt büntetőjogi felelőssége során nincs jelentősége annak, hogy a cselekmény befejezését követően az I. r. terhelt átadta a 10 000 forintot a II. r. terheltnek, mivel ekkor már a bűncselekmény befejeződött.
- [7] Nem állapítható meg az sem, hogy az I. r. és a II. r. terhelt eleve azzal a szándékkal intézkedett a III. r. terhelttel szemben, hogy tőle jogtalan előnyt kérjenek.
- [8] Az eljárásban csak az I. r. és a III. r. terhelt vett részt, a cselekmény köztük zajlott, abban a II. r. terhelt semmilyen formában nem vett részt, nem volt jelen sem a jogtalan előny kérése, sem annak átadása során.
- [9] A védő szerint a II. r. terhelt vonatkozásában további tényállási elem, a szándékosság is hiányzik.
- [10] A tényállás nem rögzíti, hogy a II. r. terheltnek miből, milyen körülményekből kellett tudni, hogy az I. r. terhelt által megvalósított vesztegetési cselekmény során rá tekintettel is kért, illetve fogadott el jogtalan előnyt.
- [11] Előzményi adatok hiányában a II. r. terhelt tudattartalmának a cselekmény elkövetése során kellett volna kialakulnia, tudatának átfognia azt, hogy a jogtalan előny adására rá tekintettel (is) került sor. Mivel a II. r. terhelt a cselekmény helyszínén nem volt ott, így azzal sem volt tisztában, hogy a jogtalan előny kérése ekként történt. Az, hogy a II. r. terhelt észlelte azt, hogy az I. r. terhelt jogtalan előnyt kért és azt elfogadta, nem eredményezi azt, hogy a II. r. terhelt tudata azt is átfogta, hogy mindezen rá tekintettel (is) került sor.
- [12] A Btk. 294. § szerinti bűncselekmény már a kéressel befejezetté válik, így a jogtalan előny kérését követően megvalósított esetleges cselekmény a tényállás körében nem értékelhető. Ezért a II. r. terhelt magatartása, mely szerint a jogtalan előny, a 10 000 forint a későbbiek során hozzá került, irreleváns.
- [13] Álláspontja szerint a II. r. terhelt vonatkozásában a Btk. 300. § szerinti korrupciós bűncselekmény feljelentésének az elmulasztása lenne megállapítható, azonban mivel ezen bűncselekmény vonatkozásában bizonyítás nem folyt, erre vonatkozó tényeket a tényállás nem tartalmaz, ezért kizárt a II. r. terhelt bűnösségének a megállapítása e bűncselekményben.
- [14] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [15] Kifejtette: a felülvizsgálati indítvány annak megkérdőjelezésével, hogy a II. r. terhelt tudata átfogta, miszerint az I. r. terhelt rá tekintettel is kér és fogad el jogtalan előnyt, egyrészt a tényállás megalapozottságát vitatja, másrészt a jogi álláspontját az irányadó tényállástól eltérő tényekre alapítja, ami törvényben kizárt.
- [16] A tényállás maradéktalanul tartalmazza azokat a tényeket, amelyek a II. r. terhelt cselekményének a jogerős ítélet szerinti minősítését megalapozzák.
- [17] Figyelmen kívül hagyta a II. r. terhelt védője, hogy a jogerős ítélet a II. r. terhelt cselekményének minősítését a Btk. 294. § (1) bekezdés második fordulataira alapította, nem pedig a védő érvelésének alapját képező harmadik fordulatra (az előny elfogadójával egyetértés). Ebből következően a védő okfejtése okafogyott, ezért alaptalan is.
- [18] Mindezek alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.
- [19] A II. r. terhelt védője észrevételében kifejtette, hogy maga a tényállás rögzíti, miszerint a II. r. terhelt nem volt jelen a cselekmény konkrét helyszínén.
- [20] Az ügyészség tévesen hivatkozik arra, hogy a másodfokú bíróság megváltoztatta a II. r. terhelt cselekményének a minősítését, mivel a másodfokú bíróság mindössze annyit változtatott a cselekmény minősítésén, hogy a II. r. terhelt felelősségét társtettesként elkövetett cselekményben állapította meg.

- [21] A II. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [22] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [23] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. Felülvizsgálati eljárásban a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [24] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, amennyiben a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [25] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a II. r. terhelt bűnösségét társtettesként elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetében [Btk. 294. § (1) bek., (3) bek. *a)* pont *aa)* alpont] megállapította.
- [26] A Btk. 294. § (1) bekezdése szerint az a hivatalos személy, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (3) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerint az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a jogtalan előnyért a hivatali kötelességét megszegi.
- [27] A passzív hivatali vesztegetés, azaz a hivatali vesztegetés elfogadásának elkövetési magatartása elsősorban a jogtalan előny kérése, illetve annak vagy az előny ígéretének elfogadása. Feltétele a bűncselekménynek, hogy ennek a hivatali működéssel összefüggésben kell történnie.
- [28] A bűncselekmény elkövetője kizárólag hivatalos személy lehet; aktív vesztegető pedig bárki.
- [29] A Kúria a II. r. terhelt védőjének a tudattartalom hiányára hivatkozása kapcsán a következőkre mutat rá.
- [30] Felülvizsgálatban a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése.
- [31] A tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismérv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismérv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.
- [32] Az indítvány részben a megállapított tényekből való jogkövetkeztetés helyességét vitatja. A Kúria ennek kapcsán rámutat a következőkre.
- [33] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az úgynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [34] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, a tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.
- [35] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valóban már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tény és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [36] Jelen ügyben ez a következőket jelenti.
- [37] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy:
– a volt rendőr őrmester I. r. és a volt címzetes rendőr törzsoficer II. r. terhelt 2019. május 6. napján 7 óra 30 perctől 19 óra 30 percig vezénylés alapján határrendészeti járőrszolgálatot láttak el L. Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén.
– Az I. r. és a II. r. terhelt úgy döntöttek, hogy szabálysértés gyanúja miatt megállítják a III. r. terhelt által vezetett járműszervélynt. Miután a járműszervélynt megállították, az I. r. és II. r. terhelt intézkedni kezdett a III. r. terhelttel szemben. Ennek során közölték vele, hogy szabálysértést követett el.
– Mialatt a II. r. terhelt a járműszervélyn mögött álló rendőr gépkocsi felé eltávolodott, az I. r. terhelt közölte a III. r. terhelttel, hogy ha pénzt ad nekik, akkor elkerülheti a szabálysértési eljárást és a büntetést. Az összeg meghatározását az I. r. terhelt a III. r. terheltre bízta annak hangsúlyozásával, hogy társával ketten vannak, mindkettőjüknek elégnek kell lennie.
– A III. r. terhelt ezután a neki korábban visszaadott forgalmi engedélybe rejtve, mindkét rendőrnök számára egy 10 000 forintos bankjegyet adott át.
– A II. r. terhelt észlelte, hogy az I. r. terhelt pénzt kért kettőjüknek, majd látta, hogy azt az I. r. terhelt elfogadja a III. r. terhelttől, amivel egyetértett. Később a III. r. terhelttől kapott pénzt a II. r. terhelt a társától átvette, és szolgálati kabátjának bal oldali belső zsebébe rejtette.
– Az elfogadott bankjegyet állományvédelmi ellenőrzés során a II. r. terheltnél megtalálták.
- [38] Egyértelmű és az indítványban sem vitatott, hogy az irányadó tényállás szerinti cselekményben a II. r. terhelt hivatalos személy (hivatásos, egyben szolgálatban lévő rendőr) volt [Btk. 459. § (1) bek. 11. pont *k)* alpont].
- [39] A jogerős tényállás szerint az I. r. terhelt a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kért – azon ígérete ellenében, hogy ha a III. r. terhelt mindkettőjüknek elegendő pénzt ad, akkor

- elkerülheti a szabálysértési eljárás megindítását és a büntetést –, a II. r. terhelt ezt észlelte, valamint látta a pénz átadását, és ezzel egyetértett, amit a III. r. terhelt elengedése, a pénz társától történő átvétele és a zsebébe rejtése egyértelműen alátámasztott.
- [40] Ezen körülményekből pedig – ahogyan azt az ítélet tábla is kifejtette – kétségkívül megállapítható, hogy mind az I. r., mind a II. r. terhelt – együtt – észlelte a szabálysértés gyanúját, és egyet értettek abban, hogy a kapott jogtalan előnyért cserébe nem intézkednek a III. r. terhelttel szemben.
- [41] A bíróság a jogerős ítéleti tényállásban rögzítette mindazon jogszabályokat melyek tartalmazzák azokat a kötelezettségeket, melyeket a II. r. terhelt nem teljesített.
- [42] A II. r. terhelt a jogtalan előnyért (társával együtt) megszegte a hivatali kötelességét azzal, hogy nem intézkedett (intézkedtek) a III. r. terhelttel szemben az általuk észlelt szabálysértés miatt.
- [43] Társítottességben is elkövethető a cselekmény, feltéve, hogy ugyanabban az ügyben több hivatalos személy jár(hat) el, és működésükkel kapcsolatban az elkövetők egymás tevékenységéről tudva, közösen kérik vagy fogadják el az előnyt vagy annak ígéretét.
- [44] Nem kétséges, hogy jelen ügyben az I. r. és a II. r. terhelt a közös határrendészeti járőrszolgálat során állították meg a III. r. terheltet szabálysértés elkövetése miatt.
- [45] Jelen ügyben a vesztegetés alapesetét kimerítő I. r. és II. r. terhelti magatartások (jogtalan előny kérése, illetve az egyetértés azzal) a jellegükönél fogva eleve a rendőr mint hivatalos személy működésének jogellenes és egyúttal rendeltetésellenes gyakorlása, melynek célja a befolyásoláson túl a minősített esetként szabályozott hivatali kötelesség megszegése volt.
- [46] Következésképpen a II. r. terhelt magatartásának társtettesként elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása büntettként minősítése törvényes [Btk. 294. § (1) bek., (3) bek. a) pont aa) alpont].
- [47] A Kúria csupán megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásban foglaltak részben a jogi indokolás körébe tartozóak. A tudati – és más tények – megállapításától ugyanis el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. Ezért az elsőfokú bíróság azon, tényállásban többször is rögzített következtetése, mely szerint „jogtalan előnyként” történt a pénz kérése, illetve elfogadása a jogi indokolás körébe tartozó jogi értékelés. Ez azonban a felülvizsgálatot nem érinti.
- [48] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban – miként azt a Kúria már rögzítette – a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [49] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [50] Ezzel szemben a II. r. terhelt védője az indítványában a tényállás megalapozottságát vitatta, a bizonyítékok értékelését kifogásolta, amikor a tényállásban foglaltakkal ellentétesen arra hivatkozott, hogy a II. r. terhelt nem volt jelen akkor, amikor az I. r. terhelt a jogtalan előnyt kérte, illetve amikor a III. r. terhelt az I. r. terheltnek átadta azt.
- [51] Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényi lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt.
- [52] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a II. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.081/2022/11.)

31 A zsarolás és a rablás nem a fenyegetés „intenzitása”, hanem tartalma és jellege alapján határolandó el. Az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés burkolt formában is megvalósítható. Így rablás valósul meg, ha a terhelt a közterületen megszólitott sértettek előtt – a kitaró pénzköveteléssel egyidőben – küzdősportolói múltjáról, börtönviselt előéletéről és korábbi erőszakos bűncselekményeiről számol be annak érdekében, hogy a sértettek a követelését teljesítsék [Btk. 365. § (1) bek., 367. § (1) bek., 459. § (1) bek. 7. pont].

- [1] A kerületi bíróság a 2022. március 17-én kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 3 rendbeli rablás büntettként kísérletében [Btk. 365. § (1) bek. a) pont] és ezért őt – mint erőszakos többszörös visszaesőt, halmazati büntetésül – 6 év fegyház fokozatban végrehajtandó szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Az elsőfokú bíróság a kerületi bíróság két ítéletével kiszabott szabadságvesztés-büntetésekből engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések folytán másodfokon eljárt törvényszék a 2022. szeptember 28-án meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta; megállapította, hogy a terhelt terhére rótt 3 rendbeli rablás büntette 2 esetben minősül kísérletként; a vele szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás tartamát 8–8 évre súlyosította, míg egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint T. M., V. B. B. és T. M. O. sértettek 2021. szeptember 6. napján 17 óra körüli időpontban B.-n a B. S. melletti, betonfalakkal határolt füves területen tartózkodtak hangosan zenét hallgattak, amikor odament hozzájuk a terhelt, elállta a kivezető utat, és hangosan kiabálva cigarettát kért tőlük.
- [4] Miután a sértettek a kérésnek nem tettek eleget, az ingerültté vált terhelt továbbra is cigarettát követelt a sértettektől, valamint 5000 forintot, azzal, hogy munkahelyéről kirúgták és vidékre haza akar jutni. A sértettek tagadták, hogy pénz lenne náluk, mire a terhelt egyre idegesebben bokszolásra szólította fel a sértetteket, amit a sértettek elutasítottak. Ezt

- követően a terhelt azt mondta, kapnak 2–3 percet, hogy átgondolják, hogyan adnak neki 5000 forintot, különben „szétbassza a fejüket, le fogja bokszozni őket”. Eközben – mialatt a jobb keze a zsebében volt, úgy mintha valamit szorongatna – azért, hogy a sértetteket még inkább megfélemlítse azt mondta, hogy 5 évet ült börtönben, valamint, hogy nem sokkal korábban egy férfi annyira felidegesítette, hogy majdnem leszurta. A terhelt fellépése és az általa elmondottak nagyon megijesztették a sértetteket, ezért T. M. átadott neki egy cigarettát, remélve, hogy békén hagyja őket.
- [5] A terhelt ekkor a sétányon sétáló két nőre mutatott és kijelentette, hogy „felmegyek és megbaszom őket”, majd megfogta a T. M. O. sértett tulajdonában lévő JBL Extrem típusú hangszórót és olyan mozdulatot tett, mintha el akarná dobni. Miután T. M. O. sértett a kezét megfogta, visszatette a párkányra.
- [6] A terhelt ismét felszólította a sértetteket arra, hogy adjanak neki 5000 forintot, mert különben baj lesz, majd néhány méterrel távolabb sétált a sértettektől, akik ezt kihasználták és elfutottak a helyszínről. A terhelt futva követte a sértetteket, ők azonban felszálltak a C. térről éppen induló villamosra, hívták a 112-es segélyhívó számot, majd a B. téren leszálltak a villamosról, és az ott szolgálatot teljesítő rendőrjárőröktől is segítséget kértek.
- [7] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, annak a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjában és *b)* pont *ba)* alpontjában meghatározott törvényi alapja megjelölésével.
- [8] A terhelt elsődlegesen a terhére rótt cselekmény minősítését vitatta azzal, hogy miután az az eljárás során a különböző fórumokon is változott, az ügyészség és bíróságok között is vita tárgyát képezte.
- [9] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által meghatározott minősítés megalapozatlanságát nem vizsgálta, nem tárta fel a sértett-tanúk vallomásaiban fellelhető tartalmi és logikai ellentmondásokat. Hivatkozott arra is, hogy miután az ellentmondások okainak feltárására vonatkozó kötelezettségének sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem tett eleget, mindez érdemben befolyásolta az ügydöntő határozatban megállapított Btk. szerinti minősítést. Kifejtette, hogy a sértett tanúk vallomásaiban fellelhető tényállítások nem alapozzák meg a rablás büntetének kísérlete megállapítását, mindezen túl szubszidiárius cselekményként a rablás büntette nem állhat alaki halmazatban, ezért nem értelmezhető az első- és a másodfokú bíróság által meghatározott rendbeliség, halmazat, valamint a vádbeli cselekmény Btk. szerinti minősítése.
- [10] A terhelt álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a terhére rótt cselekmény a garázdaság vétségi alakzata megállapítását alapozza csak meg, ezért a jogerős ítélet megváltoztatását, a terhére rótt cselekmény garázdaság vétségének minősítését és ennek megfelelően a kiszabott büntetés enyhítését indítványozta.
- [11] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [12] Indokolása szerint a terheltnek a sértettek tanúvallomásainak tartalmi és logikai ellentmondásaira utaló, illetve ezen ellentmondások okai feltárásának elmaradását sérelmező hivatkozása a megalapozottságot és ezáltal áttételesen a megállapított tényállást támadja, erre azonban a felülvizsgálati eljárás keretében nincs törvényes lehetőség.
- [13] Kifejtette, hogy az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok a terhelt cselekményét törvényesen minősítették, miután a terhelt célja a fenyegető kijelentésekkel a sértettek megijesztése, és ezáltal kérése teljesítésének elérése volt, fellépése pedig alkalmas volt a sértettekben komoly félelem keltésére, melyet a helyszínről történő elmenekülésük is teljes mértékben alátámaszt. Miután ennek hatására az egyik sértett át is adott egy cigarettát, így esetében a befejezett bűncselekményi minősítés törvényes, míg a másik két sértett tekintetében a cselekmény kísérleti szakban rekedt.
- [14] Utalt rá, hogy a tényállás alapján a felülvizsgálati indítványban hivatkozott garázdaság vétségének megállapíthatósága az eltulajdonítási célzatú fenyegetésre és az erőszak alkalmazásának hiányára figyelemmel nem merül fel, míg a jelen ügyben nem értelmezhető szubszidiaritás elve kizárólag a súlyosabb büntetéssel fenyegetett deliktummal való anyagi halmazat megállapíthatóságát zárja ki.
- [15] A terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára tett írásbeli észrevételében a felülvizsgálati indítványát fenntartva, a sértetti tanúvallomásokat részleteiben elemezve részben azok ellentmondásossága, ezáltal el nem fogadhatósága mellett érvelt, ugyanakkor eldzte a tanúvallomások azon részeit is, amelyek – álláspontja szerint – a terhelti védekezést támasztották alá. Mindezzel azt hangsúlyozta, hogy nem állt szándékában a sértetteket kirabolni, a fenyegető kijelentés kizárólag a sértettek részéről őt – származásából eredően – ért verbális támadásra adott válasz volt. Vitatta a másodfokú bíróság részéről a rablási cselekmény befejezté nyilvánítását azzal, hogy a cigaretta kérésekor és annak átadásakor semmiféle fenyegetés nem hangzott el. Megismételte, hogy magatartása rablást vagy annak kísérletét nem, legfeljebb a garázdaság törvényi tényállási elemeit merítette csak ki.
- [16] A terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [17] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.
- [18] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerint valóban felülvizsgálati ok, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jogi szabályok megsértésével állapította meg. E felülvizsgálati ok akkor valósul meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki (semmilyen) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.

- [19] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont első fordulat *ba*) alpontja szerinti felülvizsgálati ok viszont nem a terhelt büntetőjogi felelőssége alóli mentesülést, hanem a téves minősítés kiküszöbölését és – ezen keresztül – (a terhelt javára előterjesztett indítvány esetén) a büntetés enyhítését célozza; következképp a két felülvizsgálati ok ugyanazon ténybeli alapon, egyidejűleg nem valósulhat meg.
- [20] Jelen esetben az indítvány érvelése szerint a jogerős ítéletben a terhelt terhére megállapított erőszakos vagyon elleni bűncselekménynél enyhébben minősülő bűncselekmény megállapításának van helye, így emiatt a kiszabott büntetés is törvénysértő. Ez (kizárólag) a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont első fordulat *ba*) alpontja szerinti felülvizsgálati oknak felel meg.
- [21] A terhelti kifogás tehát ekként felülvizsgálati okot alapoz meg, amelyet azonban a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapulvételével kell elbírálni.
- [22] A felülvizsgálati eljárásban ugyanis a tényálláshoz kötöttség megkerülhetetlen szabály. Ennek megfelelően a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]; a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [23] A tényállás irányadó jellege azt is jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Nem vizsgálható az sem, hogy az eljáró bíróságok a bizonyítási eljárást kellő terjedelemben és alaposítással folytatták-e le, a bizonyítási eljárás során vétettek-e esetlegesen valamilyen hibát, továbbá az sem, hogy mely bizonyítékokat és milyen okból fogadtak el, illetve, hogy egyes bizonyítékokat helyénvalóan vetettek-e el. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a – minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül – kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.
- [24] Erre tekintettel törvényben kizártak ezért a terheltnek a sértettek tanúvallomásainak tartalmi és logikai ellentmondásaira utaló, illetve ezen ellentmondások okai feltárásának elmaradását sérelmező hivatkozásai, mert azokkal a megalapozottságot, és ezáltal áttételesen a megállapított tényállást támadja; az általa használt fenyegető kijelentések okaként felhozott sértetti provokációval pedig eltérő tényeket állít. A jogerős ítéleti tényállás megváltoztatására a felülvizsgálati eljárás keretében azonban nincs törvényes lehetőség.
- [25] Ekként a terhelt egyes kijelentéseinek megtörténtével, azok tartalmával és célzatával, azaz az eseménysor történeti lezajlásával kapcsolatos jogerős ítéleti ténymegállapításokat támadó kifogásai kapcsán a felülvizsgálat törvényben kizárt.
- [26] Az irányadó tényállás alapján – a terhelt érvelésével szemben – az eljáró bíróságok a terhelt cselekményét törvényesen minősítették három rendbeli rablás büntetettének, melyek közül két rendbeli kísérlet.
- [27] A Btk. 365. §-a szabályozza a rablás törvényi tényállását. A rablás vagyon elleni erőszakos bűncselekmény, amely nemcsak a tulajdonviszonyokat, hanem a személyi, cselekvési szabadságot is támadja, ezáltal a bűncselekmény jogi tárgya kettős: egyrészt a tulajdonjog, másrészt az egyén cselekvési szabadsága.
- [28] A rablás három alapesete közül a jelen ügyben releváns fordulat szerint rablást követ el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz [Btk. 365. § (1) bek. *a*) pont].
- [29] A rablás ezen alapesetének az elkövetési magatartása kettős: a dolog elvétele mint célcselekmény, és az erőszak vagy az élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés mint eszközcselekmény.
- [30] A Btk. a fenyegetés általános fogalmát határozza meg; ez szerint a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen [Btk. 459. § (1) bek. 7. pont].
- [31] A rablásra vezető élet vagy testi épség elleni közvetlen (kvalifikált) fenyegetés ehhez képest szűkebb körű. A fenyegetés szóban vagy ráutaló magatartással megvalósuló pszichés kényszerítő ráhatás. A fenyegetés – egyebek mellett – abban is különbözik az erőszaktól, hogy míg az erőszak emberről emberre terjed, addig a fenyegetés rendszerint az erőszak kilátásba helyezése. A fenyegetésnek az élet vagy a testi épség ellen kell irányulnia és közvetlennek kell lennie. Közvetlen a fenyegetés, ha a kilátásba helyezett súlyos sérelem azonnali bekövetkezésének reális esélye fennáll.
- [32] A fenyegetésnek akaratbénítóknak kell lennie; olyan, a sértett ellenállását megtörőnek, amely hatása alatt a sértett a dolog elvételének megakadályozására képtelenné válik. Azt a kérdést, hogy a fenyegetés összhatásában milyen erejű volt, elsősorban a sértett helyzetéből szemlélve kell vizsgálni. Az elkövető részéről elegendő az, ha a fenyegető magatartás kifejtésekor a sértett helyzetét és a fenyegetést esetleg befolyásoló egyéb körülményeit, állapotát ismeri (BH 1983.393.).
- [33] Az erőszaknak és az élet, testi épség elleni fenyegetésnek célzatosnak kell lennie; az elkövető abból a célból cselekszik, hogy az idegen dolgot elvegye, vagyis a lopást végrehajtsa.
- [34] Az erőszak kifejtését, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazását követi a célcselekmény, az idegen dolog elvétele. Az elvétel általában megfelel a lopás elkövetési magatartásának azzal, hogy az elvétel körébe tartozik az is, ha az erőszak, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés hatására a passzív alany a dolgot maga adja át – a rablás elkövetőjének akaratából – az elkövetőnek.
- [35] Az erőszak vagy fenyegetés a rablás ezen fordulatainál tehát a lopás eszközcselekménye, ez az eszközcselekmény emeli a lopást rablássá (BH 2010.320., BH 2000.383.).
- [36] A rablás tárgyalta változata az eszköz- és a célcselekmény kifejtésével jut befejezett szakba és a kettős elkövetési magatartásra tekintettel kísérlet megállapításának akkor van helye, ha az elkövető az első magatartási mozzanatot – az eszközcselekményt – a célcselekmény érdekében ugyan realizálja, de ez utóbbi, vagyis a dolog elvétele már nem következik be.
- [37] Az irányadó tényállás szerint

- a terhelt ment oda a sértettekhez és elállva a kivezető utat hangosan kiabálva cigarettát, majd egyre idegesebben 5000 forintot kért tőlük;
- a terhelt felszólította a sértetteket, hogy bokszoljanak vele;
- ennek elutasítását követően a terhelt azt mondta, hogy kapnak 2–3 percet, hogy átgondolják, hogyan adnak neki 5000 forintot, különben „szétbassza a fejüket, le fogja bokszolni őket.”;
- a terhelt a sértettek további megfélemlítése végett azt mondta, hogy 5 évet ült börtönben, valamint – miközben úgy tett, mintha jobb kezében a zsebében valamit szorongatna – azt állította, hogy nem sokkal korábban egy férfit annyira felidegesítette, hogy majdnem leszúrta;
- a terhelt fellépése és az általa elmondottak nagyon megijesztették a sértetteket;
- T. M. sértett átadott neki egy cigarettát remélve, hogy a terhelt békén hagyja őket;
- a terhelt két nőre mutatva kijelentette, hogy „felmegyek és megbaszom őket”, majd a T. M. O. sértett JBL Extrem típusú hangszóróját megfogta és olyan mozdulatot tett, mintha el akarná dobni;
- a terhelt ismét felszólította a sértetteket arra, hogy adjanak neki 5000 forintot, mert különben baj lesz;
- a sértettek, mikor a terhelt távolabb sétált, ezt kihasználva elfutottak, de a terhelt őket futva követte;
- a sértettek a 112-es segélyhívó, valamint a B. téren szolgálatot teljesítő rendőrjárőröktől is segítséget kértek.
- [38] Az irányadó tényállás alapján tehát az állapítható meg, hogy a terhelt a sértettektől úgy követelt cigarettát és 5000 forintot, hogy közben azzal fenyegette őket, hogy „szétbassza a fejüket, le fogja bokszolni őket”, ennek nyomatékositása végett pedig börtönviselt előéletére, valamint arra is utalt, hogy nem sokkal korábban egy férfit már majdnem leszúrt. Nyilvánvaló, hogy a terhelt nem csupán életének egyes eseményeit kívánta céltalanul megosztani az egyébként számára ismeretlen sértettekkel, mint ahogy a bokszolásra felszólítás sem fizikai erőnlétének karbantartását célozta, hanem mindezekkel – a követelésekkel egyidőben – az erőfölényét, gátlástalanságát, a fizikai erőszaktól és még a börtöntől sem visszariadó elszántságát demonstrálta a sértettek előtt.
- [39] A terhelt célja tehát magatartásával a sértettek megijesztése és ezáltal követelése teljesítésének elérése volt. A terhelti fellépés pedig alkalmas volt a sértettekben komoly félelem keltésére, melyet leginkább a sértettek által tanúsított azon magatartás igazol, hogy az első adandó alkalommal a helyszínről elmenekültek és azonnal hatósági segítséget kértek.
- [40] A terhelt fenyegetése egyébiránt részben célt is ért, miután T. M. sértett egy cigarettát át is adott. Miután a közvetlen fenyegetés hatására a sértett a dolgot – a terhelti akaratból – átadta az elkövetőnek, ebben az esetben a törvényi tényállás teljes egészében megvalósult, a bűncselekmény befejezetté vált, míg a másik két sértett tekintetében a cselekmény kísérleti szakban rekedt.
- [41] A felülvizsgálati indítvány szerint a bűncselekmény garázdaság vétségéként értékelendő.
- [42] A Btk. 339. § (1) bekezdésében szabályozott garázdaság vétségéért felel, aki olyan kihívóan közösséggel, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, megállapítására pedig csak akkor kerülhet sor, amennyiben súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.
- [43] Jelen esetben a terhelti magatartás eltulajdonítási célzatú fenyegetésben nyilvánult meg; ha pedig az erőszakos magatartás eltulajdonítási célzatos, garázdaságkénti minősítése fel sem merülhet, másrészt az, hogy a rablás büntetési tétele (alap esetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés) jóval súlyosabb a garázdaság vétsége büntetési tételénél (két évig terjedő szabadságvesztés), nyilvánvalóvá teszi a garázdaságkénti minősítés kizártságát.
- [44] Helyesen ugyanis nem a rablás, hanem a garázdaság szubszidiárius jellegű; ez a törvényi tényállásában rögzített „ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg” fordulatból következik, ami a garázdaság súlyosabb bűncselekmény mellett vagy helyett való megállapíthatóságát kizárja.
- [45] Bár az indítvány nem hivatkozott rá, de a Kúria vizsgálta, hogy a terhelt cselekményei a Btk. 367. § (1) bekezdése szerinti zsarolás büntetéként, illetve annak a (2) bekezdés b) pontja szerinti minősített eseteként minősülhetnek-e.
- [46] Kétségtelen, hogy a terhelt fenyegetéseit részben burkolt formában adta elő és a követelésével való ellenszegülés után is csak megismételte, kiegészítette azokat, de a sértettek elmeneküléséig azokat nem váltotta valóra. A zsarolás és a rablás azonban nem a fenyegetés „intenzitása”, hanem tartalma és jellege alapján határolandó el. Jelen esetben a terhelt fenyegetése a tartalmát tekintve a sértettek testi épsége ellen irányult és az azonnali beváltás ígérletét hordozta magában. Az élet vagy testi épség ellen irányultság és a közvetlenség az akaratot megtörő – rablási – fenyegetés többletismérve, így a terhelt cselekményei nem minősülhetnek zsarolás alap- vagy minősített eseteként sem.
- [47] A felülvizsgálati indítvány a bűncselekmény rendbeliségét is vitatta.
- [48] A rablás annyi rendbeli, ahány személlyel szemben a törvényi tényállás teljes egészében megvalósul (BH 1996.352.). Mindez azt jelenti, hogy a rablás annyi rendbeli bűncselekmény, ahány személlyel szemben sor kerül az erőszak vagy a kvalifikált fenyegetés kifejtésére és a passzív alanyok birtokában levő ingó dolog jogtalan eltulajdonítás céljából történő elvételére.
- [49] A felülvizsgálati indítványnak a cselekmény minősítésének bírósági fórumokon való módosulását illető kritikája kapcsán a Kúria megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróság mindhárom sértett vonatkozásában a rablási cselekmény kísérletét róta fel a terheltnek, ezt a másodfokú bíróság mindössze annyiban változtatta meg, hogy a három kísérleti szakban rekedt, rablás büntette kísérletként minősülő cselekmény közül egy esetben befejezett bűncselekményt állapított meg. A terhelt a jelen ügyben három sértettől követelt cigarettát és pénzt a fenyegetéseivel, ezért a bűncselekmény rendbeliségének megállapítására – az agresszív fellépés következtében átadott cigaretta miatti egy rendbeli befejezett bűncselekmény helyes megállapítása mellett – törvényesen került sor.
- [50] A bíróság jogerős ítéletében tehát a terhelt cselekményét a törvénynek megfelelően minősítette

- 3 rendbeli, a Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő rablás büntettének, amelyből 2 rendbeli kísérlet.
- [51] A felülvizsgálatban a jogerős ítéletben kiszabott büntetés önmagában nem, hanem csak feltételhez kötötten vizsgálható; a Btk. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpont első fordulata alapján akkor, ha a büntetés törvénysértő volta a cselekmény téves minősítésére, a második fordulata szerint pedig akkor, ha a büntető anyagi jog más szabályának megsértésére vezethető vissza. Következésképp téves minősítés vagy más anyagi jogszabálysértés hiányában a kiszabott büntetés neme és mértéke felülvizsgálat tárgya nem lehet; amennyiben a minősítés törvényes és a büntetés egyéb anyagi jogszabályt sem sért, a mérlegelési jogkörben, törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke a felülvizsgálati eljárásban nem támadható (BH 2017.219.II., BH 2016.264.II., BH 2012.239., EBH 2011.2387.II., BH 2005.337.III.).
- [52] Jelen ügyben az indítvány téves minősítésre hivatkozása [Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont I. fordulat *ba*) alpont] nem vezetett eredményre, egyéb anyagi jogszabálysértésre a büntetés kiszabás kapcsán pedig az indítvány sem hivatkozott, ekként a büntetés mértéke önmagában már nem lehetett felülvizsgálat tárgya.
- [53] Mindezekre tekintettel – miután a Kúria olyan felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.II.1.456/2022/15.)
- 32I. Ha ugyanaz a személy előbb védőként, majd megbízásának megszűnése után a tanú segítőjeként jár el, a Be. 43. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti kizárási ok fel sem merül, az ugyanis csak akkor zárja ki a védő eljárását, ha a védő e megbízása előtt vagy azzal egyidejűleg jár el tanú segítőjeként is. Ha pedig – erre tekintettel – a terhelttel való érdekellentéte már a védői közreműködése idején is fennállt, az csak akkor valósít meg felülvizsgálati okot, ha a védő az eljárás bírósági szakaszában vett részt, és csak akkor érvényesíthető, ha utóbb jut a terhelt tudomására és azt nyomban bejelenti [Be. 15. § (4) bek., 43. § (1) bek. *f*) pont és (2) bek., 608. § (1) bek. *d*) pont].**
- II. A bírói jogértelmezést igénylő jogkérdések megítélése során a Kúria tanácselnöki értekezletének véleménye nem, ellenben a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata hivatkozandó [Bsz. 27/A. §].**
- [1] A törvényszék a 2020. december 15-én meghozott ítéletével
- az I. r. terheltet felbujtóként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. *a*) pont, (5) bek. *b*) pont] és folytatólagosan, felbujtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 3 év 6 hónap, fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre, 4 év – mint a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja, illetve igazgatója, a gazdasági társaság vezető tisztségviselője, illetve felügyelő bizottságának tagja – foglalkozástól eltiltásra és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte, azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből az I. r. terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.
 - A II. r. terheltet felbujtóként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. *a*) pont, (5) bek. *b*) pont] és folytatólagosan, felbujtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 3 év, fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből a II. r. terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2022. május 4-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében megváltoztatta; az I. r. és a II. r. terhére megállapított költségvetési csalás büntetésének köréből a bünszervezetben elkövetésre utalást mellőzte, ugyanakkor a halmazati büntetést velük mint bünszervezetben elkövetőkkel szemben tekintette kiszabottnak. Az I. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 3 évre enyhítette és végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg; míg a II. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 2 év 6 hónapra mérsékelte, végrehajtási fokozatát ugyancsak börtönben megállapítva. Egyebekben a törvényszék ítéletét az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint az egymással baráti viszonyban álló I. r. terhelt és a II. r. terhelt – az I. r. terhelt előzetes elhatározását követően – megállapodtak abban, hogy egy, az irányításuk alatt szervezeten működő, fiktív cégláncolatot hoznak létre, melynek célja, hogy az E. S. C. H. Kft. által végzett értékesítés után fizetendő általános forgalmi adót fiktív belföldi beszerzési számlákkal csökkentve jelentős árelőnyre tegyenek szert a versenytársakkal szemben. Az elkövetési módszer lényege szerint Ausztriában, majd Szlovákiában nettó áron megvásárolt számítástechnikai termékeket valós gazdasági tevékenységet nem végző cégek közötti színlelt értékesítéssel hoznak Magyarországon kereskedelmi forgalomba oly módon, hogy a belföldi értékesítések után fizetendő általános forgalmi adót a számlázási láncolatban részt vevő cégek egyike sem fizeti meg az állami költségvetésnek.
- [4] A terhelték a cégláncolaton keresztül a számítástechnikai eszközöket 2013. június és 2013. december közötti időszakban a P. S. G.-től szereztek be, melynek szállítója a Szlovákiában működő W. T. S.r.o. volt. Ezt követően a beszerzés az I. r. terhelt által 2013. október 31. napján megvásárolt és ténylegesen irányítása alatt álló cseh D. C. S.r.o. társaság közbeiktatásával folyt a W. T. S.r.o.-tól. A számítástechnikai eszközök az O.-A. C. T. Kft. (mint első magyarországi beszerző) – S.-T. H. Kft. – E. S. C. H. Kft. közötti fiktív számlázást követően az E. S. C. H. Kft. útján kerültek értékesítésre a megrendelőknek: az R. N. Kft.-nek, az R. C. Kft.-nek, az U. T. I. Kft.-nek, valamint a H. O. Kft.-nek. A termékek a valóságban, miután a W. T. S.r.o. szlovák cégtől a P. S. G.-hez, illetve később az I. r.

- terhelt által képviselt D. C. S.r.o.-hoz (névváltoztatás folytán később N+B C. S.r.o.) azokat leszállították, közvetlenül a megrendelőkhez kerültek leszállításra.
- [5] A számítógép, periféria, szoftver nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező E. S. C. H. Kft. bejegyzett ügyvezetője az alapítástól (2011. november 8.) N. M., az I. r. terhelt testvére volt, azonban a cég tényleges irányítását az I. r. terhelt végezte a II. r. terhelt közreműködésével.
- [6] 2013. év elején, miután N. M. a továbbiakban nem kívánt a cég bejegyzett, de tényleges tevékenységet nem folytató ügyvezetője lenni, az I. r. terhelt megbízása alapján a II. r. terhelt megkereste ismerősét, a III. r. terheltet, és rábírta arra, hogy legyen az ügyvezetője az E. S. C. H. Kft.-nek. A III. r. terhelt a társaság képviselőjét elvállalta, 2013. január 23. napjától az E. S. C. H. Kft. ügyvezetője lett. A gazdasági társaság megvásárlásáért a III. r. terhelt ténylegesen ellenértéket nem fizetett, a cégátruházással kapcsolatos valamennyi költséget az I. r. terhelt viselte. A cég könyvelését az I. r. terhelt utasításának megfelelően továbbra is Sz. R. végezte, akihez a könyvelendő iratokat a III. r. terhelt, valamint a II. r. terhelt vitte el.
- [7] Az E. S. C. H. Kft. nevében az I. r. terhelt és a gazdasági társaságban alkalmazottként bejelentett a II. r. terhelt tartotta a kapcsolatot a társaság szállítóival és megrendelőivel, ők intézték a megrendeléseket, állították ki a számlákat. A III. r. terhelt az I. r. terhelttől és a II. r. terhelttől kapott konkrét utasításoknak megfelelően a közösségi eladótól az okiratok szerint az O.-A. C. T. Kft. – ténylegesen azonban az E. S. C. H. Kft. – által megrendelt árut az O.-A. C. T. Kft. nevében eljárva, a gazdasági társaság céges bélyegzőjének felhasználásával átvette és leszállította azt az E. S. C. H. Kft. vevői részére.
- [8] Ezen túlmenően a III. r. terhelt az I. r. terhelt irányítása alatt álló II. r. terhelttől kapott utasításoknak megfelelően az E. S. C. H. Kft. nevében az M. Bank Zrt.-nél bankszámlát nyitott, és arról a II. r. terhelt utasításai alapján vett fel készpénzt, melyet minden esetben átadott a II. r. terheltnak. Az E. S. C. H. Kft. bankszámláján a netbanki műveleteket nem a III. r. terhelt végezte, hanem az I. r. terhelt, valamint a II. r. terhelt, akik részére az ehhez szükséges banki azonosítókat a III. r. terhelt átadta.
- [9] A II. r. terhelt – ugyancsak az I. r. terhelt megbízása alapján – 2013. májusában megkereste másik ismerősét a IV. r. terheltet, és megbízta azzal, hogy keressen olyan személyt, aki elvállalná egy cég ügyvezetői tiszttségét. A IV. r. terhelt felkérése alapján ismerőse, az V. r. terhelt nehéz anyagi helyzete miatt ezt elvállalta, miután ennek révén anyagi haszonra számított.
- [10] A II. r. terhelt ezután – a cégalapításhoz szükséges költségek biztosítása mellett – megbízta a IV. r. terhelten keresztül az V. r. terheltet azzal, hogy alapítson olyan kft.-t, amely rendelkezik közösségi adószámmal, egyúttal az is meghatározta, hogy a társaság könyvelője Sz. R. legyen.
- [11] Az V. r. terhelt ezt követően 2013. május 24. napján megalapította a számítógép, periféria, szoftver nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező O.-A. C. T. Kft.-t, melynek egyúttal a bejegyzett ügyvezetője lett. A II. r. terhelt utasítására az V. r. terhelt előbb a K. Bank Zrt.-nél, majd az M. Bank Zrt.-nél forint- és eurószámlát nyitott, valamint elektronikus ügyintézéshez jogosultságot igényelt, majd a kapott banki azonosítókat átadta a IV. r. terhelt részére. Az V. r. terhelt 2013. június 6. napján az O.-A. C. T. Kft. részére euró és USD vállalkozói folyószámlát is nyitott a szlovák T. B. pénzügyintézetnél L.-ben.
- [12] Az V. r. terhelt feladata a továbbiakban az volt, hogy a IV. r. terhelt által közvetített konkrét utasítások alapján a Kft. bankszámláira a fiktív számlák ellenértékeként az S.-T. H. Kft. bankszámlájáról forintban átutalt összegeket készpénzben felvegye, majd átváltsa valutára, és azt Szlovákiában befizesse a társaság T. B.-nél vezetett bankszámlájára. A bankszámlára befizetett összegeket az O.-A. C. T. Kft. T. B.-nél vezetett bankszámlájáról a külföldi szállítók (P. S. G., N+B C. S.r.o.) részére a IV. r. terhelt utalta át. Az első fiktív értékesítésről szóló számlát az O.-A. C. T. Kft. nevében az S.-T. H. Kft. részére az V. r. terhelt állította ki a IV. r. terhelt által meghatározott tartalommal, majd a továbbiakban a számlázó programmal készített számlákat a IV. r. terhelt készítette el az I. r. terhelt utasításai alapján. Az V. r. terhelt feladata volt még a könyvelő részére a keletkezett könyvelési iratok eljuttatása, mely alkalmakkor a IV. r. terhelt is elkísérte őt.
- [13] Az elektronikus, híradás-technikai berendezés és alkatrészek nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező S.-T. H. Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-t 2013. május 30. napján alapította – az I. r. terhelt és a II. r. terhelt utasítására eljáró – a IV. r. terhelt felkérésére a VI. r. terhelt, aki egyúttal a kft. bejegyzett ügyvezetője lett. A cégalapításhoz szükséges pénzeszközöket ez esetben is az I. r. terhelt biztosította.
- [14] A VI. r. terhelt az I. r. terhelt és a II. r. terhelt által adott, a IV. r. terhelt által közvetített utasításoknak megfelelően előbb a K. Bank Zrt.-nél, majd az M. Bank Zrt.-nél bankszámlát nyitott a fiktív számlák ellenértékeként az E. S. C. H. Kft.-től átutalt összegek fogadása és az O.-A. C. T. Kft. részére történő továbbutalása céljából. A VI. r. terhelt az S.-T. H. Kft. nevében a IV. r. terhelt által elkészített fiktív beszerzési és értékesítési számlákat aláírta, illetve a társaság bankszámlájáról készpénzt vett fel. Az S.-T. H. Kft. bankszámlájáról a fiktív számlák ellenértékekénti átutalásokat – az I. r. terhelt és a II. r. terhelt utasításainak megfelelően – a IV. r. terhelt hajtotta végre a VI. r. terhelt által rendelkezésre bocsátott netbanki azonosítók segítségével.
- [15] A létrehozott fiktív cégláncolat szerepe az volt, hogy látszólag hiteles származást és magyarországi eredetet biztosítson az I. r. terhelt és a II. r. terhelt irányításával az Európai Unióból nettó áron megvásárolt számítástechnikai termékek magyarországi értékesítése után fizetendő áfa csökkentése, illetve meg nem fizetése céljából.
- [16] A megrendeléseket az I. r. terhelt adta le oly módon, hogy a fiktív cégláncban szereplő cégek bankszámláin átutalta vagy az utasításai szerint eljáró terhelt-társaisal átutaltatta az áru vételárát a színleg első magyarországi beszerzőként megjelenő az O.-A. C. T. Kft.-nek, majd ezt követően adta le a megrendelést az O.-A. C. T. Kft. nevében.
- [17] A beszerzett árukról az I. r. terhelt és a II. r. terhelt utasítására a IV. r. terhelt a fiktív értékesítések

- során úgy állította ki az S.-T. H. Kft. nevében kibocsátott számlákat, hogy a P. S. G., illetve az N+B C. S.r.o. által kiállított számlák nettó értékét beszorozta 1,5-del, majd elosztotta 1,27-tel, ami az S.-T. H. Kft. által kiállított számlákon szereplő nettó vételár lett, majd ugyanezen összegek 0,99-dal történő szorzása eredményezte az O.-A. C. T. Kft. által kiállított számla nettó értékét.
- [18] Ez a számítási mód azt eredményezte, hogy a P. S. G., illetőleg az N+B C. S.r.o. által az O.-A. C. T. Kft. felé számlázott nettó értékesítési árhoz képest 18–19%-kal csökkentett nettó + áfa értékkel számlázott tovább az O.-A. C. T. Kft. az S.-T. H. Kft. felé, majd az S.-T. H. Kft. a tényleges beszerzési árhoz képest a fentiek szerint lecsökkentett nettó árra mintegy 1% árrést rátéve – áfával megnövelve – számlázott tovább az E. S. C. H. Kft.-nek, mely gazdasági társaság a vevői felé 0,8–3% közötti árrést érvényesített.
- [19] Az I. r. terhelt a fiktív számlákon szereplő ár kiszámításához és az O.-A. C. T. Kft., illetve az S.-T. H. Kft. nevében történő fiktív számlák kiállításához átadta a IV. r. terhelt részére a valós beszerzési számlákat, vonatkozó egyéb iratokat, valamint egy laptopot bocsátott a rendelkezésére. A IV. r. terhelt a szükséges adatokat Excel táblázatokban rögzítette, a bankszámlakivonatokat alapján azt is feltüntetve, hogy az egyes cégek vonatkozásában jelentkezik-e „tartozás”. A táblázatok alapján az I. r. terhelt teljes áttekintést kapott a valós gazdasági tevékenységet nem végző, terhelt-társain keresztül általa irányított cégek „papír szerinti” működéséről, és ezek révén tudta számszakilag azt biztosítani, hogy a számlázási láncolatban szereplő társaságoknak minimális, csak bevallási időszakonként 100 000 forintot meg nem haladó áfafizetési kötelezettsége keletkezzen.
- [20] Az O.-A. C. T. Kft. nevében a IV. r. terhelt, az E. S. C. H. Kft. nevében a III. r. terhelt, majd később a II. r. terhelt a kiállított számlákat az I. r. terhelt utasításának megfelelően Sz. R. könyvelőnek adták át, aki azok alapján úgy készítette el az O.-A. C. T. Kft. és az E. S. C. H. Kft. adóbevallásait, hogy a társaságoknak csak minimálisan keletkezzen általános forgalmi adó fizetési kötelezettsége. Amennyiben Sz. R. könyvelő azt észlelte, hogy a könyvelésre neki átadott számlák alapján az adott adóbevallási időszakban 100 000 forintot meghaladó áfafizetési kötelezettség jelentkezne, ezt az I. r. terhelt elvárása és utasítása alapján jelezte részére. Az I. r. terhelt ebben az esetben gondoskodott arról, hogy a könyvelő által meghatározott összegben fiktív belföldi beszerzési számlák rendelkezésre álljanak. Sz. R. könyvelő az adóbevallásokat ezt követően ezen fiktív költség számlák alapján készítette el, azok áfatartalmát levonásba helyezve.
- [21] Ennek megfelelően az O.-A. C. T. Kft. 2013. II. negyedévi bevallásában 25 346 000 forint adóalap után 6 843 000 forint, 2013. III. negyedévi bevallásában 161 366 000 forint adóalap után 43 569 000 forint, 2013. IV. negyedévében pedig 253 873 000 forint adóalap után 68 546 000 forint áfa összeget helyeztek jogosulatlanul levonásba.
- [22] Miután 2014 februárjától a IV. r. terhelt a bünszervezetben kifejtett tevékenységével fel kívánt hagyni, az I. r. terhelt és a II. r. terhelt felkérték a VII. r. terheltet arra, hogy a IV. r. terhelt feladatait átvéve havi 50 000 forint ellenében állítson ki az S.-T. H. Kft. és az O.-A. C. T. Kft. nevében fiktív számlákat, valamint hogy a IV. r. terhelt által korábban készítették szerint pénzügyi kimutatást vezessen. A felkérést a VII. r. terhelt elfogadta, a bünszervezet működését segítő tevékenységet 2014. február közepétől megkezdte és folytatta egészen a 2014. április 9. napján történő gyanúsított kihallgatásáig. A két gazdasági társaságnak a kimenő és bejövő számlái szerinti nap forgalmát, valamint a pénztár aktuális napi összegét feltüntetve kimutatást a VII. r. terhelt mindennap megküldte az I. r. terhelt részére.
- [23] A 2014. évtől negyedéves bevallásra kötelezett E. S. C. H. Kft. nevében 2014. I. negyedévére – 2014. április 20. napjáig esedékes – áfabevallás már nem került benyújtásra az adóhatósághoz tekintettel arra, hogy a terheltek tevékenységét a nyomozó hatóság által 2014. április 9. napján tartott házkutatások megszakították.
- [24] A bünszervezetben a fentiek szerint részletezett tevékenységükkel az I. r. terhelt irányító vezetőként, a számlázási láncolatban álló gazdasági társaságok fiktív számlakibocsátási tevékenységének koordinátoraként, a megrendelések, szállítások irányítójaként vett részt. A II. r. terhelt az I. r. terhelt megbízása és utasításai alapján a III. r. terheltet rábírta az E. S. C. H. Kft. képviselőjére, továbbá ugyancsak az I. r. terhelt megbízása alapján rábírta a IV. r. terheltet, hogy két cég alapításához megfelelő személyeket keressen és a cégalapításokat intézze. A II. r. terhelt a továbbiakban az I. r. terhelt utasításait közvetítette a III. r. terhelt, a IV. r. terhelt, esetenként közvetlenül az V. r. terhelt és a VI. r. terhelt felé. A IV. r. terhelt rábírta az V. r. terheltet és a VI. r. terheltet a cégalapításra, az I. r. terhelt és a II. r. terhelt utasításait közvetítette feléjük, kiállította az O.-A. C. T. Kft. és az S.-T. H. Kft. fiktív számláit, valamint a számlázási láncolatban álló gazdasági társaságok bankszámlái között átutalásokat teljesített. Az V. r. terhelt és a VI. r. terhelt megalapította az O.-A. C. T. Kft.-t, illetőleg az S.-T. H. Kft.-t, bankszámlát nyitottak, arról készpénzt vettek fel, fiktív számlákat írtak alá. A III. r. terhelt szállította le az árut a közösségi eladótól közvetlenül a tényleges belföldi vevőkhöz, egyúttal az S.-T. H. Kft. nevében kiállított fiktív számlákat befogadta, azokat a könyvelőnek átadta könyvelés és a fiktív számlák alapján valótlan tartamú adóbevallás elkészítése és benyújtása céljából.
- [25] A III. r. terhelt mint a havi általános forgalmi adó bevallásra kötelezett E. S. C. H. Kft. ügyvezetője a hivatkozott fiktív számlák áfatartalmát a NAV adóigazgatósághoz 2013. június 1. és december 31. közötti bevallási időszakra benyújtott havi áfabevallásaiban jogosulatlanul levonásba helyezte, ezzel összesen 116 917 455 forint összegű vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek, mely bűncselekményre az I. r. terhelt és a II. r. terhelt bírta rá, és amelyhez a IV. r. terhelt, az V. r. terhelt és a VI. r. terhelt a fentiekben részletezett magatartásával szándékosan segítséget nyújtott.
- [26] A bűncselekmény elkövetésével az állami költségvetésnek áfa adónemben okozott vagyoni hátrány mint bűncselekmény elkövetéséből származó vagyon a bünszervezetet irányító az I. r. terhelt és a II. r. terhelt, valamint a ténylegesen általuk irányított gazdasági társaságokhoz került, abból részesedtek a terhelt-társai is, a megmaradt

- összegen az I. r. terhelt és a II. r. terhelt ismeretlen arányban osztozott.
- [27] A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. r. terhelt, valamint a II. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [28] Az I. r. terhelt indítványa kétirányú volt.
- [29] Indítványában felidézte, hogy gyanúsított kihallgatását követően a nyomozó hatóság azt a dr. K. P. ügyvédet rendelte ki a védelmére, aki a későbbiekben a rá „teljesen terhelő vallomást” tevő Sz. I. Cs. tanú segítőjeként is részt vett az eljárásban, és megítélése szerint „minden információval ellátta” a tanút. Kifogásolhatónak tartotta, hogy az ítélet tábla az előbbiekhöz képest kizárólag a VI. r. terhelt tekintetében helyezte hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét dr. K. P. tanú segítői megbízatása okán, noha a VI. r. terheltnek dr. K. P. védői eljárásából semmilyen hátránya nem származott.
- [30] A továbbiakban a bünszervezeti elkövetést vitatva külön is tagadta, hogy bünszervezet vezetője lett volna, visszautalva az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezésének indokolásában írtakra is.
- [31] A 2022. november 30-án kelt beadványában a felülvizsgálati indítványt kiegészítve tovább részletezte, hogy dr. K. P. eljárása folytán súlyos hátrány érte.
- [32] Ugyancsak súlyos eljárási hibának tartotta, hogy a bíróság Sz. R.-nek a második („vádalkura alapuló”) vallomását fogadta el a bíróság, sőt, az első vallomásának ismertetésére indítványa ellenére sem került sor. E vallomásra hivatkozva és magát szűkszavú emberként jellemezve továbbra is tagadta, hogy bünszervezet vezetője lett volna.
- [33] A II. r. terhelt védője a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjában írt felülvizsgálati ok megvalósulását állító indítványában ugyancsak a bünszervezeti elkövetés megállapítását támadta.
- [34] Előjáróban – utalva a másodfokú ítéletre – vizsgálандónak tartotta, hogy „a minősítésből kikerült bünszervezeti megállapítás ilyen formában értékelhető-e kizárólag a büntetéskiszabási körülmények között”.
- [35] A bünszervezet fogalmára vonatkozó szabályozás és a 2019. július 10. napján hatályba lépett törvénymódosítás miniszteri indokolásában írtak áttekintését követően elemezte a másodfokú ítélet [207]–[228] bekezdésében a bünszervezet törvényi ismérveinek fennállására vonatkozó indokolást.
- [36] A külső konspiráció meglétét vitatva a költségvetési csalás elkövetéséhez elengedhetetlennek tartotta, hogy „több gazdasági társaság egymással valamiféle gazdasági kapcsolatot hozzon létre, amely azt a látszatot kelti, hogy ezek a társaságok önálló entitásként működnek közre, kereskednek egymással, vagy szolgáltatást végeznek egymás részére”. Ekként a többes elkövetést a cselekmény fogalmi elemeként vélte leírhatónak, nem pedig a konspiráció meglétét igazoló körülménynek. Rendkívül leegyszerűsítőnek látta a belső konspirációra vonatkozó ítélet táblai okfejtést, abból arra következtetve, hogy ilyen értelmezés mellett „minden olyan többes elkövetési alakzatú bűncselekmény esetén megállapítható a belső konspiráció, amikor a résztvevők nem együtt, közösen minden egyes lépést kiterelve követnek el”.
- [37] Ehhez képest a konspirációt összeesküvés szerző, titokban szervezett és működtetett tevékenységként tartotta leírhatónak, amely fogalmi elemeket a konkrét esetben nem látta teljesülni.
- [38] Megítélése szerint az elkövetői kör nem szerveződött hierarchikusan felépített bűnözői csoporttá sem.
- [39] Indítványozta ezért a jogerős ítélet megváltoztatását és a bünszervezeti elkövetés megállapításának mellőzésével a II. r. terhelt terhére megállapított költségvetési csalás bünszövetségben elkövetésként történő minősítését és enyhébb büntetés – végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés – kiszabását.
- [40] A Legfőbb Ügyészség átiratában az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak, míg a II. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta.
- [41] A Be. 650. § (2) bekezdésében és a 659. § (1) bekezdésében írt szabályok felhívásával törvényben kizártnak ítélte az I. r. terheltnek a tényállás támadását jelentő hivatkozásait, továbbá a feltételes szabadságra bocsátását kizáró ítéleti rendelkezés kifogásolását; utalva arra is, hogy az utóbbi rendelkezés esetlegesen tévesnyesítő jellege a Be. 671. § 4. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretében reparálható.
- [42] Az I. r. terhelt által felrótt feltétlen eljárási szabálysértéseket illetően a Legfőbb Ügyészség alaptalannak látta a felülvizsgálati indítványt.
- [43] Az ügyiratok alapján megállapíthatónak vélte ugyanis, hogy dr. K. P. kizárólag a nyomozás során, 2014. április 17-től 2014. június 25-ig látta el az I. r. terhelt védelmét. Ezt követően dr. K. P. ügyvéd Sz. I. Cs. tanú 2015. június 29-én történt tanúkenti kihallgatásán vett részt segítőként, majd a nyomozó hatóság 2016. június 16-án rendelte ki őt a VI. r. terhelt védelmére. A VI. r. terhelt védőjeként a kizárásáról rendelkező határozat 2021. december 20-án véglegessé válásáig vett részt az eljárásban. A VI. r. terheltet az I. r. terhelttel érdekellentétben állónak értékelte.
- [44] Rámutatott, hogy az I. r. terhelt védelmét a tárgyalás folyamán már dr. K. R. látta el, dr. K. P. viszont helyettesként sem. Erre tekintettel álláspontja szerint fel sem vetődhet, hogy az alapügyben tartott tárgyaláson az I. r. terhelt védelmében a törvény szerint kizárt védő vett volna részt.
- [45] A felülvizsgálati indítványoknak a bünszervezeti elkövetés megállapítását támadó érveivel összefüggésben előjáróban hivatkozott a BH 2021.217.II. számon közzétett eseti döntésre, amely szerint a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapítása esetén sincs helye a felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés nem haladja meg az adott törvényi tényálláshoz rendelt büntetési tételkeret felső határát, figyelemmel arra, hogy az így kiszabott büntetés nem törvénysértő. Mivel pedig a jelen esetben az I. r. és a II. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartama nem haladja meg a jogerős ítéletben alkalmazott, az elkövetéskor hatályos Btk. Különös Részében a Btk. 396. § (5) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetési tételkeret felső határát, a velük szemben kiszabott szabadságvesztés abban az esetben is törvényes, ha a bünszervezeti elkövetés felrovására tévesen került volna sor.

- [46] Ezzel együtt a bünszervezeti elkövetés megállapítását mindkét terhelt tekintetében törvényesnek tartotta, utalva a másodfokú ítélet indokolásának [207]–[229] bekezdésében írtakra. Azt csupán annyiban tartotta kiegészítésre érdemesnek, hogy a Kúria a 2019. október 10. napján tartott tanácselnöki értekezletével összhangban foglalt állást a Bhar.III.579/2019/41., a Bfv.I.752/2020. és a Bfv.III.882/2020/5. számú határozatában is.
- [47] Indokai alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartására tett indítvány mindkét terhelt tekintetében.
- [48] Az I. r. terhelt a legfőbb ügyészi átiratra tett észrevételében rögzítette, hogy felülvizsgálati indítványa nem Sz. R. első vallomásának ismertetésére irányult, hanem arra, hogy a Kúria „ismerje el az eljárási hibát”.
- [49] Megítélése szerint az a körülmény, hogy a másodfokú bíróság börtön fokozat szabadságvesztésre ítélte fegyház helyett, „azt jelenti, hogy a bíróság nem teljesen biztos a bünszervezeti elkövetésben”. Továbbra is kitarzott mellette, hogy az elkövetés nem bünszervezetben történt, és ő maga nem bünszervezet vezetője. Indítványozta ezért, hogy a Kúria biztosítsa számára a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.
- [50] Újfént hangsúlyozta, hogy dr. K. P. „döntően befolyásolta az ügyet”, őt pedig „megfosztotta a védekezési jogától”.
- [51] A kifejtettek okán továbbra is fenntartotta a felülvizsgálati indítványban írtakat.
- [52] Az I. r. terhelt és a II. r. terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány alaptalan.
- [53] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [54] Az indítvány nyomán a Kúria elsőként az I. r. terhelt által felrótt, a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja szerint felülvizsgálati okot is megtestesítő eljárási szabálysértések megvalósulását tette vizsgálat tárgyává. A Be. 608. § (1) bekezdésében írt eljárási szabálysértés ugyanis szükségképpen a jogerős határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után. A jogerős határozat hatályon kívül helyezése a büntető anyagi jog szabályainak – az indítványban ugyancsak állított – megsértését érintő vizsgálódást okafogyottá teszi, hiszen a hatályon kívül helyezett, ezért nem létező határozatban írt tényállás büntető anyagi jogi következtetések levonásának alapjaként sem szolgálhat. Feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés hiányában válik lehetségessé a büntető anyagi jog szabályainak megsértésére alapított felülvizsgálati okok fennállásának megítélése.
- [55] Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg [Be. 649. § (2) bek. *d*) pont].
- [56] Az I. r. terhelt a feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés megvalósulását arra alapította, hogy a nyomozás során kizárási okkal terhelt védő – dr. K. P. – járt el a védelmében.
- [57] Valóban nem lehet védő, aki az ügyben tanúként részt vett vagy részt vevő – a terheltől különböző – személy segítőjeként vesz vagy vett részt [Be. 43. § (1) bek. *f*) pont]. Továbbá, több terhelt érdekében ugyanaz a védő akkor járhat el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek. A több terhelt érdekében eljáró védőt ezért az eljárásból ki kell zárni, ha a terheltek között érdekellentét áll fenn [Be. 43. § (2) bek.].
- [58] A kizárt védő eljárása pedig a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján vezet az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezésére, mert a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [59] A kötelező védelemmel érintett ügyben ugyanis a bíróság által megtartott tárgyaláson a Be. 43. § (1)–(2) bekezdésében írt kizárási ok ellenére eljáró védőt jelen nem lévőnek kell tekinteni, mert a terhelt eljárási törvényben rögzített szabályoknak megfelelő védelme ilyen esetben nem biztosított. A kötelező védői jelenlét megsértésével felvett bizonyításfelvétel érvénytelen, így az ilyen bizonyításra épülő ügydöntő határozat sem érvényes [Bfv.III.1.228/2017/15., (BH 2018.138.)]. A kizárt védő részvétele a tárgyaláson ezért megvalósítja a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontjában írt, felülvizsgálatra is alapot adó abszolút eljárási szabálysértést.
- [60] Az előbbiekből értelemszerűen következik, hogy ha a tárgyaláson nem vesz részt kizárási okkal terhelt védő, úgy fel sem merül, hogy a kizárt védő eljárásával nem érintett bizonyításfelvétel és az arra épülő ítélet érvénytelen lenne. Ha tehát a kizárási okkal érintett védő csak a nyomozás során látja el a terhelt védelmét, feltétlen hatályon kívül helyezést kiváltó eljárási szabálysértés sem valósul meg (Bfv.I.693/2014/6.). Sőt, ha a tárgyaláson kizárt védő vett részt, majd a bíróság e védő kizárását követően – a terhelt újonnan kirendelt vagy meghatalmazott védője jelenlétében – megismétli a tárgyalást, azzal a kizárt védő eljárásának következményét (az ítélet hatályon kívül helyezését) is elhárítja. Ez abból fakad, hogy a tárgyalás megismétlésével a bíróság az érvénytelen bizonyítást orvoslja, amely a lefolytatott bizonyítás eredményét törvényessé, az ügydöntő határozat meghozatalakor felhasználhatóvá teszi. Erre figyelemmel a védői érdekellentét (vagy más kizárási ok) megszüntetését követően megismételt, illetve ezt követően felvett bizonyítás már törvényes [Hkf.I.1.382/2019/3., (BH 2020.172.IV.)].
- [61] Ehhez hozzá kell tenni: a fentiek szerint a kizárt védő tárgyaláson való részvételében megnyilvánuló abszolút eljárási szabálysértés következményeként a Be. 608. § (1) bekezdése az ítélet hatályon kívül helyezése mellett a tárgyalás megismétlését rendeli, éppen annak érdekében, hogy a megismételt eljáráson a bizonyítás már kizárási okkal nem érintett (távollévőnek nem minősülő) védő jelenlétében legyen lefolytatható. Könnyen belátható tehát, hogy amennyiben a kizárt védő a tárgyaláson – vagy a tárgyaláson ugyan, de a tárgyalás alapeljárásban megtörtént, a Be. 518. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelő, kizárási okkal nem terhelt védő jelenlétében lezajlott megismétlése előtt – vett részt az eljárásban, a feltétlen hatályon kívül helyezést

- eredményező eljárás szabálysértés felrovása szóba sem kerülhet. Ilyen esetben ugyanis az ítélet hatályon kívül helyezésének következményeként az eljárás megismétlése pontosan azt eredményezi, ami már az alapeljárásra is érvényes volt: a tárgyaláson felvett bizonyítás kizárási okkal nem terhelt védő jelenlétében való lefolytatását. Az ilyen hatályon kívül helyezés ezért a semmibe vezető.
- [62] A kifejtetteket érintően a jelen ügyre vonatkoztatva ezért az alábbi megállapítások tehetők.
- [63] Nem kétséges, hogy az I. r. terhelt védőjének jelenléte a tárgyaláson kötelező volt, mert a vád tárgyát képező, a törvényszék hatáskörébe eső költségvetési csalás bűntettére [Btk. 396. § (1) bek., (5) bek. b) pont] a törvény öt évnél súlyosabb szabadságvesztés kiszabását rendeli [Be. 44. § a) pont, 427. § (5) bek. a) pont].
- [64] Ehhez képest a tárgyaláson az I. r. terhelt védelme mindvégig biztosított volt az általa meghatalmazott dr. K. R. eljárása révén, akivel szemben sem a Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjában, sem a 43. § (2) bekezdésében meghatározott (sem más) kizárási ok fennállása nem vethető fel. A tárgyaláson az I. r. terhelt védelmében az általa megnevezett dr. K. P. nem vett részt, e védő kizárólag a nyomozás során (2014. április 17-i kirendelésétől dr. K. R. meghatalmazásának csatlolásáig, 2014. június 13-ig) látta el a védelmét.
- [65] Következésképpen: ha a tárgyaláson az I. r. terhelt védelmében eljár dr. K. R. nem volt kizárt védő, úgy alaptalan a felvetés, hogy az elsőfokú bíróság előtt lefolytatott bizonyítás, egyúttal az ügyben meghozott ítélet érvénytelen lenne. Ekként hiányzik az eljárási szabálysértés, amit a jogerős ítélet indítványnak megfelelő hatályon kívül helyezése orvosolna. A nyomozás során eljár dr. K. P. esetleges kizártsága pedig a jogerős ítéletet az előbbiekkal összhangban nem teszi érvénytelenné.
- [66] Mindezekre tekintettel a Kúria csupán röviden és kizárólag a teljesség érdekében utal rá, hogy dr. K. P. kirendelésének fennállta alatt nem volt kizárva az I. r. terhelt védelméből.
- [67] A nyomozás során hatályos, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 45. § (2) bekezdése a tanú érdekében eljáró ügyvéd ezzel egyidejű védőkénti eljárását tilalmazta, ami jelen ügyben nem valósult meg, hiszen dr. K. P. már a kirendelés megszűnését követően, 2015. január 29-én járt el Sz. I. Cs. érdekében. A 2018. július 1-jén hatályba lépett Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjának betartása pedig nem kérhető számon a 2014-ben lezajlott nyomozási cselekményeken, annál is inkább, mert a Be. Átmeneti rendelkezései szerint a Be. hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha a Be. ezt másként szabályozza [Be. 870. § (1) bek.]. Ezzel együtt, a Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjában szabályozott kizárási ok sem következett be dr. K. P.-vel szemben, aki nem csupán az I. r. terhelt védelmére történt kirendelése alatt nem járt el Sz. I. Cs. (vagy más) tanú segítőjeként, de korábban sem. Azt pedig a Be. sem tiltja, hogy az ügyben korábban eljáró védő utóbb, védői kirendelésének vagy meghatalmazásának megszűnését követően tanú segítőjeként vegyen részt az eljárásban.
- [68] Hasonlóképp nem kerülhet szóba a Be. 43. § (2) bekezdésében rögzített kizárási ok beállta sem. Ennek ugyanis előfeltétele, hogy több terhelt védelmében egyidejűleg egy védő járjon el. Nem valósul meg tehát feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárás szabálysértés, ha érdekellentétben álló két terhelt védelmét ugyanazon védő az eljárás különböző szakaszaiban, nem egy időben látja el (Bfv.I.312/2014/6.). A nyomozó hatóság pedig 2016. június 13-án rendelte ki dr. K. P.-t a VI. r. terhelt védelmére. Azaz, dr. K. P. egyáltalán nem járt el egy időben több terhelt védelmében, így fogalmi képtelenség, hogy a Be. 43. § (2) bekezdésében meghatározott kizárási ok bekövetkezhetett volna vele szemben.
- [69] Végül, az a körülmény, hogy dr. K. P. a VI. r. terhelt védelméből kizárt volt, semmilyen kihatással nem bír az I. r. terheltre.
- [70] A Be. felülvizsgálatra jogosultak körét meghatározó 651. § (1)–(2) bekezdésének, valamint a felülvizsgálat terjedelmét megszabó 659. § (5)–(6) bekezdésének egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálat – erre alapot adó ok esetén is – csak arra a terheltre nézve folytatható le, akinek javára vagy terhére felülvizsgálati indítványt nyújtottak be [Bfv.I.505/2012/6. (EBH 2013.B.2.II.)]. Felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozat felülbírálatára és a jogerő feloldására csak annak a terheltnek a tekintetében kerülhet sor, akire nézve a felülvizsgálati ok megvalósult. A Kúria a felülvizsgálatot hivatalból nem terjesztheti ki az alapügy olyan terheltjére, akire felülvizsgálati indítványt nem terjesztettek elő [Bfv.II.1.293/2017/2. (BH 2018.7.)]. Közömbös tehát, hogy dr. K. P. – a tárgyaláson való eljárása okán a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjának alkalmazására vezetően – kizárt volt a VI. r. terhelt védelméből, ha az I. r. terhelt védelmében nem járt el a tárgyaláson.
- [71] A tárgyaláson tehát nem járt el kizárt védő az I. r. terhelt védelmében, így a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában írt feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés sem valósult meg, következésképpen a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában írt felülvizsgálati ok sem teljesült.
- [72] A II. r. terhelt védője, valamint az I. r. terhelt – az előbbieken felül – a büntető anyagi jog szabályainak megsértése körében a bünszervezeti elkövetés megállapítását is vitatta.
- [73] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése (első fordulat) miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével (második fordulat) szabott ki törvénysértő büntetést.
- [74] A felülvizsgálati ok két fordulata alapján a Kúria felülbírálati és döntési jogköre némileg eltérő.
- [75] Az első fordulat szerinti felülvizsgálati ok (törvénysértő minősítés) esetén ugyanis a hatályos eljárási törvény nem (miként a 2003. július 1. és 2018. június 30. között hatályos, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény sem) tartalmaz olyan szűkítő rendelkezést, mint a 2003. június 30. napjáig hatályban volt, a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 284. § (2) bekezdése, amelynek értelmében törvénysértő minősítés esetén sincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes

- minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.
- [76] Ebből következően a hatályos eljárási törvény szerint felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Mivel a büntetési tételhatárok között a büntetést annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, a belső arányossághoz igazodva kell kiszabni, ezért a törvénysértő minősítés érintheti a büntetés törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi bűnösség fokának (BH 2011.97.I.). A Be. szerinti szabályozás helyes értelme szerint ekként törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli [Bfv.III.77/2017/23., (BH 2017.359.IV.)].
- [77] Az előbbiekkal szemben a második fordulat szerinti felülvizsgálati ok (a Btk. – a cselekmény minősítésén kívül eső – más szabályának megsértése) az olyan büntető anyagi jogi szabály megszegését jelenti, amelynek alkalmazását a büntetés meghatározása körében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt a Be. XCIV. Fejezete nem nyújt jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, azaz ilyen büntetést a törvény nem tesz lehetővé [Bfv.III.1.559/2018/10., (BH 2020.9.)]. A büntetőjog más szabályának megsértése miatt tehát csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a Btk. valamely mérleget nem tűrő rendelkezésébe ütközik [Bfv.III.359/2012/2., (BH 2012.239.)].
- [78] A bünszervezeti elkövetés megállapítását sérelmező indítványok alapja a hivatkozott felülvizsgálati ok második fordulata, mert azok a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bünszervezet törvénysértő megállapítását kifogásolják. A bünszervezetben elkövetés pedig az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jogi minősítése szempontjából közömbös. Nem része a jogi minősítésnek, hanem olyan, bármilyen szándékos bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolható többes elkövetői forma, amely a Btk. Általános Részében foglalt jogkövetkezményeket – egyebek mellett az e szervezeti forma keretében elkövetett bűncselekmény büntetési tételkeretének az emelkedését – vonja maga után (Bfv.II.1.200/2019/18. [198]).
- [79] Amikor tehát az ítélőtábla mellőzte a minősítés köréből a bünszervezetben elkövetésre történő utalást, egyúttal a büntetést mint bünszervezetben elkövetőkkel szemben tekintette kiszabottnak az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében, valójában az íménti, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében is közzétett kúriai határozat (egyébként régóta meggyökeresedett) elvi tételeit érvényesítette. Azaz, ami szerint a bünszervezeti elkövetés megállapítása nem a bűncselekmény (a Btk. Különös Részének alkalmazását igénylő) minősítését érinti, hanem a Btk. Általános Részében szabályozott, a bűncselekményre rendelt büntetési tételkeret felső határának emelésére vezető, a Btk. IX. Fejezetében,
- azon belül is a 91. §-ában írt büntetés kiszabási következményekkel jár. A II. r. terhelt védőjének felvetésével szemben tehát a másodfokú bíróság nem tett mást, mint a bünszervezeti elkövetésre vonatkozó elsőbírői megállapítást osztva kifejezésre juttatta, hogy e megállapítás jogi következményei nem a bűncselekmény minősítésében jelennek meg, hanem a büntetés kiszabását érintő általános részi szabályok alkalmazását vonják maguk után.
- [80] Ekként a felülvizsgálati indítvány a Btk. más szabályának a megsértésére tekintettel kiszabott törvénysértő büntetés címén szorul érdemi elbírálásra. A Btk. megsérteni vélt szabályát az indítványozók a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapításában jelölték meg. A bünszervezetben elkövetés támadása ugyanakkor szükségképpen az alkalmazandó Btk. téves megválasztásának állításával is együtt jár, hiszen az I. r. és a II. r. terhelttel szemben a jogerős ítélet az elkövetéskori Btk. alapján szabott ki büntetést, ugyanakkor az indítványok a tényállásban írt cselekményen a bünszervezet elbíráláskori Btk. szerinti – szűkítő jelentéstartalommal felruházottként értékelt – fogalmi elemeit kérték számon.
- [81] Az alkalmazandó Btk. téves megválasztása azonban a felülvizsgálati indítvány mikénti elbírálása szempontjából közömbös, ha a bünszervezeti elkövetés a jogerős ítéletben alkalmazott, szigorúbb, szabályok mentén is megállapítható.
- [82] A bünszervezetben elkövetés megállapítása akkor támadható felülvizsgálati indítvánnyal, ha e téves bünszervezeti megállapítás mint a büntetőjog más szabályának megsértése törvénysértő büntetés kiszabására vezetett [Bfv.I.1.800/2015/8., (BH 2016.234.)]. Felülvizsgálati ügyben azonban elsősorban a büntetési tételkeretnek van meghatározó szerepe. A vizsgált felülvizsgálati ok szempontjából nem jelent törvénysértő büntetést és ezért nem felülvizsgálati ok, ha az alapügyben eljáró bíróság nem vagy nem törvényesen határozta meg a feltételes szabadság legkorábbi időpontját [Bfv.II.520/2014/7., (BH 2015.269.II.)]. Ugyanígy a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározása nem a büntetés kiszabásának a része, ezért e körben nincs helye felülvizsgálatnak [Bfv.II.1.801/2016/6., (BH 2017.326.)]. Éppen ezért a bünszervezetben történő elkövetés törvénysértő megállapítása nem feltétlenül eredményezi törvénysértő büntetés kiszabását, amennyiben az adott tényálláshoz rendelt törvényi büntetési tételkeret felső határát nem haladja meg. Ha tehát a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapítása mellett a joghátrány meghatározására a törvényes keretek között került sor, akkor nincs helye felülvizsgálatnak a feltételes szabadság kizárására és a végrehajtási fokozat megállapítására vonatkozó rendelkezéssel szemben, mivel ezek önmagukban nem valósítanak meg önálló felülvizsgálati okot [Bfv.I.752/2020/17., (BH 2021.217.II.)].
- [83] Összegezve: a bünszervezet megállapítását támadó felülvizsgálati indítvány egyedül abban az esetben vezethet a jogerős ítélet megváltoztatására, ha a bíróság a bünszervezet esetleges törvénysértő megállapítása mellett a büntetést az általa alkalmazott büntetőtörvény Általános Részének a büntetési tételkeretét a bünszervezet elkövetés

- folytán emelő rendelkezésének alkalmazásával szabta ki.
- [84] Ha azonban a kiszabott büntetés nem haladja meg az adott bűncselekményre a Btk. Különös Része által rendelt büntetési tételkeretet, illetve – esetlegesen – a halmazati büntetéskiszabás szabályaira, továbbá a különös visszaesőkre, többszörös visszaesőkre vagy erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekre figyelemmel megemelt büntetési tételkeretet, a felülvizsgálati indítvány a bünszervezeti elkövetés téves megállapítása ellenére sem vezethet eredményre. A (törvénytől megállapított) bünszervezetben elkövetés Btk. Általános Részében meghatározott további következményei – a szabadságvesztés fegyházban rendelt végrehajtási fokozata, illetve a feltételes szabadságra bocsátásból való kizártság – ugyanis a fentebb írtak szerint önmagukban nem jelentik törvénytől büntetés kiszabását.
- [85] Mivel pedig sem az I. r. terhelttel szemben kiszabott 3 év szabadságvesztés, sem a II. r. terhelttel szemben kiszabott 2 év 6 hónap szabadságvesztés nem haladja meg a terhére megállapított bűncselekmény Btk. Különös Részében meghatározott büntetési tételkeretének felső határát [sőt, a Btk. 82. § (1) bekezdés b) pontjában írtak alkalmazása folytán még az e tételkeret alsó határának megfelelő öt évet sem éri el], ezért jelen ügyben az I. r. és a II. r. terhelt esetében akkor sem lehetne szó törvénytől büntetés kiszabásáról, ha a bünszervezet megállapítása törvénytől lenne.
- [86] Megjegyzésre érdemes mindazonáltal, hogy az I. r. terhelt vélekedésével szemben a szabadságvesztés börtön fokozatban való meghatározása a Btk. 35. § (2) bekezdésében meghatározott törvényi lehetőség kihasználásával történt.
- [87] Az alapügyben ugyanakkor nem csupán törvénytől büntetés kiszabására nem került sor az I. r. és a II. r. terhelt esetében, de a jogerős ítélet egyebekben is törvényesen szabott ki büntetést velük mint bünszervezetben elkövetőkkel szemben.
- [88] A bünszervezet jogi szabályozását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntetőtörvénybe (korábbi Btk. 137. § 7. pont). A rendelkezést a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a 1999. március 1. napjával módosította és átszámozta (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Az ekkor hatályba lépett törvényszöveg szerint bünszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bünszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölrendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.
- [89] Ezt követően a törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Aszerint a bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. Ugyanez a szövegezés került át a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.
- [90] E két törvényi rendelkezés összevetése alapján kitűnik, hogy a 2002. április 1. napjától hatályos módosítás a bünszervezet fogalmi elemei közül többet elhagyott, ugyanakkor új tényállási elemeket is meghatározott. A módosító törvény miniszteri indokolása akkor az alábbiakat tartalmazta: „A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés büntetőjogi eszközeinek kialakítása az elmúlt időszakban különös hangsúlyt kapott mind az Európai Unióban, mind más nemzetközi szervezetekben. 1998. december 21-én az Európai Unió Tanácsa együttes fellépést fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról.”. Az együttes fellépés 1. Cikke határozza meg a bűnöző szervezet fogalmát: „Ezen együttes fellépés tekintetében a »bűnöző szervezet« kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négyévi szabadságvesztés-büntetés vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”
- [91] 2000. december 14-én a 2282/2000. (XI. 29.) Korm. határozat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött Egyezményt a nemzetközi szervezett bűnözés ellen, amelyet a 2006. évi CI. törvény hirdetett ki. Az Egyezmény 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát.
- [92] „Az Egyezmény alkalmazásában »szervezett bűnözői csoport«: bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve; »súlyos bűncselekmény«: legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető bűncselekményt megvalósító magatartás; »strukturált csoport«: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására és nem alkalmoszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepekkel rendelkezzenek, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen.”
- [93] A törvény az együttes fellépésnek és az említett ENSZ Egyezménynek megfelelő rendelkezést tartalmaz a bünszervezet fogalmára.
- [94] A törvénymódosítás tehát tudatosan, az ENSZ Egyezmény kifejezetten ezt rögzítő tartalmára való utalással mellőzte a bünszervezet fogalmi elemei közül – egyebek mellett – az alá-fölrendeltség követelményét, a konspiratív működés pedig sem a korábbi, sem a későbbi szabályozásnak nem volt eleme, és azt a hivatkozott nemzetközi jogi aktusok sem kívánják meg.

- [95] A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a ugyanakkor valóban módosította a Btk. bünszervezet fogalmára adott értelmező rendelkezését. Eszerint bünszervezet a legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.
- [96] A törvénymódosítás tehát a hierarchikus szervezethez és a konspiratív működés követelményét építette be új tényállási elemként a bünszervezet fogalmába.
- [97] A Kúria a Bhar.III.571/2019/41. számú határozatában kifejtette, hogy a módosítást követően hatályos Btk. nem tartalmaz törvényi értelmezést a „hierarchikusan szervezett” és a „konspiratíván működő” fogalmi elemekhez. Ezek értelmezése a jogalkalmazó, a bíróság feladata. A jogalkalmazó Alaptörvényben rögzített köteletségének eleget téve értelmezésekor figyelembe veszi a jogszabályhoz fűzött indokolást, azonban annak kötőereje nincs, az nem anyagi jogi szabály. A törvényi indoklás az egyes fogalmi elemek megállapításához nyújt értelmezési segítséget. Az azonban már a bíróság feladatát képezi, hogy adott tényállás alapján a bünszervezetben elkövetés megállapítható-e.
- [98] Az Alkotmánybíróság a 3041/2021. (II. 19.) AB határozatában utalt rá, hogy „az Alaptörvény 28. cikkében megkövetelt vélelem szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során azt kell feltételezniük, hogy a jogszabályok előírásai a józan észnek megfelelő célt szolgálnak.” (3041/2021. (II. 19.) AB határozat [22]).
- [99] Az Alkotmánybíróság továbbá leszögezte: „pusztán az a tény, hogy a bíróság a jogszabály céljának vizsgálata után azzal ellentétes tartalmú döntést hoz, nem eredményez minden esetben és feltétlenül alaptörvény-ellenességet. Egy ilyen követelmény a jogrend működőképességet veszélyeztető rugalmatlanságát idézhetné elő. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a jogszabály célját kell elsősorban figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következtetésre jusson. Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.” (23/2018. (XII. 28.) AB határozat [30])
- [100] A Kúria ennek ismeretében alakította ki álláspontját, amely szerint a jogszabályi változás nem jelenti feltétlenül a bünszervezet fogalmának jogalkalmazói újragondolását (Bfv.I.752/2020/17. [128]–[131] bekezdés).
- [101] Az iménti alapvetést a másodfokú bíróság is helyesen fejtette ki ítélete indokolásában, ugyanakkor a [213] bekezdésben ennek forrását a Kúria 2019. október 10-én megtartott tanácselnöki értekezletének „következtetéseire” alapította. Ehhez képest a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) által a szükség szerinti gyakorisággal összehívni rendelt tanácselnöki értekezlet a Kúria tanácselnökeinek rendszeres egyeztető szakmai testülete, az azonos kollégiumban ítélkező tanácselnökök szakmai testülete pedig a kollégiumi tanácselnöki értekezlet. A kollégiumi tanácselnöki értekezlet bármely, a kollégium tevékenységét érintő jogalkalmazási, illetve jogértelmezési, valamint igazgatási kérdést megvitathat, továbbá közreműködik a kollégiumi ülések szakmai előkészítésében, véleményezi az előterjesztéseket [SZMSZ 12. § (1), (3) és (4) bekezdés]. A Kúria tanácselnöki értekezlete ekként a jogértelmezési kérdések megvitatásának, véleményezésének terepe, ugyanakkor az értekezleten körvonalazódó vélemények az alsóbb fokú bíróságok jogalkalmazói, jogértelmező tevékenységét befolyásoló hatással nem bírnak és nem is bírhatnak. A Kúria SZMSZ-e által felállított testület véleménye a Kúria SZMSZ-ének hatálya alá nem eső bíróságokat nem érinti, egyetlen bíróság SZMSZ-e és az általa létrehozni rendelt testületek álláspontja sem alakíthatja – közvetlenül – a büntető anyagi és eljárási jogszabályok bíróságok általi alkalmazását, értelmezését.
- [102] Emellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27/A. §-a szerint bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírák tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást.
- [103] A tanácselnöki értekezlet véleményével szemben a Kúria egyedi ügyben hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata – mint a Kúria az Alaptörvény 25. § cikk (2) bekezdésében nevesített, a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítására szolgáló eszközeinek egyike – már ilyen, törvényi alapon nyugvó és a jogértelmezés egységessé tételét célzó erővel bír. Eppen ezért a bírói jogértelmezést igénylő jogkérdések megítélése során a tanácselnöki értekezlet véleménye nem, ellenben a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata hivatkozható és hivatkozandó.
- [104] Ami a bünszervezet fogalmának a törvénymódosítás nyomán megjelent új ismérveit illeti, a Kúria már számos határozatában foglalt állást, hogy a bünszervezet egyik új fogalmi elemként meghatározott hierarchikus szervezethez nem jelenti valamennyi bünszervezetben résztvevő személy hierarchiában való elhelyezkedését. Amennyiben olyan adat áll rendelkezésre, amely akár egy résztvevő szervezői, koordináló, irányító szerepére vonatkozik a feladatok megosztása során, akkor e körülmény olyan alá-fölrendeltséget jelentő személykapcsolatnak tekinthető, amely megalapozhatja a bünszervezet megállapítását az új fogalom szerint is. A csoport konspiratív működése mint a másik új fogalmi elem pedig a korábbi fogalmi elemek közül az összehangolt működésnek feleltethető meg, amennyiben az a külvilág elől rejtve valósul meg, de nem jelenti a teljes szervezet minden tagjával való együttműködést, hanem az egyes cselekményekhez rendelt személyek összehangolt tevékenységét feltételezi (Bhar.III.571/2019/41., Bfv.II.322/2021/8., Bfv.II.605/2021/8.).
- [105] A vázolt értelmezési keret tükrében pedig a bünszervezetben elkövetés ismérvei a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. r. és II. r. terheltek tekintetében

- az elbíráláskor hatályos törvényi rendelkezések mentén is hiánytalanul megvalósultak.
- [106]A felülvizsgálati eljárás megkerülhetetlen szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [107]A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálati eljárásban nem csupán a jogerős ítéletben írt tényállás támadhatatlan, de az a mérlegelő tevékenység is, amely e tényállás megállapítására vezetett. Ebből következően a felülvizsgálat során a felmerült bizonyítékok felülmérlegelésére, az esetlegesen a 167. § (5) bekezdésében irtakkal ellentétesen felhasznált bizonyítékok kizárására, egyáltalán: a bizonyítás szabályaival ellentétesen beszerzett vagy felhasznált bizonyítékon alapuló tényállás revíziójára, az ítéleti tényállás megalapozatlanságát érintő következtetések levonására, eltérő tényállás megállapítására az eljárás törvény nem biztosít lehetőséget. A felülvizsgálat tehát a jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése értelmében végleges és mindenkire kötelező döntést hordozó] ítélet elleni jogi és nem ténybeli kifogások érvényesítését biztosító rendkívüli jogorvoslat.
- [108]Éppen ezért a felülvizsgálati eljárás során figyelmen kívül marad, hogy az alapügyben eljáró bíróságok helyesen értékelték-e Sz. R. vallomásait vagy más bizonyítékokat. A bizonyítékok mérlegelésével összefüggő ténybeli kifogások fogalmilag eltérő tény megállapítást céloznak, a Be. 650. § (2) bekezdésében és a 659. § (1) bekezdésében meghatározott törvényi tilalomba ütközően. Eppen ezért kizárólag az irányadó tényállás talaján vizsgálható a bünszervezeti elkövetés megállapításának törvényessége.
- [109]Az irányadó tényállás alapulvételével pedig az I. tényállási pontban érintett terhelték részvételével működő, az I. r. és a II. r. terhelt körül csoportosuló elkövetői kör tagjainak száma a hármat meghaladta.
- [110]Részletesebb indokolásra nem szorul, hogy a szervezet célja az öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő költségvetési csalás büntette minősített esetének megvalósításával öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetése volt.
- [111]Az önállóan is büntetendő részcsелеkmények sorozatával megvalósuló, de törvényi egységbe olvadó, ezért egyetlen rendbeli bűncselekmény – az egyéb feltételeket is kimerítő – szervezett véghezvitele ugyanis megalapozza a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bünszervezeti elkövetés megállapítását és a Btk. Általános Részében ehhez társított következmények levonását. Az ellentétes jogértelmezés ugyanis a jellemzően (de nem szükségszerűen) szervezett elkövetés eredményeként megvalósuló, de törvényi egységet alkotó bűncselekmények – így a Btk. 176. §-ában meghatározott kábítószer-kereskedelem vagy a jelen ügy tárgyát képező költségvetési csalás – bünszervezetben elkövetésének dogmatikai kizártságát eredményezné függetlenül attól is, hogy – a költségvetési csalás példájánál maradva – a bünszervezet egyéb ismérveit teljesítő szervezet milyen időtartamban, hány gazdasági társaság felhasználásával, hány adónemre kiterjedően okoz a költségvetésnek vagyoni hátrányt. Továbbmenve, a költségvetési csalás Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti (ugyancsak többes számú, bűncselekmények elkövetésére irányuló) bünszövetségben való megvalósítását is kizárta tenné, kiüresítve ezzel a bünszövetséget a költségvetési csalás minősített eseteként meghatározó törvényi rendelkezéseket.
- [112]Ugyancsak megállapítható, hogy az ítélet tényállásában körülhatárolt elkövetői kör hosszabb időre szerveződött, hiszen a csoport az E. S. C. H. Kft. 2013. júniusi áfabevallásának benyújtása előtt már működött, a 2014. I. negyedéves bevallás benyújtására pedig csak azért nem került sor, mert a szervezet működésének a nyomozó hatóság fellépése véget vetett.
- [113]A hosszabb időre való szerveződés lényege, hogy az elkövetés tartama nem limitált. A tényállásbeli időtartam a hosszabb időre szerveződés kritériumának önmagában is megfelel, annál is inkább, hogy a cselekmények további ismétlődése nem a terhelték önkéntes szándéka folytán fejeződött be, hanem szándékukon kívül, sőt, annak ellenében ható kényszerítő külső körülmény, mégpedig a nyomozó hatóság közbelépése okán.
- [114]Mindezen körülmények pedig megalapozzák a szerveződés hosszabb időre kiterjedő, illetve erre irányuló jellegének megállapítását.
- [115]Ami a hierarchia meglétét illeti, az I. r. terhelt vélekedésével szemben a bünszervezet ismérveinek helyes értelmét, jelentését kizárólag a törvény, valamint a törvényt értelmező, a bíróságok egységes jogalkalmazására hivatott Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatai bontják ki. Közömbös tehát, hogy az I. r. terhelt szubjektív értelmezése szerint mely elkövetői kör alkot bünszervezetet, és annak vezetője milyen emberi tulajdonságokkal bír vagy milyen magatartást tanúsít. Ezzel szemben egyedüli jelentősége a törvényi fogalom meghatározásnak és az e fogalom meghatározás egységes jelentéstartalommal való értelmezését előmozdító, a Kúria határozataiban megjelenített iránymutatásnak van. Ez még akkor is így van, ha a törvényi meghatározás és az azon alapuló bírói értelmezés az adott jogi fogalmat eltérő jelentéstartománnyal ruházza fel, mint amit ugyanazon szóhoz a köznapi értelmezés társít.
- [116]E körben külön kiemelendő, hogy a hierarchia nem jelent olyan alárendeltséget, ami akár fizikai erőszakkal való kikényszeríthetőséget vonna maga köré; a norma ilyen követelményt nem támaszt és fel sem vet. A hierarchia – egyéb, a törvényben meghatározott definíció hiányában – itt is ugyanazt jelenti, mint a köznyelvben, aminek nem feltétele a kikényszeríthetőség. Például egy munkajogi jogviszonyban sincs szó az erőszakkal kikényszeríthetőség lehetőségéről, mégsem vitás a hierarchia (Bhar.II.848/2022/59. [236]).
- [117]A fentebb kifejtettek szerint a hierarchikus, alá-fölérendeltséget tükröző szerveződés megkülönböztető jegye a valamely – akár egyetlen – tag általi utasítási jogkör gyakorlása a szerveződés

- más tagjai felett. Az utasítások tárgyát értelemszerűen a szervezet tevékenységébe tartozó feladatok ellátására való felhívás képezi. A szervezet tehát abban az esetben alkot hierarchikus struktúrát, ha valamely tagja utasításokat ad a többi tag (vagy legalább a tagok egy része) számára. Az utasítás pedig nem más, mint feladatmeghatározás.
- [118]Az hierarchia ekként meghatározható ismérvei pedig az irányadó – a felülvizsgálatban támadhatatlan – tényállás alapján jelen ügyben is felismerhetők.
- [119]Az elsőfokú ítélet tényállása a [48] bekezdésben részletesen rögzíti az egyes terheltek elkülönült feladatköreit a kialakult többszintű szervezeti struktúrában, kiemelve, hogy az I. r. terhelt irányító vezetőként továbbította a II. r. terhelttel kereszttől a szervezet tagjai által ellátandó feladatokat. A szervezetet tehát egyértelmű feladatmegosztás jellemezte, és a feladatok megosztása körében hierarchia érvényesült, amennyiben a szervezet tevékenysége felett teljes kontrollt gyakorló I. r. terhelt adott közvetlen vagy – túlnyomórészt – közvetett iránymutatást (utasítást) terhelt-társainak a vállalt feladatkörükbe eső tevékenységek ellátására és annak módjára.
- [120]Ekként az ítéleti tényállás kellő ténybeli alapot tartalmaz a következtetés levonásához, hogy a terheltek szerveződése hierarchikus jellegű volt és e hierarchia élén az I. r. terhelt állt. E következtetést semmiben sem befolyásolja, hogy az I. r. terhelt a felülvizsgálati indítványban is hangoztatott módon az elkövetői kört nem tekintette bünszervezetnek, sem magát a szervezet vezetőjének.
- [121]A jogerős ítéletben vázolt tényállás alapján végül az elkövetői kör működésének konspiratív jellege is kirajzolódik. A valós ügyletek fiktív számlákkal való leplezése, a látszólag önálló jogi személyekből összetevődő, a valóságban azonban az I. r. terhelt által irányított, összehangoltan tevékenykedő cégháló kialakítása eleve konspiratív magatartás, amint arra az ítélet táblája is rámutatott [221] bekezdésében.
- [122]Súlyos tévedés a II. r. terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány állítása, amely szerint „a költségvetési csalás megállapításának körében elengedhetetlen az, hogy több gazdasági társaság egymással valamiféle gazdasági kapcsolatot hozzon létre, amely azt a látszatot kelti, hogy ezek a társaságok önálló entitásként működnek közre, kereskednek egymással, vagy szolgáltatást végeznek egymás részére”. Ezzel szemben a költségvetési csalás [Btk. 396. § (1) bek. a) pont] elkövetési magatartása a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejtése, tévedésben tartása, valótlan tartalmú nyilatkozat tétele vagy a valós tény elhallgatása. Ez azt jelenti, hogy az adott esetben a bűncselekmény nem a cégháló kiépítésével, fiktív számlák kiállításával és a fiktív számlák szerinti termékértékesítés ellenértékének látszólagos teljesítésével, hanem önmagában a valótlan tartalmú áfabevallás benyújtásán keresztül a Nemzeti Adó- és Vámhivatal képviselőjének megtévesztésével (és ennek eredményeként a vagyoni hátrány bekövetkezésével) valósult meg. A valótlan tartalmú adóbevallás benyújtása révén a fizetési kötelezettség eltitkolása természetesen semmiféle számlázási lánc kialakítását nem teszi feltétlenül szükségszerűséggé. Ellenkezőleg: az elkövetői csoport által koordinált gazdasági társaságok által működtetett számlázási láncolat pontosan olyan többletet jelent, amely a tényleges elkövetési magatartást – a benyújtott adóbevallás tartalmának hamisságát – hivatott leplezni (külső konspiráció).
- [123]Mindemellett a belső konspiráció is érvényesült az elkövetői körben, azonban a II. r. terhelt védőjének hivatkozásával szemben nem pusztán azért, mert a terheltek nem ismerték egymás pontos feladatkörét. Ezzel szemben az elsőfokú ítélet a [152] bekezdésben helyesen részletezte, hogy az elkövetői körben résztvevő egyes terheltek nem csupán a szervezet teljes tevékenységéről rendelkeztek korlátozott ismeretekkel, de az elkülönült kapcsolati szintek – a „kapcsolattartó” IV. r. és V. r. terhelt tevékenysége – folytán a végső döntéshozó utasításait közvetítő II. r. terhelt és a IV. r., V. r. és VI. r. terhelt hosszú ideig egyáltalán nem ismerte egymást (az V. r. terhelt sohasem). Ez pontosan a leleplezés esélyének minimalizálására törekvő szervezeti struktúrának feleltethető meg, amely a belső konspiráció fogalmával azonos.
- [124]Ha pedig a külvilág elől rejtve megvalósított cselekmény a szervezetben részt vevő terheltek jelen ítéleti tényállásból is kitűnő összehangolt tevékenységével párosul, ez pontosan az értelmező rendelkezések által megkívánt konspiratív működés fogalmának felel meg. A II. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványában előterjesztett érvekre figyelemmel kiemelő, hogy a törvény az „átlagos” vagy „szokásos” szervezettség mértékét meghaladó többletet, avagy „a cselekmény eltitkolásának magasabb fokát” nem követeli meg a konspiratív működés megállapításához (Bfv.II.1377/2020/12.).
- [125]Hangsúlyozandó végül, hogy a bünszervezeti elkövetés megállapításához a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában tételezett tárgyi ismérveknek nem az egyes terheltek magatartásában kell tükröződnie, hanem a szervezet tevékenységében.
- [126]Pontosan ez az oka, hogy valamely bűncselekmény elkövetője bünszervezetben elkövetőnek minősülhet akkor is, ha maga:
– csupán esetileg vesz részt a szervezet célját képező bűncselekmény elkövetésében,
– csupán egyetlen bűncselekményt (részcselekményt) megvalósítva, miközben
– a szervezet kialakult hierarchiájában akár részt sem vesz és a további elkövetőkkel
– konspiratív kommunikációt nem folytat,
feltéve, hogy tudata a Btk. értelmező rendelkezései között meghatározott e tárgyi ismérveket, illetve az ezeknek megfelelően életbeli tényeket átfogja (4/2005. Büntető jogegységi határozat II. pont).
- [127]Az irányadó tényállás pedig az I. r. és a II. r. terheltet érintő e következtetés levonására szilárd alapul szolgál. Mivel az I. r. terhelt az ítéleti tényállásban írtak szerint a II. r. terhelttel közös előzetes megállapodása alapján maga építette ki és irányította a fizetendő áfa csökkentését célzó fiktív cégláncolatot, ezért a szervezet a tevékenységének fogalmilag nem lehetett olyan lényeges eleme, amelyről nem rendelkezett tudomással. Ugyanez igaz az elsőfokú ítélet [12] bekezdésében írtak

szerinti előzetes megállapodás másik részére, a II. r. terhelte is. Ha a tényállásban írtak szerint a terhelte társai tevékenységének minden lényeges részletét (a számlázási láncban résztvevő cégek megalapítását, bankszámlanyitást, átutalási tranzakciókat, készpénz-felvételeket stb.) az I. r. terhelte irányította, és utasításait a II. r. terhelte közvetítette, úgy minden olyan ténybeli körülményről szükségképpen tudomást szereztek, amelyek lefedik a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott ismérveit. Azaz, az egyes utasítások kiadása és továbbítása pontosan az áfafizetési kötelezettség mérséklését, illetve e tevékenység leplezését szolgáló, a konspiratív működés követelményeinek is eleget tevő, hierarchikus irányítás alatt álló cégháló kiépítését célozta.

[128]Előzetes megállapodásuk és a kiadott (közvetített) utasítások révén tehát az I. r. és a II. r. terhelte ismereteinek értelemszerűen ki kellett terjednie arra, hogy a hosszabb időszakot átívelően végrehajtani célzott bűncselekmény megvalósításában nagyobb számú elkövető vesz részt, és e nagyobb számú elkövető magatartását a cél realizálása érdekében maguk irányították, így kiépítve a felelősségre vonás elkerülése érdekében a cselekményük leplezésére szolgáló céghálót.

[129]Mindezek alapján az alapügyben eljáró bíróságok helyes anyagi jogi következtetést levonva jutottak arra a következtetésre is, hogy a felülvizsgálati indítványokkal érintett terheltek tekintetében a bünszervezetben elkövetés elbíráláskor hatályos büntető törvényben felsorolt fogalmi elemei is teljesültek, ezért ezen az alapon a Btk. 2. § (2) bekezdésének alkalmazása nem volt indokolt. Következésképpen, a cselekmények minősítése és a joghátrány kiszabása is törvényesen történt a Btk. 2. § (1) bekezdésének szabályai mentén.

[130]Ebből következően az I. r. terhelte és a II. r. terhelte védője egyaránt alaptalanul hivatkozott felülvizsgálati indítványában a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba*) alpont – helyesen – második fordulatában foglalt felülvizsgálati ok beálltára.

[131]A kifejtett érvek mentén a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – az I. r. terhelte és a II. r. terhelte védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. r. és a II. r. terhelte tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.1.328/2022/13.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

33I. Az elévülés joghatása nem szerződésen alapul, ezért az elévülésre nem a felek közti jogviszony keletkezésekor hatályban volt jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni, hanem az igény keletkezésekor hatályos rendelkezések irányadók.

II. A villamosenergia-vásárlási szerződésből eredő polgári jogi igényekre vonatkozó speciális elévülési időt a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igényre nem lehet alkalmazni, mert az önálló kötelmen és nem szerződésen alapuló alanyi jog érvényesítését jelenti [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 324. §, 361. §; 2007. évi LXXXVI. törvény (VET) 62. § (8) bek., 63. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perrel érintett településen 2010 februárjában korszerűsítés következtében 26,016 kW teljesítményről 9,216 kW teljesítményre csökkent a közvilágítási lámpatestek fogyasztása. A közvilágítási fogyasztási helyekre a felhasználó felperes és a kereskedő Áramszolgáltató Nyrt. között 2010. december 20-án teljes ellátás alapú, profil elszámolású villamosenergia-vásárlási szerződés jött létre. A szerződésben a felek abban is megállapodtak, hogy a kereskedő átvállalja a felperes hálózathasználati szerződése alapján fennálló általános rendszerhasználati díjfizetési kötelezettségét és a teljesített díjakat havonta a kereskedelmi szerződés alapján fizetendő díjakkal egy számlában érvényesíti.
- [2] A számlázási nyilvántartásban nem állították át a lámpatestek fogyasztását, így a közvilágítás számlázása 2019. év végéig 26,016 kW teljesítményérték alapján történt. A felperes 2020. január 6-án értesítette a villamos energia kereskedelmi engedélyes Energiakereskedő Kft.-t, hogy a közvilágítás körében megkötött szerződéses jogviszonyban téves adatok alapján történt a számlázás. A Kft. ezt követően 36 hónapra számlahelyesbítést végzett és 9 471 925 forintot megtérített a felperesnek.
- [3] A felperes és az Energiakereskedő Kft., valamint a villamos energia elosztói engedélyes Hálózati Kft. között fogyasztóvédelmi eljárás volt folyamatban. A Fogyasztóvédelmi Hivatal megállapította, hogy a teljesítmény csökkenés nyilvántartásba vételének és ennek megfelelő számlázási adatok továbbításának elmaradása nem róható a Hálózati Kft. terhére. A Hálózati Kft. és az Energiakereskedő Kft. a villamosenergiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: VET) 60. § (3) bekezdése és 63. § (3) bekezdése szerinti elévülési idő figyelembevételével jogszerűen határozta meg a számlakorrekcióval érintett elszámolási időszakot 2017. június 1. és 2019. november 30. közötti időszakra.

- [4] Az Energiakereskedő Kft. 2022. szeptember 30. napjával beolvadással megszűnt, jogutódja az alperes.

A kereset és az azzal kapcsolatos védekezés

- [5] A felperes jogalap nélküli gazdagodás címén 8 709 877 forint megfizetése iránt keresetet terjesztett elő. Előadta, hogy 1 819 259 forintra azért tart igényt, mert az alperes jogelődje a VET szerinti hároméves elévülési időt megtartva 36 hónap helyett csak 30 hónapra térítette vissza a jogosulatlanul beszedett díjat. A további 24 hónapra jogosulatlanul beszedett 6 890 618 forint visszatérítését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:22. § (1) bekezdése szerinti ötéves elévülési idő alkalmazásával követelte.
- [6] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta a kereset jogalapját, valamint arra hivatkozott, hogy a felperes követelése elévült, mivel az igény megnyílásakor két év volt a VET-ben szabályozott elévülési idő.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A jogvitát a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) rendelkezései alapján bírálta el. A BH 1997.483. számú eseti döntésre utalással rámutatott, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályai csak akkor alkalmazhatók, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális szabályok alapján nem bírálható el. A jelen esetben a peres felek között szerződéses jogviszony állt fenn. A Ptk.-ban szabályozott általános ötéves elévülési idő nem alkalmazható, mert a VET 63. §-ának 2018. december 18-án hatályos (3) bekezdése szerint a villamosenergia-kereskedő és felhasználó közötti energiavásárlási szerződésből eredő polgári jogi igények két év alatt évülnek el. A speciális elévülési idő figyelembevételével a felperes nem igényelhet további visszafizetést.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével megváltoztatta az elsőfokú ítéletet és helyt adott a keresetnek.
- [9] Indokolása szerint a feltárt tényállás alapján megállapítható volt, hogy tipikusan tartozatlan fizetés történt, amelyre függetlenül attól, hogy a felek között szerződés jött létre, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai az irányadók. A felek szerződése egyértelműen tartalmazza, hogy a felperes fizetési kötelezettsége 9,216 kW teljesítmény után áll fenn, tíz éven keresztül azonban 26,016 kW teljesítmény után fizette meg a tévesen kiállított számlák alapján az áramdíjat. A BH 1997.483. számú eseti döntés nem zárja ki a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását a szerződéses jogviszonyokban, csupán arra mutat rá, hogy e másodlagos (szubsidiárius) szabály alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a jogvita a

- felek jogviszonyára irányadó speciális előírások alapján nem bírálható el. A Kúria Pfv.IX.20.324/2007/5. számú határozatában foglaltakra is figyelemmel megállapítható volt, hogy az alperes jogelődje jogalap nélkül gazdagodott a felperes terhére, nem szolgáltatva azt a mennyiségű áramot, amelynek a díját megkapta.
- [10] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes által érvényesített követelés elévülésére az általános ötéves elévülési időt kell alkalmazni. A VET 63. § (3) bekezdésében szabályozott speciális elévülési idő azért nem irányadó, mert nem volt hatályban a felek szerződésének létrejöttékor. Az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak, miért a 2018 decemberében hatályos VET szerinti elévülési időt vette figyelembe. Az alperes álláspontjával szemben nem az igény keletkezése kori, hanem a jogviszony keletkezésekor hatályban volt jogszabályi rendelkezések az irányadók. A VET 2011. október 1-jétől szabályozt speciális elévülési időt a villamosenergia-vásárlási szerződéseknel. A per tárgyát képező szerződés azonban 2010. december 20-án jött létre, ezért a régi Ptk.-ban szabályozott ötéves elévülési idő vonatkozik rá. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdéséből, 33. § (1) bekezdéséből következően a VET 2011. október 1. napjától hatályos 63. § (3) bekezdése szerinti elévülési időt a 2011. október 1. után keletkezett jogviszonyokra lehet csak alkalmazni. A VET 2010. december 20-án hatályban volt 62. § (8) bekezdése a villamosenergia-vásárlási szerződésre a Ptk. szabályait rendelte alkalmazni. Speciális rendelkezés hiányában tehát a jelen esetben a Ptk. szerinti elévülési időt kellett figyelembe venni. A felperes ezért a hibás számlázás észlelését megelőző öt évre megalapozottan érvényesítette az alperessel szemben jogalap nélküli gazdagodás címén az általa megfizetett áramdíj visszakövetelésével kapcsolatos igényét
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [11] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítéletet helybenhagyó határozat hozatalát kérte.
- [12] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 205. § (1), (2) bekezdését, 216. §-át, a 324. § (1) bekezdését, a 325. § (1) bekezdését, a 326. § (1) bekezdését, a 361. § (1) bekezdését, a VET 63. § (3) bekezdését, a 177. § (4) bekezdését, valamint a Jat. 15. § (1) bekezdését, valamint a (2) bekezdés a), b) pontját.
- [13] Előadta, hogy a 2010. decemberi villamosenergia-vásárlási szerződés egy év határozott időre jött létre. A szerződés 2. pontja tartalmazza: ha a felek a szerződés lejártát megelőző legalább harminc nappal írásban nem jelzik a másik fél felé, hogy nem kívánják meghosszabbítani, úgy a szerződés hatálya a tárgyév fordulónapján egy évvel automatikusan meghosszabbodik. Ez alapján a felek közötti szerződés évenkénti meghosszabbítással 2019. december 31-ig hatályban volt.
- [14] A régi Ptk. 361. § (1) bekezdésének megsértésével kapcsolatban rámutatott: a jelen esetben a túlfizetés kapcsán szerződéses jogvita áll fenn. A felperes közel tíz éven keresztül 26,016 kW teljesítmény után fizette meg a tévesen kiállított számlák alapján az áramdíjat, amelyet a felek a jogszabályoknak megfelelően számlakorrekció útján rendeztek. A BH 1997.483. számú és a BH 2010.333. számú eseti döntések kimondják, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális előírások alapján nem bírálható el, továbbá csak annyiban, amennyiben a vagyonegységeltetésre a szerződéses jogviszony nem adott jogalapot és az indokolatlanul előállott gazdagodás a szerződésszegés szabályai alapján nem orvosolható. Márpedig a jelen esetben a szerződéses szabályok [főként a szerződés részét képező általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ÁSZF) 7. pontja] és a jogszabályi keretek között is lehetőség volt elszámolásra, a számlázásra és díjfizetésre vonatkozó szabályok alkalmazásával a túlfizetés rendezésére is. Mivel a túlfizetés elszámolása és a számlák helyesbítése a szerződés keretén belül megvalósítható volt, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai elsősorban nem alkalmazhatók, másodsorban az alkalmazásuk szükségtelen. A klasszikus túlfizetések jogalap nélküli gazdagodásként történő értelmezése és alkalmazása a speciális iparági szabályok alóli olyan szükségtelen kimentést tenne lehetővé, amely a VET megalkotásakor nem volt cél. A Kúria Pfv.IX.20.324/2007/5. számú határozatának téves értelmezése vezetett oda, hogy a másodfokú bíróság a túlfizetést a szerződés kereteit meghaladó vagyoni szolgáltatás-ellenszolgáltatás körében értelmezte.
- [15] Az alperes a régi Ptk. 205. §-a, 216. §-a, a 324. § (1) bekezdése, a 326. § (1) bekezdése sérelmével kapcsolatban kiemelte, hogy az elévülés nem a szerződéskötéskor, hanem akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. A felperes perben érvényesített követelései a 2015. és 2016. években a havi számlafizetésekre figyelemmel havonta váltak esedékessé. A másodfokú bíróság jogsértő jogértelmezéssel kötötte az esedékesség időpontját a szerződéskötés időpontjához és az akkor hatályban lévő jogszabályokhoz, amely az éves újrakötésekre és az elévülés jogi természetére figyelemmel a Jat. 15. §-ára hivatkozással sem helytálló.
- [16] Az alperes rámutatott, hogy amennyiben az elévülés jogszabályon alapul, úgy az a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján akként válik a felek szerződésének részévé, hogy abban nem kell megállapodniuk. A szerződés meghosszabbításai alkalmazásával a régi Ptk. 205. § (2) bekezdésére, a 216. § (2) bekezdésére figyelemmel az időközi jogszabályváltozások által kötelezően szabályozott és rendezett elévüléssel kapcsolatos előírások automatikusan a meghosszabbított (így lényegében évente újrakötött) szerződés részévé váltak. A másodfokú bíróság azzal, hogy figyelmen kívül hagyta az éves meghosszabbításokat és újrakötéseket, valamint azzal, hogy nem az igény, hanem a jogviszony keletkezésekor hatályban volt jogszabályi rendelkezéseket alkalmazta, megsértette az elévülés szabályait. A követelés esedékessé válásának időpontjában a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése és a VET 177. § (4) bekezdése alapján a perbeli elévülésre a VET 63. § (5) [helyesen: (3)] bekezdésének rendelkezései az irányadók. Ezt a gyakorlatot erősítette meg többek között a Kúria EBH2003. 953. számon közzétett határozata.

[18] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[19] A Pp. 413. § (1) bekezdése és a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.

[20] A felülvizsgálat a fellebbezés alapján meghozott jogerős ítélet jogkérdésben állított hibájának az orvoslására szolgáló rendkívüli perorvoslat. A Kúria következetes gyakorlata szerint a jogerős ítélet csak olyan kérdésben, olyan jogi állásponttal összefüggésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (BH 1995.163.; BH 1996.372.; Kúria Pfv.V.20.797/2016/11., megjelent: BH 2017.232.). A felülvizsgálati kérelmet nem lehet olyan körülményre alapítani, amelyre a fél az első- és a másodfokú eljárás során nem hivatkozott (EBH 2002.653.).

[21] Az alperes a per korábbi szakaszában nem tett tényállítást és nem alapított anyagi jogi kifogást a villamosenergia-vásárlási szerződés újrakötésére, a felülvizsgálati kérelmében viszont a régi Ptk. 205. § (1), (2) bekezdése, 216. §-a, a Jat. 15. § (1) bekezdése, (2) bekezdés a), b) pontja megsértését ezzel kapcsolatban állította. A hivatkozott jogszabálysértéseket az előbbieken kifejtettek miatt a Kúria érdemben nem vizsgálhatta.

[23] Az alperes a rendkívüli perorvoslatát megalapozó jogszabálysértést abban határozta meg, hogy a másodfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodás szabályait alkalmazta a felek túlfizetés rendezésére alkalmas szerződéses jogviszonyára, és a VET-ben szabályozott speciális elévülési idő helyett a Ptk.-ban szabályozott elévülési időt vette irányadónak a felperes igényérvényesítésére.

[24] A szerződéses partner rovására előállott gazdagodást a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazásával akkor lehet rendezni, ha a vagyontelodásra a szerződéses jogviszony nem ad jogalapot, illetve a szerződésszegés szabályai alapján sem orvosolható az igazolatlanul előállt gazdagodás (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.403/1996/4., megjelent: BH 1997.483.; Kúria Pfv.V.21.682/2018/8.). Az alperes az eljárás korábbi szakaszaiban nem hivatkozott arra, hogy a gazdagodás a felek szerződése alapján orvosolható. Nem tárta fel a villamosenergia-vásárlási szerződés erre vonatkozó szabályait. A jogalap nélküli gazdagodáson alapuló igényérvényesítést azért vitatta, mert van szerződéses jogviszony a felek között az elszámolással érintett villamos energia díjra kiterjedően. A felülvizsgálati kérelemben hívta fel először az ÁSZF 7. pontját, de még itt sem jelölte meg azokat a konkrét szerződéses rendelkezéseket, amelyek a jelen esetre jogokat és kötelezettségeket határoznak meg a túlszámlázás elszámolására.

[25] Az alperesnek a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont bc) alpontja alapján már az ellenkérelemben elő kellett adnia a védekezését – ideértve az anyagi jogi kifogást is – megalapozó tényeket és az azokat alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, illetve bizonyítási indítványokat. Arra utaló tényeket, bizonyítékokat

nem adott elő, hogy a felek között a túlfizetés kapcsán szerződéses jogvita áll fenn, és hogy ez alapján az esetleges szerződésszegés miként orvosolható: a villamosenergia vásárlási szerződés milyen rendelkezésekkel teszi lehetővé a túlfizetés rendezését. A szerződéses jogviszony fennállására történt hivatkozása önmagában nem zárta ki, hogy az irányadó tényállás alapján a másodfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodás szabályait alkalmazza. A jogerős ítélet a rendelkezésre álló peradatokra tekintettel nem sérti a régi Ptk. 361. § (1) bekezdését, a felülvizsgálati kérelemben először hivatkozott tényeket pedig a Kúria nem vehette figyelembe.

[26] A VET 63. § (3) bekezdésében meghatározott elévülési idő a villamosenergia-vásárlási szerződésből eredő polgári jogi igények elévülésére vonatkozik. A felperes elbírálandó igénye viszont a jogalap nélküli gazdagodás (rég Ptk. 361. §) szabályain alapul. A jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igény nem szerződésből eredő igény, mivel nem szerződésen alapuló alanyi jog érvényesítését jelenti. A másodfokú bíróság ezért nem követett el jogszabálysértést, amikor nem a VET hivatkozott rendelkezésében megállapított elévülési időt alkalmazta a jogalap nélküli gazdagodásból mint önálló kötelemből eredő perbeli igény érvényesítésére.

[27] A VET 62. § (8) bekezdése akként rendelkezik, hogy a villamosenergia-vásárlási szerződésre – amennyiben a VET és a termékfelelősségre vonatkozó külön törvény eltérő rendelkezést nem tartalmaz – a Ptk. rendelkezései irányadók. Az elévülés joghatása nem a felek szerződésén alapul, ezért téves a másodfokú bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az elévülésre a felek közötti jogviszony keletkezésekor hatályban volt jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni. Az elévülés az időmúlás anyagi jogi joghatása, amit az igény keletkezésekor hatályos jogszabályok határoznak meg. A jogalap nélküli gazdagodásra a régi Ptk. 324. §-a az elévülési időt öt évben állapítja meg. A régi Ptk. 326. § (1) bekezdése alapján pedig az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. A másodfokú bíróság e jogszabályi rendelkezések alkalmazásával azt helytállóan állapította meg, hogy a felperes követelése nem évült el.

[28] A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfy.I.30.124/2023/7.)

34 A garanciaszervezet kezességvállalásának tartalma megegyezik a garanciavállaló nyilatkozat tartalmával, az általa vállalt személyi biztosíték mégis a kezesség, amelyre a speciális jogszabályok és a szerződés által nem szabályozott kérdésekben a Ptk.-nak a kezességre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni [272/2014. (XI. 5.) Korm. rend. 3. § (1) bek., 54. pont, 75. § (1)–(2) bek., 83. § (1) bek., 1. melléklet 82., 83.1., 85., 88.4., 89.1–2., 90.1–2., 91.1–2.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:2. § (2) bek., 6:2. §, 6:59. § (2) bek., 6:416–417. §, 6:431–432. §; 2013. évi CCXXXVII. törvény 3. § (1) és (3) bek., 7. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A támogató által kiadott felhívás alapján a kedvezményezett támogatási kérelmet nyújtott be. A támogató ezt támogatásra alkalmasnak minősítette és támogatói okiratba foglalva rendezte a támogatás felhasználását. E szerint a támogatás tárgya a projekt elszámolható költségeinek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból és hazai központi költségvetési előirányzatból vissza nem térítendő támogatás formájában történő finanszírozása volt.
- [2] A kedvezményezett 2019. augusztus 7-én 208 668 553 forint előleg (a továbbiakban: előleg) kifizetésére vonatkozó kérelmet nyújtott be, amelyhez csatolta az alperes által 2019. július 24-én kiállított kezességvállaló nyilatkozatot (a továbbiakban: alperesi jognyilatkozat). Ebben az alperes visszavonhatatlan, önálló fizetési kötelezettséget vállalt a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) alapján a kedvezményezett által az alperesi jognyilatkozatban meghatározott kötelezettség teljesítéséért, amennyiben a felperes felszólítására annak a kedvezményezett bármely okból nem tesz eleget (1.). A kötelezettség típusa a beruházási támogatásokhoz kapcsolódó előleg visszafizetési kezesség (2.). A kezességvállalás a kedvezményezett 2019. július 24. és 2021. július 24. között keletkezett, az előleggel megegyező összegű kötelezettségére érvényes: a kezesség kezdő időpontja a jognyilatkozat kiadásának (alírástól) napja, a kezesség lejártának időpontja 2021. július 24. (3.). Az alperes feltétel nélkül kötelezettséget vállalt arra, hogy a felperes által szabályszerűen aláírt első írásbeli felszólítása – az alapjogviszony vizsgálata nélkül – a kézhezvételtől számított 15 banki munkanapon belül a felperes fizetési felszólításban rögzített számlájára megfizeti a felperes által megjelölt, maximálisan a 3. pontban megjelölt összeget, amennyiben a felperes az írásbeli felszólításban nyilatkozik arról, hogy az alapjogviszony kötelezettje nem teljesítette a fizetési vagy egyéb, a pályázati dokumentációban előírt kötelezettségét (4.). Ha az alperes a felperes írásbeli felszólítására részfizetést teljesít, a lehívott összeggel a kezesség összege automatikusan csökken, továbbá a kezességvállaló nyilatkozat nem átruházható (5.).
- [3] A felperes az alperesi jognyilatkozat alapján az előleget megfizette a kedvezményezettnek.
- [4] A felperes 2021. március 29-én felhívta a kedvezményezettet a kezesi nyilatkozatként megjelölt alperesi jognyilatkozat meghosszabbítására vagy cseréjére, valamint erről tájékoztatta az alperest is. A kedvezményezett a felhívásban foglaltaknak határidőben nem tett eleget. A felperes az erre figyelemmel bejelentett szabálytalansági gyanú kivizsgálását 2021. július 2-án szabálytalanság történt megállapítással lezárta (a továbbiakban: szabálytalansági döntés). Ebben kötelezte a kedvezményezettet az előleg visszafizetésére vagy a biztosíték meghosszabbítására vagy cseréjére a szabálytalansági döntés kézhezvételét követő nyolc napon belül, de legkésőbb 2021. július 9-ig azzal, hogy ezek hiányában a felperes a kezesi

nyilatkozatként megjelölt alperesi jognyilatkozat érvényesítése érdekében intézkedik. A szabálytalansági döntést a kedvezményezett által bejelentett állandó meghatalmazott részére kézbesítették, a kézbesítési vélelem 2021. július 12-én beállt.

- [5] A felperes 2021. július 21-én igénybejelentést nyújtott be az alpereshez a kezesi biztosíték érvényesítése érdekében. Az alperes a teljesítést megtagadta, mert a kedvezményezettel kötött együttműködési megállapodást 2021. június 15-én felmondta, így az abban vállalt kötelezettsége 2021. július 1-jén megszűnt, továbbá a felperes képviselői nem igazolták szabályszerűen képviselői minőségüket. A felperes igénybejelentését 2021. augusztus 24-én megerősítette csatolva hozzá az aláírók képviseleti jogosultságát igazoló okiratokat.

A kereset és az alperes védekezése

- [6] A felperes 208 668 553 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [7] Indokolása szerint az alperes kötelezettsége elsődlegesen a Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *d*) pontja szerinti garanciaszervezet által vállalt kezességen, másodlagosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:431. § (1) bekezdésében szabályozott garanciavállaláson, harmadlagosan a Ptk. 6:416. § (1) bekezdése szerinti kezességen alapul.
- [8] Az alperes kérte a kereset elutasítását.
- [9] Indokolása szerint egyoldalú jognyilatkozata alapján nem jöhetett létre kezesség. Vitatja a kezességi szerződés érvényességét az alakiságra vonatkozó előírások megsértése miatt. Álláspontja szerint garanciavállaló nyilatkozaton alapuló biztosítékot sem nyújthatott, mert tevékenységi engedélye nem terjedt ki arra. A felperes nem jogosult a biztosíték érvényesítésére az egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek egyes rendelkezéseinek veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 551/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veszélyhelyzeti Korm. rendelet) 17. §-a alapján. A kedvezményezettel kötött együttműködési megállapodását a felperes igényérvényesítését megelőzően felmondta, továbbá a felperes által közölt lehívás sem volt szabályszerű. Az igénybejelentés időelőtti volt, mert megelőzte a szabálytalansági döntés jogerejét, továbbá a lehívott összeg 10%-a lett volna csak érvényesíthető a 907/2014/EU rendelet (a továbbiakban: EU rendelet) 23. cikke alapján.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [11] Az elsőfokú bíróság a keresetlel kapcsolatos indokolása szerint a Ptk. 6:416. §-a a kezességet szerződésként szabályozza. A Korm. rendelet 83. §-a csak felsorolja a nyújtható biztosítékokat, de abból nem következik, hogy a kezesség egyoldalú nyilatkozattal is létrejöhetne. Ez nem következik a Korm. rendelet 1. mellékletét képező egységes működési kézikönyv (a továbbiakban: egységes működési kézikönyv) 89.2. pontjából sem. A Korm. rendelet nem szabályozza a garanciaszervezet által nyújtott kezesség létrejöttét, a Ptk. 6:2. §-a alapján viszont egyoldalú nyilatkozatból csak jogszabályban meghatározott esetekben

- keletkezhet kötelem. A Korm. rendelet eltérő rendelkezése hiányában a Ptk. alapján a kezesség létrejöttéhez írásbeli szerződés szükséges, egyoldalú nyilatkozattal nem lehet kezességet vállalni. Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) alapján az alacsonyabb szintű jogszabály egyébként sem lehetne ellentétes a Ptk. rendelkezéseivel.
- [12] A másodlagos keresettel kapcsolatban kiemelte, hogy az alperesi jognyilatkozat tartalma alapján megfelel a garanciavállalás jogszabályi kritériumainak (Ptk. 6:431. §). Nem lehet eltekinteni ugyanakkor attól, hogy a Korm. rendelet különbséget tesz a kezességvállaló és a garanciavállaló nyilatkozat között. Az alperes nem hitelintézet, hanem pénzügyi vállalkozás, amely tevékenységi engedélye szerint csak kezességvállalásra jogosult, garanciavállalásra nem. Az alperesi jognyilatkozatot így kezességvállalásként kellett értékelni. Az egységes működési kézikönyv 83.1. a) pontja szerint a pénzügyi vállalkozás által kibocsátott garancia nem is fogadható el. Mindezek alapján a másodlagos keresetet alaptalannak ítélte. Megjegyezte azonban, a Korm. rendelet azon elvárása, hogy a garanciaszervezet által vállalt kezesség feleljen meg a garanciavállalás tartalmi és formai követelményeinek, nem azt jelenti, hogy azt garanciavállalásként lehetne minősíteni, hanem inkább azt hivatott biztosítani, hogy ugyanolyan erős biztosítékul szolgáljon, mint egy garanciavállalás.
- [13] A fentiek alapján az alperesi jognyilatkozatot a Ptk. szerinti kezesség körében értékelte, és a harmadlagos keresettel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, nem volt megállapítható, hogy azt a felperes írásban elfogadta. Ráutaló magatartással ez nyilvánvalóan megtörtént az előleg kifizetése miatt, az írásbeliség hiánya folytán azonban a kezességi szerződés érvénytelen, az alperes részéről pedig nem történt teljesítés, így a semmisség orvoslása sem valósult meg [Ptk. 6:94. § (1) bekezdés]. A felperes nyilatkozatait a kedvezményezettnek címezte, ezért azokat nem lehet a kezességvállalás írásbeli elfogadásának tekinteni. A fennálló érvénytelenségi ok miatt a harmadlagos keresetet is alaptalannak ítélte, azonban utalt arra, hogy a Veszélyhelyzeti Korm. rendelet 17. §-a alapján a perbeli igény a kezesi nyilatkozat lejártát megelőzően nem is volt érvényesíthető.
- [14] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és kötelezte az alperest 208 668 553 forint megfizetésére.
- [15] Indokolása szerint a kereset a rendelkezésre álló adatok alapján elbírálnak volt, így nem volt lehetőség az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére. Azt helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Korm. rendelet 83. § (1) bekezdése szerinti garanciaszervezet által vállalt kezesség nem jelent külön biztosítéktípust, és nem következik belőle, hogy a kezesség egyoldalú nyilatkozattal is létrejöhetne. Ebben a körben, valamint a kötelmek és a kezességi szerződés létrejötte, továbbá az írásbeli elfogadás hiánya és az alaktság megsértéséből adódó érvénytelenség vonatkozásában utalt az elsőfokú ítélet helyes indokaira. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel az elsődleges kereset vonatkozásában rámutatott, hogy a Korm. rendelet szabályozása alapján a támogatási jogviszony a Ptk. 1:1. §-a szerinti polgári jogviszony, amelynek kereteit a közjogi szabályok teremtik meg a kötelem alanyaira és tárgyára nézve, a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése alapján azonban a Ptk. rendelkezései az irányadóak a Korm. rendelet szabályainak az értelmezésénél. A Korm. rendelet nem hoz létre önálló, atipikus biztosítéki formákat. A kezesség így nem jön létre önmagában a garanciaszervezet vállalása alapján. A kezességi szerződés írásbeli létrejöttének hiánya miatt az elsődleges és a harmadlagos kereset alaptalan.
- [16] A másodlagos kereset vonatkozásában osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a Ptk. 6:431. § (1) bekezdése alapján az alperesi jognyilatkozat tartalma alapján megfelel a garanciavállaló nyilatkozat jogszabályi kritériumainak. A jognyilatkozatok értelmezését a Ptk. 6:8. § (1) bekezdése szabályozza, amelynek bírói gyakorlata szerint az értelmezés során a nyilatkozattal elérni kívánt célt és a nyilatkozat teljes tartalmát, valamint a teljes tényállást, így a nyilatkozó akaratát felismerhetővé tevő körülményeket is értékelni kell. A perben vitás volt az alperes által tett kötelezettségvállalás jogi megítélése, de a jognyilatkozat tartalma nem, így az sem, hogy az előleg igénybevételéhez szükséges biztosíték rendelkezésre állása érdekében az alperes feltétel nélküli kötelezettséget vállalt arra, hogy a felperes írásbeli felszólítására – az alapjogviszony vizsgálata nélkül – megfizeti a felperes által megjelölt összeget. A garanciavállaló nyilatkozat és a garanciaszervezet által vállalt kezesség közötti, a Korm. rendelet által meghatározott, lényegében csak a kibocsátó személyére vonatkozó megkülönböztetésből nem következik, hogy az alperesi jognyilatkozat ne lenne garanciavállalásként értékelhető. A jognyilatkozatokat ugyanis elsődlegesen nem az elsőfokú bíróság által felsorolt szempontok – a Korm. rendelet szóhasználata, a jogszabályi környezet, a nyilatkozat megjelölése, valamint az alperes tevékenységi engedélyében írtak – alapján, hanem tartalmuk szerint kellett minősíteni. Még akkor sem a megnevezésnek van jelentősége, ha azt jogszabály tartalmazza figyelemmel arra, hogy a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése alapján a polgári jogviszonyokra vonatkozó jogszabályokat a Ptk.-ával összhangban kell értelmezni. A garanciavállaló nyilatkozat [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés a) pont] és a garanciaszervezet által vállalt kezesség [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés d) pont] között a tartalom és a forma tekintetében nincs eltérés. Az egységes működési kézikönyv 89.2. pontja ugyanis a kezesi nyilatkozat formai és tartalmi követelményei vonatkozásában visszautal a hitelintézet által kibocsátott garanciavállaló nyilatkozat szabályozására azzal az eltéréssel, hogy garanciavállaló nyilatkozaton kezesi nyilatkozatot, hitelintézeten pedig garanciaszervezetet kell érteni. A Korm. rendelet a két biztosíték lényegi tartalmát tehát azonosan határozza meg, közöttük csak a kibocsátó személye alapján tesz különbséget. Ha a biztosítékot hitelintézet, ezen belül nem pénzügyi vállalkozás adja, az a Korm. rendelet alkalmazásában garanciavállaló nyilatkozatként értelmezendő, ha garanciaszervezet, akkor kezességvállalásként. A Ptk. 6:416. § (1) bekezdése és a 6:417. § (1) bekezdése alapján a kezesség járulékos jellegű, a

- kezes a saját és a kötelezett kifogásait is érvényesítheti. A Ptk. 6:431. § (1) bekezdése és a 6:432. § (1) bekezdése alapján garancia esetén a törvény a járulékoság hiányáról rendelkezik, a garantőr kötelezettsége független az alapkötelezettségtől, a garantőr nem érvényesítheti a kötelezett kifogásait. Az egységes működési kézikönyv szabályozása alapján az a nyilatkozat volt biztosítékként elfogadható, amely kifejezett, visszavonhatatlan, önálló fizetési kötelezettségvállalást tartalmazott [83.1. b)] az alapjogviszony vizsgálata nélkül [83.1. e)]. Az alperes tehát a kötelezett kötelezettségétől független, feltétel nélküli kötelezettséget vállalt, az alapjogviszony vizsgálata nélkül vállalta a teljesítést a felperes fizetési felszólítására, így nyilatkozata tartalma szerint nem kezességnek, hanem garanciavállalásnak minősül. Erre utal a közösségi norma angol nyelvű szövege is. A lehívásra az alperesi jognyilatkozatnak megfelelően, szabályszerűen került sor, a felperes teljesítette az alperes által megszabott folyósítási feltételt. A képviselői minőség szükség esetén igazolható, aminek a felperes eleget tett, így az alperes alappal nem tagadhatta meg a fizetést.
- [17] Az alperesi jognyilatkozatot a Ptk. rendelkezései alapján garanciavállalásként kellett minősíteni függetlenül attól, hogy az alperes a közjogi normák alapján végezhetett-e ilyen tevékenységet. A Ptk. 6:95. §-a és annak bírói gyakorlata alapján, ha a jogszabály olyan tilalmat tartalmaz, amelynek sérelme csak az adott norma funkciójának betöltése érdekében jogellenes, és ezért külön szankciók kapcsolódnak hozzá, akkor nincs szükség a polgári jog semmisségi jogkövetkezményének az alkalmazására. Az alperes mint pénzügyi vállalkozás kizárólag kezességvállalásra volt jogosult, garanciavállalásra nem. A másodfokú bíróság ezért azt vizsgálta, hogy a jogszabályi rendelkezésekből, valamint azok céljából következik-e a kötelezettségvállalás érvénytelensége figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkére is. A Korm. rendelet éppen arra irányul, hogy a támogatási szerződések teljesítését, a támogatások megfelelő felhasználását, a jogsértések megakadályozását és a szerződésszegés jogkövetkezményeinek megvalósulását biztosítsa. A biztosíték erőssége miatt határoz meg olyan szabályokat, amelyek a biztosítéket adó személyre vonatkoznak, és nem teszik lehetővé feltétel nélkül mindenki számára biztosíték adását. A jogszabályok céljából így nem vezethető le, hogy az alperes kötelezettségvállalása érvénytelen lenne. Az alperes garanciavállaló nyilatkozatával a jogviszony érvényesen létrejött, amelyre alapítva a felperes megalapozottan érvényesíthet igényt.
- [18] A Veszélyhelyzeti Korm. rendelet 17. §-ával kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy az abban foglaltak kizárják a biztosíték érvényesíthetőségét, ugyanakkor az általa megjelölt és ismertetett közösségi jogi normákkal ellentétes az a tagállami jogszabályi rendelkezés, amely az e normákban felsorolt eseteken túl a biztosíték feloldását eredményezi. A Veszélyhelyzeti Korm. rendelet 17. §-a ilyen hatással jár, amelyre nyilvánvalóan nem irányulhatott a jogalkotó szándéka. A normakonfliktus feloldása érdekében ezért a másodfokú bíróság a kötelező és közvetlenül alkalmazandó EU rendelet alapján állapította meg, hogy fennáll az alperesi biztosíték érvényesíthetősége. Az alperes garanciavállaló nyilatkozatot tett, azt nem vonta vissza, így nem volt jelentősége a kedvezményezettrel kötött együttműködési megállapodás felmondásának. A garanciavállalás járulékoságának hiánya miatt a szabálytalansági döntésben megjelölt teljesítési határidő számítására hivatkozással az alperes nem tagadhatta volna meg a teljesítést. Az EU rendelet 23. cikke a perbelitől eltérő esetre írja elő a biztosítékek százalékos arányának megfelelő lehívását.
- [19] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a másodlagos keresetnek helyt adva marasztalta az alperest.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:8. § (1) bekezdését, a 3:97. § (1) bekezdését, a 6:431. § (1)–(2) bekezdését, a 6:2. § (2) bekezdését, a 6:95. §-át, a 6:108. §-át és a 6:426. §-át, az egységes működési kézikönyv 82. pontját, a 83.1. a) pontját, a 89.1. pontját, a 89.2. pontját, a 87. pontját, a 260.1–4. pontját és a 110.1–3. pontját, a Korm. rendelet 166. § (2) bekezdését, a 175. § (1) bekezdését, a 176. § (1)–(2) bekezdését, a 83. § (2) bekezdését, a 115. § (7) bekezdését és a 117. § (8) bekezdését, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 3. § (1) bekezdés g) pontját, a 3. § (3) bekezdését és a 7. § (1) bekezdését, az Alaptörvény 28. cikkét, a Veszélyhelyzeti Korm. rendelet 17. §-át, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 370. § (1) bekezdését.
- [26] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [33] Az alperes felülvizsgálati kérelmében állította, hogy a jogerős ítélet sérti az Alaptörvény 28. cikkét. A Kúria Pfv.V.21.965/2018/8. számú, BH 2020.324. számon közzétett határozatában a korábbi eljárási törvény alapján kifejtettek a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is irányadók (Kúria Pfv.I.20.612/2021/3. [26]): felülvizsgálatot jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni [Pp. 406. § (1) bekezdés], a felülvizsgálati kérelemben jogszabálysértést kell előadni [Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont], valamint a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértést vizsgálhatja [Pp. 423. § (1) bekezdés]. Az Alaptörvény R) cikk (1)–(2) bekezdéséből és a T) cikk (2)–(3) bekezdéséből következően az Alaptörvény a jogrendszer alapja, de nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértésként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel

- kell állást foglalnia a jogszabálysértésről. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvény 28. cikkét, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján. A Kúria ezért csak azt vizsgálhatta, hogy a másodfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkével összhangban értelmezte-e a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályi rendelkezéseket.
- [34] Mindezek alapján a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy az alperes garanciavállalására alapított, a másodlagos keresetet alaposnak ítéelő jogerős ítélet sérti-e a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályi rendelkezéseket.
- [35] Az alperes eljárási jogszabálysértésként a Pp. 370. § (1) bekezdésének a megsértését állította. Indokolása szerint a felek egyike sem hivatkozott az EU rendelet jogerős ítéletben feltüntetett rendelkezéseire, így a másodfokú bíróság megsértette felülbírálati jogkörének korlátait.
- [36] Az alperesi jognyilatkozatot kezességvállalásnak, a kezességi szerződést érvénytelennek és ezért a keresetet alaptalannak ítéelő elsőfokú bíróság ítélete [76] bekezdésében csak utalt arra, hogy a felperes a veszélyhelyzeti rendelkezésekre tekintettel érvényes kezességi szerződés esetén sem érvényesíthetett volna igényt az alperessel szemben a lehívás idején. A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróságnak ezzel az utalásával szemben arra hivatkozott, hogy a veszélyhelyzeti rendelkezések megítélése során figyelemmel kell lenni az uniós jogszabályok elsődlegességére, ezek között az EU rendelet szabályozására, amely nem ad felmentést a veszélyhelyzet idejére, és amely rendelkezés kötelezően alkalmazandó. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérő anyagi jogi álláspontja miatt az alperesi jognyilatkozatot érvényes garanciavállalásnak tekintette. A felperes fellebbezésében kért anyagi jogi felülbírálat keretében ezért olyan kérdésben is határozhatott, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve nem határozott [Pp. 369. § (3) bekezdés *e*) pont]. Ennek során az alperes ellenkérelmében hivatkozott Veszélyhelyzeti Korm. rendelet 17. §-át értelmezte az EU rendelet alapján. A másodfokú bíróság ezzel az ellenkérelmen és a fellebbezésen alapuló jogértelmezéssel nem sértette meg a Pp. 370. § (1) bekezdését.
- [37] Anyagi jogi döntése körében a másodfokú bíróság helyesnek ítélte az elsőfokú bíróságnak azokat a következtetéseit, hogy a Korm. rendelet és a Ptk. szabályozása alapján a garanciaszervezet által vállalt kezesség nem jelent külön, önálló, atipikus biztosítéktípust, a kezesség nem jöhet létre egyoldalú nyilatkozattal, az alperes kezességvállaló nyilatkozatát a felperes írásban nem fogadta el, a kezességi szerződés ezért az alaktság megsértése miatt érvénytelen, így a kezességre alapított elsődleges és harmadlagos kereset alaptalan ([28]–[32]). A jogerős ítéletnek ezeket a következtetéseit a felülvizsgálati kérelem nem támadta, így azok helyességét a Kúria sem vizsgálhatta. A Kúriának ezért elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes jognyilatkozatával a másodlagos kereset alapjaként hivatkozott garanciavállaló nyilatkozatot tett-e.
- [38] A kezesség és a garancia a kötelem teljesítésének személyi biztosítékai. Dologi biztosíték esetén a kötelezett csak meghatározott vagyontárgyat kockáztatja, ezzel szemben személyi biztosíték esetén teljes vagyonával felel. Az ebből eredő kockázatra figyelemmel a Ptk. speciálisan szabályozza a fogyasztó által vállalt kezességet (Ptk. 6:430. §) és a fogyasztó által vállalt garanciát (Ptk. 6:438. §). Ez utóbbi nem lehetséges, mert ha a garantőr fogyasztó, a garanciavállaló nyilatkozat készfizető kezességként érvényes. A személyi biztosíték nyújtására irányuló biztosítéki jogviszony a jogosult és a kezes (garantőr) között jön létre: kezesség esetén kezességi szerződéssel (Ptk. 6:416. §), garancia esetén garanciaszerződéssel vagy (egyoldalú) garanciavállaló nyilatkozattal (Ptk. 6:431. §). A Ptk. 6:431. §-a külön-külön kötelelkeletkezetítő tényként [Ptk. 6:2. § (1) bekezdés] határozza meg a garanciaszerződést és a garanciavállaló nyilatkozatot, így a garanciát szerződésként és egyoldalú nyilatkozatként is szabályozza. A felülvizsgálati kérelemben írtakkal szemben kötelem keletkezik ezért a garantőr garanciavállalásra irányuló egyoldalú jognyilatkozatából is, amelyre a kötelmek közös, a szerződés általános, továbbá a garanciaszerződés szabályait kell alkalmazni [Ptk. 6:2. § (2) bekezdés, Ptk. LXI. Fejezet].
- [39] A kezesség járulékos kötelezettség (Ptk. 6:417. §), annak tartalma és terjedelme a főkötelezettség mindenkor tartalmához és terjedelméhez igazodik. Ezzel szemben a garantőr kötelezettsége független a főkötelezettségtől, a garantőr nem más, hanem – a főkötelezett nemteljesítése esetén – saját kötelezettségét teljesíti, ezért nem hivatkozhat az alapjogviszony érvénytelenségére, a főkötelezett kifogásaira (Ptk. 6:432. §). A garantőr helyzete így veszélyesebb, mint a kezesé. A Ptk. a garancia önállóságából fakadó kockázatok miatt nem teszi lehetővé, hogy fogyasztó vállaljon garanciát, az ilyen jogviszonyt ezért minősíti át készfizető kezességgé (Ptk. 6:438. §). A kezesség törvényben meghatározott járulékosága azonban nem akadályozza meg a feleket abban, hogy – az őket megillető szerződéses szabadság alapján [Ptk. 6:59. § (2) bekezdés] – a kezességi szerződésben a törvénytől eltérően határozzák meg a kezest terhelő helytállási kötelezettség terjedelmét, időtartamát, esedékessé válásának idejét, feltételeit, a teljesítés módját. Ennek során lehetséges az is, hogy a kezességet eltávolítsák a biztosított követeléstől, ami a járulékoság és az önállóság elemeinek a keveredéséhez, a kezesség és a garancia közötti határvonal elmosódásához vezethet.
- [40] A támogatói okirat kibocsátásával létrejövő támogatási (alap)jogviszony polgári jogviszony [Korm. rendelet 75. § (1)–(2) bekezdés, 3. § (1) bekezdés 54. pont]. E polgári jogviszonyból eredő kötelem teljesítésének biztosítékait szabályozza a Korm. rendelet és az egységes működési kézikönyv. A Korm. rendelet 83. § (1) bekezdése szerint a támogatás visszafizetésének biztosítékai – egyebek mellett – a garanciavállaló nyilatkozat [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *a*) pont], a támogatást igénylő természetes személy tulajdonosának kezességvállalása [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *c*) pont], garanciaszervezet által vállalt kezesség

[Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *d*) pont], biztosítási szerződés alapján kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvény [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *e*) pont], valamint hitelintézet által kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvény [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *g*) pont]. A Hpt. szabályozása szerint pénzügyi szolgáltatás a kezesség és a garancia üzletszerű vállalása [Hpt. 3. § (1) bekezdés *g*) pont], amelyek csak felügyeleti engedéllyel végezhetők [Hpt. 3. § (3) bekezdés]. Azokat kizárólag pénzügyi intézmény végezheti [Hpt. 7. § (2) bekezdés], ami hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás lehet [Hpt. 7. § (1) bekezdés]. Az egységes működési kézikönyv szerint garanciavállalás alatt a Hpt. hatálya alá tartozó hitelintézet által adott garanciát kell érteni (82.). A garanciavállaló nyilatkozatnak pedig meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott követelményeknek, így annak, hogy pénzügyi vállalkozás által kibocsátott garancia nem fogadható el [83.1. *a*)]. Biztosítékként a garanciaszervezet kezességvállalása fogadható el (89.1.), a kezesi nyilatkozat formai és tartalmi követelményeire vonatkozóan pedig a 83.1.–87. pontokat (a garanciavállaló nyilatkozattal szemben támasztott követelményeket) kell alkalmazni azzal, hogy garanciavállaló nyilatkozaton kezesi nyilatkozatot, hitelintézeten garanciaszervezetet kell érteni (89.2.). Tartalmilag tehát a kezesi nyilatkozat és a garanciavállaló nyilatkozat megegyezik: a személyi biztosítékot nyújtó abban önálló fizetési kötelezettségvállalásról [83.1. *b*)], valamint az alapjogviszony vizsgálatának a hiányáról [83.1. *e*)] nyilatkozik. A 89.2. pont utaló szabálya alapján mindkét biztosítékra irányadó rendelkezés ugyanakkor, hogy a garanciavállaló nyilatkozatnak meg kell felelnie annak, hogy pénzügyi vállalkozás által kibocsátott garancia nem fogadható el (83.1. *a*) pont), továbbá, ha a hitelintézeti (garanciaszervezeti) minőséggel kapcsolatban kétség merül fel, meg kell vizsgálni a garanciavállaló nyilatkozatot (kezesi nyilatkozatot) kibocsátó engedélyét arra vonatkozóan, hogy milyen pénzügyi tevékenységeket végezhet (85.). Az e két biztosítékot meghaladó további két biztosítékot (a biztosítási szerződés alapján kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvényt, valamint a hitelintézet által kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvényt [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *e*) és *g*) pont]) az egységes működési kézikönyv – a garanciaszervezet kezességvállalásával (89.1–2.) megegyezően – úgy szabályozza, hogy meghatározza az adott személyi biztosítékot nyújtó személyét (90.1., 91.1.), a kötelezettségvállalás formai és tartalmi követelményei vonatkozásában pedig utal a garanciavállaló nyilatkozatra (90.2., 91.2.). Ezeket meghaladóan kezességet a támogatást igénylő természetes személy tulajdonosa is vállalhat [Korm. rendelet 83. § (1) bekezdés *c*) pont], de legfeljebb 150 000 000 forint összegig (egységes működési kézikönyv 88.4.).

- [41] A Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése értelmében e rendeletet az e rendelet hatálya alá tartozó programok támogatásokra vonatkozó, kötelezően alkalmazandó európai uniós jogi aktusokban foglalt eltérésekre,

továbbá egyéb iránymutatásokra figyelemmel kell alkalmazni és értelmezni. Az EU rendelet 45. cikke pedig kimondja, e rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban. Az uniós jog elsőbbségére tekintettel a Korm. rendeletben szabályozott biztosítékok minősítése, a jogszabályi rendelkezések értelmezése szempontjából különös jelentősége van az EU rendeletnek. Ennek (10) preambulum bekezdése rögzíti: az Unió mezőgazdasági rendeleteinek számos rendelkezése előírja egy meghatározott összegre szóló biztosíték nyújtását, amely összeg kifizetése egy adott kötelezettség nem teljesítése esetén válik esedékessé. A tapasztalat ugyanakkor azt mutatja, hogy a gyakorlatban ezt a követelményt nagyon eltérő módon értelmezik. Ezért az egyenlőtlen versenyfeltételek kiküszöbölése érdekében indokolt megállapítani a szóban forgó követelményre vonatkozó feltételeket.

- [42] Az EU rendelet biztosítékokról szóló IV. fejezete szerint ez a fejezet alkalmazandó minden olyan esetben, amikor az ágazati mezőgazdasági jogszabályok biztosíték nyújtását írják elő függetlenül attól, hogy a rendelkezések szövegében előfordul-e konkrétan a „biztosíték” kifejezés vagy sem. Az EU rendelet nem tesz egyértelmű különbséget a kezesség és a garancia között: 21. cikkében kizárólag a kezes szabályozva rögzíti, hogy a kezesnek írásbeli garanciát kell vállalnia [21. cikk (1) bekezdés] a minimálisan meghatározott tartalmi elemekkel [21. cikk (2) bekezdés]. Az EU rendelet szabályozása ugyanakkor jelentőséget tulajdonít az illetékes hatóság helye szerinti tagállam szabályozásának és a pénzügyi intézmények hatósági jóváhagyásának: a meghatározott összegről szóló csekket akkor lehet készpénzletétnek tekinteni, ha annak kifizetésére az illetékes hatóság helye szerinti tagállam által e célra elismert pénzügyi intézet vállal garanciát [19. cikk (3) bekezdés]; kezes csak olyan személy lehet, aki rendelkezik a biztosíték nyújtásának helye szerinti tagállam illetékes hatóságának a jóváhagyásával [21. cikk (1) bekezdés]. Az EU rendelet I. melléklete 2.D. ii. pontjában a tagállam kifizető ügynöksége kötelezettségévé teszi olyan eljárások kialakítását, amelyek biztosítják, hogy kizárólag azoktól a pénzügyi intézményektől fogadnak el garanciákat, amelyek megfelelnek a rendelet IV. fejezetében foglalt feltételeknek, és amelyeket a megfelelő hatóságok jóváhagytak [vö. 1. cikk (2) bekezdés *b*) pont].
- [43] Az EU rendelet szabályozásából következően a biztosítékot nyújtó személyének, valamint az általa végzett tevékenység tagállami hatósági jóváhagyásának (engedélyének) döntő jelentősége van: csak olyan pénzügyi intézménytől lehet biztosítékot elfogadni, amelyik a tagállami hatóság jóváhagyása alapján jogosult az adott biztosíték nyújtására. Az egységes működési kézikönyv éppen ezért szabályozza külön-külön a hitelintézet által kibocsátott garanciavállaló nyilatkozatot (82.), a garanciaszervezet kezességvállalását (89.1.), a biztosítási szerződés alapján kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvényt (90.1.) és a hitelintézet által kiállított – készfizető kezességvállalást tartalmazó – kötelezvényt (91.1.) adó személyét, mert az adott biztosítékot csak az ott

meghatározott – a tagállami hatóság jóváhagyása alapján az adott tevékenységre jogosult – személyi kör nyújthatja függetlenül attól, hogy a biztosítékok formai és tartalmi követelményére a garanciavállaló nyilatkozatra előírt szabályokat kell alkalmazni. Az egységes működési kézikönyv az uniós követelményeknek tesz eleget azzal, hogy a garanciavállalást a Hpt. hatálya alá tartozó hitelintézet által adott garanciaként definiálja (82.), és kifejezetten kizárja a pénzügyi vállalkozás által kibocsátott garancia elfogadásának a lehetőségét [83.1. a)]. Az EU rendelet, a Korm. rendelet és az egységes működési kézikönyv speciális szabályozása alapján, bár a garanciaszervezet kezességvállalásának tartalma megegyezik a garanciavállaló nyilatkozat tartalmával, de az általa vállalt személyi biztosíték a kezesség. Erre a kezességre a speciális jogszabályok és a kezességi szerződés által nem szabályozott kérdések vonatkozásában a Ptk.-nak a kezességre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, hiszen a fentiek szerint nem kizárt a kezességgel kapcsolatos olyan speciális (jogszabályi vagy szerződéses) rendelkezés, amely a kezességet eltávolítja a biztosított követeléstől. A Ptk. 1:2. § (2) bekezdése nem zárja ki az egyes polgári jogviszonyok speciális szabályozásának a lehetőségét, csak azt biztosítja, hogy e speciális normák értelmezése és alkalmazása ne kerüljön szembe a Ptk.-ával. A speciális jogszabályok, továbbá a szerződő felek (egyező akarattal) eltérhetnek a Ptk.-nak a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól [Ptk. 6:59. § (2) bekezdés]. Ebben a speciális szabályozási környezetben azonban nem a jognyilatkozat tartalom szerinti minősítésének van döntő jelentősége, hiszen a biztosítékot nyújtó személyét és az általa nyújtott biztosíték lényeges tartalmi elemeit is – az uniós joggal összhangban értelmezendő – jogszabály határozza meg. Az EU rendeletből és az ezzel összefüggő speciális nemzeti szabályozásból következően pedig a szabályozás célja, hogy a támogatások esetleges visszafizetését minden szempontból jogszerű, az uniós és a nemzeti jogszabályok által is elfogadható biztosítékok tegyék lehetővé. Az adott esetben az alperes pénzügyi vállalkozásként pénzügyi szolgáltatási tevékenysége körében csak kezesség vállalására volt jogosult, ennek megfelelően kezességvállaló nyilatkozatot tett, amit a jelen per megindulásáig mindkét fél kezességként nevesített. A fentiektől eltérő értelmezés – amely szerint az alperes által adható biztosíték szempontjából irreleváns, hogy milyen pénzügyi tevékenységre volt engedélye – ellentétes lenne a biztosítékok fentiek szerinti speciális szabályozásával és annak céljával.

- [44] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróságnak a garanciavállaló nyilatkozatra alapított másodlagos keresetet alaposnak ítéltő következtetése sérti a Ptk. 6:431. § (1) bekezdését, valamint az egységes működési kézikönyv 82., 83.1. a) és 89.1. pontját. A Kúria ezért a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és helyette a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján új határozatot hozott, amellyel az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [45] A fentiekből következően a felülvizsgálati kérelemben felsorolt egyéb jogszabályoknak az ügy elbírálásánál nem volt jelentőségük.

(Kúria Pfv.I.20.706/2023/10.)

35 **A tulajdonos és mások (a szomszédos ingatlan tulajdonosai) érdekeinek összemérése alapján foglalható állás abban a kérdésben, hogy a zavarás olyan mértékű-e, amelyet a sérelmet szenvedett fél még tűrni tartozik, vagy pedig mint szükségtelen zavarás birtokvédelmi igényt alapoz meg. A zavarás fennállása bizonyításra szoruló ténykérdés, a zavarás szükségtelenségének megállapítása a bíróság mérlegelési tevékenységét igénylő jogkérdés. Minden esetben egyedileg, valamennyi érintett érdekének figyelembevételével, az összes körülmény alapján kell azt megítélni, hogy a lakóingatlanok közelében felállított sportpálya használata sérti-e a lakóövezetben lakó tulajdonosoknak az ingatlanok zavartalan, a meglévő környezeti adottságok használatához fűződő érdekét olyan mértékben, hogy az meghaladja-e az általános tűrési küszöböt [1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) 75. §, 84 § (1) bek. a), b), e) pont, 100. §; 1952. évi III. törvény (régí Pp.) 206. § (1) bek.]**

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes tulajdonát képezi a C. belterület 2043/1. hrsz.-ú és a 2758/12. hrsz.-ú „kivett lakóépület” megjelölésű ingatlan. Az alperes mindkét ingatlanon játszótér, azon belül fém szerkezetű kerítéssel körbekerített – labdajátékra alkalmas – sportpályát létesített. Az I. rendű felperes a 2043/1. hrsz.-ú ingatlanon levő sportpályával (a továbbiakban: 1. sportpálya) szomszédos ingatlanon, a II. rendű felperes a 2758/12. hrsz.-ú ingatlan (a továbbiakban: 2. sportpálya) szomszédos társasház egyik harmadik emeleti lakásában lakik.
- [2] A felperesek a sportpályák használatával járó zaj zavaró hatása miatt többször fordultak az alpereshez, valamint a II. rendű felperes panaszt nyújtottak be az alapvető jogok biztosához. Az alapvető jogok biztosának az ügyre vonatkozó 2016. évi jelentésében tett javaslatára az alperes mindkét sportpályánál a nyitás és a zárás időpontját feltüntető táblát helyeztet ki. A nyitvatartási időt május 1-jétől augusztus 31-ig 9 órától 20 óráig, szeptember 1-jétől április 30-ig 9 órától 18 óráig korlátozta, továbbá megbízott egy személyt a 2. sportpálya nyitásával és zárásával.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] Az I. rendű felperes módosított keresetében az 1. sportpálya, a II. rendű felperes a 2. sportpálya tekintetében – kérte annak megállapítását, hogy a sportpályán folyó tevékenységből adódó folyamatos zajártalom szomszédként objektíve zavarja. Kérték az alperes kötelezését elsődlegesen a sportpályák lebontására, másodlagosan pedig eltiltását azok további használatától, illetőleg használatra történő átengedésétől, és ennek keretében az alperes kötelezését a sportpályák állandó fizikai lezárásához, illetve a használatuk kizárásához szükséges intézkedések megtételére (pl. zár vagy biztonsági őr igénybevétele). Kérték annak megállapítását is, hogy az alperes birtokháborító magatartásával megsértette a testi épséghez, az egészséghez, a

magánlakáshoz és a pihenéshez való személyhez fűződő jogaikat, emiatt az alperes kötelezését a jogsértés abbahagyására, eltiltását a további jogsértéstől és kötelezését a fémrács elbontására.

- [4] Az alperes a módosított keresetek elutasítását kérte. Állította, az alapvető jogok biztos ajánlásának megfelelően szabályozta a sportpályák nyitvatartását, biztosította az egyik zárhatóságát, gondoskodott a kerítés magasításáról és a kapura hálók felszereléséről is. Hangsúlyozta, a sportpályákat nem használják folyamatosan, azok használóinak a magatartásáért pedig nem tartozik felelősséggel.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság P.20.099/2018/74. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.488/2021/6. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [6] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletében megállapította: az alperes a tulajdonában lévő C. belterület 2043/1 helyrajzi számú „kivett lakóépület”, valamint a C., belterület 2758/12. helyrajzi számú „kivett lakótelep” megjelölésű ingatlanon folyó labdázó tevékenységből adódó zavaró zajártalommal birtokháborítást követett el, és megsértette az előbbivel az I. rendű felperes, az utóbbival a II. rendű felperes pihenéshez és a magánlakás sérthetlenségéhez fűződő személyiségi jogát. A bíróság az alperest mindkét ingatlan tekintetében kötelezte a jogsértés abbahagyására, és eltiltotta a további jogsértéstől. Kötelezte továbbá az alperest a sportpályák saját költségén történő elbontására és a jogsértés megszüntetésére oly módon, hogy azokon labdázó tevékenység a jövőben ne legyen folytatható (pl. a terület parkosítása). Ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította. A kiegészítő ítéletében az alperes számára hat hónapos határidőt határozott meg a sportpályák elbontására.
- [7] Az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a sportpályák használatából eredően a felperesek lakásában az 50 dB határértéket túllépő zajhatás keletkezik. Mivel az akusztikai szakértő által megállapított, a jogszabályban meghatározott határértéket meghaladó zajt minden esetben olyan szükségtelen zavarásnak kell tekinteni, amelynek túrésére, elviselésére senki nem kötelezhető, a felperesek megalapozottan kérték a birtokvédelem keretében a szükségtelen zavarás megszüntetését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 100. §-a és 188. § (1) bekezdése alapján.
- [8] Az elsőfokú bíróság jogértelmezése szerint a jogellenes zajhatás megfosztja a felpereseket az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdése, valamint a régi Ptk. 82. §-a által biztosított, a magánlakás sérthetlenségéhez és az otthon nyugalomához való joguktól, zavarja őket lakásuk autonóm használatában, abban, hogy zavartalanul meghatározott életfeltételeik kialakításának, gyakorlásának a rendjét. A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Zajrendelet) meghatározott zajszint túllépése jogellenes, mivel zavarja a felpereseket az otthoni

pihenésben, alvásban, lakásuk egyéb célú nyugodt használatában. Ezért a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapította a jogsértést, a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján kötelezte az alperest a jogsértés abbahagyására, továbbá eltiltotta a további jogsértéstől. A régi Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján rendelkezett a jogsértést megelőző állapot saját költségen való helyreállításáról és a sportpályák elbontásáról. A sportpályák megszüntetését oly módon tartotta célravezetőnek, hogy azokon a továbbiakban labdázó tevékenység ne legyen folytatható, ennek egyik lehetséges módja a terület parkosítása. Az egészséghez fűződő személyiségi jogsértéssel kapcsolatos keresetet viszont elutasította, mivel a felperesek nem bizonyították az ezzel kapcsolatos tényállításukat.

- [9] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy az alperes a testi és lelki egészséghez való jog biztosítása során önkormányzati feladatait csak úgy valósíthatja meg, hogy a sportolás és a testedzés ne sértse mások jogait, ne járjon mások szükségtelen zavarásával. Az akusztikai szakértő szakvéleménye szerint a zavarás szükségtelen jellege nem szüntethető meg, nincs annak kiküszöbölésére alkalmas, az országos és helyi építési szabályzatoknak és a statikai szabályoknak megfelelő technikai megoldás. A nyitvatartási idő korlátozásával, az esti, éjszakai zárva tartással, illetve annak fokozott ellenőrzésével a nyitvatartási időben történő labdázással járó zajhatások szükségtelen zavaró jellege, ennek folytán a sérelmes helyzet nem szüntethető meg. Ezért az elsőfokú bíróság a jogsértést megelőző állapot helyreállítása körében a labdázók elbontását rendelte el. Kiegészítő ítéletével az elbontás határidejét 60 napon határozta meg.
- [10] A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezett rendelkezéseit azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy mellőzte az alperes lebontásra kötelezése körében a terület parkosításának lehetőségére utalást.
- [11] A másodfokú bíróság rögzítette, fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett az elsőfokú bíróság ítéletének a felperesek egészséghez való személyhez fűződő jogának megsértésére alapított kereset elutasító rendelkezése.
- [12] A másodfokú bíróság megállapítása szerint a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatásnak megfelelően lefolytatta az előírt bizonyítást. A peres feleknek nem volt további bizonyítási indítványa, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésnek alapjául szolgáló ok nem áll fenn.
- [13] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy az alperes arra helytállóan hivatkozott, hogy mindenkinek joga van a testi és a lelki egészséghez, a rendszeres sportolás és testedzés támogatása pedig ezek érvényesülését szolgálja. A települési önkormányzat – így az alperes – törvényben előírt feladata a rendszeres sportolás lehetőségének biztosítása, a testedzés támogatása. A régi Ptk. 100. §-a azonban abszolút tilalmat határoz meg a tulajdonossal szemben a másokat szükségtelenül zavaró magatartások miatt. Ebből pedig arra következtetett, hogy a rendszeres sportoláshoz és testedzéshez fűződő közösségi érdek

- és egyéni jog, valamint ennek a jognak az érvényesüléséhez fűződő érdek nem helyezhető a mások szükségtelen zavarástól mentes életvitelhez fűződő joga elé. Az alperesnek úgy kell teljesítenie a rendszeres sportolás és testedzés támogatásával kapcsolatos feladatait, hogy az ne sértse mások jogait, azzal senkit ne zavarjon szükségtelenül.
- [14] A másodfokú bíróság indokolása szerint a Zajrendelet 3. § (1) bekezdése általános érvennyel mondja ki, hogy tilos a védendő környezetben veszélyes mértékű környezeti zajt vagy rezgést okozni. Ezért a rendeletben meghatározott határértékeket a megjelölt védendő területek és zajforrások tekintetében olyan abszolút értékeknek kell tekinteni, melyeket mindenki köteles tiszteletben tartani. A szabadidős zajforrások tekintetében a rendelet 1. melléklet 1. pontjában meghatározott határértékeket – az I. rendű felperes esetében nappal 06 és 22 óra között 50dB, éjjel 40 dB, a II. rendű felperes esetében 55 dB, illetve 45 dB – meghaladó zajterhelés elviselésére ezért a felperesek még időlegesen vagy alkalmanként sem kötelesek. Azt minden esetben olyan szükségtelen zavarásnak kell tekinteni, amelynek türésére senki nem kötelezhető.
- [15] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az akusztikai szakértő által megállapított zajhatást egyik fél sem vitatta, ezért az elsőfokú bíróság helyesen tekintette bizonyítottnak a határérték túllépést és annak mértékét. A Zajrendeletben meghatározott határértéket meghaladó erősségű zaj szükségtelenül zavarja a felpereseket a lakásuk rendeltetésszerű használatában. A felperesek emiatt a régi Ptk. 188. § (1) bekezdése alapján birtokvédelemre jogosultak, ennek keretében a régi Ptk. 192. § (2) bekezdése alapján követelhetik a szükségtelen zavarás megszüntetését.
- [16] A másodfokú bíróság – utalva az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdését értelmező alkotmánybírósági határozatokra [32/2013. (XI. 22.) AB határozat, 11/2014. (IV. 4.) AB határozat, 13/2016. (VII. 18.) AB határozat] – kiemelte, hogy a magánszféra kiterjed arra a térbeli szférára, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon), és lényegi fogalmi eleme, hogy oda mások ne hatolhassanak be. Ezért a lakás rendeltetésszerű használatának szükségtelen zavarása a birtokháborítás mellett a régi Ptk. 82. §-ában védett, a magánlakáshoz való személyhez fűződő jog – ezen belül az otthon nyugalomához fűződő jog – megsértésének is minősül. Megalapozza a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés *a)* -*b)* és *d)* szerinti jogkövetkezmények alkalmazását. Annak ugyanis a régi Ptk. 100. §-a alapján nincs jelentősége, hogy a felpereseket szükségtelenül zavaró zaj közvetlen előidézője nem az alperes, hanem a sportpályák használói.
- [17] A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint a régi Ptk. 100. §-ának alkalmazása során nincs helye az érdekek egybevetésének és mérlegelésének abban az esetben, ha egyértelműen megállapítható a zavaró hatás szükségtelensége, és nincs lehetőség a zavarás szükségtelen jellegének a kiküszöbölésére. Az alperes a 2022. június 16-i beadványában elfogadta a kiegészített szakvéleményt, amely szerint nincs olyan, az országos és helyi építési szabályoknak megfelelő műszaki megoldás, amellyel a sportpályákkal járó hanghatás a jogszabályban meghatározott határérték alá csökkenthető. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperesek jogainak érvényesülése a jövőben csak úgy garantálható, ha az alperes a felperesekre sérelmes helyzet megszüntetése körében elbontja a sportpályákat. A lebontásra kötelezés teljesítéséhez szükségtelen a parkosítás lehetőségére utalás, az az alperes döntési jogköre hogy a tulajdonában álló területeket a jogerős ítéletnek megfelelően milyen, másokat szükségtelenül nem zavaró módon hasznosítja.
- [18] A másodfokú bíróság a felpereseknek a teljesítési határidő tárgyában előterjesztett fellebbezését nem találta alaposnak. A felperesek megalapozatlanul hivatkoztak a rövidebb teljesítési határidő érdekében a szükségtelen zavarásukat jelentő helyzet megszüntetéséhez fűződő méltányos érdekeikre. A bíróság az elbontás mellett a jogsértés abbahagyására is kötelezte az alperest, és eltöltötte a további jogsértéstől, ez a rendelkezés a jogerős döntés alapján végrehajthatóvá vált.
- [19] Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak részbeni hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének a részbeni megváltoztatását és a felperesek keresetének a teljes elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Megsértett jogszabályként a régi Pp. 206. § (1) bekezdését, a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XI. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 8. § *a)* bekezdését, a Zajrendelet 18. §-át, a régi Ptk. 100. §-át, a 75. § (1) bekezdését, a 84. § (1) bekezdés *b)* pontját, Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § (1) bekezdés 4. és 15. pontját jelölte meg.
- [21] Felülvizsgálati álláspontja szerint az eljáró bíróságok a régi Pp. 206. § (1) bekezdését megsértve a szükségtelen zavarás megállapításához csupán egy körülményt, a zajhatárérték túllépését vették figyelembe. Az I. rendű felperesnél 5 dB, a II. rendű felperesnél 4 dB határérték-túllépést állapított meg az akusztikai szakértő, azonban a szükségtelen zavarás megítélése – az érdekek egybevetése mellett – mérlegelési kérdés, nem a Zajrendelet szerinti határérték-túllépésből eredő objektív ok. Kiemelte, hogy a másodfokú bíróság még a szakértői véleményt sem megfelelően értékelte, mivel kiragadott belőle egy körülményt és a döntését – tévesen – kizárólag erre alapította, holott az akusztikai szakértői vélemény – és a tanúk vallomásai alapján is – egyértelműen bizonyította azt a tényt, hogy nincs folyamatos, illetve éjszakai zajhatás.
- [22] Ennek körében a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a környezetvédelmi hatóság nem állapított meg határérték túllépést a Zajrendelet 10. §-a alapján és zajvédelmi bíróság kiszabására sem került sor. A Vhr. és a Zajrendelet is a fokozatosság

- és arányosság elvét követi, a 10 dB-t meg nem haladó határérték túllépés alatt a környezetvédelmi hatóság nem tilthatja meg a tevékenységet, 1–6 dB határérték-túllépés esetében kizárólag korlátozásra van lehetőség.
- [23] Az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem értékelte azt a tényt, hogy a felpereseken kívül más lakó nem tett bejelentést, panaszt. Az alperes zajcsökkentő intézkedéseit (a kerítést megmagasította, korlátozta a nyitva tartást, az egyik labdázó nyitás-zárásával egy személyt megbízott, továbbá 2020-ban a focikapukra hálót szerelt fel) is figyelmen kívül hagyta. Nem értékelte, hogy a szakértő mérésre alkalmas labdajátékot csak a harmadik szakértői szemlén (2019. október 15-én) tudott mérni és azt is csak a II. rendű felperes lakásánál.
- [24] Vitatta a másodfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a Zajrendeletben meghatározott határértékek túllépését „minden esetben olyan szükségtelen zavarásnak kell tekinteni, melynek türése senki nem köteles”. Állította, hogy a jogerős ítélet ezért sérti a régi Ptk. 100. §-át, a régi Pp. 206. § (2) bekezdését, a Zajrendelet 18. §-át, ellentétes a Kúria Pfv.IV.20.515/2013. és a Pfv.I.20.995/2017/5. számú precedens határozataiban kifejtett jogértelmezéssel. A megjelölt jogszabályok ugyanis különbséget tesznek a jelentős zajhatárérték túllépés – ekkor megtiltható a tevékenység — illetve az olyan mértékű zajhatárérték túllépés között, amely miatt a tevékenység felfüggeszhető, illetve korlátozható. Jelen esetben az akusztikai szakértő mindkét sportpályánál csupán olyan mértékű határérték-túllépést állapított meg, amely miatt a környezetvédelmi hatóság is csupán a tevékenység korlátozását rendelheti el.
- [25] Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok – hivatkozása ellenére – nem mérlegelték azt a körülményt, hogy a sportpályák bezárása (jogsértés abbahagyása) és elbontása ellehetetleníti azt a funkciót (egyben társadalmilag védett értékét és jogot), amelyet betöltenek. Ezek biztosítják ugyanis a lakótelepen lakó emberek, gyermekek testi, lelki egészséghez, sportoláshoz való jogát. A másodfokú bíróságnak a szükségtelen zavarás megítéléséhez ezt is vizsgálni és értékelni kellett volna és feloldani az alapvető jogok ütközését.
- [26] Állította, hogy minden olyan zajhatás, amely mások jogainak gyakorlásához feltétlenül szükséges – és nem jár alapvető jog lényeges tartalmának korlátozásával –, nem tekinthető szükségtelennek, különös figyelemmel arra, hogy a sportpályák közel 40 éve épültek, a környéken lévő lakótelepeken élő emberek, gyermekek testi, lelki egészséghez való jogának lényeges tartalma sérül a jogerős ítélet miatt. Hangsúlyozta, hogy a sportpályák bezárása és elbontása súlyos és aránytalan érdeksérelmet jelentene azok közvetlen – sűrűn lakott – lakókörnyezetében lévő négy- és tízemeletes lakások lakóinak. Az I. rendű felperes szűk lakókörnyezetében 566 lakás, a II. rendű felperes szűk lakókörnyezetében 372 lakás található. A sportpályák elbontása aránytalanul és indokolatlanul korlátozza a környéken élők, különösen a gyermekek testi és lelki egészséghez való jogát, ellehetetleníti a helyben biztosítandó közszolgáltatás nyújtását (ifjúsági és sport ügyek, egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások).
- [27] A Kúria precedens határozataira hivatkozással állította, hogy a régi Ptk. 100. §-ának az alkalmazása körében nem önmagában a zavarás léte (ténye), hanem annak szükségtelen mértéke bír jelentőséggel. A tulajdonos és a szomszédos ingatlan tulajdonosai érdekeinek az összemérése, mérlegelése alapján kell állást foglalni arról, hogy a zavarás olyan mértékű-e, amelyet a sérelmet szenvedett fél még tűrni tartozik, vagy olyan mértékű, amely birtokvédelmi igényt alapoz meg. A magánlakás sérthetlenségéhez fűződő jog olyan alkotmányos alapjog, amely Magyarország Alaptörvénye I. cikk (3) bekezdése értelmében más alapvető jog érvényesülése, illetve alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapjog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. A felperesek vonatkozásában az alapvető jog lényeges tartalmának korlátozására nem került sor, nem sérült a magánlakáshoz és a pihenéshez való joguk. Az egészséghez való jog sérelmének a megállapítását pedig az elsőfokú bíróság jogerősen elutasította. Vitatta a másodfokú bíróságnak azt a jogértelmezését, amely a magánlakáshoz való jog lényeges fogalmi elemét úgy határozta meg, hogy „oda mások ne hatolhassanak be”. Ugyanakkor a szükségtelen zavarás, azaz jogellenesség hiányában a másodfokú bíróság a magánlakáshoz és a pihenéshez való jog sérelmét, valamint a birtokháborítás megállapítását is tévesen ítélte meg.
- [28] Az I–II. rendű felperesek a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték, annak helyes indokaira hivatkozással.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a joghatályosan előterjesztett felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban konkrétan megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálta és ítélte meg a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát.
- [30] A felülvizsgálati kérelem alapos a következők szerint.
- [31] A felülvizsgálati eljárásban az nem vitatott, hogy az akusztikai szakértő – az irányadó zajkibocsátási határértéket figyelembe véve – a 2019. október 15-én tartott szakértői szemle alapján az I. rendű felperesnél 5 dB, a II. rendű felperesnél 4 dB határérték túllépést állapított meg.
- [32] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy a másodfokú bíróság – csupán ezt értékelve – helytállóan állapította-e meg, hogy az alperes részéről megvalósult a szükségtelen zavarás miatt a birtokháborítás, a sportpályák használata együtt jár a felperesek által megjelölt személyhez fűződő jogok megsértésével, továbbá utóbbi bizonyítottsága miatt indokolt a jogsértés megszüntetésének elrendelése.
- [33] Az alperes felülvizsgálati kérelmében anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályok megsértésére is hivatkozott. Állította, hogy a másodfokú bíróság a Kúria precedens határozataival ellentétesen értelmezte a régi Ptk. 100. §-át és a megjelölt anyagi jogi jogszabályokat, illetve a szükségtelen zavarás

- megítélésénél megsértette a régi Pp. 206. § (1) bekezdését.
- [34] A régi Ptk. 100. §-a értelmében a tulajdonos a dolog használatára során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.
- [35] A régi Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.
- [36] A bírói gyakorlat szerint a zavaró szomszédjogi hatás, így különösen a zajhatás a régi Ptk. 100. §-ában foglaltak megsértésén túl a személyhez fűződő jogok megsértésével is együtt járhat (Kúria Pfv.IV.22.555/2017/8.), azonban a birtokháborítás miatt állított személyhez fűződő jogok megsértésének előfeltétele a szükségtelen zavarás megállapítása.
- [37] A másodfokú bíróság a személyhez fűződő jogsértés vizsgálata körében olyan alkotmánybírói határozatokat jelölt meg, amelyekben az Alkotmánybíróság más jogszabály [titkos információgyűjtés, gyülekezési jog, illetve a Ptk. 2:22. § (1) és (2) bekezdése] alkalmazásához határozta meg az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését értelmező szempontokat, ezért azok nem ebben az ügyben releváns tényálláshoz kapcsolódnak.
- [38] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már állást foglalt abban a kérdésben, hogy „a birtokvédelem és a szomszédjogok, illetve ezek érvényesíthetősége az Alaptörvény XIII. cikkén alapuló tulajdoni védelmet élveznek” (18/2015. (VI. 15.) AB határozat, Indokolás [23]), ekként a szükségtelen zavarás (ideértve annak esetét is, amikor az hangos, zavaró zajhatásra vezethető vissza) adott esetben felvetheti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog sérelmét. Az Alkotmánybíróság abban a kérdésben is állást foglalt, hogy az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének védelmi köréhez tartozik a zajszennyezéssel szembeni védelem is (17/2018. (X. 10.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [99], 3147/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]).
- [39] Az Alkotmánybíróság következetes, az Alaptörvény 28. cikkére visszavezethető gyakorlata szerint a bíróságoknak a jogszabályok adta értelmezési mozgásteret keretein belül azonosítaniuk kell az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük (3112/2022. (III. 23.) AB határozat [25]).
- [40] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban vizsgálta a Vhr. egyes rendelkezéseit. Kimondta, hogy a szomszédok szükségtelen zavarásának a tilalmára és az ebből levezethető szükséges zavarás türésére vonatkozó magánjogi szabályokat a polgári ügyben eljáró bíróságnak kell mérlegelnie, ennek megállapítása az eljáró szerv szabad mérlegelésétől függ [Abh., Indokolás [34], [37]–[38], [49]. Vizsgálatai szempontként azt határozta meg, hogy a kibocsátási határértékekkel kapcsolatos alkotmányossági felülvizsgálat során a szabályozás szerinti maximális zajkibocsátás körülményeiből kell kiindulni. A határérték jogi jellegéből ugyanis az következik, hogy a kibocsátó a rögzített szintig jogszerűen terheli a környezetet, még akkor is, ha ez nem következik be minden naptári napon. A határérték jogi jellegéből továbbá az is következik, hogy a környezetterhelést szükséges igazítani a felső határhoz és nem fordítva (Abh., Indokolás [71]).
- [41] A Kúria a régi Ptk. 100. §-ának alkalmazása körében az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontrendszerre tekintettel irányadónak tekinti a precedens határozataiban kifejtett jogértelmezést: a régi Ptk. 100. §-ában foglaltak alkalmazása körében nem önmagában a zavarás létének (tényének), hanem a szükségtelen mértéknek van jogi jelentősége. A bíróságoknak a régi Ptk. 100. §-a alapján ebben a körben nem azt kellett vizsgálniuk, hogy a felperesek által megjelölt hatások őket zavarják-e, hanem azt, hogy a zavarás szükségtelennek minősül-e. Ennek kétségmentes bizonyítása jelen perben a régi Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felpereseket terheli (Kúria Pfv.III.20.104/2017/5.).
- [42] A fentiekből az is következik, hogy a tulajdonos és mások (a szomszédos ingatlan tulajdonosai) érdekeinek összemérése alapján foglалható állás abban a kérdésben, hogy a zavarás olyan mértékű-e, amelyet a sérelmet szenvedett fél még tűrni tartozik, vagy pedig mint szükségtelen zavarás birtokvédelmi igényt alapol meg. A zavarás szükségtelenségének fennállása ugyan bizonyításra szoruló ténykérdés, azonban nem kizárólag szakkérdés, helyette a bíróság mérlegelési tevékenységét igénylő jogkérdés. Minden esetben egyedileg, valamennyi érintett érdekének figyelembevételével, az összes körülmény alapján kell azt megítélni, hogy a lakóingatlanok közelében felállított sportlétesítmények – így a perben vizsgált sportpályák – használata sérti-e a lakóövezetben lakó tulajdonosoknak az ingatlanok zavartalan, a meglévő környezeti adottságok használatához fűződő érdekét olyan mértékben, hogy az meghaladja-e az általános tűrési küszöböt (Kúria Pfv.I.21.754/2014/4., Pfv.I.20.995/2017/5., Pfv.I.20.784/2019/4., Pfv.VII.20.998/2022/5.).
- [43] A Kúria a mérlegelés körében vizsgált szempontok értékelése tárgyában azt is kimondta, hogy a városias életforma szükségszerűen együtt jár bizonyos zajhatással, függetlenül attól, hogy az a lakóingatlan rendeltetészerű használatából vagy valamely belterületi ingatlanon működő üzem tevékenységéből ered. Zavaró jellegűnek akkor minősül, ha átlépi a jogszabály által megengedett mértéket, vagy az általános megítélés szerint annak elviselése az adott körülmények között nem várható el. Ez zsinórmértékként érvényes a szomszédjogi jogviták elbírálása során, és vonatkozik a szomszédjogi áthatások által kiváltott személyiségi jogi jogviták elbírálására is (Pfv.I.21.754/2014/4.).
- [44] A Kúria megállapítása szerint a másodfokú bíróság – eltérő jogi álláspontja miatt – elmulasztotta a fenti szempontoknak megfelelő érdekek összemérését, megsértve ezzel a régi Ptk. 100. §-át, a 75. § (1) bekezdését és a régi Pp. 206. § (1) bekezdését. Az elsőfokú bíróság azonban az alapeljárásban széles körű bizonyítást folytatott le, így a szükségtelen zavarás megítéléséhez szükséges bizonyítékok rendelkezésre állnak.
- [45] A Kúria azok alapján a mérlegelés körébe vonta azt a tény, hogy a sportpályák városias környezetben helyezkednek el, ezért a közösségi élet egyik

színtereként működnek. A környéken az I. rendű felperes lakókörnyezetében 566 lakás, a II. rendű felperes esetén 372 lakás található. az ott lakók többsége igényli az egészséges életmódhoz tartozó sportolás, szabadidős tevékenység biztosítását. Az alperes az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése alapján intézkedéseket tett a hanghatás csökkentése érdekében. Igazolta, hogy a focikapukra újonnan felszerelt hálókat, mindkét sportpályánál korlátozta a nyitva tartást, a téli időszakban 18 órában, nyáron 20 órában. A felperesek csendháborítás miatt tett feljelentése tárgyában készült vizsgálati jelentések is igazolták, hogy az esti (éjszakai) órákban nem használják a sportpályákat. A használat még nyitvatartási időben sem folyamatos, az akusztikai szakértő is csak a harmadik alkalommal tudott eleget tenni a kirendelő végzésben foglaltaknak, 2019. augusztus 16-án és szeptember 19-én – a sportpályák használatának hiányában – nem tudott méréseket végezni. Csúpan a harmadik szakértői szemlén mért adatok alapján állapította meg azt, hogy a II. rendű felperes nagyobb lakószobájában ritkán volt észlelhető a hang, amit a labdának a betonfallal való találkozása okozott, a puffanás zaja csekély, a szobába beszűrődő városi háttérzajtól, annak minimum idején sem különíthető el mérésrel. Ezek a szakértői megállapítások is cáfolják a felpereseknek azt a tényállítást, hogy a sportpályák folyamatos használata miatt állandó a határértéket meghaladó zajhatás.

- [46] A szükségtelen zavarás megítélésénél annak is jelentősége van, hogy több tanú is nyilatkozott arról, hogy nem zavaró a sportpályák használata, a környéken lakók többségét nemhogy zavarja azok léte, hanem kifejezetten örülnek neki. A 165 lakásos társasházban 5 évvel korábban az I. rendű felperes ugyan aláírást kezdeményezett a sportpálya elbontása érdekében, de csak minimális támogató volt, ezzel kapcsolatos társasházi határozat nem született, intézkedés nem történt.
- [47] A Kúria a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése, a bizonyítékoknak a maguk összességében való értékelése alapján megállapította, hogy a perben vizsgált sportpályákon zajló tevékenység a városias környezetben elfogadott, annak rendeltetészerű használatából eredő hanghatásokkal jár. A sportpályák használata során keletkező zajhatás nem éri el a szükségtelen zavarás mértékét, ezért a régi Ptk. 100. §-a alapján a felperesek birtokvédelmi igénye alaptalan.
- [48] A felperesek által állított személyhez fűződő jogok megsértése csak akkor állapítható meg, ha a jogsértésre az érintett személy személyiségére tekintettel, annak lényegét alkotó tulajdonsága miatt kerül sor. A Kúria megítélése szerint a felperesek által állított zajhatás nem ad alapot ennek megállapítására. Az egyéni érzékenység miatt pedig nem alkalmazható olyan jogkövetkezmény, amely az alperes – és az általa a Mövtv. 13. § 4. és 15. pontja alapján kötelezően ellátandó közfeladat miatt a környéken élők többsége – számára indokolatlan jogsérelmet eredményez.
- [49] Mindezekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét

megváltoztatta és a felperesek teljes keresetét elutasította.

(Kúria Pfv.IV.20.677/2023/6.)

36 A gazdasági élet kiemelkedő szereplői vagyoni helyzetüknél, a gazdasági folyamatokban való aktív részvételüknél fogva ezen tevékenységük körében közszereplőnek minősülnek, ezért az ezzel kapcsolatos kritikát túrni kötelesek, amennyiben az nem sérti az emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogukat. A kifejtett kritika akár erőteljes, éles, konfrontatív is lehet [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bek., 2:43. § d) pont, 2:44. § (1) bek., 2:45. § (1) bek.; PK 12. számú állásfoglalás].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes a magyarországi magazin listája szerint 2021-ben 189,2 milliárdos becsült vagyonával Magyarország tizedik leggazdagabb embere volt. Alapítója, többségi tulajdonosa és vezérigazgatója egy cégcsoportnak. A II. rendű felperes – amelynek 50%-ot meghaladó közvetett részesedéssel többségi tulajdonosa az I. rendű felperes – pénzügyi vállalkozásként hitelintézetek problémás hitelállományának menedzselésével foglalkozik, ennek körében követelések megvásárlásával is foglalkozik.
- [2] Az alperes korábban szintén jelentős vagyonnal rendelkezett, többségi tulajdonát képezte egy Kft. leányvállalatain és kapcsolt vállalkozásain keresztül horvátországi szállodák és ingatlanok tulajdonosa volt, valamint kikötők koncessziós jogon alapuló üzemeltetésével foglalkozott. Az alperes többségi tulajdonában állt a cégcsoport horvátországi alapítású központi cége is. Az I. rendű felperes és az alperes között hosszú tárgyalások zajlottak annak érdekében, hogy a II. rendű felperes megszerezze az alperes tulajdonát képező cégcsoporttal szemben fennálló banki követeléseket. Az alperes a követelésvásárlási folyamat végén úgy ítélte meg, hogy a felperesek kijátszották őt, ezért saját enternetes profilján több bejegyzést tett közzé az üggyel kapcsolatban.
- [3] 2021. november 10-én személyes felületén meghatározott linken az alperes bejegyzést tett közzé. Ebben arról írt, hogy „Az igazságszolgáltatással is szövethető bűnözői maffiák miatt az Ön vagyona sincs biztonságban! [...] Banki hitelek átfinanszírozására és befektetőtársként egy [...] Zrt. nevű cég jelentkezett, amely, mint később kiderült, [...] bőven száz fölötti céghálójának egyik tagja volt. A [...] Zrt. nem saját forrásból finanszírozta a vállalt kötelezettségeit, hanem a szintén több száz céget birtokló [...] tulajdonolta [...] Zrt. pénzből tette azt, ahol hitelminősítés és tudunk nélkül elzalogosított minden portfólió elemünket, sőt családunk egyéb vagyontárgyait is. [...] Az általuk jól ismert játékszabályok szerint zsarolt helyzetet teremtettek. [...] Mindenképpen foglalkozni kell a gazdasági bűnözés igazságszolgák által is támogatott rendszerével, amelyben ma is érintett vagyok, mint kárvallott! Már említettem, hogy bevett bűnözői gyakorlat, hogy ha bármilyen sikeres vállalkozást, vagyont irigykedve megkívánnak egyes „befektetők”, azt banki, felszámolói, bírói, végrehajtói segédlettel, erre szakosodott ügyvédek

- hadával, nyomozók, ügyészek bűnözői részvételével el is veszik! [...] Ez az együttműködői kör egy jól bejáratott, minden résztvevőt busán megfizető maffia! [...] Ez a jelenlegi helyzet az általában az igazságszolgáltatással összedolgozó üzleti maffia rendszere.” A bejegyzés végén az alperes – név szerint megjelölve – felsorolta, hogy álláspontja szerint kik ennek a rendszernek az együttműködő szereplői. A felsorolásban többek között a II. rendű felperes is szerepelt. (1. bejegyzés)
- [4] Az alperes 2021. november 26-án ugyancsak személyes oldalán újabb bejegyzést tett közzé (a továbbiakban: 2. bejegyzés), amelyet 2021. december 4-én törölt, de ugyanezen a napon azonos tartalommal közzé tett ugyancsak a személyes oldalán (a továbbiakban: 3. bejegyzés). Ebben az alperes azt írta, hogy „Két, a protest szavazatok okait és lehetőségeit az ügyészi, bírói, pénzügyi maffia bűnözését elemző bejegyzésem után éltem a meghívás adta lehetőséggel és elmentem a [...] kongresszusra.” Ezt követően ismételtelen név szerint felsorolta azokat a személyeket, köztük a felpereseket, akik álláspontja szerint közrehatottak a személyét ért támadásokban. A bejegyzésben az is szerepelt, hogy „Remekül együtt dolgoznak az [...], [...], arrogánsan nyilatkozó [...] -féle bűnözők, a gátlástalan banki kapcsolatok, az ügyvédek, felszámolók, bírók, végrehajtók és az ügyészi kapcsolatok. Ugyanez a bűnözői kör, ami egy tényleges maffia, hozzám hasonlóan számos károsultat tett földönfutóvá szabálytalan végrehajtások ezreivel. [...] A büntetőfeljelentéseim vizsgálata nyomozása során, amelyre 18 hónap után már végre sor kerülhetne, a nevesíthető lista jelentősen bővülni fog, hogy a teljes együttműködői bűnözői kör látható legyen.”
- [5] Az alperes ezen bejegyzései alapján számos sajtóközlemény jelent meg, az index.hu, az egyéb sajtószervek is átvették az alperes bejegyzéseinek egy-egy részét.
- A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme**
- [6] Az I. rendű felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes azzal, hogy az 1., a 2. és a 3. bejegyzéseiben őt „bűnöző” és „maffia” jelzőkkel illette, megsértette a becsülethez és jóhírnévhez fűződő személyiségi jogait [a keresetlevél szerinti 1), 2) és 3) kereseti kérelem]. A II. rendű felperes annak megállapítását kérte, hogy az alperes 1. és 2. bejegyzéseiben őt ugyancsak „bűnöző” és „maffia” jelzőkkel illette, valamint tevékenységére vonatkozóan valótlan állításokat tett, illetve valós tényeket hamis színben tüntetett fel, valamint azzal, hogy a 3. bejegyzésében ugyancsak „bűnöző” és „maffia” jelzőkkel illette, megsértette a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát [a keresetlevél szerinti 4), 5) és 6) kereseti kérelem]. Az I–II. rendű felperesek felperesenként 1 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére is kérték kötelezni az alperest [a keresetlevél szerinti 9) és 10) kereseti kérelem], valamint perköltségre tartottak igényt.
- [7] A kereset indokolásaként előadták, hogy a II. rendű felperes 2019-ben vásárolta meg az R. Bank Zrt.-nek az alperessel kötött kölcsönszerződése nem teljesítéséből eredő követeléseket. Az alperes az ezzel kapcsolatos bejegyzéseiben többször nevezte őket bűnözőnek, és bevett „bűnözői gyakorlatokra” hivatkozott. A kereset jogalapjaként a felperesek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. §-ára, 2:43. § d) pontjára, 2:45. §-ára, 2:51. § (1) bekezdés a) és b) pontjára, valamint 2:52. §-ára hivatkoztak.
- [8] Keresetükben előadták: a jóhírnév és becsület védelme alkotmányos alapjog, a jóhírnév védelme a természetes és a jogi személyeket is megilleti. A „bűnöző”, valamint a „maffia” kifejezésekkel az alperes valótlan tényt állított, amely alkalmas személyük hátrányos megítélésének kiváltására. A felperesek előadták, hogy személyüket illetően semmilyen elmarasztaló büntető ítélet nem született, nem tagjai semmilyen maffiának. A kifogásolt kifejezések nem csupán valótlanok, hanem kifejezőmódjukban is sértőek, ezáltal az I. rendű felperes becsületét is sértik. Az I. rendű felperes előadta, hogy maga nem minősül közszereplőnek, ezért fokozott tűrési kötelezettség sem terheli, a felperesek nem vádolhatók bűncselekmény elkövetésével.
- [9] A sérelemdíj iránti igény megalapozásaként hivatkoztak arra, hogy a kifogásolt közlések azzal, hogy őket bűncselekmény elkövetésével vádolják, köztudomásúan alkalmasak arra, hogy az I. rendű felperesnél komoly pszichés megterhelést váltsanak ki. Előadták azt is, hogy az alperes oldalának több követője van, ismerőseinek listája nem nyilvános, ugyanakkor posztjai nézettségéből ítélve, a követőknél jóval számosabb embert ér el, ráadásul a bejegyzéseket a sajtó is átvette, így a bejegyzések vitatott tartalma nagyobb nyilvánossághoz jutott el.
- [10] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, és perköltséget igényelt.
- [11] Az alperes önmagában a felperesek által előadott tényeket nem vitatta, azzal az eltéréssel, hogy kapcsolata az I–II. rendű felperesekkel 2016 októberében kezdődött. Álláspontja szerint ennek a ténynek jelentősége van a bejegyzések megítélése szempontjából. Álláspontja szerint a felperesek által kifogásolt bejegyzések nem tényállítások, hanem vélemények, amelyek alapvetően az általa tett büntetőfeljelentéseken és saját személyes tapasztalatain alapulnak. Következtetéseit valós tényekre alapította, amikor közölte, hogy az alkalmazott módszerek maffia módszerekhez hasonlóak. Hivatkozott a Kúria egy precedens értékű határozatára, amely szerint a „maffia” és a „maffiózó” kifejezések a közfelfogás szerint nem utalnak közvetlenül bűncselekmény elkövetésére. Előadta azt is, hogy a bírói gyakorlat szerint az I. rendű felperes közszereplőnek minősül, akinek magasabb a tűrési kötelezettsége. Álláspontja szerint véleménynyilvánítása nem ment túl a Ptk. 2:44. §-ában meghatározott korláton. A vitatott bejegyzések a közfelfogás szerint nem voltak eltúlzottak vagy bántóak. Az alperes külön vitatta a követelt sérelemdíj összegszerűségét.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletével az I–II. rendű felperesek keresetét elutasította, és őket perköltség fizetésére kötelezte.
- [13] Részletesen ismertette az irányadó jogszabályokat, a kialakult jogalkalmazói és alkotmánybírói gyakorlatot, amely alapján azt vizsgálta, hogy a sérelmezett közlések tényállításnak vagy

- véleménynyilvánításnak minősülnek-e. Az ún. bizonyíthatósági teszt alkalmazásával arra a következtetésre jutott, hogy az alperes nem konkrét bűncselekmény elkövetésével vádolta meg a felpereseket, hanem az üzleti tevékenységüket illetően köznap értelemben, általánosságban utalt arra, hogy a felperesek bűnözők, maffiózók. Ezzel éles kritikát fogalmazott meg, amely a mai közéleti viszonyok mellett már elfogadott, mert a „bűnöző” és a „maffia” kifejezéseket a köznyelv napi szinten is általánosítva használja. Összességében megállapította, hogy a bejegyzések értékítéletet, véleményt fejeznek ki, ezért konkrétan a bizonyíthatósági teszt nem is alkalmazható. A bejegyzések lényegében azt ragadta meg, hogy azok a felperesek és az állam különféle intézményeinek, a felszámolóknak, illetve az igazságszolgáltatás szerveinek összefonódására is utalnak. Ez túlmutat egy-egy ember személyes érdekein, és az egész közösség számára jelentőséggel bír, vagyis a bejegyzések tárgya közéleti témának minősül. A felperesek országos jelentőségű és súlyú gazdasági potenciállal rendelkeznek, ezért megítélésük a közszereplőkkel azonos. Ehhez képest tūrés kötelezettségük magasabb szintet kell, hogy elérjen – a közügyek szabad vitatása érdekében az alperes véleménynyilvánításhoz fűződő alkotmányos szabadsága védelmet élvez, ezért a keresetet elutasította.
- [14] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és megállapította, hogy az alperes azzal, hogy a személyes felületén 2021. november 10. napján, 2021. november 26. napján, valamint 2021. december 4-én közzétett bejegyzéseiben az I. rendű felperest a „bűnöző” és a „maffia” jelzőkkel illette, megsértette a becsület védelméhez fűződő személyiségi jogát.
- [15] Kötelezte az alperest a bejegyzések „haladéktalan eltávolítására”, és tiltotta őt a további jogsértéstől. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 500 000 forint sérelemdíjat.
- [16] A másodfokú bíróság mellőzte az I. rendű felperes perköltség fizetésére kötelező rendelkezést, és a II. rendű felperes által fizetendő perköltség összegét leszállította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és rendelkezett a másodfokú perköltség viseléséről.
- [17] Ítéletének indokolásában a másodfokú bíróság az alperes ellenkérelmére figyelemmel kifejtette, hogy a felperesek határozott fellebbezési kérelmet terjesztettek elő, amikor úgy kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását, hogy a másodfokú bíróság az alperest a kereset szerint marasztalja.
- [18] A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy alapvetően elsődlegesen azt kell eldönteni, hogy az alperes részéről a vitatott kijelentések tényállásnak vagy véleménynyilvánításnak minősülnek. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a vitatott kitételek véleménynek, következtetésnek minősülnek, amelyek a felperesek üzleti tevékenységére vonatkoznak. Ezt követően a másodfokú bíróság foglalkozott azzal, hogy a „hírnév” összességében a társadalom tagjainak tudatában kialakuló képzet jelenti, melyeket a társadalom tagjai a személyre, illetve magatartásra vonatkozó tény- és adatközlések alapján alakítanak ki. Rögzítette, hogy a jóhírnév sérelme a valótlan tényállításokhoz kapcsolódhat, az értékítélet, a bírálat csak akkor lehet jóhírnevet sértő, ha legalább burkoltan valótlan tényállítást tartalmaz, ilyen azonban a jelen esetben nem állapítható meg, ezért a jóhírnév sértésre alapozott kereseti kérelmeket az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el.
- [19] Ezt követően a másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy az I. rendű felperes esetében az alkalmazott kifejezések alkalmasak-e a becsület védelméhez fűződő jog megsértésének megállapítására. Az alperes által megjelölt precedens értékű ítélet (Kúria Pfv.IV.22.758/2017/6.) tekintetében kiemelte, hogy a Kúria valóban megállapította, hogy a „maffia”, valamint a „maffiózó” kifejezések használata bevettnek tekinthető, amelyek nem utalnak közvetlenül bűncselekményre, figyelemmel az egyre szabadosabb, durvább közbeszédre.
- [20] A másodfokú bíróság ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a felhozott ítéletben egy országosan ismert, közhatalmat gyakorló politikus minősítése történt meg, országos közügyhöz kapcsolódóan, az ott megvalósult tényállás eltért a jelen perben megállapíthatótól. A másodfokú bíróság abban helyesnek találta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy az I. rendű felperes pusztán gazdasági erejénél, vagyonánál fogva közéleti szereplőnek minősül, ezért őt a Ptk. 2:44. §-a alapján fokozott tūrés kötelezettség terheli, de ez kizárólag a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása érdekében valósul meg, és a kialakított vélemény nem sértheti az emberi méltóságot.
- [21] A másodfokú bíróság úgy foglalt állást az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben, hogy itt csak látszólag közügy a bejegyzések témája, az alperes magánemberként fordult a nyilvánossághoz üzleti veszteségei, sérelmei ismertetésére. A szövegösszefüggésből megállapíthatóan gyakorlatilag a felpereseket azzal „vádolta meg”, hogy előre kitervelten, bejáratott módon az államhatalommal szövetkezve, törvénytelen eszközökkel éltek. Az alperes összességében ezzel azt a látszatot keltette, hogy közügyről van szó, valójában azonban csak személyes véleményét terjesztette ki, bejegyzésének valódi célja magánügyeinek nyilvánosságra hozatala, egyfajta „bosszúállás” volt az őt ért üzleti veszteségekért. A téma közéleti kapcsolódásának nem volt ténybeli megalapozottsága, összességében az alperes a magánügyét tárta a nyilvánosság elé. Ezen álláspontja alapján a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy nem közügyről van szó, hanem egy közszereplő és egy magánszemély üzleti ügyéről, ezért a jelen esetben a Ptk. 2:44. §-a nem alkalmazható.
- [22] A másodfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az I. rendű felperes közszereplő ugyan, de nem saját akaratából vált azzá, hanem csupán vagyona alapján, és a politikai közszereplőkkel szemben nem gyakorol közhatalmat, és nem kíván nyíltan szerepelni, ahhoz képest akaratlanul került az érdeklődés fókuszába, és kénytelen a nyilvánosság vállalására, az adott üzleti folyamatban magánemberként járt el.
- [23] A másodfokú bíróság szerint az alperes által kifejtett véleménynek hiányzik a kellő ténybeli alapja.

- Önmagában az, hogy az alperes az üzleti folyamatokkal kapcsolatban hét büntető feljelentést tett, még nem teszi megalapozottá, illetve tényekkel alátámasztotta a kifejtett véleményt.
- [24] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes által csatolt sajtóközlemények bünszervezet megállapíthatóságára nem utalnak. Az alperes hivatkozott ugyan az I. rendű felperessel szemben született büntető ítéletre, de az azt ismertető cikkek az elsőfokú ítélet után keletkeztek, és azok sem támasztják alá a perbeli tevékenység büntetőjogi minősítését. Összességében megállapította, hogy az I. rendű felperes esetében az alperes tényekkel alá nem támasztott véleményt formált, amelynek tartalma egy aktív üzletember számára indokolatlanul bántó, súlyosan negatív értékítélet, ezért a Ptk. 2:45. § (1) bekezdés alkalmazásával a jogsértést a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján megállapította, és a *b)* pont alapján kötelezte az alperest a bejegyzések törlésére.
- [25] Az I. rendű felperes sérelemdíj iránti igénye kapcsán megállapította, hogy a kifogásolt közlések az I. rendű felperesre nézve rendkívül sérelmesek, az I. rendű felperesnek az üzleti világban elfoglalt helyénél fogva. Köztudomású tényként fogadta el a következmények körében azt, hogy a közlések alkalmasak az I. rendű felperes társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására, személyének megítélését rontja, és értékelte azt is, hogy az 1. és a 3. bejegyzés több, mint egy éve elérhető a világhálón. Ezek mérlegelésével a sérelemdíj összegét 500 000 forintban állapította meg, ezt meghaladóan az igényt elutasító elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [26] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását, és az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a megváltoztatás mellett az I. rendű felperes keresetének teljes elutasítását kérte. E két kérelem gyakorlatilag azonos tartalmú.
- [27] Megsértett jogszabályként a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését, illetve precedens értékű ítéletként a Kúria Pfv.IV.22.258/2017/6. számú ítéletét jelölte meg.
- [28] Az alperes megerősítette azon álláspontját, hogy az I. rendű felperes olyan szintű gazdasági tevékenységet végez, tudatos gazdasági szereplő, akinek vagyoni helyzete a közszereplői minőséget önmagában megalapozza. Megjegyezte, hogy gazdasági folyóiratokban, hetilapokban az I. rendű felperes rendszeresen ad interjút, egyáltalán nem zárkózik el a nyilvánosság elől. Lényegesnek tekintette, hogy egy, az elsőfokú eljárás után befejeződött büntető eljárásban az I. rendű felperes elismerte bűnösségét költségvetési csalásban, és lemondott a tárgyalás jogáról. Az alperes szerint ezt legalább abban a körben figyelembe kellett volna venni, hogy ehhez képest miért is lett volna rendkívül sérelmes az üzleti életben az alperes közlése.
- [29] Az alperes külön támadta a sérelemdíj megítélését. Álláspontja szerint az I. rendű felperes esetében nem lehet köztudomású nem vagyoni jellegű hátrányokról beszélni, ezeket nem is valószínűsítette. Álláspontja szerint az I. rendű felperes üzleti sikereit egy-két bejegyzés érdemben semmiben nem befolyásolja. Kiemelte, hogy az I. rendű felperest nem tagamemberként kritizálta, hanem üzleti tevékenysége, közszereplői minősége kapcsán. A maga részéről egy sajátos jelenségről osztotta meg a véleményét, társadalmi folyamatokat érintő kritikát gyakorolt. A közlés alapvetően a közállapotokra vonatkozik, ezért közügyről szól.
- [30] Az alperes előadta azt is, hogy jogkövetkezményként az egész közlemény törlése az esetlegesen megállapítható jogsértéshez képest is aránytalan.
- [31] A Kúria felhívott ítélete kapcsán előadta, hogy a Kúria abban megállapította, hogy a „maffia”, valamint a „maffiózó” kifejezések a mai közbeszédben elinfiltrálódtak, tulajdonképpen becsületsértő jellegük megszűnt. Mindezek alapján jogalap hiányában a kereset elutasításának van helye.
- [32] A felperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, és perköltséget igényelt. Eljárásjogi álláspontja szerint az alperes nem terjesztett elő határozott felülvizsgálati kérelmet, a jogszabálysértést, illetve a jogszabályhelyet pontosan nem jelölte meg. Nem adott elő arra nézve indokolást, hogy az új határozat hozatalát, illetve a jogerős határozat részbeni hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja, és milyen tartalmú döntést kér. Álláspontja szerint a jogerős ítélet a rendelkezésre álló bizonyítékokat helyesen mérlegelte, és a jogi indokolás is mindenben összhangban áll a kialakult ítélkezési gyakorlattal. Egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az alperes által gyakorolt véleménynyilvánítás nem közügyre vonatkozott, az alperes csupán annak látszatát kívánta kelteni, ezért a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének alkalmazása kizárt.
- [33] Az alperes előadta azt is, hogy a megjelölt kúriai ítélettel a jogerős ítélet nem ellentétes, mert ahhoz képest a jelen esetben eltérő tényállást tartalmaz, ott az alperes jogi személy, a felperes pedig országos jelentőségű politikus volt. Valóban megfigyelhető ugyan a közbeszédben az alkalmazott jelzőknek az egyes jelenségekkel kapcsolatos elinfiltrálódása, de a felhívott ítélet közügyről döntött, ez pedig a jelen esetben nem állapítható meg.
- [34] A sérelemdíj megítélése kapcsán megjegyezte, hogy a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése alapján a bekövetkezett hátrányok bizonyítása nem szükséges. Köztudomású tényként elfogadható, hogy a valótlan állítások, illetve a sértő vélemények is pszichés megterhelést jelentenek, még akkor is, ha viszonylag kevés olvasóhoz jutott el közvetlenül az alperes bejegyzése, nem lehet eltekinteni, hogy bűncselekmény gyanúját jelölte meg vele szemben. Előadása szerint a másodfokú bíróság a sérelemdíj összegét okszerű mérlegeléssel állapította meg.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [35] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [36] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető fellebbezési perorvoslat, melynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozással alapítottan van helye. Rendkívüli jogorvoslati jellegéből következően funkciója a kérelmet előterjesztett fél által állított jogsérelem elbírálása és megalapozottsága esetén annak orvoslása.

- [37] A Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő, illetve a kúriai határozattól jogkérdésben való eltérő voltát. A (2) bekezdés szerint a felülvizsgálat a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett, és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjedhet ki.
- [38] Miután az I–II. rendű felperesek a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelemmel nem éltek, a II. rendű felperes keresetét teljes egészében, illetve az I. rendű felperes keresetét részben elutasító (jóhírnév megsértésének megállapítása, sérelemdíj iránti igény részleges elutasítása) felülvizsgálati kérelemmel nem volt támadott. Erre figyelemmel a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes per tárgyát képező bejegyzéseiben az I. rendű felperes személyére nézve használt „bűnöző”, valamint a „maffia” kifejezések megsértették-e az I. rendű felperes becsület védelméhez fűződő személyiségi jogait.
- [39] A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő alperes alapvetően a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott azzal, hogy az I. rendű felperes tevékenységéről a maga részéről véleményt formált, amely közügyre vonatkozott, ezért a véleményt a közszereplőnek minősülő felperes tűrni köteles.
- [40] Az I. rendű felperes szerint az alperes felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg a megsértett jogszabályt, nem terjesztett elő határozott felülvizsgálati kérelmet.
- [41] A Kúria szerint a felülvizsgálati kérelem, annak 2. oldalán határozott kérelmet tartalmaz arra nézve, hogy a másodfokú bíróság ítéletét a Kúria részben változtassa meg és hagyja helyben az elsőfokú bíróságnak a keresetet elutasító ítéletét (elsődleges kérelem), illetve másodlagosan az alperes a jogerős ítélet olyan megváltoztatását kéri, hogy a Kúria a jogerős ítéletet úgy változtassa meg, hogy a keresetet teljes egészében utasítsa el. Önmagában az a körülmény, hogy a két felülvizsgálati kérelem jogi tartalmát tekintve azonosnak tekinthető, nem jelenti azt, hogy az alperes nem terjesztett elő határozott felülvizsgálati kérelmet.
- [42] A Kúria szerint a felülvizsgálati kérelem egyértelműen megsértett jogszabályként jelöli meg a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését, és konkrétan megjelöli azt az általa precedens értékűnek minősített kúriai ítéletet, amellyel szemben álláspontja szerint a másodfokú bíróság ellentétes döntést hozott (Kúria Pfv.IV.22.258/2017/6.). Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálatra alkalmasnak találta.
- [43] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jóhírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. A IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A (4) bekezdés értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.
- [44] A Ptk. 2:42. § (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás, és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és abban őt senki ne gátolja. A (2) bekezdés szerint az emberi méltóságot és abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.
- [45] A Ptk. 2:43. § d) pontja szerint a személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen a becsület és a jóhírnév megsértése.
- [46] A Ptk. 2:45. § (1) bekezdése szerint a becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.
- [47] A Ptk. 2:44. § (1) bekezdése értelmében a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja, azonban az nem járhat magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
- [48] A PK 12. számú állásfoglalás szerint a kifogásolt közleményt a maga egészében kell vizsgálni. A kifogásolt közléseket, kifejezéseket nem formális megjelenésük, hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni, a közlemény egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni, és az értékelésnél tekintettel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is. A jogosult személyének megítélése szempontjából közömbös részletek, pontatlanságok, lényegtelen tévedések nem adnak alapot jogsértés megállapítására. Véleménynyilvánítás, értékelés, bírálat, valamint a társadalmi, politikai, tudományos és művészeti vita önmagában nem lehet jogsértés megállapításának alapja (II–III. pont).
- [49] Helytállóan állapították meg az eljáró bíróságok azt, hogy az adott esetben alkotmányos alapjogok ütközéséről van szó, az I. rendű felperes személyéhez fűződő jogainak védelméhez fűződő jog ütközik az alperes szabad véleménynyilvánításhoz való jogával. Ezzel kapcsolatban fontos vizsgálati kérdés az, hogy a felperes közszereplőnek minősül vagy sem, illetve, hogy az alperes kifejtett nézetei közügyre vonatkoznak-e vagy sem.
- [50] Helytállóan, jogszabálysértés nélkül, az ítélkezési gyakorlattal összhangban állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az I. rendű felperes közszereplőnek minősül. A kialakult gyakorlat szerint a közszereplői minőség nem kötődik szorosan a politikai, közéleti szerepvállaláshoz, ha gazdasági élet meghatározó szereplői az ország gazdasági életére gyakorolt hatásuknál fogva speciális közszereplőnek minősülnek (Kúria Pfv.IV.20.849/2020/4., Indokolás [21]). A jelen esetben az I. rendű felperes a gazdasági élet egyik meghatározó szereplőjének minősül, gazdasági vállalkozásain keresztül a magyar gazdaság egyik jelentős szereplője, közszereplői minőségét ez önmagában megalapozza.

- [51] Nem értett ugyanakkor egyet a Kúria a másodfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a perbeli közlések nem kapcsolódnak közügyhöz, az érintett téma csak látszólag lenne közügy. A másodfokú bíróság a bejegyzések valódi céljaként azt azonosította, hogy az alperes a magánügyeit kívánta nyilvánosságra hozni, üzleti veszteségei kapcsán a magánsérelmeit tette nyilvánossá. Összességében egy közszereplő és egy magánszemély üzleti ügyéről szólnak a bejegyzések, ezért a másodfokú bíróság szerint a Ptk. 2:44. §-a nem alkalmazható.
- [52] A másodfokú bíróság értékelendőnek találta azt a körülményt, hogy az I. rendű felperes közszereplő ugyan, de nem saját akaratából vált azzá, hanem vagyónának nagysága okán, nem gyakorol közhatalmat, és nem kívánta a nyilvános szereplést.
- [53] Az alperes ezzel szemben előadta, hogy a közszereplői minőség tekintetében, és az ehhez kapcsolódó tűrési kötelezettség tekintetében nincs jelentősége annak, hogy az milyen okból állapítható meg, a maga részéről az I. rendű felperest nem magánemberként kritizálta, hanem üzleti tevékenysége miatt, amely az I. rendű felperes közszereplői mivoltának az alapja.
- [54] A Kúria az összes körülmény mérlegelésével azt állapította meg, hogy az alperes kétségkívül indulatos, erőteljes véleményt fogalmazott meg többek között az I. rendű felperes üzleti tevékenységéről, az alperes cégcsoportját érintő magatartásáról. Az így kialakult helyzetet, folyamatot kritizálta, az I. rendű felperes mellett az igazságszolgáltatást és annak szereplőit is erőteljes jelzőkkel, kritikával illetve. A szövegösszefüggések alapján a Kúria megállapította, hogy alapvetően magánsérelmei felemlegetése kapcsán az alperes közéleti kérdéseket is taglal, ezért a bejegyzései alapvetően közérdeklődésre számot tartó ügyet tárgyalnak. Ezt mutatja a bejegyzések nyomán megjelent cikkek sorozata is. Annak tárgyalása, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások felvásárlása, tulajdonos-váltása miként történik, ennek háttérben milyen folyamatok játszódnak le, a Kúria szerint közérdeklődésre számot tartó kérdéseknek tekinthetők, ez pedig nyilvánvalóan meghatározza a lehetséges véleménynyilvánítás határait.
- [55] Az egyértelműen megállapítható, hogy a perbeli közlések nem érintik az I. rendű felperes magán- és családi életét, kizárólag üzleti tevékenységével kapcsolatosak.
- [56] A Kúria abban egyetértett a másodfokú bírósággal, hogy a kifogásolt kitételek véleménynek, értéktételnek minősülnek, tekintettel arra, hogy az alperes az I. rendű felperes tekintetében semmilyen konkrét bűncselekményt nem nevezett meg, nem merült fel adat arra nézve, hogy az általa kezdeményezett büntető eljárásokban azok alanya az I. rendű felperes lett volna.
- [57] Mindezekre figyelemmel a Kúriának abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a perbeli bejegyzésekben az alperes által kifejtett erőteljes, éles vélemény sérti-e az I. rendű felperes becsület védelméhez fűződő személyiségi jogát.
- [58] Az Alkotmánybíróság a Ptk. 2:44. §-ának értelmezése kapcsán hozott határozatában elvi jelentőséggel fejtette ki azt, hogy a közügyekre vonatkozó véleménynyilvánítás a szólásszabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik.
- [59] Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. A véleménynyilvánítás szabadsága az értéktételt kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra attól függetlenül kiterjed, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48–49]).
- [60] Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy a közügyek vitatását szolgáló véleménynyilvánításnak az emberi méltóság védelmére tekintettel megállapítandó határait a joggyakorlatnak kell kialakítania.
- [61] A kialakult ítélkezési gyakorlat szerint a szabad véleménynyilvánításhoz való jog alapvetően magát a véleménynyilvánítás lehetőségét védi, és nem közvetlenül a kifejtett vélemény tartalmára vonatkozik. Ebből következően, ha a bíróság egy-egy kitévelt véleményként értékeli, nem vizsgálhatja annak érték- és valóság tartalmát. A véleménnyként történő értékeléssel a bíróság nem a kifejtett véleménnyel való egyetértését vagy azzal való szembehelyezkedését fejezi ki, mert az nem a feladata. Mindebből következően nyilvánvalóan a jelen esetben nem a bíróság feladata az, hogy személyiségi jogi perben a felperesek és az alperes között kialakult gazdasági vitát érdemben értékelje vagy akár csak véleményezze azt.
- [62] A jelen esetben a Kúria szerint az alperes kifejezetten erőteljes kritikát fogalmaz meg, mások mellett a felperesek személyéről, úgy mutatva be őket, hogy az alperes (volt) vállalkozásaival szemben egy „hálózat” részeként végeznek gazdasági tevékenységet. Ennek során alkalmazza az alperes a „bűnöző”, illetve a „maffia” kifejezést.
- [63] A Kúriának azt kellett megítélnie, hogy ez az erőteljes, sőt szélsőséges vélemény sérti-e az I. rendű felperes becsület védelméhez fűződő személyiségi jogait.
- [64] A korábbiak szerint az I. rendű felperes vagyoni helyzeténél fogva, a gazdasági életben vállalt szerepéből következően közszereplőnek minősül, ezért az átlagosnál jobban kell tűrnie a gazdasági tevékenységére vonatkozó kritikát. Egyes cégek banki adósságainak megvásárlása, az ilyen módon történő tulajdonszerzés, illetve a megszerzett tulajdonnal való rendelkezés a gazdasági élet bevett jelenségének tekinthető. Azoknak, akik ilyen jellegű tevékenységet folytatnak, számolniuk kell azzal a jelenséggel is, hogy ezeknek a folyamatoknak nem csupán nyertesei, hanem adott esetben akár kárvallottjai is lehetnek, akár még teljesen jogszerű folyamatok eredményeként is. Nem lehet kizárni azt, hogy a folyamat során vállalkozásaiktól, befektetéseiktől megválni kényszerülő személyek magát a folyamatot, illetve az abban részt vevő személyeket, illetve szervezeteket kritikával illessék.
- [65] Mindezekre figyelemmel a Kúria nem osztotta a másodfokú bíróság azon álláspontját, hogy azt lenne szükséges értékelni, hogy az I. rendű felperes

- „akaratlanul került az érdeklődés fókuszába” és „kénytelen vállalni a nyilvánosságot”, továbbá az adott ügyletekben „magánemberként” szerepelne. A közszereplői minőség ilyen módon történő leszűkítése ellentétes a Kúria következetes ítélkezési gyakorlatával, figyelemmel arra is, hogy az I. rendű felperest éppen kiemelt gazdasági tevékenysége tette közszereplővé. A kritizálhatóságot a gazdasági tevékenység kapcsán nem zárja ki az, hogy az I. rendű felperes nem politikus, illetve nem gyakorol közhatalmat (Kúria Pfv.IV.20.069/2018/7.).
- [66] Már az új Ptk. hatályba lépését megelőzően kialakult az az ítélkezési gyakorlat, hogy a véleménynyilvánítás akkor sért személyhez fűződő jogot, ha az kifejezőmódjában indokolatlanul bántó, sértő, megalázó, burkoltan valótlan tényállítást fejez ki, illetve ellentétes a logika alapvető szabályaival. A Ptk. 2:45. § (1) bekezdése a kialakult bírói gyakorlatot „kodifikálta” – azt kellett tehát vizsgálni, hogy külső, objektív mérce alkalmazásával, a társadalmi közfelfogás figyelembevételével az alperes által kifejtett vélemény indokolatlanul bántónak, kifejezőmódjában sértőnek minősül-e. Ennek megítélésénél a bíróságnak figyelemmel kell lennie a társadalmi, politikai, gazdasági közbeszéd aktuális állapotára.
- [67] A Kúria korábbi határozatában (Pfv.IV.22.258/2017/6.) utalt arra, hogy egyes kifejezések tartalma, sértő jellege a mindennapi közbeszédben éppen azok gyakori használata kapcsán „elinfalódott”, így a „bűnöző”, illetve a „maffia” kifejezések sem jelentik közvetlenül bűncselekmények elkövetésére történő utalást. Az értékelés során a bíróságnak nem a felperes személyes sértettség-érzése jelenti a mércét, arra kell tekintettel lenni, hogy a közvélemény miként értékeli ezeket a megfogalmazásokat.
- [68] A Kúria az összes körülmény mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a konkrétan kifogásolt két kifejezés igen erőteljes kritikát tartalmaz ugyan, de a gazdasági tevékenysége folytán közszereplőnek minősülő I. rendű felperes ezeket a konkrét összefüggésben túrni köteles.
- [69] A Kúria ezért úgy ítélte meg, hogy a másodfokú bíróság a jogsértés megállapításával megsértette a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését és a Ptk. 2:45. § (1) bekezdését, ezért a jogsértést megállapító részben és az ahhoz kapcsolódó jogkövetkezmények körében a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta, figyelemmel arra is, hogy a másodfokú bíróság ebben a körben eltért a Kúria hivatkozott közzétett határozatától is. Miután a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű felperes keresetének jogalapja hiányzik, értelemszerűen nem kerülhet sor az igényelt jogkövetkezmények alkalmazására sem.

(Kúria Pfv.IV.20.421/2023/4.)

37 Az Infotv. a közérdekű adat megismerésének kezelésének hiányában – a közfeladat ellátásához köti. A közfeladat ellátására való felkészülés nem része, helyette előfeltétele a közfeladat későbbi teljesítésének [2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 3. § 5. pont, 26. § (1) bek., 30. § (2) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 423.

§ (2) bek.; Alaptörvény VI. cikk (3) bek., XXVIII. cikk (1) bek., 28. cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Nemzeti Koncessziós Iroda 2021. augusztus 12-én közzétett egységes hulladékgyűjtési koncessziós pályázatát az M. Nyrt. (a továbbiakban: koncesszor) nyerte meg. A Magyar Állam a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 53/A. § (1) bekezdése alapján átengedte a koncesszornak a hulladékgyűjtési közfeladat gyakorlásának jogát 2023. július 1-jétől. A koncesszor ezt a tevékenységet e közfeladat ellátása céljából alapított alperes bevonásával látja el.
- [2] A felperes 2023. március 2-án elektronikus levélben a következő közérdekű adat kiadását kérte az alperestől: azon egy vagy több engedély, amely vagy amelyek megszerzésével az alperes esetében a Ht. 53/H. § (1) bekezdésében található előírás teljesül; a kapacitást biztosító egy vagy több szerződés, amelyet vagy amelyeket az alperes a Ht. 53/H. § (1) bekezdésében található előírással figyelemmel megkötött.
- [3] Az alperes 2023. március 16-án e-mailben arról tájékoztatta a felperest, hogy a koncessziós szerződés hatálybalépésének időpontja 2023. július 1., jelenleg nem lát el közfeladatot. Hivatkozott arra is, hogy az adat megismerése iránti igényben megjelölt adatok üzleti titoknak minősülnek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében az előzetes adat megismerése iránti igényében kért adatok kiadásának a teljesítésére kérte kötelezni az alperest.
- [5] Állította, az alperest közfeladat ellátása céljából alapították, ezért az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 26. § (1) bekezdése alapján közfeladatot ellátó szervnek minősül, az Infotv. személyi hatálya alá tartozik. Az alperes tevékenységére vonatkozó adatok, így különösen a koncessziós szerződés teljesítésére vonatkozó adatok az Infotv. törvény 3. § 5. pontja értelmében közérdekű adatok.
- [6] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy még nem végez közfeladatot, a koncesszióknak csupán a várományosa. Jelenleg még ezt a közfeladatot a hulladékgyűjtési törvényben meghatározott más személy látja el. Hivatkozott arra is, hogy a koncessziós, illetve a partnerekkel kötött szerződésekben üzleti titoknak minősítették a szerződések rendelkezéseit.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset elutasította.
- [8] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az alperest ugyan közfeladat ellátása céljából alapították, azonban még nem ő látja el ezt a feladatot. Az Infotv. 26. § (1) bekezdése a feladat tényleges ellátásához, nem az adatkezelő rendeltetéséhez köti a közérdekű adat kiadása iránti kötelezettséget. Mivel az alperes jelenleg nem lát el közfeladatot, nem tartozik az Infotv. hatálya alá, ezért nem kötelezhető az adat megismerése iránti igény teljesítésére.
- [9] Az elsőfokú bíróság megjegyezte, hogy a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény (Kontv.)

19. § (3) bekezdése alapján az alperes üzleti titokra való hivatkozása nem megalapozott.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljárt másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [11] A másodfokú bíróság rögzítette: a felperes az adat megismerése iránti igényét 2023. március 2-án nyújtotta be, ezért azt vizsgálta, hogy ebben az időpontban az alperes közfeladatot ellátó szervnek minősült-e, figyelemmel arra is, hogy a felperes nem állította, hogy az alperes közpénzben részesül.
- [12] A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint az Infotv. 3. § 5. pontja és a 26. § (1) bekezdése alapján a közérdekű adat léte és az annak megismerése iránti igény teljesítésének kötelezettsége a közfeladat ellátásával függ össze. Az ilyen tevékenységnek állami vagy helyi önkormányzati vagy jogszabály által meghatározottnak feladatnak kell lennie. Ezt az Infotv. indokolása és az Alkotmánybíróság határozataiban kifejtettek is megerősítik: az Alkotmánybíróság az információs szabadság kötelezeti körét – amennyiben a közpénzekkel gazdálkodás a megkeresett szerv esetében nem áll fenn – a közfeladat ellátásához igazítja.
- [13] A másodfokú bíróság kiemelte: a Ht. 53/A. § (1) bekezdése szerint az állami hulladékgazdálkodási közfeladat gyakorlásának jogát az állam kizárólag egységesen, egy eljárásban, egy és ugyanazon koncesszor részére a Kontv., a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Kbt.) és e törvény rendelkezéseinek megfelelően megkötött koncessziós szerződéssel meghatározott időre átengedheti. A Ht. 92/H. § (1) bekezdése alapján a pályázat eredményeként megkötött koncessziós szerződés első alkalommal 2023. július 1-jén lép hatályba. A fenti jogszabályhelyek értelmében a koncesszor, valamint a Kontv. 20. § (1) bekezdése alapján alapított alperes csupán 2023. július 1-jétől végezheti az állami hulladékgazdálkodási közfeladatot. A Ht. 92. § (4) bekezdése értelmében ugyanis a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződések e törvény erejénél fogva 2023. június 30-án megszűnnek.
- [14] A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint mivel az alperes – jogszabály alapján – csak 2023. július 1-jétől lát majd el közfeladatot, ettől kezdve terheli az Infotv. 26. § (1) bekezdése szerinti kötelezettség. Amiatt, hogy akár a koncesszornak, akár az alperesnek a közfeladat ellátásához előzetesen különböző szerződéseket kell megkötnie, illetve engedélyeket kell beszereznie, és egyéb módon is fel kell készülnie arra, hogy 2023. július 1-jétől el tudja látni a Ht. szerinti közfeladatot, nem minősül az Infotv. rendelkezései szerinti közfeladatnak. Az Infotv. 3. § 5. pontja ugyanis – ha nem kerül sor közpénz felhasználására – a közfeladat ellátásához kapcsolja az információs szabadság biztosítását, nem pedig ahhoz, hogy az érintett szervnek mi a rendeltetése, az a jövőben várhatóan milyen tevékenységet fog végezni.
- [15] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [16] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben – tartalma szerint – elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a keresetének való helyt adást, másodlagosan az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [17] Megsértett jogszabályként az Infotv. 3. § 5. pontját, a 26. § (1) bekezdését, a 27. § (2) bekezdését, a 30. § (5) bekezdését, a 31. § (2) bekezdését, a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését jelölte meg. Hivatkozott az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) bekezdésének és a 28. cikkének a megsértésére is.
- [18] Kiemelte: az Alkotmánybíróság az információs szabadság kötelezeti körét egyrészt a közpénz-központú megközelítéssel, másrészt, amennyiben a közpénzekkel gazdálkodás a megkeresett szerv esetében nem áll fenn, közfeladat-központú megközelítéssel határozza meg. Az eljárt bíróságok azonban nem foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy az alperes pontosan milyen tevékenységet lát el a koncessziós szerződés hatályba lépéséig, mivel ekkor szerzi be a 2023. július 1-jétől ellátandó közfeladat teljesítéséhez szükséges engedélyeket és köti meg a kapacitást biztosító szerződéseket. Állította, hogy az eljárt bíróságok az ezzel kapcsolatos hivatkozásai tárgyában nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek, megsértve ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt indokolt bírói döntéshez való jogát, a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott indokolási kötelezettségüket.
- [19] Felülvizsgálati álláspontja szerint a közfeladat ellátásának kezdetét az arra történő felkészülés jelenti. Az alperes közfeladatot ellátó szervnek való minősülését nem az állam és a koncesszor között létrejött koncessziós szerződésben szereplő időpont alapozza meg, hanem az ellátandó feladat közfeladat jellege és az annak ellátásához szükséges képességek megerősítése.
- [20] A koncesszor a hulladékgazdálkodási közfeladatot a koncessziós eljárás nyerteseként 2023. július 1-jétől látja el, e közfeladat ellátására a koncessziós pályázat szerint saját részvételével belföldi gazdasági társaságot kellett alapítani. A koncesszor ennek a feltételnek az alperes alapításával eleget tett, akit 2022. szeptember 7-én bejegyeztek a cégjegyzékbe. Az alperes „létének” a célja egy kiemelt közfeladat, a hulladékgazdálkodás ellátása. Amennyiben bármi más tesz, mint a közfeladata ellátása, úgy a működése jogellenes. A keresetében a Htv. 53/H. § (1) és a 92/1. §-ban előírt engedélyeket és kapacitást biztosító szerződéseket kérte, amelyeket az alperesnek 2022. december 31-ig be kellett szereznie, mivel azok nélkül a koncessziós szerződés 5.1. pontja alapján nem jogosult a közfeladat ellátására.
- [21] Hangsúlyozta: a keresetében megjelölt adatok kiemelten fontosak a közfeladat ellátásának ellenőrzése körében, továbbá a demokratikus közvélemény tájékoztatása szempontjából. A koncesszor mint az alperes egyszemélyes tagja 35 évre szerezte meg a hulladékgazdálkodási koncessziót, ezzel a korábban évi 100–120 000 ezer tonna saját hulladékról gondoskodó koncesszornak 2023. július 1-jétől évi mintegy 5 millió tonna

- hulladékról kell gondoskodnia az alperesen keresztül. Bár az alperes a hulladékgyűjtési közfeladatot 2023. július 1-jétől látja el, az ezt megelőző időszak a koncessziós szerződés szerint is átmeneti időszaknak minősül, amely alatt az alperes felkészül a közfeladatra. Az ennek ellátásához szükséges engedélyek megszerzése, illetve a kapacitást biztosító szerződések megkötése elválaszthatatlan a közfeladat ellátásától, a közfeladat teljesítésének része a közfeladatra való felkészülés.
- [22] Rámutatott, az Infotv. 3. § 5. pontja értelmében a közérdekű adat fogalma az érintett szerv közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett minden adatra vonatkozik. A közfeladat fogalmát ugyan az Infotv. nem határozza meg, azonban a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alapvető jog [Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése] minél szélesebb körben való érvényesülését biztosítja az Infotv. 30. § (5) bekezdése, illetve az Infotv. 31. § (2) bekezdése. E rendelkezésekkel a közfeladat fogalmának olyan értelmezése van összhangban, amely abba beleérti annak közvetlen előkészítését és az azzal kapcsolatos adatok nyilvánosságát is.
- [23] A felperes hivatkozott arra is, hogy ha az eljáró bíróságok helytállóan értelmezték az Infotv.-t, mivel a Kúria 2023. július 1. után hozza meg a határozatát, az Alaptörvény XXVIII. cikkének az a jogértelmezés felel meg, hogy az „okafogyottság” az alperes terhére értékelendő.
- [24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon nem jogszabálysértő.
- [26] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy a jogerős ítélet a megjelölt jogszabályokat megsértve ítélte meg az Infotv. személyi hatályát és mellőzte az alperes kötelezését a felperes által igényelt közérdekű adatok kiadására.
- [27] A felperes felülvizsgálati kérelmében az ügy érdemére kiható eljárásjogi és anyagi jogi jogszabálysértésekre hivatkozott. Állította, az eljáró bíróságok az Alaptörvény XXVIII. cikkét figyelmen kívül hagyva nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek, mivel érdemben nem indokolták meg, miért hagyták figyelmen kívül a jogi érveit. Az indokolási kötelezettség elmulasztásával megsértették a Pp 346. § (4) és (5) bekezdését, amely az ügy érdemére kiható jogszabálysértés. Az Infotv. megjelölt rendelkezéseit pedig az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésébe és a 28. cikkébe ütköző módon értelmezték és alkalmazták.
- [28] A felperes arra helytállóan hivatkozott, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötelezettségből következik, hogy az Alaptörvényben védett alapjogok esetén a bíróságoknak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük (3328/2022. (VII.21.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [29], 3112/2022. (III. 23.) AB határozat, Indokolás [25]).
- [29] A felperes érvelésével szemben az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapaósággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon (7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]). Az indokolt bírói döntéshez való jog azt a kötelezettséget támasztja az eljáró bírósággal szemben, hogy az indokolás az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre terjedjen ki (3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31], megerősítve Abh1., Indokolás [30]).
- [30] A Kúria megállapítása szerint a jogerős ítélet indokolása eleget tesz ennek a követelménynek, ezért nem sérti a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését. A másodfokú bíróság ítélete indokolásának a [20]–[27] pontjában részletesen kifejtette, miért nem terjed ki 2023. július 1-jét megelőzően az alperesre az Infotv. személyi hatálya. Vizsgálta a felperes jogi érvelését és a szükséges mértékben megindokolta, miért nem alapos a keresete. Önmagában pedig az a körülmény, hogy a felperes nem ért egyet a bíróság döntésével, nem azonos az indokolási kötelezettség elmulasztásával, nem eredményezi annak megsértését.
- [31] A felperes anyagi jogszabálysértésként az Infotv. megjelölt rendelkezéseinek a megsértésére hivatkozott. A felülvizsgálati eljárásban az nem volt vitatott, hogy a koncesszor által alapított alperest 2022. szeptember 7-én bejegyezték a cégjegyzékbe, ugyanakkor a koncessziós szerződés alapján a koncesszor 2023. július 1-jétől vonja be a Ht. 53/A. §-a alapján a hulladékgyűjtési közfeladat ellátásába, azt megelőzően közpénzzel nem gazdálkodik.
- [32] Az Infotv. 3. § 5. pontja értelmében közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.
- [33] Az Infotv. 26. § (1) bekezdése ezzel összhangban kimondja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek (a továbbiakban együtt: közfeladatot ellátó szerv)

- lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot – az e törvényben meghatározott kivételekkel – erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse.
- [34] Az Infotv. 3. § 5. pontja és 26. § (1) bekezdése az Alaptörvény VI. cikke alapján, az ott biztosított alapjogok érvényesítése érdekében határozza meg az információs jogok tartalmát és biztosítja e jogok hatékony érvényesülését, a közfeladatot ellátó szervet terhelő közérdekű adat megismerése iránti igények teljesítését.
- [35] A másodfokú bíróság a jogvita elbírálása során helytállóan indult ki abból, hogy az Alkotmánybíróság értelmezésében az Infotv. 26. § (1) bekezdésében meghatározott „[k]ötelezettek az alapjog céljára figyelemmel általában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint egyéb közfeladatot ellátó szervek és személyek. Figyelembe véve azonban azt, hogy az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése szerint a nyilvánosság előtti elszámolásra a »közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet« köteles, az általuk kezelt közérdekű adatokhoz való hozzáférést – különösen erre irányuló igény esetén – a közfeladatot ellátó szerveken kívüli szervezetnek is biztosítani kell.” (21/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [35]; lásd még 29/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [38]; 25/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [30]; függetlenül attól, hogy milyen szervtípusba tartozik: 8/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [16]–[17] és [28]; 3/2018. (IV. 20.) AB határozat, Indokolás [44]–[47]; 7/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [23], [29] és [33], összefoglalóan: 4/2021. (I. 22.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [40]).
- [36] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy a közérdekű adatok megismerése szempontjából az Infotv. azok megismerését biztosító kötelezettséget – az Alaptörvény 39. §-ában írt közpénz kezelésének hiányában – a közfeladat ellátásához köti. Az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontrendszer alapján az eljáró bíróságok helytállóan ítélték meg, hogy az alperes a felperes előzetes adat megismerése iránti igénye időpontjában nem minősül közfeladatot ellátó szervnek.
- [37] A hulladékgazdálkodási közfeladat (Ht. 2. § 27b pont) az állam kizárólagos tevékenysége, amelyet koncessziós szerződés keretében 2023. július 1-jétől a koncesszornak ideiglenesen átengedett. Ezért rendelkezik a Ht. 92/H. § (1) és (4) bekezdése az átmeneti rendelkezések között külön a 2023. június 30-ig, illetve azt követő időszakról. Az állami hulladékgazdálkodási közfeladat ellátására létrehozott szervezet kijelöléséről, feladatköréről, az adatkezelés módjáról, valamint az adatszolgáltatási kötelezettségek részletes szabályairól szóló 69/2016. (III. 31.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdését is a koncesszonnal kötött koncessziós szerződésre tekintettel helyezték 2023. július 1-jétől hatályon kívül.
- [38] Az Infotv. 26. § (1) bekezdése a kötelezetti kört a közfeladat tényleges ellátásához köti, ilyet – 2023. július 1-jét megelőzően – az alperes a tevékenysége elvégzéséhez szükséges engedélyek alapján nem végezhet. A Kúria megítélése szerint az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott jogértelmezésnek az felel meg, hogy a közfeladat ellátására való felkészülés nem része, helyette előfeltétele a közfeladat későbbi teljesítésének. Az Infotv. 1. §-ában meghatározott cél – a közügyek átláthatósága – ugyanis a közfeladat ellátása nélkül nem értelmezhető. Az alperes a koncessziós szerződésben meghatározott követelmények biztosítása nélkül ugyanis nem kezdheti meg a közfeladatának a koncessziós szerződésben meghatározott időponttól az ellátását. Ezt megelőzően azonban nem végezhet közfeladatot, közpénzzel nem gazdálkodik. Ez a jogértelmezés felel meg az Alkotmánybíróság IV/1953/2023. számú határozatában foglaltaknak, amelyben megállapította, hogy a közfeladat ellátásának megkezdéséig az adatmegismerési igény tulajdonképpen idő előtti. A koncessziós szerződés hatályba lépéséig lényegében egy függő jogi helyzet áll fenn, ha ugyanis a koncessziós szerződés bármely ok miatt mégsem lép hatályba, a koncesszor (és az általa alapított koncessziós társaság) vonatkozásában – figyelemmel az Infotv. 3. § 5. pontjára is – nem beszélhetünk közfeladat-ellátásról és ekként közérdekű adatokról sem (Indokolás [16]).
- [39] A Kúria rámutat, hogy a felperes érvelése az adatkérés megtagadhatósága és indokai kapcsán irrelevánsak, az Infotv. 30. § (5) bekezdésének és a 31. § (2) bekezdésének az alkalmazása nem merül fel.
- [40] A Kúria irányadó joggyakorlata szerint közérdekű adat kiadása iránti perben a jogvita kereteit az előzetes adat megismerése iránti kérelem határozza meg (Pfv.IV.21.493/2021/5.). Ebből az is következik, hogy az alperes nem kötelezhető a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítésére, mivel az előzetes eljárás időpontjában még nem látott el az Infotv. 26. § (1) bekezdése szerinti közfeladatot. A Pp. 423. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálat a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjed ki, ez pedig kizárja a jogerős ítélet 2023. június 27-i meghozatalát követően bekövetkezett tény figyelembevételét.
- [41] A Kúria megítélése szerint az eljáró bíróságok a fenti rendelkezések alapján helytállóan ítélték meg, hogy az alperes a nem köteles a felperes adat megismerése iránti igényének a teljesítésére.
- [42] A kifejtettre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.IV.20.962/2023/8.)

38A sportversenyen történt baleset miatt bekövetkezett kár megtérítéséért való felelősséget, speciális sportjogi kártérítési szabályok hiányában a Ptk. rendelkezései alapján kell megítélni [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:535. §, 6:536. §, 6:537. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A II. rendű alperes által kiírt motoros kupasorozat első fordulója 2019. március 30-án lakott területen kívül kialakított versenypályán került lebonyolításra, ahol a pályát az I. rendű alperes jelölte ki.
- [2] A felperes néhai házastársa, aki korábban motorversenyzett és pályabíró is volt, a perbeli versenyen a legidősebb gyermekével együtt nézőként vett részt. Több más nézővel együtt a pálya külső kerületén, a célegyenes előtti, a pályarajz

- szerinti „üres felvonulási zónában”, az ott kialakított úgynevezett mandíner falon tartózkodott, a pályát határoló fehér műanyag szalagon kívül, amely nem volt a nézők elől elzárt terület.
- [3] A verseny során az egyik versenyző elvesztette uralmát a gépjárműve felett és a pályát elhagyva elütötte a felperes házastársát, aki a baleset bekövetkezésekor nézőként a pályát határoló fehér szalagon kívül tartózkodott. A felperes házastársa súlyos, életveszélyes koponyasérülést szenvedett, majd 2019. április 1-jén elhunyt. Az agyhalálát koponyatörés, kiterjedt agyzúzódás, keményburok alatti vérzés és agytörzsi beékelődés okozta, amely sérülések okozati összefüggésben álltak az általa elszenvedett balesettel.
- A felperes keresete és az alperesek ellenkérelme**
- [4] A felperes módosított keresetében 10 000 000 forint sérelemdíj és 231 702 forint kártérítés, valamint ezek után járó törvényes késedelmi kamatok egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Keresetét elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:535. és 6:536. §-aira, másodlagosan a Ptk. 6:18., 6:519., 6:522., 6:524., 6:527., 6:532. §-aira alapította, hivatkozott továbbá a sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban: Stv.) 22. §, 23. §, 65. §, 66. §, 67. §-ban foglaltakra is. A sérelemdíj iránti igényével kapcsolatban előadta, hogy házastársa elvesztésével sérült a teljes családban éléshez fűződő joga és a lelki egészséghez való személyiségi joga. Kártérítés jogcímén az elhunyt házastársa temetésének költségét érvényesítette.
- [5] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.
- [6] Az I. rendű alperes védekezését arra alapította, hogy az Stv. 66. § (1) bekezdése szerint a verseny szervezője a II. rendű alperes volt, így ő volt felelős a sportrendezvény biztonságos lebonyolításáért. Érvelése szerint az I. rendű alperes a verseny rendezőjének minősült, csupán a pályát jelölte ki, amit a II. rendű alperes elfogadott.
- [7] A II. rendű alperes vitatta, hogy a versenymotor üzembentartójának minősülhet. Allította, hogy a perbeli sportrendezvény szervezője az I. rendű alperes volt, míg rendezője nem volt; ezért az Stv. 66. § (1) bekezdése alapján a szervező I. rendű alperes felelős a sportrendezvényen bekövetkezett balesettel okozott károk megtérítéséért.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [8] Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével 5 608 532 forint és járuléka egyetemleges megfizetésére kötelezte az I. és II. rendű alperest. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [9] Határozatának indoklásába megállapította, hogy a kereset jogalapjában a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint mindkét alperessel szemben megalapozott. A Ptk. 6:536. § fogalom meghatározása alapján – a BDT 2020.4271. számú eseti döntésben kifejtettekre figyelemmel – arra jutott, hogy ez a fogalom meghatározás lehetővé teszi, hogy a veszélyes üzem által okozott kár esetén ne a tényleges használó, hanem az feleljen a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint, akinek az érdekében a veszélyes üzem működött.
- [10] Megállapította, hogy a sportegyesület I. rendű alperes volt a tényleges lebonyolítója a perbeli versenynek, így rá a veszélyes üzemek használata miatt fokozott felelősség hárult. A II. rendű alperes üzembentartói minőségét amiatt tartotta megállapíthatónak, mert az általa kiírt versenyről, versenysorozatról volt szó, a nevezési feltételeket, a verseny szabályait, az irányadó biztonsági szabályokat a II. rendű alperes írta elő, továbbá a versenyigazgató feletti szakmai felügyeletet is ő gyakorolta.
- [11] Mindezek alapján úgy ítélte meg, hogy a veszélyes üzem mindkét alperes érdekében működött, így mindketten üzembentartónak minősülnek, ezért a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint csak kivételesen mentesülhetnek a kártérítési felelősség alól.
- [12] Az elsőfokú bíróság azt is kifejtette, hogy a veszélyes üzemi felelősség kapcsán nem kellett vizsgálni az alperesek által hivatkozott szervező, illetve rendező fogalmát és az Stv. vonatkozó rendelkezéseit.
- [13] Mivel az alperesek a perben nem bizonyították, hogy a perbeli baleset a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső elháríthatatlan ok miatt következett be, az elsőfokú bíróság a felperes elsődleges keresetét jogalapjában megalapozottnak találta.
- [14] A felperes vagyoni kártérítési igényét teljes mértékben megalapozottnak tartotta, a sérelemdíj összegét 6 000 000 forintban határozta meg az ennek körében irányadó körülmények mérlegelésével.
- [15] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 6:537. § (1) bekezdése szerinti károsulti közrehatást vizsgálva értékelte, hogy a felperes néhai házastársa korábban ugyanebben a sportágban versenyző és pályabíró is volt, ezért tisztában kellett lennie azzal, hogy a pályának egy olyan szakaszán állt – bár kétségtelenül a nézők részére kijelölt helyen –, amely különösen veszélyes volt. Ezért megállapította a felperes néhai házastársának a közrehatását, annak mértékét 10%-ban határozta meg. Ebből következően a felperes kártérítés iránti igényét 208 532 forint, míg sérelemdíj iránti igényét 5 400 000 forint erejéig találta megalapozottnak.
- [16] A mindhárom fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezését nem érintette, fellebbezett rendelkezését részben és akként változtatta meg, hogy a felperesnek az I. és II. rendű alperes által fizetendő sérelemdíj összegét 8 000 000 forintra felemelte, a késedelmi kamat mértékét pontosította.
- [17] Határozatának indoklása szerint a fellebbezési eljárás tárgyát képező sérelemdíj iránti igény elbírálására a szerződésen kívül okozott kárért való, deliktuális felelősség és – a felperes, valamint az alperesek közötti jogviszony hiánya miatt – nem a kontraktuális felelősség szabályai az alkalmazandók. A deliktuális felelősségi rendszeren belül a felelősség általános szabályához képest speciálisnak minősül a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség (a veszélyes üzemi felelősség), ezért – figyelemmel a baleset körülményeire – annak jogszabályi feltételeinek (Ptk. 6:535. §, 6:536. §) a fennállását vizsgálta. Megítélése szerint helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy perbeli esetben a deliktuális felelősség szabályait kell

- alkalmazni, és egyetértett abban is, hogy a veszélyes üzemi felelősség jogszabályi feltételei mindkét alperes tekintetében fennállnak.
- [18] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a perbeli esetben veszélyes üzemnek maga a motorverseny minősült, amely az átlagost meghaladó védekezést követel meg. A kár bekövetkezése pedig azt jelenti, hogy a védekezés nem volt megfelelő, amelynek következménye az objektívizált felelősség. Egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy a veszélyes üzem mindkét alperes érdekében működött, ezért mindketten üzembentartónak és Ptk. 6:536. § (2) bekezdése szerint közös károkozónak minősülnek.
- [19] Rámutatott, hogy a veszélyes üzemi felelősség körében annak van jelentősége, hogy a veszélyes üzem kinek az érdekében működött, így a felelősség alanyának meghatározásával kapcsolatban az alperesek megalapozatlanul hivatkoztak az Stv. sportverseny szervezője és rendezője fogalom-meghatározására. Egyetértett az elsőfokú bíróság azon megállapításával is, hogy a perben az alperesek a mentesülésüket eredményező okot nem bizonyították.
- [20] A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban az elsőfokú bíróság tévesen vont le következtetést a károsult közrehatására, mert a terhére nem lehetett olyan felróható magatartást megállapítani, amely a kár bekövetkezésében közrehatott volna. Mindezek alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperesek a fokozott veszéllyel járó tevékenységből eredő teljes kár megtérítésére kötelesek. A másodfokú bíróság a sérelemdíj összegének meghatározása során a bizonyítékokat az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelte, és a felperest ért személyiségi jogsérelemért 8 000 000 forintot tartott indokoltnak, amit az alperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni.
- A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem**
- [21] A jogerős ítélet ellen a II. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak az öt marasztaló részének a hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a vele szemben előterjesztett kereset teljes elutasítását kérte.
- [22] Megsértett jogszabályként kizárólag az Stv. 66. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [23] Álláspontja szerint a jogerős ítélet azért jogszabálysértő, mert a másodfokú bíróság döntését a Ptk. rendelkezéseire alapította az Stv. rendelkezései helyett, holott a konkrét esetben az utóbbi speciális rendelkezéseit kellett volna alkalmazni az előbbi általános szabályai helyett. Ennek következtében a jogerős ítélet abban a kérdésben sem foglalt állást, hogy ki minősült a perbeli verseny szervezőjének.
- [24] Fenntartotta, hogy nem minősült a verseny szervezőjének; így adott ügyben az Stv. 66. § (1) bekezdésére figyelemmel, a kártérítési felelősségének megállapítására anyagi jogi jogszabálysértéssel került sor. Változatlanul állította, hogy az I. rendű alperes volt a perbeli verseny szervezője, ezért a kártérítési felelősség is kizárólag őt terheli.
- [25] Megjegyezte, hogy a jogerős ítélet szerinti jogértelmezés azt eredményezi, hogy azokon a sportrendezvényeken bekövetkezett káreseményekkel kapcsolatban, ahol a verseny veszélyes üzemnek minősül, a sportági szakszövetség kizárólag *vis maior* eseményekre hivatkozással mentheti ki magát a kártérítési felelősség alól. Mindez pedig szükségtelenné teszi a baleset körülményeinek kivizsgálását is. Fenntartotta azt is, hogy a perbeli baleset kizárólag a balesetet okozó versenyző magatartásának volt az eredménye, amelyre az alpereseknek nem volt ráhatása. Azt a körülményt, hogy a felperes pertaktikai okokból a versenyzővel szemben nem érvényesített kártérítési igényt, nem lehet az alperesek terhére értékelni.
- [27] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [29] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [30] A Kúria jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott részét a polgári perrendtartásról szóló 2016 évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a hivatkozott indokok alapján nem talált jogszabálysértőnek.
- [34] A II. rendű alperes a felülvizsgálati kérelmében kizárólag arra hivatkozott, hogy a perbeli esetben a kártérítési felelősségét nem a jogerős ítéletben foglalt Ptk. szabályai szerint, hanem az Stv. 66. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján kellett volna megítélni, amely alapján őt nem terheli kártérítési felelősség.
- [35] Ezért a Kúria jelen ügyben kizárólag abban a kérdésben foglalhatott állást, hogy a perbeli sportrendezvény során történt sportbalesettel okozati összefüggésben álló károkért való felelősségre a Ptk. rendelkezései voltak-e az irányadók, vagy emellett vagy ehelyett kellett-e bármilyen jelentőséget tulajdonítani az Stv. 66. § (1) bekezdésének, amelyet a II. rendű alperes megsértett jogszabályhelyként a felülvizsgálati kérelmében kizárólagosan megjelölt.
- [36] A Kúria ebben a jogkérdésben előre bocsátja, hogy az eljárásban az nem volt vitatott, hogy a felperes és az alperesek között nem volt szerződéses kapcsolat, ezért a Kúriának is ebből kellett kiindulnia. A szerződésen kívül okozott kárért való felelősség szabályait a Ptk. hatodik könyvének negyedik része tartalmazza, amelynek XXVI. címe alatt található a kártérítési felelősség általános és közös szabályai, míg XXVII. címe alatt a kártérítési felelősség egyes esetei.
- [37] A fentiekből következően azt, hogy egy szerződésen kívül okozott kár esetén az adott tényállás mellett fennáll-e a kártérítési felelősség, a Ptk. fenti szabályai alapján kell megítélni. Természetesen nem kizárt, hogy a Ptk. – ebből a szempontból általánosan alkalmazandó – szabályai mellett egyes ágazati jogszabályok ezektől eltérő speciális szabályokat tartalmazzanak, amelyek úgynevezett kártérítési felelősséget telepítő szabályok. Ilyenkor az adott ágazati jogszabály fogalmazza meg, hogy az adott káresemény bekövetkezése esetén speciálisan kit vagy kiket terhel kártérítési felelősség, amely szabályokat – jellegüktől függően – a Ptk. szabályai mellett, esetleg helyett figyelembe kell venni.
- [38] Ilyen szabályt egyébként tartalmaz az Stv. is, amikor a 26. § (3) bekezdésében és a 76. § (2) bekezdésében – előbbi rendelkezésében a nemzeti válogatott kerettel kapcsolatban, utóbbiban a néző által okozott

- károk tekintetében – kifejezetten nevesíti, hogy kit terhel a kártérítési felelősség.
- [39] Az Stv. 66. § (1) bekezdése azonban a fenti, valóban kártérítési felelősséget telepítő szabályokkal ellentétben nem fogalmaz meg kártérítési felelősséget, következésképp kártérítési felelősséget telepítő szabályként sem értelmezhető. Az Stv. 66. § (1) bekezdése szerint ugyanis a sportrendezvény e törvényben, más jogszabályokban és a szakszövetség, illetve a sportági szövetség szabályzatában meghatározott előírásoknak megfelelő lebonyolításáért a szervező – illetve rendező szerv (rendező) alkalmazása esetén a szervező és a rendező egyetemlegesen – felelős.
- [40] E jogszabályi rendelkezés megfogalmazásából egyértelműen megállapíthatóan nem tartalmaz a kártérítési felelősségre, különösen a kár viselésére vagy megtérítésére vonatkozó szabályokat. A rendelkezés egyszerűen egy adott feladat (konkrétan a sportrendezvény előírásoknak megfelelő lebonyolítása) ellátásáért felelős személyeket határozza meg, anélkül azonban, hogy bármilyen kártérítési felelősség telepítéséről vagy kár megtérítésére vonatkozó kötelezettségről rendelkezne. Ebből következően – a II. rendű alperes felülvizsgálati érvelésével szemben – az Stv. 66. § (1) bekezdése nem tekinthető olyan speciális szabálynak sem, amelynek bármilyen jelentősége lenne az alperesek kártérítési felelőségének a megállapítása körében a Ptk. fentiek szerint alkalmazandó szabályai mellett.
- [41] Mindebből következően a másodfokú bíróság helytálló következtetése szerint a perbeli sporttevékenységgel kapcsolatos károkozás esetén – speciális sportjogi szabályozás hiányában – az alperesek kártérítési felelőségét kizárólag a Ptk. rendelkezései szerint kellett megítélni, így a jelen ügyben az Stv. 66. § (1) bekezdésében szereplő szervező, illetve rendező fogalmát sem kellett vizsgálni.
- [42] A jogerős ítélet tehát a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben is vizsgálható okból nem jogszabálysértő.
- [43] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.20.239/2023/5.)

39I. Költségpótló járadékigényt nem csupán a károsult, hanem az őt segítő hozzátartozója is érvényesíthet. Ha az e tevékenységeket végző hozzátartozónál jövedelemvesztés keletkezik, az külön kártérítési igényt alapozhat meg. Ezeknek a követeléseknek eltérő tény- és jogalapjuk van.

II. A felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya – az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében – sem olyan tény-, sem pedig olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:522. § (1) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 423. § (1) bek.].

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az I. rendű felperes 2015. november 18-án motorkerékpár vezetőjeként az alperes biztosítottja által okozott közlekedési balesetet szenvedett. A

súlyos gerincsérülése a felső végtagok részleges, az alsó végtagok teljes bénulásával járt. Az állapot a végleges, abban érdemi javulás nem várható. Jelenleg kerekesszéket használ, az önálló életvitelének képességét elvesztette.

- [2] Az I. rendű felperes ápolását, gondozását és felügyeletét a II. rendű felperes látja el.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperesek keresetükben – egyebek mellett – a II. rendű felperes javára 23 544 892 forint elmaradt jövedelem és annak 2018. március 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, 4 768 500 forint elmaradt jövedelem és annak 2020. június 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, 757 676 forint béren kívüli juttatás és annak 2017. március 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, 319 560 forint egészségügyi szolgáltatási járulék és annak 2018. szeptember 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, valamint 2020. december 1-jétől havi 433 500 forint járadék megfizetésére kérték kötelezni az alperest. Előadták, hogy a II. rendű felperesnek az I. rendű felperes balesete miatt kellett megszüntetnie a korábbi munkaviszonyát, és azóta semmiféle jövedelemszerző tevékenységet nem végzett.
- [4] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset ismertetett részének elutasítását kérte. Állítása szerint a II. rendű felperes saját döntése volt, hogy személyesen ápolja és gondozza az I. rendű felperest, és ezzel a kárenyhítési kötelezettségét nem teljesítette. Hivatkozott továbbá arra, hogy mivel az I. rendű felperes az ápolás és gondozás költségének járadékként való megtérítését is kérte, ezért ugyanazon tevékenységért kétszeres kifizetést teljesítene.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest – többek között – bruttó 36 549 892 forint lejárt jövedelempótló járadék és abból különböző részoszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat, valamint 2022. július 1-jétől véghatáridő nélkül havi bruttó 433 500 forint jövedelempótló járadék II. rendű felperes részére történő megfizetésére kötelezte.
- [6] A bizonyítás eredménye alapján megállapította, hogy a II. rendű felperes a munkáját kényszerűségből, az I. rendű felperes balesetének következtében volt kénytelen feladni, és az I. rendű felperes mellett végzett ápolási, gondozási és felügyeleti szükséglet miatt jelenleg sem képes jövedelemszerző tevékenységet folytatni. Egyetértett a felperesekkel abban, hogy a II. rendű felperes kiesett jövedelmének megtérítése iránti követelés teljesítésére az I. rendű felperes által igényelt ápolási és gondozási járadék nem volt alkalmas. E körben utalt a Kúria Pfv.III.21.417/2017/9. számú határozatának indokolására. Figyelembe vette, hogy a II. rendű felperes a korábban havi 20–22 napra kiterjedő, napi 8 órában végzett munkával szerzett jövedelemtől mondott le az I. rendű felperes ellátása érdekében, és végez havi 30–31 napban, napi 24 órában az I. rendű felperes körül szükséges, olykor szakápolói, gondozói és szakvégzettséget igénylő gyógytornászi feladatokat. Mindezek alapján indokoltnak tartotta, hogy mivel az I. rendű felperes napi 14 órára

- vonatkozóan ápolási és gondozási járadékban részesül, ezért a fennmaradó időszakra a II. rendű felperes a jövedelemveszteségének megtérítésére tarthat igényt. Megalapozottnak ítélte a II. rendű felperesnek azt az érvelését, hogy az igazolt iskolai végzettségével, szakmai tapasztalatával az általa korábban vezetett projekt megszűnése után is folytathatott volna jövedelemszerző tevékenységet, és az elmúlt időszakban akár jövedelmezőbb állást is betölthetett volna. Ennek ellenére, a keresetnek megfelelően a baleset következtében megszűnt munkaviszonyban elért jövedelem alapján határozta meg a jövedelemveszteség mértékét. A számítás során levonta a II. rendű felperes részére 2020 januárjától folyósított ápolási díjat.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, és – egyebek mellett – az alperes által a II. rendű felperesnek fizetendő 36 549 892 forint tőkeösszeget 11 921 875 forintra és annak 2019. augusztus 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatára, a 2022. június 1-jétől fizetendő járadék havi összegét 433 500 forintról 156 250 forintra leszállította, egyúttal a bruttó és a jövedelempótló megjelölést mellőzte.
- [8] Rögzítette, hogy a II. rendű felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:522. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján elmaradt vagyoni előnyként kérte az abból eredő kárának megtérítését, hogy az I. rendű felperes ellátása, ápolása, gondozása miatt jövedelemszerző tevékenységet folytatni nem tud. Ez az igényérvényesítést helyesnek tartotta, mert a baleset folytán a II. rendű felperes munkaképessége nem csökkent, és ennek következtében a Ptk. 6:528. §-a alapján jövedelempótló járadékot nem követelhetett. Figyelemmel volt azonban arra is, hogy a II. rendű felperes jövedelemszerző tevékenységet azért nem tud végezni, mert az I. rendű felperes ápolását, gondozását, felügyeletét látja el, illetve az I. rendű felperes kieső háztartási tevékenységét helyette elvégzi, és az elsőfokú bíróság e tevékenységek ellenértékének megfizetésére az I. rendű felperes javára kötelezte az alperest. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy – függetlenül attól, hogy az I. rendű felperes költségpótló járadékot, a II. rendű felperes pedig az elmaradt vagyoni előnyt egymás között milyen felosztás eredményeként határozták meg – a II. rendű felperes az elmaradt vagyoni előny megtérítését csak annyiban igényelhetette, amennyiben az elmaradt jövedelme a költségpótló járadék összegét meghaladta.
- [9] Kiemelte, hogy az alperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének a II. rendű felperes javára jövedelempótló járadékban marasztaló rendelkezését támadta, és a jövedelempótló járadék iránti kereset elutasítása mellett ápolás-gondozás címén kérte havi 156 250 forint költségpótló járadékban és 11 921 875 forint lejárt járadékban való marasztalását. Mindezt úgy értelmezte, hogy a fellebbezési kérelem a marasztalási összeg leszállítására irányult, holott az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított és az alperes által megállapítani kért járadéknak eltérő a jogszabályi alapja. Éppen ezért abból indult ki, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése szerint az alperes az I. rendű felperes javára havi 375 000 forint ápolási-gondozási járadékot, míg a másodfokon jogerőre emelkedett elsőfokú ítéleti rendelkezés szerint havi 40 000 forint háztartási kisegítői járadékot köteles megfizetni. Mivel ezeknek és az alperes fellebbezésében megjelölt havi 156 250 forint járadéknak az együttes összege meghaladta az elsőfokú bíróság által megítélt jövedelempótló járadék összegét, ezért álláspontja szerint a II. rendű felperes a havi 156 250 forintot meghaladó elmaradt vagyoni előny megtérítésére nem tarthatott igényt. A II. rendű felperest megillető marasztalási összeget ennek megfelelően szállította le.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [10] A jogerős ítélet ellen a II. rendű felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak a jövedelemveszteségére vonatkozó részében való hatályon kívül helyezését és ebben a körben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.
- [11] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. §-át, 342. §-át, 346. § (4) és (5) bekezdését, 373. § (1) és (2) bekezdését, a Ptk. 6:522. § (1) bekezdését, (2) bekezdés *a*) és *b*) pontját, valamint 6:527. § (2) bekezdését jelölte meg.
- [12] Sérelmezte, hogy a jogerős ítélet indokolása nem tért ki arra, hogy az általa a keresetben és a fellebbezési ellenkérelemben is hivatkozott precedensképes bírósági döntések miért nem alkalmazhatóak, és a fellebbezési ellenkérelemben előadottak mely okokból nem voltak megalapozottak.
- [13] Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú eljárás során a felek között nem képezte vita tárgyát az alperes helyállási kötelezettségének fennállása, a balesetkorai munkaviszonya megléte és az abból származó jövedelem mértéke. Ehhez képest előadta: az alperes az ellenkérelemben kizárólag arra hivatkozással vitatta a szóban forgó követelését, hogy az véleménye szerint megegyezik az I. rendű felperes ápolás-gondozás jogcímén érvényesített követelésével, és ezért kétszeres igényérvényesítés áll fenn; továbbá a II. rendű felperes saját döntésének tartotta a korábbi munkájának feladását. Ezzel szemben megismételte, hogy az I. rendű felperes állandó felügyeletének, ápolásának és gondozásának ellátása érdekében volt kénytelen megszüntetni a korábbi munkaviszonyát. Kiemelte, hogy a kétszeres igényérvényesítésre történt hivatkozás cáfolatokkal felhívta a Kúria Pfv.III.21.819/2018/3. és Pfv.III.21.417/2017/9. számú határozatait. Lényegesnek tartotta továbbá, hogy a keresetben időbelileg is megbontották az általa megtéríteni kért jövedelemveszteség és az ápolás, gondozás felmerülő költség alapját: míg az előbbi napi 10 óra alapján számította fel, addig az I. rendű felperes az utóbbit a fennmaradó napi 14 óra vonatkozásában kérte megtéríteni. Emiatt állította, hogy két különböző jogcímű és két különböző személynél felmerült kárról van szó, és mivel a kétféle járadék között átfedés nincs, ezért az általa megtéríteni kért jövedelemveszteségnél nem számítható be az I. rendű felperes javára megítélt ápolási-gondozási járadék és háztartási kisegítői járadék.
- [14] Az alperes viszontválaszában foglaltakkal szemben állította, hogy a kárenyhítési kötelezettségének eleget

- tett. E körben az alperes részéről nem vitatottnak nevezte azt az állítását, hogy nem találtak olyan szolgáltatót, aki az ápolást, gondozást ellátta volna. Emellett lényegesnek tartotta, hogy az alperes csak a balesetet követő három évvel kezdte meg a járadék folyósítását.
- [15] Az eljárási szabálysértések megjelölése körében utalt arra, hogy az alperes a fellebbezésében vitatta először a követelés összegszerűségét, mégpedig egy teljesen új számítási módszert alkalmazva. Álláspontja szerint ennek figyelembevétele az ellenkérelem másodfokú eljárásban történő megváltoztatásának tilalmát sértette. Állította, hogy az alperes az elsőfokú eljárásban egyáltalán nem hivatkozott az I. rendű felperesnek járó ápolási és gondozási költség, valamint a háztartási kiegészítői költség beszámításának szükségességére. Megismételte ugyanakkor azt a fellebbezési ellenkérelmében tett hivatkozását, amely szerint az alperes számítása nyilvánvalóan téves. Sérelmesnek tartotta, hogy a másodfokú bíróság ezt a számítást mégis mindenféle indokolás nélkül elfogadta. A jogerős ítéletnek azzal az indokával sem értett egyet, hogy az általa megtéríteni kért elmaradt jövedelem összege nem haladta meg az I. rendű felperes javára megítélt, a fentiekben említett költségpótló járadékok összegét.
- [16] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [17] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [18] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése a II. rendű felperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból jogszabálysértő.
- [19] A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgya a jogerős ítélet, amely csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt [Kúria Pfv.V.20.797/2016/11. (BH 2017.232.II.)]. A felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya – az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében – sem olyan tény-, sem pedig olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak [Kúria Gfv.VI.30.449/2022/8. (BH 2023.39.)].
- [20] Mindennek az adott esetben a következők miatt volt jelentősége. A Pp. 370. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének egyik korlátjaként a fellebbezési ellenkérelmet is nevesíti. A II. rendű felperes ugyanakkor az I. rendű felperessel közös fellebbezési ellenkérelmében, az alperest a részére jövedelempótló járadék megfizetésére kötelező elsőfokú ítéleti rendelkezést érintő fellebbezés tekintetében az ellenkérelem-változtatás Pp. 373. § (1) bekezdésében írt tilalmának és a fellebbezésbeli új tényállítás Pp. 373. § (2) bekezdésében meghatározott szabályának sérelmére, valamint ezek következményeként a Pp. 342. §-ának az érdemi döntés korlátaira vonatkozó rendelkezéseinek megsértésére nem hivatkozott. Ennélfogva a másodfokú bíróság ezeket az eljárási szabálysértéseket nem vizsgálhatta, és ezért – a fentiekben kifejtettekre figyelemmel – értékelésükre a felülvizsgálat sem terjedhetett ki.
- [21] A jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése a II. rendű felperes által megjelölt további eljárási hibáktól mentes volt. A II. rendű felperes a fellebbezési ellenkérelmében – az elsőfokú eljárás során már előadott jogi érveinek megismétlése mellett – azt is állította, hogy az alperesnek a fellebbezésben ismertetett járadékszámítása nyilvánvalóan téves matematikai számításra alapult. Noha a másodfokú bíróság e hivatkozás megalapozottságát külön valóban nem vizsgálta, ez mégsem jelentette a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdésében előírt indokolási kötelezettség megsértését. A másodfokú bíróság ugyanis kellő indokát adta annak, hogy a fellebbezési kérelem – részben értelmezésre szoruló – tartalmával egyezően, az I. rendű felperes részére megítélt ápolási-gondozási járadék és háztartási kiegészítői járadék összegét is figyelembe véve miért a jogerős ítélet rendelkező részében foglaltak szerint határozott a II. rendű felperest megillető marasztalási összeg leszállításáról. Ezzel összefüggésben a II. rendű felperes a felülvizsgálati kérelmében azt is sérelmezte, hogy bár a másodfokú bíróság az elmaradt jövedelmet csak annyiban tartotta megítélendőnek, amennyiben annak összege meghaladta a költségpótló járadék összegét, e feltétel teljesülésének hiányát a Pp. 279. §-ának megsértésével, iratellenesen állapította meg. A járadék mértékének meghatározásakor azonban a másodfokú bíróság az utóbbi eljárási szabálysértés megállapítására okot adó bizonyítékmérlegelési hibát nem vétett, az általa e körben jelentősnek tekintett tényeket nem nyilvánvalóan okszerűtlen következtetés eredményeként [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)] állapította meg.
- [22] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi jogi jogszabálysértések vizsgálatakor annak, a jogerős ítélet indokolásában kifejtett – és az elsőfokú bíróságtól eltérő – jogi álláspontnak a helyességéről kellett állást foglalni, amely szerint a II. rendű felperes a jövedelemkiesésből származó elmaradt vagyoni előnye megtérítését csak az általa végzett tevékenységek ellentételezéseként az I. rendű felperes javára megállapított költségpótló járadékokra tekintettel, azok összegétől függően követelhetette. A másodfokú bíróság ezzel kapcsolatban abból indult ki, hogy a II. rendű felperes jövedelemszerző tevékenységet azért nem tud végezni, mert az I. rendű felperes ápolását, gondozását és felügyeletét látja el, valamint az I. rendű felperes kieső háztartási tevékenységét helyette végzi. Arra is figyelemmel volt, hogy ha a felsorolt tevékenységeket nem a II. rendű felperes végezné ingyenesen, akkor azok ellenértékét az I. rendű felperesnek minden esetben ki kellene fizetnie a szolgáltatást nyújtó személy számára.
- [23] A következetes bírói gyakorlat szerint a károkozó abban az esetben is köteles a felmerült többletkiadások megtérítésére, ha a kiegészítő tevékenységet a károsult hozzátartozója ingyenesen látja el (EBH 2007.1640., BH 2017.92., Kúria Pfv.III.21.486/2019/5.). Ilyen esetben ténylegesen a károsult káraitól van szó, hiszen ő szorul rá a gondozásra, a háztartási kiegészítésre, a kísérésre,

függetlenül attól, hogy ezeket a munkákat a hozzátartozók végezték, valójában a károsító helyett, ilyen módon az ő költségére, ám a károsult érdekében [Kúria Pfv.III.21.500/2016/4. (BH 2017.403.)]. Erre figyelemmel költségpótló járadékigényt nem csupán a károsult (Kúria Pfv.III.21.697/2019/6.), hanem az őt segítő hozzátartozója is érvényesíthet (Kúria Pfv.III.20.559/2021/11., Pfv.III.21.126/2020/5., Pfv.III.21.074/2014/7.). Ugyanezen helyzet további kártérítési következményeként előfordulhat, hogy a szóban forgó tevékenységeket végző hozzátartozónál jövedelemvesztés keletkezik, amely külön kártérítési igényt alapozhat meg. Ebben az esetben kiemelt jelentősége van a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésében meghatározott kárenyhítési kötelezettségnek, és vizsgálni kell, hogy a hozzátartozó annak eleget téve járt-e el akkor, amikor a munkaviszonyát vagy az egyéb jövedelemszerző tevékenységét a közvetlen károsult kisegítése érdekében megszüntette. Miután azonban az ismertetett kétféle kártérítési igény eltérő károk megtérítésére irányul, a jövedelemkiesés meghatározásánál a károsult személye körüli teendők költségének kompenzálására szolgáló járadékot adott esetben figyelembe venni nem lehet (Kúria Pfv.III.20.893/2021/7.).

- [24] A Kúria fenntartja továbbá azt – az adott tényállás mellett is irányadó – álláspontját, amely szerint a vitatott követelések olyan, más alapon nyugvó többletigények, amelyeket eltérő jogalapon kell megítélni, és nem áll fenn az a helyzet, hogy azokat lefednék és ki is egyenlítenék a más címen kapott járadékok. Ezeknek a követeléseknek eltérő tény- és jogalapjuk van, a más-más címen adott járadékok, juttatások ténye nem zárja ki azt a más jellegű, más célú tevékenységet, amelyeket ugyanebben az időben végeznek (Kúria Pfv.III.20.953/2014/6.).
- [25] A perbeli esetben mindkét fokú bíróság egyezően állapította meg, hogy a II. rendű felperes az I. rendű felperes ápolása, gondozása és felügyelete miatt jövedelemszerző tevékenységet folytatni nem tud. A jövedelemkiesése tehát okozati összefüggésben áll az I. rendű felperest a közlekedési baleset folytán ért egészségkárosodással, amelyért az alperes biztosítottja kártérítési felelősséggel tartozik. Az elsőfokú bíróság ítéletének a másodfokú bíróság által sem megváltoztatott ténymegállapítása szerint a II. rendű felperes a korábban havi 20–22 napra kiterjedő, napi 8 órában végzett munkával szerzett jövedelemről mondott le az I. rendű felperes ellátása érdekében, és végez havi 30–31 napban, napi 24 órában az I. rendű felperes körül szükséges, olykor szakápolói, gondozói és szakvégzettséget igénylő gyógytornász feladatokat. Ennek ellenére az I. rendű felperes napi 14 óra alapulvételével határozta meg a keresetében megtéríteni kért ápolási-gondozási költségpótló járadék mértékét, a II. rendű felperes a további 10 órára számította fel azt a kieső jövedelmet, amelynek ellentételezését jövedelempótló járadék formájában kérte. Az I. rendű felperes által követelt háztartási kisegítői járadék esetében pedig a számítás nem napi időszükséglet figyelembevételével történt. Mindez ez azért volt lényeges, mert a felülvizsgálati kérelemben is felhívott bírói gyakorlat (Kúria Pfv.III.21.417/2017/9., Pfv.III.21.819/2018/3.)

szerint az egyes tevékenységek időszükségletére, időbeli eloszlására is tekintettel kellett lenni. Ezzel ellentétes volt a másodfokú bíróságnak az a megközelítése, hogy a különböző járadékok összevetésekor kizárólag azok összegének tulajdonított jelentőséget. Mivel pedig egymástól elkülönülő tény- és jogalapon nyugvó járadékkövetelésekről volt szó, ezért a II. rendű felperes javára megítélt jövedelempótló járadék összege az I. rendű felperest megillető költségpótló járadékok összegére figyelemmel nem lett volna leszállítható. A jogerős ítélet e rendelkezése sérti a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett, a teljes kártérítés elvét rögzítő Ptk. 6:522. § (1) bekezdését.

- [26] A Kúria a kifejtettkre figyelemmel, a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemben támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletének az alperest a II. rendű felperes részére jövedelempótló járadék megfizetésére kötelező rendelkezését helybenhagyta.

(Kúria Pfv.III.20.223/2023/5.)

40 A megállapítási kereset tárgya csak jog, illetve jogviszony lehet. Ennek hiányában megállapítási kereset nem indítható [2016. évi CXIII. törvény (Pp.) 172. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az M. B. Kft.-vel (a továbbiakban: M. Kft.) szemben indult felszámolási eljárás a Fővárosi Törvényszék 2019. április 25-én kelt 2.Fpk.3229/2007/167. számú végzésével az adós jogutód nélkül történő megszüntetésével fejeződött be. A felszámolási zárómérleg szerint az alperes a felszámolási eljárásban 144 680 474 forint – későbbiekben meg nem térült – hitelezői igényt jelentett be, amelyből 135 302 033 forintot „f” kategóriába, 9 378 714 forintot „g” kategóriába soroltak.
- [2] Az alperes a 2020. július 9-i és szeptember 16-i, az I. rendű felperesnek – aki a II. rendű felperes magyarországi fióktelepe – címzett leveleiben a II. rendű felperessel szemben kártérítési igényt jelentett be 144 580 747 forint összegben arra hivatkozással, hogy az M. Kft. felszámolási eljárásában nyilvántartásba vett követelése az ő jogellenes magatartása folytán nem térülhetett meg.
- [3] A peres felek közötti egyeztetés során az alperes telefonon, illetve a 2021. március 30-án kelt e-mailben is arról tájékoztatta a felperesi képviselőt, hogy igényét változatlanul fenntartja, azt perben kívánja érvényesíteni.
- [4] A II. rendű felperes gazdasági igazgatója 2022. február 28-án nyilatkozott arról, hogy az érvényesített követelés folytán a bírósági eljárással kapcsolatban várható költségekre nézve céltartalékot képeztek. Az I. rendű felperes könyvelője pedig 2022. május 2-án adott tájékoztatást arról, hogy az alperes által kilátásba helyezett per miatt 75 000 eurónak megfelelő összegű céltartalékot képeztek.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [5] A felperesek módosított keresetükben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésére és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:63. § (1) bekezdésére, 6:14.

- § (1) bekezdésére és 3:188. § (2) bekezdésére hivatkozással annak megállapítását kérték: „nem áll fenn kötelezettségük, hogy az alperes M.-mel szemben fennálló követelését teljesítsék”.
- [6] Arra hivatkoztak, hogy a 2020–2021-ben a felek közötti többszöri postai és e-mailes levélváltások, valamint jogi képviselőik telefonos egyeztetései nem vezettek eredményre, számukra ez az állapot tarthatatlan, számviteli szempontból bizonytalan helyzetet eredményezett. Könyvelésükben az alperesi követelést fel kell tüntetni, arra akár céltartalékot kell képezniük a vonatkozó magyar és német jogszabályok alapján, továbbá az I. rendű felperesnél már eddig is jelentős ügyvédi költségek merültek fel. Ezen túlmenően a kialakult helyzetben az I. rendű felperesnek a II. rendű felperes által tervezett megszüntetése sem lehetséges. Mivel az alperes még nem nyújtotta be a követelésének érvényesítésére vonatkozó keresetlevelét velük szemben, ebben a helyzetben jogvédelmüket a felelősség fenn nem állásának megállapítása biztosítja, összhangban a Pp. 172. § (3) bekezdésével.
- [7] Indokaik szerint a jogviszony természeténél fogva marasztalást nem követelhetnek.
- [8] A megállapítási kereset másik feltételével, a jogvédelmi igényük alperessel szembeni szükségességével összefüggésben egy egyetemi tanár – utóbb, a felülvizsgálati eljárásban a felperesek jogi képviselője – által készített állásfoglalásra hivatkoztak, amelynek lényege szerint a jogvédelmi érdek meglétét más mércével kell mérni egy nem vitatottan fennálló jogviszony megszűntére alapozott, illetve egy állított jogviszony létre sem jött voltára alapított negatív megállapítási kereset esetén. Érvelésük értelmében az alperes „originális” jog-, illetve igényállítással szemben előterjesztett negatív megállapítási keresetük körében jogvédelmi érdekük vizsgálatánál arra kell tekintettel lenni, hogy a perben egy vadonatúj igény-megfogalmazással szembeni jogvédelem keresésről van szó. A negatív megállapítási kereset az alperes által állított és peresítéssel fenyegetett jogviszonytól független, nem azzal szembeni védekezésként felhozható, vagy annak kioltására alkalmas anyagi jogi érveket állít a jogvédelmi érdek megalapozásául, hanem attól független, egyedül is megálló „originális” jogvédelmi érdek megalapozást, konkrétan azt, hogy a felek között semmifajta jogviszony nem áll fenn. Ez az „originális jogvédelmi érdek hivatkozás” alapvetően két momentumban fogható meg: a folytatólagos fenyegetettség és a céltartalékképzési kényszer, illetőleg az ezektől való megszabadulás motivációja, ezzel végső soron a jogbiztonság elérésének igénye.
- [9] Érvelésük értelmében a megismételt perlési szándék bejelentése az alperes részéről, valamint a magyar és német, illetve európai számviteli standardoknak megfelelő céltartalék képzési szükségszerűség összességében olyan – kifejezetten magasra kvalifikált – megállapítási jogvédelmi érdek eredményez, amely közvetlenül szükségszerűvé teszi együtt és külön-külön is a Pp. 172. § (3) bekezdésében meghatározott követelmény fennállásának elfogadását.
- [10] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [11] Mindkét felperes tekintetében vitatta a megállapítási kereset előterjesztése eljárásjogi feltételeinek fennálltát. Szerinte a felperesek keresetükben nem nevesítették azt a konkrét jogot, jogviszonyt, amely fenn nem állásának megállapítását kérik. Nem jelölték meg az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölése útján, illetve a kereseti kérelmet megalapozó tényeket sem, a Ptk. felhívott 6:63. § (1) bekezdés, 6:14. § (1) bekezdés és 3:188. § (2) bekezdés rendelkezéseiből pedig nem vezethető le az általuk érvényesített jog.
- [12] Kiemelte, a jogvitában érdekelt félnek alkotmányos joga van arra, hogy ügyét bíróság elé vigye, mely jog magában foglalja annak szabadságát is, hogy azzal ne éljen. A felperesek ténylegesen azon igény elbírálását kérik a bíróságtól, amely igényt ő nem érvényesített a bíróság előtt, attól tartózkodott, nem is kíván pert indítani. A felperesek olyan követelés érdemi elbírálását kérik a bíróságtól, amely követelés nem az övék, és amelynek elbírálását a követelés jogosultja nem kérte a bíróságtól.
- [13] Érvelése szerint nem az I. rendű felperest szólította fel összesen 144 680 747 forint megfizetésére, az igénybejelentés egyértelműen és félre nem érthető módon a II. rendű felperest nevesítette. Az I. rendű felperes és közte nincs jogviszony, ezért nem lehet olyan anyagi jogosultság, amely védelemre szorul.
- [14] A II. rendű felperes vonatkozásában is vitatta a megállapítási kereset feltételei fennállását, utalva arra, hogy a II. rendű felperes sem nevesítette azt az anyagi jogi jogosultságot, amely védelemre szorulásáról a bíróság dönthetne. Érvelése értelmében az általa kért megállapítás sem szükséges jogainak megóvása érdekében, mert jogait más módon, így marasztalásra irányuló perben kifogásként érvényesítheti.
- [15] Hangsúlyozta: a felperesek által előadottak mindegyike olyan kifogás, amely potenciális marasztalási per alperesi pozíciójában is érvényesíthető, azaz nem szükséges a megállapítási kereset megengedése.
- [16] Kifejtett indokai szerint továbbá a felperesek által, egy ellenük indítandó per költségére tekintettel állított céltartalék-képzési kötelezettség fel sem merül egy, meg sem indított perrel összefüggésben, így ilyen kötelezettségük nem áll fenn. A céltartalék-képzés körében kitért a Számviteli törvény előírásaira is.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletében a kereset elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek személyenként 2 540 000 forint perköltséget.
- [18] Jogi indoklásában abból indult ki, hogy elsősorban a megállapítási kereset előterjesztésének a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételei fennállását kellett vizsgálnia.
- [19] Rögzítette, hogy a felperesek a perbeli esetben kétségtelenül nem kérhetnek marasztalást, így a megállapítási kereset előterjesztésének ezen feltétele teljesül, hiszen a kereset éppen a felek között fennálló jogviszony és erre tekintettel a fizetési kötelezettség hiányának megállapítására irányul.
- [20] Ezt követően vizsgálta, hogy a perben kért megállapítás a felperesek jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges-e. E

- körben egyetértett a felperesek azon álláspontjával, miszerint a jogvédelmi érdek meglétét más mércével kell mérni egy korábban fennállt jogviszony megszűntére alapozott, illetve egy állított jogviszony létre nem jöttének megállapítására irányuló kereset esetén.
- [21] Rámutatott, hogy a felperesek által a keresetben megjelölt anyagi jogi rendelkezések [Ptk. 6:63. § (1) bekezdése, 6:14. § (1) bekezdése és 3:188. § (2) bekezdése] a szerződés létrejöttéről, az álképviseltről, illetve a taggyűlésről rendelkeznek, tehát sem a megállapítási keresettel, sem a felperesek perbeli igényével nem állnak összefüggésben, így a megállapítási kereset előterjesztését sem alapozhatják meg.
- [22] Megalopozatlannak ítélte a felperesek hivatkozásait egyrészt arra nézve, hogy az alperes által bejelentett követelésre tekintettel tartalékot kell képezni, illetve ez akár a konszolidált éves beszámolóra is hatással lehet, mert a feltételesen hivatkozott körülmények a feltétel bekövetkezésének hiányában nem eredményezik a jogmegóvási érdek fennállását. Másrészt nem támasztja alá a jogmegóvási érdek fennálltát a fióktelep I. rendű felperes törlesztésének akadályaként megjelölt körülmény sem, tekintettel arra, hogy a perbeli esetben csak fizetési felszólításra került sor. E körben az sem lehet releváns, ha a felperesek oldalán már jelentős költségek merültek fel az alperesi állítások folytán, ugyanis ezek vonatkozásában nem teljesülne az a törvényi feltétel, hogy marasztalás nem kérhető.
- [23] Arra nézve, hogy a felpereseknek volt-e az alperes felszólító levelei folytán céltartalékképzési kötelezettsége és ebből következően fennáll-e a jogmegóvási szükséglete, az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes tekintetében kiemelte: maga is felismerte azt, hogy az alperes a II. rendű felperessel szemben jelentette be a követelését. Ezt meghaladóan a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli tv.) 41. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel arra a következtetésre jutott, hogy amennyiben a felperesi álláspont szerint az alperesi követelés sem valószínűnek, sem bizonyosnak nem tekinthető, úgy arra céltartalékot sem kell képezni. Az ésszerű üzleti megítélés alapján sem állhat fenn ilyen kötelezettség egy nem létezőnek minősített követelés esetén. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a II. rendű felperes által hivatkozott német anyagi jogi rendelkezésekkel összefüggésben, amivel kapcsolatban még arra mutatott rá, hogy az alperes az I. rendű felperesnek küldte a levelét, amely a felperesi álláspont szerint sem alkalmas a II. rendű felperessel szemben joghatás kiváltására.
- [24] Kiemelte azt is, a felperesek nem jelöltek meg olyan jogszabályi rendelkezést, illetve nem tettek olyan tényállítást sem, amelyből az következne, hogy egy jövőben esetlegesen megindításra kerülő peres eljárás perköltsége vonatkozásában kellene céltartalékot képezni.
- [25] A jogmegóvási érdek hiányában ezért a keresetet elutasította és mellőzte a szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítást arra figyelemmel, hogy a perben jogkérdésben kellett állást foglalni.
- [26] Az elsőfokú bíróság a perköltségről a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. Az alperes részére az ügyvédi munkadíjat 2 000 000 forint + áfa mérsékelt összegben határozta meg a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdés a)-c) pontjai és (6) bekezdése alapján. A mérséklésnél arra volt figyelemmel, hogy a felperesek lényegében azonos tartalmú keresetet terjesztettek elő, az alperes védekezése is azonos volt, és csak három tárgyalást tartott a perben.
- [27] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján – részben eltérő indokolás mellett – helybenhagyta, és kötelezte a felpereseket személyenként az alperes részére 1 000 000 forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség megfizetésére.
- [28] Alapatlannak ítélte a felpereseknek az általuk indítványozott szakértői bizonyítás mellőzését sérelmező fellebbezési hivatkozását. Rámutatott: az elsőfokú bíróság megalopozottan mellőzte a további bizonyítást a Pp. 276. § (1) és (5) bekezdése értelmében, egyetértett azzal, hogy a felperesek szakértői bizonyításra irányuló indítványa – a céltartalékképzési kötelezettség fennállta – jogkérdés megválaszolására irányult.
- [29] A másodfokú bíróság ítéletével elfogadta az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, helyesnek ítélte annak elsődleges vizsgálatát, hogy fennálltak-e a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételek, döntésével egyetértett, azonban részben eltérő jogi indokok alapján.
- [30] A Pp. 370. § (1) bekezdése értelmében, felülbírálati jogkörének korlátai körében a másodfokú bíróság rögzítette:
- az elsőfokú bíróság – egyebek mellett – megállapította, hogy a kereset alapjaként megjelölt anyagi jogi szabályok semmilyen összefüggésben nem állnak a perbeli igénnyel, a megállapítási kereset előterjesztését nem alapozzák meg;
 - az alperesi felszólítás szerinti követelés vonatkozásában a céltartalékképzési kötelezettség nem áll fenn;
 - ezen megállapításokat a felperesek fellebbezésükben nem támadták: az elsőfokú ítélet jogi indokolásából kizárólag a kilátásba helyezett peres eljárás során várhatóan felmerülő perköltség kapcsán sérelmezték a céltartalék képzésével kapcsolatos kötelezettség vonatkozásában kifejtettek, amiből következően
 - csak azt vizsgálhatta a másodfokú eljárásban, hogy a felperesek által hivatkozott céltartalékképzési kötelezettség folytán fennállnak-e a megállapítási kereset eljárásjogi feltételei.
- [31] A másodfokú bíróság kiemelte, a felperesek annak megállapítását kérték, miszerint „nem áll fenn kötelezettségük arra vonatkozóan, hogy az alperes M. Kft.-vel szemben fennálló követelését teljesítsék”. Utalt a Kúria Gfv.VI.30.328/2021/6. számon közzétett határozatában kifejtettek, mely szerint a megállapítási kereset tulajdonsága, hogy valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítását jelenti, ami nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott és eltérő nem engedő kíváncságot, hanem a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből következő sajátosság. Erre is tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperesek egy

- negatív, a peres felek közötti jogviszony nem létezésének megállapítására irányuló keresetet terjesztettek elő.
- [32] A megállapítási kereset a perben vitatott egyik előfeltételével, a jogvédelem alperessel szembeni szükségességével összefüggésben a bírói gyakorlat – a régi Pp. -nek a Pp. 172. § (3) bekezdésével lényegében egyező szabálya értelmében – kimunkálta, hogy megállapítási kereset esetén is szükséges megjelölni az érvényesített jogot, önmagában az eljárási jogszabály alapján nem lehet perben anyagi (alanyi) jogot érvényesíteni, megállapításnak anyagi jogalap nélkül nincs helye (PJD 2017.10.). Mindez egyértelműen következik abból is, hogy a Pp. 170. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a keresetlevél kötelező tartalmi eleme az érvényesíteni kívánt jog a jogalap megjelölése útján; az érvényesített jog az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja [Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pont], a jogalap pedig az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít [Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pont]. Hangsúlyozta: a Pp. 172. § (3) bekezdése szerint ugyanakkor megállapítási kereset esetén a védendő alanyi jog megjelölése mellett a védelemre szorultság tekintetében is részletes tényelőadást kell tenni a kért megállapítás szükségességére kiterjedően.
- [33] A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, a fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság nem értékelte kellő súllyal, hogy negatív megállapítási kereset esetében is csak a megjelölt érvényesített jog, ezen belül az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározó anyagi jogi jogszabályi rendelkezés alapján vizsgálható, hogy a felpereseknek az alperessel szemben fennáll-e olyan joga, amelynek megóvása érdekében a kért megállapítás szükséges. A jogvédelem szükségessége azt jelenti, hogy legyen a felperesek oldalán olyan anyagi jogi jogosultság, amely védelemre szorul (BH 2008.270.) és ez a jogvédelmi helyzet specifikus, azaz kifejezetten az alperessel szemben kell fennállnia (Kúria Pfv.V.20.195/2021/9.).
- [34] A felperesek az adott esetben a Ptk. anyagi jogi rendelkezései közül háromra hivatkoztak [Ptk. 6:63. § (1) bekezdés, 6:14. § (1) bekezdés, 3:188. § (2) bekezdés], amelyekről az elsőfokú bíróság megállapította, hogy alaptalanok, a másodfokú bíróság pedig a fellebbezés korlátaira tekintettel ezt a megállapítást nem vizsgálhatta. Ebből következően a másodfokú eljárásban már nem volt olyan, a felperesek által megjelölt jogalap (anyagi jogi jogszabályi rendelkezés), ami alapján a peres felek viszonyában az alanyi jog (jogviszony) fennállását, illetve a jog védelmének a szükségességét vizsgálni lehetett volna. A másodfokú bíróság szerint a felperesek által fellebbezésükben hivatkozott számviteli szabályok nyilvánvalóan nem minősülnek ilyen jogalapnak, hiszen nem olyan anyagi jogi rendelkezések, amelyek a peres felek jogviszonyában alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket határoznak meg. Emiatt a megállapítási kereset eljárásjogi feltételének fennállása körében a felpereseknek a céltartalékképzési kötelezettséggel kapcsolatos, a számviteli szabályokon alapuló érvelését nem ítélte relevánsnak, ezért az elsőfokú bíróság ítéletéből mellőzte az ezzel kapcsolatos indokolást.
- [35] Kitért arra is, hogy a felperesek jogainak megóvásához szükséges érdek akkor sem lett volna megállapítható, ha lett volna a másodfokú eljárás keretei között vizsgálható keresettel érvényesített jog. A kereset tartalma alapján ugyanis a felperesek vonatkozásában csak az a védelemre szoruló jog kötődhetett az anyagi jogi jogviszonyhoz, hogy a jogviszony létre nem jöttének állítása útján megakadályozhassák az alperes által érvényesíteni kívánt követelés szerinti marasztalásukat. Ilyen esetben azonban a jogmegóvás szükségessége azért nem áll fenn, mert a felperesek az alperes által esetlegesen ellenük indított perben az érdemi védekezésüket előadhatják (BH 2021.13., BH 1985.195, BDT 2009.2143.).
- [36] Az elsőfokú ítéletben megállapított perköltség vonatkozásában előterjesztett fellebbezés kapcsán a másodfokú bíróság rámutatott: az alperes az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján 4 630 175 forintban kérte megállapítani az ügyvédi munkadíj összegét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletében mérsékelt összegben, 2 540 000 forintban határozott meg. A munkadíj meghatározásakor a jogvita bonyolultságára, a képviseleti tevékenység terjedelmére, a beadványok időigényére, a pertárgy értékére, valamint a hasonló ügyekben megállapított ügyvédi munkadíjak mértékére kellett figyelemmel lenni. Kiemelte, hogy a munkadíj az IM rendeletben rögzített korlátot nem haladta meg; az elsőfokú bíróság által jelentősen mérsékelt – a megállapítható munkadíj fele részét alig meghaladó – összeg további mérséklésére nem látott lehetőséget, mert az arányban állt a jogi képviselő által végzett ügyvédi tevékenységgel. Mivel az alperes mindkét felperessel szemben pernyertes lett, megalapozottan döntött az elsőfokú bíróság mindkettőjük vonatkozásában a perköltség viseléséről.
- [37] A másodfokú bíróság a felperesek által a Pp. 364. §-a folytán alkalmazandó 83. § (1) bekezdése alapján az alperes részére fizetendő, a képviseletet ellátó jogi képviselő ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltség összegét az IM rendelet 3. § (2) és (5)–(6) bekezdésére figyelemmel állapította meg mérsékelt összegben, tekintettel a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére és a kifejtett képviseleti tevékenységre.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [38] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen – beadványuk tartalma [Pp. 110. § (3) bekezdés] szerint – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával keresetüknek helyt adó új határozat hozatala, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása végett. Harmadlagos felülvizsgálati kérelmük a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseit helybenhagyó, illetve a másodfokú perköltségről rendelkező részében történő hatályon kívül helyezésére, és e körben a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát célozta, az első- és másodfokon az alperes számára megítélt ügyvédi költség összegének az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján történő mérséklésével.

- [39] A felperesek általános hivatkozása szerint a jogerős ítélet az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő, a másodfokú bíróság a perben tett nyilatkozatok és rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen, iratellenes mérlegelésével helytelenül állapította meg, hogy keresetükben nem jelöltek meg olyan érvényesített jogot, amely a jogvédelem alperessel szembeni szükségességét megállapíthatóvá tette volna; továbbá helytelenül állapította meg, hogy ettől függetlenül sem állt fenn a jogvédelmi érdekük, ezért a megállapítási kereset eljárásjogi feltételei nem álltak fenn. Hivatkozásuk szerint eljárási szabálysértést valósított meg a szakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványuk mellőzése által is.
- [40] Az ügy érdemére kiható jogszabálysértésként a Pp. 172. § (3) bekezdés, 369. § és 370. § (1) bekezdés, valamint 276. § (4), (5) bekezdéseinek megsértésére hivatkoztak.
- [41] Jogi érvelésük körében fenntartották álláspontjukat a tekintetben, hogy az általuk beszerzett állásfoglalás szerint – melyet a másodfokú bíróság ignorált – a jelen per sajátosságaira tekintettel alkalmazandó eltérő jogvédelmi érdek mércére figyelemmel fennállnak a megállapítási kereset feltételei.
- [42] Részletesen bemutatták, hogy az elérhető bírósági gyakorlat kizárólag nem vitatottan fennálló/fennállt jogviszonyokkal összefüggő megállapítási keresetekkel kapcsolatos, így alapvetően eltérő kiindulóponton nyugszik. A jelen perben azonban a felek között semmilyen jogviszony nem állt fenn, így az önmagát igényjogosultként beállító fél (alperes) olyan igényt (ún. „originálisan megkonstruált igényt”) állít, amelynek nincs jogviszony-előzménye a felek között, így azzal a másik félnek (felperesi oldal) nem kellett számolnia. Ilyen igényhez kapcsolódó negatív megállapítási keresetre vonatkozóan nincs bírósági gyakorlat, az ismert eseti döntések vagy pozitív megállapítási kereseten vagy jogviszony-előzményt követő negatív megállapítási kereseten alapultak.
- [43] Hangsúlyozták: sajátos keresetük tárgya jogviszony-előzmény nélkül állított követeléssel szembeni védekezés, amelynek kapcsán a jogvédelmi érdek mércéje másként értelmezendő egy nem vitatottan fennállt jogviszonnyal kapcsolatban igényhez képest. Részletesen kifejtették, hogy e két eltérő esetben lehetetlen ugyanazt a mércét alkalmazni, hiszen a nem is létezett jogviszonnyal összefüggésben nem értelmezhetőek a jogszünetítő kifogások.
- [44] Utaltak a megállapítási keresetek alapvető funkciójára és céljára, miszerint a negatív megállapító ítélet Pp. 176. § (1) bekezdés *d*) pontja szerinti anyagi jogerő hatása kizárja egy jövőbeni, az elbírált igényre alapozott marasztalási kereset folytán a perindítás joghatásainak beálltát, egyúttal a felesleges, illetve megkettőződő és ezen okból jogvédelmet nem igénylő igényérvényesítés absztrakt lehetőségét is, mert az adott igényre vonatkozó negatív megállapító ítélet véglegesen rendezi a jogvitát, így funkcionálisan ekvivalens a marasztalási kereset elutasító ítéleti tartalommal.
- [45] Hivatkoztak arra, hogy az alaptalan igényérvényesítéssel való fenyegetettség esetére szolgáló jogvédelem keresése negatív megállapítási kereset útján ismert a magyarral összehasonlítható jogrendszerekben, így a német polgári perrendtartás (ZPO) megelőlegszik a jelen perbelihez hasonló ún. „nyugtalanítási” tényállással, továbbá beengedő szemléletű a hasonló esetekre Svájc és az USA szövetségi perrendtartása is.
- [46] A felperesek kiemelték: ilyen esetben nincs olyan párba állítható marasztalási kereset, amelyben az igényvel fellépő fél konkrét anyagi jogi jogszabályhely megjelölésével határozná meg az általa érvényesíteni kívánt jogot, ehelyett általánosságban, jogalap nélkül érvényesít követelést. Ez az adósnak tekintett félre nézve azzal jár, hogy konkrét jogalap megjelölése hiányában a marasztalási perben nem tud védekezni, másrészt a negatív megállapítási keresetében nem tud konkrét anyagi jogi rendelkezést megjelölni a jogvédele érdekében. Emiatt – az ilyen típusú negatív megállapítási keresetek esetén – ez nem is várható el tőle.
- [47] Mindezt a jelen perre vetítve – és a Pp. 172. § (3) bekezdésének „alapjogi beágyazottságából” (Alaptörvény V. cikk: védekezési jogosultság, XXVIII. cikk: jogvédelem lehetősége) kiindulva – az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezés útján levezethetőnek tartották a jogvédelmi érdek sajátos mércéjét, ami álláspontjuk szerint önmagában megalapozza a megállapítási keresetük e feltételének fennálltát.
- [48] Hangsúlyozták, nem kizárólag olyan érvekre, előadásokra alapozták keresetüket, melyeket egy anticipált marasztalási per alpereseként előadnának. Ellenkezőleg, az alperes által állított és peresítéssel fenyegetett jogviszonytól független, nem azzal szembeni védekezésként felhozható, vagy annak kioltására alkalmas anyagi jogi érveket hoztak fel, hanem egyedül is megálló „originális” jogvédelmi érdek-megalapozást, nevezetesen azt, hogy a felek között semmiféle jogviszony nem állt fenn.
- [49] Meglátásuk szerint jogvédelmi szükséghelyzetüket a véglegesség igényével egyedül olyan jogerős ítélet szolgálhatja, amely alkalmas a velük szembeni követelés teljesítésétől való mentességük biztosítására, azaz végleg elhárítja a kilátásba helyezett fenyegetettségüket. E nélkül eszköztelenek, más jogvédelmi lehetőségük nincs az alperes által – peresítés nélkül – folyamatosan lebegtetett, fenntartott követeléssel szemben.
- [50] Emiatt az eljáró bíróságoknak a korábbi bírói gyakorlatot mechanikusan követő, túlzott formalizmusba hajló döntésével szembeni jogfejlesztésként is kérték kérelmük elbírálását.
- [51] A felperesek szerint az általuk keresetükben megjelölt anyagi jogi jogszabályhelyekre figyelemmel is fennáll jogvédelmi érdekük, mely hivatkozásaik vizsgálatát a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon mulasztotta el, amikor céltartalék-képzési, és az I. rendű felperes megszüntetésével kapcsolatban előadott érveik körében nem tett eleget anyagi pervezetési kötelezettségének, megsértve ezzel a Pp. 369. § (4) bekezdését és 370. § (4) bekezdését.
- [52] A céltartalék-képzési kötelezettségük kapcsán is tévedett a másodfokú bíróság, amikor az általuk hivatkozott számviteli szabályokat kizárta a jogvédelmi érdekük megalapozottsága, ezáltal jogvédelmi igényük fennállta vizsgálatából. E körben utaltak a Szegedi Ítéletábrla Gf.30.034/2022/6. számú határozatára, amely a céltartalék-képzési szabályok és a jogvédelmi érdek

- fennállta közötti összefüggés vizsgálatánál irányítónak szolgálhat. Hivatkoztak továbbá a magyar számviteli jogban irányadó, a gazdálkodók működésére vonatkozó, a Számviteli tv. 14. § (1) bekezdése szerinti elvekre, melyek alapján levezethetőnek tartották céltartalék-képzési kötelezettségüket, és kitértek ennek német jogi szabályaira is.
- [53] Ugyancsak a céltartalék-képzési kötelezettségükkel összefüggésben a Pp. 276. § (4)–(5) bekezdéseit sértőnek tartották az eljáró bíróságok álláspontját a szakértői bizonyításra vonatkozóan előterjesztett indítványuk elutasítása miatt. A felmerült külföldi (német) jogi elemek tartalmának vizsgálata szükségessé tette volna a szakértői bizonyítást, amely annak ellenére, hogy a külföldi jog nem tény-, hanem jogkérdésnek minősül a magyar jogban, miután annak tartalmát a bíróságnak meg kell állapítania – a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (Nmjtv.) 8. § (2) bekezdése szerinti logikára figyelemmel – alkalmas lett volna az általuk indítványozott bizonyítás.
- [54] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a harmadlagos felülvizsgálati kérelem visszautasítását, egyebekben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását célozta, ellenkérelmét részletesen indokolta.
- [55] A felperesek Gfv.7. sorszámú beadványukban észrevételeket tettek az ellenkérelemre, egyúttal minden korábbi nyilatkozatukat fenntartották.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [56] A felülvizsgálati kérelem tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás jogi természetét és annak korlátait rögzíti az alábbiak szerint.
- [57] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], amelynek jogszabálysértő voltát a Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdésének főszabálya értelmében kizárólag a felülvizsgálati, és – ha előterjesztettek – a csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott a Pp. 413. § (1) bekezdése szerinti tartalmi követelményeknek mindenben megfelelően megjelölt jogszabálysértések tekintetében vizsgálhatja.
- [58] Amint arra a Kúria már számos határozatában (pl.: Pfv.V.21.336/2020/5., Pfv.V.20.066/2021/8., Pfv.V.20.130/2021/5., Pfv.V.20.477/2022/6., Pfv.V.20.561/2022/8., Pfv.V.20.707/2022/4., Pfv.V.20.794/2022/4., Pfv.V.21.049/2022/5., Gfv.V.30.373/2022/4., Gfv.V.30.143/2023/6.) rámutatott, az eljárási jogi tárgyú elvi iránymutatásoknak a Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. PJE határozat rendelkezései szerint a fentebb említett PK véleményt – a 2. pontjának kivételével – a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintette. A PK vélemény 3. és 4. pontja által megerősítetten a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozásai indokait is ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előzőekben meghatározott tartalmi követelményekkel.
- [59] A fentieknek a felperesek felülvizsgálati kérelme tekintetében többirányú jelentősége volt.
- [60] Egyrészt a felperesek felülvizsgálati kérelmükben állították, hogy a másodfokú bíróság a perben tett nyilatkozatok és a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen, iratellenes mérlegelésével helytelenül állapította meg, hogy nem jelöltek meg olyan érvényesített jogot, amely a jogvédelmük alperessel szembeni szükségességét megállapíthatóvá tette volna. E hivatkozásuk azonban nem értelmezhető az általuk megsértettként megjelölt eljárási szabályok tükrében, állításukkal adekvát jogszabályhely [Pp. 279. § (1) bekezdés] megsértését pedig nem jelölték meg, így e hivatkozásuk érdemben nem volt vizsgálható.
- [61] Másrészt a felperesek a harmadlagos, az első- és másodfokú perköltség mérséklése iránti felülvizsgálati kérelmük petitumában csupán az IM rendelet 3. § (6) bekezdésének alkalmazásával a terhükre megítélt perköltségek mérséklését kérték, ám ugyancsak nem jelöltek meg e körben megsértett jogszabályhelyt, továbbá e kérelmüket szövegesen sem indokolták, így az szintén nem lehetett az érdemi felülvizsgálat tárgya.
- [62] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva a felülvizsgálat eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az érdemben vizsgálható hivatkozásokra tekintettel nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [63] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben kizárólag eljárási szabálysértésekre hivatkoztak, így a keresetükben még megjelölt Ptk. rendelkezések [6:63. § (1) bekezdés, 6:14. § (1) bekezdés, 3:188. § (2) bekezdés] – azon túl, hogy a megállapítási keresettel összefüggésben e jogszabályhelyek normatartalma nem értelmezhető – a felülvizsgálati eljárásban semmilyen relevanciával nem bírhattak, így a felperesek jogvédelmi igénye megalapozása körében sem voltak vizsgálhatók. Ebből következően nem volt értelmezhető a felpereseknek a másodfokú bíróság anyagi pervezetése hiányával [Pp. 370. § (4) bekezdése és 369. § (4) bekezdése] kapcsolatos felülvizsgálati érvelése sem, ám ennek – az alább, a Pp. 172. § (3) bekezdésével összefüggésben kifejtettekre figyelemmel – nem is volt az ügy érdemére kiható jelentősége.
- [64] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben változatlanul állították jogvédelmi érdekük fennálltát önmagában a céltartalék-képzési kötelezettségük létre tekintettel, és ezzel összefüggésben a Számviteli tv. 14. § (1) bekezdése szerinti számviteli alapelvekre hivatkoztak, továbbá felhívták e törvénynek a céltartalék-képzést lehetővé tévő 41. § (2) bekezdését, valamint a tárgyévi eredmény meghatározásáról szóló 15. § (8) bekezdését. Az ezen hivatkozásaikhoz fűzött szöveges indokolásban azonban a felperesek nem vezették le a céltartalék-

- képzés és a kereseti kérelmük szerinti negatív megállapítási kereset közötti oksági kapcsolatot, megítélésük révén alátámasztották volna, hogy az általuk állított céltartalék-képzési kötelezettségük fennáll, és az miért alapozza meg keresetüket.
- [65] Az ugyancsak a céltartalék-képzés körében hivatkozott Pp. 276. § (4) és (5) bekezdésének sérelmével összefüggésben a Kúria rámutat, hogy ebben a körben a felperesek az általuk állított külföldi (német) jogi elemek felmerültére tekintettel indítványozták bizonyítás lefolytatását szakértő kirendelése útján a külföldi jog tartalmának megállapítása céljából, amelynek azonban az alább, a Pp. 172. § (3) bekezdése sérelmével összefüggésben kifejtettek okán szintén nem volt az ügy érdemére kiható jelentősége.
- [66] A fentiekre tekintettel a felülvizsgálati eljárás során érdemben a Pp. 172. § (3) bekezdésének a felperesek által állított megsértését kellett vizsgálni.
- [67] Az eljáró bíróságok helytállóan rögzítették, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése – az 1952. évi Pp. 123. §-ával tartalmilag egyezően – kettős, konjunktív és hivatalból vizsgálendő feltételt tartalmaz a megállapítási kereset előterjeszhetősége terén: egyrészt azt, hogy a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges legyen (a továbbiakban: jogvédelmi szükséglet), másrészt azt, hogy a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás ne legyen kérhető. Az adott ügyben az utóbbi feltétel fennállta nem volt kérdéses.
- [68] A jogvédelmi szükséglet mibenlétét a másodfokú bíróság helytállóan mutatta be ítéletének [35] pontjában, kiemelve, hogy annak fennálltához nélkülözhetetlen a keresettel érvényesített jog megjelölése, mely a Pp. 170. § (2) bekezdés *b*) pontja értelmében a keresetlevél kötelező tartalmi eleme a jogalap megjelölése útján. Helytállóan mutatott rá ezzel összefüggésben a Pp. értelmező rendelkezései körében definiált érvényesített jog és jogalap fogalmakra is [Pp. 7. § (1) bekezdés 11., illetve 8. pont], melyekre a Kúria e helyütt azok megisméltése nélkül, egyidejűleg visszautal [Pp. 405. § (1) bekezdés folytán alkalmazandó Pp. 386. § (4) bekezdés második mondat].
- [69] A jogerős ítélet fenti indokolásában írtakat a Kúria az alábbiakkal egészíti ki.
- [70] A felperesek kereseti petituma annak megállapítását célozta, hogy „nem áll fenn kötelezettségük arra vonatkozóan, hogy az alperes M. Kft.-vel szemben fennálló követelését teljesítsék”. Hivatkozásuk lényege szerint sajátos keresetük tárgya – az alperessel szembeni relációjukban – jogviszony-előzmény nélkül állított (eredeti, „originális”) követeléssel szembeni védekezés, melyre tekintettel állították, hogy a jogvédelmi szükséglet körében megkívánt jogvédelmi érdek mércéje alapvetően eltérő módon értelmezendő egy pozitív, illetve jogviszony-előzményt követő negatív megállapítási keresethez képest. Ebből a kiindulási alapból vezették le azt az álláspontjukat, miszerint egy nem is létezett jogviszonnyal összefüggésben nem értelmezhetőek az esetlegesen velük szembeni marasztalási perben felhozható jogszünetető kifogások.
- [71] A felperesek érvelésének kiindulási alapja és az abból levont következtetésük azonban egyrésztől nem helytálló, másrésztől a hatályos polgári perrendtartás megállapítási kereset fogalmába nem illeszthető bele.
- [72] A Kúria elsődlegesen arra mutat rá, hogy a hatályos Pp. szerint – tartalmilag egyezően az 1952. évi Pp. 123. §-ával, és szó szerint azonosan az 1911. évi I. törvény cikk 130. § első mondat I. fordulatával – a megállapítási kereset fogalmi eleme, egyúttal alapvető jellemzője, hogy annak tárgya csak jog, illetve jogviszony lehet. Megjegyzi, hogy ezzel teljesen egyező szabályozási tartalom jelent meg a hatályos Pp. kodifikációja során készült *Szakértői javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára* (szerk. Varga István–Éless Tamás, HVG-ORAC, Budapest, 2016) című, a Polgári Perjogi Kodifikációs Munkabizottságok szövegjavaslatait tartalmazó műben (293–294. oldal), hangsúlyozva: „A Szakértői Javaslat nem változtat a megállapításra irányuló kereset lényeges szabályain sem. Változatlanul csak jogviszony vagy jog fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt van helye megállapítási keresetnek [...]”.
- [73] A jogviszony személyek, illetve személy- és jogtárgy (dolog) közötti jogilag szabályozott (jogi kapcsolatot meghatározó) viszonyt, míg a jog ennek szűkebb részét, e viszony egyes elemét/elemeit jelenti, melynek perjogi aspektusból a felperes és az alperes között kell fennállnia.
- [74] Ennek megfelelően a felperesek csak jog, illetve jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítását kérték a fentebb írt két, konjunktív feltétel fennállta esetén. Jog/jogviszony fennállása megállapítását célzó kereset pozitív, fenn nem állása megállapítását célzó kereset negatív megállapítási keresetnek jelent. A jogalkotó e körben egységes feltételrendszert teremtett, mindkettő esetén – így negatív megállapítási kereset előterjesztésénél is – azonosíthatónak kell lennie annak a jognak/jogviszonynak, amelynek körében a felperesek által állított jogvédelmi szükséglet értelmezhető.
- [75] A Kúria kiemeli: jog/jogviszony állítása nélkül – így a felperesek által hivatkozott eredeti jogviszony-előzmény nélküli helyzetben – sem a hatályos, sem a korábbi magyar polgári perrendtartások rendszerébe nem illeszthető a megállapítási kereset. A jogirodalom és a joggyakorlat már az 1952. évi Pp. alkalmazása körében kimunkálta, hogy jogviszony hiányában megállapítási kereset sikerrel nem terjeszthető elő [*A polgári perrendtartás magyarázata* (szerk. Németh János–Kiss Daisy) I. kötet, CompLex, Budapest, 2007, 740. oldal, utalással: Legf. Bír. Pfv.VI.21.074/1995. (megjelent: BH 1996.636.)].
- [76] Ehhez képest a felperesek azon kereseti kérelme, amely „kötelezettségük” fenn nem állásának – azonosított jogviszony nélküli, így általános jellegű – megállapítását célozta, nem feleltethető meg a jogviszony vagy jog fenn nem állása iránti negatív megállapítási keresetnek, illetve annak ekkénti értékelése a negatív megállapítási kereset fentebb rögzített funkciójától elszakadó, a jogszabály céljával össze nem egyeztethető, így meg nem engedett értelmezéséhez vezetne.

- [77] Ebből következően nem foghatott helyt a felpereseknek az a hivatkozása sem, miszerint a jogviszony-előzmény nélkül állított (eredeti, „originális”) követeléssel szembeni védekezést szolgáló sajátos negatív megállapítási keresetük esetén a jogvédelmi szükséglet körében megkívánt jogvédelmi érdek mércéje alapvetően eltérő módon volna értelmezendő.
- [78] A felperesek által keresetük ténybeli alapjaként megjelölt – a tényállásban is rögzített – perelőzményekkel, nevezetesen az alperes II. rendű felperessel szemben a felek közötti kommunikáció során „lebegtetett” igényével, az ennek folytán kialakult „nyugtalanító” tényállással összefüggésben a Kúria kiemeli továbbá: „A negatív megállapítási keresetet a magyar joggyakorlat kezdetektől fogva szigorú keretek között tartotta, lényegében arra az álláspontra helyezkedve, hogy a védekezésként felhozható tényekre, jogi érvelésekre megalapítási kereset nem alapítható. Önmagában a joggal való kérdés a szigorú joggyakorlat mellett nem volt elegendő. Így önmagában az alaptalan igényérvényesítéssel való fenyegetettség nem eredményez jogvédelmi szükséghelyzetet.” [Németh-Kiss idézett mű 742. oldal, egyezően BH 1985.195., BH 2005.146., in: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja (szerk.: Varga István) I/III. kötet 670. oldal, HVG ORAC, Budapest, 2018.).
- [79] Téves a felpereseknek az az érvelése, miszerint az általuk állított új típusú („originális”) jogvédelmi érdeküket megalapozná, hogy az alperessel fennálló jogviszony hiányára – mint védekezésként felhozható érvre – nem hivatkozhatnak az alperes által esetlegesen bármelyikük ellen indított marasztalási keresettel szemben. Egy ilyen perben ugyanis a keresetlevél érdemi részében a felperes köteles feltüntetni – egyebek mellett – az általa érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölése útján, az előbbi megalapozó tényeket és az érvényesíteni kívánt jog, a tényállítás és a kereseti kérelem közötti összefüggés levezetésére vonatkozó jogi érvelését [Pp. 170. § (2) bekezdés *b*), *c*), *d*) pont]. A keresettel szembeni ellenkérelmében, érdemi védekezése körében jelen per felperesei (az esetleges adott ügyben alperesként) feltüntethetik – sőt, fel kell tüntetniük – anyagi jogi kifogásaikat, illetve a keresetlevél érdemi részében előadottakra vonatkozó vitató és cáfoló nyilatkozataikat és a védekezésüket megalapozó tényeket, bizonyítási indítványukat is [Pp. 199. § (2) bekezdés *b*) pont *ba*), *bc*) alpontok]. Ezáltal védekezésük nyilvánvalóan kiterjedhet a keresetben szükségszerűen állított jogviszony hiányára (nemlétére) is, mely nyilatkozatukra figyelemmel a bizonyítási érdek Pp. 265. § (1) bekezdése szerinti főszabálya értelmében a felperest terhelné – egyebek mellett – követelése jogalapjának, a felek közötti közvetlen vagy közvetett jogviszony létének bizonyítása, melynek eredménytelen volta a felperes terhére értékelendő. Ezáltal az alperesek jogviszony hiányát állító hivatkozása eredményre vezethet, ami a velük szembeni marasztalási kereset érdemi elutasítását eredményezheti. A felperesek tehát egy esetlegesen ellenük indított marasztalás iránti perben sem tekinthetők eszköztelenek.
- [80] A kifejtettekre tekintettel a felperesek által a felülvizsgálati kérelmükben kért, és azzal célzott „jogfejlesztés” valójában a bíróság, ezáltal a Kúria jogalkalmazói szerepkörét meghaladó, a Pp. 172. § (3) bekezdésének egységes és következetes értelmezésén túlmutató, kizárólag jogszabálmódosítással elérhető új típusú megállapítási kereset befogadását jelentené.
- [81] Erre is tekintettel a másodfokú bíróság helytállóan ítélte meg az előterjesztett, sajátos tartalmú negatív megállapítási kereset kapcsán a jogvédelmi szükséglet fennálltának hiányát, és erre tekintettel jogszabálysértés nélkül hagyta helyben az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét, ezért a Kúria a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.V.30.130/2023/8.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

41 I. Az egyesület döntéshozó szerve ülésének szabályszerű összehívásának – a törvényben meghatározott tizenöt napos határidő betartása mellett – az is feltétele, hogy megtörténjen a napirend tartalmi előkészítése és annak közzlése a szavazásra jogosult tagokkal.

II. A jegyzőkönyvbe foglalt elsőfokú fegyelmi határozat meghozatalával egyidejűleg akkor történik meg annak közzlése is, ha a fegyelmi ülésen megjelent tag azt meg is ismeri [2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:17. § (3) bek., 3:35. §, 3:37. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes az alperes (vadásztársaság) tagja. A felperes ellen a 2021. szeptember 25-i egyéni nagyvad vadászattal összefüggésben az alperes Házi Szabályzatának a hivatásos vadász értesítését érintő rendelkezése és az éjszakai vadászatra vonatkozó törvényi előírás megsértése miatt fegyelmi eljárás indult.
- [2] A fegyelmi ügyben első fokon eljáró fegyelmi bizottság 2021. október 9-én tartott ülésén – az akkor felvett jegyzőkönyvben rögzítetten – megállapította, hogy a felperes fegyelmi vétséget követett el és a vizsgálat napjától kezdődően hat hónapra eltiltotta a vadászati jog gyakorlásától. A jegyzőkönyv tartalmazta a felperes nyilatkozatát arról, hogy a fegyelmi bizottság határozatát tudomásul vette, továbbá, hogy egyelőre nem kíván élni a fellebbezési jogával. A felperes a jegyzőkönyv egy példányát az ülés napján átvette, a döntéssel szemben nem jelentett be fellebbezést.
- [3] A fegyelmi bizottság elsőfokú határozatával szemben az alperes elnöke fellebbezést nyújtott be, ennek megtárgyalására az alperes közgyűlését 2021. november 13-ára összehívta. A közgyűlési meghívóban 1. napirendi pontként azt jelölte meg, hogy a fegyelmi bizottság határozata ellen benyújtott fellebbezés elbírálása, melynek előadója a titkár.
- [4] Az alperes 2021. november 13-án megtartott közgyűlése a 22/2021. (XI. 13.) számú közgyűlési határozattal megváltoztatta a fegyelmi bizottság határozatában kiszabott büntetést és a felperest kizárta az alperes tagjai közül.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [5] A felperes a keresetében kérte az alperes 2021. november 13-i közgyűlésén meghozott 22/2021. (XI. 13.) számú határozat és a fegyelmi bizottság elsőfokú határozatának a megsemmisítését, illetve hatályon kívül helyezését, egyben annak kimondását, hogy tagsági viszonya a kizárása jogellenessége miatt helyreállításra kerül.
- [6] Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú határozat

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletében az alperes közgyűlése által 2021. november 13-án hozott 22/2021. (XI. 13.)

számú határozatot a fegyelmi bizottság által meghozott elsőfokú határozatra kiterjedő hatállyal hatályon kívül helyezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Határozatának indokolása szerint a keresettel támadott elsőfokú határozat azért jogszabályt sértő, mert az alperes nem hozott a fegyelmi szabályzat 15. §-ában rögzített formai és tartalmi követelményeknek megfelelő írásos határozatot. A közgyűlési határozat hatályon kívül helyezéséhez a meghívó hiányos tartalma és a fegyelmi szabályzat 15. § (3) bekezdésének megsértése vezetett. Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta a felperesnek a tagsági viszonya helyreállítására irányuló keresetét, mivel a fegyelmi határozat hatályon kívül helyezésével a jogviszony ipso iure – annak külön kimondása nélkül – helyreállt.

- [8] Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [9] A másodfokú bíróság rögzítette, a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés sem támadta az elsőfokú ítélet keresetét részben elutasító rendelkezését, ezért azt a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 358. § (5) bekezdése szerint nem érintette.
- [10] A másodfokú bíróság a közgyűlési és a fegyelmi bizottsági határozat kapcsán nem tulajdonított jelentőséget a későbbi írásba foglalásnak és a határozat ezt követő kézbesítésének, illetve annak elmaradásának, mivel a felperes mindkét határozatról tudomást szerzett és tudott a jogorvoslati lehetőségekről is. Kifejtette, hogy a fegyelmi bizottság elsőfokú határozatával szembeni kereset amiatt megalapozatlan, mivel a felperes nem élt fellebbezéssel. Amennyiben ugyanis a tag nem meríti ki az egyesület alapszabályában és egyéb belső szabályzatában, így a fegyelmi szabályzatban a fegyelmi eljárásra meghatározott belső jogorvoslati lehetőséget, nem jogosult a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:35. §-a szerint a határozat bíróság előtti megtámadására. Kiemelte, hogy az elsőfokú fegyelmi határozattal szemben nem a felperes, hanem az alperes belső szabályzatában biztosított fellebbezési joga alapján az elnök fellebbezett, annak tárgyában a másodfokú fegyelmi szervként eljáró közgyűlés hozott fegyelmi határozatot a fegyelmi büntetés súlyosításával. Ilyen körülmények között a másodfokú határozattal szemben a felperes a keresetindítási jogát nem veszthette el. Abból azonban, hogy a felperes az elsőfokú fegyelmi határozattal szemben nem élt az alperes fegyelmi szabályzatában biztosított fellebbezés jogával, az következik, hogy az elsőfokú határozattal szemben elvesztette a további jogorvoslati jogot, a

- továbbiakban nem vitathatta az elsőfokú eljárás szabályszerűségét. A másodfokú bíróság azt is értékelte, hogy az elsőfokú fegyelmi eljárásról készült jegyzőkönyv alapján a felperes tisztában volt a fellebbezés lehetőségével. A közgyűlésen azonban úgy nyilatkozott meghatalmazottja útján, hogy tudomásul veszi a hat hónapos elteltást.
- [11] A másodfokú bíróság megítélése szerint a másodfokú fegyelmi szervként eljáró közgyűlés összehívása és eljárása megfelelt a Ptk. 3:17. § (2) bekezdés c) pontja és (3) bekezdése előírásának. A fegyelmi eljárás alá vont személy megnevezése és a fegyelmi eljárás iratanyagának megküldése ugyanis nem feltétele a közgyűlés megfelelő összehívásának. A közgyűlésen ismertetésre került, hogy kivel szemben, milyen tényekre alapítva indult a fegyelmi eljárás, és az is, hogy ott milyen határozat született, ki és milyen tartalommal fellebbezett. A felperes nem volt elzárva attól, hogy a közgyűlésen nyilatkozatot tegyen, az általa szükségesnek tartott további releváns körülményeket előadja. Mindebből a közgyűlés résztvevőinek kellő ismeretére következtetett a közgyűlési határozat meghozatalához.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma alapján – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetének teljes egészében helyt adó döntés meghozatalát, a közgyűlés és a fegyelmi bizottság támadott határozatainak hatályon kívül helyezését és annak megállapítását kérte, hogy a felperes tagsági jogviszonya helyreállításra került. Másodlagosan a közgyűlési határozat hatályon kívül helyezését és annak megállapítását kérte, hogy a tagsági jogviszonya helyreállításra került. Harmadlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalának utasítására irányult.
- [13] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 3:17. § (3) bekezdésébe, a Ptk. 6:8. § (3) bekezdésébe, a Ptk. 3:70. §-ába, az alperes fegyelmi szabályzatának 11. § (1) és (2) bekezdésébe, 12. § (1)–(4) bekezdésébe, 14. §-ába és a 15. § (3) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [14] Előadta, hogy az elsőfokú fegyelmi határozat nem felel meg a fegyelmi szabályzat alaki és eljárásjogi feltételeinek, emiatt nem nyílt meg a fellebbezési joga.
- [15] Álláspontja szerint az elsőfokú fegyelmi tárgyaláson tett nyilatkozata kiterjesztően nem értelmezhető. A másodfokú bíróság túlterjeszkedett a Ptk. 6:8. § (3) bekezdésén. Utalt a Kúria Pfv.20.616/2019/4. számú döntésére.
- [16] Allította, hogy a közgyűlési meghívó hiányos tartalmából – az nem tartalmazta a konkrét fegyelmi ügy megjelölését – és abból a körülményből, hogy a fellebbezést és az ügy iratanyagát az alperes nem bocsátotta a közgyűlés rendelkezésére, a közgyűlési határozat jogsértő jellege következett. A közgyűlés összehívásának jelzett hiányosságát súlyosbította, hogy a közgyűlés összehívása idején két fegyelmi eljárás is folyamatban volt.
- [17] Hivatkozott arra is, hogy nem teljesült a kizárásához szükséges súlyos vagy ismételt jogsértő tagi magatartás.
- [18] Sérelmezte, hogy elmaradt a keresetlevelében megjelölt jogszabálysértések teljes körű vizsgálata, a másodfokú eljárásban pedig az első- és a másodfokú fegyelmi eljárásokat jellemző alaki és eljárási jogsértések értékelése.
- [19] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján. Arra az esetre, ha a Kúria megállapítja a támadott határozatok jogsértő jellegét, kérte a Ptk. 3:37. § (3) bekezdésének az alkalmazását.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [20] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okból a perbeli közgyűlési határozat tekintetében jogszabálysértőnek találta.
- [21] A Kúria előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban – egyben a felülvizsgálati eljárás kereteinek tisztázásához –, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása a jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat. A Pp. 423. § (1) bekezdéséből következően – miként a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmilag azonos rendelkezéseit az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – felülbírálati jogkörét a Kúria az adott ügyben nem irányadó, három kivételtől eltekintve, a felülvizsgálati kérelem korlátján belül, a törvényi határidőben érkezett perorvoslati kérelemben – a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölésével, valamint a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetésével – előadott jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja.
- [22] Az előzőekből nemcsak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, de következik az is, hogy a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős határozat indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia. A jogerős határozat abban a részében, amelyet a felülvizsgálati kérelem nem vagy csupán úgy támad, hogy a kérelem az adott körben nem rendelkezik maradéktalanul a Pp.-ben előírt tartalmi elemekkel, nem bírálható felül a felülvizsgálati eljárásban.
- [23] Mindebből következően a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatát tartalmi hiányossága zárta ki a felperes tagsági jogviszonyának megállapítására irányuló petitumot tekintve, valamint abban a részében, amely a határozat teljességének sérelmére utalt. A felperesnek ahhoz, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegét a tagsági jogviszonya helyreállítására vonatkozó kereseti kérelem elbírálása tárgyában kimutassa, a másodfokú bíróságnak a fellebbezési eljárás korlátaira és tartalmilag a részjogerőre vonatkozó indokaival szemben kellett volna ellenérveit a felülvizsgálati kérelemben megfogalmaznia. A felperes a felülvizsgáltni kért ítélet jogi álláspontját azonban ebben a körben nem támadta; az elsőfokú ítélet első fokon jogerőre emelkedett keresetet elutasító

- rendelkezését pedig a Kúria nem vizsgálhatta felül. Nem foglalhatott állást azzal kapcsolatban sem, hogy az eljárás bíróságok döntése kimeríti-e a felperes valamennyi kereseti tény- és jogállítást, mivel a felperes anélkül utalt a határozat teljességének sérelmére a jogerős ítélet eredményeként, hogy a szövegesen előadott eljárási szabálysértéssel összhangban a Pp. adekvát rendelkezését megjelölte volna.
- [24] A felperes megalapozottan hivatkozott felülvizsgálati kérelmében a támadott közgyűlési határozat jogsértő jellege alapjául a Ptk. 3:17. § (3) bekezdésének megsértésére és a Ptk. rendelkezésének jogszabálysértő értelmezésére a másodfokú bíróság részéről.
- [25] A Kúria rögzíti, hogy a felmerült jogkérdésben korábban már több határozatában állást foglalt, amelyet jelen ügyben is irányadónak tart (Pfv.VII.20.848/2020/7., Pfv.III.21.206/2022/3.). Kimondta, hogy egyesület közgyűlésének szabályszerű összehívásához a Ptk. komplex elvárást támaszt: idetartoznak többek között a meghívó tartalmával és elküldésének idejével szemben megfogalmazott követelmények. A jogi személyek általános szabályaiból következő kiemelt elvárás, hogy a közgyűlés összehívására jogosult személy vagy szerv az általa közölt meghívóban olyan részletességgel tüntesse fel a közgyűlés napirendjét, hogy az alapján a szavazásra jogosultak előzetesen felkészülhessenek és álláspontjukat a tárgyalni kívánt témakörökben kialakíthassák [Ptk. 3:17. § (1), (2) és (3) bekezdés]. A közgyűlési meghívó tartalmával szemben megfogalmazott követelmény mellett a tag megfelelő felkészülését szolgálja egyesületek esetén az a további kötelező rendelkezés is, amely tizenöt napban határozza meg a közgyűlési meghívó elküldése és a közgyűlés napja közötti időközöt. E két egymással összefüggő rendelkezés viszonyát tisztázta a Kúria a Pfv.VII.20.848/2020/7. számú határozatában és kimondta, hogy egyesületek esetén a közgyűlési meghívó napirendre vonatkozó tartalmát meghatározó rendelkezésekkel [Ptk. 3:17. § (2) bekezdés c) pont, (3) bekezdés] együtt kell érvényesülnie a Ptk. 3:72. § (1) bekezdésének a közgyűlési meghívó elküldése és a közgyűlés napja közötti minimális időtartamot előíró szabályának. A Ptk. megjelölt rendelkezéseiből az következik, hogy az egyesület döntéshozó szerve ülésének szabályszerű összehívásához a törvényben meghatározott tizenöt napos határidő betartása mellett kell teljesülnie a napirend tartalmi előkészítésének és közlésének a szavazásra jogosult tagokkal. Mindez – a tizenöt napos időköz szabálya és a megfelelő tartalmi előkészítés – együttesen jelentik a garanciáját annak, hogy a tagok az ülésen tárgyalni kívánt témakörökben felkészülhessenek, a határozathozatalt megelőzően megfelelően tájékozódjanak, álláspontjukat alapos megfontolás után kialakíthassák.
- [26] A napirend megfelelő tartalmú és kellő idejű ismertetése biztosítja a tagok felkészülését és érdemi álláspontjuk kialakítását. A meghívó tartalma képes befolyásolni a tagot abban is, hogy a vele közölt témakörökben – akár azért, mert számára felismerhetően jelentőséggel bírnak – részt vesz-e a legfőbb szerv ülésén, avagy arról távol marad.
- [27] A perbeli esetben a közgyűlési meghívó az 1. napirendi tárgykört a fegyelmi bizottság határozata ellen benyújtott fellebbezés elbírálása megjelöléssel tartalmazta; a felperes nevére, ügyére egyáltalán nem utalt, és nem volt ugyan kötelező, de a mellékletek sem tették egyértelművé a meghívó tartalmát.
- [28] A közgyűlési meghívó nem tartalmazta az adott napirendi kérdés pontos tárgykörét, nem volt a ténylegesen tárgyalni kívánt napirendre vonatkoztatható tartalma, ennél fogva a vizsgált körben nem felelt meg a törvényes követelményeknek [Ptk. 3: 17. § (2) bekezdés c) pont, (3) bekezdés]. A meghívó korrekciója a közgyűlés napján már nem történhetett meg; a közgyűlésen ismertett körülmények eredményeként nem volt kiküszöbölhető a jogszabálysértés. Ebből következően az alperes 2021. november 13-i közgyűlését az 1. napirendi tárgykörben nem hívták össze szabályszerűen.
- [29] Figyelemmel arra, hogy a Ptk. 3:17. § (6) bekezdésében és a 3:74. § (4) bekezdésében írt kivétel szabály alkalmazása az ügyben – az alperes erre vonatkozó jogállítása hiányában – nem merült fel, az alperes közgyűlése a nem szabályszerűen közölt napirendi kérdést nem tárgyalhatta, az adott tárgykörben nem határozhatott.
- [30] A Kúria az alperes felülvizsgálati ellenkérelme miatt rögzíti, hogy a perbeli közgyűlési határozattal összefüggésben az előzőek szerint feltárt jogszabálysértés jellege kizárta a Ptk. 3:37. § (3) bekezdésének alkalmazását. A Ptk. 3:17. § (3) bekezdésének a megsértése jelentős, annak megvalósulása miatt nem mellőzhető a támadott határozat hatályon kívül helyezése [Ptk. 3:37. § (1), (3) bekezdés].
- [31] A Kúria nem ért egyet a felülvizsgálati kérelem érvelésével az első fokon eljáró fegyelmi bizottság határozatát érintő részében.
- [32] A Kúria a Ptk. 3:36. § (1) bekezdésének értelmezése tárgyában már kimondta (Pfv.VII.20.493/2020/7.), hogy a jogi személy határozata bírósági felülvizsgálatára irányuló kereset előterjesztésére rendelkezésre álló szubjektív határidő kezdő időpontja az a nap, amikor a felperes a határozatról tudomást szerzett vagy szerezhette. Nem vehető az előzőekkel szemben figyelembe az a későbbi időpont, amikor az írásba foglalt határozat a felperes részére írásban közlésre került. A határozatról való tudomásszerzéshez kapcsolt határidőt illetően a bírói gyakorlat – amely még a Ptk.-t megelőzően hatályos, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) e tekintetben azonos rendelkezésével összefüggésben alakult ki [Gt. 45. § (3) bekezdés] – egységes: eszerint a határozatról való tudomásszerzés alakisághoz nem kötött, többféle módon is megtörténhet. Jelentősége annak van, hogy a határozatot támadó tag értesült-e, illetve kellő gondosság mellett értesülhetett-e a határozat meghozataláról, és annak szövegét, tartalmát megismerte, megismerhette-e (Kúria Gfv.VII.30.491/2017/6., megjelent: BH 2018.121., BH 1993.349.).
- [33] A Kúria jelen ügyben is irányadónak tartja a jogi személyek határozatainak bírósági felülvizsgálatával összefüggésben megadott fenti jogértelmezését az elsőfokú fegyelmi határozat megtámadását tekintve is. Egyrészt az alperes szervezetrendszerén belül

- fellebbezhető határozatok esetén az egyesület elsőfokú fegyelmi határozata is a vizsgált jogintézményre (Ptk. 3:35.) tartozó aktus, másrészt – a következőkben részletezettek szerint – az alperes belső szabályozóiból sem következik más jogértelmezés.
- [34] A Kúria kiemeli az elsőfokú eljárás irataiból, hogy a felperes a fegyelmi bizottság 2021. október 9-i ülésén az érdemi tartalmára kiterjedően megismerte a jegyzőkönyvben rögzített és a perben támadott elsőfokú fegyelmi határozatot. A jegyzőkönyv tartalmazta a fegyelmi bizottság döntését az alkalmazott fegyelmi büntetéséről (hat hónapos időtartamra a vadászati jogtól eltiltás), valamint a döntés ténybeli és jogi indokait is; ez utóbbi körében a 2021. szeptember 25-i vadászat során a vad elejtésének körülményeit, idejét és jelzését a felperes elmondása és a fegyelmi eljárást megindító kezdeményezés szerint. A jegyzőkönyv rögzítette a fegyelmi bizottság érdemi álláspontját, miszerint az éjszakai vadászatot nem látta megvalósulni, de az elejtés utáni teendők megsértését igen. A felperes ebben megvalósult fegyelmi vétsége miatt döntött az elsőfokú fegyelmi szerv a Fegyelmi Szabályzatban lehetővé tett – a jegyzőkönyvben szintén felsorolt – szankciók közül az alkalmazott joghátrányról. A felperes az elsőfokú fegyelmi határozatról a fegyelmi ülésen értesült: a döntés tényén túl megismerte a határozat szövegét és tartalmát is. A határozat előzőek szerinti megismerését támasztja alá a felperesnek a határozatot követően megtett és szintén jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata is a fegyelmi bizottság határozatának tudomásul vételéről és a fellebbezési joga megfontolásáról, majd megtörtént az elkészült jegyzőkönyv aláírása és átvétele is a részéről (keresetlevél F/4. melléklet, keresetlevél 6. oldal utolsó bekezdés).
- [35] A felperes álláspontjával szemben a Fegyelmi Szabályzat rendelkezéseiből sem vonható le más következtetés. Amellett, hogy a szabályzat megengedi a fegyelmi eljárás lefolytatását és a határozat meghozatalát abban az esetben is, ha az eljárás alá vont tag szóbeli meghallgatása érdekében nem jelenik meg a bizottság előtt [Fegyelmi Szabályzat 8. § (2) bekezdés a) pont], a jegyzőkönyv és külön a fegyelmi határozat tartalmával, a jegyzőkönyv átadásával és a határozat megküldésével kapcsolatos speciális szabályokból [Fegyelmi Szabályzat 10. §, 11–12. §, 14–15. §] együttesen az következik, hogy külön kézbesíteni a fegyelmi határozatot annak az eljárás alá vont tagnak kell, aki nem jelent meg a fegyelmi bizottság ülésén. A jegyzőkönyvbe foglalt elsőfokú fegyelmi határozat meghozatalával megvalósul egyben annak közlése is a fegyelmi ülésen megjelent és a határozatot ott megismerő tag részére. A fegyelmi bizottság határozatával szemben 15 napon belül gyakorolható fellebbezési jogot a fegyelmi határozat megismerése ez utóbbi esetben is megnyitja.
- [36] A felperes 2021. október 9-én a fegyelmi bizottság keresettel támadott határozatát – nem vitatottan – megismerte, a vele közölt határozattal szemben határidőben jogorvoslatot nem kért, ezért a keresete megalapozatlan ebben a részében.
- [37] Nem tartalmaz az előzőektől eltérő jogértelmezést a Kúria Pfv.II.20.616/2019/4. számú ítélete sem; abban a Kúria egyfelől kimondta, hogy nem jár a Ptk. 3:35. §-ában írt keresetindítási jog sérelmével, ha a tag nem teheti vitássá a perben a fegyelmi vétség elkövetésének a fegyelmi bizottság elsőfokú határozatában megállapított, de fellebbezéssel nem támadott tényét (jogalap). Az egyesület tagjának a fellebbezési joga gyakorlásával kapcsolatos eljárását vizsgálva a Ptk. 6:8. § (3) bekezdését illetően pedig úgy foglalt állást, hogy az a felet kizárólag az anyagi jogi szabály alapján megillető jogokra és az azokkal kapcsolatos jognyilatkozatok értelmezésére vonatkozik; nem alkalmazható a felet a fegyelmi szabályzat alapján a fegyelmi eljárásban megillető eljárási jogokra.
- [38] Az előzőek szükségtelemné tették a felülvizsgálati kérelem további, így az ismétlődő és súlyos jogsértő tagi magatartásra vonatkozó hivatkozásának vizsgálatát.
- [39] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét a keresettel támadott közgyűlési határozatot érintő részében helyben hagyta, egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- (Kúria Pfv.III.20.080/2023/7.)
- 42I. Szakszervezeti szövetség esetén a tagsági jogviszony hiánya – és emiatt a hiányzó perbeli legitimáció – kizárja a kereset érdemi elbírálását.**
- II. A tagsági jogviszony hiánya – nem csak abban az esetben, ha a tag tagsága a peres eljárás alatt szűnik meg, de akkor is, ha az már a peres eljárás megindításakor hiányzott – a Ptké. 10/A. §-a értelmében a per megszüntetését alapozza meg [2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:35–3:37. §; 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 10/A. §].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes és az alperes egyaránt szakszervezeti szövetség. Az alperes szakágazati szakszervezeti szövetségek tagságával működik; az alapszabálya a tagsági jogállás mellett ún. közbülső egység jogállást is intézményesít.
- [2] Az alperes elnöksége a 393/2018. számú, 2018. április 24. napján kelt levele szerint visszavonta az I. rendű felperesi beavatkozónak a G. Szövetségi Tanácsában betöltött mandátumát, majd a 4/2018. számú határozat szerint 2018. május 22-én az M. kongresszusi delegálását is.
- [3] Az alperes elnöksége a 2018. május 30-án kelt 7/2018. számú határozatával a II. rendű felperesi beavatkozó kizárásáról döntött, a tag három hónapon túli tagdíjartozása miatt.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [4] A felperes keresetében – amelynek a beavatkozók a teljesítését kérték – kérte az alperes 4/2018., 7/2018. és 393/2018. számú határozatának a hatályon kívül helyezését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:35. §-a alapján.
- [5] Az alperes védekezése elsődlegesen a per megszüntetésére, érdemben a kereset elutasítására irányult.

- Az első- és a másodfokú határozat**
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet – a felperes tagsági jogviszonya, ebből következően a keresetösségi jogának a hiánya miatt – elutasította.
- [7] A határozatának indokolása szerint az alperes alapszabályának 8. pontjából, kiemelten a 8.1., 8.2., 8.5. alpontokból következően a felperes csupán az ágazati megállapodások megkötésére létrehozott egyik közbülső egysége az alperesnek, nem fizet tagdíjat. Mindebből arra következtetett, hogy a felperes nem tagja az alperesnek, ezért nem jogosult a perindításra.
- [8] A felperes, valamint az I. rendű és a II. rendű felperesi beavatkozók fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [9] A másodfokú bíróság leszögezte, hogy a Ptk. 3:35. §-a a jogi személy tagjai, vezető tisztségviselői és felügyelőbizottsági tagjai számára teszi lehetővé a tagok és a jogi személy szervei által hozott határozatok hatályon kívül helyezésére irányuló kereset benyújtását, ha a határozat jogszabálysértő vagy a létesítő okiratba ütközik. Tagsági jog hiányában önmagában a fellebbezésekben hivatkozott jogi érdek nem eredményez keresetindítási jogosultságot. A Ptk. rendelkezésein túlmenően a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 10/A. § (1) bekezdése a különleges jogállású, illetve a tagsági jogokkal csak részben rendelkező személyek keresetindítási jogát feltételekkel ismeri el. A felperes nem a Ptk. hivatkozott rendelkezésére, hanem tagsági jogára alapította a keresetindítási jogát, amelyhez a bíróság kötve volt [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdés]. Ezért a bíróságnak kizárólag azt kellett vizsgálnia – mégpedig az alapszabály rendelkezései alapján az ügy érdemében hozott ítélettel, – hogy a felperes tagja-e az alperesnek és megilleti-e a Ptk. 3:35. §-a alapján a keresetindítási jog.
- [10] Az alperes alapszabálya meghatározza, hogy ki lehet, illetve ki a tagja, továbbá az alapszabály 8. pontjában az alperes szervezeti felépítését is szabályozza. A 8.5. pont értelmében a felperes az alperes közbülső egysége, amelyre tekintettel nem az alperes tagja. A perben nem vitatott, hogy a felperes nem fizet tagdíjat. Az, hogy az alperes biztosítja a felperes székhelyét, illetve, hogy a honlapon milyen információkat tesz közzé, a felperes pedig miként vesz részt az alperes működésében, nem alapozza meg a felperes tagsági jogviszonyát.
- [11] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy a felperes nem igazolta a tagsági jogviszonyát az alperes szakszervezeti szövetségben, ezért nincs keresetindítási jogosultsága.
- [12] A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy nem áll fenn a Pp. 381. §-a alkalmazásának törvényi feltétele. A keresetindítási jogosultság a rendelkezésre álló adatok alapján ugyanis elbírálható volt, a kereset további vizsgálata pedig szükségtelen. Megjegyezte, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság tévesen foglalt volna állást az aktív perbeli legitimáció kérdésében, és ezért szükséges volna az elsőfokú eljárás megismétlése, a hatályon kívül helyezésre nem a Pp.-nek a másodlagos fellebbezésben megjelölt 381. §-a, hanem a 384. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján kerülhetne sor, ez azonban a másodfokú bíróság diszkrecionális jogkörébe tartozik, ezt a fellebbező fél nem kérheti. Erre figyelemmel nem tekintette alaposnak az ítélet megváltoztatására irányuló kérelem nélkül az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló másodlagos fellebbezési kérelmet, és az elsőfokú bíróság ítéletét az elsődleges fellebbezési kérelem körében a Pp. 383. § (2) bekezdése, míg a másodlagos kérelem tekintetében – az ügy érdemét nem érintve – a Pp. 382. §-a alapján helybenhagyta.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a keresetének való helyt adást, másodlagosan az első- vagy másodfokú bíróság utasítását új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [14] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 3:35. §-ába, a Ptk. 10/A. § (1) bekezdésébe, a Pp. 320. § (2) bekezdésébe és a 322. § (1) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [15] Előadta, hogy a perben csatolt iratok és az alperest nyilvántartó bíróságnál meglévő iratanyag igazolja a keresetindítási jogát az alperes tagjaként. Ő és a beavatkozók is többször indítványozták, hogy az alperes csatolja be a szükséges dokumentumokat, illetve a bíróság kötelezze a nyilvántartó bíróságnál lévő iratok beszerzésére. Ezek ugyanis egyértelműen igazolták volna a tagsági jogviszonyát. Az iratok egy részét csatolta, az indítványa továbbiakra vonatkozott.
- [16] Bejelentette – a saját iratait áttekintve –, hogy fellelt további iratokat (a 2001. október 17-i alapszabálya, a Fővárosi Bíróság 2001. november 12-i végzése, a 2001. október 24-i jegyzőkönyv, a felperes 2022. január 18-i alapszabálya, az 1992. május 12-i alapszabály és a 2005. szeptember 22-i jegyzőkönyv, valamint az alperes elnökségének hivatalos nyilvántartása, a 2018. április 23–24-én tartott elnökségi ülés kivonata), melyeket csatolt is a felülvizsgálati kérelméhez annak igazolására, hogy az alperes tagszervezete.
- [17] Rámutatott, hogy tanúbizonyítással azt is tudta igazolni, hogy más tagok sem fizetnek tagdíjat, de az eljáró bíróságok nem folytattak le erre a tényállítására bizonyítást. Allította, hogy azt is bizonyította, hogy az alperes több tagja nem az alapszabály szerint fizet tagdíjat, mégsem került sor a kizárásukra.
- [18] Hangsúlyozta, hogy az alapszervezete a tagdíjfizetést gátló esemény után az újrafelvételét kérte és tagdíjat is fizetett, amelyet az alperes elnöksége elutasított. Az alperes célja ugyanis annak megakadályozása (helyesen: elérése), hogy a vagyona felett korlátlanul rendelkezhesse és ellenőrizhetetlen körülmények között azt átjuttassa másnak.
- [19] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [20] A Kúria a jogerős ítéletet – a felülvizsgálati kérelem korlátain túlmenően – a Pp. 423. § (1) bekezdésében

- írt kivételszabály alkalmazásával vizsgálta felül, és az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [21] A Kúria előrebocsátja, hogy a Ptk. 10/A. §-ában foglalt szabályozást már a Gfv.III.21.095/2023/3. számú határozatában értelmezte, amely jelen ügyben is irányadó. Kimondta többek között, hogy a Ptk. 3:35–3:37. §-aiban és a Ptké. 10/A. § (2) és (3) bekezdésében foglalt szabályozásból együttesen az következik, hogy a felperes tagsági jogviszonyának hiánya és az emiatt hiányzó perbeli legitimációja kizárja a kereset érdemi elbírálását.
- [22] Bár a Ptké. 10/A. §-ában szövegszerűen kizárólag a (2) bekezdésben – ott is csak a keresetindítási jog megszűnésére vonatkoztatva – jelenik meg a per kötelező megszüntetésének szabálya, az azonban egyértelműen kitűnik a szabályozásból, hogy a jogalkotó pergátló körülményként tekint a hiányzó tagsági jogállásra.
- [23] A Ptké.-t a vizsgált rendelkezéssel kiegészítő, az egyes közjogi jogi személyekkel összefüggő törvények módosításáról szóló 2015. évi CCXVIII. törvény 15. §-ához fűzött indokolás szerint ugyanis a Ptké. 10/A. § (2) bekezdése azt a jogértelmezést kívánja egyértelművé tenni, hogy az adott pertípusban a keresetindítási jog mint anyagi jogosultság a tagsági vagy egyéb, a jogi személlyel összefüggő jogviszonyhoz kapcsolódik. Amennyiben ez a jogviszony megszűnik, a keresetindítási jog és egyben a perbeli legitimáció is megszűnik. A keresetindítási jog körülményeiben a per folyamán bekövetkezett változásokkal (így a rendes tagsági jogviszony megszűnése esetén) megszűnik az a jogos érdek is, amelyre tekintettel a fél a pert megindíthatta.
- [24] A perakadályok alapvető – lényegüket adó – jogi sajátossága, hogy a pergátló körülmény az eljárás bármely szakaszában kizárja a kereset érdemi elbírálását.
- [25] A Kúria jogértelmezése szerint a Ptk. 3:35. §-a alapján pert indító felperes tagsági jogviszonyának hiánya – nem csak abban az esetben, ha a tagsága a peres eljárás alatt szűnik meg, de akkor is, ha az már a peres eljárás megindításakor hiányzott – kizárja a kereset érdemi elbírálását, a Ptké. 10/A. §-a értelmében ez a per megszüntetését alapozza meg.
- [26] Az eljárt bíróságok nem ennek megfelelően jártak el és ítéletben foglaltak állást a felperes hiányzó tagsági jogviszonyának a jogkövetkezményéről.
- [27] A Kúria kötve volt a felülvizsgálati kérelemhez a felperes tagsági jogviszonyának és ebből következő perbeli legitimációjának vizsgálata során. A felülvizsgálati kérelem alapvetően a bizonyítási eljárás és a bizonyítékok értékelése kapcsán támadta a másodfokú bíróság jogi álláspontját, eredménytelenül.
- [28] A felülvizsgálati eljárás nem folytatása a jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat. A Pp. 423. § (1) bekezdéséből következően – miként a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmilag azonos rendelkezéseit az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – a Kúria a felülvizsgálati kérelemben a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölésével, valamint a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetésével előadott jogszabálysértésekben foglalhat főszabály szerint állást. Az előzőekből nem csak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, de következik az is, hogy a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős határozat indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia. A jogerős határozat abban a részében, amelyet a felülvizsgálati kérelem nem vagy csupán úgy támad, hogy a kérelem az adott körben nem rendelkezik maradéktalanul a Pp.-ben előírt tartalmi elemekkel, nem bírálható felül a felülvizsgálati eljárásban.
- [29] Jelen ügyben a másodfokú bíróság az alperes alapszabálya releváns rendelkezéseinek értelmezésével következtetett a felperes tagságának hiányára és ezt alátámasztó körülményként értékelte, hogy a felperes nem fizet tagdíjat. A jogerős ítélet indokolásából világosan kitűnik az is, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 381. §-ának és 384. § (2) bekezdésének alkalmazásával tekintette megalapozatlannak az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás megismétlését további bizonyítás érdekében. Mindebből következően a felperesnek ahhoz, hogy a felülvizsgálati kért ítélet jogszabálysértő jellegét a vonatkozó körben kimutassa, egyfelől az alperes alapszabályának értelmezése körében vagy más okból a bizonyítékok okszerűtlen értékelését, illetve a bizonyítási eljárás hiányossága miatt a tényállás megalapozatlanságát kellett volna levezetnie, emellett egyben azt is, hogy a másodfokú bíróság a Pp. általa megjelölt rendelkezéseinek (381. §, 384. §) téves értelmezésével zárta ki a másodlagos fellebbezési kérelem érdemi elbírálását. A felülvizsgálati kérelem azonban nem tartalmaz az előzőeknek megfelelő jogi érvelést.
- [30] A felperesnek az az általánosságban tett hivatkozása, hogy a Pp. 320. § (2) bekezdésébe és a 322. § (1) bekezdésébe ütközően maradt el a szükséges bizonyítás az ügyben, nem alapozza meg a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegét. Az elsőfokú eljárás irataiból kitűnően – ennek ellenkezőjét az adott peres eljárás cselekményeinek egzakt bemutatásával a felperes sem állította – a felperesnek az elsőfokú tárgyalás berekesztését megelőzően nem volt további bizonyítási indítványa a tagsági jogviszonyát érintően: a 2020. november 24-i tárgyaláson tudomásul vette a bíróságnak azt a tájékoztatását, hogy ebben a körben további bizonyítás nem szükséges; a felperesnek idetartozó bizonyítási indítványa nem volt, csak a tagsági jogállásán kívüli egyéb bizonyítást indítványozott. A felülvizsgálati kérelem megalapozatlanul utalt – de csak általánosságban – a felperes és a beavatkozók mellőzött bizonyítási indítványára a felperes tagsági jogviszonya kérdésében.
- [31] A felülvizsgálati eljárás már ismertett korlátai miatt pedig nem vehetőek figyelembe a felülvizsgálati kérelemhez és a felülvizsgálati kérelem benyújtására meghatározott törvényi határidő letelte után pótlólag csatolt további bizonyítékok.
- [32] Mindebből következően a felülvizsgálati eljárásban is irányadó volt a másodfokú bíróság következtetése a felperes hiányzó tagsági jogviszonyára, azt a Kúria nem vizsgálhatta felül. A felperes hiányzó tagsági

jogállása pedig a már kifejtettek szerint olyan perakadály, amely kizárja a kereset érdemi elbírálását.

- [33] A fentiek alapján a Kúria a Ptké. 10/A. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre kiterjedően – teljes egészében hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette.

(Kúria Pfv.III.20.194/2023/8.)

43I. A jogi személyiséggel rendelkező vallási közösségek különböző típusaira meghatározott, fokozatosan szigorodó feltételrendszer logikailag egymásra épülő szabályozást tartalmaz. Feltételezi az adott vallási közösség működésének növekvő idejét és annak előrehaladtával a kimutatható társadalmi támogatottság mértékének növekedését is. A vallási közösségek magasabb szintű jogállása a korábbi jogállást feltételező és folyamatosan bővülő feltételrendszer teljesítésével érhető el.

II. A nyilvántartásba vett egyház és a bejegyzett egyház elismerésének feltételei között a társadalmi támogatottság alternatív mutatói az előírt nagyságú taglétszám, illetve a magánszemélyek személyi jövedelemadójának a felajánlásából jelentkező eredmény [2011. évi CCVI. törvény (Ehtv.) 9/D–9/E. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A kérelmezőt – törvényesen elismert egyházként már működő szervezetként – a megyei bíróság a 1990. július 13-án jogerőre emelkedett 2. számú végzésével jegyezte be az egyházak nyilvántartásába a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Lvtv.) 22. §-a alapján.
- [2] A kérelmezőt a 2012. január 1-jével hatályba lépett, a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) melléklete nem nevezte meg elismert egyházként. A kérelmező 2013. szeptember 1-jét követően kérte a minisztertől az elismerését egyházként, az így indult eljárás az Ehtv. módosításáról rendelkező 2018. évi CXXXII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) hatályba lépésével, 2019. április 15-ével megszűnt.
- [3] A Törvényszék Pk/2020/2-I. számú végzésével hivatalból megállapította, hogy a kérelmező a Módtv. alapján vallási egyesületnek minősül és nyilvántartásba vette. Az ezt követő 2021. június 16-án kelt – a Fővárosi Ítéltábla 8.Pkf.90.026/2021/4. számú döntésével jogerős – Pk/2020/21. számú végzésével elrendelte az addig vallási egyesületként nyilvántartott kérelmező nyilvántartásba vett egyházként történő bejegyzését visszamenőlegesen 2019. április 15-i hatállyal x számon; egyúttal megállapította, hogy a nyilvántartásba vett egyház a vallási egyesület jogutódja. A kérelmező bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vételére irányuló kérelmét e végzésével elutasította.

A kérelmező kérelme

- [4] A kérelmező 2021. december 28-án kérte a bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vételét.

Az első- és a másodfokú határozat

- [5] Az elsőfokú bíróság végzésével a kérelemnek helyt adott és megállapította, hogy a 01-10 szám alatt, nyilvántartásba vett egyházként nyilvántartott kérelmező bejegyzett egyháznak minősül, és rögzítette a nevére, székhelyére, céljára, cél szerinti besorolására, képviselőjére, a belső egyházi jogi személyre vonatkozó adatait, egyúttal azt, hogy az így x számon bejegyzett egyház a nyilvántartásba vett egyház általános jogutódja.
- [6] Az elsőfokú bíróság döntését az Ehtv. 7. § (1)–(3), (4) és (6) bekezdéseire, 9/E. § (2) bekezdés a) és ba) pontjaira, (6) bekezdésére, 11. § (3) bekezdésére, 14. § (1), (2) és (4) bekezdéseire, 15. §-ára, 18. § (1) és (2) bekezdésére, 36. § (7) bekezdésére, a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) 70/A. § (2) bekezdésére, 95/A. § (1)–(3) bekezdéseire, 109. §-ára, továbbá az Ehtv. végrehajtásáról szóló 231/2019. (X. 4.) Korm. rendeletről (a továbbiakban: Kormányrendelet) alapította. Álláspontja szerint a kérelmező mint nyilvántartásba vett egyház eleget tett a bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vétel feltételeinek. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) internetes oldalán elérhető kimutatás alapján rögzítette, hogy a kérelmező részére az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltaknak megfelelően 2021. évben – 2021. szeptember 9-ig – összesen 39 815 fő ajánlotta fel a befizetett személyi jövedelemadójának 1%-át. Az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés ba) pontja és (6) bekezdése alapján megállapította, hogy a kérelmező az 1990. július 13-tól kezdődő bejegyzése mellett 15 éve nyilvántartásba vett egyházként működik, és megfelel az Ehtv. 14. § (1) bekezdésének a)–f) pontjaiban foglalt egyéb jogszabályi követelményeknek is. A kérelmező törvényes képviselőjének nyilatkozata és alapszabálya alapján elsődlegesen vallási tevékenységet végez, tevékenysége és alapszabálya nem ellentétes az Ehtv. 7/A. § (2)–(4) bekezdésével. Az alapszabály ugyan a szervezet ritusát nem tartalmazza, ugyanakkor a szervezet tanításának lényegét tartalmazó hitvallás annak 2. és 3. §-ából megismerhető, továbbá az 5. § a lelki szolgáltatások körében kitér a kérelmező szertartásaira. Az elsőfokú bíróság a Cnytv. 109. §-a és az Ehtv. 36. § (7) bekezdése alapján figyelembe vette a korábbi közigazgatási eljárás iratanyagát is, kiemelten a Pk. /2020/15. számú eljárásból a Miniszterelnökség Egyházi Koordinációs és Kapcsolattartási Főosztálya által megküldött iratokat, amelyek részletesen tartalmazzák a közösség hitelveit és szertartásrendjét (ritusát). Valónak fogadta el a kérelmezőnek azt a nyilatkozatát, hogy a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül számviteli és gazdálkodási szabályok ismételt megsértése miatt vele szemben nem került sor joghátrány alkalmazására, illetve ilyen eljárás nincs folyamatban, továbbá azt is, hogy vele szemben a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül nem hoztak jogerős döntéssel büntető intézkedést, ilyen eljárás nincs folyamatban. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a kérelmező megfelel az Ehtv. 14. § (2) bekezdésében foglalt feltételnek is, mivel az Alkotmányvédelmi Hivatal

2022. április 28-án kelt tájékoztatása szerint nemzetbiztonsági kockázat sem merült fel.
- [7] Az ügyész fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [8] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével és annak jogi indokaival. A fellebbezésben kifejtett hivatkozásokra tekintettel kiemelte, hogy az Ehtv. 2019. április 1-től hatályos 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontja és a Módtv. 5. §-ához fűzött indokolás értelmében a minimum négyezer személyi jövedelemadó felajánlásnak 5 év átlagában kell teljesülnie. Ezért a fellebbező tévesen hivatkozott arra, hogy a megadott feltétel teljesüléséhez külön-külön, évenként kell rendelkezésre állnia a négyezer felajánlásnak, illetve, hogy a kérelmező 2019. április 15-től hatályos nyilvántartásba vételétől a vizsgált 2021. évig a törvényben meghatározott 5 év még nem telt el. A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjában írt feltétel önmagában a 2021. évi adatok alapján teljesült: a kérelmező javára a NAV internetes oldalán szereplő adatokkal igazoltan 2021. szeptember 9-ig 39 815 felajánlás érkezett. Ezen adat mellett nem volt jelentősége annak, hogy a kérelem benyújtását megelőzően 5 év még nem telt el.
- [9] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy az Ehtv. 14. § (1) bekezdés *d*) és *e*) pontjai alapján a kizáró okoknak akkor van jelentősége, amennyiben azok kifejezetten a kérelmezővel szemben merülnek fel. Ilyen körülményt azonban a fellebbező sem állított.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [10] Az Ügyész felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a kérelmező (nyilvántartásba vett egyház) bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vétel iránti kérelmének az elutasítását kérte.
- [11] Felülvizsgálati álláspontja szerint a jogerős végzés az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjába, 14. § (1) bekezdés *b*) és *f*) pontjába, a 14. § (4) bekezdésébe és a Cnytv. 70/A. § (2) bekezdésébe és 95/A. §-ába ütközően jogszabálysértő.
- [12] Előadta, hogy a kérelmező kizárólag 2021. évre igazolta a személyi jövedelemadó 1%-os felajánlását, részére a NAV 2021. április 23-i közleménye szerint korábban nem is lehetett felajánlást tenni a technikai szám (0444) kiadásának ténye és ideje miatt. A másodfokú bíróság tévesen értelmezte az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontját és a fellebbezését. A felajánlások mennyiségét a törvényben előírt időtávban kell vizsgálni a kérelmező társadalmi támogatottságának és a támogatottság állandóságának kimutatására. Az eljáró bíróságok nem vizsgálták a kérelmező folyamatos társadalmi támogatottságát, és tévesen nem vették figyelembe, hogy a kérelmező 2021. évet megelőzően nem részesült személyi jövedelemadó felajánlásban, technikai szám hiányában nem is részesülhetett. A technikai szám lehetőségét vallási közösségek számára a Módtv. nyitotta meg 2019-április 15-ével. A jogalkotó a működés időtartamát tekintve gondoskodott az Lvtv. alapján fennállt folyamatos működés értékeléséről.
- [13] Az Ügyész felülvizsgálati kérelmében kitért arra is, hogy hosszú szabályozási folyamatot követően az Ehtv. módosításának célja az Alaptörvény ötödik módosításának megfelelően, a Velencei Bizottság és az Alkotmánybíróság határozatai eredményeként nyitott szabályozási kérdések lezárása volt, a vallási közösségek típusainak és jogállásának újragondolt szabályozásával.
- [14] A kérelmező felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős végzés hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján. Kiemelte, hogy az 1996. évi CXXVI. törvény 2013. augusztus 1-jétől hatályos 4/A. §-a kizárta a kedvezményezett körből. A kizárás alaptörvény-ellenes volt a 17/2017. (VII. 18.) AB határozat értelmében, a jogalkotó 2017. december 31-ig nem pótolta a mulasztását. Az Alaptörvény 28. cikke értelmében nem róható fel számára, hogy 2021. előtt nem gyűjtött személyi jövedelemadó felajánlást.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [15] A Kúria a jogerős végzést a Cnytv. 5. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [16] A felülvizsgálati eljárás lényegének és kereteinek tisztázásához előrebocsátja a Kúria, hogy a felülvizsgálati kérelem alapvetően az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjának megsértését állította, és ezzel összefüggésben, de csak ez előbbi jogszabályhelyen nevesített feltételre vonatkozathatóan utalt egyben az Ehtv. és a Cnytv. további eljárási rendelkezéseire, anélkül, hogy utóbbiak nem önmagában álló és külön vizsgálatot igénylő hivatkozásai voltak a felülvizsgálati kérelemnek.
- [17] A Kúriának a felülvizsgálati eljárásban abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a jogerős végzés az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjának helyes értelmezésével tekintette-e teljesültnek a kérelmező bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vételének azt a feltételét, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem 2021. december 28-i benyújtását megelőző 5 év átlagában a kérelmező részére négyezer magánszemély ajánlotta fel a befizetett személyi jövedelemadójának külön törvény szerint meghatározott részét, önmagában a nem lezárt 2021. évre vonatkozó adatok és igazolás birtokában.
- [18] Az Ehtv. – a Módtv. eredményeként, 2019. április 15-től – lépcsőzetesen határozza meg a jogi személyiségű vallási közösségek egymásra épülő struktúráját: elsőként a vallási egyesület, majd a nyilvántartásba vett egyház, ezt követően a bejegyzett egyház, végül a bevett egyház típusát.
- [19] A jogi személyiséggel rendelkező vallási közösségek egyes típusainak – fokozatosan szigorodó – feltételrendszere logikailag összefügg és egymásra épül („építkező jellegű”), magától értetődően feltételezi az adott vallási közösség működésének növekvő idejét és annak előrehaladtával a kimutatható, de igazolást igénylő társadalmi támogatottság mértékének növekedését is. A vallási közösségek magasabb jogállása a korábbi jogállást feltételező és folyamatosan bővülő feltételrendszer teljesítésével érhető el.
- [20] Az Ehtv. szabályozásából világosan kitűnik, hogy a logikailag illeszkedő és egymásra épülő feltétel a

- nyilvántartásba vett egyház és a bejegyzett egyház vonatkozásában az, hogy a kérelmező részére a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtását megelőzően bizonyos időtáv átlagában a minimálisan megjelölt számú magánszemély felajánlotta a befizetett személyi jövedelemadója külön törvény szerint meghatározott részét – vallási egyesület esetén a nyilvántartásba vett egyházi jogálláshoz a megelőző 3 év átlagában legalább ezer, a bejegyzett egyházi fokozathoz a megelőző 5 év átlagában legalább négyezer magánszemély –, és ezzel együtt szükséges az is, hogy a kérelmező (kivéve, ha 100 éves szervezett formájú nemzetközi működést igazol) a megelőző vallási közösség fokozatban működjék a törvényben megjelölt ideje: a nyilvántartásba vett egyházi fokozathoz vallási egyesület 5 éve, a bejegyzett egyházi státusz eléréséhez vallási egyesületként 20 éve, nyilvántartásba vett egyházként 15 éve [Ehtv. 9/D. § (1) bekezdés, 9/E. § (1) és (2) bekezdés].
- [21] Az előző feltételek azonban vagylagos jellegűek: az Ehtv. alternatív jelleggel biztosítja a nyilvántartásba vette egyházi, illetve a bejegyzett egyházi státusz elérését akkor is, ha a kérelmező nem a személyi jövedelemadó felajánlásán keresztül, hanem helyette a tagság létszámával igazolja a társadalmi támogatottságát. Vallási egyesület nyilvántartásba vehető ezért nyilvántartásba vett egyházként akkor is, ha legalább ezer, Magyarországon lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező nyilvántartott tagja van és emellett igazolt legalább 5 éves működése is vallási egyesületként (egy további, itt nem vizsgált feltételen túl). Ehhez hasonlóan a bejegyzett egyházi nyilvántartásba vételhez is lehetőség van annak igazolására, hogy a kérelmezőnek legalább tízezer, Magyarországon lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező nyilvántartott tagja van és egy további, jelen ügyben jelentőséggel nem bíró feltétel mellett legalább 20 éve vallási egyesületként, avagy legalább 15 éve nyilvántartásba vett egyházként működik [Ehtv. 9/D. § (2) bekezdés, 9/E. § (3) és (4) bekezdés].
- [22] A Kúria kiemeli, hogy az Alkotmánybíróság számos határozatában vizsgálta a vallási közösségek jogállásának a szabályozását, és állást foglalt annak alkotmányosan elvárt jellemzőiről. Kimondta többek között, hogy az állam a vallásszabadsághoz való jog alapján létrejött szervezetek és közösségek jogi személyé válásának feltételeit az illető szervezet vagy közösség sajátosságának megfelelően szabályozhatja. A vallási közösségek belátásuk szerint igénybe vehetik a tevékenységükkel összeegyeztethető jogi szervezeti formák bármelyikét, de erre nem kötelesek. A vallási közösség az általa választott jogi szervezeti formának megfelelő jogállást nyeri el; vallási közösség voltából fakadó sajátosságait ennek keretei között érvényesítheti, azaz a vallásszabadság jogára hivatkozva nem mentesülhet az adott jogi formával járó kögens szabályok alól, másrészt nem élvez többletjogokat sem [8/1993. (II. 27.) AB határozat, ABH 1993, 99, 101.]. Az Alaptörvény VII. és XV. cikkéből eredő alkotmányos követelmény, hogy az állam a vallási közösségek önálló működését lehetővé tevő sajátos egyházi jogállás, valamint az egyházak számára hozzáférhető további jogosultságok megszerzését a vallásszabadsághoz való joghoz, illetve az adott jogosultsághoz igazodó, tárgyilagos és észszerű feltételek alapján, az Alaptörvény XXIV., illetve XXVIII. cikkének megfelelő tisztességes eljárásban, jogorvoslati lehetőség mellett biztosítsa (6/2013. (III. 1.) AB határozat [156]). Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy a strasbourgi Bíróság az egyházként való elismerés – több tagállam hazai jogában is meglévő – intézményét akkor találta összeegyeztethetőnek az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény követelményeivel, ha az nem a vallási, hitbeli meggyőződés legitimitásának megítélését jelentette; ha az állam semleges volt elismerési jogkörének gyakorlásában (és ez a semlegesség intézményesen is garantált volt); továbbá, ha az elismerés kérdésében hozott negatív döntéssel szemben (amennyiben az nem bírói fórumon született) volt bírósági jogorvoslati út (6/2013. (III. 1.) AB határozat [117]). Az Alkotmánybíróság a Velencei Bizottság véleményére kiterjedően foglalkozott az egyház jogállásának elnyeréséhez írt feltételek között a minimális alapítói taglétszám alkotmányos előírásával és a vallási közösség működésének időtartamára vonatkozó elismerési feltétellel is (6/2013. (III. 1.) AB határozat [144, 145], 8/1993. (II. 27.) AB határozat, ABH 1993, 99, 103).
- [23] A jogalkotó a Módtv. indoklásából kitűnően az Alkotmánybíróság és a Velencei Bizottság eljárásaiban felmerült szabályozási kérdések megoldása érdekében módosította az Ehtv.-t 2019. április 15-ével, többek között a már ismertetett tartalommal. A szabályozással az állam fenntartotta a jogát a jogi személyiséggel bíró vallási közösségek tipizálása során a vallási közösségekkel a közfeladatok terén való együttműködése miatt arra, hogy objektív okokat határozzon meg, és így intézményesítette a társadalmi elfogadottság, a beágyazottság, a társadalmi súly, a közfeladatok ellátásában szerzett tapasztalatok és az egyházi hagyományok értékelésére kidolgozott mutatókat.
- [24] A Kúria rámutat az Ehtv. ismertetett szabályozása alapján, hogy önmagában annak nincs ügydöntő jelentősége, hogy a kérelmező számára mikor nyílt meg a lehetőség a technikai szám igénylésére és ezáltal a személyi jövedelemadó felajánlásaiból származó bevételre. Mindez ugyanis az Ehtv. fogalmi rendszerében a társadalmi támogatottság két mutatója közül csupán az egyik lehetséges mutató. A jogalkotó a már részleteztettek szerint nem egyedül egyetlen mutatóban – nem csak a személyi jövedelemadó meghatározott részére vonatkozó felajánlásokat figyelembe véve –, hanem alternatív jelleggel a vizsgált vallási közösség taglétszámán keresztül is biztosította a kellő társadalmi támogatottság alátámasztását. Az adott jogi forma kögens szabályai alól a kérelmező pedig nem mentesülhetett [8/1993. (II. 27.) AB határozat, ABH 1993, 99, 101.].
- [25] Jelen ügyben a kérelmező a bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vételéhez nem állította a tízezer fős taglétszám teljesülését. Kérelmét nem a taglétszáma mértékére, hanem az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés a) pontjában írtak szerint a személyi jövedelemadóból származó felajánlásra

- hivatkozással terjesztette elő, a 2021. évi igazolás birtokában.
- [26] A másodfokú bíróság az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjának értelmezése során azonban tévesen hagyta figyelmen kívül a normaszöveg önmagában is világos, ezen túlmenően a 9/D–9/E. §-aiból együttesen is kitűnő, a jogi személyiségű vallási közösségek egymásra épülő feltételrendszerébe szervesen illeszkedő tartalmát. A bejegyzett egyházi jogállás eléréséhez a megelőző 5 év átlagában legalább négyezer magánszemély részéről megkövetelt felajánlás a személyi jövedelemadó külön törvény szerint meghatározott részére helytállóan csak úgy értelmezhető, hogy a kérelem benyújtását megelőző teljes ötéves időszakot [a számtani átlag ismert módszeréből a megfigyelések száma adatot (a hányadosban az osztót)] is vizsgálva kell teljesülnie az így elvárt, az átlagszámítás eredményét tekintve számszerűen meghatározott adatnak. A normaszövegben megjelenő számtani átlagszámítás jelentősége és módszere nem szorítható az átlagszámítás végeredményére: amennyiben a jogalkotó az átlagszámítás módszerével fogalmaz, ezzel azt fejezi ki, hogy a vonatkozó matematikai művelet valamennyi elemének (nem csupán a végeredménynek, hanem az osztandó értéknek és a megfigyelések osztóként működő számának is) külön-külön és együttesen is jelentőséget tulajdonít. Mindezt jelen ügyben megerősítette az elismerési feltételek további eleme a tényleges működés időtartamában.
- [27] Az átlagszámítás alapjául az Ehtv. vizsgált rendelkezésében megjelölt ötéves időszak – amelyet az eljáró bíróságok lényegében teljesen figyelmen kívül hagytak – a jogalkotó által tudatosan (nem kettő, nem három, nem is egy, hanem egyértelműen öt évben), a kérelmező tényleges működési időtartamával párhuzamosan és azzal összhangban megfogalmazott vetítési alap: az adott mutató teljesülése a törvényben előírt teljes átlagszámítási időszak figyelembevételével vizsgálható. Ez pedig azt jelenti, hogy a vizsgálandó öt évben fenn kell álljon annak tényleges lehetősége, hogy magánszemélyek a személyi jövedelemadójukból felajánlást tegyenek az adott kérelmező javára, vagyis a kérelmezőnek az ehhez szükséges technikai szám birtokában kell lennie. Egyedül így van mód arra, hogy az arra jogosult magánszemélyek személyi jövedelemadójuk felajánlásával (vagy mellőzésével) kifejezzék, támogatni kívánják-e valamely szervezet további működését, amelyet a bíróság a nyilvántartásba vétel feltételrendszerében így tud ellenőrizni.
- [28] Ezért jelen ügyben nem fogadható el az Ehtv. 9/E. § (2) bekezdés *a*) pontjában nevesített feltétel teljesítéseként a kérelmező részére egyedül és elsőként 2021. évben érkezett felajánlások ténye, függetlenül azok mértékétől.
- [29] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős végzést a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és az Ehtv. 14. § (1) bekezdés *b*) pontja és a 14. § (4) bekezdése alkalmazásával elutasította a kérelmező bejegyzett egyházként történő nyilvántartásba vétel iránti kérelmét.

(Kúria Pfv.III.21.303/2022/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

44 Az érvénytelen munkaszerződés alapján létrejött munkaviszonyt a belőle származó jogok és kötelezettségek szempontjából úgy kell elbírálni, mintha érvényes munkaszerződés alapján állt volna fenn. Ebből az következik, hogy a már elvégzett munkáért díjazás jár, a munkavállalót megilletik a munkaviszony alapján járó juttatások, az adott időtartam munkaviszonyban eltöltött időnek minősül. Nem jelenti ez a rendelkezés azonban azt, hogy az érvénytelennek minősített szerződést kell érvényesnek tekinteni és az abban rögzítettek szerint kell elszámolni. Az elszámolási kötelezettség az Mt. általános szabályai szerint áll fenn [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 27. § (3) bek., 19. § (1)–(2) bek.].

A tényállás

- [1] A történelem-régészet alapszakos és történelem mesterszakos diplomával, valamint angol és lantín nyelvű középszintű, komplex típusú nyelvvizsgával rendelkező felperes 2020. március 10-től 2021. február 28-ig dokumentációs munkatárs munkakörben állt közfoglalkoztatási jogviszonyban az alperesnél, közfoglalkoztatási munkabére 106 555 forint volt.
- [2] A felperes részére 2020. március 10-én átadott munkaköri leírás III. pontja szerint munkaköri feladatahoz tartozott a latin nyelvű iratok fordítása, az iratokhoz segédletek készítése, ellenőrzése, digitalizálás előkészítése; levéltári anyagokhoz kapcsolódó archiválása és közzétételt előkészítő feladatok ellátása; feldolgozást segítő előkészítés (jelzetelés, számozás, palliumozás, kapsok eltávolítása, szükség szerinti ellenőrző rendezés), és az eközben nyert információk rögzítése jegyzékekben, segédletekben, adatbázisokban levéltáros ellenőrzése mellett; továbbá köteles volt ellátni minden olyan feladatot, amellyel munkahelyi vezetője, munkáltatója megbízta, utasította, kivéve, ha az jogszabályba ütközött, vagy életet, egészséget, testi épséget közvetlenül vagy súlyosan veszélyeztetett.
- [3] A munkajelentés szerint a felperes ténylegesen az 1700-as évektől kezdően családi iratokat, vármegyei nemességi iratokat rendezett, latin nyelvű fordítási tevékenységet végzett, iratismertetést és kutatási tevékenységet végzett, regesztát készített, továbbá adatot gyűjtött vármegyei gyűlési jegyzőkönyvekből, illetve iratrendezési tevékenységet is ellátott. A felperes ezen túlmenően az igazgató kérésére az igazgató által készített tanulmányhoz fordítási feladatokat látott el, iratismertetőt készített a levéltár honlapjára és kutatási tevékenységet folytatott. Ezen tevékenységgel kapcsolatban az igazgató és a felperes között többszöri e-mailváltásra került sor, melyben az igazgató megköszönte a felperes fordítási tevékenységét, továbbá felkérte további fordítási és kutatási tevékenység ellátására.

- [4] A felperes a közfoglalkoztatási munkaszerződésében meghatározott FEOR 4136 számhoz tartozó munkakör az iratkezelő, irattáros, akinek feladatai az anyagok válogatása vagy osztályozása utasítás szerint, dokumentumok rendezése fiókokban, szekrényekben, tárolódobozokban, a kért anyagok előkeresése, az irattárban tárolt és az irattárból kiadott anyagok nyilvántartása, dokumentumok fénymásolása, szkennelése, továbbítása.
- [5] A felperes 2020. november 16. és 20. között, majd november 27-én és 30-án, valamint december 1. és 3. között szabadságát töltötte.
- [6] 2020. az igazgató és az igazgatóhelyettes azonnali hatályú felmondást közölt a felperessel, amelyben közfoglalkoztatási jogviszonyát a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 78. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással megszüntették.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [7] A felperes a módosított keresetében elsődlegesen 1 189 716 forint elmaradt jövedelem, ezen összeg 2020. augusztus 12-től számított késedelmi kamata, valamint az azonnali hatályú felmondás jogellenességének jogkövetkezményeként 552 783 forint elmaradt jövedelemből eredő kártérítés és ezen összeg 2021. január 30-tól számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Másodlagos keresetében a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Kftv.) 2. § (1) bekezdése és az Mt. 82. §-a alapján 552 783 forint elmaradt jövedelem és ezen összeg 2021. január 30. napjától számított késedelmi kamata, valamint 1 189 716 forint elmaradt jövedelem és ezen összeg 2021. január 30. napjától számított késedelmi kamata, harmadlagos kereseti kérelmében pedig az azonnali hatályú felmondás jogellenessége folytán 245 424 forint elmaradt jövedelem címén járó kártérítés és ezen összeg 2021. január 30-tól számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [8] Elsődleges keresetében arra hivatkozott, hogy a közfoglalkoztatási szerződése jogszabályba ütközés folytán semmis, a szerződésében meghatározott munkakör ellátására csak közalkalmazotti jogviszonyban volt lehetőség. A közfoglalkoztatási szerződés létesítését a Kftv. 1. § (2) bekezdése kizárta, ezért az alperessel közalkalmazotti jogviszony, majd annak átalakulását követően 2020. november 1-jétől munkaviszony állt fenn, ezért illetmény-különbözetre jogosult.
- [9] Másodlagos kereseti kérelmét az Mt. 53. § (1) bekezdésének megsértésére alapította. Hivatkozása szerint az alperesi Szervezeti és Működési Szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) 4.4. pontja szerint a levéltáros szakmai tudományos munkakör, míg a 4.5. alapján a segédlevéltáros olyan szakmai

munkakör, amelyre közalkalmazotti jogviszonyt kellett volna létesíteni és öt segédlevéltárosként kellett volna alkalmazni. Álláspontja szerint azt a tény, hogy jogviszonya alaptevékenység ellátására jött létre, már a munkaköri leírás is igazolja, de az általa ténylegesen ellátott feladatok is alátámasztják. A felperes az általa ellátott feladatokra tekintettel illetményét a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 61. §-a alapján „H” fizetési osztálynak és gyakornoki besorolásnak megfelelően havi 210 600 forint összegben kérte megállapítani, amelyen túl jogosult volt havi 19 400 forint kulturális illetménypótlékra és az idegennyelv rendszeres használata okán havi 10 000 forint idegennyelv-tudási pótlékra is, ezért havi illetményének összegét 240 000 forintban kérte megállapítani. Az azonnali hatályú felmondás jogellenessége körében arra hivatkozott, hogy az nem felelt meg a valóság, világosság és okszerűség követelményeinek.

- [10] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes nem látott el intézményi alapfeladatokat. A peres felek között a közfoglalkoztatás körében határozott idejű közfoglalkoztatotti szerződés jött létre, az megfelelt a hatósági szerződés rendelkezéseinek, amelyek keretében a felperest kizárólag dokumentációs munkatársként foglalkoztatta. Érvéle szerint az Mt. 46. § (1) bekezdés *d*) pontja és 53. § (1)–(2) bekezdései alapján lehetősége volt a felperest átmenetileg más munkakörben foglalkoztatni. A felperes nem vette figyelembe, hogy a kulturális ágazatban dolgozók közalkalmazotti jogviszonya 2020. október 31-ét követően munkaviszonnyá alakult át, amely azonban nem volt automatikus.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [11] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest 1 189 716 forint elmaradt illetményből és 552 783 forint munkabér-különbözetből eredő kártérítés, valamint e tőkeösszegek után 2020. szeptember 5-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére.
- [12] Az elsőfokú bíróság az Alapító Okiratban meghatározott, az alperes alaptevékenységbe tartozó feladatok alapján azt vizsgálta, hogy a felperes által ellátott feladatok az alperes alaptevékenységéhez, avagy csak az alapfeladat ellátásának feltételeit megteremtő segítő tevékenységhez tartoztak. Álláspontja szerint a munkáltatói jogkört gyakorló által igazolt heti munkajelentések bizonyították, hogy a felperes rendszeresen végzett az alperes alaptevékenységébe tartozó feladatokat, tevékenysége az alperes alapfeladatainak ellátásához kötődő, azt biztosító és támogató szellemi tevékenység volt. A munkajelentések összevetése pedig igazolta, hogy a felperes foglalkoztatása más közfoglalkoztatott tevékenységével semmilyen egyezőséget nem mutatott, a feladatok speciális szakmai ismeretet és nyelvtudást igényeltek.
- [13] A törvényszék álláspontja szerint a Kftv. 2. § (6) bekezdése alapján alkalmazandó Mt. 53. §-a jelen perbeli esetben nem volt alkalmazható, mert az abban meghatározott baleset, elemi csapás, súlyos kár, az egészséget vagy környezetet fenyegető közvetlen és súlyos veszély megelőzésének szükségessége nem állt fenn, ezt a hivatkozást még a kialakult pandémiás helyzetben sem lehetett

alkalmazni. Érvéle szerint önmagában az, hogy a felperes az alperesi alapfeladatok nem teljes körét látta el, hanem csupán részfeladatokat végzett, nem eredményezte, hogy a felperes nem az alperesi alapfeladatok és az ehhez kapcsolódó támogató tevékenységet végezte volna, mivel az alapfeladatok nem kizárólag a levéltárosi és segédlevéltárosi feladatokat, hanem az egyéb munkaköri feladatokat is tartalmazták. Következtetése szerint a felperes esetében a közfoglalkoztatotti foglalkoztatás Kftv. 1. § (2) bekezdésében foglalt feltételei nem teljesültek, így a felperes közfoglalkoztatottként nem, csupán közalkalmazotti jogviszonyban lett volna alkalmazható, ezért a közfoglalkoztatási szerződés a Kjt. 1. § (1) bekezdésébe ütközött, így semmis.

- [14] Megállapította továbbá, hogy a kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyának átalakulásáról, valamint egyes kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XXXII. törvény 2. § (8) bekezdése alapján a felperes közalkalmazotti jogviszonya 2020. november 1-jén munkaviszonnyá alakult volna át.
- [15] A törvényszék álláspontja szerint a becsatolt iratok és a tanúvallomások igazolták, hogy a felperes a munkavégzéshez az idegennyelvet rendszeresen használta, ezért idegennyelvtudási pótlékra is jogosult. Ekként a felperest összesen 240 000 összegű havi illetmény (210 600 forint illetmény, 19 400 forint kulturális illetménypótlék, 10 000 forint idegennyelvtudási pótlék) illetve volna meg, amelyet a jogszabályon alapuló átalakulásakor a munkáltatónak munkabérként azonos összegben kellett volna megfizetnie. A felperes részére a közfoglalkoztatotti szerződés alapján kifizetett közfoglalkoztatotti munkabér és az őt közalkalmazottként, illetőleg munkavállalóként megillető illetmény és munkabér különbözetét a keresettel egyezően az elsőfokú bíróság 1 189 716 forintban állapította meg, és annak megfizetésére az alperest elmaradt jövedelem jogcímén kötelezte.
- [16] Megállapította, hogy a felperes jogviszonya érvénytelen munkaszerződés alapján jött létre, azt azonnali hatályú felmondással nem lehetett megszüntetni, ezért a felperest a határozott idő végéig az Mt. 30. §-a alapján alkalmazandó Mt. 167. § (1) bekezdése alapján – a keresettel egyezően – kártérítés jogcímén további elmaradt jövedelme megfizetésére kötelezte.
- [17] Az alperes fellebbezése alapján eljáró ítéletábrla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [18] Az ítéletábrla egyetértett az alperes fellebbezésével abban, hogy a foglalkoztatási jogviszonyra irányuló szerződésben rögzített munkakör az irányadó elsődlegesen annak megállapítása során, hogy az adott munkavállaló milyen feladatokat kell, hogy ellásson és hogy milyen munkakörre jött létre a jogviszony. Tévedett ugyanakkor abban, hogy a munkaköri leírás nem melléklete a szerződésnek és abból nem vezethető le a felek kölcsönösen egybehangzó akarata arra nézve, hogy milyen munkakörre irányult a foglalkoztatás. A munkaköri leírás iránymutatásul szolgál arra, hogy a foglalkoztatottnak milyen munkafeladatokat kell ellátnia, így amennyiben az érintett munkaköri leírásában írtaknak megfelelő feladatokat látott el, akkor a jogviszony tényleges tartalmát is meg lehet állapítani.

- [19] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a rendelkezésre álló okiratok, az SZMSZ és a tanúvallomások tartalmát az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte és ebből megalapozottan vont le következtetést arra, hogy a felperes az alperes alaptevékenységébe tartozó segédlevéltárosi részfeladatokat látott el munkaidejének jelentős részében. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok egybevetése során azt is helytállóan állapította meg, hogy a felperes az alperesi foglalkoztatás során a többi közfoglalkoztatotthoz képest eltérő munkaköri feladatokat látott el. Annak megállapításához, hogy a felperes ténylegesen a gyakorlatban más munkakört töltött be, nem szükséges annak bizonyítása, hogy e más munkakörhöz tartozó valamennyi feladatot ellásson, elegendő csupán a megjelölt munkakör egyes részfeladatainak ellátása is. Mindezek alapján a másodfokú bíróság álláspontja szerint helytálló az a következtetés, hogy mivel a felperes az alperes alaptevékenységéhez tartozó feladatokat végzett, a közfoglalkoztatotti szerződése semmis, érvénytelen volt.
- [20] Az elmaradt illetmény számítása körében nem fogadta el az alperes fellebbezési hivatkozását az idegennyelvtudási pótlékkal kapcsolatban sem és rámutatott arra, hogy a felperes a napi munkavégzése során bármikor találkozhatott latin nyelvű szövegtartalommal, amelynek elolvasása szükséges volt munkájának elvégzéséhez, így a pótlék megállapításához szükséges napi munkaidő 50%-át elérő mérték megállapítható volt. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helytállóan marasztalta az alperest elmaradt illetmény és munkabér-különbözet megfizetésében.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [21] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új határozat meghozatalára történő utasítását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet az Mt. 27. § (1) és (3) bekezdésébe, 29. § (1) bekezdésébe, 30. §-ába, 166. § (1) bekezdésébe és 167. § (1) bekezdésébe ütközik. Sérti a Kjt. 1. § (1) bekezdését, 2. § (3) bekezdését, 21. § (1)–(2) bekezdését, 61. § (1) bekezdését, 66. § (9) bekezdés *b)* pontját, 69. §-át, 74. § (1)–(3) és (5) bekezdését, továbbá ellentétes a 105/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet 21. §-ával, 5. számú mellékletével, a 2020. évi XXXII. törvény 1. § (1) bekezdés *a)* pontjával, 1. § (2) bekezdésével, 2. § (5) bekezdés *c)* pontjával, valamint a 2. § (8) bekezdésével, a 2019. évi LXXI. törvény 59. § (1) bekezdés *b)* pontjával és 6. számú mellékletével, valamint a 367/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés *b)* pontjával.
- [22] Az alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem indokolta és jogszabályi hivatkozással sem támasztotta alá, hogy a munkaköri leírás miért képezte a szerződés mellékletét. A Kftv. 2. § (5) bekezdése alapján a közfoglalkoztatotti jogviszonyban is alkalmazandó Mt. 46. § (1) bekezdés *d)* pontjából – amely szerint a munkáltatónak a munkaviszony kezdetétől számított 15 napon belül valóban írásban tájékoztatni kell a munkavállalót a munkakörbe tartozó feladatokról – nem következik, hogy a munkaköri leírás melléklete a szerződésnek. Az ítéletábra nem adta magyarázatát annak, hogy a szerződés megkötését követően kiadásra került munkaköri leírás miatt „érvénytelenít” egy érvényesen létrejött szerződést.
- [23] Az alperes érvelése szerint a másodfokú bíróság a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.), az alperesi SZMSZ, az okiratok és tanúvallomások alapján vont le következtetést arra, hogy a felperes rendszeresen végzett alperesi alaptevékenységbe tartozó feladatokat. A per során sem vitatta, hogy a felperesi tevékenység az alapfeladatokhoz illeszkedett, ebből ugyanakkor nem következik a megállapított jogviszony jellege. Az egyes munkakörökbe tartozó részfeladatok keveredése miatt az sem nyilvánvaló, hogy miért éppen a segédlevéltárosi munkavégzés lenne megállapítható, mivel alapvetően dokumentációs munkatársi munkakörbe tartozó feladatellátás történt. Az eltérő feladatok ellátása legfeljebb az Mt. 53. § (1) bekezdése szerinti, a szerződéstől eltérő foglalkoztatást jelentheti a segédlevéltárosi részfeladatok esetében, ugyanakkor nem eredményezheti a közfoglalkoztatotti alapjogviszony megváltoztatását. A másodfokú bíróság érvelését jogszabály megjelölésével nem is támasztotta alá.
- [24] Mivel a felperes csak részben végzett segédlevéltárosi munkakörbe tartozó feladatokat, ezért közalkalmazotti jogviszony nem jött létre a felek között, így az érvénytelenség jogkövetkezményei sem voltak alkalmazhatóak. Mindezek alapján a jogerős ítélet tévesen hagyta helyben a közfoglalkoztatási szerződés semmisségének megállapítását annak a Kjt. 1. § (1) bekezdésébe ütközése folytán, ezzel tévesen alkalmazta az Mt. 27. § (1) és (3) bekezdését, az Mt. 29. § (1) bekezdését, az Mt. 30. §-át, az Mt. 166. § (1) bekezdését és 167. § (1) bekezdését.
- [25] Az alperes álláspontja szerint téves az az ítéleti következtetés is, hogy a latin nyelv használata esetében az idegennyelv-használati pótlékhoz szükséges mértékű időtartam megállapítható volt. Az alperesi Kollektív Szerződés előírása szerint idegennyelvtudási pótlékra csak a jogosult, aki a munkaidejének több mint 50%-ában használja az idegennyelvet. Ez a mérték pedig a felperes esetében nem bizonyított. A tanúvallomások szerint a felperesnek a latin nyelvet a feladatai ellátása során kevésbé kellett használnia, az iratok elolvasására nem volt szükség, mivel feladata csupán annyi volt, hogy az idegennyelvű szövegből bizonyos szavakat keressen ki. A felperes saját nyilatkozata szerint a feladat ellátása során német nyelvű szövegekkel is találkozott, habár a német nyelvet nem ismerte, ugyanakkor ez nem jelentett számára nehézséget, idegennyelv-használati pótlékra így nem vált jogosulttá.
- [26] Az alperes utalt arra is, hogy az igazgató a külön publikálási tevékenységéhez kiadott részfeladatokat nem munkáltatói jogkör gyakorló minőségében tette, amit a becsatolt e-mailek és tanúvallomás is alátámasztott. A felperesnek döntési lehetősége volt az ajánlott munkák elfogadását illetően, tehát nem munkáltatói utasításról volt szó. A másodfokú bíróság e tekintetben helytelenül állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat

- megfelelően mérlegelte, mivel a tanúvallomások tartalmából nem lehet következtetni arra, hogy a foglalkoztatás segédlevéltárosi munkakörben történt.
- [27] Az alperes további érvelése szerint a felperes jogviszonya a kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyának átalakulásáról, valamint egyes kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XXXII. törvény rendelkezései alapján nem alakulhatott át munkaviszonnyá, mert amennyiben foglalkoztatása közalkalmazotti jogviszonyban történt volna, jognyilatkozatot kellett volna tennie és munkaszerződést kellett volna kötnie az átalakulási törvény 2. § (5) bekezdés c) pontja és (8) bekezdése alapján, ezek hiányában pedig a közalkalmazotti jogviszony megszűnik.
- [28] Az alperes végül azt is kifogásolta, hogy a jogerős ítélet a jogviszony teljes időszakára a magasabb összegű segédlevéltárosi munkabért ítélte meg, holott a felperes 2020. december 4-ét követően nem végzett munkát, így a marasztalásnak ezen időszakra vonatkozó része nem támasztható alá.
- [29] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte. Álláspontja szerint az eljáró bíróságok a tényállást helytállóan állapították meg, és abból helytálló jogi következtetést vontak le.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [30] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető perorvoslat, amelynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozásra alapítottan van helye. A felülvizsgálat funkciója a kérelmet előterjesztő fél által állított jogsérelem elbírálása és megalapozottsága esetén annak orvoslása. A Kúria kizárólag azt bírálhatja el, hogy a felülvizsgálati kérelemben előadott okból, a megjelölt jogszabályokat megsértette-e a jogerős ítélet.
- [31] A felülvizsgálati kérelemnek a Pp. 413. § (1) bekezdés a)–e) pontjaiban felsorolt tartalmi kellékekkel kell rendelkeznie. A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a jogszabályhely pontos megnevezése, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokai, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont]. A Pp. 413. § (1) és (2) bekezdése értelmében – miként azokat a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3–7. pontja értelmezte, és az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. polgári jogegységi határozat szerint az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó – a jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényben meghatározott, egymással szoros logikai és perjogi kapcsolatban álló kötelező tartalmi kellékekkel, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A tartalmilag hiányos perorvoslati kérelem nem korrigálható utóbb sem hiánypótlás elrendelésével, sem a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél kiegészítő nyilatkozatával.
- [32] Az ismertetett jogszabályi rendelkezések értelmében a felülvizsgálati kérelem akkor bizonyulhat eredményesnek, ha a kérelem előterjesztője a szükséges tartalmi kellékekkel rendelkező, határidőben benyújtott beadványban kimutatja a támadott jogerős határozatnak a jogvita érdemi elbírálására konkrétan kiható módon jogszabálysértő voltát, vagyis a támadott határozatra vonatkoztatva adja elő jogszabálysértésre hivatkozásait, a konkrét döntése alapjául szolgáló érvrendszer téves, illetve hiányos voltát mutatja ki, vagy az érdemi döntésre kiható eljárási szabálysértést igazol.
- [33] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint részben megalapozott.
- [34] Az alperes jogszabálysértésként az Mt. 27–29. §-ait, az Mt. 30. §-át, valamint az Mt. 166. § (1) bekezdését és 167. § (1) bekezdését jelölte meg. Felülvizsgálati kérelmének indokolásában azonban lényegében a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok, tanúvallomások okszerűtlen értékelését támadta, ugyanakkor megsértett jogszabályhelyként a Pp. 279. § (1) bekezdésére nem hivatkozott, ezért a bizonyítási eljárás adatainak felülmérlegelésére az előzőekben kifejtettek szerint nem volt lehetőség, a megállapított tényállást a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni. E szerint a felperes rendszeresen végzett az alperes alaptevékenységébe tartozó feladatokat.
- [35] Nem jogszabálysértő, hogy az eljáró bíróságok a jogkövetkeztetésük levonásakor a munkaköri leírásban foglaltakat összevetették a felperes által ellátott feladatokkal. Ebből tévesen következtetett az alperes arra, hogy a felek között létrejött szerződést egymagában a munkaköri leírás tartalma „érvénytelenítette” el.
- [36] A munkáltató egyoldalú feladatmeghatározása ugyanis nem eredményezheti a munkakörtől eltérő, abba nem tartozó feladatok ellátásának kötelezettségét. Az eljáró bíróságok ezért a munkaköri leírásban foglalt és ténylegesen ellátott feladatok alapján jogszabálysértés nélkül állapították meg, hogy a felperes valójában nagyobb részt segédlevéltárosi feladatokat végzett, amely azonban csak közalkalmazotti jogviszony keretében lett volna ellátható. Az alperes a felperest az Ltv. 13. §-ában meghatározott alapfeladatok ellátására alkalmazta közfoglalkoztatotti jogviszonyban, ezért eljárása a Kjt. 1. § (1) bekezdésébe ütközött. E foglalkoztatás az Mt. 27. § (1) bekezdése alapján semmis, a felek közötti jogviszony az eljáró bíróságok helytálló megállapítása szerint közalkalmazotti jogviszonynak minősült.
- [37] Minden alapot nélkülöz az alperes azon érvelése is, hogy a felperes az igazgatótól kapott, a publikációs munka segítésére elvégzett részfeladatait nem a fennálló jogviszonya keretében látta el. A munkavégzés helyén, munkaidőben, a munkáltatói jogkör gyakorlójának utasítására végzett tevékenység kizárólag munkaköri feladatellátásnak minősülhet, ezért az evvel ellentétes, jogszabálysértés megjelölése nélkül tett érvelés megalapozatlan volt.
- [38] Az idegen nyelv használatát megállapító és az alperest pótlék megfizetésére kötelező ítéleti rendelkezést az alperes a Kjt. 74. § (1), (3) és (5)

- bekezdéseinek megjelölésével támadta, ugyanakkor az e körben rendelkezésre álló adatok felülmérlegelését a Pp. 279. § (1) bekezdése megjelölése hiányában a Kúria érdemben nem vizsgálhatta.
- [39] Az alperes arra helyállóan hivatkozott, hogy a munkaköri leírás önmagában nem minősül a munkaszerződés mellékletének, annak kiadására a munkáltató a közfoglalkoztatotti jogviszonyban is irányadó Mt. 46. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján köteles a munkába lépéstől számított 15 napon belül. A munkaköri leírás a munkáltató egyoldalú nyilatkozata, amelyben meghatározza azokat a feladatokat, amelyeket a munkavállalónak a munkáltató külön utasítása nélkül is el kell látnia. A munkaköri leírás nem része a munkaszerződésnek, annak egyoldalú módosítására a munkáltatónak lehetősége van. A másodfokú bíróságnak a jogerős ítéletben e körben tett téves megállapítása ugyanakkor az ügy érdemét nem érintette.
- [40] Az alperes azt is alaptalanul sérelmezte, hogy a felperes jogviszonya az átalakulási törvényt követően nyilatkozata hiányában nem alakult át munkaviszonnyá.
- [41] E körben az elsőfokú bíróság helyállóan állapította meg, hogy mivel a nyilatkozat megtételére 2020. november 1-jéig volt lehetőség, a felperes határozott idejű foglalkoztatása pedig a szerződés alapján 2021. február 28-ig tartott, a nyilatkozattételre a jogviszonya fennállása alatt jogosult lett volna. Az alperes jogszabályba ütköző foglalkoztatása nem eredményezheti annak megállapítását, hogy a felperes jogviszonya nyilatkozattétel hiányában 2020. október 31-ével megszűnt.
- [42] Az alperes ugyanakkor alappal sérelmezte az Mt. 29. § (1) bekezdésének és az Mt. 30. §-ának megsértését és az érvénytelenség miatt alkalmazott jogkövetkezményeket.
- [43] A jogerős ítélet – az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával egyezően – megállapította, hogy a peres felek között 2020. március 10-én létrejött közfoglalkoztatási szerződés jogszabályba ütközik, ezért az Mt. 27. § (1) bekezdése alapján semmis. A felperes az érvénytelenség megállapítása mellett a keresetében a munkaviszonya jogellenes megszüntetése miatt az Mt. 82. § (1) és (2) bekezdése szerinti jogkövetkezmény alkalmazását kérte, ugyanakkor az elsőfokú bíróság az alperest – erre irányuló kereseti kérelem nélkül – a Pp. 2. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezési elv és a Pp. 342. § (1) bekezdése megsértésével az Mt. 30. §-alján alkalmazandó Mt. 167. § -a alapján kártérítés megfizetésére kötelezte.
- [44] Az érvénytelen munkaviszony bármilyen módon történő megszüntetése a jogviszony azonnali hatályú felszámolásának minősül, és ettől eltérő kérdés, hogy az érvénytelenségnek milyen jogkövetkezményei alkalmazhatók (EBH 2006.1535). Az érvénytelen jogviszony felszámolásakor a jogviszony jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeinek alkalmazása nem lehetséges (BH 2007.97). Ezért az eljárás bíróságok nem tévedtek amikor a felperes által sérelmezett azonnali hatályú felmondás jogszerűségét nem vizsgálták, mert az Mt. 29. § (1) bekezdéséből következően az érvénytelen megállapodás alapján létrejött jogviszonyt a munkáltató köteles haladéktalanul, azonnali hatállyal megszüntetni, feltéve, hogy az érvénytelenség okát a felek nem hárítják el.
- [45] Az Mt. 29. § (1) bekezdése szerint az érvénytelen megállapodás alapján létrejött jogviszonyból származó jogokat és kötelezettségeket úgy kell tekinteni, mintha azok érvényes megállapodás alapján állnának fenn. Az Mt. ezen rendelkezése azt a jogelvet fejezi ki, amely az eredeti állapot helyreállíthatatlansága esetén irányadónak tekintendő, miszerint az érvénytelen munkaszerződés alapján létrejött munkaviszonyt a belőle származó jogok és kötelezettségek szempontjából úgy kell elbírálni, mintha érvényes munkaszerződés alapján állt volna fenn. Ebből az következik, hogy a már elvégzett munkáért díjazás jár (az adott esetben a Kjt. rendelkezéseit figyelembevéve különbözet), a munkavállalót megilletik a munkaviszony alapján járó juttatások, az adott időtartam munkaviszonyban eltöltött időnek minősül, azaz helyre kell állítani a szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányát. Nem jelenti ez a rendelkezés azonban azt, hogy az érvénytelennek minősített szerződést kell érvényesnek tekinteni és az abban rögzítettek szerint kell elszámolni. Az elszámolási kötelezettség az Mt. általános szabályai szerint áll fenn (Mfv.II.10.678/2015/5.; Mfv.II.10.662/2015/3.).
- [46] A felperes közfoglalkoztatotti szerződése határozott időre jött létre, így az érvénytelenség megállapítását követően az Mt. 66. § (8) bekezdése szerint a felmondás általános szabályai az irányadóak, amely alapján a felperest egy havi felmondási időre járó távolléti díja illeti meg.
- [47] A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) rendelkezésével szemben az Mt. hatálybalépésétől kezdődően a 66. § (8) bekezdésében foglaltak szerint lehetővé teszi a határozott idejű munkaviszony felmondással történő megszüntetését és jogkövetkezményét tekintve nem tesz különbséget a határozott és határozatlan idejű munkaviszony felmondása között. Ebből következően a munkáltató az Mt. 29. § (2) bekezdése szerint köteles a munkavállalónak annyi időre járó távolléti díjat megfizetni, amely a munkáltató felmondása esetén járna, továbbá megfelelően alkalmazni kell a végkielégítés szabályait is, ha a munkaszerződés (adott esetben a közfoglalkoztatási munkaszerződés) a munkáltató oldalán felmerülő okból érvénytelen.
- [48] E tényből, valamint az Mt. 29. § (2) bekezdéséből következően a határozott idejű munkaviszony felszámolása esetén a munkavállalót az a juttatás illeti meg, amelyre felmondás esetén tarthatna igényt.
- [49] Az Mt. 30. §-a alapján alkalmazandó Mt. 167. § (1) bekezdésére alapítottan a felperes kártérítési igényt nem terjesztett elő, kárát nem bizonyította, ezért az Mt. 29. §-ának rendelkezése szerint – figyelemmel a 3 évet el nem érő jogviszonyára – csupán a 30 napos felmondási időre járó távolléti díj összegére jogosult.
- [50] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet abban a részében, amelyben helybenhagyta az elsőfokú bíróságnak az alperest 552 783 forintban marasztaló rendelkezését a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a részében megváltoztatta és az alperes marasztalásának jogcímét megváltoztatva a marasztalását 240 000 forintra leszállította. Ezt

megaladóan a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.VIII.10.094/2023/5.)

45 Az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személyt a szolgálati elismerés címén járó, az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott szolgálati időnek megfelelő fokozatú juttatás akkor illette meg, ha a megállapított szolgálati ideje a szolgálati jogviszony létesítése után elérte vagy meghaladta a 25, 30 vagy 40 évet [az egészségügyi jogviszonyban álló személyek szolgálati elismerésével kapcsolatos egyes intézkedésekről szóló 2022. május 31-ig hatályos 664/2021. (XII. 1.) Korm. rendelet 2. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A peres felek különböző időpontoktól határozatlan idejű munkaviszonyban álltak az alperesnél. 2021. február 25-én egészségügyi szolgálati szerződést kötöttek, amely alapján 2021. március 1-jétől határozatlan időtartamú egészségügyi szolgálati jogviszonyban foglalkoztatták őket.
- [2] Az alperes a korábbi munkaviszonyban I. rendű felperesnek 30 év, III. rendű felperesnek 40 év, IV. rendű felperesnek 25 év, V. rendű felperesnek 25 év, VI. rendű felperesnek 30 év és VII. rendű felperesnek 30 év után jubileumi jutalmat nem fizetett.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperesek keresetükben kérték, hogy a bíróság kötelezze az alperest, hogy fizessen meg meghatározott összegben szolgálati elismerés alapján járó juttatást.
- [4] A felperesek kereseti kérelmük jogalapjaként az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (továbbiakban: Eszjtv.) 9. § (1)–(2) bekezdésére, az egészségügyi jogviszonyban álló személyek szolgálati elismerésével kapcsolatos egyes intézkedésekről szóló 664/2021. (XII. 1.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 1. §-ára, 2. § (1), (6) és (7) bekezdésére, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:48. §-ára hivatkoztak.
- [5] Érvelésük szerint 2021. február 25-én megkötött egészségügyi szolgálati munkaszerződések szerint a szolgálati elismerésre jogosító jogviszony kezdetét, az addig elismert szolgálati jogviszonyban töltött időt a Korm. rendelet 1. §-a alapján az ott meghatározott szolgálati elismerésre jogosító jogviszonyok figyelembevételével újra kellett számolni. Tekintettel arra, hogy az egészségügyi szolgálati jogviszonyban töltött idő a 2021. március 1-jei létesítést követően meghaladta az I. rendű felperesnél a 30 évet, III. rendű felperesnél a 40 évet, IV. rendű felperesnél a 40 évet, V. rendű felperesnél a 25 évet, VI. rendű felperesnél a 30 évet, VII. rendű felperesnél a 30 évet a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése szerint jogosulttá váltak az Eszjtv. 9. §-a alapján a kért juttatásra.
- [6] Az alperes ellenkérelmében a keresetek elutasítását kérte.
- [7] Álláspontja szerint a felperesek esetében az egészségügyi szolgálati jogviszony keletkezését megelőzően összeszámításra kerültek a különböző munkahelyeken figyelembe vehető szolgálati idők. A szolgálati jogviszony létesítésekor az egészségügyi

szolgálati jogviszony meghaladta I. rendű felperesnél a 30 évet, III. rendű felperesnél a 40. évet, IV. rendű felperesnél a 25 évet, V. rendű felperesnél a 25 évet, VI. rendű felperesnél a 30 évet, VII. rendű felperesnél a 30 évet. Ebből következően a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése értelmezése szerint felpereseket az Eszjtv. 9. §-a alapján a megfelelő fokozatú szolgálati elismerés az esetben illetné meg, amennyiben a Korm. rendelet 1. §-ban meghatározott új számítás szerint érnék el vagy haladnák meg a jogosító időtartamok a 25, 30, 40 évet.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [8] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg I. rendű felperesnek 545 100 forintot, III. rendű felperesnek 1 899 000 forintot, IV. rendű felperesnek 693 800 forintot, V. rendű felperesnek 863 000 forintot, VI. rendű felperesnek 1 065 300 forintot, VII. rendű felperesnek 1 089 900 forintot szolgálati elismerés alapján járó juttatásként azok kamatával. Ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította.
- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az Eszjtv. 8. § (1)–(3) bekezdésére, a (6) bekezdésére, 9. § (1) bekezdésére, a Korm. rendelet 1. §, 2. § (1)–(4), (6) bekezdésére, valamint az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény végrehajtásáról szóló 528/2020. (XI. 28.) Korm. rendelet 6. § f) pontjában foglaltakra.
- [10] Az egyes egészségügyi dolgozók és egészségügyben dolgozók illetmény vagy bér növekedésének, valamint az ahhoz kapcsolódó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 256/2013. (VII. 5.) Korm. rendelet 2/A. § (2) bekezdése szerint az egészségügyi ágazati előmeneteli szabályok hatálya alá tartozó, az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló egészségügyi szakdolgozó, védőnő havi illetménye nem lehet kevesebb mint a 7. melléklet szerinti összeg. A 2/C. § (2) bekezdése értelmében az egészségügyi ágazati előmeneteli szabályok alapján járó 2/A. és 2/B. § szerinti illetmény illetve bértáblák változás miatti alapbér (garantál illetmény) növekedést a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény és a Hjt. alkalmazásában a távolléti díj számítása során, továbbá az Eszjtv. alkalmazásában a szolgálati elismerés számítása során figyelembe kell venni.
- [11] Az Eszjtv. 9. §-hoz fűzött törvényi indokolásból csupán az olvasható ki, hogy egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személyeket munkájuk elismerése érdekében (pénzbeli) szolgálati elismerés illeti meg. A szolgálati elismerés 25 év jogviszony esetén 2 havi, 30 év jogviszony esetén 3 havi, 40 év jogviszony esetén 5 havi illetménynek megfelelő összeg.
- [12] Az Eszjtv. 8. § (9) bekezdése és a végrehajtásáról szóló 528/2020. (XI. 28.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése részletesen meghatározza azokat a jogviszonyokat, amelyeket az egészségügyi szolgálati jogviszony számításakor figyelembe kell venni. Az Eszjtv. 8. § (9) bekezdése 2021. december 1-jétől kiegészült a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvény alapján a (9a) bekezdéssel, ami további jogviszonyok egészségügyi szolgálati jogviszonyként való elismeréséről rendelkezett.

- [13] A Kormány a perben hatályos Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, a koronavírus világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény 2. § (1) bekezdése szerinti országgyűlési felhatalmazás alapján a veszélyhelyzet idejére az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személyek munkájának elismerésére a 2021. január 1-jétől hatályos Eszjtv. 9. § rendelkezéseitől eltérő szabályokat rendelt alkalmazni előre meghatározott ideig, vagyis 2021. december 2-tól a koronavírus világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény hatályvesztéséig, bevezetve a szolgálati elismerés kifizetésének új eljárásrendjét.
- [14] A Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése a veszélyhelyzet idejére az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott szolgálati időnek megfelelő fokozatú szolgálati elismerés kifizetésének feltételét ahhoz kötötte, hogy a fentiek szerint elvégzett számítás alapján kapott szolgálati idő a szolgálati jogviszony létrejötté után elérte vagy meghaladta a 25, 30 vagy 40 év szolgálati időt. Ezzel a jogalkotó visszaható hatállyal szabályozta a szolgálati elismerés kifizetésének rendjét kompenzálva a jogviszonyváltás miatti számítási alap változását, megteremtve a kifizetés jogalapját arra az esetre is, ha a jogviszonyváltás miatt az egészségügyi dolgozó túllépte valamelyik szolgálati elismerési fokozat szerinti időt. A Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése nem tartalmaz arra vonatkozó előírást, hogy a szolgálati elismerésből kizártak azok a személyek, akiknél egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét megelőzően összeszámításra kerültek a különböző munkahelyeken figyelembe vehető idők, és az a jogviszonyváltás miatt meghaladta a szolgálati elismerésre jogosító időszakot.
- [15] A felperesek 2021. március 1-jétől határozatlan időre egészségügyi szolgálati jogviszonyt létesítettek az alperesnél, és rögzítették a szolgálati elismerésre jogosító jogviszony kezdő időpontját. A hivatkozott munkaszerződésekből és alperes ellenkérelméhez mellékelte kimutatásból az is megállapítható volt, hogy 2021. február 25-én megkötött munkaszerződések 2021. február 28-ig rögzítették az addig elismert szolgálati jogviszony időtartamát.
- [16] Az elszámolás körében az elsőfokú bíróság utalt az Eszjtv. 8. § (2)–(15) bekezdéseiben foglaltakra, valamint az 528/2020. (XI. 28.) Korm. rendelet 6. § f) pontjában rögzítettekre, illetve a 256/2013. (VII. 5.) Korm. rendelet szabályaira.
- [17] Fentiekből levezetve a felpereseknek a Korm. rendelet hatálybalépésekor érvényes munkaszerződéseiben, munkaszerződés módosításaiban rögzített egészségügyi szolgálati idő és a munkakör betöltéséhez szükséges iskolai végzettség, szakképzettség figyelembevételével a 256/2013. (VII. 5.) Korm. rendeletben meghatározott illetménytábla (7. számú melléklet) szerinti fizetési fokozatba történő besorolással meghatározott illetménye képezi az alapját az Eszjtv. 9. §-a szerinti szolgálati elismerés számításának. E körben figyelembe kell venni azt is, hogy a szolgálati elismerés kifizetésének új eljárásrendjét a Kormányrendelet határozza meg.
- [18] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletárból az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [19] A másodfokú bíróság ítéletében utalt a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésére, az Eszjtv. 9. §-nak (1) bekezdésére, valamint a Korm. rendelet 1. §-ában foglaltakra. Felhívta továbbá Magyarország Alaptörvénye 28. cikkét.
- [20] A jogerős ítélet szerint helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a jogalkotó célja az Eszjtv. 9. §-ból és a Korm. rendelet elnevezéséből kitűnően az egészségügyben dolgozók egészségügyi tevékenységgel eltöltött idejének az elismerése. A Korm. rendelet 1. § c) pontja értelmében figyelembe kell venni az 1. §-ban meghatározott jogviszonyban eltöltött időtartamot függetlenül attól, hogy az adott jogviszony az Eszjtv. hatályba lépése előtt vagy azt követően jött létre. Ebből kitűnően a jogalkotó nem az Eszjtv. hatályba lépéséhez, hanem a szolgálati időtartamhoz kötötte az elismerést, tehát a célja a hosszú ideje fennálló egészségügyi tevékenységgel eltöltött idő elismerése volt.
- [21] A felek között nem volt vitás, miszerint az „egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően elérte” megfogalmazás alapján, ha az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személy 2021. március 1. után eléri az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott időtartamot, akkor válik jogosulttá a szolgálati elismerésre. Jelen perben azonban a felpereseknek már a szolgálati jogviszonyuk létesítését megelőzően elérte szolgálati idejük az elismerésre jogosító időtartamot.
- [22] A „meghaladta” szó jelentésénél a meghatározott jogalkotói célt, a hétköznapi életben is használt „meghaladta” szót és a jogszabályi környezetet (Korm. rendelet 1. §) együttesen vizsgálva a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése helyesen úgy értelmezhető, hogy a jogalkotó szándéka abban állt, miszerint az egészségügyi dolgozó akkor is jogosult legyen ezen juttatásra, ha az arra jogosító időtartamot az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejötténél korábban érte volna el. A szolgálati idő számításánál nincs jelentősége annak, hogy az a jogviszonyváltás miatt haladta-e meg a szolgálati elismerésre jogosító időt.

Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes ellenkérelme

- [23] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új határozattal a felperesek keresetének elutasítását kérte.
- [24] Hivatkozása szerint a jogerős ítélet sérti a Korm. rendelet 1. §, 2. §-át, valamint az Eszjtv. 9. §-át.
- [25] Alperesi álláspont szerint a felpereseknek a Korm. rendelet szövegének helyes értelmezése szerint akkor járt volna az Eszjtv.-ben rendszeresített szolgálati elismerés, ha 2021. február 28-án figyelembe vehető szolgálati idejük az Eszjtv., annak végrehajtási rendelete és a Korm. rendelet valamelyik rendelkezése nyomán 2021. március 1-jén vagy ezt követően érte volna el vagy haladta meg a figyelembe vehető szolgálati időt. Erre a jogalkotói szándékra utal a „szolgálati ideje az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően elérte vagy meghaladta a szolgálati elismerésre jogosító – az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott – időt [...]” kitétel.
- [26] Ilyen „elérés” és vagy „meghaladás” nem történt felperesek esetében. A felperesek figyelembe vehető – és az alperes által figyelembe is vett – szolgálati

- ideje az egészségügyi szolgálati jogviszony keletkezését követő napon egy nappal haladta meg a korábban figyelembe vett tartamokat, és egyik felperes esetében sem állapította meg, hogy a jogviszony létrejötte után érték volna el, vagy haladták volna meg a következő, törvénnyel rendszeresített fokozatot.
- [27] A Korm. rendelet 1. §-ában írt rendelkezés csak az összeszámítás módját határozza meg, amikor kimondja, hogy a jogviszonyokban eltöltött időtartamot attól függetlenül kell figyelembe venni, hogy az adott jogviszony az Eszjtv. hatálybalépése előtt vagy azt követően jött létre. Ez fizetési kötelezettséget önmagában nem keletkeztet, a kifizetéssel kapcsolatos időbeli határt (a jogviszony létrejötte) a 2. § húzza meg.
- [28] Az alperes figyelembe vette minden felperes esetében az Eszjtv. hatályba lépése előtti időtartamokat, mert a Kjt. erre korábban is kötelezte, ehhez azonban semmilyen kötelezettség az Eszjtv. hatályba lépése előtti időszakban nem kapcsolódott.
- [29] A bíróságok tévesen értelmezték a perben döntő jogszabályhely szövegét, és ennek kapcsán téves következtetésre jutottak, amikor úgy foglaltak állást, hogy az alperesnek a szöveg alapján visszamenőleges kifizetési kötelezettsége keletkezett az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét megelőzően betöltött időtartamokkal összefüggésben.
- [30] Az Eszjtv. 9. §-a és a Korm. rendelet 1. §-a meghatározza azokat a szolgálati elismerés szempontjából figyelembe vehető jogviszonyokat, amelyek összeszámításra kell hogy kerüljenek a szolgálati elismerés szempontjából. A Korm. rendelet utóbb korrigálta az Eszjtv. tartalmát, így számos munkavállaló esetében át kellett számítani a szolgálati elismerésre jogosító tartamokat. Felperesek esetében az átszámítás többlet beszámítandó időt nem eredményezett, így az ő szolgálati idejük az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően nem érte el vagy haladta meg az újabb fokozatot.
- [31] A jogszabály ugyanis választóvonalat húzott: szolgálati elismerést azoknak kell fizetni, akiknek szolgálati ideje az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően érte el vagy haladta meg az egyes szolgálati elismerésre jogosító tartamokat. A jogszabályban az „akár korábban is” kifejezés vagy bármely más hasonló jelentésű fordulat nem szerepel.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [34] A Kúria megállapította, hogy a munkaügyi perekre vonatkozó, a Pp. XXXIX. fejezetében foglalt speciális szabályok szerint [Pp. 523. § (1) bekezdés] a vitatott érték alapján helye volt felülvizsgálatnak, annak befogadására vonatkozó engedélyezési eljárás szükségtelen volt. A munkaügyi perek nem minősülnek a Pp. 408. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott vagyoni jogi pernek, ezért a felülvizsgálati kérelem előterjesztése nem kizárt abban az esetben sem, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben.
- [35] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [36] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati eljárás során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok és azokra vetítetten előterjesztett érvelés tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát figyelemmel a Pp. 523. §-ában foglaltakra is.
- [37] Jelen ügyben az alapvető jogkérdést az képezte, hogy az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott szolgálati elismerésre jogosultak-e a 2021. március 1-jétől egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló felperesek.
- [38] A szolgálati elismerés tárgyában hozott Korm. rendelet (veszélyhelyzeti rendelet, amely 2022. május 31-ig volt hatályban) 2. § (1) bekezdése (a jogszabály hatályban léte alatt mindvégig) a következőket tartalmazta: „(1) bekezdés: ha az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személynek az 1. § alapján figyelembe vehető időtartam alapján számított szolgálati ideje az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően elérte vagy meghaladta a szolgálati elismerésre jogosító – az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott – időt, az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személy – a (4), (6) és (7) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – jogosult a szolgálati elismerésnek az így megállapított szolgálati idő szerinti fokozatára”.
- [39] A másodfokú bíróság ítéletének [40] pontjában helytállóan fejtette ki, hogy a jogértelmezésből eredő esetleges ellentmondást a jogszabály céljával és a szövegének nyelvtani értelmezésével lehetett eldönteni.
- [40] A Korm. rendeletet azért alkották meg, mert az Eszjtv. alapján bizonytalannak látszott az, hogy milyen jogviszonyt kell figyelembe venni a szolgálati elismerésre jogosító időként. A Korm. rendelet 1. §-a alapján az Eszjtv. 9. §-a alkalmazásában egészségügyi szolgálati jogviszonyban töltött időnek kell tekinteni: a) az Eszjtv. 8. § (9) bekezdése, b) az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény végrehajtásáról szóló 528/2020. (XI. 28.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdés c) pontja, az egyes az egészségügyi szolgálati jogviszonnyal összefüggő veszélyhelyzeti szabályokról szóló 69/2021. (II. 19.) Korm. rendelet 16. § (5) bekezdése szerinti jogviszonyban eltöltött időtartamot is függetlenül attól, hogy az adott jogviszony az Eszjtv. hatályba lépése előtt vagy azt követően jött létre. Ebből következően a jogalkotó nem az Eszjtv. hatályba lépéséhez, hanem a szolgálati időhöz kötötte a juttatást elismerve a hosszú idő óta fennálló egészségügyi jogviszonyban töltött időtartamot. Ez az értelmezés következik a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése „az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően elérte vagy meghaladta” kitételeiből is. A második fordulatból („meghaladta”) adódóan a jogalkotó szándéka abban állt, hogy az egészségügyi dolgozó akkor is jogosult legyen ezen juttatásra, ha az arra jogosító időtartamot az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejötténél korábban érte el, vagyis annak létrejöttét követően már meghaladta azt.
- [41] Ezért alaptalan azon felülvizsgálati érvelés, hogy a felperesek azért nem jogosultak jelenleg szolgálati elismerésre, mivel nem keletkezett semmilyen változás a figyelembe vehető időtartamra vonatkozóan az egészségügyi szolgálati jogviszony

- létrejöttével, így felpereseknél az átszámítás többlet beszámítási időt nem eredményezhetett.
- [42] Önmagában „akár korábban is” kifejezés hiánya nem változtat a jogértelmezésen. Az „elérte” „vagy meghaladta” kitételből következően a korábban megszerzett szolgálati idő is irányadó a járandóság megállapításakor.
- [43] Nem vitás, hogy a jogosultak szolgálati ideje az egészségügyi szolgálati jogviszony létrejöttét követően elérte (meghaladta) a szolgálati elismerésre jogosító [az Eszjtv. 9. § (2) bekezdésében meghatározott] időt, és az sem volt vitatott, hogy a rendelet 2. § (4), (6) és (7) bekezdésében említett úgynevezett negatív (kizáró) feltételek sem álltak fenn.
- [44] Erre tekintettel a bíróságok helyesen rögzítették – és alperes sem vitatta –, hogy meghaladta az egészségügyi szolgálati jogviszony I. rendű felperesnél a 30 évet, III. rendű felperesnél a 40 évet, IV. rendű felperesnél a 25 évet, V. rendű felperesnél a 25 évet, VI. rendű felperesnél a 30 évet és VII. rendű felperesnél a 30 évet. Ebből következően pedig I. rendű felperest 3 havi, III. rendű felperest 5 havi, IV–V. rendű felperest 2 havi, VI–VII. rendű felperest 3 havi illetménynek megfelelő összeg illeti meg.
- [45] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint, mivel a felülvizsgálati kérelem jogszabálysértés megállapítására nem adott módot.

(Kúria Mfv. VIII.10.113/2023/3.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

46 A Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontja csak a vitatott közigazgatási cselekmény tekintetében teszi lehetővé azt, hogy a bíróság a felek rendelkezési jogán (a kereseti kérelemhez kötöttség elvén) átlépve hivatalbéli vizsgálatot folytasson, és a támadott közigazgatási cselekmény semmisségét (nem létező voltát) állapítsa meg [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 323. § (1) bek., 323. § (4) bek.; 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési törvény) 1/B. §; 2017. évi I. törvény (Kp.) 85. § (3) bek. a) pont; 2017. évi LI. törvény (Air.) 1/D. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesnél az adóhatóság ellenőrzést folytatott le külön megbízólevéllel társasági adónemben 2014–2016. és 2017–2018. évekre. A 2014–2016. évekre vonatkozó elsőfokú határozatot 2020. december 7. napján kiadmányozott 6421469447. iktatószámú határozatával hagyta helyben az alperes. A 2017–2018. évekre vonatkozó elsőfokú határozatot az alperes 2020. december 4. napján kiadmányozott 6421457462. iktatószámú határozatával hagyta helyben.
- [2] A dokumentumok rendelkeznek érvényes elektronikus aláírással és időbélyeggel, de a NISZ Zrt. tájékoztatása alapján az aláírás formátuma adbe.pkcs7.detached és nem XAdES, PAdES vagy CAdES alap profil.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes mindkét határozattal szemben keresetet nyújtott be, melyben elsődlegesen az alperesi határozatok elektronikus kiadmányozásának hitelességét vitatta. Azt állította, hogy az általa letöltött határozatokon elhelyezett elektronikus aláírás ellenőrzésekor annak érvénytelenségére vonatkozó hiba üzenet olvasható. A határozatok alaki hibában szenvednek, nem állapítható meg a határozat keltezése és nem tartalmazza a határozatot hozó szerv képviselőjének érvényes aláírását sem. Álláspontja szerint ez sérti a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 323. § (1) és (4) bekezdésében foglaltakat, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 1. § 22. pontjában és az eIDAS Rendelet 26. cikkében foglalt követelményeket.

Az elsőfokú ítélet és a Kúria felülvizsgálati eljárása

- [5] Az elsőfokú bíróság a két peres ügyet egyesítette, majd ítéletével az alperesi határozatokat megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. Az ítélet indokolásában rögzítette, hogy a felperes egyik keresetében a 6421469447 számú határozat vonatkozásában terjesztette elő alaki hibára, az érvényes aláírás hiányára vonatkozó állítását, majd a 47. sorszámú észrevételében mindkét határozatra vonatkozóan fenntartotta

kifogásait. Tekintettel arra, hogy a felperesi állítás az alperesi határozatok semmisségére, illetve nemlétezésének megállapítására irányult, a bíróságnak azt a keresetindításra nyitva álló határidő elteltétől függetlenül vizsgálnia kellett. A bíróság megkereste a NISZ Zrt.-t a felperes részére kiadmányozott határozatok érvényességére vonatkozóan, annak válasza szerint az alperes mindkét vizsgált határozata aláírt dokumentum, de hiteles időpecsét nincs rajta. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes mindkét vizsgált határozata súlyos alaki hibában szenved, azáltal, hogy időpecsét nincs elhelyezve rajta, illetve az aláírásban feltüntetett időpont nem egy minősített időpecsét szolgáltatótól származik. A döntéshozatal ideje ennek következtében nem megállapítható, ami a közigazgatási határozatok – az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi LI. törvény (a továbbiakban: Air.) 73. § (1) bekezdés d) pontja szerint – kötelező tartalmi kellékének hiányát jelenti. Ezen túlmenően hivatkozott az Air. 76. § (2) bekezdésére, az E- ügyintézési tv. 1. § 11. pont a) alpontjára és az 1. § 21. pontjára, illetve a Pp. 323. § (1) bekezdésére és hangsúlyozta, hogy a határozatok az alaki hiba miatt nem létezőnek tekintendők, ezért azokat a Kp. 92. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.

- [10] Az alperes felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria a Kfv.I.35.243/2022/11. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Megállapította, hogy az alperes tisztességes eljáráshoz való joga sérült, amikor a bíróság a NISZ Zrt. válasza vonatkozásában az alperest nyilatkozat előterjesztésének lehetőségétől megfosztotta, ezzel megakadályozta, hogy a perben tett állításait alátámaszthassa. Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak kell adnia a lehetőséget az alperesnek arra, hogy a NISZ Zrt. nyilatkozatával kapcsolatos álláspontját kifejthesse, bizonyítékait, bizonyítási indítványait előterjeszthesse, amelyeket a bíróságnak a döntés meghozatala során értékelni kell.

Az elsőfokú bíróság második ítélete

- [11] Az elsőfokú bíróság az új eljárás alapján az alperesi határozatokat megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [12] Rögzítette, hogy a NISZ Zrt. iránymutatása alapján ellenőrizte a felperes által csatolt és megvizsgálni kért két fájl SHA-256 azonosítóját és ezek alapján megállapította, hogy a felperes nem az általa bemutatott határozat fájlokat vette át az alperestől, így az ezeken lévő aláírás hitelessége a perben nem releváns, továbbá a felperes által csatolt KEAESZ igazolások, amelyek ezen dokumentumokon lévő elektronikus aláírások hibáját igazolták, a keresettel támadott határozatok vonatkozásában bizonyítékként nem voltak figyelembe vehetők.

- [13] Ugyanakkor hivatalból vizsgálta az alperes részéről kézbesített és a felperes által ténylegesen átvett alperesi határozatok elektronikus aláírását és időbélyegzőjét. A NISZ Zrt. tájékoztatása alapján álláspontja az volt, hogy az aláírás érvényessége nem megállapítható. Ennek okaként az ún. adbe.pkcs7.detached aláírás formátum használatát jelölte meg, mely nem tekinthető korszerű aláírás formátumnak, nem vagy nem a jelenleg érvényes szabványok szerinti helyen tartalmaz olyan elemeket, amik az érvényben lévő, az European Telecommunications Standards Institute (ETSI) által gondozott és a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93 EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2014. július 23-i 910/2014 EU rendelet (a továbbiakban: eIDAS) végrehajtási jogi aktusai által hivatkozott eIDAS előírások szerint elvárta, illetve kötelezőek.
- [14] Az elsőfokú bíróság rámutatott arra, hogy az elektronikus ügyintézési szolgáltatások nyújtására felhasználható elektronikus aláíráshoz és bélyegzőhöz kapcsolódó követelményekről szóló 137/2016. (VI. 13.) Kormányrendelet (továbbiakban: Korm.rendelet) 10. § c) pontja szerint a határozatokon alkalmazott aláírás formátum nem felel meg az e pontban hivatkozott 2015/1506 bizottsági végrehajtási határozatban foglalt követelményeknek, ekként az alperes mindkét vizsgált határozata súlyos alaki hibában szenved. Megítélése szerint a magyar közigazgatási szerveknek az elektronikus aláírása vagy bélyegző használata nem csupán az eIDAS rendeletben előírt követelményeknek kell megfelelniük, hanem a jogalkotó által az uniós előírásnál szigorúbb követelményeket is teljesíteniük kell, vagyis a végrehajtási határozatban feltüntetett aláírás formátumokat használhatják kizárólag.
- [15] Kiemelte, hogy a hazai jog szerint az elektronikus ügyintézés biztosítására kötelezett állami szervek csak olyan elektronikus aláírást és időbélyegzőt használhatnak a Korm. rendelet hatályba lépése óta, melynek érvényessége a KEAESZ által hitelesen ellenőrizhető, és az ellenőrzés „érvényes” aláírást mutat. Ezért nincs relevanciája annak, hogy az aláírás az Adobe reader vagy e-szignó program által végzett ellenőrzéssel vagy az eIDAS rendelet 22. cikke szerinti, az aláírás érvényesítési szolgáltatás nyújtására jogosultak bizalmi listáján szereplő más szolgáltató általi ellenőrzés eredményeként egyébként megfelelő. Szerinte annak sincs jelentősége, hogy a határozatokon fellelhető elektronikus aláírások fokozott biztonságú elektronikus aláírásoknak tekinthetők, teljeskörűen megfelelnek az eIDAS rendelet 26. cikkében foglalt követelményeknek, az alperestől származnak és érvényesek, mert nem teszik az elektronikus aláírásokat elfogadhatóvá az elektronikus ügyintézés biztosító szervek részéről, mivel nem merítik ki a Korm. rendelet formai előírásait, és ez okból a KEAESZ nem képes azok érvényességét igazolni.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [16] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró bíróság új eljárásra utasítását kérte.
- [17] Elsődlegesen kiemelte, hogy a felperes sem keresetében, sem az első tárgyalásig a per tárgyát képező határozatokon használt elektronikus aláírások formátumai tekintetében kifogást nem terjesztett elő, bizonyítási indítványt nem tett. Emellett a bíróság megállapította, hogy az alperesi határozatokon elhelyezett aláírások érvényessége nem kérdéses (2022. december 14-i tárgyalási jegyzőkönyv), így álláspontja szerint az érvényességet nem érintő formátum kérdésében hivatalbóli bizonyítás elrendelésének, illetve e nem vitatott körülményre alapítottan hivatalbóli döntésnek nem lett volna helye.
- [18] A bíróság egyértelmű választ kapott a NISZ Zrt.-től az érvényesség körében, ennek ellenére hivatalból újabb kérdéseket tett fel az alperesi határozatok aláírásának formátumával kapcsolatosan, hivatalból folytatott le bizonyítási cselekményt, amelyre vonatkozóan megszegezte a Kp. 78. § (6) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségét. Rámutatott arra, hogy az alperes által az alapperben 53. sorszámmon (helyesen 43. sorszámmon) csatolt KEAESZ igazolás egyértelműen igazolta, hogy az ellenőrző program 2021. október 6-án meg tudta vizsgálni az alperesi határozatokon az elektronikus aláírást és azt egyértelműen érvényesnek találta. Előadta, hogy a eIDAS rendelet alapján más bizalmi szolgáltatókat is el kell fogadni, így egy aláírás megfelelősége, érvényessége kapcsán nem lehet kizárólag a NISZ Zrt. igazolását figyelembe venni, hanem más bizalmi szolgáltatók is igazolhatják egy aláírás érvényességét.
- [19] Az elsőfokú bíróság ítéletében nem jelölt meg olyan lényeges alaki kelléket, ami hiányzik az alperesi határozatokból. Ezzel szemben a jogerős ítélet egyértelműen rögzítette, hogy a határozatokon elhelyezett fokozott biztonságú aláírás érvényes és a NISZ Zrt. 2023. április 18-án kelt nyilatkozata alapján nem lehet kérdés az sem, hogy az érvényes aláírások minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú aláírásoknak minősülnek. Az, hogy az alperes által használt aláírás formátumok eltértek a referencia formátumoktól, nem tekinthető jogi nemlétezés eredményező, lényeges hiányosságnak, hiszen ettől függetlenül igazolható az aláírások érvényessége és az eIDAS rendeletnek való megfelelősége. Ezzel kapcsolatban hivatkozott az eIDAS rendelet 26. cikk, 3. cikk 41. pontja, 32. cikk (1) bekezdésében foglaltakra, mely szabályok összevetésével megállapítható, hogy mikor tekinthető egy elektronikus aláírás érvényesnek. Az aláírás formátum eltérése tehát semmiképpen nem lehet lényegi, alaki hiányosság, hiszen az alperes által használt formátum mellett kétséget kizáróan megállapítható a kiadmányozó személye, a kiadmányozás időpontja és az is, hogy a dokumentum az aláírás óta nem változott.
- [20] A bíróság által hivatkozott hiba, a nem megfelelő formátum használata nem jelentheti sem a Pp. 323. § (1), sem (4) bekezdésének megsértését, és a bíróság a törvényi szintnél alacsonyabb szabályozásra, így a Korm. rendelet 7. § c) pontjára hivatkozással nem csorbíthatja a minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírás törvényi szinten deklarált joghatását.

- [24] Ahogy a Kúria a korábbi döntésében is rögzítette, a NISZ Zrt. megkeresésére is lehetőség van, amely nyilván nem azonos a KEAESZ rendszer használatával. Megítélése szerint kifejezetten ellentétes lenne az eIDAS rendelet [23] preambulum bekezdésével, ha a közigazgatási szerv az ügyfél beadványát csupán formátum hibára vagy a referencia formátumtól való eltérésre hivatkozva utasítaná el, ha egyébként egyértelműen meg tudja állapítani az ügyféli aláírás érvényességét. Arra is utalt, hogy a digitális aláírások tekintetében az Európai Bizottság által támogatott uniós technológiai gyakorlat túllépett a jogszabályokban minimum elfogadhatóként előírt formátumok használatán. Összegző értékelésében rámutatott arra, hogy a perben az alperes igazolta, hogy az alperesi aláírást a tanúsítvány érvényessége alatt a bizalmi szolgáltató érvényesnek minősítette, igazolta, hogy a KEAESZ mint bizalmi szolgáltatás nem tud lejárt tanúsítványt olvasni, erre nem megállapítható jelzést ad, igazolta, hogy az uniós bizalmi szolgáltató az alperesi aláírás tanúsítványi érvényességét követően is érvényesnek minősítette és igazolta, hogy a bizalmi szolgáltató szakértői az alperesi aláírást a tanúsítvány érvényességét követően is érvényesnek minősítették. **A Kúria döntése és jogi indokai**
- [32] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos. A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül. Elsőként a Kúria a jelen perben vizsgálható jogsérelem, – és ebből következően – az elbírálható kereseti kérelem meghatározása tekintetében vizsgálódott. A Kúria hangsúlyozza, hogy elsőként az elsőfokú bíróságnak a közigazgatási per kereteit meghatározó eljárásjogi kérdések vizsgálatát kell elvégeznie, ennek során tisztázni, hogy érdemben pontosan milyen tartalmú kereseti kérelem került előterjesztésre és bírálható el, felmerül-e meg nem engedett keresetkiterjesztés. A felek rendelkezési joga érvényesül a közigazgatási perben is. A Kp. 2. § (4) bekezdésében foglalt alapvető rendelkezés értelmében – főszabály szerint – a bíróság a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között bírálja el. Ez azért is lényeges előírás, mert a közigazgatási perben a közigazgatási tevékenység jogszerűsége az eljárás tárgya, amelynek vizsgálatát a kereseti kérelem határolja be. A kereseti kérelemhez kötöttség tehát a közigazgatási jogvitában közelebbről azt jelenti, hogy a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között vizsgálja [Kp. 85. § (1) bekezdés]. Ennek a jogszerűségi vizsgálatnak az alapja pedig az a jogsérelem, amelyet a felperes keresetlevele megjelöl. Ezt tükrözik a keresetlevél kötelező tartalmi elemeire vonatkozó szabályok. Ezek között a Kp. 37. § (1) bekezdés *f*) pontja – melyet a felülvizsgálati kérelem is idézett – előírja, hogy a keresetlevél tartalmazza a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelmet, az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával. A közigazgatási perben tehát a kereseti kérelem megfogalmazásával szemben követelmény, hogy az ne általában vonatkozzon valamely

közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára, hanem a felperes pontosan jelölje meg, hogy milyen meghatározott irányú vizsgálatot kér. Az ilyen módon konkretizált jogsérelem határozza meg a bíróság számára azokat a korlátokat, amelyek között a közigazgatási tevékenység jogszerűségét vizsgálhatja. A felperesnek a keresetlevélben pontosan és határozottan le kell írnia a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelmet vagy jogsérelemit, azt, hogy miért gondolja valamely joga, illetve a jog által védett érdeke alapján a számára sérelmesnek az adott tevékenységet. A Kp. 85. § (1) bekezdése és a Kp. 2. § (4) bekezdéséhez kapcsolódó joggyakorlat egységes, azaz a közigazgatási bíróság a közigazgatási perben csak arról a jogsérelemtől dönthet, amelyet a felperes kereseti kérelme állít, kivéve a hivatalból vizsgálandó eseteket (Kfv.37.878/2020/5., Kfv.37.138/2019/4.). Ugyanezt fogalmazta meg a Kúria a 2/2011. (V. 9.) KK véleményében is, mely bár a közigazgatási perrendtartás hatályba lépését megelőzően hatályos jogszabályi környezet szerint értelmezte a kereseti kérelemhez kötöttség kérdését a közigazgatási perben, de változatlanul hivatkozható többek között az a megállapítása, hogy a közigazgatási perben a kereseti kérelem nem általában vonatkozik a közigazgatási határozat felülvizsgálatára, hanem a felperes egy meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. A Kúria erre tekintettel vizsgálta azt, hogy a felperes kereseti kérelme mire irányult, mely határozatokra vonatkozóan állította, hogy azok lényeges alaki hiányosságban szenvednek. A felperes érvelése az volt, hogy a részére kézbesített határozatokon elhelyezett elektronikus aláírások ellenőrzése során annak érvénytelenségére vonatkozó hibaüzenet olvasható. A határozaton elhelyezett elektronikus hitelesítés nem felel meg az eIDAS Rendelet 26. cikkében meghatározott követelményeknek. A határozat érvényes aláírás és dátum (időbélyegző) hiányában nem felel meg a határozattal szemben támasztott követelményeknek, nem közokirat és nem alkalmas joghatás kiváltására. Ezek bizonyítására csatolt két fájlt, amelyekre vonatkozóan adta elő az aláírás érvénytelenségére vonatkozó előadását. Az alperes a határozatok érvényes aláírásának ellenőrzése érdekében megküldte a bíróságnak azt a két fájlt, amelyet elektronikusan kézbesített felperes részére. Az elsőfokú bíróság ezen négy fájl ellenőrzésére hívta fel az NISZ Zrt.-t, amely 80001-111/1206/2022 iktatószámú nyilatkozatában az alperes által csatolt fájlok tekintetében megállapította, hogy azok hitelesek, a felperes által csatolt fájlokról pedig azt, hogy azok nincsenek megfelelően hitelesítve. Az elsőfokú bíróságnak tehát első lépcsőben azt kellett tisztáznia, hogy a négy fájl közül, melyek azok fájlok, amiket az alperes kézbesített. Az elsőfokú bíróság erre figyelemmel 2022. december 14-én megtartott tárgyaláson felhívta a feleket, hogy vitatják-e a NISZ Zrt. korábbi, fentebb hivatkozott megkeresésre adott válaszát, vagyis, hogy melyek azok a fájlok, amelyek elektronikusan aláírással ellátottak és melyek nem. Erre mindkét fél egyértelmű nyilatkozata az volt, hogy „nem”. Erre figyelemmel rögzítette 10. számú jegyzőkönyvének 4. oldalának 3. bekezdésében, hogy „akkor a bíróság számára eldöntendő kérdés az, hogy milyen

azonosító számú fájlok kerültek a felperes részére alperesi határozatokként kézbesítésre.” Erre világos, vitathatatlan választ adott a NISZ Zrt., melynek alapján a bíróság ítéletének [45] pontjában is rögzítette, hogy felperes nem az által csatolt határozatfájlokat vette át az alperestől, így az ezeken lévő aláírás hitelessége a perben nem lehet releváns, továbbá a felperes által csatolt KEAESZ igazolások, melyek ezen a dokumentumokon lévő elektronikus aláírások hibáját igazolják, a keresettel támadott határozatok vonatkozásában bizonyítékként nem vehetők figyelembe. Ezzel maga az elsőfokú bíróság is elismerte, hogy megdőlt a felperesnek a határozatok semmisségére vonatkozó állítása, hiszen nem a részére ténylegesen kézbesített határozatok vonatkozásában tartalmazott keresete erre vonatkozóan előadást és érvelést és terjesztett elő bizonyítékot. Bár a Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontja e körben hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget határoz meg, amikor kimondja, hogy a bíróság hivatalból veszi figyelembe a vitatott közigazgatási cselekmény semmisségi vagy törvényben meghatározott más érvénytelenségi okát, illetve az olyan lényeges alaki hiányosságot, amely miatt a közigazgatási cselekményt nem létezőnek kell tekinteni, de azt nem lehet elszakítva értelmezni a felperes kereseti kérelmében előadottakkal. A Kúria megítélése szerint mindig az adott tényállás függvényében kell vizsgálni a semmisséget, erre vonatkozóan pedig a felperesi állítás az volt, hogy az általa csatolt két fájl esetében áll fenn a semmisség, az aláírások érvénytelensége. Ezekre tekintettel kérte eljárásjogi szempontból a közigazgatási határozatok megsemmisítését. Ezekről pedig kiderült, hogy nem azonosak a részére megküldött alperesi határozatokkal, amelyek tekintetében a NISZ Zrt. első válasza már tisztázta, hogy érvényes aláírásokkal rendelkeznek. Az elsőfokú bíróságnak eddig terjedt a hivatalbóli eljárása és bizonyítási kötelezettsége, mivel nem volt olyan egyéb tisztázatlan tényállás a semmisség körében, amely miatt az elsőfokú bíróságnak bármilyen hivatalbóli eljárási kötelezettsége merült volna fel. Ezek alapján az alperes által ténylegesen kézbesített döntéseinek semmisségére vonatkozó következtetést az elsőfokú bíróság nem vonhatott volna le. Ellenkező álláspont elfogadása esetén parttalanná válna a bíróság semmisség vizsgálati kötelezettsége, hiszen anélkül, hogy bármiféle felperesi kifogás merülne fel a határozatok semmissége kapcsán a bíróságnak minden esetben ennek tisztázásával kellene foglalkozni. A felperes a keresetében az alperes által ténylegesen megküldött határozatokkal kapcsolatban nem hivatkozott semmiféle érvénytelenségi okra. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság nem rendelkezett felhatalmazással arra, hogy a felperes rendelkezési jogán (a kereseti kérelemhez kötöttség elvén) átlépve hivatalbóli vizsgálatot folytasson, főként olyan kérdésben is, melyre vonatkozóan a felperes semmilyen előadást nem tett (aláírás formátum). A Kúria az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértésére figyelemmel a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárásban a határozat érdemi vitatása körében előterjesztett

felperesi keresetről kell dönteni. (Kúria Kfv.I.35.238/2023/10.)

471. Amennyiben önkormányzati hatósági ügyben az egyedi döntésen név szerint is feltüntetett ugyanazon ügyintéző vesz részt, nem mellőzhető annak részletes vizsgálata, hogy e személy a döntések előkészítésében és az érdemi döntések meghozatalában milyen mértékben vett részt.

II. Amennyiben az egyedi döntésen ügyintézőként feltüntetett személy aktív és érdemi részvétele mindkét fokú döntés esetén megállapítható, ez felveti a tisztességes eljárás követelményének és az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvénybe foglalt kizárás szabályainak a megsértését [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 23. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2022. február 13-án terjesztett elő közterület-használati hozzájárulás iránti kérelmet a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Polgármesterénél (a továbbiakban: elsőfokú hatóság), amelyben a 2022. január 1. napjától 2022. április 10. napjáig terjedő időtartamra a 45 m² közterület használatának engedélyezését kérte.
- [2] Az elsőfokú hatóság 2022. február 23. napján kelt VII/149-4/2022. számú határozatával a perbeli ingatlanból 90 m² közterület használatához állvány, felvonulási terület, építési anyag tárolása, szállítása céljából ideiglenes jelleggel hozzájárult. Megállapította, hogy a felperes 2022. január 1. és 2022. január 31. között 90 m² közterületet hozzájárulás nélkül használt, e körben a közterület használatára jogellenes. A használatra átengedett terület után a határozat véglegessé válásától számított 5 napon belül 2 916 000 forint közterület-használati díj megfizetésére kötelezte. A felperes a VII/149-4/2022. számú határozatot 2022. február 28. napján vette át.
- [3] A felperes 2022. március 21. napján a fenti határozat módosítása iránti kérelmet terjesztett elő arra hivatkozással, hogy a kérelme csupán 45 m² közterület használatára terjedt ki, az elsőfokú hatóság azonban ezen túlterjeszkedve 90 m² terület vonatkozásában állapított meg közterület-használatot. Módosítás hiányában a beadványa fellebbezésként történő figyelembevételét kérte.
- [4] A felperes 2022. május 17. napján fellebbezés kiegészítést és igazolási kérelmet terjesztett elő az elsőfokú hatóságnál. A fellebbezés késedelmes előterjesztése indokaként az ügyvezető külföldön tartózkodását jelölte meg, melyhez mellékelte az igazolást, miszerint az ügyvezető 2022. február 1. és 2022. március 18. között a Montenegrói Köztársaságban tartózkodott.
- [5] A fellebbezés folytán eljáró alperes a 2022. június 30. napján kiadmányozott és VII/149-10/2022. számon egységes szerkezetbe foglalt 74/a/2022. (VI. 23.) Ö.K. számú döntésével (a továbbiakban: végzés1.) a felperes igazolási kérelmét az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 53. § (3) bekezdése alapján elutasította, a 74/b/2022. (VI. 23.) Ö.K. számú döntésével (a továbbiakban: végzés2.) a fellebbezést az Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontjára alapítottan visszautasította. Indokolásában kiemelte, hogy a

- fellebbezési határidő 2022. március 16-án letelt és a határidő lejártára tekintettel a felperes az igazolási kérelmet is elkészen terjesztette elő. Megjegyezte, hogy az igazolási kérelem az érdemi elbírálása esetén sem lett volna megalapozott, ugyanis az ügyvezető montenegrói tartózkodása az elektronikus ügyintézésre tekintettel nem akadályozta a fellebbezés határidőben történő benyújtását, amelyet alátámaszt az is, hogy az elsőfokú határozatot a felperesi ügyvezető már a montenegrói tartózkodása alatt töltötte le.
- [6] A felperes 2022. április 19. napján újabb kérelmet terjesztett elő az elsőfokú hatóságnál amelyben a perbeli közterületi ingatlanból a 2022. április 11. és 2022. június 30. közötti időszakra vonatkozóan 45 m² terület használatának engedélyezését kérte.
- [7] Az elsőfokú hatóság a 2022. április 27. napján kelt VII/529-3/2022. számú határozatával a kérelmet elutasította, egyúttal 2022. április 11. napjától jogellenes közterület-használatot állapított meg, felhívta a felperest az eredeti állapot helyreállítására, illetve 2022. április 11. napjától további közterület-használati díj megfizetésére kötelezte. Határozatát a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról és rendjéről szóló 18/2015. (VI. 30.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ökr.) 18. § (4) bekezdésére, 21. § (2) bekezdésére, 24. § (5) bekezdés *n*) pontjára, 30. § (3) bekezdésére, 31. § (3) bekezdésére, 33. § (1) bekezdésére, 34. § (1) bekezdésére és 34/A. §-ára alapította.
- [8] Indokolásában kifejtette, hogy a közterület-felügyelet a felperesi közterület-használatot 2021 ősze óta több alkalommal ellenőrizte és több hatósági eljárást kezdeményezett a jogellenes közterület-használat közigazgatási szabályszegés miatt. Megállapította továbbá, hogy a felperes a VII/149-4/2022. számú határozatban előírt fizetési kötelezettségének nem tett eleget, így a fennálló közterület-használati díjhátraléka összesen 2 916 000 forint, ezért a kérelmet el kellett utasítani.
- [9] A fellebbezés folytán eljáró alperes a 2022. június 30-án meghozott VII/529-9/2022. számú határozatába foglalt 74/c/2022. (VI. 23.) Ö.K. számú döntésével (a továbbiakban: határozat) az elsőfokú hatóság határozatát annak helyes indokai alapján helybenhagyta.
- [10] A felperes a végzés1.-et, a végzés2.-őt és a határozatot elektronikus úton 2022. július 12-én vette át.
- A felperes keresete és az alperes védirata**
- [11] A felperes a végzések és a határozat ellen egyaránt keresetet terjesztett elő.
- [12] A felperes a végzések ellen előterjesztett keresetében arra hivatkozott, hogy az ügyben az Ákr. 23. § (2) bekezdése alapján kizárási ok áll fenn, figyelemmel arra, hogy az elsőfokú határozat és a másodfokú végzések ügyintézője egyaránt Cs. A. volt és az ügyszám is azonos. Kizárási ok áll fenn továbbá az Ákr. 23. § (3) bekezdése szerint, mert a perbeli közterület az önkormányzat tulajdonát képezi, ezért a saját tulajdonát képező ügyben nem járhatott volna el és nem hozhatott volna érdemi döntést, hanem intézkednie kellett volna másik hatóság kijelölése érdekében.
- [13] A végzés jogszabálysértő azért is, mert a képviselő-testület az Ökr. 25. § (4) bekezdésében írt határidőt nem tartotta meg, a fellebbezését nem bírálta el a soron következő ülésén, mellyel az Ákr. 1. és 2. §-a, valamint az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikke is sérült. Hivatkozott továbbá az Ákr. 44. §-ának, a 46. § (1) bekezdésének, az 53–54. §-ainak, a 61. § (1) bekezdésének, a 62. §, a 68. §, a 80. §, a 103. § (4) bekezdésének és a 112. § megsértésére is.
- [14] A felperes a határozattal szemben előterjesztett keresetében szintén az Ákr. 23. § (2)–(3) bekezdéseiben szabályozott kizárási okokra, az Ákr. 1. §-ának, 2. §-ának, 6. §-ának, 35. §-ának, 62. §-ának, 81. §-ának, a 104. § (4) bekezdésének és 132. §-ának megsértésére hivatkozott, valamint a közterület használat mértékével kapcsolatos határozati megállapításokat érdemben is vitatta.
- [15] Az alperes a védiratában a végzésekkel és a határozattal szemben előterjesztett kereset elutasítását kérte a végzéseiben és a határozatban írt indokait fenntartva.
- A jogerős ítélet**
- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes 74/c/2022. Ö.K. számú határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette, és az elsőfokú közigazgatási szervet új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a végzésekkel szembeni keresetet elutasította.
- [17] A határozat megsemmisítésével összefüggésben megalapozottnak tartotta azon kereseti érvelést, hogy a díjfizetésre kötelező határozat véglegessé válására és a teljesítési határidő lejártára tekintettel a határozat 2022. június 23-án történt meghozatala időpontjában idő előtti volt azon megállapítás, hogy a felperesnek az önkormányzattal szemben díjtartozása van, ugyanis az még nem volt lejárt.
- [18] Az ügy érdemére is kiható eljárási szabálysértésként értékelte, hogy az elsőfokú hatóság a közterület-használat iránti kérelem elbírálása során a közterület-felügyelet által végzett ellenőrzés adatai alapján hivatalból azt is megállapította, hogy 2022. április 11-től a felperes a közterület meghatározott részét hozzájárulás nélkül használja. Ilyen megállapítás megtételét a felperes az alperestől nem kérte, azaz e körben hivatalból járt el. A közterület-felügyelet az ellenőrzésre jogosult volt ugyan, de a felperes a megelőző eljárásban az erre vonatkozó iratokat nem ismerhette meg, arra észrevételt nem tehetett. Az Ákr. 2. § (1)–(2) bekezdéseit, 5. § (1)–(2) bekezdéseit, az Alkotmánybíróság 3311/2018. (X. 16.) AB határozatát és több kúriai határozatot felhívva arra a következtetésre jutott, hogy a felperes garanciális eljárási jogai a megelőző eljárásban sérültek, ugyanis a megelőző eljárásban a döntés alapját képező bizonyítékokat a felperes nem ismerhette meg.
- [19] A végzésekkel szemben előterjesztett keresetben megjelölt eljárási szabályszegéseket alaptalannak tartotta. Az Ökr. 25. § (4) bekezdésében foglaltak megsértésével összefüggésben kifejtette, hogy a fellebbezés benyújtása, illetve a hiánypótlás teljesítése után 2022. június 23-án volt az első képviselő-testületi ülés, amelyen a fellebbezésről határozhatott, erre tekintettel az ügyintézési határidő túllépése nem volt megállapítható. Nem találta alaposnak a felperesnek az Ákr. 44. §-ának, az 53. §

- (3) bekezdésének, a 80. § (2) bekezdésének megsértésére történő hivatkozását sem.
- [20] Az Ákr. 23. § (3) bekezdéseit és 24. § (4)–(5) bekezdéseit, valamint Kúria 1/2022.KPJE határozatának [30], [33] és [40] bekezdéseit felhívva kifejtette, hogy a közterület a helyi önkormányzat forgalomképtelen törzsvagyonaiba tartozik, amelynek használatba adásáról az önkormányzat szerveinek a jogviszony közjogi jellegére tekintettel hatósági eljárásban kell döntenie, a hatóság joga vagy jogos érdeke nem merül fel. Amennyiben megállapítható lenne a jogos érdek fennállása, a sajátos eljárási szabályok miatt a hatóság kijelölésére akkor sem kerülhetne sor, mivel a kijelölésről a felügyeleti szerv dönthetne, de önkormányzati hatósági ügyekben az önkormányzati szervezetnek nincs ilyen felügyeleti szerve.
- [21] Az Ákr. 23. § (2) bekezdésben szabályozott kizárási okkal és e körben a felperes azon hivatkozásával összefüggésben, miszerint az első- és a másodfokú eljárásban résztvevő ügyintéző azonos volt, kifejtette, hogy e kizárási szabály a hatáskör címzettjére vonatkozik. Jelen ügyben viszont megállapítható, hogy első fokon a polgármester, másodfokon a képviselő-testület döntött. A határozatból és a rendelkezésre álló iratokból egyértelműen megállapítható, hogy az elsőfokú határozatot a polgármester hozta, azt átruházott hatáskörben az alpolgármester kiadmányozta, másodfokon pedig a képviselő-testület járt el. Önmagában az a körülmény, hogy az elsőfokú határozatot és a képviselő-testületi döntést ugyanazon személy öntötte formába, nem jelent kizáró okot, a felperes által felhívott eseti döntések pedig eltérő tényállás okán, nem voltak alkalmazhatók. Összességében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a végzésekkel összefüggésben az ügy érdemére kiható eljárási szabályszegés nem történt, az iratok alapján pedig tényként állapítható meg, hogy a fellebbezés és az igazolási kérelem egyaránt elkészült, ezért annak visszautasítására helytállóan került sor.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [22] A felperes a felülvizsgálati kérelmében az ítélet keresetet elutasító részének megváltoztatásával a 74/a/2022., valamint 74/b/2022. Ö.K. számú végzések és az azok előzményét képező eljárási cselekmények megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan az ítélet felperes keresetét elutasító részében történő hatályon kívül helyezését és e körben a törvényszék új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [23] Felülvizsgálati kérelmében jogszabálysértésként az Ákr. 23. § (2) bekezdésére, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés *b*) pontjára és 92. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozott. Hangsúlyozta, hogy a másodfokú végzések azonos sorszámokon kerültek meghozatalra, az első- és a másodfokú döntéseken ügyintézőként egyaránt Cs. A. került feltüntetésre, amely megalapozza a kizárási okot. A törvényszék döntése a Kúria Kfv.IV.37.155/2013/9. számú határozatában foglaltaktól – amely lényegét tekintve azonos tényállás mellett került meghozatalra – jogkérdésben eltér. A felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjára és *b*) pontjára alapította.
- [24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását kérte, hangsúlyozva, hogy kizárási ok jelen ügyben nem áll fenn. Kiemelte, hogy az első- és a másodfokú döntésekből egyértelműen kiderül, hogy hatóságként első fokon a polgármester, másodfokon a képviselő-testület járt el, a másodfokú végzéseket a Mötv. 65. §-a alapján a polgármester törvényes képviselőként írta alá, a végzés kiadmányozója nem azonos az elsőfokú határozatával. Az első- és a másodfokú döntés iktatószám főszáma és az ügyintéző személye az ügy azonosíthatóságát szolgálta, ezek az ügyiratkezelés körébe tartozó olyan adatok, amelyek az ügy érdemére nem hatottak ki. A másodfokú döntés testületi előterjesztés és testületi határozat alapján született, az az Ákr. 81. § (1) bekezdésében meghatározott tartalmi és formai követelménynek eleget tesz.
- [25] Azzal is érvelt, hogy a felperes által hivatkozott kúriai ítélet a jelen ügyben nem irányadó, mert a jelen ügyben alkalmazandó Ákr. 81. § (1) bekezdése a korábban hatályban volt, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseitől eltér. Jelen ügyben a felperes által hivatkozott kúriai határozattól eltérően a kiadmányozók személye sem volt azonos és a másodfokú végzések a fellebbezésről, illetve az igazolási kérelemről döntöttek, így az tárgyak alapján sem voltak összekeverhetők az elsőfokú határozattal.
- [26] A felperes az alperes fellebbezési ellenkérelmére tett észrevételében, álláspontját fenntartva, kiemelte, hogy az általa hivatkozott kúriai ítélet tényállásától a jelen ügy lényeges elemeiben nem tér el, mert az ügyszám és az első fokon és másodfokon eljáró ügy előadója, ügyintézője azonos. Ez alapján egyértelmű, hogy alperes eljárása a tisztességes eljárás követelményének nem felelt meg, melyen nem változtat alperes Ákr. 81. § (1) bekezdésre hivatkozása és az a körülmény sem, hogy a korábbi kúriai ítélet a Ket. hatálya alatt született.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [27] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint érdemben alapos.
- [28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [29] A felperes a felülvizsgálati kérelmében kizárólag az elsőfokú bíróság határozatának keresetet elutasító részét támadta, ezért a Kúria az ítéletnek az alperes határozatának jogszerűségével összefüggő megállapításait nem érintette. Az előbbi felülvizsgálati érveléssel összefüggésben arról kellett állást foglalni, hogy az Ákr. 23. § (2) bekezdésébe foglalt kizárási ok megállapítható-e, illetőleg a

- tisztességes eljárás követelményébe ütközés felmerül-e arra figyelemmel, hogy a közterület-használati hozzájárulás iránti kérelem előterjesztésével összefüggésben indult hatósági eljárásban az elsőfokú hatóságként eljáró polgármester, illetőleg a másodfokon eljáró képviselő-testület döntésének meghozatalánál személyében ugyanazon ügyintéző járt el, illetőleg a kiadmányozáskor feltüntetett ügyszám az elsőfokú határozatban feltüntetett ügyszámmal azonos, annak sorszámozását követi.
- [30] A felperes e körben hivatkozott a Kfv.IV.37.155/2013/9. számú kúriai határozatra is, amely – bár a Ket. hatálya alatt – de a hasonló tényállás mellett a tisztességes ügyintézéshez és a pártatlan eljáráshoz való jog sérelmét, ezzel összefüggésben pedig a Ket. 42. § (2) bekezdésében foglalt kizárás szabályának megsértését állapította meg.
- [31] A Kúria elsőként a jelen ügynek a felperes által megjelölt határozattal fennálló tényállásbeli azonosságát vizsgálta meg. Ez alapján megállapította, hogy az ügyiratszám azonossága, valamint az elsőfokú és fellebbezési eljárás során eljáró ügyintéző azonossága mindkét ügyben megállapítható volt. A felperes által hivatkozott kúriai határozat tényállásában többtelemlékként az első és másodfokon eljáró kiadmányozó személyének azonossága is felmerült. Mindezek alapján az ügyek lényegi tényállási elemeiként az első és másodfokon eljáró ügyintéző személye és ügyiratszám azonossága megállapítható volt.
- [32] Az ügyben irányadó Ákr. 23. § (2) bekezdése lényegileg a korábban hatályos Ket. 42. § (2) bekezdésével azonos rendelkezést tartalmaz, miszerint az ügy másodfokú elintézéséből kizárt, aki az ügy elintézésében első fokon részt vett. A rendelkezésre álló okiratok alapján megállapítható, hogy jelen ügyben az első- és másodfokú döntéseket hozó hatóságok a fejlődésben megjelölésre kerültek, ebből a hatáskör gyakorlója egyértelműen kitűnt. E szerint az elsőfokú határozatot a polgármester, míg a másodfokú végzéseket a képviselő-testület hozta meg. Az elsőfokú határozatot a polgármester nevében az alpolgármester, a másodfokú végzéseket pedig a Möt.v. 65. §-ában foglaltak szerint a képviselő-testület képviselőjére feljogosított polgármester írta alá.
- [33] A Kúria a közigazgatási határozatok semmisségével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2019. számú KMPJE határozatában (a továbbiakban: 1/2019. KMPJE) részletesen kifejtette, hogy mely esetekben vizsgálható hivatalból a közigazgatási határozat semmissége, illetőleg vizsgálta a hatáskör gyakorlásának, átruházásának és a kiadmányozásának kérdését is. A Kúria e határozatában leszögezte, hogy amennyiben hiányzik a jogszabályi felhatalmazottság az adott hatósági tevékenység végzésére, úgy a hatáskör sérül, amely garanciális szabály megsértése a döntés semmisségét eredményezi. A kiadmányozási joggal összefüggésben a III.5.3. pontjában kifejtette, hogy közigazgatási eljárásjogi értelemben vett kiadmányozási jogot a hatáskör címzettje, illetve – ha tőle különbözik – gyakorlója átengedheti a hivatal meghatározott tisztviselőjére. A kiadmányozási jog átengedése nem jogszabályban, hanem a hivatal belső szabályzatában is történhet.
- [34] Miután jelen ügyben megállapítható volt, hogy a határozaton, illetve a másodfokú végzésen a hatáskör gyakorlója szerepel, és az elsőfokú határozat kiadmányozása a hivatal belső szabályzatán, a Szervezeti és Működési Szabályzaton alapult, a Kúria álláspontja szerint a hatáskör és a kiadmányozás szabályai nem sérültek, e körben az elsőfokú bíróság helytállóan foglalt állást.
- [35] Az elsőfokú bíróság ugyanakkor nem tulajdonított jelentőséget az ügyszám azonosságának és annak a körülménynek, hogy mindkét fokon ügyintézőként ugyanazon személy járt el. Az ügyszám azonosságával összefüggésben a Kúria egyrészt megjegyzi, hogy a másodfokú döntés az elsőfokú ügyszámon kívül a képviselő-testület által hozott döntés ügyiratszám is szerepelt, ezért önmagában az elsőfokú ügyszám egyidejű feltüntetése a kizárás szabály megsértését, illetve a tisztességes eljárás követelményébe ütközését nem eredményezhette.
- [36] Az ügyintéző személyének azonosságával összefüggésben az elsőfokú bíróság egyrészt arra hivatkozott, hogy az Ákr. 23. § (2) bekezdése csak a hatáskör címzettjére vonatkozik, másrészt azt állapította meg, hogy a felperes által hivatkozott határozat eltérő tényállása okán nem volt irányadó. Nem vizsgálta ugyanakkor részletesen azt a kérdést, hogy felmerül-e a kizárás szabályának megsértése arra figyelemmel, hogy mind az első, mind a másodfokon eljáró ügyintéző jelen ügyben azonos személy volt, aki a döntéseken név szerint is feltüntetésre került.
- [37] Az 1/2019. KMPJE határozat a 3.4.2. pontjában rámutatott arra, hogy a hatáskörök sokasága és az ügyek bonyolultsága miatt általában nem jogsértő az egyes feladatok belső szervezeti egységekre, ügyintézőkre való kiosztása a hatékony ügyintézés érdekében. Irreális elvárás, hogy minden ügyet konkrétan a hatáskör címzettje, illetve gyakorlója egymaga intézzen, különösen igaz ez abban az esetben, ha a hatáskör címzettje testületi szerv. Ez alapján tehát általában nem jogsértő, ha egy adott közigazgatási ügyben a hatáskör gyakorlója nevében az adott ügyhöz szükséges speciális ismeretekhez, szakértelemhez igazodóan az arra kijelölt ügyintéző jár el. Más a helyzet azonban akkor, ha adott esetben az ügy érdemi intézésében is részt vevő ügyintéző személye a jogorvoslati eljárásban is feltűnik, mégpedig oly módon, hogy neve az ügyben meghozott alakszerű döntésben is szerepel.
- [38] A Kúria a Kfv.IV.37.155/2013/9. számú ítéletében kiemelte, hogy nem lehet pártatlannak tekinteni a másodfokon eljáró fórumot akkor, ha az magasabb szintű fórum ugyan, de az eljárásában részt vesznek az első fokon eljáró személyek is. Rámutatott arra, hogy a kizárás szabályok megsértését, tágabb értelemben a pártatlan eljáráshoz és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi, ha ugyanaz a személy az ügyintézője a kérelem és a fellebbezés elbírálásának, illetve ugyanaz a hatáskör gyakorlója a kérelem és a fellebbezés tárgyában hozott döntésnek.
- [39] A fentiek értelmében az ügyintéző egyes ügyekben történő eljárása önmagában nem jogsértő. Amennyiben azonban az elsőfokú és másodfokú döntés meghozatalánál ugyanazon ügyintéző jár el, a

tisztességes eljárás követelményének megfelelően nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy az érintett ügyintéző a döntés meghozatalában milyen mértékben vett részt, az eljárás során kifejtett tevékenysége az ügy miként eldöntését érdemben befolyásolta-e. Adott esetben ugyanis az ügyintézőnek lényeges szerepe lehet a döntés előkészítésénél, végső kialakításánál. Ilyen esetben a tisztességes eljárás követelménye sérülhet akkor, ha az elsőfokú döntéssel szemben előterjesztett jogorvoslat során az első fokon eljáró ügyintéző álláspontja szintén figyelembevételre kerül, esetlegesen a másodfokú döntés az ő előkészítésén, álláspontján alapszik.

- [40] Az Alkotmánybíróság a 31/2003. (VI. 4.) AB határozatában kiemelte, hogy a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartásának dacára, lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”. Hasonlóan foglalt állást az Alkotmánybíróság a 60/2009. (V. 28.) AB határozatában is, amikor a tisztesség eljáráshoz való jog alapvető követelményét a közigazgatási eljárással szembeni követelményként is egyértelműen megfogalmazta.
- [41] Mindezek alapján a Kúria azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által előterjesztett keresettel összefüggésben az Ákr. 23. § (2) bekezdésére tekintettel jogszabálysértően mellőzte azon körülmény részletes értékelését és vizsgálatát, miszerint az elsőfokú határozaton és a másodfokú végzéseken ügyintézőként ugyanazon személy szerepelt.
- [42] A fentiek alapján a Kúria a jogerős ítéletnek a keresetet elutasító részét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és e körben a bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [43] A megismételt eljárásban a törvényszéknek részletesen meg kell vizsgálnia, szükség esetén e körben bizonyítást lefolytatnia, hogy az első fokon és jogorvoslati eljárásban eljáró Cs. A. az ügy érdemi eldöntésében első és másodfokon milyen mértékben működött közre, az érdemi döntés kialakításában bármilyen szerepet játszott-e. A bíróság csak ezt követően kerül abba a helyzetbe, hogy az alperes végzése jogszerűségéről érdemben határozzon, állást foglaljon a tisztességes eljárás követelményéről és az Ákr. 23. § (2) bekezdésének megsértéséről.

(Kúria Kfv.II.37.352/2023/7.)

48I. A tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem alapján indult ingatlan-nyilvántartási eljárásban az adásvételi szerződésen a gyámhatósági jóváhagyás hiánya az adásvételi szerződést nem teszi érvénytelenné, az ingatlan-nyilvántartási hatóság a gyámhatósági határozat meghozataláig az eljárását felfüggeszti.

II. A bírósági végrehajtásról szóló törvényben meghatározott soron kívüli eljárás esetén is érvényesül az ingatlan-nyilvántartási törvény 7. §-ban és a Polgári Törvénykönyv 5:169. §-ban szabályozott rangsor elve. A rangsor megállapításánál a tulajdonjog bejegyzési

kérelem érkezésének időpontja az irányadó abban az esetben is, ha az ingatlan-nyilvántartási hatóság az eljárását a gyámhatóság jóváhagyó határozata meghozataláig felfüggeszti.

III. Az ingatlan-nyilvántartási határozat visszavonásával összefüggésben az Ákr. 120. § (2) bekezdésben foglalt jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog sérelme csak az Inyvtv.-nek a határozat visszavonására és a Ptk. V. fejezetének az ingatlan-nyilvántartásra vonatkozó részével együtt értelmezhető [1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) 7. §, 47/A. § (1) bek., 54. § (4) bek.; 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 136. § (1) bek., 138. § (3) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 120. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A /1. helyrajzi számú ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) L. A. tulajdonában áll.
- [2] A perbeli ingatlan megvásárlására vonatkozóan L. A. adásvételi szerződést kötött kiskorú L. J.-vel. Az adásvételi szerződés és tulajdonjog bejegyzésére irányuló kérelem 2021. november 19. napján érkezett, amely alapján alperes az ingatlan-nyilvántartásban a perbeli ingatlan tulajdoni lapján 338203/2021.11.19. széljegyszám alatt a tulajdonjog bejegyzés iránti kérelmet feltüntette, majd a tulajdonjog bejegyzési eljárást a Hatvani Járási Hivatal Hatósági és Gyámügyi Osztály (a továbbiakban: gyámhatóság) jogerős jóváhagyó határozatának a benyújtásáig felfüggesztette.
- [3] Az önálló bírósági végrehajtó 2021. december 6. napján L. A. adóssal szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárásban a felperes mint jogosult javára végrehajtási jog bejegyzése iránti kérelmet terjesztett elő, amely alapján az alperes 330439/2022/2021.12.07. számú határozatával az ingatlan-nyilvántartásba hatmillió forint főkövetelés és járulékaik erejéig a végrehajtási jogot bejegyezte.
- [4] Az alperes 2022. február 15. napján kelt 330439-3/2022. (2021.12.07.) számú határozatával a felperes javára történő végrehajtási jog bejegyzéséről rendelkező 330439/2022/2021.12.07. számú határozatát saját hatáskörben visszavonta, az ingatlan tulajdoni lapjára a széljegyet visszaállította és tájékoztatta a felperest, hogy a végrehajtási jog bejegyzése iránt benyújtott megkeresés elintézését az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 47/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján a rangsorban előrébb álló beadványok elintézéséig függőben tartja.
- [5] Határozata indokolásában az Inyvtv. 7. § szerinti rangsor elvére és a 44. § (1) bekezdésbe foglalt, a beadványok iktatószámok sorrendje szerinti elintézésére utalva leszögezte, hogy a tulajdonjog bejegyzésére irányuló széljegy a végrehajtási jog bejegyzésére vonatkozó beadványt megelőzi, ezért a végrehajtási jogra vonatkozó kérelem elintézését csak a tulajdonjog bejegyzésére irányuló korábbi kérelem eredménye függvényében lehet elintézni.
- [6] A határozat visszavonásával összefüggésben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 120. § (1) bekezdésében foglaltakra hivatkozott. Hangsúlyozta, hogy az Inyvtv. 47/A. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel a korábbi határozata jogszabályt sértett, mivel a végrehajtási jog bejegyzésére irányuló eljárást a rangsorban előrébb álló tulajdonjog-

bejegyzésre irányuló beadvány elintézéséig függőben kell tartani.

A kereseti kérelem és az alperes védirata

- [7] A felperes az alperes visszavonó határozatával szemben előterjesztett keresetében elsődlegesen a határozat megsemmisítését, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Állította, hogy alperes határozata az Ákr. 2. § (1) bekezdését, a (2) bekezdés a) pontját, 4. §-át, 6. § (3) bekezdését, 62. §-át, 85. §-át, 120. §-át, az Inyvtv. 7. § (1) bekezdését, 17. §-át, a 44. § (1) bekezdését, 46–47. §-át, a 47/A. § (1) bekezdés a) pontját, az 54. § (4) bekezdését, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 136. § (1) bekezdését, a 138. § (3) bekezdését és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését sérti.
- [8] Lényeges körülménynek tartotta, hogy a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem kk. L. J. javára azért nem volt teljesíthető, mivel a kérelmező nem csatolta a gyámhatóság jogerős jóváhagyó határozatát, erre figyelemmel az adásvételi szerződés súlyos hiányossága folytán nem volt érvényes. Ranghely kk. L. J. kérelmére csak akkor lett volna alapítható, ha a bejegyzés alapjául szolgáló kérelem mellett a bejegyzés alapjául szolgáló okirat is benyújtásra kerül.
- [9] Miután az alperes a visszavonó határozata időpontjában a 338203/2021.2021.11.19. széljegyszámú kérelmet törölte és a felfüggesztés tényét a tulajdoni lap III/8. szám alatt 330669/2022/2021.11.19. új sorszámra tüntette fel, e tény nem volt akadály a Vht. mint speciális jogszabály alapján bejegyzendő végrehajtási jognak, illetőleg már nem volt olyan beadvány a rangsorban, amely a végrehajtó megkeresése teljesítésének akadályá lett volna. A Vht. 138. § (3) bekezdés soron kívüli eljárásra vonatkozó rendelkezése szintén azt támasztja alá, hogy a végrehajtási joga korábbi bejegyzésére jogszerűen került sor.
- [10] Álláspontja szerint a végrehajtási jogról szóló határozat visszavonásának az Inyvtv. határozatban felhívott rendelkezései alapján nem volt helye és az az Ákr. 120. § (2) bekezdésébe is ütközik, mert a döntés visszavonása a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sérti. Megjegyezte, hogy a földhivatalhoz benyújtott adásvételi szerződésnek az volt a célja, hogy a kielégítési jogát rosszhiszeműen elvonja.
- [11] Az alperes védiratában a határozatában foglalt indokait fenntartva a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az alap közigazgatási perben meghozott ítélet és a Kúria végzése

- [12] A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolásában az Inyvtv. 7. § (1) bekezdését, 44. § (1) bekezdését, 47. § (3b) bekezdését, 47/A. § (1) bekezdés a) pontját, a Legfelsőbb Bíróság Kf.III.37.795/2002/5., Kf.III.37.303/2004/8., Kfv.III.37.033/2007/5. számú határozataiban foglaltakat felhívva rámutatott arra, hogy bár a felperes javára bejegyzendő végrehajtási jog a Vht. 138. § (3) bekezdése alapján soron kívüli intéendő, az egyenrangú jogszabályi szabályozás

révén a bírói gyakorlat a rangsor elvének ad elsőbbséget.

- [13] Kifejtette, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy az adásvételi szerződés és a tulajdonjog bejegyzési kérelem megelőzte a végrehajtási jog bejegyzése iránti kérelmet. Miután a kérelem a bejegyzésre nem volt alkalmas, alperes a hiánypótlási eljárás lefolytatásáig (a gyámhatóság hatáskörébe tartozó végleges döntés meghozataláig) a tulajdonjog bejegyzés iránti eljárást felfüggesztette.
- [14] Az Inyvtv. 49. § (1) bekezdése értelmében az ingatlan-nyilvántartásba jog és tény csak azzal szemben jegyezhető be, aki jogosultként szerepel, vagy akit egyidejűleg jogosultként bejegyeznek. Az alperes a rangsor elvére, az Inyvtv. 54. § (4) bekezdésére és az Ákr. 120. § (1) bekezdésére figyelemmel helytállóan döntött a végrehajtási jog bejegyzésére vonatkozó döntés visszavonásáról, mivel arra csak a tulajdonjog bejegyzésére irányuló eljárást követően kerülhetett volna sor. Megjegyezte, hogy a felperes a követelés kielégítését meghiúsító, általa fedezetelvonó szerződésnek vélt adásvételi szerződés kapcsán igényét polgári peres úton érvényesítheti.
- [15] A felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria a 2023. január 25. napján kelt Kfv.II.37.630/2022/5. számú végzésével a törvényszék 8. sorszám alatt kijavított, 9. sorszám alatt kiegészített ítéletét hatályon kívül helyezte és a bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában kifejtette, hogy miután a felperes az alperes visszavonó határozata jogszabálysértő voltát négy okból is állította, a bíróságnak a kereseti kérelem kimerítése körében valamennyiről állást kellett volna foglalnia.
- [16] A bíróság az ítélete indokolásában nem tért ki arra, hogy az Inyvtv. 17. § 13. pontja és az Inyvtv. végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban: Inyvtv. vhr.) 4. § (2) bekezdés 20. pontja szerinti felfüggesztés ténye széljegyként történő feltüntetésére tekintettel a Vht. 136. § (1) bekezdése miért nem volt alkalmazható. Nem adott számot a felperes azon kereseti érveléséről sem, hogy a benyújtott adásvételi szerződés álláspontja szerint mely okból volt alkalmas a tulajdonjog bejegyzés iránti eljárás széljegyként történő feltüntetésére. Nem foglalt továbbá állást arról, hogy az adásvételi szerződés gyámhatósági jóváhagyás hiányában érvénytelennek tekinthető-e. Indokolásában nem tért ki arra sem, hogy az Ákr. 120. § (2) bekezdésében foglalt jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog sérelme a felperes állításával egyezően megvalósult-e. Ezen kereseti érvek értékelésének a hiánya olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely az ügy érdemére is kihat és a felülvizsgálati eljárásban nem pótolható, ezért az új eljárásra mindezek érdemi elbírálásáért írta elő.

A jogerős ítélet

- [17] A megismételt eljárásban a törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy a gyámhatósági jóváhagyás hiánya miatt a tulajdonjog bejegyzés mellékleteként csatolt adásvételi szerződés, amely 2021. november 19. napján került benyújtásra, nem minősült érvénytelennek. A Ptk. 6:118. § (1) bekezdése értelmében függő jogi helyzet jött létre, amely szerint

- a szerződésnek a keletkezés időpontjára visszamenőleges hatályosulásához harmadik személy, jelen esetben a gyámhatóság jóváhagyása volt szükséges. A tulajdonjog bejegyzése iránti kérelemmel együtt benyújtott adásvételi szerződés önmagában ugyan nem volt alkalmas a tulajdonjog bejegyzésére, azonban az Inytv. 7. § (1) bekezdése és a 47. § (3b) bekezdésben foglaltakra tekintettel azt a rangsorban figyelembe kellett venni, alkalmas volt a széljegyzésre. Ebből következően jogszerűen járt el az alperesi hatóság, amikor az Inytv. 47. § (3b) bekezdésben foglaltak alapján a tulajdonjog bejegyzése iránti eljárását a végleges gyámhatósági döntés meghozataláig felfüggesztette.
- [18] A Vht.136. § (1) bekezdésével összefüggésben leszögezte, hogy bár e jogszabály kétségtelenül lehetővé teszi az ingatlanra vonatkozóan feljegyzett tényekre tekintet nélkül az ingatlan végrehajtás alá vonását, ez azonban a Vht. 138. § (2) bekezdése értelmében az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéssel valósul meg. Miután jelen ügyben a végrehajtási jog bejegyzésére csak a tulajdonjog bejegyzése iránti eljárást követően kerülhetett volna sor, mert a bírói gyakorlat a rangsor elvének biztosít elsőbbséget a soron kívüli ügyintézés követelményével szemben, ezért a jelen ügyben a felfüggesztés ténye feljegyzésének a Vht. 136. § (1) bekezdése nem volt akadálya.
- [19] A törvényszék nem találta megalapozottnak az Ákr. 120. § (2) bekezdésére vonatkozó felperesi hivatkozást sem. A védiratban kifejtettekkel egyetértve, kiemelte, hogy a bírói gyakorlat szerint a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog védelme csak a jogot megállapító határozatokhoz fűződik. Miután a visszavont határozat felperes javára nem állapított meg semmilyen jogot, a jóhiszemű jogszerzés már ebből következően sem merülhetett fel (Kfv.IV.37.454/2011/21., Kfv.III.37.212/2016/9.). Megállapítása szerint a 2021. december 7. napján kelt végrehajtási jog bejegyzéséről rendelkező határozat a felperes javára nem keletkeztetett jogot, hiszen a végrehajtási joga nem az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel keletkezett, az csupán az adós ingatlanára vezetett végrehajtási cselekmények lefolytatásának a jogszabályi feltétele.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a határozat megsemmisítését, valamint az alperesi közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte. A felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*), *ab*), *ad*) alpontja és a *b*) pont alapján kérte.
- [21] Állította, hogy a törvényszék ítéletével megsértette a Kp. 85. § (1)–(5) bekezdéseit, a 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. §-át, és ellentétben áll a Kúria K.2015.33. számon közzétett elvi határozatban foglaltakkal. Kifejtette, hogy a jogerős ítélet és ezzel összefüggésben az alperes határozata sérti továbbá az Ákr. 2. § (1)–(2) bekezdését, 4. §-át, a 6. § (3) bekezdését, 62. §-át, 85. §-át, 120. §-át, az Inytv. 7. § (1) bekezdését, 17. §-át, 44. § (1) bekezdését, 46. §-át, 47. §-át, 47/A. § (1) bekezdését, 49. §-át, 54. § (4) bekezdését, a Vht. 136. § (1) bekezdését, 138. § (2)–(3) bekezdését és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését.
- [22] Hangsúlyozta, hogy a Vht. 136. § (1) bekezdése alapján az ingatlan végrehajtás alá vonható az ingatlanra feljegyzett tényektől függetlenül, amely az eljárás felfüggesztésére mint az Inytv. 17. §-a alapján feljegyzett tényre is vonatkozik, így ez nem képezhetne volna akadályát a végrehajtási joga bejegyzésének. Kiemelte, hogy az Inytv. 7. § (1) bekezdése szerinti rangsort a megkeresés iktatási időpontja határozza meg. Miután az ingatlanhoz kapcsolódóan az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett tényekre tekintet nélkül végrehajtás alá lehet vonni az adós tulajdonában lévő ingatlant, az a Vht. 136. § (1) bekezdése értelmében és a Vht. 138. § (3) bekezdése alapján soron kívüli intézendő, így a végrehajtási jog bejegyzésének nem volt akadálya.
- [23] Változatlanul hangsúlyozta, hogy ranghelyet csak olyan kérelemmel lehet alapítani, amelyhez a bejegyzés alapjául szolgáló okiratot is mellékeltek. A kk. L. J. bejegyzési kérelme érvénytelen volt, mivel ahhoz az annak alapjául szolgáló okiratot, vagyis a gyámhatóság jogerős jóváhagyó határozatát nem csatolták, ezért a benyújtott szerződés a Ptk. 2:15. §-a figyelembevételével súlyos hibában szenvedett, arra az Inytv. 7. § (1) bekezdése alapján ranghelyet sem lehetett volna alapítani. Arra is hivatkozott, hogy az alperes a kk. L. J. 338203/2021. 2021.11.19. széljegyszámú kérelmét törölte és a felfüggesztés tényét a széljegy törlésével egyidejűleg a tulajdoni lap III/8. rovatszám alatt új sorszámra tüntette fel, amelyre tekintettel már nem volt olyan beadvány a rangsorban, amely a végrehajtó megkeresése teljesítésének akadálya lett volna. A Vht. 136. §-ával összefüggésben azzal érvelt, hogy arról a Kúria még nem foglalt állást, hogy az ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztésének ténye akadálya-e a speciális jogszabály alapján bejegyzendő végrehajtási jognak.
- [24] Az Ákr. 120. § (2) bekezdése alapján hangsúlyozta, hogy a végrehajtási jogot bejegyző határozat visszavonása a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértette, mivel a végrehajtási jog jogosultjának ez jelenti a követelés megtérülésének biztosítékát. Kifejtette, hogy a Kúria Kfv.III.37.212/2016/9. számú döntése eltérő tartalma okán jelen ügyben nem volt figyelembe vehető, a Kfv.IV.37.454/2011/21. számú határozatot pedig a törvényszék döntésétől eltérően akként kell értelmezni, hogy a javára olyan jogot jegyzett be a hatóság, amelyet jóhiszeműen szerzett és gyakorolt, ezért e körben a döntés saját hatáskörben történő visszavonásának nem volt helye.
- [25] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban történő fenntartását kérte. Kifejtette, hogy az eljárás felfüggesztése az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzendő jogilag jelentős tény. Az eljárás felfüggesztésekor azonban a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem széljegyként már nem jelenik meg, de a tulajdoni lap III. részén helyette feljegyzésre kerül az eljárás felfüggesztésének ténye. Miután az adásvételi szerződés alapján indult tulajdonjog bejegyzés tárgyában még nem történt döntés, az ingatlanügyi hatóságnak a további beadványok elintézését az Inytv. 47/A. § (1) bekezdése alapján függőben kellett tartani.
- [26] Kiemelte, hogy a felperesi érveléssel szemben az adásvételi szerződés a gyámhatóság jóváhagyása

- nélkül nem érvénytelen okirat, mert a Ptk. 6:118. § (1) bekezdése értelmében az a hatóság jóváhagyásával hatályossá válik, téves ezért a felperesnek azon hivatkozása, hogy az ingatlanügyi hatóság olyan kérelemre alapított ranghelyet, amelyhez nem mellékeltek a bejegyzés alapjául szolgáló okiratot.
- [27] A jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokkal összefüggésben kifejtette, hogy csak a jogot megállapító határozathoz fűződik e védelem, a végrehajtási jogot azonban nem az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés keletkezeti és a védelem fennállásának a jog gyakorlása is konjunktív feltétele. Miután az ügyfél a visszavont határozattal nem szerzett jogot, így nem merült fel a jogszerzés, ebből következően a joggyakorlás kérdése sem.
- A Kúria határozata és jogi indokai**
- [28] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint nem alapos.
- [29] A Kúria a jogerős ítéletet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [30] A Kúria mindenekelőtt utal arra, hogy a jelen felülvizsgálattal érintett ítélet meghozatalát megelőzően a Kúria a megismételt eljárásra a Kfv.II.37.630/2022/5. számú végzésében iránymutatást adott, mely a következőket bírói gyakorlat szerint az eljárás törvényszék számára kötelező (EBH2006. 1414., BH2006. 325.). A Kúria ezért elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a korábbi hatályon kívül helyező végzésben foglaltaknak az ügyben eljáró törvényszék eleget tett-e, a Kp. 86. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően vizsgálta-e azon keresetben előadott jogkérdéseket, amelyekről az alap közigazgatási peres eljárás során nem foglalt állást. A Kúria megállapította, hogy az ügyben eljáró törvényszék a korábban el nem bírált kereseti kérelmekről, vagyis a felperesnek a szerződés érvénytelenségével, a Vht. 136. § (1) bekezdésével és az Ákr. 120. § (2) bekezdésével összefüggő érveire is érdemi választ adott.
- [31] A felperes a felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelemhez mellékelte adásvételi szerződés gyámhatósági jóváhagyás hiányában érvénytelen, ezért a bejegyzésre alkalmatlan volt. Az eljáró törvényszék ezzel szemben helytállóan utalt arra, hogy a tulajdonjog bejegyzés mellékleteként csatolt adásvételi szerződés nem volt érvénytelen, hanem a Ptk. 6:118. § (1) bekezdése értelmében egy harmadik személy jóváhagyásától függött, a gyámhatóság jóváhagyó döntésével pedig a szerződés a megkötésének időpontjára visszamenőlegesen hatályossá vált.
- [32] A Ptk. 5:167. §-a értelmében az ingatlan-nyilvántartásba jog és jogilag jelentős tény bejegyzésére, feljegyzésére és adatok átvezetésére jogszabályban meghatározott okirat, továbbá bírósági vagy hatósági határozat alapján kerülhet sor. A felperes álláspontjával szemben a tulajdonjog bejegyzésének nem a gyámhatósági jóváhagyás, hanem olyan adásvételi szerződés volt elengedhetetlen kelléke, amely a bejegyzésre alkalmas, vagyis nincs az Inyvtv. rendelkezései alapján pótolhatatlan tartalmi vagy formai hiányossága.
- [33] A felperes érvelésével szemben a Ptk. fenti rendelkezése értelmében a gyámhatósági jóváhagyás hiánya nem minősül ilyennek, figyelemmel arra is, hogy az Inyvtv. 47. § (3b) bekezdése kifejezetten rendelkezik a gyámhatóság jóváhagyásához kötött szerződésekről, erre az esetre pedig a végleges gyámhatósági döntés meghozataláig az eljárás felfüggesztését írja elő. Mindezekre figyelemmel az ügyben eljáró törvényszék helyesen állapította meg, hogy az alperes eljárása nem volt jogsértő, amikor a benyújtott tulajdonjog bejegyzés iránti kérelmet – tekintettel a mellékleteként csatolt okiratra – befogadta, és rendelkezett a tulajdonjog bejegyzési kérelem széljegyként történő feltüntetéséről, illetőleg ezt követően a gyámhatóság döntéséig a tulajdonjog bejegyzése iránti eljárás felfüggesztéséről.
- [34] A felperes a felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy miután a perbeli ingatlanra vonatkozóan az eljárás felfüggesztésének ténye került feljegyzésre, e tény nem képezhetette akadályát a Vht. 136. § (1) bekezdése szerinti soron kívüli eljárásra tekintettel a végrehajtási joga bejegyzésének. A Kúria hangsúlyozza, ahogyan arra már a korábbi Kfv.II.37.630/2022/5. számú végzésében is utalt, hogy egységes a kúriai gyakorlat, miszerint az Inyvtv. 7. §-a és a Ptk. 5:169. §-a szerinti rangsor elvét a hiánypótlási eljárás befejezését követően is érvényesíteni kell, illetőleg a beadványokat akkor is a rangsor elve szerint kell elintézni, ha az utóbb beérkezett beadvány soron kívüli ügyintézését igényel (Kfv.III.37.303/2004/8., Kfv.II.37.461/2013/7., Kfv.III.37.795/2002/5., Kfv.II.37.039/2014/9.).
- [35] Az iránymadó kúriai gyakorlatra figyelemmel tehát a rangsor elve a soron kívüli eljárásban intézendő végrehajtási bejegyzéssel összefüggésben is érvényesült. Miután az ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztésére a tulajdonjog bejegyzési kérelemmel összefüggésben került sor, nem volt mellőzhető annak figyelembevétele, hogy a felfüggesztésre a már megindult és a rangsorban figyelembe veendő tulajdonjog bejegyzési eljárásra tekintettel került sor. A tulajdonjog bejegyzési kérelem nem vesztette el a ranghelyét azzal, hogy az alperes az eljárását a gyámhatóság döntéséig felfüggesztette, mert ez nem változtatott azon a tényen, hogy a tulajdonjog bejegyzési kérelem korábban érkezett. Az ügyben eljáró törvényszék ezért helyesen foglalt állást arról, hogy a Vht. 136. § (1) bekezdésének és 138. § (2) bekezdésének együttes értelmezése alapján a végrehajtási jog bejegyzésének a tulajdonjog bejegyzési kérelemről történő döntés megelőzően nem volt helye.
- [36] A felperes a felülvizsgálati kérelmében azzal is érvelt, hogy a végrehajtási jogának bejegyzésére vonatkozó határozat visszavonása a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sérti. Az alperes a határozata visszavonását az Inyvtv. 54. § (4) bekezdésére és az Ákr. 120. §-ára alapította. A 2018. január 1. napját megelőző közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) hatálya alatt az Inyvtv. 54. § (3)–(7) bekezdése és a

- bírói gyakorlat alapján egyértelmű volt, hogy a határozat visszavonására kizárólag az Inytv. rendelkezései alapján kerülhet sor. Ezt az álláspontot erősítette meg az ingatlan-nyilvántartási eljárásban hozott határozat kiegészítéséről szóló 3/2011. (V. 9.) KK vélemény is, amely leszögezte, hogy a határozat kiegészítésére az Inytv. rendelkezéseit kell alkalmazni.
- [37] Az Ákr. hatálybalépése e joggyakorlatban változást eredményezett. Miután az Ákr. 8. § (1) bekezdése értelmében az ingatlan-nyilvántartási eljárás nem minősül kivett eljárásnak és a 8. § (2) bekezdés rendelkezése szerint a kivett eljárások kivételével a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok e törvényben meghatározásaitól csak akkor térhetnek el, ha azt e törvény megengedi, az Ákr. szabályai az ingatlan-nyilvántartási eljárásban is irányadóak voltak azzal, hogy az Inytv. az Ákr.-hez képest kiegészítő rendelkezést tartalmazhat.
- [38] Az Inytv. 1. § (1a) bekezdése szerint e törvény alkalmazása során a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Ötödik Könyvének Negyedik Részében meghatározott ingatlan-nyilvántartási rendelkezések, valamint az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) rendelkezései szerint – az e törvényben meghatározott szabályok figyelembevételével – kell eljárni.
- [39] Mindebből következően az alperesi határozat visszavonásával összefüggésben az Ákr., a Ptk. és az Inytv. vonatkozó rendelkezéseit egyaránt figyelembe kellett venni. Az ügyben eljáró bíróságnak az Ákr. 120 § (2) bekezdése és a bírói gyakorlat alapján arra helyesen utalt, hogy a határozat visszavonásának a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog akadály, ha a visszavonással érintett jogot az érintett határozat állapította meg és e jog korábbi gyakorlása a jogosult részéről kétség kívül megállapítható.
- [40] A Ptk. 5:172. § (1) bekezdése értelmében a jóhiszemű jogszerzésre hivatkozó jóhiszeműségének megítélése során a jóhiszeműség fennállását a jogszerzésre alapított kérelmének az ingatlan nyilvántartásba való bejegyzés céljából való benyújtása szerinti időpontban kell vizsgálni. A Ptk. 5:172. § (3) bekezdése értelmében nem hivatkozhat a jogszerző a jóhiszeműségre olyan jogosulttal szemben, aki saját jogszerzését olyan bejegyzés vagy feljegyzés tárgyát képező jogra vagy tényre alapítja, amelynek ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése vagy feljegyzése iránti eljárás megindítását a jóhiszeműség megítélése során irányadó időpontban az ingatlan-nyilvántartásban széljegy formájában már feltüntették, ha a bejegyzés vagy feljegyzés iránti kérelem alapján a bejegyzésre vagy feljegyzésre sor kerül.
- [41] A fenti rendelkezések értelmében tehát az ingatlan-nyilvántartási eljárásban a Ptk. fenti rendelkezéseit figyelembe véve kell a jóhiszemű jogszerzés tényét megállapítani. Miután jelen ügyben a tényadatok alapján kétségkívül megállapítható, hogy a végrehajtási jog bejegyzése iránti kérelmet megelőzően a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem az ingatlan-nyilvántartásba széljegyként feltüntetésre, illetőleg a bejegyzési kérelemmel összefüggésben a gyámhatóság jóváhagyó döntéséig az eljárás felfüggesztésének ténye feljegyzésre került, az ezt követően előterjesztett kérelem alapján a végrehajtási jog jogosultja a jóhiszemű jogszerzésre nem hivatkozhat.
- [42] Ez esetben ugyanis az Ákr. 120. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések értelmezésével sem tekinthető a fél jóhiszeműnek, mert a végrehajtási jog bejegyzése iránti kérelem időpontjában az ingatlan-nyilvántartásban már szerepelt a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelemmel összefüggő eljárás felfüggesztésének ténye, ezért a felperes a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogának megsértésére eredményesen nem hivatkozhatott.
- [43] Mindezekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helyesen foglalt állást az alperesi határozat jogszerűségéről, melyre figyelemmel a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.II.37.552/2023/4.)
- 49** **A hatósági eljárás szünetelése akkor állapítható meg, ha azt valamennyi ügyfél – vagyis nem csak a kérelmező ügyfél – együttesen kéri [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 10. § (1), (2) bek., 35. §, 35. § (3) bek., 49. § (1) bek.]**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az alperes a 2023. március 17-én hozott TOG/81/00010-215/2023. számú végzésében az alperesi érdekelt által benyújtott kérelem és dokumentáció alapján indult környezeti hatásvizsgálati közigazgatási hatósági eljárás ügyfél kérelmére történő szünetelését állapította meg 2023. március 13-tól.
- [2] Az indokolás szerint az alperesi érdekelt az általa indított környezeti hatásvizsgálati közigazgatási hatósági eljárás szünetelését kérte arra alapítottnak, hogy a katasztrófavédelmi szakhatóság véleménye és a nagy számú ügyfél észrevétel alapján az engedélyezés alapjául szolgáló hatásvizsgálati dokumentáció jelentősebb átdolgozása vált szükségessé, amely az eljárási határidőből hátralévő rövid időtartam alatt nem lehetséges.
- [3] Az alperes döntését az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 49. § (1) bekezdését alkalmazva hozta meg.
- A kereseti kérelem**
- [4] A felperesek keresetet nyújtottak be az alperes határozatával szemben, amelyben előadták, hogy a perbeli hatósági eljárásban ügyfélként vesznek részt, azonban az alperesi érdekelten együttesen nem kérelmezték az eljárás szünetelését, ezért a támadott végzés az Ákr. 49. § (1) bekezdésébe ütközik, mert több ügyfél esetén az ügyfeleknek együttesen kell kérelmezniük az eljárás szünetelését.
- Az elsőfokú ítélet**
- [5] A bíróságnak jogerős ítéletében az alperes végzését – annak közlésére visszamenőleges hatállyal – megsemmisítette. Az indokolásban felhívta az Ákr. 49. § (1) bekezdése mellett annak 10. § (1) és (2) bekezdését.
- [6] Hangsúlyozta, az Ákr. 49. § (1) bekezdésének szövegében megkülönböztetés nélküli ügyfélminőség szerepel, vagyis a szünetelést az kérheti, aki az eljárásban ügyféli jogállással bír. Több

- ügyfél eljárásbeli részvétele esetén csak azok együttes kérelmére lehet elrendelni a szünetelést. Az ügyfél Ákr. 10 § (1) bekezdése szerinti fogalma sem tartalmaz olyan felosztást, amelyben a kérelmező ügyfél megjelenne. A kérelmet előterjesztő személy vagy szervezet (kérelmező ügyfél) szünetelés kérelmezésére vonatkozó kizárólagos jogosultsága a jogszabály szövegéből nem vezethető le.
- [7] A felperesek a megelőző eljárásban is ügyfélként vettek részt, vagyis az eljárásban több ellenérdekű ügyfél szerepel, így a szünetelés elrendelésére csakis együttes kérelmük esetén kerülhetett volna sor. Az együttes kérelmezés jogszabályi követelményét nem írja felül a kérelem előterjesztése körében az ügyfelek nagy számából vagy esetleges ellenérdekeltségükből fakadó nehézségek.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [8] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet elsődlegesen annak megváltoztatása és a kereset elutasítása, másodlagosan hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása iránt.
- [9] Megítélése szerint a jogalkotó az Ákr.-ben a szünetelés jogintézményét több szempontból is elnagyoltan és hiányosan szabályozza, amit egyébként maga az Ákr. Kommentár is megállapít. Nem elég tehát, hogy a normaszöveg nem egyértelmű, még a törvényhez fűzött Kommentár is többféle jogértelmezést mutat be és nem teszi le voksát egyértelműen egyik verzió mellett sem. Jogalkotási hibák és hiányosságok okán kialakult eltérő jogértelmezést ugyanakkor nem lehet a jogalkalmazón számon kérni.
- [10] A törvényszék ítélete [17] bekezdésében tévesen tette fel a kérdést, mert nem abban kellett állást foglalnia, hogy az eljárás felfüggesztésére, hanem hogy az eljárás szünetelésére kinek a kérelmére kerülhet sor.
- [11] Az alperes rámutatott, az Ákr. 49. § (1) bekezdésével kapcsolatos alperesi jogértelmezés – az ítéletben írtakkal szemben – nem megcsorító, ezzel ellentétben a bírósági jogértelmezés kiterjesztő, egyben jogilag téves.
- [12] Az Ákr. sem a 10. §-ában, sem az értelmező rendelkezésekben nem határozza meg pontosan az ellenérdekű ügyfél fogalmát. Ezt meghaladóan használja ugyan, de mégsem viszi végig következetesen a törvényben sem a kérelmező ügyfél, sem az ellenérdekű ügyfél fogalmát. Ezért a szüneteléssel kapcsolatos jogkérdés eldöntésekor az alperes arra a következtetésre jutott, hogy a jogalkotó a szünetelés kérelmezését a kérelmező ügyfél, több kérelmező ügyfél esetén egyszerre valamennyi kérelmező ügyfél számára akarta biztosítani.
- [13] A jogalkotónak az Ákr.-ben pontosan meg kellett volna határoznia azt, hogy a 10. § szerinti ügyfél egy kérelemre induló eljárásban lehet kérelmező ügyfél és ellenérdekű ügyfél is. A kérelmező ügyfél az a személy, aki a hatósági eljárás lefolytatását és a hatóság döntését kéri jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében. A jelenlegi szabályozásból az vezethető le, hogy ellenérdekű ügyfél minden olyan ügyfél, aki nem kérelmező ügyfél; amely fogalom viszont így nem takar tényleges érdekellentétet. A fentieket támasztja alá az Ákr. 43. § (3) bekezdése és 47. § (1) bekezdés e) pontja is.
- [14] Az utóbbi jogszabályhelynél használja az Ákr. a jogvitás eljárás fogalmát, ami azt jelenti, hogy a kérelmező ügyfél egy vele ténylegesen ellenérdekű ügyféllel szemben indít eljárást, amiben egy közöttük felmerült jogvita eldöntését kéri a hatóságtól.
- [15] A jelen perrel érintett hatósági engedélyezési eljárás esetében értelmezhetetlen a jogvitás eljárás fogalma, hiszen az alperesi érdekelt egy engedélyezési eljárást kezdeményezett. Az ilyen típusú eljárás esetén, ha a kérelmező ügyfél a kérelmét visszavonta volna, akkor a hatóságnak az Ákr. 47. § (1) bekezdés e) pontja alapján – jogvitás eljárás hiányában – az ellenérdekű ügyfelek hozzájárulása nélkül is meg kellett volna szüntetnie az eljárást.
- [16] Az alperes rámutatott, ugyanez vonatkozik a szünetelés iránti kérelemre, ami ráadásul a megszüntetéshez képest egy „enyhébb” eljárásjogi helyzetet teremtő eljárásjogi aktus, hiszen az eljárás nem szűnik meg, csak szünetel. Ezért az Ákr. 49. § (1) bekezdésében szereplő azon mondatrész, hogy „több ügyfél esetén az ügyfelek együttesen kérik”, az alperes szerint azt jelenti, hogy több kérelmező ügyfél esetén a kérelmező ügyfelek együttesen kérik az eljárás szünetelését, tehát ahhoz nincs szükség az ellenérdekű ügyfél hozzájárulására.
- [17] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben az ítélet hatályában fenntartását indítványozták.
- [18] Előadták, hogy az Ákr. 49. § (1) bekezdésére figyelemmel a szünetelési kérelmet nem kell indokolni, a szünetelés elrendelését a hatóság nem mérlegelheti, ha az ügyfél – több ügyfél részvétele esetén az ügyfelek együtt – kérelmezik. A jogszabályhely megfogalmazása nem véletlen, mivel az védi az ellenérdekű ügyfelek jogait is, beleértve ebbe a jogukat a tisztességes és megfelelő időn belül történő döntéshozatalhoz.
- [19] A felperesek mint ellenérdekű ügyfelek jogos érdeke, hogy a hatóság a jogszabály adta keretek között, az eljárási szabályokat betartva, ügyintézési határidőn belül hozzon döntést az ügyben. A jelen környezeti hatásvizsgálati eljárás ügyintézési határideje 105 nap, ugyanakkor az eljárás 2020. októbere óta folyamatban van és két éven át szünetelt, annak folytatását a hatóság 2022. november 29-én rendelte el, amikor az alperesi érdekelt ténylegesen előterjesztette a hatásvizsgálati dokumentációt. Álláspontunk szerint az alperesi érdekelt újabb szünetelés iránti kérelme az eljárása elhúzását szolgálja, hiszen az alperesi érdekelt a szünetelés alatt a hatásvizsgálati dokumentumban a szakhatóságok által felfedezett hiányosságok pótlását kívánja intézni.
- [20] Az Ákr. 49. § (1) bekezdése azzal, hogy az ellenérdekű ügyfelek hozzájárulását is megköveteli a szünetelés elrendeléséhez, azt akadályozza meg, hogy a kérelmező ügyfél a saját érdekei szerint, akár több éven át elhúzódó bizonytalanságban tartsa a vele egyet nem értő ügyfeleket.
- [21] A felperesek hivatkoztak egyrészt arra, hogy az alperes egy másik bányával kapcsolatos 2022-ben hozott döntésében a jelen ügyben elfoglalt álláspontjával ellentétes jogi érvelést rögzített. Másrészt a Kúria a Kfv.IV.37.834/2022/17. számú ítélete a felperesi okfejtést támasztja alá.
- [22] Az alperesi érdekelt észrevételében egyetértett az alperes felülvizsgálati kérelmében írtakkal.

- [23] Az Ákr. 7. § (2) bekezdésére, 13. § (3) bekezdésére, 35. § (1), (3) bekezdésére és 103. § (2) bekezdésére hivatkozással előadta, hogy életszerűtlen és indokolatlanul szűkítő jogalkalmazás lenne, ha a társaság a jogait és kötelezettségeit érintő eljárásban ne lenne jogosult önállóan, egyoldalú nyilatkozattal az eljárás szünetelését kezdeményezni, ami egyébként – csakúgy, mint a leendő érdemi döntés – az eljárásban szereplő ellenérdekű ügyfelek jogát semmilyen módon nem érinti. Az Ákr. megkülönbözteti a kérelmet előterjesztő ügyfelet az eljárásban résztvevő egyéb ügyfelektől, és egyértelműen rögzíti, hogy a kérelmet előterjesztő ügyfél rendelkezhet a kérelmével, mégpedig a kérelem tárgyában hozott döntés véglegessé válásáig.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [25] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [26] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetésre jutott.
- [27] A jogerős ítélet [17] bekezdése nem vitásan elírást tartalmaz, mert a perben eldöntendő jogkérdés nem az eljárás felfüggesztésével, hanem annak szünetelésével kapcsolatos. Ez az elírás azonban a Kúria megítélése szerint az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki, mert a törvényszék a keresettel támadott alperesi végzés jogszerűségéről döntött, értelmezve és alkalmazva az Ákr. eljárás szünetelésére vonatkozó 49. § (1) bekezdését.
- [28] Az Ákr. 49. § (1) bekezdése értelmében az eljárás szünetel, ha azt – jogszabály kizáró rendelkezésének hiányában – az ügyfél kéri, több ügyfél esetén az ügyfelek együttesen kéri. A 49. § (2) bekezdése szerint az eljárást bármelyik ügyfél kérelmére folytatni kell. Hat hónapi szünetelés után a csak kérelemre folytatható eljárás megszűnik. A megszűnés tényéről a hatóság értesíti azokat, akikkel a határozatot közölné.
- [29] Az Ákr. egyik alapelve a hivatalbóliség elve, ehhez kapcsolódóan az Ákr. 3. § első mondata rögzíti, hogy a hatóság a kizárólag kérelemre indítható eljárások kivételével hivatalból eljárást indíthat, a kérelemre indult eljárást jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén folytathatja.
- [30] A kérelemre induló hatósági eljárás szabályait az Ákr. a III. Fejezetében szabályozza. Az Ákr. 35. § (1) bekezdése alapján a kérelem az ügyfél olyan nyilatkozata, amellyel hatósági eljárás lefolytatását, illetve a hatóság döntését kéri jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében. A 35. § (3) bekezdése kimondja, az ügyfél kérelmével a tárgyában hozott döntés véglegessé válásáig rendelkezhet.
- [31] Az Ákr. szünetelésre vonatkozó 49. §-a a III. Fejezetben került elhelyezésre a kérelemre induló hatósági eljárás szabályai között.
- [32] Az Ákr. 103. § (2) bekezdése előírja, hogy a hivatalbóli eljárásokban szünetelésnek nincs helye.
- [33] Az Ákr. 10. §-a az ügyfélről rendelkezik. Annak (1) bekezdése szerint ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak. A 10. § (2) bekezdése értelmében törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek.
- [34] A Kúria hangsúlyozza, a jogalkotó az Ákr. 10. §-ában meghatározza az ügyfél fogalmát, azonban az ügyfelek között nem tesz különbséget státuszuk, illetve érdekeltységük alapján.
- [35] Az Ákr. ismeri és alkalmazza a „kérelmező ügyfél” kategóriáját, ezt a fogalmat azonban nem definiálja.
- [36] A kérelmező ügyfél kategóriája megjelenik az illetékesség, a teljes eljárásra történő áttérés, az eljárás megszüntetése, a határidő túllépése, az eljárási költség viselése és az eljárási költség előlegezése szabályai között [Ákr. 16. § (2) bekezdés, 43. § (2) bekezdés, 47. § (1) bekezdés *b*) és *e*) pont, 51. § (1) bekezdés *c*) pont, 126. § (2) bekezdés *a*) pont, (3) bekezdés, 128. § (1) bekezdés]. Az Ákr. szintén ismeri és alkalmazza az „ellenérdekű ügyfél” kategóriáját, de erre fogalmi meghatározást szintén nem használ (Ákr. 13. §, 40. §, 41. §, 43. §, 47. §, 75. §, 80. §, 81. §, 82. §, 115. §, 119. § és 126. §).
- [37] A felülvizsgálati bíróság rámutat, az Ákr. 49. § (1) bekezdésének nyelvtani és logikai értelmezéséből egyértelmű, hogy a jogalkotó az eljárás szünetelését valamennyi, az eljárásban érintett ügyfél együttes kérelméhez köti, ebben a körben az ügyfelek között nem tesz különbséget, nem szűkíti le az ezen jogi intézmény alkalmazását kérők körét a kérelmező ügyfelekre.
- [38] A korábban írtaknak megfelelően az Ákr. ismeri és alkalmazza a kérelmező ügyfél kategóriáját. Ha a jogalkotó az eljárás szünetelése kérelmezésének jogát kizárólag a kérelmező ügyfél (ügyfelek) részére kívánta volna biztosítani, úgy a kérelmező ügyfél fogalmat használja az ügyfél helyett az Ákr. 49. § (1) bekezdésében, ahogy ezt tette például a 47. § (1) bekezdés *e*) pontjában. Ennek hiányában nem lehet a szünetelést kérő személyek körét az ügyfelekhez képest leszűkíteni a kérelmező ügyfelekre. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértéstől mentesen állapította meg ítélete [18] bekezdésében, hogy a kérelmet előterjesztő személy vagy szervezet (kérelmező ügyfél) szünetelés kérelmezésére vonatkozó kizárólagos jogosultsága a jogszabály szövegéből nem vezethető le, az ezzel ellentétes alperesi megszorító jogértelmezés téves.
- [39] Az Ákr. 35. § (3) bekezdése biztosítja az ügyfél számára, hogy kérelmével a tárgyában hozott döntés véglegessé válásáig rendelkezhesse, azonban ezt a rendelkezési jogot az Ákr. 49. § (1) bekezdése részben korlátozza, amikor valamennyi ügyfél együttes kérelméhez köti az eljárás szünetelésének megállapíthatóságát.
- [40] A Kúria jelen ügyben eljáró tanácsa egyetért a felperesek által helyesen hivatkozott Kfv.IV.37.834/2022/17. számú kúriai ítélet [31] bekezdésében írt azon érveléssel, hogy az Ákr. 2. § (2) bekezdés *b*) pontjának megfelelően kívánja meg

az Ákr. 49. § (1) bekezdése, hogy az eljárás szünetelését az ügyfelek együttesen kérik, és írja elő a (2) bekezdés, hogy az eljárást bármelyik ügyfél kérelmére folytatni kell.

- [41] A Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdését alkalmazva a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.606/2023/7.)

50I. A társadalmi szerepvállalás, a közügyekben való részvétel egyik következménye a magánélet védelmének alacsonyabb szintje.

II. Abból, hogy a kérelmező éveken keresztül meghatározó közéleti személyiség volt, még nem következik az, hogy a magánélethez való joga aránytalanul korlátozható lenne és valamennyi, a magánéletére vonatkozó adata közérdekből nyilvános adat lenne. A közszereplőket is megilleti a magánélet védelméhez való jog.

III. Egy közszereplő vagy volt közszereplő személye önmagában nem testesíthet meg közéleti vagy politikai vitát, ahhoz vizsgálendő a sajtócikk jellege minden ügyben esetről esetre, miután a közszereplő közéleti szerepvállalása nem fosztja meg őt a magánélet védelméről.

IV. Olyan fényképek és cikk megjelentetése, amely kizárólagos célja a közismert kérelmező magánélete nyilvánosságra hozatalával a pusztán kíváncsiság, pletykaéhség kielégítése, nem tekinthető olyan tartalomnak, amely közérdekű társadalmi vitához járul hozzá [Alaptörvény VI. Cikk (1), (3) bek.; 679/2016. EU rendelet (GDPR) 5. Cikk, 6. Cikk (1) bek. a), f) pont, 12., 13. Cikk, 17. Cikk (1), (2) bek., 58. Cikk (2) bek.; 2011. évi CXII. törvény 75/A. § (Info tv.)].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló kérelmező 1990 és 2004 között országgyűlési képviselő, majd 2004 és 2020 között európai parlamenti képviselő volt. 2020. december 1-jén közzétett nyilvános közleményében képviselői mandátumáról lemondott.
- [2] A kérelmezőről a felperes által szerkesztett napilapban és a napilap weboldalán 2021. augusztus 25-én újságcikk jelent meg. A napilap címlapján, valamint a cikkbe illesztve három olyan kép szerepel, amelyen a kérelmező a balatoni nyaralója kertjében, ruhateregetés közben látható. A cikkbe illesztett negyedik fénykép a kérelmező korábbi politikusi közszereplésével összefüggésben készült az MTI által. A cikk leírás tartalmazott a kérelmező külsejéről, aktuális életviteléről, tartózkodási helyéről annak helyi adottságaira, jellemzőire nézve.
- [3] A kérelmező 2021. augusztus 25-én kérte a felperestől, hogy a cikkben róla közölt adatokat – személyes adatai sérelmére hivatkozással – távolítsa el, törölje. Közölte, hogy az adatkezeléshez nem járult hozzá.
- [4] A felperes az adatok törlése iránti kérelemnek ekkor nem tett eleget, a kérelmezőt nem tájékoztatta.
- [5] Ezt követően a kérelmező 2021. szeptember 1-jén az alpereshez terjesztett elő kérelmet személyes adatai jogellenes kezelése okán és kérte a hatóság eljárásának lefolytatását, jogsértés megállapítását és bírság kiszabását. Kérelmében a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv

hatályon kívül helyezéséről szóló 2016/679 EU rendelet (a továbbiakban: GDPR) 58. cikk (2) bekezdésének, valamint az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 61. § (1) bekezdésének sérelmét jelölte meg. Kifejtette, a személyes adatai jogosulatlan kezelésével az Infotv. 3. § (2) bekezdése és a GDPR 4. cikk 1. pontja sérült. A kérelmét az Infotv. 60. § (1)–(2) bekezdésére, 22. § b) pontjára, a GDPR 77. cikk (1) bekezdésére, 58. cikk (2) bekezdésére és 83. cikk (2) bekezdésére alapítottan terjesztette elő.

- [6] A kérelmező egyidejűleg polgári pert is indított, amely során eljáró Fővárosi Törvényszék 2021. november 16-án jogerőre emelkedett ítéletével megállapította a felperes személyiségi jogot sértő magatartását és kötelezte a kérelmezőt ábrázoló fényképek eltávolítására, felhívás közzétételére. A felperes 2021 novemberében a kérelmezőről készült fotókat törölte.
- [7] Az alperes 2022. február 10-én kelt NAIH-2853-1/2022. számú határozatával a kérelmező kérelmének helyt adott és megállapította, hogy a felperes a kérelmezőt magánéleti tevékenysége végzése körében ábrázoló képmások rögzítéséhez, valamint a képmások és a kérelmező külsejére, életvitelére, életkörülményeire vonatkozó személyes adatok újságcikkben történő felhasználásához és közzétételéhez kapcsolódó adatai kezelésével megsértette a GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pontját és 6. cikk (1) bekezdés a) és f) pontját.
- [8] A felperes azzal, hogy a kérelmező törlési kérelmére nem végezte el a kifogásolt képmások törlését, valamint nem tette meg a tőle észszerűen elvárható lépéseket annak érdekében, hogy tájékoztassa az adatokat kezelő adatkezelőket, megsértette a GDPR 17. cikk (1) bekezdés d) pontját és (2) bekezdését.
- [9] Megállapította, hogy a felperes nem vette figyelembe a kérelmező érintetti joggyakorlásra irányuló kérelmét és nem nyújtott tájékoztatást arról, hogy miért nem tesz eleget a törlési kérelmének, ezzel megsértette a GDPR 12. cikk (4) bekezdését. Azzal, hogy nem tudta igazolni az adatkezelések jogszerűségét, megsértette a GDPR 5. cikk (2) bekezdése szerinti, az adatkezelés elszámoltathatóságának elvét. A felperes az adatkezelése során elmulasztotta a kérelmező GDPR 13. cikke szerinti érintetti tájékoztatását.
- [10] A GDPR 58. cikk (2) bekezdés d) pontjának alapulvételével kötelezte a felperest, hogy a jogsértő adatkezelését hozza összhangba a GDPR rendelkezéseivel és erről a a GDPR 58. cikk (2) bekezdés g) pontja alapján a 19. cikknek megfelelően közlemény formájában értesítse azon címzetteket, akik vagy amelyek a jogosulatlanul kezelt személyes adatokat megismerhették. Az adatvédelmi jogsértések miatt a felperest egyidejűleg 10 000 000 forint adatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte.
- [11] Indokolásában kifejtette, a kérelmező közel harminc évig volt a hazai közélet aktív szereplője, ezért azt nem lehet kijelenteni, hogy személye a lemondását követően már nem hozható kapcsolatba korábbi közéleti tevékenységével. Ugyanakkor nyilvános lemondását követően a közszerepléstől visszavonult, magánemberként éli mindennapjait, nem folytat olyan tevékenységet, amely összefüggésbe hozható lenne bármely aktuális, a visszavonulása utáni

- időponthoz köthető helyi vagy országos közérdeklődésre számot tartó társadalmi ügygel. Ha a rá vonatkozó személyes adatok kezelésére a korábban ellátott közfeladataival kapcsolatban, a közügyek megvitatásával összefüggésben kerülne sor, úgy a kérelmezőnek magasabb a túrészi kötelezettsége. Ugyanakkor a közhatalmat gyakorló személyeket és a közszereplő politikusokat is megilleti személyiségvédelem, ha az értékítélet a személyüket nem a közügyek vitatása körében, nem közéleti tevékenységükkel, hanem magán- vagy családi életükkel kapcsolatban érinti.
- [12] A sérelmezett újságcikkben megjelent, a kérelmezőt ábrázoló fényképek a kérelmező személyes adatai, így a kérelmező külső megjelenése, életvitele, ingatlana és lakókönyveze. Ezek az adatok kizárólag a megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulás alapján kezelhetők, ennek hiányában az alperes megfelelő jogalap nélkül rögzítette és tette közzé a kérelmezőt magán-tevékenység végzése közben ábrázoló fényképfelvételeket, megsértve a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *a*) pontját.
- [13] Kifejtette, hogy az újságírási tevékenységhez kapcsolódó adatkezelés – amely nem hozzájáruláson alapszik – jogalapja a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontja szerinti jogos érdek.
- [14] A magyar jogalkotó az újságírás vonatkozásában nem határozott meg kivételszabályt a 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontjában foglalt kötelezettségek alól.
- [15] A felperes által igazoltan el nem végzett érdekmérlegelést az alperes elvégezte és megállapította, hogy a fényképfelvételek közül három fotó vonatkozásában, valamint a cikkben található személyes adatokhoz kapcsolódóan végzett adatkezelés nem élvezte a véleménynyilvánítás és a tájékozódáshoz való jog, valamint a sajtószabadság védelmét, így nem igazolhatta a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontja szerinti adatkezelői vagy más, harmadik személyi jogos érdekét sem.
- [16] Az ingatlan pontos címe ugyan nem került megjelölésre a cikkben, azonban annak elhelyezkedéséről és egyéb funkciójáról szóló információknak a cégnyilvántartás adataival való összevetését követően bárki számára azonosíthatóvá válik a kérelmező pontos lakóhelye. A pusztai információs érdek, a közvélemény kíváncsisága a kérelmező életvitelére nem nyújt alapot Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) VI. cikke szerinti személyes adatok védelméhez való alapjog korlátozására, az otthoni közéleti szereplők esetén is fokozott védelmet élvez.
- [17] A közzétett fotók és adatok nem minősülnek közérdekből nyilvános személyes adatnak, mert azok a magánélet egy részét mutatják be és nem tekinthetők közérdeklődésre számot tartó tartalomnak sem. Önmagában a köz kíváncsisága, pletykaéhsége nem alapozza meg közszereplő estében a magánéletet bemutató képmás rögzítését, az újságcikk közérdeklődésre számot tartó jellegét.
- [18] A tisztességes adatkezelés elvének érvényesülése körében rámutatott, nem felel meg az alapelvnek a rejtett módon megvalósult, magáningatlanon belül végzett magán-tevékenységet rögzítő, érintetti hozzájárulás nélküli adatkezelés. Az adatfelvétel titkos, lesipuskás jellege miatt a kérelmezőnek a felperesi tájékoztatáson kívül nem volt egyéb lehetősége információkat szerezni az őt érintő adatkezelésről, ezért az információs önrendelkezési jog gyakorlása és az elszámoltathatóság érvényesülése tekintetében felértékelődik az előzetes tájékoztatás szerepe, annak elmulasztása megalapozta a tisztességes adatkezelés sérelmét.
- [19] A felperes azzal, hogy nem vette figyelembe a kérelmező érintetti joggyakorlásra irányuló kérelmét és nem nyújtott tájékoztatást arról, hogy miért nem tett eleget törlési kérelmének, elmulasztotta az egyik alapvető adatkezelői kötelezettségét. A kérelmező személyes adatai kezelésének érvényes jogalapját megjelölni és igazolni nem tudta, ezáltal az adatok kezelésére jogellenesen és jogalap nélkül került sor. Ebből következik, hogy a felperes mint adatkezelő azok törlésére lett volna köteles.
- [20] A GDPR 58. cikk (2) bekezdés *b*) pontja és az Infotv. 75/A. §-a alapulvételével adatvédelmi bírságot szabott ki, amely összegszerűsége meghatározásakor figyelembe vette, hogy a sérelmezett újságcikk nem tartalmazott sem védett adatot, sem különleges adatot. Az alperes korábban adatvédelmi jogsértés miatt a felperessel szemben nem állapított meg jogsértést és bírságot sem szabott ki. Súlyosító körülményként értékelte azonban az elkövetett jogsértések súlyos minősültségét, a felperes alapvető szabályainak megsértését, ideértve az érintetti jogok sérelmét is. A felperes a képmás rögzítését nem követhette el gondatlanul, mivel a kérelmező a tudomására hozta, hogy nem adja hozzájárulását a vele tervezett interjúhoz sem. A felperes mindennek ellenére rejtett módon készített fotókat róla, amelyeket felhasznált egy, a magánéletét bemutató hírcikkben.
- [21] Figyelembe vette azt is, hogy a felperes kizárólag a Fővárosi Törvényszék ítéletét követően törölte a kérelmező által sérelmezett, őt magán-tevékenysége végzése közben ábrázoló fotókat és hogy a felperes megtevesztő nyilatkozatot tett a fényképek rejtett módon történő elkészültére vonatkozóan.
- [22] Hangsúlyozta, általános elvárás a sajtó felé, hogy feladatai ellátása során a tájékoztatási kötelezettség biztosításával egyidejűleg a magánélet és a személyiségi jogok védelmét szem előtt tartó egyensúlyt fenntartsa.

A kereseti kérelem

- [23] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megváltoztatását, a kérelmező kérelmének elutasítását vagy az eljárás megszüntetését és a bírság törlését kérte arra hivatkozással, hogy magatartása nem volt jogsértő. Másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését, harmadlagosan a határozat megsemmisítését indítványozta. Negyedleges kereseti kérelme a határozat részbeni megváltoztatására és bírság helyett figyelmeztetés alkalmazására vagy a bírság mértékének csökkentésére irányult. Hangsúlyozta, adatkezelése mind a GDPR-nak, mind az Infotv.-nek megfelelt, a határozatban felsorolt jogszabályokat nem sértette meg. Az érdekmérlegelést előzetesen elvégezte, a kérelmező életvitelére vonatkozó információ nyilvánosság elé tárása pedig közérdek. A személyes adatok közlése a kérelmező személyéhez kapcsolódó, de azon érdemben túlmutató közéleti közszerepléséhez, a magánéletével kapcsolatos információ megosztása a

közügyek vitatásához hozzájárult és lehetőséget biztosított demokratikus vita lebonyolítására.

Az elsőfokú ítélet

- [24] A törvényszék ítéletével a kereset elutasította.
- [25] Az alperes határozati érvelését elfogadva elsődlegesen rámutatott, a kérelmező kérelmét annak tartalma szerint kellett megítélni, amely az érintetti joggyakorlásra, nevezetesen a kezelt személyes adatok törlésére vonatkozott. A felperest a kérelmező tájékoztatásáról, adott szakterületen való jártasságáról, végzettségéről függetlenül tájékoztatási kötelezettség terhelte. Arra hivatkozással, hogy a kérelmező nem jelölte meg pontosan kérelme jogalapját, nem mentesülhetett annak elbírálása és teljesítése alól.
- [26] A szólásszabadság és a magánélet védelme ütköztetésénél azt vizsgálta, hogy a közzétett tartalom közérdeklődés tárgyát képezte-e, megjelentek-e intim részletek és hogy rossz vagy téves színben tüntette-e fel a közzététel az érintett személyt.
- [27] Kimondta, a közszereplők jogosultak a magánéletre, így a magánszférájukba való behatolás esetén is megilleti őket a védelem, azonban fokozottabban tűrniük kell a személyük iránti érdeklődést. A Kúria, az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára utalással kiemelte, a közszereplői magasabb tűrés kötelezettség önmagában nem vezethet az érintett közszereplő magánszférájához, az otthon nyugalomához való joga indokolatlan megsértéséhez, a közvélemény tájékoztatásához való jog érvényesülése nem lehet parttalan.
- [28] A kérelmező közszereplőnek minősül annak ellenére, hogy az aktív politikai élettől visszavonult, ezáltal magasabb a tűrés kötelezettsége, mint az ilyen státusszal nem rendelkező magánszemélynek.
- [29] Hozzájárulás hiányában a felperesnek az érdekmérlegelést el kellett volna végezni választ keresve arra, hogy a megjelentetett fényképek és az azokhoz kapcsolódó szöveges tartalmak a kérelmező közszereplői minőségéből fakadó közüggel összefüggő, a magánéletéhez való jogának még arányos korlátozását jelentik-e a közvélemény tájékozódásához való jogának érvényesülése érdekében. Ezen érdekmérlegelés elvégzését a felperes a perben semmivel nem igazolta. Az alperes ugyanakkor az érdekmérlegelést elvégezte és jogszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a perbeli esetben indokolatlan, a privátszférát sértő beavatkozás volt a kérelmezőt a magánlakásában privát tevékenység közben, adott módon ábrázoló és rejtett módon készített felvételek közzététele, azok kiértékelése. A kifogásolt tartalmak túlmutattak a közügyek megvitatásának igényén, a közvélemény tájékoztatásán, sokkal inkább a közvélemény kíváncsiságának, pletykaéhségének a kielégítését jelentették. A képeken rögzített tartalmak semmilyen módon nem kapcsolódtak a kérelmező közszereplői státuszához vagy valamely közéleti eseményhez. Az átlagos tájékozottságú olvasó számára a cikk arról szólt, hogy a kérelmező brüsszeli szexbotránya után milyen luxúsetet él a nagyértékű balatoni nyaralójában. Mindösszesen a cikket olvasók pletykaéhségét kívánta szolgálni.
- [30] A kérelmező tartózkodási helye pontos címének közlése nélkül is az ingatlan elhelyezkedésére és egyéb funkciójára – miszerint a kérelmező egyéni vállalkozóként bejelentett székhely címe is az ingatlan – vonatkozó információknak a cégnyilvántartás adataival való összevetése után az bárki számára könnyen azonosítható.
- [31] Kimondta, a felperes keresetében hivatkozott, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (2) bekezdés *b)* pontjában foglalt alapelvi előírás megsértése nem áll fenn, figyelemmel arra, hogy a felperes a tételes jogi jogszabálysértés körében olyan többlet tényállási elemet nem adott elő és nem igazolt, amely az Ákr. alapelvi jelentőségű szabályainak megsértését jelentette.
- [32] Hangsúlyozta, a kiszabott bírság felülmérlegelésére a bíróságnak csak akkor van lehetősége, ha az alperes valamely releváns körülményt okszerűtlenül nem mérlegelt, vagy a mérlegelés tárgyává tett szempontokat az okszerű mérlegelés elvárásával ellentétesen vette figyelembe.
- [33] A bírságkiszabás körében elemezte a kúriai gyakorlatot és azt, hogy a jogkövetkezmények megválasztásánál az alperes mérlegelési jogkörben járt el. A figyelmeztetés helyett a bíróságot azért választotta, mert a megvalósított jogsértések a GDPR 83. cikk (5) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerinti magasabb összegű bírság kategóriába tartozó jogsértéseknek minősültek.
- [34] Az alperes indokát adta annak, hogy miért alkalmazott bírságot a felperessel szemben. A határozat tartalmazza a mérlegelés szempontjait, a bírság mértékének meghatározása során az alperes érvényesítette az arányosság követelményét is. Felsorolta a felperes javára és terhére figyelembe vett körülményeket, kellő terjedelemben indokát adta annak, hogy az egyes szempontokat miként értékelte.
- [35] A fényképek és az azokról szóló cikk megjelentetése együttesen adták ki azokat a jogszabálysértéseket, amelyeket a határozatában az alperes megállapított. Ezeknek a jogszabálysértéseknek együttesen volt jelentősége a bírság összegének mérlegelésénél. Az alperes nem tett olyan indokolást, hogy a fényképfelvételek és az azokról szóló cikk megjelentetése miatt külön-külön szabta volna ki a bírságot. Az alperes többes adatkezelésként nem vette figyelembe a cikk elemzését és a fotók közlését. Mérlegelése a kétszeres értékelés tilalmába nem ütközött.
- [36] Határozatát a bírság összege tekintetében a mérlegelési jogkörben hozott határozatokra irányadó, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdése szerint indokolta, határozatából megállapíthatók a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége. E körben az egyenlő elbánás elvének Ákr. 2. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti szabálya sem sérült.

A felülvizsgálati kérelem

- [37] Felülvizsgálati kérelmében a felperes elsődlegesen a Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontjának megfelelően az ítélet megváltoztatását, a támadott határozat megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárt

bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.

A kérelmező felperesnek címzett nyilatkozata

- [38] Elsődleges érve szerint a felperes részére címzett nyilatkozat nem minősül a GDPR szerinti törlési kérelemnek, a felperest a kérelmező irányába nem terhelte tájékoztatási kötelezettség.
- [39] A kérelmező által kérelmében kifejezetten és pontosan megjelölt, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezésein alapuló igényei vonatkozásában kellett kizárólag eljárnia, figyelemmel arra, hogy a kérelmező a GDPR-on és/vagy az Infotv.-en alapuló igényt nem támasztott. Ha azonban kérelme a GDPR szerinti törlési kérelemnek is minősült, a kérelmező nem várta meg, hogy a rendelkezésére álló határidőben kérelmének eleget tegyen, hanem az igénybejelentéstől számított ötödik napon, vagyis a válaszadási és intézkedési határidőn belül az alpereshez fordult. Az alperes eljárását a felperes rendelkezésére álló határidőn belül megindította, áthelyezve ezzel az eljárást hatósági eljárás körébe. Innentől kezdve a felperest a kérelmező irányába tájékoztatási kötelezettség nem terhelte.
- [40] A Kúria Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítélete [209] bekezdésére utalással hangsúlyozta, az érintett nyújthat be kérelmet az adatok törlése iránt, ugyanakkor köteles nyilatkozni arról is, hogy milyen, a GDPR-ban foglalt indokok alapján kezdeményezi személyes adatai törlését. Ilyen indokot a felperessel szemben a kérelmező nem csak hogy nem fogalmazott meg, hanem igényének jogalapját maga helyezte a Ptk. és a Pp. rendelkezéseire. Nem egy általános vagy homályos, laikus kérelemmel fordult a felpereshez, hanem kifejezetten és pontosan, jogszabályra hivatkozással jelölte meg kérelme jogalapját. Ugyanezt támasztja alá a kérelmező weboldalán közzétett, nem címzett közleménye is, amelyben említést tesz személyes adatai sérelméről. Ebből okszerűen csak az következhet, hogy a megkeresése nem az általa kezdeményezett adatvédelmi hatósági eljáráshoz kapcsolódott. Ellenben a támadott ítélet 18. pontjában a GDPR 11. cikke szerinti tájékoztatás elmaradását kéri számon a felperesen. A támadott ítélet sérti a GDPR 14. cikkét is.

Az adatkezelés jogalapja

- [41] A felperes érve szerint adatkezelése jogszerű volt, amelynek során az érdekmérlegelést elvégezte. Ennek ellenkezőjét a megelőző eljárásban az alperes nem tárta fel, nem bizonyította, ezáltal alapvető jelentőségű jogszabálysértéseket valósított meg. Az érdekmérlegelés vonatkozásában sem a GDPR sem az Infotv. nem ír elő írásbeliséget, a polgári jogi jognyilatkozatok szóbeliségen alapulnak. Figyelemmel azonban arra, hogy az alperes érdekmérlegelésre vonatkozó kérdést nem tett fel, arra nézve a felperesnek nyilatkoznia nem kellett.
- [42] Az alperes felhívására adatkezelésének jogalapját és jogszerűségét tartalmában a megelőző eljárásban megjelölte. Ellenben az alperes az Akr. 2. §-ába ütközően hatáskörét nem a jogszabály keretei között és nem rendeltetésszerűen gyakorolta, a felperessel

nem működött együtt, megelőző eljárása rosszhiszemű volt, amikor a felperest nem tájékoztatta a megfelelő és elfogadott jogalapról. A felperest az általa elvégzett érdekmérlegelés bemutatására kifejezetten nem hívta fel annak ellenére, hogy határozatában a jogsértést és az alkalmazott szankciót ennek hiányára alapította.

- [43] A közéleti viták tárgyát személyében is megtestesítő kérelmező személyes adatait a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja alapján jogszerűen kezelte, ezen adatkezelés vonatkozásában a GDPR 17. cikkének (1) és (2) bekezdésében foglaltak nem alkalmazhatók, mivel az adatkezelés a véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz, tájékoztatáshoz való jog gyakorlása céljából szükséges. Adatkezelése ezen túlmenően a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2014. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 13. §-án és a Ptk. 2:44. §-a és 2:48. §-a rendelkezésein alapult.
- [44] A felperes kifejtette, a kérelmező személye megtestesíti a közéleti/politikai és magánéleti tevékenysége között feszülő ellentmondást, mind személyében mind magatartásában megjeleníti azt a közéleti és politikai vitát, értékeket, ellentéteket, érveket/ellenérveket, amely az állami, alkotmányos berendezkedés átalakítása, a polgárok mindennapi életének és életkörülményeinek, magánéletének megváltoztatása tárgykörében az elmúlt 12 évben zajlott és zajlik a mai napig. A kérelmező életvitelére vonatkozó információ nyilvánosság elé tárása közérdek, ezért a kérelmező nem minősül olyan magánszemélynek, aki személyiségi jogvédelemre jogosult abban az esetben, ha a magánéletével kapcsolatos információ jut a sajtó tudomására [26/2019. (VII. 23.) AB határozat].
- [45] A személyes adatok közlése a kérelmező személyéhez kapcsolódó, de azon érdemben túlmutató közéleti, társadalmi és politikai vitához, valamint a kérelmező közszerepléséhez kötődik. A magánéletével kapcsolatos információk megosztása a közügyek vitatásához hozzájárult és lehetőséget biztosított a demokratikus vita lebonyolítására. A közügyek vitatása nem választható el a kérelmező személyétől, azaz a közszereplés kérdéseitől. A közéleti vitának épp a kérelmező magánéletének és személyes adatainak egy szelete volt a tárgya, a politikai életre hatással bíró személyek magánélete ezért nem zárható ki teljesen a közérdeklődésből. A felperesi adatközlés és adatkezelés a közéleti vitához hozzájárult és nem sértette a kérelmező jó hírnevét, becsületét vagy emberi méltóságát.
- [46] Utalva az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatára kiemelte, a közvélemény tájékozódásához való jogát figyelembe kellett venni, miután a kérelmező személyét érintő megnyilvánulások túlnyomó része szükségszerűen és elkerülhetetlenül a politikai véleménynyilvánítás védelmi körébe tartoznak. Ennek megfelelően az érdekmérlegelést elvégezte és arra a következtetésre jutott, hogy önmagában a cikkel érintett közügy, vagyis a közreadott fényképekkel szemléltetett, az életvitellel, nemi szerepekkel is kapcsolatos társadalmi kérdések igen jelentős tárgyi súlya, a közvélemény tájékoztatása szükségessé tette a személyes adatok védelmének korlátozását. A magánszférához, személyes adatok védelméhez

- fűződő jogkorlátozásának alkotmányos célja a véleménynyilvánítás jogának védelme [3213/2020. (VI. 19.) AB határozat]. Egyidejűleg hivatkozott a Kúria Pfv.IV.20.303/2018/6. számú ítéletében foglaltak alapján arra is, hogy a közszereplő esetében képmásának felhasználásához nincs szükség az érintett külön hozzájárulására, ha a képmás felhasználása ténylegesen a közélet ügyeihez kapcsolódik, és az ábrázolás módja nem sérti az emberi méltóságot.
- [47] Egyetértve az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában rögzítettekkel hangsúlyozta, a közügyek szabad vitatása szükségszerűen együtt jár a közügyek formálóinak, vagyis a közszereplők ebbéli tevékenységének adott esetben éleshangú vagy túlzó kritikájával is. Pontosan a közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek.
- [48] A kérelmező becsületét nem sértette meg, ennek megállapítására személyiségi jogi perben sem került sor. Ellenben az alperes nem vizsgálta sem a médium típusát, sem a közlés apropóját adó eseményt, sem annak aktualitását, célját, illetve mindazt okszerűtlenül értékelte.
- [49] Az újságcikk megfelel a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltaknak, a közszereplők bírálhatóságának határain belül maradt. A kérelmező vitán felül közszereplő, közéleti szereplő, de minimálisan úgynevezett közéletben szereplő személy vagy kivételes közszereplő [3145/2018. (V. 7.) AB határozat]. Utalt továbbá az Alkotmánybíróság 3/2015. (II. 2.), 3713/2020. (VI. 19.), 3308/2020. (VII. 24.) és 3467/2020. (XII. 22.) AB döntéseire.
- [50] A kérelmezőről teregetés közben készített képmás közlése hozzájárult ahhoz a közéleti és értékvitához, amely közéleti, politikai, alkotmányozói tevékenységével függ össze. Ezen közéleti kérdéseket részben maga a kérelmező teremtette, részben azok teremtésében aktívan részt vett, így többek között a család fogalmával, a férfi és női szerepekkel, a megvalósuló férfi és női princípiumokkal, az embereket a magánéletük körében megillető jogokkal és lehetőségekkel, családi státuszukkal és az abban foglalt szerepekkel függ össze. Ez a közéleti vita nem záródott le azzal, hogy különböző mandátumairól lemondott. Ez a közéleti vita mind a mai napig tart, a 2022. évi országgyűlési választás és az azzal egyidejűleg lebonyolított család- és gyermekvédelmi népszavazás, valamint az ezekhez kapcsolódó kampányok egyik eleme volt.
- [51] Azt elismerte, hogy valóban nem a kérelmező fotókon ábrázolt tevékenysége minősül önmagában közügynek, hanem az, hogy a képeken látható tevékenység ellentétes a közszereplő kérelmező és az általa képviselt politikai oldal elmúlt 12 évben kifejtett közéleti és politikai tevékenységével, valamint az általa képviselt konzervatív férfi szereppel. Mindez pedig kapcsolódik ahhoz a közéleti és értékvitához, amely az emberek magánéletéhez, az őket e körben megillető jogokhoz, családi státuszukhoz kapcsolódik.
- [52] A kérelmező lakhatásával összefüggő személyes adatok közlése azzal a közéleti kérdéssel és vitával függ össze, amely a közéleti, politikai szereplők vagyoni viszonyaihoz kapcsolódik, nevezetesen azzal, hogy milyen anyagi körülményeket tud biztosítani magának egy politikai közszereplő olyan politikai álláspont képviselőjével, amely ellentétben áll a saját magánéletében megeléggel. E körben hivatkozott a Kúria Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítélete [39] bekezdésében foglaltakra.
- [53] Vitatta az ítélet azon megállapítását is, hogy a cikk kizárólag az olvasók pletykaéhségének kielégítésére szánt, illetve kizárólag erre alkalmas. Ugyanakkor relevánsnak tartotta a felperesi sajtótermék bulvár jellegét. Nem valamennyi sajtóorgánium valamennyi közlésével szemben várható el és valósul meg a finom részletezettség, a cizellált összefüggések kimunkálása.
- [54] Utalva a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Mvtv.) rendelkezéseire rámutatott, a kérelmező személyiségvédelmének korlátozására a szükségesség, arányosság és egyensúly figyelembevételével került sor, a magánülethez való jog lényeges tartalmát a megjelent cikk és a fotók nem korlátozták.

A kérelmező tartózkodási helye címének közzététele

- [55] A felperes hangsúlyozta, nem tette közzé és nem azonosította a kérelmező lakóhelyének címét, az alperes helytelen következtetést vont le és jogszerűtlenül alkalmazott szankciót. A cikkben szereplő képek és a leírás alapján a cikket olvasó személyek számára nem kikövetkeztethető, megkereshető és megtudható, hogy hol van a kérelmező lakó-, illetve tartózkodási helye. Az e körben megjelent információk nem minősülnek személyes adatnak. Ha azonban mégis, három adat közhiteles nyilvántartásból megállapítható és mindegyik megfelel az alperes által hivatkozott EJEB Zu Guttenberg ügyében felállított tesztnek (Zu Guttenberg v. Germany, [14047/16]).

Személyes adatok törlése

- [56] Az érintett törléshez való joga érvényesíthetőségének kivételeit a GDPR 17. cikk (3) bekezdése rendezi és annak értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódáshoz való jog a törlési kérelem megtagadásának esete, ezért e kivétel miatt törlési kötelezettsége nem volt.
- [57] A Fővárosi Törvényszék polgári ügyben született ítélete kötelezte a felperest az általa készített fényképfelvételek eltávolítására, törlésére, amelynek eleget tett, ezáltal nem sértette meg a GDPR 17. cikk (1) bekezdés d) pontját és (2) bekezdését sem.

A bírság

- [58] A felülvizsgálati kérelem hangsúlyozta, az alperes megelőző eljárása alapelvekbe ütközik, a támadott határozat mérlegelése okszerűtlen, a bírság kiszabása jogszerűtlen, aránytalan, mértékben eltúlzott és nem veszi számba az enyhítő és súlyosító körülményeket.
- [59] Jogszerűtlen mérlegelte a tényállást, az ügy körülményeit, a jogszerűtlenül alkalmazott jogkövetkezményt. A mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége a támadott határozatból nem tűnnek ki, mint ahogyan az ítéletből sem. Nem

- indokolta, hogy a figyelmeztetés mint szankció miért ne lett volna alkalmas jogkövetkezmény.
- [60] A támadott ítélet az Infotv. 75/A. §-ába is ütközik, továbbá a GDPR 83. cikk (2)–(6) bekezdéseibe és 58. cikkébe, mert nem felel meg az arányosság elvének. A kiszabott bírság összegszerűségében rendkívül eltúlzott, a megállapított jogsértéssel nem áll arányban és jelentősen eltér az alperes által alkalmazott bírságkiszabási gyakorlattól is. A támadott ítélet sérti az Ak. 81. § (1) bekezdését és a Kp. 85. § (5) bekezdését.
- [61] Jogellenesen hivatkozik arra is, hogy a képmás és annak szöveges leírása külön-külön adatkezelésnek minősül, mivel egyik a másikat inkorporálja. Az alperes mérlegelése ezzel a kétszeres értékelés tilalmába is ütközik, mert többszöri adatkezelésként veszi figyelembe.
- Az érdemi felülvizsgálat megtagadása**
- [62] A törvényszék elzárkózott az alperes támadott határozatának érdemi felülvizsgálatától, ezáltal ítélete sérti az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikkét, a Kp. 2. §-át, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkét és az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke által garantált tisztességes eljáráshoz és hatékony jogvédelemhez való jogból fakadó joggyakorlatát, valamint az Ak. 2. §-ában rögzített alapelvi rendelkezésekbe ütközik. Sérti a Pp. 279. § (1) bekezdést, mert jelentős tényeket nem a felek tényállításainak és a perben tanúsított magatartásának, a megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése és értékelése alapján állapított meg. A támadott ítélet az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatába, 4/2022. (III. 23.) AB határozatába ütközik. Egyidejűleg a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben is eltér, így a felperesnek címzett nyilatkozat minősültsége körében, illetőleg a felperes tájékoztatási kötelezettsége körében a Kfv.III.37.978/2021/10. számú, Pfv.IV.20.303/2018/6. számú, Pfv.IV.20.531/2020/5. számú, Kfv.III.37.083/2016/4. számú, Kfv.III.37.599/2017/6. számú, Kfv.IV.38.050/2018/8., Kfv.37.147/2021/13. számú határozatokra hivatkozott.
- [63] Nem sértette meg a GDPR 13. cikkét sem, ezáltal adatkezelését nem kellett összhangba hoznia a GDPR rendelkezéseivel annak 58. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján. Közlemény formájában sem kellett értesítse a címzetteket, illetőleg azokat, akik a személyes adatokat megismerhették.
- A felülvizsgálati ellenkérelem**
- [64] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását indítványozta. Kifejtette, az elsőfokú bíróság megalapozott, jogszerű és érdemben helyes ítéletet hozott. A kérelmező kérelme a GDPR-on alapuló érintetti joggyakorlásnak megfelelő törlési kérelem volt, az adatkezelés jogalapja a GDPR 6. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti hozzájárulás és f) pontja szerinti jogos érdek lehetett. A felperes az érdekmérlegelést nem végezte el, a felperesi cikk tartalma nem minősült közügynek.
- A Kúria döntése és jogai indokai**
- [66] A felperes felülvizsgálati kérelme – az alábbiak szerint – alaptalan.
- [67] A felülvizsgálati eljárás kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem jelöli ki. A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [68] A Kúria megállapította, az eljárás bírósága törvényesen megállapított tényállásból összességében helytálló jogi következtetéseket vont le. A felperes keresetét minden vonatkozásában elemezte és elbírálta, ítéleti indokolása megfelelő jogértelmezésen alapul, kellően részletes, okszerű és logikus érvelést tartalmaz. A kifejtett jogi álláspontot a Kúria – jelen ítéletben megfogalmazott pontosításokkal – osztja, a felülvizsgálati kérelemre figyelemmel a következőket hangsúlyozza.
- [69] A természetes személyek személyes adatainak kezelésével összefüggő védelem mind az Európai Unió jogában, mind az Alaptörvényben biztosított alapvető jog, amely minden természetes személyt megillet függetlenül attól, hogy közszereplő-e vagy sem.
- [70] A Charta a személyes adatok védelmének deklarálásával közös európai hivatkozási alapot teremtett azáltal, hogy a 8. cikk (1) bekezdése – az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 16. § (1) bekezdésével egyezően – rögzíti, mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.
- [71] A GDPR [4] preambulumbekkezdése kimondja, a személyes adatok védelméhez való jog nem abszolút jog, azt az arányosság elvével összhangban, a társadalomban betöltött szerepének függvényében kell figyelembe venni, egyensúlyban más alapvető jogokkal. A GDPR minden alapvető jogot tiszteletben tart, és szem előtt tartja a Chartában elismert és a Szerződésekben rögzített szabadságokat és elveket, különösen ami a magán- és családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez, a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadsághoz, a véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódás szabadságához, a vállalkozás szabadságához, a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz és a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséghez való jogot illeti.
- [72] Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése ezzel egyezően kiemeli, hogy mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.
- [73] Az Alkotmánybíróság már a GDPR hatályba lépését megelőzően, korai döntéseiben [15/1991. (IV.13.) AB határozat] hangsúlyozta, hogy a személyes adatok védelmét nemcsak hagyományos védelmi jogként kell értelmezni, hanem annak aktív oldalát is figyelembe véve, információs önrendelkezési jogként. A magánélet védelmének része a személyes adatok védelméhez való jog.
- [74] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése azt is deklarálja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

- [75] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése rögzíti, mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A (2) bekezdés szerint Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.
- A kérelmező felperesnek címzett nyilatkozata**
- [76] A felperes mint a perrel érintett sajtótermék kiadója a kérelmező személyes adatai vonatkozásában adatkezelő. A kérelmező a felperesnek címzett kérelmében kifejezetten az általa kezelt személyes adatai törlését kérte jogosulatlan adatkezelés miatt.
- [77] Ahogyan arra kitért a Kúria Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítélete és a felülvizsgálati kérelem is hivatkozta, az érintett – elhatározása szerint – kérelmet nyújthat be az adatok törlése iránt, ugyanakkor köteles nyilatkozni arról is, hogy milyen, a GDPR-ban foglalt indokok alapján kezdeményezi személyes adatai törlését.
- [78] A felperes felülvizsgálati álláspontja szerint ezen feltételnek a kérelmező törlés iránti kérelme nem felelt meg, az nem tartalmazta annak megjelölését, hogy mely GDPR-ban foglalt indok alapján kéri a törlést. Ellenben kifejezetten a Ptk. és a Pp. rendelkezéseinek megsértésére alapította azt.
- [79] A felperesi érveléssel szemben a Kúria rámutat, a kérelmező kérelmében a törlés okaként a jogellenes adatkezelést jelölte meg.
- [80] A törléshez való jog érvényesítése során a kérelemnek kifejezetten a törlésre kell irányulnia az ok megjelölésének kötelezettsége mellett. Ugyanakkor sem a GDPR, sem a Kúria hivatkozott ítélete nem írja elő a jogszabályhely pontos megjelölését a törlés iránti kérelem előterjesztésekor, elegendő valamely törlési indok szövegszerű megjelölése, amelynek a kérelmező maradéktalanul eleget tett.
- [81] Miután a felperes mint adatkezelő nem tett intézkedéseket az érintett kérelme nyomán, késedelem nélkül, de legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül tájékoztatnia kellett volna az érintettet az intézkedés elmaradásának okairól, valamint arról, hogy az érintett panaszt nyújthat be valamely felügyeleti hatóságnál és élhet bírósági jogorvoslati jogával. A tájékoztatás elmulasztásával a felperes megsértette a GDPR 12. cikk (4) bekezdésében foglaltakat.
- [82] A Kúria hangsúlyozza, a felperes alapvetően adatkezelési műveleteket végez, személyes adatokat kezel. Ezáltal általános gyakorlata részévé kell tennie az adatvédelmi szabályok betartását, és minden tevékenysége során figyelemmel kell lennie arra, hogy az adott tevékenység mennyire felel meg az adatvédelmi előírásoknak. Különösen fontos ez azért, mert a társadalom és egyes résztvevői erkölcsé alakításában kiemelt szerepe van az írott és az elektronikus sajtónak. Ha a sajtó túllépi a jog szabta határt, akkor az nem tekinthető jogsértőnek, ha ezt a tevékenységet a hatóságok, bíróságok vizsgálódási körükbe vonják, sőt az adott magatartást tiltják és megfelelően szankcionálják.
- [83] A felperes tájékoztatási és eljárési kötelezettségét nem befolyásolta az sem, hogy a kérelmező polgári pert indított, illetve hogy öt napon belül az alpereshez fordult. Önmagában ugyanis az, hogy a kérelmező polgári jogi pert indított személyiségi jogai megsértése miatt, nem zárja ki az alperes mint adatvédelmi hatóság eljárását.
- [84] Ezt erősítette meg a Kúria is Kfv.III.37.348/2023/5. számú ítéletében kimondva, hogy az alperes mint autonóm államigazgatási szerv Magyarország Alaptörvénye VI. cikkének megfelelően a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését ellenőrző független hatóságként jár el. Az Infotv. 38. § (1) bekezdéséből fakadóan feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése, továbbá a személyes adatok Európai Unió belüli szabad áramlásának elősegítése.
- [85] Az adatvédelmi hatósági eljárás megindításán túl pedig maga a GDPR is biztosítja azt is, hogy az érintett bármely, a személyes adatoknak nem a GDPR-nak megfelelő kezelése következtében előálló jogsértés esetén pert indíthozon akár az adatkezelő, akár az adatfeldolgozó ellen [GDPR 79. cikk (1) bekezdés]. A bírósági jogorvoslatihoz való jog azonban ebben az esetben sem érinti az érintett rendelkezésére álló más jogorvoslatot, ezért jogellenes adatkezelés esetén az érintett a bírósági jogorvoslattal párhuzamosan kérelmet terjeszthet elő például személyiségi jogainak megsértése miatt is.
- [86] Összefoglalva kijelenthető, a felperesnek mint adatkezelőnek a kérelmező által hozzá címzett személyes adatok jogellenes kezelése miatti törlésre irányuló kérelméről döntenie kellett: vagy törli az adatokat vagy tájékoztatja a kérelmezőt az intézkedés elmaradásának okairól, valamint a jogorvoslatról. A felperes azonban ezen kötelezettségek egyikének sem tett eleget.
- Az adatkezelések jogalapja**
- [87] A GDPR [41] preambulumbekkezdése szerint az adatkezelés jogalapjának vagy az azt meghatározó jogalkotási intézkedésnek világosnak és pontosnak, alkalmazásának pedig előreláthatónak kell lennie a hatálya alá tartozó személyek számára, összhangban az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) és az EJEB ítélkezési gyakorlatával.
- [88] Az EUB ítélkezési gyakorlata (Österreichischer Rundfunk és társai, C-465/00, C-138/01 és C-139/01, [ECLI:EU:C:2003:294], Privacy International C-623/17 [ECLI:EU:C:2020:790]) fogalmazza meg az előreláthatóság ezen követelményét, amelynek célja többek között annak biztosítása, hogy a szóban forgó intézkedés hatályát és alkalmazását szabályozó rendelkezések kellően egyértelműek és pontosak legyenek, és ennek következtében az érintett személy megérthesse, hogy miként, milyen célból és milyen típusú adatok kezelésére kerül sor.
- [89] A GDPR 6. cikk (1) bekezdés *a)* és *f)* pontjai értelmében a személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül:
- a)* az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez;
- f)* az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok

- védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.
- [90] A Kúria Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítélete [132]–[135] bekezdéseiben elvi élel kimondta, a GDPR 85. cikk (1) és (2) bekezdése értelmében a tagállamok jogszabályban összeegyeztetik a személyes adatoknak a rendelet szerinti védelméhez való jogot a véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz való joggal, ideértve a személyes adatok újságírási célból, illetve tudományos, művészi vagy irodalmi kifejezés céljából végzett kezelését is. A személyes adatok újságírási célból, illetve tudományos, művészi vagy irodalmi kifejezés céljából végzett kezelésére vonatkozóan a tagállamok kivételeket vagy eltéréseket határoznak meg, ha e kivételek vagy eltérések szükségesek ahhoz, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot össze lehessen egyeztetni a véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz való joggal.
- [91] A GDPR [153] preambulumbekkezdése szerint a tagállamok jogának össze kell egyeztetnie a véleménynyilvánítás és a tájékozódás – ideértve az újságírói, a tudományos, a művészi, illetve az irodalmi kifejezés – szabadságára vonatkozó szabályokat a személyes adatok védelmére vonatkozó, e rendelet szerinti joggal. Helyénvaló, hogy a kizárólag a személyes adatoknak az újságírási, a tudományos, a művészi vagy az irodalmi kifejezés céljából végzett kezelése eltérés tárgyát képezze vagy mentesüljön az e rendelet egyes rendelkezéseiben szereplő követelmények alól, ha ez ahhoz szükséges, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot a véleménynyilvánítás szabadságához és tájékozódáshoz való joggal összeegyeztessék, amelyet a Charta 11. cikke biztosít.
- [92] A tagállamok tehát jogalkotási intézkedések elfogadásával határozzák meg az ezen alapvető jogok közötti egyensúly érdekében a szükséges kivételeket és eltéréseket. A véleménynyilvánítás szabadságához való jog minden demokratikus társadalomban fennálló jelentőségének figyelembevétele érdekében az e szabadsághoz tartozó olyan fogalmakat, mint az újságírási, tágan kell értelmezni.
- [93] Ugyanakkor újságírási célból kivételek, eltérések tagállami meghatározására nem került sor. Következésképpen a jogalkotó szerint kivételek vagy eltérések nem szükségesek ahhoz, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot össze lehessen egyeztetni a véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz való joggal. A sajtó általi konkrét adatkezelési műveletekre külön jogszabály nem született, az Smtv. ilyen irányú módosítására nem került sor.
- [94] Az adatkezelés jogalapja körében a Kúria mindenekelőtt kiemeli, hogy az alperes képviselője a tárgyaláson előadta, a fényképek elkészítésének, azok közzétételének jogalapja a Ptk. és a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *a*) pontja szerinti hozzájárulás. Ennek hiányában a jogalap a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontja szerinti jogos érdek lehet. Ellenben az újságírási és a cikk megjelentetése – mint elkülönült adatkezelési tevékenység – jogalapja a GDPR 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontja.
- [95] A felperes az alperes jogalapra vonatkozó ezen megállapításait nem vitatva kifejezetten arra hivatkozott a hozzájárulás kapcsán, hogy a kérelmező közszereplő, a rá vonatkozó információk közérdekből nyilvános adatok. Következésképpen a fényképek elkészítéséhez a hozzájárulására nem volt szükség, annak jogalapja a Ptk. 2:44 §-a. Kiemelte, hogy a kérelmezőről készült felvételek közérdeklődésre számot tartó tartalmat jelenítettek meg. A sajtócikk vonatkozásában mindemellett igazolható az adatkezelő jogos érdekének elsőbbsége.
- [96] A Kúria ismételten hangsúlyozza, vizsgálatának kereteit kizárólag a felülvizsgálati kérelem és az ott megjelölt jogszabálysértések adják.
- [97] Tény, hogy a kérelmező 1990 és 2004 között országgyűlési képviselő, majd 2004 és 2020 között európai parlamenti képviselő, a politikai élet meghatározó szereplője volt. Az is tény, hogy 2020. december 1-jén közzétett nyilvános közleményében képviselői mandátumáról lemondott. Lemondásával azonban közszereplői státusza automatikusan nem szűnt meg.
- [98] A társadalmi szerepvállalás, a közügyekben való részvétel egyik következménye a magánélet védelmének alacsonyabb szintje. Ugyanakkor a jogvita eldöntéséhez, az adatkezelés jogszerűségének vizsgálatához nem önmagában az érintett személy státuszának, közszereplői minőségének, hanem a sajtócikk közügyekhez kapcsolódó jellegének van meghatározó szerepe, amelyet az alábbi alkotmánybírói és EJEB gyakorlat is alátámaszt.
- [99] A 7/2014. (III.4.) AB határozattal megerősített 36/1994. (VI. 24.) AB határozatában kifejtettek szerint az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a szólásszabadság különleges védelmet akkor követel meg, amikor az közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek. A demokratikus jogállam állami és önkormányzati intézményeinek szabad bírálati, működésük, tevékenységük kritikája – még ha az becsületsértő értékítéletek formájában történik is – a társadalom tagjainak, az állampolgároknak alapvető alanyi joga, amely a demokrácia lényegi eleme.
- [100] Az Alkotmánybíróság 3145/2018. (V.7.) AB határozatában arra is rámutatott, a közszereplői minőség mindig egyedi mérlegelés kérdése. Ennek fő szempontjai a konkrét közéleti vita jellegéhez igazodnak. A közéleti vitában érintettek személyi minőségének vizsgálata során az elsődleges szempont ezért az, hogy a megszólaló valamely közéleti (társadalmi, politikai) kérdésben fejtegette-e ki nézeteit. A közszereplői minőség mérlegelése során ugyanis nem hagyható figyelmen kívül, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának elsődleges funkciója a társadalmi, közösségi viták nyilvános lefolytatásának lehetősége.
- [101] Az EJEB a Lingens v. Ausztria (9815/82) ügyben leszögezte, hogy a kritika megengedhetőségének határai tágabbak a politikusok esetében, mint magánszemélyeknél. Kétségtelen ugyan, hogy mások jó hírneve védelmet érdemel a

- szólásszabadsággal szemben, és ez a védelem a politikusokat is megilleti, ám az ő esetükben a követelményeket a közügyek szabad vitatása érdekében figyelembevételével kell megállapítani. Az ennek elmulasztásával alkalmazott szankció gátolja a sajtót abban, hogy a közösség életét érintő ügyek nyilvános vitájához hozzájáruljon és ellássa a közösség „házórző kutyájának” feladatát.
- [102] Ugyanakkor az EJEB nem csak azokban az esetekben hívja fel a közügyek vitatásának kiemelkedő jelentőségét, amelyekben a vitatott nyilatkozat politikusokra vagy hivatalos személyekre vonatkozik, hanem akkor is, ha az adott közérdekű kérdés magánszemélyeket (is) érint. Ekkor a magánszemélyek tőréskülönböztetésének is emelkednie kell (Bladet Tromsø és Stensaas v. Norvégia [21980/93]).
- [103] Adott ügyben tehát azt kellett vizsgálni, hogy a perrel érintett újságcikk a közügyek megvitatásához, a közvélemény tájékoztatásához, közéleti kérdésekhez kapcsolódott-e.
- [104] A Kúria az alkotmánybírói határozatok mentén megállapította, a kérelmezőt magánéleti tevékenysége során a kertjében házimunka végzése közben ábrázoló fényképek, ezen tevékenységnek, valamint a kérelmező külső megjelenésének, aktuális életvitelének, tartózkodási helyének (magáningatlan) leírása nem hordoz magában közérdeklődésre számot tartó, a közügyek megvitatásához hozzájáruló tartalmat. Az kizárólag a kérelmező magáningatlanán végzett magánéleti tevékenységhez köthető. Abból, hogy a kérelmező éveken keresztül meghatározó közéleti személyiség volt, még nem következik az, hogy a magánélethez való joga aránytalanul korlátozható lenne és valamennyi, a magánéletére vonatkozó adata közérdekből nyilvános adat lenne. A közszereplőket is megilleti a magánélet védelméhez való jog.
- [105] Az Alaptörvény hetedik módosításával kiegészített VI. cikk első bekezdése 2018. június 29-től deklarálta, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
- [106] Majd 2018. augusztus 1-jével hatályba lépett az Mvtv., amely preambulumban lefekteti annak az alapját, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. Kimondja, hogy az Alaptörvénnyel összhangban a közéleti szereplőt is megilleti a magánélet védelme és az otthon nyugalma. A közéleti szereplő túrni csak közéleti tevékenységével összefüggésében köteles.
- [107] Egy közszereplő/volt közszereplő személye önmagában nem testesíthet meg közéleti/politikai vitát, ahhoz vizsgálendő a sajtócikk jellege minden esetben esetről-esetre, miután a közszereplő közéleti szerepvállalása nem fosztja meg őt a magánélet védelméről.
- [108] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott, a kérelmező életvitelének a nemi szerepekkel kapcsolatos társadalmi kérdések súlyára hivatkozása sem megalapozott. A megjelent újságcikk tartalmában nem járul hozzá közéleti vitához, az nem mutat be a kérelmező közéleti/politikai és magánéleti tevékenysége között feszülő ellentmondást. Nem alkalmas arra, hogy közéleti tárgyú demokratikus vitát kiváltson. Ha elfogadnánk a felperes azon érvét, hogy a közszereplő személye önmagában ilyen vitát vált ki, akkor egyetlen közszereplőt sem illetne meg a magánélet védelméhez való jog. Ez pedig egy demokratikus társadalomban elfogadhatatlan.
- [109] Olyan fényképek és cikk megjelentetése, amely kizárólagos célja a közismert kérelmező magánélete nyilvánosságra hozatalával a pusztán kíváncsiság kielégítése, nem tekinthető olyan tartalomnak, amely közérdekű társadalmi vitához járul hozzá. A kérelmező személye és a cikkel érintett magatartása (ruhateregetés) leírása nem hordoz magában olyan közéleti vagy politikai vitát, amely – ahogy arra a felperes hivatkozott – az állami, alkotmányos berendezkedés átalakítása, a polgárok mindennapi életének, életkörülményeinek, magánéletének megváltozása körében zajlik. Nem köthető tartalmilag sem a 2022. évi országgyűlési választásokhoz, sem a család/gyermekvédelmi népszavazáshoz vagy ezek kampányához.
- [110] Azzal a Kúria is egyetért, hogy a közéleti vita nem jelent kizárólag szűk értelemben vett politikai vitát, hanem valamennyi társadalmi jelentőségű kérdés megvitatása e körbe vonható, azonban a cikkel érintett magánéleti tevékenysége, valamint a kérelmező külső megjelenése közéleti vitát nem testesít meg, így a felperesi adatkezelést ezen megállapítás alapján kellett vizsgálni.

Érdekmérlegelés

- [111] A kérelmező az összesen négy fényképből három elkészítéséhez és azok közzétételéhez egyértelműen nem adta hozzájárulását, ezért a felülvizsgálati kérelemmel érintett körben a Kúria a jogos érdek jogalaphoz kapcsolódó érdekmérlegelés elvégzését és annak megállapításait vizsgálta.
- [112] A Kúria Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítélete többek között részletesen elemezte, hogy valamennyi adatkezelés hatással van az érintett információs önrendelkezési jogára, mivel annak körülményeit az adatkezelő alakítja ki. Az adatkezelés érinthet a Chartában, az EUMSZ-ben, de az Alaptörvényében rögzített jogot vagy szabadságot is, így egyértelműen hatással lehet az érintettek magánszférájához, a családi élet, az otthon tiszteletben tartásához való jogára, de ugyanúgy akár a jóhírnév védelméhez fűződő jogra is. Ebből fakadóan a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja szerinti jogalaphoz szükséges érdekmérlegelés körében az adatkezelőnek kell feltérképeznie előzetesen, hogy milyen elvárásokat támaszthat az érintett az adatkezeléssel szemben.
- [113] A jogos érdek jogalap igazolásához annak az adatkezelő általi precíz és indokolt alátámasztása is szükséges, az érdekmérlegelés elvégzését az adatkezelőnek tudnia kell igazolnia, amely az elszámoltathatóság GDPR 5. cikk (2) bekezdésében megfogalmazott elvvel fakad. Az adatkezelőnek az érdekmérlegelést úgy kell elvégeznie, hogy be tudja mutatni, miért írja felül az adatkezelő jogos érdeke az érintett jogait.
- [114] Nincs arra vonatkozó előírás, hogy az érdekmérlegelést írásban kell elvégeznie az

- adatkezelőnek, azonban annak megtörténtét igazolnia kell tudni. Az adatkezelőnek ki kell választani azt, hogy mely célból, meddig és milyen adatokat kezel, milyen garanciális intézkedéssel biztosítja, hogy az adatkezelés csak a szükséges mértékben és arányosan korlátozza az érintett jogait és szabadságát.
- [115] Az, hogy az érintett személyes adatát kezelik és ez nem sérelmes rá nézve, még nem jelent megfelelő mérlegelést, vagyis azt, hogy az adatkezelő az érintett szempontjait, érdekeit, alapvető jogait és szabadságait teljeskörűen figyelembe vette. Az érdekmérlegelés alkalmazása mindig együtt jár azzal a követelménnyel, hogy az adatkezelőknek kell gondoskodniuk meghatározott garanciák beépítéséről. Végezetül meg kell határozni, hogy miért korlátozza arányosan az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdeke az érintett jogait.
- [116] A felülvizsgálati érveléssel szemben a Kúria hangsúlyozza, az alperes az eljárása során kifejezetten felhívta a felperest, hogy nyilatkozzon az adatkezelés céljáról és arra is, hogy az adatkezelés megfelelő jogalapjának meglétét pontos jogszabályi hivatkozással, adott esetben megfelelő dokumentummal igazolja. Ettől részletesebb felhívást az alperesnek nem kellett intéznie a felperes felé figyelemmel arra is, hogy a felperes GDPR-ban meghatározott jogalapot a felhívás ellenére nem jelölt meg.
- [117] A felperes állította, de sem a közigazgatási eljárásban, sem az elsőfokú bírósági eljárásban nem bizonyította, hogy a jogos érdekek mérlegelésének eleget tett. Nem igazolta, hogy felsorakoztatta volna jogos érdekeit, és azt összevetette volna az érintett olyan érdekeivel, alapvető jogával és szabadságával, amelyek a személyes adatok védelmét szükségessé teszik. Az érdekmérlegelés elvégzése és erről az érintettek tájékoztatása alapvetően azt biztosítja, hogy az adatkezelő a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontján alapuló jogos érdekét és ekként adatkezelésének jogalapját megfelelően alátámassza. A teljes körű érdekmérlegelés hiányában a jogos érdek fennállhat, azonban az annak megállapításához szükséges adatkezelői aktív tevékenység elvégzése nem igazolható. Az érdekmérlegelést pedig nem utólag, hanem az adatkezelést megelőzően kell elvégezni.
- [118] Az alperes határozatában összevetette az egyes érdekeket azzal a megállapítással, hogy a kérelmező személyes adatai és ezáltal a magánélete védelme megelőzi a szabad véleménynyilvánítási, tájékoztatási jogot.
- [119] Az Smtv. 10. §-a értelmében mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről. A médiarendszer egészének feladata a hiteles, gyors, pontos tájékoztatás ezen ügyekről és eseményekről. Ez a rendelkezés összhangban áll az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglaltakkal, amely szerint Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.
- [120] A 28/2014. (IX. 29.) AB határozattal megerősített médiajogi kérdéseket vizsgáló 165/2011. (XII. 20.) AB határozat összefoglalta a szólás- és sajtószabadság megalapozásával kapcsolatos álláspontokat és hangsúlyozta a demokratikus közvélemény polgárok általi alakításának fontosságát. „A sajtó a szólásszabadság intézménye. Így a sajtószabadság, amennyiben a szólás, a közlés, a vélemény szabad kinyilvánítását szolgálja, úgy védelme szintén kettős meghatározottságú: a szubjektív alanyi jogi jelleg mellett a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megeremtését és fenntartását szolgálja. [...] A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a »házőrző kutya« szerepe)».
- [121] A 3/2015. (II.2.) AB határozat szerint a közéleti véleménynyilvánítás fokozott védelme nemcsak a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, hanem a közügyek körébe tartozó tényállításokra is vonatkozik. A közügyekkel kapcsolatos tények, információk közlésének fokozott védelme kiváltképp vonatkozik a sajtó működésére, mivel a sajtónak alkotmányos küldetése, hogy a közügyek alakulására befolyással lévő történéseket, körülményeket, összefüggéseket feltárja és a nyilvánosság tudomására hozza. A média szabad tájékoztató tevékenysége a modern demokratikus nyilvánosság legfontosabb alkotóeleme, ezért központi jelentősége van annak, hogy a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül láthassa el ezt a feladatát. Ez nem azt jelenti, hogy a sajtó tájékoztató tevékenységére ne vonatkozhatnak törvényi előírások – ilyen előírásokat az Alkotmánybíróság már több esetben alkotmányosnak talált (3096/2014. (IV. 11.) AB határozat) –, de ezek megalkotásakor és értelmezésekor mindig úgy kell eljárni, hogy a sajtó alkotmányos küldetésének teljesítését, a közérdeklődésre számot tartó információk közzétételét ne akadályozzák vagy hátráltassák.
- [122] A 7/2014. (III. 7.) AB határozat megállapításai szerint a sajtó – tevékenységének egyre összetettebb és szerteágazóbb jellege mellett is – mindenekelőtt a véleménynyilvánításnak, a véleményformálásnak és a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen információszerzésnek az eszköze. A szólásszabadság kitüntetett jellege e tekintetben a sajtószabadságra is vonatkozik, és vonatkozik rá a szabadság kettős igazolása is: a sajtószabadság jelentőségét a szubjektív alapjog és a demokratikus közvélemény alkotmányos intézménye egyaránt igazolja. Az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően a sajtószabadság elismerése mellett a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek biztosításáról is rendelkezik.
- [123] Az Alkotmánybíróság e döntésében hangsúlyozta, hogy a szólás- és sajtószabadság kétféle igazolása és tartalma, azaz az egyéni önkifejezésre fókuszáló alanyi, valamint a demokratikus közvéleményt középpontjába állító intézményi oldal nem versengő, még kevésbé egymást gyengítő érvek, hanem egymást kölcsönösen kiegészítő és támogató alkotmányos szempontok. Előfordulhat, hogy hol az

- egyik, hol a másik oldal kerül előtérbe, de összességében – és egyes alkotmányjogi kérdéseknél egészen konkrétan is – erősítik egymást. Egyértelműen ilyen alkotmányjogi kérdésnek minősül a szólásszabadság és a közéleti szereplők személyiségvédelme kollíziójának problémája.
- [124]A szólásszabadság kitüntetett szerepe azzal jár, hogy egyrészt csak kivételes jelleggel kell engednie a korlátozására felhozott más jogokkal, illetve alkotmányos értékekkel szemben, másrészt a szabad véleménynyilvánítást korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni. „A vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely »intézmény« közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom)”. A korlátozásnál is figyelemmel kell lenni a szólásszabadság kettős, egymást erősítő igazolására, azaz a jogalkotónak „a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék”. A sajtószabadságra szintén vonatkoznak a szólásszabadság korlátozásánál irányadó tételek, azzal együtt, hogy azoknak a sajtó működésének sajátosságaihoz igazodva kell érvényesülniük (3051/2022. (II. 11.) AB határozattal megerősített 30/1992. (V. 26.) AB határozat).
- [125]Az Alkotmánybíróság döntéseinek adatvédelmi szempontú vizsgálata is az egyes jogos érdekek összevetésének szükségességét veti fel, amelynek során a sajtószerv alapjogi kollíziót is végez.
- [126]A magánélethez való jog egyik legfontosabb korlátja maga a véleménynyilvánítás szabadsága. Összevetve az alapjogokat, a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalmi létnek, míg a magánélet védelme az egyéni létnek, az önrendelkezésnek az alapját képezi. Egymást nem kizáró jogokról van szó, mivel ha bizonyos tartalmak nyilvánosságra hozatalához közérdek fűződik, a magánéletbe való beavatkozást az érintett feleknek tűrniük kell. Ez azonban esetről esetre vizsgálandó.
- [127]Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az alapjog-korlátozásnak ez a tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg.
- [128]Ezzel összefüggésben az Mvtv. 2. § (2) bekezdése szerint a magánszféra fokozott védelmét szolgáló alapvető szabályokat törvény állapítja meg. E jog csak más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, a magánélethez való jog lényeges tartalmának és az emberi méltóságnak a tiszteletben tartásával korlátozható.
- [129]A Kúria ismételt utal a Kfv.III.37.978/2021/10. számú ítéletére, annak [144] bekezdésére, miszerint a sajtó tevékenysége rendkívül szerteágazó a politikai híradástól kezdődően egészen a sport, tudományos, közéleti, de pletyka tartalomig is. Az újságírói tevékenység eltér minden más tevékenységtől. Az egyes sajtótermékeket nem lehet egyazon mérce alapján minősíteni.
- [130]A Kúria szerint az érintett adatkezelések a perbeli ügyben egyértelműen „pletykaéhséget” kielégítő sajtótermék megjelenését szolgálták.
- [131]A véleménynyilvánítás szabadságának alapvető funkciója a közösséget érintő társadalmi nyilvános vita lehetőségének biztosítása. Ugyanakkor a jogos érdekek összevetése kapcsán kiemelt jelentősége annak van, hogy a perbeli adatkezelések kizárólag a felperes családi és magánéletével álltak összefüggésben. A kérelmező által végzett házimunka, otthoni külső megjelenése, lakókörnyezete pedig nem nyújt alapot az Alaptörvény VI. cikke szerinti személyes adatok védelméhez való alapjog korlátozására. A magáningatlan udvarán végzett magán-tevékenység, a privátszféra, a családi otthon nyugalma fokozott védelmet élvez még közszereplők esetén is. A magánélethez való jog sérelme pedig akkor is megállapítható, ha az az emberi méltóság csorbítására nem alkalmas.
- [132]Mindezek tükrében a cikkben szereplő állítások, vélemények nem tekinthetők olyan közérdeklődésre számot tartó információnak, amelyek a véleménynyilvánítás szabadságát előtérbe helyeznék a privátszféra védelméhez való joggal szemben, így a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja szerint nem igazolható az adatkezelő jogos érdeke. Jogalap hiányában pedig az adatkezelés jogosulatlan, ezért a felperesnek az érintett ezirányú kérelmére a személyes adatok törlése iránt kellett volna intézkednie.
- [133]Mindemellett az adatkezelőt a GDPR 13. cikke szerint tájékoztatási kötelezettség is terhelte az ott meghatározott körben. A felperesnek mint adatkezelőnek pedig külön figyelmet kell fordítania arra, hogy megfelelő intézkedéseket hozzon annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó, a GDPR 13. és a 14. cikkeiben megjelölt valamennyi információt és tájékoztatást átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva nyújtson tájékoztatást. E tájékoztatási kötelezettségének a felperes szintén nem tett eleget.
- A kérelmező tartózkodási helye címének közzététele**
- [134]Személyes adat a GDPR 4. cikk 1. pontja értelmében az azonosított vagy azonosítható természetes személyre (a GDPR fogalomrendszerében érintettre) vonatkozó bármely információ. Azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható.

- [135] Adatkezelésnek minősül a 4. cikk 2. pontja szerint a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés.
- [136] A személyes adat fogalmának a meghatározásában szereplő bármely információ, kifejezés az adatok széles körét foglalja magában, vagyis minden olyan információ személyes adatnak tekintendő, amely kötődik az egyénhez. Ezáltal ebbe a körbe tartoznak az érintettre vonatkozó adatok, valamint az adatokból az érintett kontextusában levont következtetések is. Ebben a relációban a kérelmező tartózkodási helyét megjelölő információk, az ingatlan leírása a kérelmező személyes adata.
- [137] Tény, hogy a felperes nem tette közzé a kérelmező tartózkodási helyének címét. Ugyanakkor az ingatlan leírásából és abból, hogy a tartózkodási hely címe megegyezik a kérelmező egyéni vállalkozói székhelyének címével, az annak közzétételkor hatályos jogszabályok értelmében az beazonosítható volt.

Személyes adatok törlése

- [138] A GDPR 17. cikk (1) bekezdés *d*) pontjában foglaltak szerint az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül törölje a rá vonatkozó személyes adatokat, az adatkezelő pedig köteles arra, hogy az érintettre vonatkozó személyes adatokat indokolatlan késedelem nélkül törölje, ha az adatkezelés jogellenesen történt.
- [139] Az érintett törléshez való joga érvényesíthetőségének kivételeit a GDPR 17. cikk (3) bekezdése sorolja fel. E bekezdés *a*) pontja értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódáshoz való jog a személyes adatokra vonatkozó törlési kérelem megtagadásának jogszerű eszközét jelentheti.
- [140] A szabad véleménynyilvánításhoz való jog ugyanis a demokratikus jogállam kiemelt alapértéke, amely szavatolja, hogy az egyén véleményét szabadon megfogalmazza és kifejtse. A véleménynyilvánítás szabadsága e körben magában foglalja a tájékozódáshoz való jogot, az információk átadásának szabadságát, de felöleli a sajtószabadságot, a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismerésének, terjesztésének jogát, vagyis a teljes információ szabadságot. Ezen információk törlésének korlátlan lehetősége kiüresítené és sértené e jogosultságokat. Éppen ezért a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódáshoz való jog gyakorlása, valamint a törléshez való jog között megfelelő egyensúlyt kell teremteni, ennek biztosítása pedig a nemzeti bíróságokra és hatóságokra hárul (Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) kontra Netlog NV, C-360/10. ECLI:EU:C:2012:85).
- [141] A GDPR hivatkozott rendelkezése szerint nem érvényesíthető a törléshez való jog akkor, ha az érintett kérelme olyan információk, újságcikkek eltávolítására vonatkozik, amelyek törlése csorbítaná

az egyének véleménynyilvánítási szabadságát és a tájékozódáshoz való jogát.

- [142] A véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódáshoz való jog azonban nem abszolút jellegű, figyelembe kell venni azok társadalomban betöltött szerepét, „együttal az arányosság elvével összhangban biztosítva, hogy egyensúlyban legyen más alapvető jogokkal” (Google 2 ítélet, C-507/17, EU:C:2019:772, 60. pont). A hivatkozott ügyben kimondta az EUB, hogy az érintett magánélet tisztelőben tartásához és személyes adatok védelméhez fűződő jogai megelőzik a keresőmotorok felhasználóinak, tágabban az internethasználók érdekeit, különös tekintettel az információkhoz való hozzáférésre (Google 2 ítélet 45. pont). Ettől csak jelentős közérdeken alapuló okokra figyelemmel és csak olyan helyzetekben lehet eltérni, amennyiben az adott link találati listán való feltüntetése feltétlenül szükséges a tájékozódás szabadságához fűződő jog érvényesítéséhez.
- [143] Mindez azt jelenti, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága, a tájékozódáshoz való jog gyakorlása nem korlátlanul, hanem kizárólag abban az esetben jelenthet kivételt, ha az adatkezelés jogszerű, az nem ütközik a GDPR rendelkezéseibe. A perbeli esetben azonban az érdekmérlegelés arra az eredményre vezetett, hogy a személyes adatok védelme élvez elsőbbséget, a kifogásolt adatok közzétételének megfelelő jogalapja nem volt és jogellenes adatkezelés valósult meg. Következésképpen a GDPR 17. cikk (3) bekezdés *a*) pontjában foglalt törlés alóli kivétel nem alkalmazható.
- [144] A felperes érve ellenére azzal, hogy kizárólag a polgári perben született ítélet előírása folytán törölte a személyes adatokat, a felperes megsértette a GDPR 17. cikk (1) bekezdés *d*) pontját és (2) bekezdését, amely késedelem nélküli törlési kötelezettséget ír elő.
- A bírság**
- [145] A GDPR szerinti közigazgatási bírságot az adott eset körülményeitől függően a 83. cikk (2) bekezdése értelmében az 58. cikk (2) bekezdésének *a)–h*) és *j*) pontjában említett intézkedések mellett vagy helyett kell kiszabni. Annak eldöntésekor, hogy szükség van-e közigazgatási bírság kiszabására, illetve a bírság összegének megállapításakor minden esetben kellőképpen figyelembe kell venni többek között a jogsértés jellegét, súlyosságát és időtartamát, a szóban forgó adatkezelés jellegét, körét vagy célját, továbbá azon érintettek számát, akiket a jogsértés érint. Értékelni kell a jogsértés szándékos vagy gondatlan jellegét, az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó felelősségének mértékét, az általa korábban elkövetett releváns jogsértéseket, a felügyeleti hatósággal a jogsértés orvoslása és a jogsértés esetlegesen negatív hatásainak enyhítése érdekében folytatott együttműködés mértékét. Figyelembe kell venni azt is, hogy a jogsértés milyen személyes adatokat érintett, és az eset körülményei szempontjából releváns egyéb súlyosbító vagy enyhítő tényezőket.
- [146] A bírság összegének meghatározása a fentiek figyelembevételével mellett az alperes mérlegelési tevékenységének eredménye.
- [147] Az alperes a bírság összegének meghatározása során a felperes 2020. évi egyszerűsített éves beszámolója

szerinti adózott eredményét vette alapul. Enyhítő körülményként vette figyelembe a védett adat és különleges adat hiányát és azt, hogy a felperessel szemben korábban nem állapítottak meg adatvédelmi jogsértést, emiatt nem szabtak ki bírságot. Ellenben súlyosító körülmény volt az elkövetett jogsértések súlyos jellege, az alapelvi szabályok megsértése, a fényképfelvételek készítésének rejtett módja, és hogy a felperes nem tanúsított a sajtótól elvárható magatartást figyelemmel a nyilvánosságra és a magánéletre gyakorolt fokozott hatásra. Szintén súlyosító tényező volt, hogy a felperes kizárólag a polgári perben született döntést követően törölte a kérelmező személyes adatait. Az alperes értékelte a felperesnek a fényképek elkészültére vonatkozó megtévesztő nyilatkozatát.

[148]Ezen mérlegelés eredményeként a felülvizsgálati bíróság szerint az alperes a Kp. 85. § (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a jogsértés súlyával arányban álló bírságot szabott ki, kirívóan okszerűtlen következtetéseket nem vont le. A határozatból a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége megállapítható. Az egyes enyhítő és súlyosító körülmények ettől részletesebb kifejtése nem volt indokolt, a mérlegelésben szerepet játszó szempontokat, tényeket kellő terjedelemben, kellő részletességgel bemutatta.

[149]Az Infotv. 75/A. §-a nem azt mondja ki, hogy az első jogsértés esetén kötelezően figyelmeztetésben kell részesíteni a jogsértőt, hanem e körben a GDPR 58. cikkében foglaltak figyelembevételével mellett a mérlegelés eredményeként annak elsődlegességét, de nem kötelező jellegét határozza meg.

[150]Az alperes más ügyben kiszabott bírságolási gyakorlata jelen ügyben nem vehető figyelembe.

[151]A jogsértés súlya és a bírság összegének mérlegelése során nem volt ellenben szempont az egyes jogsértések – így a képmás és annak szöveges leírása – külön-külön történő értékelése, így a határozat a kétszeres értékelés tilalmába sem ütközik.

Érdemi felülvizsgálat megtagadása

[152]Az elsőfokú bíróság az alperes határozatát a keresetben megfogalmazott jogsértések mentén érdemben minden vonatkozásában elemezte és elbírált, ítéleti indokolása megfelelő jogértelmezésen alapul. Valamennyi felperesi érvre részletes, okszerű és logikus magyarázatot adott.

[153]A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabályokat az eljáró bíróság nem sértette meg, döntése nem ellentétes a felperes által felhívott kúriai ítéletekkel sem a fentebb kifejtettek szerint.

[154]A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság döntése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért az elsőfokú ítéletet a felülvizsgálati bíróság a Kp. 121. § (2) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.318/2023/7.)

51 A korhatár betöltését megelőzően megállapított nyugdíjbiztosítási ellátási formák nem azonosíthatóak minden további feltétel vizsgálata nélkül a korhatár előtti ellátással [2011. évi CLXVII. törvény (Khetv.) 18. § (3) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 46. § (1) bek.].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes részére 1998. június 3. napjától megállapított csökkentés nélküli előrehozott öregségi nyugdíj 2001. június 3-tól – a felperesre irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltésétől – korbetöltött öregségi nyugdíjként került továbbfolyósításra. A felperes a nyugdíjazását követően, 1998-tól 2006. február 6-ig közalkalmazotti jogviszony keretében dolgozott.
- [2] Az alperes a 2022. december 6-án kelt végzésével az öregségi nyugdíj összegének ismételt megállapítására 2022. november 21-én benyújtott felperesi kérelmet az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 46. § (1) bekezdés a) pontja alapján visszautasította azzal, hogy az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele hiányzik. A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény (a továbbiakban: Khetv.) 18. § (3) bekezdése alapján megállapította, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár betöltésének napjától az öregségi nyugdíj ismételt megállapítását az kérheti, aki a korhatár előtti ellátásban részesülés ideje alatt legalább 365 nap szolgálati időt szerzett. A felperes esetében az öregségi nyugdíj összegének ismételt megállapítására lehetőség nincs, mivel az előrehozott öregségi nyugdíj nem minősül korhatár előtti ellátásnak.

A felperes keresete és az alperes védírata

- [3] A felperes keresetében a kérelmét visszautasító végzés megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, valamint perköltségben marasztalását kérte. Hivatkozása szerint a Khetv. 1. § c) pontjának és 18. §-ának rendelkezéseit alapul véve megállapítható, hogy az előrehozott öregségi nyugdíj korhatár előtti ellátásnak tekintendő, ezért kérelmét az alperes jogsértően utasította vissza.
- [4] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte, fenntartva a határozatában felhozott jogi és ténybeli indokokat. Ezen felül utalt arra, hogy a felperes a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 4. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján részesült csökkentés nélküli előrehozott öregségi nyugdíjban, és a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltésétől teljes öregségi nyugdíjas lett, ezért ettől az időponttól saját jogú nyugellátást folyósítanak számára. Kiemelte, hogy a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultokról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 25. §-a alapján az előrehozott öregségi nyugdíjazását követően vezetett kereső tevékenységéből származó jövedelme után a felperest járulékfizetés nem terhelte, azt a Tny. csak 2007. január 1. napjától vezette be, és ez tette lehetővé a 0,5%-os nyugdíjnöveledésre való jogosultságot.

A bíróság döntése

- [5] A bíróság az alperes 2022. december 6-án kelt végzését megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezte. Rögzítette, hogy a Khetv. 18. § (3) bekezdésében

- meghatározott újraszámítás lehetősége 2022. július 28. napjáig csak a nyugdíjkorhatár betöltését követő 6 hónapon belül volt lehetséges. Ezt a feltételt azonban a jogalkotó eltörölte, ezért lehetővé vált, hogy a Khetv. 18. § (3) bekezdése alapján a nyugdíjas a nyugdíjmegállapító szervtől kérje az öregségi nyugdíj összegének ismételt megállapítását, ha legalább 365 nap szolgálati időt szerzett, mialatt korhatár előtti ellátásban vagy szolgálati járandóságban részesült. A Tny. 9. §-a 2010. január 1. napjáig tartalmazta az előrehozott öregségi nyugdíj kategóriáját, amelyben a felperes 1998. június 3-tól részesült. A Khetv. 1. § c) pont ca) alpontja szerint a korhatár előtti öregségi nyugdíj az öregségi nyugdíjkorhatárt be nem töltött személynek járó előrehozott öregségi nyugdíj, ebből következően téves volt az alperes azon megállapítása, mely szerint a felperes sosem részesült korhatár előtti ellátásban. A Khetv. 18. § (3) bekezdésének alkalmazása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a felperes részére folyósított ellátás a Tbj. szerint minek minősült, és annak sem, hogy az után a felperes fizetett-e járulékot, mert maga a Khetv. 1. § c) pont ca) alpontja mondja ki, hogy az előrehozott öregségi nyugdíj minden további feltétel teljesülése nélkül korhatár előtti ellátásnak tekintendő.
- [6] Erre figyelemmel az alperes jogszerűtlenül járt el, amikor a felperes kérelmét visszautasította, ezért a bíróság a támadott végzést megsemmisítette, és az alperest új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára kötelezte azzal, hogy a felperes részére folyósított előrehozott öregségi nyugdíj – a járulékfizetésre tekintet nélkül – korhatár előtti ellátásnak minősült, így a megismételt eljárásban az alperes köteles a felperes újraszámítás iránti kérelmét érdemben vizsgálni.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [7] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárási bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [8] Kifejtette, hogy a felperes a Tny. 1998. június 3-án hatályos 6. § (1) bekezdés a) pontja szerint saját jogú nyugdíjasnak minősült a részére megállapított előrehozott öregségi nyugdíjra tekintettel, majd később, a korbetöltött öregségi nyugdíjra jogosultsága miatt is. A felperes foglalkoztatásának idején hatályos Tbj. 25. § (1) bekezdése szerint a saját jogú nyugdíj melletti tevékenységéből származó jövedelem után nyugdíjjárulékot nem kellett fizetni.
- [9] A Khetv. 3. § (1) bekezdése alapján korhatár előtti öregségi nyugdíj a 2011. december 31-ét követő kezdő naptól nem volt megállapítható, míg a 2012. január 1-jét megelőző kezdő naptól megállapított korhatár előtti öregségi nyugdíjakra a korhatár előtti öregségi nyugdíj kezdő napján hatályos szabályokat kellett alkalmazni.
- [10] A Khetv. 1. § c) pont ca) alpontja korhatár előtti öregségi nyugdíjként és nem korhatár előtti ellátásként definiálja az előrehozott öregségi nyugdíjat. A korhatár előtti ellátás egy speciális gyűjtőfogalom, ezért nem valamennyi, korhatár betöltését megelőzően megállapított nyugdíjbiztosítási ellátási forma tekinthető korhatár előtti ellátásnak. Ezen felül ilyen juttatásban kizárólag 2011. december 31. napját követően lehetett részesülni. A Khetv. hatálybalépésével a korhatár előtti öregségi nyugdíjak 2012. január 1-jét követően átalakultak, így az előrehozott öregségi nyugdíj is megszűnt, és a már megállapított ellátásokat ettől az időponttól korhatár előtti ellátásként kellett továbbfolyósítani.
- [11] A felperes részére 2012-ben hatályba lépett Khetv. alapján korhatár előtti ellátást nem folyósítottak, így a Khetv. 18. § (3) bekezdése szerinti feltételekkel nem rendelkezik, ezért az öregségi nyugdíja ismételt megállapítására nincs lehetőség.
- [12] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [13] A felülvizsgálati kérelem megalapozott az alábbiak szerint.
- [14] Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése és a Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. Tekintettel arra, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmében a Khetv. 1. § c) pont ca) alpontjának, valamint 3. § (1) bekezdésének helytelen értelmezését és a Khetv. 18. § (3) bekezdések bíróság általi megsértését állította, a Kúria is azt vizsgálta, hogy e jogszabályhelyek megfelelő értelmezésével döntött-e a bíróság.
- [15] A felperes kérelmének benyújtásakor hatályos Khetv. 18. § (3) bekezdése értelmében az öregségi nyugdíj (1) vagy (2) bekezdés szerinti folyósítása esetén a nyugdíjas a nyugdíjmegállapító szervtől kérheti az öregségi nyugdíj összegének ismételt megállapítását, ha legalább 365 nap szolgálati időt szerzett, mialatt korhatár előtti ellátásban vagy szolgálati járandóságban részesült.
- [16] A felperes a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt 2001. június 3-án csökkentés nélküli előrehozott öregségi nyugdíjban részesülő személyként töltötte be, így korhatár előtti ellátást egyáltalán nem kapott. Nem is kaphatott, mivel a korhatár előtti ellátást a Khetv. vezette be 2012. január 1-jével, jóval azt követően, hogy a felperes korbetöltött öregségi nyugdíjas lett. Ez az új ellátási forma – amely nem nyugellátás – a nyugdíjjá nem alakult, 2011. december 31-én folyósított vagy szüneteltetett korhatár előtti nyugdíjak helyébe lépett. Korhatár előtti ellátást azok számára lehetett megállapítani, akik az előre hozott, csökkentett összegű előre hozott öregségi nyugdíj életkori és szolgálati idő feltételeit 2012. végéig teljesítették vagy akik esetében a jogviszony megszűntetése 2011. december 31-én folyamatban volt, és 2012-ben a jogviszony megszűnésekor korhatár előtti nyugdíjra lettek volna jogosultak.
- [17] A felperes 1988. június 3. napjától – nem vitásan – csökkentés nélküli előrehozott öregségi nyugdíjban részesült, amely ellátás korbetöltésre tekintettel 2001. június 3-tól öregségi nyugdíjként került továbbfolyósításra, azaz a felperes 2011. december 31-én nem minősült sem korhatár előtti ellátásban, sem szolgálati járandóságban részesülőnek.
- [18] A Khetv. 1. § c) pontja valóban úgy rendelkezik, hogy e törvény alkalmazásában korhatár előtti öregségi nyugdíj – egyebek mellett – az öregségi nyugdíjkorhatárt be nem töltött személynek járó előrehozott öregségi nyugdíj [ca) alpont]. A korhatár előtti öregségi nyugdíj azonban csak a Tny. alapján – még a korhatár előtti ellátás bevezetése előtt –

megállapított öregségi nyugdíjellátási formákra vonatkozó összefoglaló megnevezés, az a Khetv. által bevezetett korhatár előtti ellátással nem azonosítható. Erre figyelemmel a bíróság alaptalanul értékelte úgy, hogy a korhatár előtti öregségi nyugdíj korhatár előtti ellátásnak minősül, és tévesen jutott arra a következtetésre is, hogy az előrehozott öregségi nyugdíj minden további feltétel teljesülése nélkül korhatár előtti ellátásnak tekintendő.

- [19] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte és az ügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [20] A megismételt eljárásban a bíróságnak a fentebb kifejtettek alapján kell vizsgálnia, hogy az Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltételek fennálltak-e és hogy az alperes jogszerűen utasította-e vissza a felperes kérelmét.

(Kúria Kfv.III.45.082/2023/4.)

52 Törvénnyel elrendelt tulajdonszerzés megítélésénél az Alaptörvény 28. cikke alapján figyelembe kell venni, hogy a tulajdonszerzéshez kötődő alkotmányos garanciák érvényesülnek-e, továbbá a józan ész szerinti értelmezés részét képezi a még irányadó jogelvek, így a *nemo plus iuris elv*ének figyelembe vétele [1997. évi CXLI. törvény (Inytv.) 29. §, 49. § (1) bek; 2019. évi LXXXIX. törvény (Tv.)].

A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Budapest belterület, /2, /12, /13 és X helyrajzi számú ingatlanok tulajdoni lapján az I. rendű felperes Magyar Állam szerepelt tulajdonosként, a Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság kezelőként és a Bolgár Népköztársaság Kormánya tartós földhasználóként.
- [2] A Magyar Népköztársaság kormánya és a Bolgár Népköztársaság kormánya közötti, a Bolgár Népköztársaság budapesti nagykövetsége alkalmazotti lakóingatlanainak építése céljával átadott földterületek tartós használatáról és az építési feltételekről szóló, 1980. december 6-án Budapesten aláírt megállapodással (a továbbiakban: Megállapodás1) a Magyar Népköztársaság kormánya a Bolgár Népköztársaság kormánya tartós használatába adta az Ingatlanokat, a Bolgár Népköztársaság budapesti nagykövetsége személyzetének elhelyezését szolgáló lakóépületek építése céljára, amelyek a Bolgár Népköztársaság tulajdonát fogják képezni.
- [3] Az ingatlanok tulajdonjogát 1992. december 31-i hatállyal, jogszabály rendelkezése folytán, jogutódlás jogcímén, a Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság általános jogutódljaként az alperesi érdekelt jogelődje szerezte meg, aki 2001. július 2. napján kérte, hogy tulajdonjogát jogutódlás folytán jegyezzék be.
- [4] Az alperesi érdekelt jogelődje 2002. július 1-jei hatállyal megszűnt, általános jogutódljaként létrejött az alperesi érdekelt.
- [5] A Fővárosi Kerületek Földhivatala az alperesi érdekelt jogelődjének kérelmére indult eljárásban a 2004. szeptember 27-én kelt 266200/1/2004. számú határozatával az ingatlanok tulajdoni lapjáról törölte az I. rendű felperes tulajdonjogát, a

Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság kezelői jogát, valamint a Bolgár Népköztársaság Kormánya tartós földhasználói jogát, és 1/1 hányadban, jogutódlás jogcímén bejegyezte az alperesi érdekelt jogelődjének tulajdonjogát. A határozattal szemben az I. rendű felperes nem élt jogorvoslással. A perben nem álló Bolgár Köztársaság Nagykövetsége fellebbezését 2010-ben terjesztett elő, amelyet a Fővárosi Földhivatal mint másodfokú ingatlanügyi hatóság 2010. május napján kelt 31410/2/2010. számú határozatával mint elkésettét érdemi vizsgálat nélkül elutasított.

- [6] Magyarország Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya a Bolgár Köztársaság budapesti diplomáciai képviselőjének ingatlanszükségeit illető kérdések rendezéséről 2019. április 4. napján létrejött megállapodás (Megállapodás2) szerint a Magyar Kormány annak hatálybalépésétől számított 60 napon belül pénzügyi kompenzációként 4 000 000 euró összeget fizet az Ingatlanokon fennálló jogok után a Bolgár Köztársaságnak. A Megállapodás2-t a 2019. évi LXXXIX. törvénnyel (a továbbiakban: Tv.) hirdették ki.
- [7] A felperesek a 2020. október 2. napján kelt az alperesi érdekelttel szemben polgári perben benyújtott keresetükben azt kérték, hogy a törvényszék – az eredeti állapot helyreállításával – rendelje el az alperesi érdekelt jogelődje tulajdonjogának törlését, továbbá az I. rendű felperes 1/1 arányú tulajdonjogának a visszajegyzését, valamint a tulajdonosi joggyakorló II. rendű felperes tulajdonosi joggyakorlásának bejegyzését. A Fővárosi Törvényszék a 2021. szeptember 15. napján kelt 13.G.41.621/2020/26-I. számú ítéletével a keresetet elutasította, majd a Fővárosi Ítéletábrla a 2022. május 19. napján kelt 14.Gf.40.352/2021/9-I. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [8] A felperesek arra hivatkozva, hogy az I. rendű felperes az Ingatlanok 1/1 arányú tulajdonjogát a Tv. erejénél fogva megszerezte, 2022. június 15. napján bejegyzési kérelmet terjesztettek elő az alperesnél, amely 117822/3/2022. számú határozatával a kérelmet az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 49. § (1) bekezdése alapján – mivel a Bolgár Köztársaság az ingatlanoknak nem tulajdonosa – elutasította.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [9] A felperesek keresetükben a határozat megsemmisítését és alperes új eljárásra kötelezését kérték és perköltséget igényeltek.
- [10] Arra hivatkoztak, hogy a Tv. erejénél fogva az I. rendű felperes megszerezte az Ingatlanok 1/1 arányú tulajdonjogát azzal, hogy a tulajdonosi jogok gyakorlója a II. rendű felperes, bejegyzési kérelmük a Tv.-en és nem átruházáson alapul, továbbá, hogy a tulajdonjog bejegyzési igényt a Tv. teremtette meg, amely eredeti szerzősmód szerinti tulajdonszerzésnek számít.
- [11] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte és perköltséget igényelt.
- [12] Arra hivatkozott, hogy a Tv. nem arra irányult, hogy az alperesi érdekelt és az I. rendű felperes között fennálló tulajdoni vitát rendezve elvonja az alperesi érdekelttől az ingatlanok tulajdonjogát. Álláspontja szerint a Tv. egy államközi megállapodás keretében

- a Bolgár Államot megillető jogoktól tehermentesíti az ingatlanokat, azonban nem alkalmas az alperesi érdekelt tulajdonjogának törlésére, és az I. rendű felperes tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére. Rámutatott, hogy a bejegyzett tulajdonossal szembeni tulajdonjogi igényt a Megállapodás² nem rendezi.
- [13] Az alperesi érdekelt a kereset elutasítását kérte és perköltséget igényelt.
- [14] Az alperesi érdekelt a felperesek bejegyzési kérelmének és a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet bejegyzése iránti kérelmének elutasítását jogszerűen tartotta.
- [15] Kifejtette, hogy a Bolgár Köztársaság Kormánya az Ingatlanoknak soha nem volt tulajdonosa, és ilyet a Megállapodás² sem állít. Mivel a Bolgár Köztársaság az ingatlanok tulajdonosaként az ingatlan-nyilvántartásban soha nem szerepelt, a Megállapodás²-re és a Tv.-re hivatkozással az I. rendű felperes javára tulajdonjog sem jegyezhető be.
- [16] Álláspontja szerint nem törvényen, jogszabályon, hanem megállapodáson, átruházáson alapuló tulajdonszerzésről lenne szó, mert a Megállapodás² quasi magánjogi szerződésnek minősül. Mivel a Bolgár Fél az ingatlanokon sem tulajdonjoggal, sem más joggal nem rendelkezik, a Megállapodás² alapján nem tud jogot átruházni a „Magyar Félre”.
- [17] Kifejtette, hogy a Ptk. 5:42. § nem arra jogosítja fel az I. rendű felperest, hogy általa alkotott bármely jogszabállyal kártalanítás nélkül bármely ingatlanon vagy ingóságon tulajdont szerezhessen, hanem arról, hogy ha valamely jogszabály, az Alaptörvény rendelkezéseivel összhangban lehetővé teszi az állam kártalanítás nélküli tulajdonszerzését, akkor az állam milyen mértékben felel harmadik jóhiszemű személyekkel szemben egyes kötelezettségekért.
- Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat**
- [18] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [19] A jogerős ítélet szerint az alperesnek eljárása során vizsgálnia kellett, hogy az ingatlan-nyilvántartásba jog csak azzal szemben jegyezhető be, aki ott jogosultként már szerepel. A tulajdoni lapok szerint a Bolgár Állam soha nem volt a perbeli ingatlanok tulajdonosa, ezért a felperesek bejegyzési kérelme nem teljesíthető.
- [20] Az elsőfokú bíróság elfogadta azt az alperesi érvet, hogy a Tv. a magyar és a bolgár fél viszonyát rendezte.
- [21] Rámutatott, hogy ugyan a jogszabályok mindenkire kötelezőek, de a Tv. nem tartalmaz az alperes eljárására vonatkozó megállapítást, amely kötötte volna eljárása során. A jogerős ítélet szerint a perben az a kérdés nem merült fel, hogy a Tv. alaptörvényellenes volna, mert a bejegyzés akadályát a valós tulajdonosi helyzet képezte, ugyanis a bejegyzési kérelem és az annak alapját adó ingatlan-nyilvántartási tényállás egymással nem egyezett, a tulajdoni lap adatai és a Tv. vonatkozó rendelkezései különböztek, ezért a Tv. közigazgatási hatósági eljárásban nem végrehajtható.
- [22] Az elsőfokú bíróság megjegyezte, hogy a Megállapodás² 1. Cikk 1. pontjában felsorolt, jelen perrel nem érintett ingatlanok tulajdoni lapjait az 1. számú függelék tartalmazza, a perbeli ingatlanokét azonban nem.
- A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem**
- [23] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérték, és perköltséget igényeltek.
- [24] Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet sérti a Tv. 1. sz. mellékletének 2. cikk (3) bekezdését, az az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 29. §-át, a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontját, továbbá az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését.
- [25] Álláspontjuk szerint a Tv. 1. sz. melléklete 2. cikkének 3. pontja rögzíti, hogy „[a] jelen cikk (1) bekezdésében leírt fizetés napjától a Magyar Fél teljes és kizárólagos tulajdonjogot szerez a jelen cikk (1) bekezdésében leírt ingatlanokra.” Hivatkozott a Ptk. 5:42. § (1) bekezdésére is, amely szerint ha az állam jogszabály erejénél fogva, valamint bírósági vagy más hatósági határozattal kártalanítás nélkül szerez tulajdonjogot, a dolog értékének erejéig felel a volt tulajdonosnak a tulajdonszerzéskor – jogszabály, bírósági és más hatósági határozat vagy visszterhes szerződés alapján – jóhiszemű személlyel szemben fennálló kötelezettségéért. Az állam felelőssége akkor áll fenn, ha a jogosult a volt tulajdonos vagyona végrehajtást vezetett, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést. Előadták, hogy a Magyarország Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya között a Bolgár Köztársaság budapesti diplomáciai képviselőtének ingatlanszükségleteit illető kérdések rendezéséről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2019. évi LXXXIX. törvény 2. §-ának, 3. §-ának, valamint az 1. és a 2. mellékletei hatálybalépéséről szóló 3/2020. (I. 16.) KKM közlemény szerint a Tv. 2020. január 17. napján lépett hatályba, amellyel a perbeli ingatlanok 1/1 hányadú tulajdonjogát az elsőrendű felperes megszerezte azzal, hogy az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Vagyontv.) 3. § (1) bekezdése értelmében annak vagyongazdálkodója a másodrendű felperes. Ezt azonban az alperes nem vette figyelembe döntése meghozatalakor.
- [26] A jogerős ítélet azért törvénytörő, mert az elsőfokú bíróság a Tv. rendelkezéseinek, különösen annak 1. sz. melléklete 2. cikkének 3. pontjának ingatlan-nyilvántartási eljárásban történő végrehajthatatlanságát állapította meg. Sérelmezték, hogy a jogerős ítélet szerint „a Tv. nem tartalmaz az alperes eljárására nézve kötelező érvényű megállapítást, amely kötötte volna eljárása során. Ilyen kötelezést a felperesek által hivatkozott Tv. 1. melléklet 2. Cikk 3. pontja sem tartalmaz.”, továbbá, hogy „[a] Tv. célja ezen okból nem tud megvalósulni, az a perbeli közigazgatási hatósági eljárásban nem végrehajtható.” (Indokolás [41] bekezdés) Azt is sérelmezték, hogy a jogerős ítélet szerint „[a] probléma nem abban állt, hogy a jogalkotó milyen jogszabályi keretek között hozta létre a kérdéses Tv.-i rendelkezéseket, vagy, hogy a Megállapodás² nemzetközi vagy magánjogi szerződésnek minősül-e, hanem az, hogy az abban foglalt ingatlan-nyilvántartási eljárásra vonatkozó szándék az alperes által végrehajtható-e.” (Indokolás [43] bekezdés) Végül azt a megállapítást is jogszabálysértőnek tartották, hogy „az alperes nem megsértette a

- felperesek által hivatkozott Tv.-i rendelkezéseket, azok az ingatlan-nyilvántartási viszonyok között nem végrehajthatóak.”
- [27] Rámutattak, hogy az Alaptörvény R) cikke szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek, amely – az Alaptörvény javaslatának indokolása szerint – mindenki kötelességeként írja elő az Alaptörvény és a jogszabályok betartását, és azt is kifejezésre juttatja, hogy nincs kivételezett társadalmi csoport vagy állami szerv, amely valamiféle erkölcsi vagy politikai okra hivatkozva felülemelkedhetne a jogszabályokon.
- [28] Álláspontjuk szerint a Kúria Kfv.IV.35.416/2018. számú határozata értelmében az alaptörvényi kötelezések a közigazgatási perben eljáró bírót arra kötelezik, hogy a nyilvánvaló alaptörvényi összefüggéseket vegye figyelembe.
- [29] Hangsúlyozták, hogy az Inyvtv. 29. §-a a törvényi rendelkezéseket az ingatlan-nyilvántartási eljárásról kívül helyezi, jogszabályi kivételt képezve a jogok és tények feljegyzése alapjául szolgáló okiratok köréből.
- [30] Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a Tv. alapján az alperes számára törvényi előírás, hogy az I. rendű felperesnek a perbeli ingatlanokra vonatkozóan ingatlan-nyilvántartáson kívül, a jogszabály erejénél fogva megszerzett tulajdonjogát azzal jegyezze be, hogy a tulajdonosi jogok gyakorlója a II. rendű felperes, ezért az alperes határozatát helybenhagyó ítélete jogszabálysértő és megalapozatlan.
- [31] Azt is állították, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.35.495/2018/12. és a Kfv.35.416/2018. számú határozataitól, mert az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a „nyilvánvaló alaptörvényi összefüggéseket”, amikor végrehajthatatlannak minősítette a Tv. 1. sz. melléklet 2. cikkének 3. pontját úgy, hogy az ellentmondás feloldásáról, illetve a jogértelmezése Alaptörvényével való összeegyeztethetőségéről nem rendelkezett.
- [32] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, és perköltséget igényelt.
- [33] Hivatkozott az Inyvtv. 49. § (1) bekezdésére, amely annak garanciáját biztosítja, hogy az ingatlan tulajdonjogának bejegyzésére csak akkor kerülhet sor, ha a jogelőd, illetve az, akinek terhére a megszerzés történt, az ingatlan-nyilvántartásban az adott időpontban bejegyzett tulajdonos. Ezt a Kúria Kfv.37263/2011/5. számú határozatával támasztotta alá, miszerint „az Inyvtv. 49. §-ának (1) bekezdése egy olyan anyagi jogi szabály, amely arra vonatkozik, hogy amennyiben nem az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosultakkal szemben kéri a bejegyzést, akkor a kérelmet el kell utasítani. Ez az anyagi jogi szabály tehát a határozatban foglalt rendelkezés tartalmára vonatkozó kategorikus jogi előírást tartalmaz. [...] Másképp fogalmazva: ha a hatóság azt állapítja meg, hogy az érintett ingatlan tulajdonosának személyét kéne megváltoztatni a bejegyzéshez, akkor az Inyvtv. 39. § (3) bekezdésének b) pontja alapján kell eljárni, és az Inyvtv. 49. §-ának (1) bekezdése alapján kell a kérelmet elutasítani.” E körben felhívta a Kúria BH+ 2012.11.472 számú (helyesen: Pfv.I.20.098/2011/4. számú) ítéletét is, amely hasonlóan értelmezte ezt a rendelkezést.
- [34] A jogerős ítélet ténybeli alapját abban látta, hogy a Bolgár Köztársaság Kormánya a perbeli Ingatlanoknak nem tulajdonosa, ezért a Megállapodás2.-re (és a Tv.-re) hivatkozással az elsőrendű felperes javára tulajdonjog a perbeli ingatlanokra az Inyvtv. 49. § (1) bekezdésére tekintettel nem jegyezhető be. Erre figyelemmel álláspontja szerint a jogerős ítélet helytállóan állapította meg, hogy a Tv.-i rendelkezések az ingatlan-nyilvántartási viszonyok között nem végrehajthatóak.
- [35] Kifejtette, hogy a felperesek keresete elutasításának oka és jogszabályi alapja tehát nem az Inyvtv. 29. §, hanem az Inyvtv. 49. § (1) bekezdése, és ezzel összefüggésben az a tény volt, hogy a Bolgár Köztársaság Kormánya a perbeli ingatlanoknak nem tulajdonosa, és tulajdonosa soha nem is volt. Egyetértett a jogerős ítélet azon megállapításával, hogy az alperes eljárása elsődlegesen regisztratív jellegű, amelyből fakadóan azt kellett vizsgálnia, hogy a felperesek bejegyzési kérelme az Inyvtv. alapján teljesíthető-e. Mivel az ingatlanoknak a Bolgár Állam soha nem volt a tulajdonosa, a más tulajdonában álló ingatlanokra vonatkozóan a felperesek bejegyzési kérelme nem teljesíthető, mert a felperesek bejegyzési kérelme az Inyvtv. 49. § (1) bekezdésének nem felelt meg. Az elsőfokú eljárásban benyújtott érdemi nyilatkozatát fenntartva rámutatott, hogy a Ptk. a felperesek által hivatkozott 5:42. §-a nem arra jogosítja fel a Magyar Államot, hogy általa alkotott bármely jogszabállyal bármely esetben tulajdont szerezhesen kártalanítás nélkül bármely ingatlanon vagy ingóságon, hanem arról, hogy ha valamely jogszabály, az Alaptörvény rendelkezéseivel összhangban lehetővé teszi az állam kártalanítás nélküli tulajdonszerzését, akkor az állam milyen mértékben felel harmadik jóhiszemű személyekkel szemben egyes kötelezettségeikért.
- [36] A felperesek Alaptörvény R) cikkével, illetve a Kúria Kfv.IV.35.416./2018. számú határozatával kapcsolatos előadására reagálva kifejtette, hogy mivel az elsőfokú eljárásban ilyen hivatkozásuk nem volt, azokkal eredményesen a felülvizsgálati kérelmükben sem élhetnek. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra is, hogy a Kp. 2. és 4. §-a értelmében az elsőfokú eljárás tárgya nem a Tv. és az Alaptörvény összhangjának vizsgálata volt. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság szem előtt tartotta az Alaptörvény nyilvánvaló összefüggéseit, amikor azt állapította meg, hogy a Tv. az alperes eljárásában nem volt végrehajtható.
- [37] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság figyelemmel volt az Alaptörvény rendelkezéseire és szellemiségére, a nyilvánvaló Alaptörvényi összefüggéseket is figyelembe vette, mert az alperesi érdekelt tulajdonjoga az Alaptörvény XIII. cikke által védett alapvető jog, amely jog a megfelelő garanciális szabályok alkalmazása, és a közérdekűség szükségszerű vizsgálata nélkül nem korlátozható vagy vonható el.
- [38] Fenntartotta azt az érvelését is, miszerint a Megállapodás 2. és a Tv. alapján az I. rendű felperes tulajdonost nem szerezhet, mert azok az Alaptörvény XIII. cikkébe ütköznek. A perbeli esetben sem a közérdekű célt nem jelölték meg, sem pedig az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonost nem kártalanították.

- [39] Vitatta a felperesek az Inyvtv. 29. §-ára vonatkozó hivatkozásainak megalapozottságát. Rámutatott, hogy e §-nak a „ha törvény másként nem rendelkezik” fordulata nem az Inyvtv. valamennyi szabálya alóli kivételét jelenti, hanem csak a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok tekintetében, ez azonban nem jelenti azt, hogy az Inyvtv. (és a Ptk.) egyéb rendelkezései, így az Inyvtv. 49. § (1) bekezdés alkalmazásának ne lenne helye. Megjegyezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság az Inyvtv. 29. § szabályainak vizsgálatát sem hagyta figyelmen kívül, ugyanis a jogerős ítélet [45] bekezdésében kifejtette, hogy „a bíróság az alperesi érdekeltnek a felperesi ingatlan-nyilvántartási kérelem Inyvtv. alakiságokra vonatkozó aggályait nem vizsgálta, figyelemmel arra, hogy az Inyvtv. 49. § (1) bekezdésének – mint a változásbejegyzéshez szükséges feltételnek – a vizsgálata megelőzte ezen alperesi érdekelti érveléseket. Mivel ezen feltétel nem teljesült, így szükségtelen volt a felperesek bejegyzési kérelme további jogi aspektusokból történő értékelése.”
- [40] Kifejtette, hogy nem értékelhető jogszabálysértésként az, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította és az alperes határozatát nem semmisítette meg. Hivatkozott arra is, hogy a Fővárosi Ítéltábla perbeli ingatlanok tulajdonjoga tárgyában hozott 14.Gf.40.352/2021/9-I. számú jogerős ítélete értelmében az ingatlanok az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosa az alperesi érdekelt.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [41] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [42] A Kúria a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül.
- [43] A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [44] A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben foglalt okból nem jogszabálysértő. A Kúria minden tekintetben osztja az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait és azok jogi indokait, így azok megisméltése nélkül az alábbiakat rögzíti.
- [45] A Kúria mindenképp előtt rögzíti, hogy jelen per tárgya nem a perbeli ingatlanok tulajdonjogának megállapítása, hanem az alperes eljárása és döntésének jogszerűsége volt. Az alperes mint ingatlanügyi hatóság regisztratív szerv, feladata az ingatlan-nyilvántartás vezetése, eljárása során nem foglalhat állást a tulajdonjog kérdésében.
- [46] A felperesek hivatkozásának alapja a Tv. 1. számú melléklete 2. cikk 1. és 3. pontja, amely a perbeli ingatlanok címét is megjelenítve rögzíti, hogy a Magyar Kormány 4 millió eurót fizet a Bolgár Kormány részére az átadott ingatlanokon fennálló jogok után, és rögzíti azt is, hogy a Magyar Fél teljes és kizárólagos tulajdonjogot szerez. Hivatkozott továbbá a 3/2020. (I.16.) KKM Közleményre, továbbá az Inyvtv. 29. §-ára, amely a bejegyzésre alkalmas okiratok körében lehetővé teszi a törvényi kivételt, márpedig a Magyar Állam tulajdonjogát törvény mondja ki.
- [47] Érvelésük meghatározó eleme volt az Alaptörvény R) cikkére való hivatkozás, és kérték a vonatkozó szabályok Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezését. E körben hivatkoztak a Kúria Kfv.IV.35.496/2018. határozatára, amely értelmében a bíróságnak a nyilvánvaló alapjogi összefüggéseket figyelembe kell venni, továbbá a Kfv.IV.35.416/2018. határozatra is, amely ugyancsak az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezés lehetőségét fogalmazza meg.
- [48] Leegyszerűsítve mindezt: a Magyar Állam kifizette a perbeli ingatlanokon fennálló jogok után a Bolgár Államnak a 4 millió eurót, és törvény rendelkezik arról, hogy az I. rendű felperes azoknak az ingatlanoknak a tulajdonosa.
- [49] Az ingatlan-nyilvántartás szerint azonban – és ezt polgári perben jogerős ítélet is megállapította – a perbeli ingatlanok tulajdonosa az alperesi érdekelt. Ezzel szemben – a Tv. szóhasználatával – a Bolgár Fél a perbeli ingatlanoknak nem csak, hogy nem a tulajdonosa, hanem azoknak soha nem is volt tulajdonosa. Az 1980-ban kötött Megállapodás 1. tartós használati jogot biztosított a Bolgár Népköztársaságnak, hogy a nagykövetsége személyzetének lakóingatlanokat biztosítson, továbbá kilátásba helyezett egy megállapodást arról, hogy ezek az ingatlanok majd a Bolgár Népköztársaság tulajdonát fogja képezni, azonban ennek megkötésére végül nem került sor.
- [50] Az ingatlan-nyilvántartási hatóság 2004. szeptember 27-én törölte az I. r. felperes tulajdonjogát, a Külügyminisztérium Diplomáciai Ellátó Testület kezelői jogát, a Bolgár Népköztársaság tartós földhasználati jogát, és bejegyezte az alperesi érdekelt jogelődjéne tulajdonjogát 1/1 arányban. Ezzel a döntéssel szemben a bolgár kormány határidőben nem élt jogorvoslattal, a 2010-ben előterjesztett fellebbezését viszont elutasították.
- [51] Indokolt rögzíteni azt is, hogy a felperesek által indított polgári perben a Fővárosi Törvényszék 13.G.41.621/2020 számú ítéletében és a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.352/2021. számú ítéletében a felperesek bejegyzések törlésre irányuló beadványait elutasította, és megállapította, hogy az alperesi érdekelt bejegyzett jogcíme hibában nem szenved. A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2. § (1) bekezdése szerint „A bíróságok a vitássá tett vagy megsértett jogról, az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról – törvényben szabályozott eljárás során – véglegesen döntenek.” Ennek megvalósítását szolgálja a polgári és a közigazgatási perben hozott döntésekhez (is) fűződő anyagi jogerőhatás. Az anyagi jogerő alapján a döntésben foglaltakat mindenkinek irányadónak kell tekintenie, az abban szereplő jogok és kötelezettségek tárgyában ítélt dolog (res iudicata) keletkezik, azok többé már nem tehetők vitássá, végérvényessé válnak. Így jelen közigazgatási

- perben sem törhető át a polgári perben hozott ítélet anyagi jogereje.
- [52] A Kúria rámutat, hogy az ügyben alkalmazandó anyagi jogi szabályok nem korlátozódnak az az Inyvtv. 29. §-ára, hanem figyelembe kell venni az Inyvtv. 49. § (1) bekezdését is, amely szerint „az ingatlan-nyilvántartásba jog és tény csak azzal szemben jegyezhető be, aki ott jogosultként már szerepel, vagy akit egyidejűleg jogosultként bejegyeznek”. Tény azonban, hogy a Bolgár Köztársaság Kormánya az ingatlan-nyilvántartásban tulajdonosként nem szerepel.
- [53] A Kúria a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.III.37.263/2011. számú határozata értelmezte az Inyvtv. 49. § (1) bekezdését, és rámutatott, hogy „[a] Kúria álláspontja szerint az Inyvtv. 49. §-ának (1) bekezdése egy olyan anyagi jogi szabály, amely arra vonatkozik, hogy amennyiben nem az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosultakkal szemben kéri a bejegyzést, akkor a kérelmet el kell utasítani. Ez az anyagi jogi szabály tehát a határozatban foglalt rendelkezés tartalmára vonatkozó kategorikus jogi előírást tartalmaz.”
- [54] A Kúria nem lát okot arra, hogy a fenti, a Bszi. 163. §-a alapján a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben eltérjen, azt továbbra is irányadónak tartja. Az eltérésre egyébként csak a jelen eljárás felfüggesztése mellett előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztése útján kezdeményezett jogegységi eljárás eredményeként nyílhatna lehetőség [Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése], a Kúria azonban az eljárás felfüggesztését és az ilyen indítvány előterjesztését arra tekintettel nem látta indokoltnak, hogy a hivatkozott döntésbe foglalt jogértelmezéssel egyetért.
- [55] Mivel a Bolgár Állam (a Tv. szóhasználata szerint a Bolgár Köztársaság Kormánya, illetve a Bolgár Fél) nem az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett jogosult, az Inyvtv. kategorikus előírása miatt a felperesek kérelmét el kellett utasítani.
- [56] Helyesen hivatkoztak a felperesek a Kúria Kfv.IV.35.416/2018/4. számú ítéletére, amely szerint „Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek, a 28. cikk pedig a bíróságok számára előírja, hogy a jogalkalmazás során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni. A Kúria megítélése szerint ezek az alaptörvényi kötelezések a közigazgatási perben eljáró bírót – figyelembe véve a közigazgatási per azon sajátosságát is, hogy a bíróság az objektív jogrend védelme érdekében is eljár – arra kötelezik, hogy a nyilvánvaló alaptörvényi összefüggéseket vegye figyelembe akkor is, ha alaptörvényi hivatkozást a beadványok nem tartalmaznak.”
- [57] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [58] A józan észnek megfelelő jogértelmezésbe beletartozik a *nemo plus iuris* kétezer éves elve, azaz *nemo plus iuris in alterum transfere potest, quam ipse habet*, vagyis senki nem ruházhat másra több jogot, mint amennyivel ő maga rendelkezik. Ez jelenik meg a Ptk. 5:39. §-ában, amely kimondja, hogy átruházással a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni. Ebből az következik, hogy olyantól nem lehet egy dolgot megvenni, akinek azon nem áll fenn tulajdonjoga, márpedig a Bolgár Államnak nem volt, és nincs is a per tárgyát képező ingatlanokon tulajdonjoga. A Tv. I. melléklet 2. cikk 1. bekezdése egyértelműen fogalmaz akkor, amikor kimondja, hogy „A Magyar Kormány jelen megállapodás hatálybalépésétől számított 60 napon belül pénzügyi kompenzációként 4 000 000 EUR (négy millió euró) összeget fizet [...] a Bolgár Fél részére az 1980. évi Megállapodás alapján átadott ingatlanokon fennálló jogok után. A 3. bekezdés szerint az 1. bekezdésében leírt fizetés napjától a Magyar Fél teljes és kizárólagos tulajdonjogot szerez a [perbeli] ingatlanokra. E rendelkezések alapján egyértelmű, hogy az I. rendű felperes a Megállapodás 2. és a Tv. alapján a Bolgár Fél ingatlanokon fennálló – ingatlan-nyilvántartásban nem szereplő – jogai után fizetett kompenzációt, vagyis az alapján nem szerezhetett tulajdonjogot.
- [59] Az Alaptörvény 28. cikke előírja az Alaptörvény szerinti értelmezést is. Ez pedig azt is jelenti, hogy a Tv. értelmezése során a Kúriának nem csak az Alaptörvény R) cikkére, hanem például a XIII. cikkére is figyelemmel kellett lennie. E cikk szerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz, továbbá, hogy tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. Vagyis, ha az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos helyébe a Tv. rendelkezése értelmében a magyar állam kerülne, az csak az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében foglalt garanciák egyidejű érvényesítése esetén lenne alkotmányos, azaz arra csak teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett kerülhetne sor.
- [60] Mindezek alapján a Kúria rámutat, hogy a Megállapodás 2., illetve a Tv. a közigazgatási perben nem alkalmazható azzal a tartalommal, amelyet felperesek tulajdonítanak neki.
- [61] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sérti, ezért azt a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.IV.37.523/2023/7.)

53 A pénzügyekben elrendelt vagyonekhozást a pénzügyi követelések szabályai szerint kell végrehajtani. Ebben az esetben is vizsgálni kell az elévülés szabályait [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (3) bek.; 2012. évi C. törvény (Btk.) 75. § (3) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:35. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Miskolci Törvényszék a 2015. február 10. napján jogerőre emelkedett 3.Bf.1444/2014/15. számú ítélet alapján a felperessel szemben végrehajtási eljárást rendelt el a Vh.958/2015. számon kiállított egységes értesítővel 20 000 000 forint erejéig vagyonekhozást,

- valamint a Vh.4285/2015. számon kiállított egységes értesítővel 702 780 forint erejéig bünyügyi költség jogcímén.
- [2] A Miskolci Törvényszék 2020. december 14. napján végrehajtás iránti megkereséssel élt az elsőfokú adóhatóság felé felperessel szemben a fenti bünyügyi költség jogcímén fennálló megfizetni elmulasztott 702 780 forint összegű tartozás behajtása érdekében. A Miskolci Törvényszék 2021. szeptember 9. napján ugyanezen bírósági döntéshez kapcsolódóan ismét végrehajtási megkeresést terjesztett elő az elsőfokú adóhatóság felé, a felperest terhelő 20 000 000 forint összegű vagyonekobbzás jogcímű tartozása kapcsán. A megkereséshez csatolásra kerültek a 0500-2.Vh.-958/2015.számú végrehajtási ügy iratai. Ezeket túlmenően a felperes végrehajtás alá vont tartozásának részét képezi a 4715778969. számú fizetési meghagyásban előírt 2021. szeptember 8-án esedékessé vált, de megfizetni elmulasztott 240 000 forint összegű visszerhes vagyonaátruházási illeték jogcímén nyilvántartott fizetési kötelezettség is.
- [3] A felperes jogi képviselője útján az elsőfokú adóhatósághoz 2022. február 1. napján előterjesztett beadványában a vagyonekobbzás és bünyügyi költség kötelezettség vonatkozásában a végrehajtási eljárás megszüntetését kérte elévülésre hivatkozva. Ezt követően a Miskolci Törvényszék arról tájékoztatta az elsőfokú adóhatóságot, hogy az Igazságügyi Minisztérium XX-KEGY/1638/2021. számú végzésével 702 780 forint bünyügyi költségből 527 085 forint összeg megfizetését elengedte.
- [4] Az elsőfokú adóhatóság végzésével a felperes végrehajtási eljárás megszüntetése iránti kérelmét elutasította azzal az indokkal, hogy a felperes vagyonekobbzás, valamint bünyügyi költség jogcímén fennálló tartozása nem évült el. A vagyonekobbzás jogcímén fennálló követeléssel összefüggés a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 75. § (3) bekezdésére, valamint a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:35. §-ára hivatkozva leszögezte, hogy az elkobbzott vagyon az államra szállt, a tulajdoni igények pedig nem évülnek el, így a tulajdonos mindaddig míg a tulajdonjogát el nem veszítette, tulajdoni igényét időbeli korlát nélkül érvényesítheti.
- [5] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta. Indokolása szerint a törvényszéki végrehajtás során eljáró Miskolci Törvényszék a végrehajtási eljárást – mivel annak érdemi befejezésére 2019. december 31. napjáig nem került sor – az adóhatóságnak átadta, mely egyben azt is jelenti, hogy a tartozás kapcsán a végrehajtási eljárás még jogszerűen folytatható. Maga a Btk. szabályozása mutat rá, vagyonekobbzás esetén az állam a büncselekmény elkövetéséből származó javak felett tulajdonjogot szerez. E körben pontosítva az elsőfokú döntést kiemelte, hogy a tulajdonjoggal kapcsolatos szabályokat – mint a dologi jog egyik részlemét – a Ptk. szabályozza, ennél fogva a tulajdoni igények elévülése a Ptk. 5:35. §-a értelmében kizárt. Hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.502/2018/18. számú ítéletére, mely szerint a vagyonekobbzás olyan büntetőjogi jogintézmény, amely ilyen esetben közhatalmi jogviszonyt hoz létre az állam és az intézkedéssel sújtott között. A vagyonekobbzás vagyoni jogi következményeként az állam megszerzi a rá átszállt vagyon felett a rendelkezési jogot, azonban nem lép a vagyonekobbzás elszenvédőjének vagyoni jogi kötelmi jogviszonyaiba.
- [6] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 57. §-ában foglaltak alapján előadta, hogy a végrehajtási jog a végrehajtható követeléssel együtt évül el. Mivel a vagyonekobbzás során az állam a tulajdoni igényét érvényesíti és a Ptk. szabályai alapján a dologi jogi igények nem évülnek el, ezért a vagyonekobbzás esetében az elévülés a törvény erejénél fogva kizárt.

A kereset és a védírat

- [7] A felperes az alperes végzésének az elsőfokú adóhatóság végzésére kiterjedő megváltoztatását kérte, mivel a vagyonekobbzás miatt fennálló követelés 2020. február 11. napján elévült. Az az adóhatósági álláspont, hogy a vagyonekobbzás esetén az állam a büncselekmény elkövetéséből származó javak felett tulajdonjogot szerez, a tulajdonjog védelmének pedig alappillére a tulajdoni igények elévülésének kizártsága, nem foghat helyt és ellentétes a jogszabályi rendelkezésekkel. A Btk. 75. § (3) bekezdése ezt nem mondja ki, itt nem tulajdoni igényről, hanem követelés érvényesítésére való jogosultságról van szó. A Vht. szerint a vagyonekobbzást a pénzbeli követelések szabályai szerint kell végrehajtani. Hivatkozott Győri Ítéltábla Bpfk.II.336/2021/3. számú döntésére.

Az elsőfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletében az alperes végzésének indokolási részét az elsőfokú adóhatóság végzésének indokolására kiterjedően megváltoztatta akként, hogy a felperes terhén vagyonekobbzás jogcímén fennálló tartozás elévült.
- [9] Indokolásában idézte a vonatkozó jogszabályokat (Avt. 18. § (1) bekezdés *d*) pont, 125. § (7) bekezdés, 131/A. § (2), (7) és (10) bekezdés, Avt. 2. §, az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 58. § (1), (2) és (4) bekezdés, 99. § (1) és (2) bekezdés, Bvtv. 27. § (1) és (2) bekezdés, Ptk. 5:35. §, 6:21. §, 6:22. §, Vht. 210/C. § (1) bekezdés, 210/D. § (1), (2) és (3) bekezdés, Vht. 57. § (1)–(4) bekezdés, Btk. 74. § (1) bekezdés *a*) pont, 75. § (1) bekezdés *a*) pont, 75. § (3) bekezdés, Bvtv. 323. §).
- [10] A vagyonekobbzással érintett vagyoni elemek iránti igény érvényesítésének anyagi jogalapját az teremti meg, hogy a jogerős büntetőjogi szankció elrendelésével a követelés az államra száll. A jelen ügy tárgyát képező végrehajtás egységes értesítő kiállításával indult, amely alapján a bíróság a végrehajtást vagyonekobbzás jogcímén pénzüsszegben rendelte el. A végrehajtási eljárás szünetelésének megállapításától (2015. április 19.) számítottan a bírósági végrehajtó további cselekményt nem eszközölt, ekként került átadásra az ügy az első fokon eljáró hatósághoz, majd az ügyben a bírósági végrehajtó által eszközölt eljárási cselekményt követően újabb végrehajtási cselekményre jóval több, mint 5 évvel később, 2021. december 11. napján került sor.
- [11] A vagyonekobbzást elrendelő bírósági ítélet jogerőre emelkedésekor (2015. február 10.) és a 2020. január 1. napjáig hatályos Vht. 210/D. § (1) bekezdése

alapján a pénzüsszegben elrendelt vagyonekobjzást a pénzbeli követelések szabályai szerint kell végrehajtani. Az alperes dologi jogi igényre hivatkozásával ellentétben ilyen esetben a vagyonekobjzás nem tulajdonjogi eredetű, az állam csupán követelési jogot és nem tulajdonjogot szerez, így nem a tulajdonjog, hanem csupán a követelés száll át az államra, amelyre a Ptk. általános szabályai szerint az elévülés jogintézménye alkalmazandó. Következik ez abból is, hogy a büntetőjogi szabályozás a vagyonekobjzás végrehajtására külön eljárást, eltérő jogi szabályozást nem tartalmaz a Vht. 210/D. § (1) bekezdésével szemben.

- [12] A perbeli esetben a vagyonekobjzást nem egy meghatározott dologra rendelték el, hanem pénzkövetelésre, így tulajdoni igényként kezelése fel sem merülhet. Hivatkozott a Kúria Kfv.V.35.595/2021/6., Kfv.I.35.083/2022/9., valamint Kfv.VI.35.174/2022/7. számú ítéleteiben megtestesülő bírói gyakorlatra.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [15] A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását kérte akként, hogy a pénzüsszegben elrendelt vagyonekobjzás kötelmi jogi jellegét fenntartva az elévülés beálltának megállapítását a Kúria mellőzze vagy ennek megállapítására az elsőfokú bíróságot utasítsa. Másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatása mellett az alperes végzésének az elsőfokú döntésre is kiterjedő megsemmisítését, és az új eljárás keretében a tartozásállomány elévülésének kötelmi jogi alapokon nyugvó felülvizsgálatának előírását kérte az adóhatóság számára.
- [16] Álláspontja szerint a jogerős ítélet ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikkében szereplő tisztességes eljáráshoz való joggal, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 4. § (1) bekezdésével, 71. § (2) bekezdés *d*) pontjával, (3) bekezdésével, 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 237. § (3) bekezdés *a*) pontjával, 346. § (4)–(5) bekezdésével, a Ptk. 6:22. § (2) bekezdésével és a Vht. 57. § (1) és (4) bekezdéseivel.
- [17] Iratellenes az elsőfokú ítéletnek az a megállapítása, hogy a végrehajtási eljárás szünetelésének megállapítását (2015. április 19.) követően a bírósági végrehajtó már további cselekményt nem eszközölt, mivel ezen időpontot követően is került sor az elévülést megszakító végrehajtási cselekmény foganatosítására.
- [18] Az ítélet az elévülés bekövetkezésének konkrét időpontját sem határozta meg annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság maga is utalt arra, hogy a felperesi kereset azt 2022. február 11. napjában jelölte meg, amely a szünetelés kezdőidőpontja (2015. április 19.) miatt sem lehet az elévülés bekövetkezésének valós időpontja. A felperes a peres eljárás során nem bizonyította, hogy az általa megjelölt időpontban következett volna be az elévülés, az elsőfokú bíróság pedig megsértette ezzel a keresethez kötöttség elvét, mert az elévülés bekövetkezésének az elsőfokú bíróság általi megállapítását megelőzően szükségszerűen sor

kellett volna kerülni az elévülés konkrét időpontjának bíróság általi meghatározására is.

- [21] Az alperes álláspontja eljárása során az volt, hogy a vagyonekobjzás az állam javára fennálló dologi jogi természetű tulajdoni igényt keletkeztet, amely esetén az elévülés a törvény erejénél fogva kizárt. Az elsőfokú bíróság ezen jogkérdés kapcsán eltérő álláspontra helyezkedett, hiszen ítéletében megállapította, hogy a vagyonekobjzás pénzkövetelésre vonatkozott jelen ügyben, ami kötelmi jogi igényt eredményez és a Ptk. rendelkezései értelmében elévülhet. Az alperes az elsőfokú bíróságnak ezt a jogi álláspontját nem vitatja, azonban az ítélet meghozatalát megelőzően az elsőfokú bíróság nem hívta fel az alperes figyelmét az eltérő jogértelmezésre, illetve nem biztosította számára a nyilatkozattétel lehetőségét, amely eljárásával megsértette a tisztességes eljárás és a fegyveregyenlőség elvét. Ezért az alperesnek nem nyílt lehetősége a felülvizsgálati kérelemben ismertetett végrehajtási cselekményekre hivatkozni és kifejtetni azt az álláspontját, hogy jelen ügyben a kötelmi igényen alapuló jogértelmezés esetén sem évült el a vagyonekobjzás jogcímén fennálló tartozás. Az elsőfokú bíróság a 10. sorszámu jegyzőkönyvben azt rögzítette, hogy jogkérdésben kell állást foglalnia, amelyre tekintettel a bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatását szükségtelennek tartotta, a bizonyítási teher kiosztását mellőzte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [25] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [26] Az elsőfokú bíróság a Kúria által kialakított bírói gyakorlatra (a Kfv.V.35.595/2021/6., Kfv.I.35.083/2022/9., Kfv.VI.35.174/2022/7. számú ítéletekre) hivatkozva helytállóan állapította meg, hogy mivel a végrehajtás egységes értesítő kiállításával indult, amely alapján a bíróság a végrehajtást vagyonekobjzás jogcímén pénzüsszegben rendelte el, a vagyonekobjzást a pénzbeli követelések szabályai szerint kell végrehajtani, vagyis az kötelmi jogi igényt eredményez, ezért a Ptk. rendelkezései értelmében elévülhet, szemben az adóhatóságnak azzal az álláspontjával, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló vagyonekobjzás az állam javára fennálló dologi jogi természetű tulajdoni igényt keletkeztet, amely kapcsán az elévülés a törvény erejénél fogva kizárt.
- [27] A Kp. 2. § (3) bekezdése kimondja, hogy a bíróság a perkoncentráció és az eljárási igazságosság érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek és más perbeli személyek eljárási jogait gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék. Ugyanezen szakasz (6) bekezdése szerint a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra – megfelelő határidőn belül – nyilatkozhassanak. A Kp. 71. § (1) bekezdés *b*), *c*) és *d*) pontja szerint a tárgyalást vezető elnök felhívja a figyelmet a tényelőadások tisztázatlanságára, azok értelmezésére, kiegészítésére és az ellentmondások feloldására, ügyel arra, hogy a felek és érdekeltek tényállításaikat, nyilatkozataikat és bizonyítási indítványait időben terjesszék elő, a jogvita

- ténybeli és jogi vonatkozásait a felekkel megtárgyalja, az *f)* pont szerint pedig meghatározza a bizonyítási cselekmények, valamint a felek meghallgatásának sorrendjét.
- [28] A Kp. 78. § (3) bekezdése szerint bizonyítási indítvány előterjesztésére, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség. A Kp. 78. § (3) bekezdésében foglalt szabály érvényre juttatása érdekében a bíróságnak – amennyiben a fél tényállításait nem találja egyértelműnek vagy tisztázottnak – alkalmaznia kell már a per előkészítő szakaszában a Kp. 57. § (1) és (2) bekezdése vagy a tárgyaláson a 71. § (2) bekezdés *b)* és *c)* pontjai, illetve a Kp. 71. § (3) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 237. § (1)–(2), (4)–(5) bekezdése szerinti eljárásjogi eszközöket.
- [29] Az elsőfokú bíróság azonban az ügy érdemét kizárólag jogkérdésként megjelölve (5.K.702.221/2022/10. számú jegyzőkönyv) nem határozta meg a bizonyítási érdek fennállását. Annak a Pp. 265. § (1) bekezdésében megjelenő általános szabálya szerint – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósnak fogadja el, továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli. A Kp. 71. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 237. § (2) bekezdése alapján, ha a felek között vita van abban, hogy valamely tény bizonyítása mely felet terheli, a bíróság az tájékoztatja a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is. A Kúria hangsúlyozza továbbá, hogy a tárgyalás vezetése körében kötelezettsége a bíróságnak az is, hogy a jogvita ténybeli és jogi vonatkozásait a felekkel megtárgyalja.
- [30] Jelen ügyben mindez elmaradt, a bíróság nem nyilatkozta a – végrehajtás elévülését esetleg megszakító – végrehajtási cselekmények körében alperest és a felperes tájékoztatása sem történt meg a körben, hogy az elévülés körében tett hivatkozásait bizonyítania kell, s annak elmaradása milyen következményekre vezet.
- [31] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos azért is, mert az elsőfokú bíróság a törvényszéki végrehajtásra a cselekmények részletezése nélkül mindösszesen tényként utalt, akként, hogy a végrehajtási eljárás szünetelésének kezdete és a végrehajtás adóhatóság részére történő átadása között 5 éves időtartamnál több telt el, de mellőzte a közigazgatási irat részét képező dokumentumokkal alátámasztott végrehajtási cselekmények ítéletben való részletes ismertetését és azoknak az elévülés kapcsán szükséges értékelését, holott alperes megjelölte azokat a végrehajtási cselekményeket, amelyeket az elévüléssel összefüggésben az elsőfokú bíróságnak értékelnie kellett volna. Így az e körben a tényállást nem tárta fel, az hiányos, nem tartalmazza valamennyi, az adóhatóság védiratának mellékletében rögzített és releváns végrehajtási cselekményt (pl. alperesi védirat iratlistájának 34. sorszám alatti tételekként szereplő iratjegyzék 0034-34. 112. oldal, 46. oldal) és azokat nem értékelte.
- Ezért alappal hivatkozott a felülvizsgálati kérelem arra, hogy az elsőfokú bíróság megsértette indokolási kötelezettségét.
- [32] A közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező (3) bekezdés szerinti cselekményének vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége [Kp. 4. § (1) bekezdés]. Azzal a felülvizsgálati kérelem szerinti hivatkozással, miszerint az alperes eltérő jogi álláspontjából következően a közigazgatási jogvitának nem lehetett tárgya olyan jogkérdés vizsgálata, amely a keresett támadott közigazgatási tevékenységnek nem volt része, a Kúria hangsúlyozza, hogy hivatkozott ugyan az alperesi végzés elévülést megszakító végrehajtási cselekményekre, azonban az alperes eltérő jogi álláspontjából következően (a pénzüsszegben elrendelt vagyonekhozást el nem évülő tulajdoni igényként értelmezte, amely kapcsán az elévülés a törvény erejénél fogva kizárt) nem a bíróság által megállapított kötelmi igény szempontjából vizsgálta az elévülést. Így nem vizsgálta teljeskörűen azt, hogy az elévülés beálltának időpontját milyen végrehajtási cselekmények befolyásolták, azt, hogy kötelmi típusú követelésről lévén szó az elévülés az irányadó jogszabályok és kúriai gyakorlat alapján bekövetkezett-e.
- [33] Ezért a Kúria Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a jogerős ítéletet megváltoztatta, és az alperes végzését az elsőfokú adóhatóság végzésére is kiterjedően megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [34] Az új eljárás során az adóhatóságnak a tényállást teljeskörűen fel kell tárnia és rögzítenie kell az elévülés szempontjából releváns, dokumentumokkal alátámasztott végrehajtási cselekményeket. Állást kell foglalnia a körben, hogy mi minősül végrehajtási cselekménynek, és az adott cselekmény megszakította-e a végrehajtási jog elévülését. A Kúria hangsúlyozza, hogy az adóhatóságnak figyelemmel kell lennie a bírói gyakorlatra, amely szerint a vagyonekhozás, amely pénzkövetelésre vonatkozott, kötelmi jogi igényt eredményez, ezért a Ptk. rendelkezései értelmében elévülhet.

(Kúria Kfv.V.35.039/2023/6.)

54 Tejhasznú tehéntartás mezőgazdasági támogatására vonatkozóan speciális szabályként a Jogcímrendelet, különös jogszabályként a Támogatási törvény és általános normaként az Ákr. alkalmazandó.

A Jogcímrendelet alapján a tejhasznú tehéntartás többéves támogatási időszakon belül éves támogatása azon tejhasznú, azaz ellett tehének után igényelhető, amelyek a tárgyév március 31-én a mezőgazdasági termelő tenyészetében találhatóak [9/2015. (III. 13.) FM rendelet (Jogcímrendelet) 13. § (3) bek., 9. § (6) bek.; 2007. évi XVII. törvény (Támogatási törvény) 43/A. §; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 8. §; 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 18. § (5) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Magyar Államkincstár (elsőfokú hatóság) határozatával a felperes 2018. évi tejhasznú

- tehéntartás támogatási kérelmének 107 egyed tekintetében helyt adott, 10 790 732 Ft támogatási összeget állapított meg a Tenyészet Információs Rendszerben, valamint a Szarvasmarha Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerben (ENAR) szereplő adatok felhasználásával.
- [2] Az elsőfokú hatóság az ENAR rendszerből 2022. január 19. napján történt lekérdezéssel nyert adatokból megállapította, hogy a felperes támogatási kérelmével érintett egyedek közül 30 egyednél 2018. március 31. előtti ellés nem regisztrált, ezért határozatával a 2018. évi tejhasznú tehéntartási támogatást megállapító döntését visszavonta, a kérelmet elutasította, kötelezve felperest a jogosulatlanul igénybe vett támogatás visszafizetésére.
- [3] Döntését a termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet (a továbbiakban: Jogcímrendelet) 13. § (1) bekezdés a) pontjára, (3) bekezdésére, a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Támogatási tv.) 69. § (1) bekezdésére, az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer, a kifizetések elutasítására és visszavonására vonatkozó feltételek, valamint a közvetlen kifizetésekre, a vidékfejlesztési támogatásokra és a kölcsönös megfelelésre vonatkozó közigazgatási szankciók tekintetében történő kiegészítéséről szóló, a Bizottság 2014. március 11-i 640/2014/EU rendeletének (a továbbiakban: 640/2014/EU rendelet) 31. cikkére alapította. Hivatkozott arra, hogy a támogatási feltételeknek megfelelt, illetve nem megfelelt egyedek aránya 38,96%.
- [4] Az alperes határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [5] Döntését az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból, valamint a központi költségvetésből finanszírozott egyes támogatások igénybevételével kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 22/2016. (IV. 5.) FM rendelet 10. § (2) bekezdésére, a Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdésére, 13. § (1) bekezdés a) pontjára, (3) és (4) bekezdésére, a Támogatási tv. 26. § (1), (1a) bekezdéseire, a (3) bekezdés 4. pontjára, a 26. § (6) bekezdésére, a 38. § (6), (7), (8) bekezdéseire, a 41. §-ra, a 43/A. §-ra, a 46. § (1) és (2) bekezdéseire, a 47. § (1)–(5) bekezdéseire, az 55. § (1) bekezdésére, a 69. § (1) bekezdésére, valamint a 640/2014/EU rendelet 31. cikkére alapította.
- [6] Indokolása szerint a határozatban tételezett fülszámú 30 egyednél 2018. március 31. előtti ellésre nincs adat. Az érintett egyedek ellései 2018. március 16. napján kerültek bejelentésre, majd a támogatás jóváhagyását követően, 2020. március 11. napján az elléseket a NÉBIH részére benyújtott bizonylatokon törölték. A valóságban nem vemhesült egyedek jelentős része a birtokon tartási határnapot (2018. március 31.) követően értékesítésre és/vagy vágóhidon levágásra került, mivel azok tejtermelésre alkalmatlanok voltak.
- A kereset és az alperes védekezése**
- [8] A döntéssel szemben a felperes terjesztett elő keresetet a másodfokú határozatnak – az elsőfokú határozatra is kiterjedő – megsemmisítése és az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására kötelezése érdekében.
- [9] Álláspontja szerint a másodfokú határozat sérti a Támogatási tv. 55. § (4b) bekezdés e) pontjának eb) alpontjában foglaltakat, mivel az alperes nem tett eleget indokolási kötelezettségének. A marhalevelek kiállításáról szóló 21/1996. (VII. 9.) FM rendelet 1. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a marhalevél hatósági bizonyítvány, amellyel a vitatott ellések megtörténtét igazolta. A tényállás teljes körű tisztázása a Támogatási tv. 43/B. § alapján az elsőfokú hatóság feladata, míg az 57/C. § (5) bekezdése alapján az alperesnek lehetősége lett volna arra, hogy kiegészítő bizonyítást folytasson, amit elmulasztott.
- A jogerős ítélet**
- [11] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [13] A hatóság a támogató döntést követően utólag is vizsgálhatta a támogatással érintett egyedek ellésének kérdését, melynek során kizárólag az ENAR nyilvántartásban aktuálisan szereplő adatokat fogadhatta el. Az alperes megállapította, hogy a nyilvántartásból 30 egyednél az ellések törlésre kerültek, mely tényt egyébként a felperes sem vitatta. Nincs jelentősége ezzel kapcsolatosan annak, hogy a támogatással érintett egyedek végig szerepeltek az ENAR rendszerben, mivel a támogatási kérelem megítéléséhez valamennyi jogszabályi feltétel, így az ellések tényének vizsgálata is szükséges. Az utólagos ellenőrzés alkalmával pedig 30 egyed vonatkozásában az ellés ténye, és ezen keresztül az egyedekre vonatkozó támogatási jogosultság nem igazolódott.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megváltoztatását kérte akként, hogy keresetének a Kúria adjon helyt és az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően semmisítse meg.
- [18] A Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdéséből nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a támogatási időszak végéig a nyilvántartásban szerepelnie kellene a jogosultsági feltételek megállapításához szükséges adatoknak. Az elsőfokú bíróság álláspontja ahhoz vezetne, hogy a támogatást igénylő nem adhatná el, nem vághatná le a támogatott egyedet 2022. december 31-ig annak ellenére, hogy a tejhasznú tehéntartási támogatási jogcím esetében a jogszabály nem határoz meg olyan birtokon tartási időszakot, amely során a támogatott egyedek nem kerülhetnek ki a tenyészetből. Helytelenül értelmezte a KGD.2019.163 számú döntésben foglaltakat is, mivel abban a Kúria azt rögzítette, hogy a Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdésével összhangban az ENAR nyilvántartásban a támogatási kérelem benyújtási időszak végéig bejegyzett adatok fogadhatók el. Ez a megállapítás éppen a felperes érvelését erősíti. Az elsőfokú bíróság nem jelölt meg olyan konkrét jogszabályi rendelkezést sem, amely a bejegyzés fennálltának határidejéről rendelkezne, ezért az ítélet sérti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésében foglaltakat. A Kúria a Kfv.I.35.023/2023/7. számú ítéletében lényegében azonos jogkérdésről döntött akként, hogy nem az egyedek jövőbeli tartását célzó támogatást vett

- igénybe felperes, továbbá a Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdése értelmében kizárólag a 2018. május 15. napjáig bejegyzett adatok fogadhatók el a támogatási kérelem elbírálása során, így a támogatási feltételek utólagos, a támogatási időszakot követően lefolytatott, és nem a támogatási időszakra vonatkozó ellenőrzése alapján a támogatási határozat nem vonható vissza. Hivatkozott a Kfv.IV.35.289/2018/9. számú kúriai ítélet [29] bekezdésére is, amely szerinte az elsőfokú bíróságnak a tejhasznú tehéntartás támogatási jogcím jellegének téves meghatározását támasztja alá.
- [19] A felperes rámutatott, hogy az alperes által meg nem felelőnek talált 30 anyaállat közül mindösszesen 4 esetben nem került helyreállításra a megszületett borjú, illetve az ellés ténye, ezért legfeljebb a 4 nem megfelelő egyed miatt lehetett volna szankciót kiszabni. A kérelmezett 107 egyedet figyelembe véve a 4 nem megfelelő egyed aránya 3,88% (szemben az alperes által megállapított 38,96%-kal), tehát esetében a támogatási összeg 3,88%-kal történő csökkentésének szankcióját lehetett volna alkalmazni a támogatási kérelem teljes elutasítása helyett, így az ítéletben téves az a megállapítás, hogy jogszerű a teljes támogatás visszafizetésére kötelezés és a támogatásból történő kizárás.
- [22] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [24] Az ügyben az elsődleges jogkérdés nem az intézkedésben való részvétel feltételeinek teljesítését szolgáló utólagos bejegyzés megítélése volt, hanem az, hogy a tejhasznú tehéntartási támogatási kérelemnek csak a benyújtásakor feltétele-e az ellés tényének igazolása, avagy az ENAR-nyilvántartásnak ez folyamatosan része kell, hogy legyen.
- [25] A Jogcímrendelet 13. § (1) bekezdése rögzíti: tejhasznú tehéntartás támogatásra az a mezőgazdasági termelő jogosult, aki vagy amely
- nőivarú, legalább egyszor ellett szarvasmarhát tart tejtermelés céljából, amelynek kora a támogatási kérelem benyújtási évének március 31-én legalább huszonhárom hónap,
 - gondoskodik a tenyészetében lévő állatállományának a Szarvasmarha ENAR rendelet szerinti jelöléséről és nyilvántartásáról, és
 - a kérelmezett állatállományát a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában gümőkór-, brucellózis- és leukózismentes tenyészetben tartja.
- [26] Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése szerint támogatás azon (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak megfelelő tejhasznú tehenek után igényelhető, amelyek a tárgyév március 31-én a mezőgazdasági termelő tenyészetében találhatóak, de nem a tárgyév március 31-én kerültek a mezőgazdasági termelő tenyészetébe, és
- hivatalos tejtermelés-ellenőrzés alatt állnak,
 - az ENAR-nyilvántartásban tejhasznú fajtakódon nyilvántartott tejhasznú tehenek vagy
 - amelyek tartója megfelel a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló miniszteri rendeletben foglaltaknak.
- [27] A perbeli esetben a támogatási időszak a Jogcímrendelet 1. § 14. pontja alapján 2015. január 1. – 2022. december 31. volt. A Jogcímrendelet 8. § (1) bekezdése szerint azonban a támogatás állategyedenként, naptári évenként és mezőgazdasági termelőnként egy alkalommal kerül megállapításra azzal, hogy az állategyed után, az állategyed élete során egy típusú termeléshez kötött közvetlen támogatás vehető igénybe.
- [28] A felperes által igényelt termeléshez kötött tejhasznú tehéntartás támogatás éves (évenkénti) támogatás, tehát nem olyan többéves program keretében igényelhető támogatás, amely esetében a több évig tartó kötelezettségvállalási időszakra szükséges az egyes kötelezettségek vállalása. A többéves támogatási időszakon belül éves támogatásigénylés és éves támogatáselszámolás történik.
- [29] A támogatási feltételeket illetően a támogatási időszak Jogcímrendelet 1. § 14. pontjában megjelölt időszaka sem azt jelenti, hogy adott támogatási jogcím vonatkozásában ez alatt az időszak (2015. január 1. – 2022. december 31.) alatt kell fennállniuk a feltételeknek, illetve végig teljesülnie kellene a csak az adott naptári napra teljesüléssel vállalt kötelezettségeknek. Jelen ügyben a Jogcímrendelet idézett 13. § (3) bekezdése szerinti, a tárgyév március 31-én a mezőgazdasági termelő tenyészetében található tejhasznú tehenek adják a támogatás bázisát. A tejhasznú tehéntartási támogatási jogcím esetében tehát a jogszabály nem határoz meg olyan birtokon tartási időszakot, amely során a támogatott egyedek nem kerülhetnek ki a tenyészetből, azaz utóbb például eladhatók, levághatók. A 13. § (4) bekezdése úgy szól, hogy a támogatási kérelem tárgyévente – az egységes kérelem rendeletben foglalt időpontig – nyújtható be.
- [30] A Kúria Kfv.IV.35.289/2018/9. számú ítéletének [29] bekezdésében foglaltakat követve megállapítható, hogy a Jogcímrendelet a 6. § (1) bekezdés d) pontja szerinti tejhasznú tehéntartás támogatása olyan utófinanszírozott támogatási forma, mely nem a tenyészetben megtalálható állategyedek jövőbeli tartását célozza, hanem a tejhasznú tehéntartás mint mezőgazdasági termelőtevékenység fenntartását és ösztönzését. Ebből az következik, hogy a Jogcímrendelet támogatásra jogosító állatok számának megállapítására vonatkozó előírásait is e célkitűzés figyelembevételével kell értelmezni.
- [31] A következőkben a Kúria azt vizsgálta, hogy a tartás során a tejhasznúság igazolt volna milyen anyagi és eljárásjogi eljárási keretek között nyerhet megállapítást.
- [32] A Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdése értelmében az adott támogatási jogcím vonatkozásában igényelt állatokra és a tenyészetekre vonatkozó adminisztratív ellenőrzés során kizárólag azon adatok tekinthetők a támogatás szempontjából elfogadhatónak, és támogatás csak azon adatok figyelembevételével állapítható meg, amelyek az ENAR nyilvántartásba a támogatási kérelem benyújtási időszak végéig – figyelemmel a szarvasmarha-fajok egyedjeinek jelöléséről, valamint az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 99/2002. (XI. 5.) FVM rendelet (Szarvasmarha ENAR rendelet) szerinti bejelentési határidőkre is – bejelentésre kerültek, és az ENAR nyilvántartásban szerepelnek.
- [33] Az előbbiekkal összhangban az ENAR nyilvántartásban a támogatási kérelem benyújtási időszak végéig kell bejelenteni és abban szerepeltetni az állatokra vonatkozó adatokat.
- [34] A Kúria nem ért egyet az elsőfokú bíróságnak a nyilvántartásnak való visszamenőleges megfelelést

- megállapító minősítésével és azt indokoló jogértelmezésével. A Támogatási tv. 43/A. §-a szerint amennyiben a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv a 26. § (1) bekezdés a)–e) és g) pontjaiban, valamint a (3) bekezdés 1–42. pontjaiban meghatározott nyilvántartási rendszerek adatait használja fel a kérelmek vagy pályázatok megfelelésének vizsgálatához, abban az esetben a kérelem vagy a pályázat benyújtása és a döntés meghozatala során a 26. § (1) bekezdés a)–e) és g) pontjaiban, valamint a (3) bekezdés 1–42. pontjaiban meghatározott nyilvántartási rendszerekben az ügyfél által, a kérelem benyújtását követően kezdeményezett visszamenőleges módosítások nem fogadhatók el, amennyiben a módosítás az intézkedésben való részvétel feltételeinek utólagos teljesítésére vagy a kérelem kedvezőbb elbírálására irányul. A módosítások azonban az ügyben nem visszamenőleges hatályúak, és nem érintik a támogatásra való, csak a benyújtás időpontjához kötött megfelelést. Az alperes döntését tehát nem alapíthatja volna csak az adminisztratív ellenőrzés időpontjában fennálló adatokra, mivel jelen támogatási forma esetén a nyilvántartásnak a kérelem benyújtási időszakában kellett megfelelni.
- [35] Az ENAR adatait az adott támogatás feltételeivel összhangban és nem azoktól elvonatkoztatva, abszolútizálva lehet csak jogszerűen felhasználni. Ezen értelmezésre a Kúria Kfv.IV.35.371/2020/5. számú ítéletének indokolása is rámutatott.
- [36] Hatósági ellenőrzés során a Támogatási tv. 46. § (2) bekezdése értelmében tehát vizsgálni kell, hogy a kérelemben, a pályázatban, illetve a döntést követően a határozatban, illetve a hatósági szerződésben foglalt adatok, tények, körülmények megfelelnek-e a valóságnak, az intézkedésben való részvétel feltételeit megállapító jogszabályban, illetve a pályázati felhívást tartalmazó közleményben foglaltaknak. A 47. § (3) bekezdése szerint a kérelem megalapozottsága a döntést megelőzően és azt követően is ellenőrizhető, ami jelen esetben a kérelem benyújtása idején való megfelelés, azaz a támogatással érintett egyedek ellése meglétének vizsgálatát jelenti. A Kúria az alperessel ebben a tekintetben csak annyiban ért egyet, hogy az ilyen tartalmú ellenőrzésre az elévülési időn belül van lehetőség, ekkor az nem tekinthető visszamenőlegesnek.
- [41] Az ENAR-nyilvántartás mellett a felperes által felajánlott marhaleveleket mint bizonyítási eszközt a közigazgatási eljárásban a bizonyítás részévé kellett volna tenni. A Kúria szerint az elsőfokú bíróság részéről e jogszerűség hiánya, azaz az Ákr.-rel ellentétesség megállapításának mellőzése a Kp. 85. §-ába ütközik.
- [42] A hivatkozott levezetés szerinti jogértelmezéssel szemben alappal nem hívható fel a Mód. tv. 20. §-ához fűzött, ezzel kifejezetten szembemenő indokolása. A Támogatási tv. 1. §-át érintő módosítás indokolása szerint a támogatási eljárás *sui generis* eljárási típus, azaz még szubszidiárius jelleggel sem merülhet fel a 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) alkalmazása. A Kfv.VI.35.394/2022/5. és a Kfv.I.35.420/2022/6. számú ítéletek az Ákr., a Támogatási tv., a Mód. tv. normáinak, az utóbbi indokolása és a 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 18. § (4) és (5) bekezdéseinek az elemzése alapján azonban már megállapították, hogy a jogszabályi indokolás nem írhatja felül a törvény szövegét, azt nem tághíthatja akként, mint ami önálló tartalmat hordoz, illetve kifejezetten ellentétes lehetne a törvényi rendelkezésekkel. Márpedig az adott indokolás az Ákr. 8. §-ával ellentétes.
- [43] Jelen ügyben ezért a Kúria, a joggyakorlatával összhangban, a Mód. tv.-nek a Támogatási tv. 1. §-a változásához fűzött indokolása mellőzéséről döntött. Megállapítja egyúttal, hogy az elsőfokú bíróság a Mód. tv. indokolása értelmezését illetően a Jat. 18. § (5) bekezdésébe ütközően jogellenes következtetésre jutott.
- [44] Az alperesnek tehát az ellések tényleges megléte tekintetében az elsőfokú határozat vizsgálata során az Ákr. szerinti bizonyítás szabályai figyelmen kívül hagyására nem volt jogszerű lehetősége.
- [45] Összességében az alperes határozata sérti a Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdését, 9. § (6) bekezdését, a Támogatási tv. 43/A. §-át, az Ákr. 8. §-át, a Jat. 18. § (5) bekezdését. Az elsőfokú bíróság ítélete ezen jogellenességek megállapításának mellőzése miatt ugyanezen jogszabályi rendelkezéseket sérti, ami továbbá a Kp. 89. §-ának sérelmére vezetett.
- [46] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával úgy változtatta meg, hogy a támadott határozatot az elsőfokú közigazgatási határozatra is kiterjedően megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [47] Az új eljárás során az elsőfokú hatóságnak az ágazati szabályok mellett alkalmaznia kell az Ákr. irányadó előírásait. A kérelem benyújtási időszakában az ellések megléte ténylegességére irányuló bizonyítási eljárásról a felperest értesítenie kell, és az általa benyújtott bizonyítékokat értékelnie szükséges.

(Kúria Kfv.VI.35.126/2023/8.)

551. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a helyi önkormányzat képviselő-testületének csupán a normatív határozata jogszabályba ütközését vizsgálhatja.

II. A Kp. 144. §-a alapján a bíróság az önkormányzati rendelet és nem az önkormányzat képviselő-testületének határozata más jogszabályba ütközésének vizsgálatát kezdeményezheti [2017. évi I. törvény (Kp.) 48. §, 139. §, 144. §; 2010. évi LXXX. törvény (Jat.) 23. § (2) bek., 24. § (1) bek.].

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás

- [1] Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 2015. december 10. napján meghozta a X-150/271.686/2015. számú határozatot (a továbbiakban: KH), amely a következőkről rendelkezett:

„1. Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 2016. január 1. napjával kezdődő határozatlan időtartamra megbizsa a Miskolci Városgazda Nonprofit Kft.-t a Vasgyári Piac üzemeltetésére vonatkozó feladatok ellátásával.

*Felelős: Polgármester
Végrehajtásért felelős: Polgármesteri Kabinet
Határidő: 2016. január 1.*

2. Egyúttal felhatalmazza a polgármestert, hogy az üzemeltetési feladatok biztosításához szükséges dokumentumokat aláírja, hogy a megszűnő üzemeltetési szerződéshez kapcsolódó elszámolásokat végrehajtsa, és az ehhez kötődő megállapodásokat aláírja.

Felelős: Polgármester
Végrehajtásért felelős: Polgármesteri Kabinet
Határidő: folyamatos”

- [2] Az indítványozó járásbíró (a továbbiakban: indítványozó) előtt fizetési meghagyásból perre alakult eljárásban a felperes jogalap nélküli gazdagodás megtérítésére kérte kötelezni a per alperesét. A per során a felperes az eljárás felfüggesztése iránt terjesztett elő kérelmet azzal, hogy az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 132. § (1) bekezdése alapján kezdeményezze a Kúria Önkormányzati Tanácsánál a KH – a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 28. § (1) bekezdés d) pontjába, valamint 27. § (1) bekezdésébe ütközésének – vizsgálatát.

A bírói indítvány

- [3] Az indítványozó a peres eljárást a 22.G.20.801/2023/16. számú végzésével felfüggesztette és a 2023. november 27. napján kelt 22.G.20.801/2023/17. számú indítványában kezdeményezte a Kúriának „az önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárást”. Az indítványt nem indokolta, míg az eljárást felfüggesztő végzésében arra utalt, hogy a per felperese kezdeményezte az eljárás felfüggesztését és a normakontroll eljárás lefolytatását, mivel a felperes álláspontja szerint a KH a Tht. hivatkozott rendelkezéseibe ütközik.

Az Önkormányzati Tanács döntésének indokolása

- [4] Az indítvány érdemi vizsgálatára az alábbiak szerint nem volt lehetőség.
- [5] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 139. §-a alapján a törvény rendelkezéseit az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló, a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti, továbbá a helyi önkormányzat képviselő-testületének normatív határozata vagy a meghozatalára irányuló kötelezettség elmulasztása megállapítására irányuló eljárásokban az e fejezetben foglalt eltérésekkel, a normakontroll sajátosságaira figyelemmel kell alkalmazni.
- [6] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az indítványozó az eljárást nem önkormányzati rendelet, hanem a helyi önkormányzat képviselő-testületének határozata ellen kezdeményezte.
- [7] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) közjogi szervezetszabályzó eszközökről szóló VI. fejezetében található 23. § (2) bekezdése értelmében normatív határozatban szabályozhatja a helyi önkormányzat képviselő-testülete a saját és az általa irányított szervek tevékenységét és cselekvési programját, valamint az általa irányított szervek szervezetét és működését. A

Jat. 24. § (1) bekezdése szerint a közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal nem lehet ellentétes. A közjogi szervezetszabályozó eszközben jogszabály rendelkezése nem ismétlődhet meg.

- [8] A Kp. 139. §-ával a jogalkotó teljessé tette a helyi önkormányzatok normaalkotási tevékenységének közigazgatási bírói kontrollját azzal, hogy a közjogi szervezetszabályozó eszközök tekintetében is biztosítja az Önkormányzati Tanács hatáskörét [vö. a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 24. § (1) bekezdés h) pont]. Ezen normakontroll hatáskör azonban csak a Jat. 23. § (2) bekezdése szerinti normatív határozatokra terjed ki és nem azonosítható a Bszi. 24. § (1) bekezdés f) pontjában rögzített hatáskörrel.
- [9] A Kúria Önkormányzati Tanácsa a KH vizsgálata során megállapította, hogy azt bár a helyi önkormányzat képviselő-testülete hozta, nem minősült normatív határozatnak sem a címzettje, sem a szabályozás tárgya alapján. Ilyen önkormányzati határozat jogszabálysértő voltának vizsgálatára pedig az Önkormányzati Tanács előtti eljárás keretei között nincs lehetőség. (Köf.5028/2020/3.)
- [10] Az indítványozó nem rendelkezik továbbá az Önkormányzati Tanács eljárásának indítványozására vonatkozó jogosultsággal, arra ugyanis a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 139. §-a a helyi önkormányzat törvényességi felügyeletét ellátó fővárosi vagy vármegyei kormányhivatalt jogosítja fel. A Kp. bírói indítványról rendelkező 144. §-a szerint a bíróság csupán az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatát kezdeményezheti, és azt is csupán abban az esetben, ha az előtte folyamatban lévő eljárásban önkormányzati rendelet olyan rendelkezését kell alkalmaznia, amelynek más jogszabályba ütközését észleli.
- [11] Az Önkormányzati Tanács eljárásában a normakontroll sajátosságaira figyelemmel alkalmazza a Kp. általános szabályait, így a keresetlevél visszautasítására vonatkozó szabályokat is. A bíróság a keresetlevelet visszautasítja, ha a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, illetve, ha a felperes olyan közigazgatási tevékenység jogszerűségét vitatja, amelynek vizsgálatát törvény kizárja [Kp. 48. § (1) bekezdés c)–d) pontjai]. Minderre tekintettel az Önkormányzati Tanács az indítványt visszautasította.

(Kúria Köf.5032/2023/2.)

EURÓPAI UNIÓ BRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-38/21, C-47/21, C-232/21. sz. BMW Bank ügyben
2023. december 21-én hozott ítélet

1) A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 6. pontját a 2011/83 irányelv 3. cikkének (1) pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amelyet az jellemez, hogy sem e szerződés, sem pedig egy külön szerződés nem írja elő, hogy a fogyasztó a szerződés lejártakor köteles megvásárolni a gépjárművet, a 2011/83 irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésként” ezen irányelv hatálya alá tartozik. Ezzel szemben az ilyen szerződés nem tartozik sem a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, sem pedig a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatálya alá.

2) A 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között távközlő eszköz használatával kötött szolgáltatási szerződés nem minősíthető az első rendelkezés értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek”, amennyiben a szerződéskötést olyan tárgyalási szakasz előzte meg, amelyre a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró közvetítő egyidejű fizikai jelenléte mellett került sor, és amelynek során e fogyasztó e tárgyalás céljából megkapta e közvetítőtől az említett irányelv 6. cikkében említett valamennyi információt, és kérdéseket tehetett fel az említett közvetítőnek a tervezett szerződésre vagy a javasolt ajánlatra vonatkozóan, annak érdekében, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni esetleges szerződéses kötelezettségének terjedelmére vonatkozó minden bizonytalanságot eloszlasson.

3) 2011/83 irányelv 2. cikke 8. pontjának a) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, valamely fogyasztó és eladó vagy szolgáltató között létrejött szolgáltatási szerződés nem minősíthető az első rendelkezés értelmében vett „üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek”, ha a szerződés távközlő eszköz segítségével történő megkötésének előkészítési szakaszában a fogyasztó felkereste az e szerződés megtárgyalása céljából az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró, de ezen eladótól vagy szolgáltatótól eltérő tevékenységi területen működő közvetítő üzlethelyiségét, feltéve hogy e fogyasztó szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztóként a közvetítő üzlethelyiségének felkeresésekor számíthatott arra, hogy ez utóbbi az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szolgáltatási szerződés megtárgyalása és megkötése céljából kapcsolatba lép vele, és hogy ezen túlmenően könnyen megérthette, hogy e közvetítő az említett eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jár el.

4) 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között az említett irányelv értelmében vett, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szolgáltatási szerződésnek minősülő, gépjárműre vonatkozó lízingszerződés az e rendelkezésben az ezen irányelv hatálya alá tartozó, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött olyan szerződés esetében előírt elállási jog alóli kivétel körébe tartozik, amely szerződés meghatározott teljesítési dátumra vagy futamidőre szóló, autóbérlésre irányuló szolgáltatásokra vonatkozik, amennyiben e szerződés fő tárgya az, hogy bizonyos pénzeszegek rendszeres fizetése ellenében lehetővé tegye a fogyasztó számára a gépjárműnek az említett szerződésben meghatározott időtartam alatti használatát.

5) A 2008/48 irányelv 10. cikke 2. pontjának p) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan törvényi vélelmet felállító nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tiszteletben tartja a fogyasztó elállási jogáról való tájékoztatására vonatkozó kötelezettségét, ha ezen eladó vagy szolgáltató a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek e tekintetben maguk is jogszabályban előírt tájékoztatási mintára utalnak, miközben az ezen mintában szereplő olyan záradékokat alkalmaz, amelyek nem felelnek meg az irányelv e rendelkezése előírásainak. Amennyiben a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság a szóban forgó nemzeti szabályozást nem tudja a 2008/48 irányelvvel összhangban értelmezni, pusztán az uniós jog alapján nem köteles mellőzni az ilyen szabályozás alkalmazását, de fennmarad e bíróság azon lehetősége, hogy azt a saját

belső joga, illetve ennek hiányában a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt sérelmet szenvedett félnek az ebből eredő kár megtérítésének követelése iránti joga alapján mellőzze.

6) A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját a 14. cikke (3) bekezdésének b) pontjával összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

az e rendelkezés értelmében a hitelmegállapodásban feltüntetendő napi kamat összege, amely a fogyasztó elállási jogának gyakorlása esetén alkalmazandó, semmi esetre sem haladhatja meg a hitelmegállapodásban feltüntetett szerződéses hitelkamatláb alapján kiszámított összeget. A szerződésben a napi kamat összegére vonatkozóan nyújtott tájékoztatást világosan és tömören kell feltüntetni, többek között oly módon, hogy az – más információkkal együttesen értelmezve – ne tartalmazzon semmilyen olyan ellentmondást, amely objektíve alkalmas lenne arra, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztót az általa végső soron fizetendő napi kamat összegét illetően megtévevse. Az e jellemzőknek meg nem felelő tájékoztatás hiányában nem kell napi kamatot fizetni.

7) A 2008/48 irányelv 10. cikke 2. pontjának t) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

a hitelmegállapodásnak fel kell tüntetnie a fogyasztó rendelkezésére álló valamennyi peren kívüli panasz- vagy jogorvoslati eljárásra vonatkozó lényeges információt és adott esetben az egyes eljárások költségeit, azt, hogy a panaszt vagy jogorvoslati kérelmet postai úton vagy elektronikus úton kell-e benyújtani, azt a fizikai vagy elektronikus címet, amelyre az ilyen panaszt vagy jogorvoslati kérelmet el kell küldeni, valamint azon egyéb alaki feltételeket, amelyeknek e panasz- vagy jogorvoslati kérelemnek meg kell felelnie, mivel nem elegendő, ha a hitelmegállapodás csupán kérelemre rendelkezésre álló vagy az interneten hozzáférhető eljárási szabályzatra vagy a peren kívüli panasz- és jogorvoslati eljárások részletes szabályaira vonatkozó más jogi aktusra vagy dokumentumra hivatkozik.

8) A 2008/48 irányelv 10. cikke 2. pontjának r) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

a hitelmegállapodásnak főszabály szerint tartalmaznia kell a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámítására szolgáló, a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára könnyen érthető konkrét számítási módot annak érdekében, hogy a fogyasztó az e szerződésben adott tájékoztatás alapján meghatározhassa a határidő előtti visszafizetés esetén fizetendő ellentételezés összegét. Mindemellett az ilyen szerződés még a számítási mód konkrét és könnyen érthető megjelölésének hiányában is eleget tehet az e rendelkezésben előírt kötelezettségnek, amennyiben más olyan elemeket is tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára, hogy könnyen meghatározza az érintett ellenérték összegét,

különösen azt a maximális összeget, amelyet a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén kell megfizetnie.

9) A 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontját a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a hitelező által a fogyasztónak ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdése alapján nyújtott tájékoztatás hiányosnak vagy tévesnek bizonyul, az elállásra nyitva álló határidő csak akkor kezdődik meg, ha e tájékoztatás hiányos vagy téves jellege nem befolyásolhatja a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje az említett irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, illetve a szerződés megkötésére vonatkozó döntését, és adott esetben nem foszthatja meg a fogyasztót attól a lehetőségtől, hogy lényegében ugyanolyan feltételek mellett gyakorolja jogait, mint amelyek akkor érvényesültek volna, ha ezt a tájékoztatást teljes körű és pontos módon nyújtották volna.

10) A 2008/48 irányelv 10. cikke 2. pontjának l) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

a hitelmegállapodásnak konkrét százalékos mérték formájában kell közölnie a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, és konkrétan ismertetnie kell e kamatláb kiigazításának mechanizmusát. Amennyiben az említett kamatlábat időben változó referencia-kamatláb alapján határozzák meg, a hitelmegállapodásnak tartalmaznia kell a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó referencia-kamatlábat, azzal, hogy a kamatláb referencia-kamatláb alapján történő kiszámításának módját a szerződésben a pénzügyi területen szakértelemmel nem rendelkező átlagos fogyasztó számára könnyen érthető módon kell megjeleníteni oly módon, hogy a fogyasztó az ugyanezen szerződésben megadott információk alapján ki tudja számítani a késedelmi kamatlábat. Egyébiránt a hitelmegállapodásnak még akkor is tartalmaznia kell e referencia-kamatláb módosításának gyakoriságát, ha azt nemzeti rendelkezések határozzák meg.

11) A 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a hitelmegállapodás teljes mértékű teljesítése az elállási jog megszűnését eredményezi. Ezenkívül a hitelező nem hivatkozhat érvényesen arra, hogy a fogyasztó a szerződéskötés és az elállási jog gyakorlása között, vagy akár ezen jog gyakorlását követően tanúsított magatartása miatt e jogot visszaélészerűen gyakorolta, amennyiben a hitelmegállapodásban a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének megsértésével történő hiányos vagy téves tájékoztatásból kifolyólag az elállási határidő nem kezdődött meg amiatt, hogy megállapítást nyert, hogy e hiányos vagy téves jelleg befolyásolta a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje a 2008/48 irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, valamint a szerződés megkötésére irányuló döntését.

12) A 2008/48 irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az, hogy a hitelező, amennyiben a fogyasztó ezen irányelv 14. cikke (1) bekezdésének megfelelően gyakorolja elállási jogát, hivatkozhat e jognak a nemzeti jogszabályok szerinti elvesztésére, amennyiben ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében említett kötelező adatok legalább egyike nem szerepelt a hitelmegállapodásban, illetve abban hiányosan vagy hibásan szerepelt, anélkül hogy azt utólag megfelelően közölték volna, és ha emiatt az ugyanezen 14. cikk (1) bekezdésében előírt elállási határidő nem kezdődött meg.

13) A 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni

azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a fogyasztó áll az ezen irányelv 3. cikkének n) pontja értelmében vett kapcsolt hitelmegállapodástól, vissza kell szolgáltatnia a hitelezőnek a hitelből finanszírozott árut, vagy a hitelezőt ezen áru visszaszerzésére kell felszólítani, anélkül hogy a hitelezőnek ezzel egyidejűleg vissza kellene térítenie a hitelnek a fogyasztó által már kifizetett havi törlesztőrészleteit.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 271., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 321. o.) 2. cikke a) és b) pontjának, a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 199., 40. o.; HL 2010. L 234., 46. o.) 3. cikke c) pontjának, a 10. cikke (2) bekezdése l), p), r) és t) pontjának, valamint 14. cikke (1) bekezdésének, a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.) 2. cikkének 7., 9. és 12. pontja, valamint 16. cikkének l) pontja, továbbá az EUMSZ 267. cikk második bekezdésének értelmezésére vonatkoznak.

2 E kérelmeket a VK és a BMW Bank GmbH (C-38/21. sz. ügy), F. F. és a C. Bank AG (C-47/21. sz. ügy), a CR és a Volkswagen Bank GmbH, valamint AY, ML, BQ és az Audi Bank (C-232/21. sz. ügy) között elállási jognak a VK, F. F., CR, AY, ML és BQ e bankokkal fogyasztói minőségükben kötött szerződésekre vonatkozó, e fogyasztók általi gyakorlásának tárgyában folyamatban lévő jogviták keretében terjesztették elő.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-38/21. sz. ügy

46 Egy BMW gépjármű-márkakereskedőnek, amelynek üzlethelyiségét VK, az alapeljárás felperese

felkereste, egy alkalmazottja a BMW Bank hitelközvetítőjeként eljárva lízingbe vételre kínált egy gépjárművet VK számára. Ez az alkalmazott kiszámította a lízing különböző elemeit, és megvitatta VK-val annak időtartamát, valamint az egyszeri díj összegét és a lízingszerződés megkötése esetén fizetendő törlesztőrészleteket. Az alkalmazott jogosult volt arra, hogy tájékoztatást nyújtson a tervezett szerződésről, amelynek jellemzőit ismerte, valamint hogy válaszoljon a potenciális ügyfelek kérdéseire. Ezzel szemben nem volt jogosult a BMW Bank és a hozzá forduló fogyasztók közötti lízingszerződést megkötöni. VK írásbeli kérelmet nyújtott be e gépjármű-kereskedőhöz egy magáncélra használt gépjárműre vonatkozó lízingszerződésnek a BMW Bankkal való megkötése iránt. Ezt a kérelmet ezt követően megküldték e banknak, amely azt annak elfogadása előtt megvizsgálta.

47 Így 2018. november 10-én VK távközlő eszköz útján egy magáncélra használt gépjárműre vonatkozó lízingszerződést kötött a BMW Bankkal.

48 A Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a BMW Bank megvásárolta a VK által meghatározott jellemzőkkel rendelkező járművet, és a szerződés teljes időtartama alatt a gépjármű tulajdonosa maradt.

49 A lízingszerződés azon alapult, hogy a BMW Bank a lízingszerződés teljes időtartamára évi 3,49%-os szerződéses kölcsönt nyújtott, a teljes hiteldíjmutató 3,55%-os volt. Tekintettel arra, hogy e szerződést 24 hónapos időtartamra kötötték, anélkül hogy VK-nak annak lejártakor meg kellett volna vásárolnia a gépjárművet, kikötötték, hogy VK-nak összesen csak 12 468,80 eurót kell fizetnie, amely a lízingidőszak elején, legkésőbb a gépjármű átadásakor fizetendő 4760 euró egyszeri díjnak, valamint 24, egyenként 321,95 euró összegű havi díjnak felel meg. A felek továbbá megállapodtak arról is, hogy a felperes évi 10 000 km-t tehet meg a gépjárművel, és annak visszaadása esetén megtett többletkilométerenként 7,37 centet köteles fizetni, míg ennél kisebb futásteljesítmény esetén meg nem tett kilométerenként 4,92 cent jár neki. Egyébiránt VK köteles volt megtéríteni a gépjármű értékvesztését, ha a gépjármű visszaszolgáltatása során megállapítást nyer, hogy annak állapota nem felel meg sem a korának, sem a megállapodás szerinti futásteljesítménynek. Végül az említett szerződés kikötötte, hogy VK köteles e gépjármű tekintetében valamennyi kockázatra vonatkozó biztosítást kötni, harmadik személyekkel szemben érvényesíteni a hibákra vonatkozó szavatossági jogokat, és viselni az elvesztés, a kár és az egyéb értékcsökkenés kockázatát.

50 VK megfizette az előleget, és azt megelőzően birtokba vette a gépjárművet, hogy 2019 januárjától megfizette volna a lízingszerződésben előírt havi lízingdíj-részleteket.

51 2019. június 25-i levelében VK jelezte, hogy a német jog rendelkezéseinek megfelelően el kíván állni a lízingszerződéstől.

52 A kérdést előterjesztő bíróság, a Landgericht Ravensburg (ravensburgi regionális bíróság, Németország) előtt VK azon az állásponton van, hogy ez utóbbi időpontban az elállási jog által előírt tizennégy napos elállási határidő még nem kezdődött meg, és e tekintetben többek között az említett jog alapján számára nyújtandó kötelező információk elégtelen és olvashatatlan jellegére hivatkozott. VK továbbá úgy véli, hogy a lízingszerződést távollevők között és/vagy

üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek kell minősíteni, így mindenképpen megilleti a német jogban az ilyen típusú szerződések tekintetében előírt elállási jog. VK ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy nem volt lehetősége arra, hogy a BMW Banktól felvilágosítást kérjen vagy beszerezze a kötelező információkat, mivel e bank egyetlen alkalmazottja vagy képviselője sem volt jelen a szerződés megkötésének előkészítő szakaszában, amelyre a gépjármű-kereskedő helyiségeiben került sor.

53 A BMW Bank a maga részéről többek között azzal az indokkal vitatja az elállási jog fennállását, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozó elállási szabályok nem alkalmazandók az olyan lízingszerződésekre, mint amilyen az alapügyben szerepel. Ezenkívül a VK-val kötött lízingszerződésében megfelelően közölte VK-val a német jog által előírt valamennyi kötelező információt. Közelebről, az elállási jogra vonatkozó tájékoztatás nagyon pontosan az elállási jogra vonatkozó információkat tartalmazó, jogszabályban előírt minta (a továbbiakban: jogszabályi minta) alapján készült, így e tájékoztatásról e jognak megfelelően vélelmezni kell, hogy pontos. Egyebekben a BMW Bank úgy véli, hogy a szerződés nem minősíthető távollevők között kötött szerződésnek, mivel VK személyes kapcsolatban állt egy hitelközvetítővel, aki tájékoztatni tudta őt a kínált szolgáltatásról. Nincs szó üzlethelyiségen kívül kötött szerződésről sem, mivel úgy kell tekinteni, hogy a hitelközvetítő az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jár el.

54 A kérdést előterjesztő bíróság először is megjegyzi, hogy egy közelmúltbeli időpontig a német ítélkezési gyakorlat abból az elvből indult ki, hogy az olyan lízingszerződések esetében, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, fennállt az elállási jog az azon szerződésekre vonatkozó nemzeti rendelkezések analógia útján történő alkalmazásával, amelyekkel az eladó vagy szolgáltató a fogyasztónak ellenérték fejében halasztott fizetést vagy más fizetési könnyítést biztosít.

55 2021. február 24-i ítéletében azonban a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) megállapította, hogy az ilyen analógiát nem lehet elfogadni, mivel a német jogalkotó nem kívánta elismerni az olyan lízingszerződésekkel kapcsolatos fizetési könnyítések tekintetében fennálló elállási jogot, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek. E bíróság szerint ezt a megközelítést az uniós jog is megerősíti, mivel a 2008/48 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének d) pontja nem alkalmazandó azokra a bérleti vagy lízingszerződésekre, amelyekben nincs előírva, hogy a bérlő vagy a lízingbe vevő akár magában a szerződésben, akár külön szerződésben megvásárolja a szerződés tárgyát.

56 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal arra keresi a választ, hogy az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2008/48 irányelv, vagy adott esetben a 2011/83 irányelv és a 2002/65 irányelv hatálya alá tartozik-e, és ez utóbbi tekintetében többek között azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az ilyen szerződés e két utóbbi irányelv egyike értelmében vett „pénzügyi szolgáltatásokra” vonatkozó szerződésnek minősíthető-e.

57 Másodsor, abban az esetben, ha az ilyen lízingszerződés a 2008/48 irányelv hatálya alá tartozik, a kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e ezzel az irányelvvel az a nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tiszteletben tartja azon kötelezettségét, hogy

tájékoztassa a fogyasztót az elállási jogáról, amikor a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek maguk is jogszabályi mintára utalnak. Ezenkívül azt kérdezi, hogy az e kérdésre adott nemleges válasz esetén mellőzni kell-e ezen szabályozás alkalmazását.

58 Másodsor, abban az esetben, ha az ilyen szabályozás alkalmazását nem szabad figyelmen kívül hagyni, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p), l) és t) pontja értelmében az eladónak vagy szolgáltatónak milyen információkat kell feltüntetnie a hitelmegállapodásokban, továbbá mikor kezdődik az elállási határidő az ilyen kötelező információk helytelen feltüntetése esetén.

59 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját illetően a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy véli, hogy amennyiben az olyan lízingszerződés, mint amilyen az alapügyben szerepel, úgy rendelkezik, hogy a hitelnek az elállási jog gyakorlása miatti, határidő előtti visszafizetése esetén 0,00 euró napi kamatot kell fizetni a jármű átadása és annak visszaszolgáltatása közötti időszakra, a fogyasztót megfelelően tájékoztatták arról, hogy a hitelező ezen időszak tekintetében lemond a napi kamatokhoz való jogáról. A kérdést előterjesztő bíróság a maga részéről úgy véli, hogy mivel a lízingszerződés 3,49%-os éves hitelkamatlábát is említi, az így elfogadott megfogalmazás ellentétesnek bizonyulhat az egyértelműség és a tömörség e rendelkezésben foglalt követelményével, annál is inkább, mivel ezen irányelv 14. cikke (3) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a kamatokat a felek megállapodása szerinti hitelkamatláb alapján kell kiszámítani.

60 Ami a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontját illeti, a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) szerint elegendő, ha az olyan záradék, mint amelyet az alapügyben szóban forgó lízingszerződésben alkalmaznak, arra utal, hogy a késedelmes fizetés esetén alkalmazandó kamatlábát az e szerződésben hivatkozott jogszabályi rendelkezésben említett referencia-kamatlábhoz viszonyított bizonyos százalékos arány alapján határozzák meg. A kérdést előterjesztő bíróságban ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy az alkalmazandó mértéket nem inkább abszolút értékben, azaz konkrét százalékban kell-e megjelölni.

61 Ezenkívül, ami a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontját illeti, a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) azon a véleményen van, hogy az olyan lízingszerződésben szereplő záradék keretében, mint amilyenről az alapügyben szó van, nyilvánvalóan nem szükséges megemlíteni e szerződésben az ügyfél esetleges panaszra elfogadhatóságának valamennyi feltételét, mivel elegendő a közvetítői eljárást szabályozó rendeletre hivatkozni. A kérdést előterjesztő bíróság a maga részéről úgy véli, hogy magában a szerződésben meg kell jelölni a közvetítői eljárásához való hozzáférés valamennyi formális feltételét.

62 Egyébiránt az elállásra nyitva álló határidőt illetően meg kell határozni, hogy kizárólag az olyan lízingszerződésben feltüntetendő kötelező információk hiánya akadályozza-e meg e határidő kezdetét, mint amilyen az alapügyben szerepel, vagy a szerződésben szereplő pontatlan tájékoztatásnak is lehet ilyen hatása.

63 Harmadsor, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1)

bekezdésében előírt elállási jog gyakorlása visszaélésszerűnek tekinthető-e vagy megszűnhet-e ezen jog.

64 Ami egyrészt a jogvesztés kérdését illeti, a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy véleménye szerint kétséges, hogy az elállási jog fogyasztó általi gyakorlása jogvesztő jellegű lehet-e, annál is inkább, mivel nincs erre vonatkozó jogalap.

65 Közelebbről, a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontjából az következik, hogy az elállási jog időben nem korlátozott, ha a fogyasztó nem kapja meg a 2008/48 irányelv 10. cikkében előírt tájékoztatást, az eladónak vagy szolgáltatónak ugyanis lehetősége van arra, hogy ezen információk közlése révén bármikor megkezdje az elállási időszakot. Egyébiránt az elállási jog nemcsak a fogyasztó egyéni védelmére irányul, hanem általánosabb célokra is, mint a túlzott eladósodás megelőzése és a pénzügyi piacok stabilitásának megerősítése.

66 Másrészt, ami az elállási jog visszaélésszerű gyakorlásának kérdését illeti, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) közelmúltbeli ítélkezési gyakorlata szerint az ilyen visszaélésszerű joggyakorlás megállapításához az átfogó értékelés keretében figyelembe kell venni bizonyos körülményeket, nevezetesen azt, hogy a fogyasztó egyértelműen megállapíthatta, hogy a jogszabályi mintának nem megfelelő téves tájékoztatásnak számára nem volt jelentősége, hogy a felülvizsgálati eljárás szakaszában először hivatkozott arra, hogy az elállási jogra vonatkozó tájékoztatás nem felelt meg az említett mintának, vagy hogy gyakorolta elállási jogát, amikor úgy vélte, hogy nem köteles ellenértéket fizetni az eladónak vagy szolgáltatónak, miután a járművet rendeltetésszerűen használta.

67 Lényegében ugyanakkor ugyanazon okokból, mint amelyeket a jogvesztéssel kapcsolatban előadtak, a kérdést előterjesztő bíróság azon a véleményen van, hogy az elállási jog nem korlátozható azon az alapon, hogy e jogot állítólagosan visszaélésszerűen gyakorolták.

68 Harmadszor, abban az esetben, ha az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2002/65 és a 2011/83 irányelv értelmében vett pénzügyi szolgáltatási szerződésnek minősül, a kérdést előterjesztő bíróság annak meghatározása érdekében, hogy VK rendelkezhet-e elállási joggal, először is arra keresi a választ, hogy az ilyen szerződést a 2011/83 irányelv értelmében vett, üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek kell-e minősíteni, amennyiben azt olyan személy – a jelen esetben a gépjármű-kereskedő – üzlethelyiségében kötötték meg, aki csak a szerződés megkötését előkészítő szakaszban részt, anélkül hogy e személy e szerződés megkötése érdekében a hitelező képviselőjére vonatkozó jogkörrel rendelkezne.

69 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy bár a 2011/83 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének d) pontja értelmében kétségkívül nem alkalmazandó a pénzügyi szolgáltatásokra, a BGB 312b. §-ának az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre vonatkozó értelmezése ezen irányelv értelmezésétől függ. Mivel ugyanis ez utóbbi irányelvet az uniós jog által meghatározott kereten túl ültették át, az Európai Uniónak nyilvánvaló érdeke, hogy azt egységesen értelmezzék. Így tehát arról a kérdéstről van szó, hogy a szerződéskötést előkészítő szakaszban közvetítőként

eljáró személyek közreműködése úgy tekinthető-e, hogy e személyek a 2011/83 irányelv 2. cikkének 2. pontja, és következésképpen a BGB 312b. §-a (1) bekezdésének második mondata értelmében az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jártak el.

70 Másodsor, abban az esetben, ha az olyan lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek minősülne, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontjában szereplő, az elállási jog alóli, autókölcsönzési szolgáltatás nyújtására vonatkozó kivétel alkalmazandó-e ezen szerződésre. E tekintetben egy német felsőbb szintű bíróság határozatára hivatkozik, amely szerint az autókölcsönzés csak a gépkocsik rövid távú bérbeadását foglalja magában, a hosszú távú lízingszerződéseket azonban nem.

71 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság – továbbra is annak meghatározása érdekében, hogy fennáll-e VK elállási joga – arra keresi a választ, hogy az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amilyen az alapügyben szerepel, minősíthető-e a 2002/65 és a 2011/83 irányelv értelmében vett távollévők között kötött szerződésnek, amennyiben a fogyasztó csak a szerződéskötést előkészítő szakaszban közreműködő személlyel, a jelen esetben a gépjármű-kereskedővel állt személyes kapcsolatban, anélkül hogy e személy e szerződés megkötése céljából képviseleti jogkörrel rendelkezett volna, és egyébiránt nem volt jogosult a szerződés megkötésére.

72 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság leszögezi, hogy azok a személyek, akik csupán egy ilyen előkészítő szakaszban járnak el, nem tekinthetők az ilyen szerződést kínáló eladó vagy szolgáltató képviselőinek. Mindazonáltal a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) megállapította, hogy nem teljesül a 2002/65 és a 2011/83 irányelv értelmében vett, a – távértékesítéshez szükséges – távközlő eszközök kizárólagos használatára vonatkozó feltétel, ha a fogyasztónak a szerződés megkötésének előkészítési szakaszában olyan személlyel kerül személyes kapcsolatba, aki az eladó vagy szolgáltató nevében tájékoztatást nyújt számára a szerződésről.

73 E körülmények között a Landgericht Ravensburg (ravensburgi regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata szerinti törvényességi fikciót illetően:

a) Összeegyeztethetetlen-e a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával és 14. cikkének (1) bekezdésével az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247. cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelőnek nyilvánítják a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Amennyiben igen:

b) Az következik-e az uniós jogból, különösen a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjából

és 14. cikkének (1) bekezdéséből, hogy az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247. cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata nem alkalmazható annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelően nyilvánítják a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Ha az első kérdés b) pontjára nemleges választ kell adni:

2) A 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti, kötelezően feltüntetendő információkat illetően:
a) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját, hogy a hitelmegállapodásban feltüntetendő napi kamatösszeget a hitelmegállapodásban feltüntetett szerződéses hitelkamatláb alapján kell kiszámítani?

b) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontját, hogy abszolút számként kell közölni a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, legalább azonban abszolút számként kell feltüntetni az alkalmazandó referencia-kamatlábát (jelen esetben a [BGB] 247. §-a szerinti alapkamatlábát), amelyből hozzáadással (jelen esetben a BGB 288. §-a (1) bekezdése második mondatának megfelelően öt százalékpont hozzáadásával) számítható ki az alkalmazandó késedelmi kamatláb, és a fogyasztót tájékoztatni kell a referencia-kamatlábáról (alapkamatlábáról) és annak változékonyságáról?

c) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontját, hogy a hitelmegállapodás szövegében közölni kell a peren kívüli panasz- és jogorvoslati eljárás igénybevételének lényeges alaki feltételeit?

Ha a fenti második kérdés a)–c) pontja közül legalább egyre igenlő választ kell adni:

d) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontját, hogy az elállásra nyitva álló időszak csak akkor kezdődik meg, ha a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatásra teljeskörűen és pontosan sor került?

Amennyiben nem:

e) Melyek azok az irányadó szempontok, amelyek alapján az elállásra nyitva álló időszak a hiányos vagy pontatlan információk ellenére megkezdődik?

Ha a fenti első kérdés a) pontjára és/vagy a második kérdés a)–c) pontjai közül legalább egyre igenlő választ kell adni:

3) A 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási joggal kapcsolatos jogvesztést illetően:

a) Megszűnhet-e a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jognak a parlament által elfogadott törvényben szabályozandó időbeli korlátozásáról van-e szó a jogvesztés esetében?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e a jogvesztés, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt betudható neki?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e a jogvesztésre vonatkozó szabályok jóhiszemű alkalmazásával a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfeltevőt utólag tájékoztathatja a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal kezdődik meg az elállásra nyitva álló időszak?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van az alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

4) A fogyasztót a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata alapján megillető elállási jog visszaélészerű gyakorlását feltételezve:

a) Lehet-e a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog gyakorlása visszaélészerű?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelmezése esetén fennáll-e az elállási jog olyan korlátozása, amelyet parlament által elfogadott törvényben kell szabályozni?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelme, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt betudható neki?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának jóhiszemű vélelmezésével a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfeltevőt utólag tájékoztathatja a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal kezdődik meg az elállásra nyitva álló időszak?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van az alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

5) A 2011/83 irányelv és/vagy a 2008/48 irányelv és/vagy a 2002/65 irányelv hatálya alá tartoznak-e a kilométer-alapú elszámolást tartalmazó, körülbelül két-három éves futamidejű gépjárműlízing-szerződések, amelyeket a rendes felmondási jog formanyomtatványon történő kizárásával kötöttek, és amelyek esetében a fogyasztónak gondoskodnia kell a gépjármű teljes körű casco biztosításáról, ezenkívül az ő kötelezettsége a gépjármű hibái miatti, harmadik személyekkel szembeni (különösen a gépjármű-kereskedéssel és a gépjármű gyártójával szembeni) jogérvényesítés, és a fogyasztó viseli továbbá az elvesztés, a károsodás és az értékcsökkenés kockázatát? E tekintetben a [2008/48] irányelv 3. cikkének c) pontja értelmében vett hitelmegállapodásokról és/vagy a [2011/83] irányelv 2. cikkének 12. pontja, valamint a [2002/65] irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett, pénzügyi szolgáltatókra vonatkozó szerződésekről van-e szó?

6) Amennyiben az [5] kérdésben] ismertetett, kilométer-alapú elszámolást tartalmazó gépjárműlizing-szerződések pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseknek minősülnek:

a) A [2011/83] irányelv 2. cikkének 9. pontja értelmében vett ingatlan kiskereskedelmi üzlethelyiségeknek minősülnek az olyan személy üzlethelyiségei is, aki, illetve amely szerződéseket készít elő az eladó vagy szolgáltató számára, ő maga azonban nem rendelkezik képviseleti joggal az érintett szerződések megkötésére vonatkozóan?

Amennyiben igen:

b) Ugyanez vonatkozik-e arra az esetre is, ha a szerződést előkészítő személy egy másik ágazatban folytat vállalkozási tevékenységet, és/vagy felügyeleti szempontból és/vagy polgári jogi szempontból nem jogosult pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések megkötésére?

7) Amennyiben a 6. a) vagy b) kérdések közül az egyikre nemleges választ kell adni:

Úgy kell-e értelmezni a [2011/83] irányelv 16. cikkének 1) pontját, hogy az [5] kérdésben] ismertetett, kilométer-alapú elszámolást tartalmazó gépjárműlizing-szerződések e kivétel alá tartoznak?

8) Amennyiben az [5] kérdésben] ismertetett, kilométer-alapú elszámolást tartalmazó gépjárműlizing-szerződések pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseknek minősülnek:

a) A [2002/65] irányelv 2. cikkének a) pontja és a [2011/83] irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett, távollevők között kötött szerződésről van-e szó akkor is, ha a szerződéssel kapcsolatos tárgyalások során csak olyan személlyel állt fenn személyes kapcsolat, aki, illetve amely fogyasztókkal kötendő szerződéseket készít elő az eladó vagy szolgáltató számára, ő maga azonban nem rendelkezik képviseleti joggal az érintett szerződések megkötésére vonatkozóan?

Amennyiben igen:

b) Ugyanez vonatkozik-e arra az esetre is, ha a szerződést előkészítő személy egy másik ágazatban folytat vállalkozási tevékenységet, és/vagy felügyeleti szempontból és/vagy polgári jogi szempontból nem jogosult pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések megkötésére?"

A C-47/21. sz. ügy

74 F. F. 2017. április 12-én nettó 15 111,70 euró összegű kölcsönszerződést kötött a C. Bankkal egy magáncélra szánt használt személygépkocsi vásárlására.

75 Az a gépjármű-kereskedő, akitől F. F. a gépjárművet megvásárolta, a kölcsönszerződés előkészítése és megkötése során a C. Bank hitelközvetítőjeként járt el, és a bank által rendelkezésre bocsátott szerződésmintákat használta. A kölcsönszerződés szerint e gépjármű vételára 14 880,00 euró volt. Mivel 2000,00 euró előleget fizettek ki, a még fizetendő ár 12 880,00 euró volt, és azt a szóban forgó kölcsönből kellett finanszírozni.

76 A szóban forgó szerződés a kölcsön 60 egyforma összegű havi részletben történő visszafizetését, valamint egy magasabb összegű végső részlet megfizetését írja elő. Az F. F. által vásárolt gépjárművet garanciavállalás címén átruházták a C. Bankra. A kölcsön folyósítását követően F. F. rendszeresen fizette a megállapodás szerinti havi törlesztőrészeket.

77 2020. április 1-jén F. F. elállt a kölcsönszerződéstől.

78 F. F. úgy véli, hogy a kölcsönszerződésben szereplő elállási jogra vonatkozó információk egyértelműségének hiánya, valamint több olyan kötelező adat téves jellege miatt, amelyeket e szerződésben a német jog értelmében fel kellett volna tüntetni, az elállási jog által előírt tizennégy napos elállási határidő még nem kezdődött meg. E körülmények között többek között azt kéri, hogy térítsék vissza számára az elállás időpontjáig általa megfizetett havi törlesztőrészeket, valamint a gépjármű-kereskedőnek fizetett előleget, azaz összesen 10 110,11 eurót. F. F. továbbá annak megállapítását kéri, hogy a C. Bank a BGB 293. §-a értelmében a gépjármű átvételével késedelembe esett.

79 A C. Bank a kereset elutasítását kéri, mivel többek között úgy véli, hogy F. F. részére – többek között a jogszabályi mintán keresztül – megfelelően megadta az összes kötelező információt.

80 A kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e a 2008/48 irányelvvel az a nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató teljesíti azon kötelezettségét, hogy tájékoztassa a fogyasztót az elállási jogáról, amikor a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek maguk is jogszabályi mintára utalnak, sőt, e megállapodásban az e mintából származó, de ezen irányelv előírásaival ellentétes információkat tüntet fel. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az említett irányelvvel való összeegyeztethetlenség megállapítása esetén mellőzni kell-e az ilyen szabályozás alkalmazását.

81 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy még ha feltételezzük is, hogy a C. Bank tévesen használta a jogszabályi mintát, F. F. akkor sem vitathatja megalapozottan a fent hivatkozott törvényi vélelem alkalmazását, mivel ennek vitatása a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) által meghatározott szempontok szerint joggal való visszaélésnek minősül.

82 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen információkat kell feltüntetnie a kereskedőnek a hitelmegállapodásokban a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l), p), r) és t) pontja értelmében, valamint arra az időpontra vonatkozóan, amikor az ilyen kötelező információk helytelen feltüntetése esetén megkezdődik az elállási időszak.

83 Először is, ami a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontját illeti, amely a hitelezőnek az ellentételezéshez való jogára és ezen ellentételezés kiszámításának módjára vonatkozik, a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) egy olyan kikötéssel szemben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, úgy vélte, hogy a hitelező szorítkozhat arra, hogy nagy vonalakban megemlítsa a hitel határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámításának főbb paramétereit. A kérdést előterjesztő bíróságban ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egy olyan szerződésben, mint amelyről az alapügyben szó van, nem kellene-e inkább pontos és a fogyasztó számára érthető számítási képletet feltüntetni. Adott esetben azt is meg kell határozni, hogy az ilyen szerződésben szereplő, a hitel határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámítására vonatkozó információk elégtelen jellege kizárólag az ellentételezéshez való jog megszűnésével szankcionálható-e, vagy az ilyen

helyzetet a tájékoztatás elmaradásának kell tekinteni oly módon, hogy nem kezdődik meg az elállási idő.

84 Ezt követően, ami a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l), p) és t) pontját illeti, a kérdést előterjesztő bíróság ugyanazokat a kétségeket fejt ki, mint amelyeket a jelen ítélet 59–61. pontja említ, azzal a pontosítással, hogy az F. F. által a C. Bankkal 2017. április 12-én kötött szerződés az e pontokban említettekhez hasonló záradékokat tartalmazott.

85 Végül az elállási határidőt illetően a kérdést előterjesztő bíróság ugyanazokat a kérdéseket veti fel, mint amelyeket a jelen ítélet 62. pontja ismertet.

86 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az elállási jog korlátozható-e a jóhiszeműség megsértése esetén. E bíróság különösen arra keresi a választ, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében előírt elállási jog jogvesztés tárgya lehet-e, és ha igen, milyen módon, és hogy e jog gyakorlása bizonyos körülmények között visszaélésszerűnek tekinthető-e. E tekintetben ugyanarra az érvelésre támaszkodik, mint amely a jelen ítélet 63–67. pontjában szerepel.

87 Negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróság a fogyasztónak a teljesített havi törlesztőrészek visszatérítéséhez való jogának érvényesítésével kapcsolatban tesz fel kérdést, amikor az a hitelmegállapodás, amelytől elállt, adásvételi szerződéshez kapcsolódik. A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ítélezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy amennyiben a hitelmegállapodás személygépkocsira vonatkozó adásvételi szerződéshez kapcsolódik, a hitelező megtagadhatja a havi törlesztőrészeket és adott esetben a kifizetett előleg visszafizetését mindaddig, míg e gépjárművet vissza nem kapja, vagy amíg a fogyasztó nem igazolja, hogy azt elküldte, vagy hogy az eladó vagy szolgáltató székhelyére küldött tényleges átvételi ajánlatot követően a lízingbeadó a BGB 293. §-a értelmében vett átvételi késedelembe esett.

88 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy e visszafizetés abban az esetben, ha a hitelező vitatja az elállás érvényességét, a bírósági jogvita jogerős befejezéséig elhalasztható. Ez kétségeket ébreszthet a kérdést előterjesztő bíróságban azzal kapcsolatban, hogy az ilyen előzetes visszaszolgáltatási követelmény és annak eljárási következményei összeegyeztethetők-e a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében foglalt elállási jog tényleges érvényesülésével. Az ilyen gépjármű ugyanis az esetek többségében szükséges a fogyasztó foglalkozásának gyakorlásához, és jelentős tőkét köt le. Ha ez utóbbinak anélkül kellene visszaadnia a gépjárművet, hogy tudná, hogy az elállás valóban hatályos, és adott esetben milyen határidőn belül kapja meg a hitelező által fizetendő összegeket annak érdekében, hogy ezt követően egy ezt helyettesítő terméket vásárolhasson, akkor az a legtöbb esetben visszatartaná őt az elállási jog gyakorlásától.

89 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy abban az esetben, ha azt a következtetést kellene levonni, hogy a jármű idő előtti visszaadására vonatkozó kötelezettség nem egyeztethető össze a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésével, közvetlen hatállyal rendelkezik-e ezen rendelkezés, melynek következtében mellőzni kell a vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazását.

90 Ötödször, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az egyesbírói feladatok

gyakorlására vonatkozó nemzeti eljárási szabályozás összeegyeztethető-e az EUMSZ 267. cikkel. E kérdés magyarzata, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügyet az e bíróságon belül ezen ügyben eljáró testület egyesbíró elé utalta, következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kizárólag ez az egyesbíró nyújtotta be.

91 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy vitatott a kérdés, hogy a német jogban egyesbíró jogosult-e előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjeszteni. Közelebbről, a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ítélezési gyakorlatából kitűnik, hogy az egyesbíró megsérti a törvényes bírói elvét azáltal, hogy saját hatáskörében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszt elő, mivel a jogvitát az illetékes bírói tanács elé kellene utalnia, hogy az újra foglalkozzon az ügygel.

92 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság azon a véleményen van, hogy az EUMSZ 267. cikk második bekezdésével ellentétes az ilyen, az illetékes bírói tanács elé utalásra vonatkozó kötelezettség. Jóllehet a Bíróság már kimondta, hogy az egyesbíró által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem az uniós jog szempontjából elfogadható, függetlenül attól, hogy tiszteletben tartották-e a nemzeti eljárási szabályokat, vagy sem, függőben hagyta azt a kérdést, hogy mellőzni kell-e az egyesbíró előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére vonatkozó lehetőségét korlátozó nemzeti rendelkezés alkalmazását.

93 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy ez a kérdés releváns az előtte folyamatban lévő ügy megoldása szempontjából, mivel azon párhuzamos eljárásokban, amelyekben az egyesbíró előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, az alperesek a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) fent hivatkozott megfontolásaira támaszkodva vitatták az előzetes döntéshozatalra utaló végzéseket, vagy a kérdést előterjesztő bíróság részrehajlás miatti kizárását kérték, mivel ilyen helyzet megismétlődhet a jelen ügyben.

94 E körülmények között a Landgericht Ravensburg (ravensburgi regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„(1) Az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata szerinti törvényességi fikciót illetően:

a) Összeegyeztethető-e a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával és 14. cikkének (1) bekezdésével az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247. cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelően nyilvánítják a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Amennyiben igen:

b) Az következik-e az uniós jogból, különösen a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjából és 14. cikkének (1) bekezdéséből, hogy az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247.

cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata nem alkalmazható annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelően nyilvánítták a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Az első kérdés a) és b) pontjára adott választól függetlenül:

2) A [2008/48] irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti, kötelezően feltüntetendő információkat illetően:

(A második kérdés a) pontját visszavonták.)

b) A [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontját illetően:

aa) Úgy kell-e értelmezni ezt a rendelkezést, hogy a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezésre vonatkozóan a kölcsönszerződésben szereplő információknak kellően pontosnak kell lenniük ahhoz, hogy a fogyasztó legalább megközelítőleg kiszámíthassa a fizetendő ellentételezés összegét?

(A fenti kérdésre adott igenlő válasz esetén:)

bb) Ellentétes-e a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontjával és 14. cikke (1) bekezdésének második mondatával az olyan nemzeti rendelkezés, amely szerint a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontja értelmében vett hiányos információk esetén az elállásra nyitva álló időszak mindazonáltal a szerződéskötéssel kezdődik, és csupán a hitelezőnek a hitel határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezéshez való joga szűnik meg?

c) Úgy kell-e értelmezni a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontját, hogy abszolút számként kell közölni a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, legalább azonban abszolút számként kell feltüntetni az alkalmazandó referencia-kamatlábát (jelen esetben a [BGB] 247. §-a szerinti alapkamatlábát), amelyből hozzáadással (jelen esetben a BGB 288. §-a (1) bekezdése második mondatának megfelelően öt százalékpont hozzáadásával) számítható ki az alkalmazandó késedelmi kamatláb, és a fogyasztót tájékoztatni kell a referencia-kamatlából (alapkamatláb) és annak változékonyságáról?

d) Úgy kell-e értelmezni a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontját, hogy a hitelmegállapodás szövegében közölni kell a peren kívüli panasz- és jogorvoslati eljárás igénybevételének lényeges alaki feltételeit?

Ha a fenti második kérdés a)–d) pontjának legalább valamelyikére igenlő választ kell adni:

e) Úgy kell-e értelmezni a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontját, hogy az elállásra nyitva álló időszak csak akkor kezdődik meg, ha a [2008/48] irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatásra teljeskörűen és pontosan sor került?

Amennyiben nem:

f) Melyek azok az irányadó szempontok, amelyek alapján az elállásra nyitva álló időszak a hiányos vagy pontatlan információk ellenére megkezdődik?

Ha a fenti 1) a) kérdésre és/vagy a fenti 2) a)–d) kérdés legalább valamelyikére igenlő választ kell adni:

3) A [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási joggal kapcsolatos jogvesztést illetően:

a) Megszűnhet-e a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jognak a parlament által elfogadott törvényben szabályozandó időbeli korlátozásáról van-e szó a jogvesztés esetében?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e a jogvesztés, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt betudható neki?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e a jogvesztésre vonatkozó szabályok jóhiszemű alkalmazásával a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfeltevőt utólag tájékoztathatja a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal kezdődik meg az elállásra nyitva álló időszak?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van a német alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

4) A fogyasztót a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata alapján megillető elállási jog visszaélészerű gyakorlását feltételezve:

a) Lehet-e a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog gyakorlása visszaélészerű?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelmezése esetén fennáll-e az elállási jog olyan korlátozása, amelyet parlament által elfogadott törvényben kell szabályozni?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelme, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt betudható neki?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának jóhiszemű vélelmezésével a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfeltevőt utólag tájékoztathatja a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal kezdődik meg az elállásra nyitva álló időszak?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van a német alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

5) Az első, a második, a harmadik és a negyedik kérdésre adandó választól függetlenül:

a) Összegegyeztethető-e az uniós joggal, különösen a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási joggal, ha a nemzeti jog értelmében az adásvételi szerződéshez kapcsolódó hitelmegállapodás esetében a fogyasztónak a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése szerinti elállási jogának érvényes gyakorlását követően

aa) a fogyasztónak a hitelezővel szemben fennálló, a teljesített kölcsön-törlesztőrészeket visszafizetésére vonatkozó követelése csak akkor válik esedékessé, ha a fogyasztó a megvásárolt dolgot átadta a hitelező részére, vagy bizonyítékot szolgáltatott arra vonatkozóan, hogy a dolgot a hitelező részére elküldte?

bb) a fogyasztónak az általa teljesített kölcsön-törlesztőrészeknek az adásvétel tárgyának átadását követően történő visszafizetése iránti keresetét mint jelenleg megalapozatlant el kell utasítani, ha a hitelező az adásvétel tárgyának átvételével nem esett jogosulti késelembbe?

Amennyiben nem:

b) Az következik-e az uniós jogból, hogy az a) aa) és/vagy a) bb) kérdésben ismertetett nemzeti rendelkezések nem alkalmazhatók?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első öt kérdésre adott választól függetlenül:

6) Összegegyeztetetlen-e a nemzeti bíróságoknak az EUMSZ 267. cikk második bekezdése szerinti, előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére való jogosultságával, és alkalmazhatatlan-e előzetes döntéshozatalra utaló végzések meghozatalára a [polgári perrendtartás] 348a. §-a (2) bekezdésének 1. pontja annyiban, amennyiben e rendelkezés előzetes döntéshozatalra utaló végzéseknek az EUMSZ 267. cikk második bekezdése alapján történő meghozatalára is vonatkozik?"

A C-232/21. sz. ügy

95 A 2017. június 30-i, 2017. március 28-i, 2019. január 26-i és 2012. január 31-i kérelmeknek megfelelően egyrészt CR a Volkswagen Bankkal, másrészt pedig AY, ML és BQ az Audi Bankkal kölcsönszerződést kötött a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügyekben használt személygépkocsik magáncélú megvásárlásához. A kölcsönszerződések nettó összege 21 418,66 euró, 28 671,25 euró, 18 972,74 euró, illetve 30 208,10 euró volt.

96 A kölcsönszerződések előkészítése és megkötése során azok a gépjármű-kereskedők, akiktől a gépkocsikat megvásárolták, a Volkswagen Bank és az Audi Bank hitelközvetítőiként jártak el. A szóban forgó szerződések a kölcsönök havi törlesztését írták elő, az érintett kölcsönök összegét pedig az elhalálozás, rokkantság vagy munkanélküliség esetére szóló biztosításra vonatkozó összeggel növelték meg. A szerződések előírták egy meghatározott fennmaradó összeg kifizetését, valamint bizonyos esetekben a fogyasztó általi előlegfizetést is előírtak.

97 CR 2019. március 31-én, AY 2019. június 13-án, ML 2019. szeptember 16-án és BQ 2020. szeptember 20-án elállt a kölcsönszerződéstől. Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az első három fogyasztó a teljesített fizetések egyidejű megtérítésének ellenértékéért felajánlotta a Volkswagen Bank és az Audi Bank számára, hogy adott esetben a gépjárművet a székhelyükre szolgáltatják

vissza. Ami BQ-t illeti, elállásának időpontjában a másik három fogyasztótól eltérően már teljes egészében visszafizette a számára nyújtott kölcsönt. Ő a tulajdonjog átruházását és a gépjármű átadását követően elsődlegesen a megfizetett havi törlesztőrészeket visszafizetését is kérte.

98 E négy fogyasztó úgy véli, hogy elállásuk érvényes, mivel a német jog által előírt tizennégy napos elállási határidő nem kezdődött meg. Az elállási jogra vonatkozó tájékoztatást, valamint az egyéb kötelező információkat ugyanis nem közölték velük megfelelően.

99 A Volkswagen Bank és az Audi Bank úgy véli, hogy a jogszabályi minta használatával megfelelő módon rendelkezésre bocsátották az összes szükséges információt. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő két ügyben másodlagosan a jogvesztésre és a valamely jog érintett fogyasztók általi visszaélészerű gyakorlására alapított kifogást hoztak fel, mivel jogszerűen hivatkoztak arra a tényre, hogy a fogyasztók a gépjármű tényleges használatát és a kölcsönszerződés alapján esedékes havi törlesztőrészek rendszeres megfizetését követően már nem gyakorolják elállási jogukat. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő másik két ügyben azt állítják, hogy a BGB 293. §-a értelmében nem estek átvételi késelembbe a gépkocsi elfogadásával, mivel az érintett fogyasztók nem tettek számukra a BGB 294. §-a értelmében vett tényleges átvételi ajánlatot.

100 A C-47/21. sz. ügy alapjául szolgálóhoz nagyon hasonló ténybeli és jogi összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság az ezen ügyben előterjesztett kérdésekkel szinte azonos kérdéseket tesz fel, és a jelen ítélet 80–93. pontjában összefoglalt indokolással lényegében azonos indokolást ad elő.

101 A jogvesztő kifogásra és a joggal való visszaélésre alapított kifogásra vonatkozó kérdéseket illetően a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata szerint e kivételek alkalmazását mindenekelőtt a felek által már teljes mértékben teljesített szerződések esetében kell vizsgálni.

102 E körülmények között a Landgericht Ravensburg (ravensburgi regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„(1) Az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata szerinti törvényességi fikciót illetően:

a) Összegegyeztetetlen-e a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával és 14. cikkének (1) bekezdésével az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247. cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelően nyilvánítják a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Amennyiben igen:

b) Az következik-e az uniós jogból, különösen a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjából és 14. cikkének (1) bekezdéséből, hogy az

EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és 247. cikke 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata nem alkalmazható annyiban, amennyiben e rendelkezések az EGBGB 247. cikke 6. §-a (2) bekezdésének első és második mondata szerinti követelményeknek és az EGBGB 247. cikke 12. §-a (1) bekezdése második mondata 2. pontjának b) alpontjában támasztott követelményeknek megfelelőnek nyilvánítják a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja szerinti követelményekkel ellentétes szerződési feltételeket?

Az első kérdés a) és b) pontjára adott választól függetlenül:

2) A [2008/48] irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti, kötelezően feltüntetendő információkat illetően:

a) Úgy kell-e értelmezni a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját, hogy a hitelmegállapodásban feltüntetendő napi kamatösszeget a hitelmegállapodásban feltüntetett szerződéses hitelkamatláb alapján kell kiszámítani?

b) A [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontját illetően:

aa) Úgy kell-e értelmezni ezt a rendelkezést, hogy a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezésre vonatkozóan a kölcsönszerződésben szereplő információknak kellően pontosnak kell lenniük ahhoz, hogy a fogyasztó legalább megközelítőleg kiszámíthassa a fizetendő ellentételezés összegét? (A fenti aa) kérdésre adott igenlő válasz esetén):

bb) Ellentétes-e a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontjával és 14. cikke (1) bekezdésének második mondatával az olyan nemzeti rendelkezés, amely szerint a [2008/48] irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontja értelmében vett hiányos információk esetén az elállásra nyitva álló időszak mindazonáltal a szerződéskötéssel kezdődik, és csupán a hitelezőnek a hitel határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezéshez való joga szűnik meg? Ha a fenti a) vagy b) alkérdés közül legalább az egyikre igenlő választ kell adni:

c) Úgy kell-e értelmezni a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontját, hogy az elállásra nyitva álló időszak csak akkor kezdődik meg, ha a [2008/48] irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatásra teljeskörűen és pontosan sor került?

Amennyiben nem:

d) Melyek azok az irányadó szempontok, amelyek alapján az elállásra nyitva álló időszak a hiányos vagy pontatlan információk ellenére megkezdődik?

A fenti első kérdés a) pontjára és/vagy az a) vagy b) alkérdésre adandó igenlő válasz esetén:

3) A [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási joggal kapcsolatos jogvesztést illetően:

a) Megszűnhet-e a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jognak a parlament által elfogadott törvényben szabályozandó időbeli korlátozásáról van-e szó a jogvesztés esetében?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e a jogvesztés, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt

betudható neki? Ugyanez vonatkozik-e a megszűnt szerződésekre is?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e a jogvesztésre vonatkozó szabályok jóhiszemű alkalmazásával a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfelvevőt utólag tájékoztathatja a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal megindíthatja az elállásra nyitva álló időszakot? Ugyanez vonatkozik-e a megszűnt szerződésekre is?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van a német alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

4) A fogyasztónak a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási joga visszaélészerű gyakorlásának feltételezését illetően:

a) Lehet-e a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti elállási jog gyakorlása visszaélészerű?

Amennyiben igen:

b) Az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelmezése esetén fennáll-e az elállási jog olyan korlátozása, amelyet parlament által elfogadott törvényben kell szabályozni?

Amennyiben nem:

c) Szubjektív szempontból azt feltételezi-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának vélelme, hogy a fogyasztónak tudomása volt elállási jogának fennmaradásáról, vagy legalábbis hogy tudomásának hiánya súlyos gondatlanság miatt betudható neki? Ugyanez vonatkozik-e a megszűnt szerződésekre is?

Amennyiben nem:

d) Ellentétes-e az elállási jog visszaélészerű gyakorlásának jóhiszemű feltételezésével a hitelező azon lehetősége, hogy a hitelfelvevőt utólag tájékoztathatja a [2008/48] irányelv 14. cikke (1) bekezdése második mondatának b) pontja alapján, és ezáltal megindíthatja az elállásra nyitva álló időszakot? Ugyanez vonatkozik-e a megszűnt szerződésekre is?

Amennyiben nem:

e) Összeegyeztethető-e ez a nemzetközi jog azon állandó elveivel, amelyekhez a német bíróság kötve van a német alaptörvény alapján?

Amennyiben igen:

f) Hogyan kell feloldania a német jogalkalmazónak a kötelező nemzetközi jogi rendelkezések és a Bíróság által megfogalmazott követelmények közötti összeütközést?

Az első négy kérdésre adott választól függetlenül:

5) a) Összeegyeztethető-e az uniós joggal, ha a nemzeti jog értelmében az adásvételi szerződéshez kapcsolódó hitelmegállapodás esetében a fogyasztónak a [2008/48] irányelv 14. cikkének (1) bekezdése szerinti elállási jogának érvényes gyakorlását követően

aa) a fogyasztónak a hitelezővel szemben fennálló, a teljesített kölcsön-törlesztőrészeket visszafizetésére vonatkozó követelése csak akkor válik esedékessé, ha a fogyasztó a megvásárolt dolgot átadta a hitelező részére, vagy bizonyítékot szolgáltatott arra vonatkozóan, hogy a dolgot a hitelező részére elküldte?

bb) a fogyasztónak az általa teljesített kölcsön-törlesztőrészeknek az adásvétel tárgyának átadását követően történő visszafizetése iránti keresetét mint jelenleg megalapozatlant el kell utasítani, ha a hitelező az adásvétel tárgyának átvételével nem esett jogosulti késedelembe?

Amennyiben nem:

b) Az következik-e az uniós jogból, hogy az a) aa) és/vagy a) bb) kérdésben ismertetett nemzeti rendelkezések nem alkalmazhatók?

Az első öt kérdésre adott választól függetlenül:

6) Összeegyeztethetetlen-e a nemzeti bíróságoknak az EUMSZ 267. cikk második bekezdése szerinti, előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére való jogosultságával, és alkalmazhatatlan-e előzetes döntéshozatalra utaló végzések meghozatalára a [polgári perrendtartás] 348a. §-a (2) bekezdésének 1. pontja annyiban, amennyiben e rendelkezés előzetes döntéshozatalra utaló végzéseknek az EUMSZ 267. cikk második bekezdése alapján történő meghozatalára is vonatkozik?"

A Bíróság előtti eljárás

103 A Bíróság elnöke a 2021. április 22-i határozatával az eljárás írásbeli és a szóbeli szakaszának lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából egyesítette a C-38/21. és C-47/21. számú ügyet. A Bíróság elnöke 2022. május 31-i határozatával egyesítette az említett ügyeket és a C-232/21. sz. ügyet a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából.

104 2021. augusztus 3-i levelében a kérdést előterjesztő bíróság arról tájékoztatta a Bíróságot, hogy a C-47/21. sz. ügyben egyezség útján történő rendezésre került sor a két alapügy egyikében, és ezért visszavonja a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontját, fenntartva az ezen ügyben előterjesztett összes többi kérdést.

105 A C-38/21. sz. ügyben 2021. augusztus 24-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem kiegészítését követően a C-38/21. és C-47/21. sz. egyesített ügyekben az írásbeli eljárást újból megnyitották.

106 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 16. cikkének harmadik bekezdésével összhangban a német kormány azt kérte, hogy a jelen ügyeket a nagytanács bírálja el, amit a Bíróság 2022. május 31-én elfogadott.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

107 A BMW Bank, a C. Bank, a Volkswagen Bank és az Audi Bank, a német kormány, valamint az Európai Bizottság kétségeit fejezi ki a három ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett egyes kérdések elfogadhatóságát illetően.

A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett első, második, harmadik és negyedik, valamint hatodik kérdéstről

108 A BMW Bank azt állítja, hogy a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett első négy kérdés elfogadhatatlan, mivel nyilvánvaló, hogy az alapügy tényállása nem tartozik az e kérdésekkel érintett 2008/48 irányelv hatálya alá. Ezen irányelv ugyanis kizárja a hatálya alól

azokat a lízingszerződéseket, amelyek nem tartalmaznak a lízing tárgyat képező termék megvásárlására vonatkozó kötelezettséget. Ezenkívül a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdés – amelyet arra az esetre terjesztettek elő, ha az olyan lízingszerződést, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2011/83 irányelv értelmében vett pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek kell minősíteni – elfogadhatatlan, mivel a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések kifejezetten ki vannak zárva ezen irányelv hatálya alól.

109 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság kizárólagos feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szükségességét az ügydöntő határozat meghozatalához, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2023. március 21-i Mercedes-Benz Group [A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége] ítélet, C-100/21, EU:C:2023:229, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

110 Ennélfogva az uniós jogra vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nincs összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2023. március 21-i Mercedes-Benz Group [A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége] ítélet, C-100/21, EU:C:2023:229, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

111 A jelen ügyben hangsúlyozni kell, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét két szakaszban, azaz először 2020. december 30-án küldte meg az első négy kérdést, majd ezt követően 2021. augusztus 24-én további négy kérdést közölt a Bírósággal. Az előzetes döntéshozatal iránti eredeti kérelmének e kiegészítése keretében e bíróság pontosította, hogy arra keresi a választ, hogy – amint az az ötödik kérdésből következik – a 2008/48 irányelv olyan lízingszerződés szabályozására irányul-e, mint amilyen az alapügy tárgyát képezi. Arra is rámutatott, hogy a Bíróság által e tárgyban adandó választól függően mely esetekben tartja relevánsnak a 2020. december 30-án előterjesztett első négy kérdés megválaszolását.

112 Egyébiránt, bár igaz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdést ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az ezen ügyben előterjesztett ötödik kérdésre adott válasz keretében megállapítást nyerjen, hogy az olyan lízingszerződést, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2011/83 irányelv értelmében vett pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek lehet minősíteni, ez nem változtat azon, hogy a hatodik kérdés relevanciáját vagy nem hipotetikus jellegét, következőképpen pedig elfogadhatóságát csak a Bíróság által az ötödik kérdésre adandó válasza tekintetével lehet értékelni.

113 E körülmények között a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett első négy kérdést, valamint az ezen ügyben előterjesztett hatodik kérdést ebben a szakaszban nem lehet hipotetikusnak tekinteni, mivel a válaszadás szükségessége és hasznossága az említett ügyben előterjesztett ötödik kérdésre adandó választól függ.

114 Mindenesetre emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben – mint a jelen ügyben is – nem nyilvánvaló, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, e rendelkezésnek az alapügyben való alkalmazhatatlanságára alapított kifogás nem érinti az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, hanem a kérdések érdemére vonatkozik (2023. július 24-i Lin ítélet, C-107/23, EU:C:2023:606, 66. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A C-38/21., C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett harmadik kérdés e) és f) pontjáról, valamint a negyedik kérdés e) és f) pontjáról

115 A C-38/21., C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben a harmadik kérdés e) és f) pontjával, valamint a negyedik kérdés e) és f) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében a 2008/48 irányelv 14. cikkében előírt elállási jog, valamint a jogvesztésre és a joggal való visszaélésre vonatkozó nemzetközi szokásjogi szabályok közötti kapcsolatra kérdez rá.

116 A C. Bank, a Volkswagen Bank és az Audi Bank, valamint a német kormány kétségeit fejezi ki e kérdések elfogadhatóságát illetően.

117 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy annak lehetővé tétele érdekében, hogy a Bíróság az uniós jognak a nemzeti bíróság részére hasznos értelmezését nyújtsa, a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkének c) pontja megköveteli többek között, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmazza azon okok ismertetését, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére, valamint azon kapcsolatra vonatkozóan, amelyet e bíróság e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között felállít.

118 A jelen esetben kétségtelen, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az Unió a hatásköreinek gyakorlásakor teljes egészében köteles tiszteletben tartani a nemzetközi jogot, ideértve nemcsak az Unióra kötelező nemzetközi egyezmények rendelkezéseit, hanem az általános nemzetközi szokásjog szabályait és elveit is (lásd ebben az értelemben: 2020. október 6-i Bizottság kontra Magyarország [Felsőoktatás] ítélet, C-66/18, EU:C:2020:792, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

119 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság annak kijelentésére szorítkozik, hogy a nemzetközi közjog általános elvei értelmében, amelyek az alaptörvény 25. cikkének (2) bekezdése szerint kötelezőek a német bíróságra nézve, és amelyek közé a jogvesztő határidő elve és a jóhiszeműség elve is tartozik, e jog csak akkor tekinthető jogvesztésnek, ha a fogyasztó tudja vagy súlyos gondatlanságból nincs tudatában annak, hogy elállási joggal rendelkezik, vagy ha az elállási jog gyakorlása a jóhiszeműség elvével ellentétesnek tekinthető.

120 Márpedig ezáltal a kérdést előterjesztő bíróság nem bizonyítja kellőképpen, hogy a jogvesztésre és a joggal való visszaélésre vonatkozó nemzetközi

szokásjogi szabályok milyen mértékben ütközhetnek az uniós joggal a magánszemélyek közötti, a 2008/48 irányelv 14. cikkében előírt elállási joggal kapcsolatos jogvitákkal összefüggésben.

121 E körülmények között a C-38/21., C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett harmadik kérdés e) és f) pontja, valamint negyedik kérdésének e) és f) pontja nem felel meg az eljárási szabályzat 94. cikkének c) pontjában foglalt követelményeknek, következésképpen elfogadhatatlanok.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett hatodik kérdésről

122 A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett hatodik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 267. cikk második bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek alapján az egyesbíró köteles az előtte folyamatban lévő ügyet – különösen annak elvi jelentőségére tekintettel – három bíróból álló polgári tanács elé utalni, és tartózkodni attól, hogy ezen ügy keretében maga terjesszen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság elé.

123 A C. Bank, a Volkswagen Bank és az Audi Bank, a német kormány, valamint a Bizottság úgy véli, hogy e kérdések elfogadhatatlanok, lényegében azért, mert azokra nem szükséges válaszolni az alapügyek megoldásához.

124 A jelen ügyben, a jelen ítélet 109. és 110. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatra figyelemmel, meg kell állapítani, hogy a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdés az EUMSZ 267. cikk második bekezdésének értelmezésére vonatkozik, és a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki, hogy miért van szükség e rendelkezés értelmezésére ahhoz, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában dönteni tudjon. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis annak kijelentésére szorítkozott, hogy vitatható az egyesbíró azon hatásköre, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmeivel a Bírósághoz forduljon, és e tekintetben a jelen előzetes döntéshozatali kérelmek alapját képező ügyektől eltérő ügyekben folytatott eljárásokra hivatkozott, amelyekben vagy egyesbíró által hozott előzetes döntéshozatalra utaló végzéseket támadtak meg, vagy az egyesbíró kizárását kérték elfogultság miatt. Ezzel szemben nem pontosítja, hogy ennek vitatása milyen hatással van az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokra vagy adott esetben az eljárást befejező határozatokra. Különösen az nem tűnik ki az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból, hogy azok az eljárás e szakaszában olyan kereset tárgyat képezték volna, amelynek keretében azt állítják, hogy azok esetlegesen hibásak amiatt, hogy egyesbíró fogadta el őket.

125 E körülmények között a C-47/21. sz. ügyben és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdés elfogadhatatlan, mivel hipotetikus jellegű.

Az ügy érdeméről

A C-38/21. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésről

126 A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdéssel, amelyet elsőként kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a

2008/48 irányelv, a 2002/65 irányelv vagy a 2011/83 irányelv hatálya alá tartozik-e a gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amely előírja, hogy a fogyasztónak a szerződés lejártakor nem kell megvásárolnia a járművet.

127 Előljáróban emlékeztetni kell arra, hogy bár kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita tárgyát képező szerződés minőségéről az alapügy körülményei alapján határozzon, a Bíróság az említett irányelvek rendelkezéseiből levezetheti azokat a szempontokat, amelyeket e bíróságnak e célból alkalmaznia kell (lásd ebben az értelemben: 2015. december 3-i Banif Plus Bank ítélet, C-312/14, EU:C:2015:794, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

128 Ezenkívül nincs semmi akadály, hogy egy nemzeti bíróság arra kérje a Bíróságot, hogy ilyen minősítés tárgyában foglaljon állást, amint tette azt a kérdést előterjesztő bíróság első és második kérdésével, azzal a feltétellel mindazonáltal, hogy az e minősítéshez szükséges tényeket e nemzeti bíróság állapítja meg és értékeli (lásd ebben az értelemben: 2015. december 3-i Banif Plus Bank ítélet, C-312/14, EU:C:2015:794, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

129 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy – amint az a jelen ítélet 49. pontjában kifejtésre került – az alapügyben szóban forgó szerződés a VK-nak nyújtott hitelről rendelkezik, amelynek célja, hogy a VK 24 hónapos időtartamra és az engedélyezett futásteljesítmény felső határának betartásával lízingelhesen egy gépjárművet, amelyet a BMW Bank a VK által megadott jellemzőknek megfelelően vásárolt, és amely gépjármű e bank tulajdonában marad. A szerződés időtartama alatt a fogyasztó viseli a gépjármű elvesztésének, sérülésének és egyéb értékcsökkenésének kockázatát, és ennek érdekében teljes körű biztosítást kell kötnie. Szintén a fogyasztónak kell érvényesítenie a hibák garanciájával kapcsolatos jogait harmadik személyekkel szemben, különösen a gépjármű-kereskedővel és a gyártóval szemben. Sem maga a szerződés, sem valamely, ettől független szerződés sem ír elő a jármű e fogyasztótól való megvásárlására vonatkozó kötelezettséget. Egyébiránt a fogyasztó a szerződés lejártára nem vállal semmilyen maradványérték-garanciát; a gépjármű értékvesztését csak abban az esetben köteles megtéríteni, ha annak visszaszolgáltatásakor kiderül, hogy nem a korának megfelelő állapotban van, vagy ha a szerződésben meghatározott maximális futásteljesítményt túllépték.

130 Ami először is a 2008/48 irányelv hatályát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében ezt az irányelvet – az irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében foglalt kivételekre is figyelemmel – a hitelmegállapodásokra kell alkalmazni.

131 A 2. cikk (2) bekezdése d) pontjának megfelelően a 2008/48 irányelv nem alkalmazandó a bérleti vagy haszonbérleti megállapodásokra, amelyek esetében a megállapodás tárgyának tekintetében sem maga a megállapodás, sem más különálló megállapodás nem írja elő a megvásárlás kötelezettségét; a megvásárlás kötelezettsége fennáll, ha arról a hitelező egyoldalúan határoz.

132 Ennek keretében meg kell határozni, hogy az olyan lízingszerződés, mint amely az alapügy tárgyát képezi, az e rendelkezésben említett „haszonbérleti megállapodás” fogalma alá tartozik-e, azzal a pontosítással, hogy sem e rendelkezés, sem a 2008/48

irányelv más rendelkezése nem határozza meg e fogalmat, és nem is utal a nemzeti jogra.

133 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve a rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját (2020. június 18-i Sparkasse Südholstein ítélet, C-639/18, EU:C:2020:477, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

134 Az általános jogi nyelvhasználatban a „haszonbérleti megállapodás” fogalma olyan megállapodást foglal magában, amellyel az egyik fél hitelt nyújt a másik félnek egy olyan vagyontárgy bérbeadásának finanszírozása céljából, amely az egyik fél tulajdonában áll, és amelyet a másik fél a szerződés megszűnésekor visszaszolgáltathat vagy megvásárolhat azzal, hogy a törvényes tulajdonlással járó előnyök és kockázatok többsége a szerződés teljes időtartama alatt átszáll a másik félre (lásd analógia útján: 2012. február 16-i Eon Aset Menidjmont ítélet, C-118/11, EU:C:2012:97, 37. és 38. pont).

135 A jelen ügyben az alapügyben szóban forgó lízingszerződésnek a jelen ítélet 129. pontjában felidézett jellemzőiből az következik, hogy a BMW Bank hitelt nyújtott VK-nak egy olyan gépjármű bérbeadásának finanszírozása érdekében, amelyet e bank a VK által megadott jellemzőknek megfelelően vásárolt, mivel ez utóbbi köteles a szerződés lejártakor a gépjárművet visszaszolgáltatni, mivel nem köteles megvásárolni azt, de a szerződés teljes időtartama alatt megilleti a gépjármű tulajdonjogával járó előnyök többsége, és viselnie kell a kockázatok többségét. Bár az ilyen lízingszerződés a 2008/48 irányelv 2. cikkének (2) bekezdésének d) pontja értelmében vett „haszonbérlet” fogalma alá tartozik, arra nem terjed ki ezen irányelv hatálya, mivel nem kapcsolódik a fogyasztó azon kötelezettségéhez, hogy a szerződés lejártakor megvásárolja a szerződés tárgyát.

136 Másodsor, ami a 2002/65 irányelv alkalmazását illeti, emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv az 1. cikkének (1) bekezdésének értelmében a tagállamok pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek egymáshoz közelítését írja elő. Az említett irányelv (14) preambulumbekzdése pontosítja, hogy az irányelv kiterjed az összes olyan pénzügyi szolgáltatásra, amelyet távértékesítés keretében nyújtanak, figyelemmel az egyes pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó uniós jogi rendelkezések alkalmazására.

137 Ahhoz, hogy valamely szerződés a 2002/65 irányelv hatálya alá tartozzon, nemcsak az ezen irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek” kell lennie, hanem az említett irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „pénzügyi szolgáltatás” nyújtására is kell irányulnia, mivel e két feltételnek együttesen kell teljesülnie.

138 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlatban kialakított és a jelen ítélet 133. pontjában felidézett elveknek megfelelően, a 2002/65 irányelv főszabály szerint az általa szabályozott területek teljes harmonizációjára irányul, ezért annak kifejezéseit az összes tagállam számára közös módon kell értelmezni

(2020. június 18-i Sparkasse Súdholstein ítélet, C-639/18, EU:C:2020:477, 23. pont).

139 Ami a „pénzügyi szolgáltatás” fogalmát illeti, azt a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja bármely banki, hitel-, biztosítási, magánnyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos szolgáltatásként határozza meg. Meg kell tehát vizsgálni, hogy az olyan lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontjában meghatározott területek legalább egyikére vonatkozik-e.

140 Először is meg kell állapítani, amint azt a főtanácsnok is tette indítványának 95. pontjában, hogy az e rendelkezés értelmében vett „banki szolgáltatás” fogalma alatt a bankok által hagyományosan végzett kereskedelmi tevékenység keretében nyújtott szolgáltatást kell érteni.

141 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint azt a német kormány írásbeli észrevételeiben állítja – az olyan, gépjárműre vonatkozó lízingszerződésre irányuló ajánlat, mint amelyről az alapügyben szó van, mindenképpen kívül esik a banki ágazat hagyományos szolgáltatásainak körén, mivel az ilyen különleges szolgáltatást a leggyakrabban a gépjárműgyártókkal kapcsolatban álló bankok vagy a gépjármű-lízinger szakosodott társaságok, például gépjármű-bérbeadással foglalkozó társaságok kínálják.

142 Ebből következik, hogy az ilyen szerződés nem a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „banki szolgáltatásra” vonatkozik.

143 Másodszer a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „hitel[...]-szolgáltatás” fogalmát illetően meg kell állapítani, hogy ezen irányelv nem tartalmazza a „hitel” fogalmának meghatározását.

144 Az általános jogi nyelvhasználatban azonban e kifejezés valamely pénzösszegnek, illetve a hitelező által az adós részére finanszírozás vagy halasztott fizetés céljára nyújtott határidőnek vagy könnyítésnek minősül, így a hitelmegállapodást olyan megállapodásnak kell tekinteni, amely alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt vagy annak nyújtására ígéretet tesz halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában.

145 Ebből következik, hogy a hitellel kapcsolatos pénzügyi szolgáltatási szerződést – amint az lényegében a főtanácsnok indítványának 97. és 100. pontjából is kitűnik – az jellemzi, hogy a szerződés célja a kereskedő által e célból a fogyasztó rendelkezésére bocsátott pénzeszközök vagy fizetési határidők vagy lehetőségek felhasználásával történő finanszírozás vagy halasztott fizetés logikájába illeszkedik.

146 A jelen ügyben, amint azt a Bíróság előtt kifejtették, az olyan, vásárlási kötelezettség nélküli gépjárműlízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, két elemet tartalmaz, azaz egyrészt egy olyan hitelelmet, amelyet az a körülmény jellemez, hogy valamely bank fizetési könnyítés formájában hitelt nyújt a fogyasztónak, másrészt pedig egy olyan bérleti elemet, amely lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy meghatározott ideig használja az e bankhoz tartozó, általa választott gépjárművet az eredeti ár és havi törlesztőrészek ellenében.

147 E körülmények között annak meghatározásához, hogy egy ilyen szerződés hibrid jellege miatt a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett hitelre vonatkozik-e, amint azt a főtanácsnok az indítványának 97. pontjában megjegyezte, a fő tárgyra kell támaszkodni annak

vizsgálata érdekében, hogy a hitellel kapcsolatos elem elsőbbséget élvez-e a bérlettel kapcsolatos elemmel szemben, vagy éppen fordítva.

148 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint arra a főtanácsnok indítványának 100. pontjában lényegében rámutatott – az ilyen szerződés lényegében nem különbözik a hosszú távú járműbérleti szerződéstől, amelynek keretében a fogyasztónak bérleti díjat kell fizetnie a gépjármű használati joga ellenértékéért, amennyiben az nem jár a gépjárműnek a lízingidőszak végén történő megvásárlására vonatkozó kötelezettséggel, a fogyasztó nem viseli a jármű szállítója részéről a jármű megvásárlásával kapcsolatban felmerült költségek teljes amortizációját, és nem viseli a gépjárműnek a szerződés lejártakor fennmaradó értékéhez kapcsolódó kockázatokat. E szerződéstípusok megkülönböztetését nem teszi lehetővé a fogyasztó azon kötelezettsége sem, hogy kompenzálja a jármű értékvesztését, ha a visszaadáskor azt állapítják meg, hogy a jármű állapota nem felel meg az életkorának, vagy hogy a megállapodás szerinti maximális futásteljesítményt túllépték.

149 Mivel az olyan, vásárlási kötelezettség nélküli gépjárműlízingszerződésnek, mint az alapügyben szereplő, elsődleges tárgya e gépjármű bérletére vonatkozik, az ilyen szerződés nem minősíthető a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontjával összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, hitellel kapcsolatos pénzügyi szolgáltatási szerződésnek.

150 Harmadszor, mivel az ilyen szerződés nyilvánvalóan szintén nem a 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „biztosítási, magán-nyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos szolgáltatásra” vonatkozik, nem minősíthető az ugyanezen rendelkezés értelmében vett „pénzügyi szolgáltatás” értékesítésére irányuló szerződésnek.

151 Mivel a jelen ítélet 137. pontjában említett két együttes feltétel egyike nem teljesül, azt a következtetést kell levonni, hogy nem tartozik a 2002/65 irányelv hatálya alá az a gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amelyet többek között az jellemez, hogy sem e szerződés, sem pedig egy ettől elkülönült szerződés nem írja elő, hogy a fogyasztónak a szerződés lejártakor meg kellene vásárolnia a gépjárművet, sem pedig az, hogy a fogyasztót nem terheli a gépjármű szállítója részéről az annak megvásárlásával kapcsolatban felmerült költségek teljes amortizációja, és nem köteles viselni a gépjárműnek a szerződés lejártakor fennmaradó értékéhez kapcsolódó kockázatokat sem.

152 Harmadszor, ami a 2011/83 irányelv hatályát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy 3. cikke (1) bekezdésének megfelelően ezen irányelvet az irányelv rendelkezéseiben meghatározott feltételek mellett és mértékben az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között létrejött valamennyi szerződésre alkalmazni kell, az e cikk (3) bekezdésében említett szerződések kivételével, mint például a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések, amelyeket ezen irányelv 2. cikkének 12. pontja lényegében ugyanúgy határoz meg, mint a 2002/65 irányelvnek a jelen ítélet 139. pontjában említett 2. cikkének b) pontja.

153 Az olyan lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, nem minősül a jelen ítélet 143–149. pontjában kifejtett megfontolások analógiájára a 2011/83 irányelv 2. cikkének 12. pontja értelmében vett „pénzügyi szolgáltatási” szerződésnek. Mindazonáltal

nem kizárt, hogy az ilyen lízingszerződés az ugyanezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésnek” minősíthető.

154 E tekintetben a „szolgáltatási szerződésnek” az utóbbi rendelkezésben szereplő fogalma tágran került meghatározásra, mint amely „az adásvételi szerződéstől eltérő bármely olyan szerződés, amelynek értelmében a kereskedő [helyesen: eladó vagy szolgáltató] a fogyasztó részére szolgáltatást nyújt vagy szolgáltatás nyújtását vállalja, a fogyasztó pedig megfizeti vagy vállalja, hogy megfizeti a szolgáltatás árát”. E rendelkezés szövegéből az következik, hogy ezt a fogalmat úgy kell értelmezni, mint amely bármely olyan szerződést magában foglal, amely nem tartozik az „adásvételi szerződés” fogalma alá (2020. március 12-i Verbraucherzentrale Berlin ítélet, C-583/18, EU:C:2020:199, 22. pont).

155 Az olyan lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyben az eladó vagy szolgáltató kötelezettséget vállal arra, hogy a gépjárművet részletekben történő fizetés ellenében és az említett gépjárműnek a lízing lejártakor történő megvásárlására vonatkozó kötelezettség nélkül a fogyasztó rendelkezésére bocsássa, nem minősül olyan „adásvételi szerződésnek”, amely a 2011/83 irányelv 2. cikkének 5. pontja értelmében vett, a jármű tulajdonjogának a fogyasztóra történő átruházására irányul. Mivel e szerződés nem tartozik az ezen irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében említett kizárások közé sem, meg kell állapítani, hogy az említett irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésnek” az említett irányelv hatálya alá tartozik.

156 A fenti indokokra tekintettel a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikkének 6. pontját a 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amelyet az jellemez, hogy sem e szerződés, sem pedig egy külön szerződés nem írja elő, hogy a fogyasztó a szerződés lejártakor köteles megvásárolni a gépjárművet, az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésnek” ezen irányelv hatálya alá tartozik. Ezzel szemben az ilyen szerződés nem tartozik sem a 2002/65 irányelv, sem a 2008/48 irányelv hatálya alá.

A C-203/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik, hetedik és nyolcadik kérdéstről

157 Meg kell jegyezni, hogy e kérdések mindegyikét arra az esetre terjesztették elő, ha a Bíróság arra a következtetésre jutna, hogy az olyan lízingszerződést, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2002/65 és/vagy a 2011/83 irányelv értelmében vett pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződésnek kell minősíteni.

158 Márpedig a jelen ítélet 149., 151. és 156. pontjában kifejtett megfontolásokból kitűnik, hogy az ilyen szerződés nem az ezen irányelvek értelmében vett pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozik, hanem azt a 2011/83 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésnek” kell minősíteni.

159 Így a hatodik, a hetedik és a nyolcadik kérdés továbbra is releváns, amennyiben azok ezen irányelv rendelkezéseinek értelmezésére vonatkoznak.

160 E tekintetben pontosítani kell, hogy e kérdések lényegében arra irányulnak, hogy lehetővé tegyék a

kérdést előterjesztő bíróság számára annak meghatározását, hogy VK kizárólag a távollevők között vagy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések tekintetében hivatkozhat-e a 2011/83 irányelv 9. cikkében előírt elállási jogra, vagy pedig e jog ezen irányelv 16. cikke értelmében kizárt.

161 E körülmények között a Bíróság hasznosnak tartja, hogy először a „távollevők között kötött szerződés” fogalmára vonatkozó nyolcadik kérdésre, majd az „üzlethelyiségen kívül kötött szerződés” fogalmára vonatkozó hatodik kérdésre, végül pedig a 2011/83 irányelv 16. cikkére vonatkozó hetedik kérdésre válaszoljon.

– A C-38/21. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdéstről

162 A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett nyolcadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között távközlő eszköz használatával kötött szolgáltatási szerződés az első rendelkezés értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek” minősíthető, ha a szerződés megkötésének előkészítési szakaszában a fogyasztó olyan közvetítő fizikai jelenlétében volt, aki a kérdéseinek megválaszolására és a szerződés előkészítésére jogosult volt ugyan, a szerződés megkötésére azonban nem.

163 E tekintetben emlékeztetni kell egyfelől arra, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontjában foglalt meghatározás szerint a „távollevők között kötött szerződés” az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között áru vagy szolgáltatás értékesítésére szervezett távértékesítési rendszer keretében, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül – a szerződés megkötésének időpontjával bezárólag kizárólag egy vagy több távközlő eszköz alkalmazásával – kötött szerződés.

164 Így e rendelkezés szövegéből, különösen „a szerződés megkötésének időpontjáig – beleértve magát a szerződéskötést is” kifejezésből következik, hogy valamely szerződés „távollevők között kötött szerződésnek” való minősítése szempontjából az a követelmény, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között e személyek egyidejű fizikai jelenléte nélkül egy vagy több távközlő eszköz kizárólagos használatára van szükség, nemcsak magára a szerződés megkötésére, hanem annak előkészítő szakaszára is vonatkozik.

165 Másrészt az „eladó vagy szolgáltató” fogalmának a 2011/83 irányelv 2. cikkének 2. pontjában szereplő meghatározásából az következik, hogy az eladó vagy szolgáltató az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések vonatkozásában eljárhat a nevében vagy javára eljáró más személy közvetítésével.

166 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az a közvetítő, aki – mint a jelen ügyben is – jogosult arra, hogy a szerződés tárgyának különböző elemeit kiszámítsa, a szerződés módjait és feltételeit a fogyasztóval megvitassa, tájékoztatást nyújtson a tervezett szerződésre vonatkozóan és megválaszolja e fogyasztó kérdéseit, valamint hogy az említett fogyasztónak e szerződésnek az eladóval vagy szolgáltatóval való megkötésére vonatkozó írásbeli

kérelmét kitöltse, fogadja vagy továbbítsa, szükségszerűen az eladó vagy szolgáltató nevében és javára jár el.

167 A jelen ítélet 163–166. pontjában kifejtett megfontolásokból következik, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró közvetítő egyidejű fizikai jelenléte a szerződéskötés előkészítő szakaszában főszabály szerint kizárja, hogy az említett szerződést úgy lehessen tekinteni, mint amelyet kizárólag egy vagy több távközlő eszköz alkalmazásával kötöttek.

168 Mindazonáltal, amint az a 2011/83 irányelv (20) preambulumbekzdéséből kitűnik, a „távollevők között kötött szerződés” fogalma olyan helyzetekre is kiterjed, amikor a fogyasztó az árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatos információk beszerzése céljából felkeres egy üzlethelyiséget, majd ezt követően a szerződést távolból tárgyalja meg és köti meg. Ezzel ellentétben az eladó vagy szolgáltató üzlethelyiségében megtárgyalt, de végső soron távközlő eszközök alkalmazásával megkötött szerződések nem minősülnek távollevők közötti szerződéseknek.

169 A 2011/83 irányelvnek a távollevők között kötött szerződésekre vonatkozó rendelkezései ebben az értelemben annak elkerülésére irányulnak, hogy a távközlési technikák alkalmazása a fogyasztónak nyújtott tájékoztatás csökkenéséhez vezessen, különösen mivel a szerződés megkötését megelőzően az említett irányelv 6. cikke (1) bekezdése alapján nyújtott információk, amelyek célja az, hogy a szerződéskötést megelőzően biztosítsa mind a szerződési feltételeknek és az említett szerződéskötés következményeinek a fogyasztóval való közlését, ami lehetővé teszi a fogyasztó számára annak eldöntését, hogy szerződéses kapcsolatot szándékozik-e létesíteni az eladóval vagy szolgáltatóval, továbbá e szerződés szerződésszerű teljesítése, különösen a fogyasztó jogainak gyakorlása, ez utóbbi számára alapvető jelentőséggel bírnak (lásd ebben az értelemben: 2019. január 23-i Walbusch Walter Busch ítélet, C-430/17, EU:C:2019:47, 35. és 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. május 5-i Victorinox ítélet, C-179/21, EU:C:2022:353, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

170 Ily módon nem lehet a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek” minősíteni azokat a szerződéseket, amelyeket ugyan az eladóval vagy szolgáltatóval távközlő eszköz alkalmazásával kötöttek meg, de amelyekre vonatkozóan a fogyasztó és a kereskedő nevében vagy javára eljáró közvetítő tárgyalást folytatott, amelynek során a fogyasztó e közvetítő fizikai jelenlétében többek között megkapta a 2011/83 irányelv 6. cikkében említett tájékoztatást, és kérdéseket tehetett fel a 2011/83 irányelvnek a tervezett szerződéssel vagy a javasolt ajánlattal kapcsolatban annak érdekében, hogy eloszlasson minden, az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni esetleges szerződéses kötelezettségének terjedelmével kapcsolatos bizonytalanságot.

171 Ezzel szemben a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között egy vagy több távközlő eszköz használatával kötött szerződés a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek” minősíthető, ha az eladóval vagy szolgáltatóval való szerződéskötés előkészítő szakaszában a fogyasztó az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró közvetítő fizikai jelenlétében volt, e közvetítő azonban arra szorított, hogy lehetővé

tegye a fogyasztó számára a szerződés tárgyára vonatkozó információk összegyűjtését, és adott esetben a fogyasztó kérésének fogadását és továbbítását a kereskedőnek, miközben ez utóbbival nem tárgyal, és az ezen irányelv 6. cikkében említett információkat sem bocsátja a rendelkezésére.

172 A jelen ítélet 46. és 166. pontjában kifejtett megfontolásokból kitűnik, hogy VK és a BMW Bank nevében vagy javára eljárásra jogosult közvetítő között egy tárgyalási szakaszra került sor, különösen mivel a lízing elemei és időtartama, valamint az eredeti fizetés és a havi törlesztőrészletek összege – mint a 2011/83 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a), e), g) és o) pontjában említett információk – e két személy között vita tárgyát képezte, a közvetítő ezenkívül válaszolt a VK-nak a tervezett szerződésre vonatkozó kérdéseire. Fenntartva, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy VK ezen előkészítő szakasz keretében, világosan és érthetően megkapta-e az ezen irányelv 6. cikkében említett valamennyi információt, a jelen ítélet 170. pontjában kifejtett megfontolásoknak megfelelően meg kell állapítani, hogy az alapügy tárgyát képező lízingszerződés nem minősül a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett távollevők között kötött szerződésnek.

173 A fenti indokokra tekintettel a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett nyolcadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között távközlő eszköz használatával kötött szolgáltatási szerződés nem minősíthető az első rendelkezés értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek”, amennyiben a szerződéskötést olyan tárgyalási szakasz előzte meg, amelyre a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró közvetítő egyidejű fizikai jelenléte mellett került sor, és amelynek során e fogyasztó e tárgyalás céljából megkapta e közvetítőtől az említett irányelv 6. cikkében említett valamennyi információt, és kérdéseket tehetett fel az említett közvetítőnek a tervezett szerződésre vagy a javasolt ajánlatra vonatkozóan, annak érdekében, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni esetleges szerződéses kötelezettségének terjedelmére vonatkozó minden bizonytalanságot eloszlasson.

– *A C-38/21. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdéstről*

174 A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikke 8. pontjának a) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szolgáltatási szerződés az előbbi rendelkezés értelmében vett „üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek” minősülhet, ha a szerződés távközlő eszköz segítségével történő megkötésének előkészítési szakaszában a fogyasztó az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró, de ezen eladótól vagy szolgáltatótól eltérő tevékenységi területen működő közvetítő üzlethelyiségét felkereste.

175 E tekintetben emlékeztetni kell, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikke 8. pontjának a) alpontjában foglalt meghatározás szerint az „üzlethelyiségen kívül kötött szerződés” különösen az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött bármely olyan szerződés, amelyet

az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte mellett, az eladó vagy szolgáltató üzlethelyiségétől eltérő helyen kötöttek meg. Ezen irányelv 2. cikkének 9. pontja értelmében „üzlethelyiség” minden olyan ingatlan kiskereskedelmi üzlethelyiség, ahol az eladó vagy szolgáltató a tevékenységét állandó jelleggel folytatja, vagy bármely ingó kiskereskedelmi üzlethelyiség, ahol az eladó vagy szolgáltató a tevékenységét rendszeres jelleggel folytatja.

176 A 2011/83 irányelv 2. cikkének 2. pontja előírja, hogy az „eladó vagy szolgáltató” a nevében vagy javára eljáró más személy közvetítésével is eljárhat. Ezenkívül ezen irányelv (22) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a közvetítő üzlethelyiségét az ezen irányelv értelmében vett üzlethelyiségnek, azaz a kereskedőnek az említett irányelv 2. cikkének 9. pontja értelmében vett üzlethelyiségének kell tekinteni.

177 Következésképpen e rendelkezések összességének e preambulumbekzdés fényében történő együttes olvasatából kitűnik, hogy amennyiben a fogyasztó spontán módon felkeresi a kereskedő nevében vagy javára eljáró közvetítő üzlethelyiséget, és ott azt megelőzően szerződést köt, hogy azt az eladóval vagy szolgáltatóval távközlő eszköz alkalmazásával kötné meg, e szerződés még akkor sem minősül a 2011/83 irányelv 2. cikke (8) bekezdésének a) pontja értelmében vett „üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek”, ha a fogyasztó kizárólag a közvetítő üzlethelyiségét kereste fel.

178 Ezt az értelmezést megerősíti a 2011/83 irányelvnek az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre vonatkozó rendelkezései által követett célkitűzés, amely – amint az ezen irányelv (21) és (37) preambulumbekzdéséből kitűnik – arra irányul, hogy megvédje a fogyasztót annak veszélyétől, hogy pszichológiai nyomásnak legyen kitéve, vagy meglepetés érje, ha az eladó vagy szolgáltató üzlethelyiségen kívül tartózkodik (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Verbraucherzentrale Berlin ítélet, C-485/17, EU:C:2018:642, 33. pont).

179 Ebben az összefüggésben a Bíróság már megállapította, hogy bár az uniós jogalkotó főszabály szerint előírta az elállási jogot a fogyasztó védelme érdekében az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések tekintetében abban az esetben, ha a szerződés megkötésekor a fogyasztó nem az eladó vagy szolgáltató által állandó vagy szokásos jelleggel elfoglalt üzlethelyiségben tartózkodik, mert úgy vélte, hogy az említett fogyasztó csak akkor számíthat arra, hogy az eladó vagy szolgáltató kapcsolatba lép vele, ha spontán módon felkeresi az eladó vagy szolgáltató által állandó vagy szokásos jelleggel elfoglalt üzlethelyiséget, így a későbbiekben nem hivatkozhat megalapozottan arra, hogy a kereskedő ajánlata meglepetésként érte (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Verbraucherzentrale Berlin ítélet, C-485/17, EU:C:2018:642, 34. pont).

180 Márpedig nem lehet más a helyzet akkor sem, ha az ilyen fogyasztó spontán módon keresi fel egy olyan közvetítő üzlethelyiségét, aki minden látszat szerint az ilyen eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jár el, függetlenül attól, hogy e közvetítő kizárólag a szerződés megtárgyalása – nem pedig annak megkötése – érdekében járhat el. Ilyen esetben a közvetítő üzlethelyiségét egyenértékűnek kell tekinteni az eladónak vagy szolgáltatónak a 2011/83 irányelv (22) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 2.

cikke 8. pontjának a) alpontja értelmében vett üzlethelyiségével.

181 Mindemellett abban az esetben, ha maga a közvetítő olyan eladó vagy szolgáltató, akinek a tevékenysége a kereskedőtől eltérő ágazatba tartozik, amelynek nevében vagy javára eljár, döntő jelentőséggel bír, hogy az ilyen azonosításhoz a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számíthat-e arra, hogy az említett közvetítő üzlethelyiségének felkeresésével ez utóbbi az eladó vagy szolgáltató – akinek nevében vagy javára e közvetítő eljár – tevékenységébe tartozó szerződésnek a távollévők közötti tárgyalása, majd megkötése céljából kereskedelmi kapcsolatot kezdeményez vele (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Verbraucherzentrale Berlin ítélet, C-485/17, EU:C:2018:642, 43. és 44. pont).

182 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a gépjármű-kereskedő üzlethelyiségének felkeresésével a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó szempontjából VK számíthat-e arra, hogy e gépjármű-kereskedő a BMW Bankkal kötendő lízingszerződés megtárgyalása és megkötése érdekében ajánlattal keresi meg, és egyébként könnyen megérthette-e, hogy az említett gépjármű-kereskedő az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára járt el.

183 A fenti indokokra tekintettel a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/83 irányelv 2. cikke 8. pontjának a) alpontját úgy kell értelmezni, hogy az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett, valamely fogyasztó és eladó vagy szolgáltató között létrejött szolgáltatási szerződés nem minősíthető az előbbi rendelkezés értelmében vett „üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek”, ha a szerződés távközlő eszköz segítségével történő megkötésének előkészítési szakaszában a fogyasztó felkereste az e szerződés megtárgyalása céljából az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró, de ezen eladótól vagy szolgáltatótól eltérő tevékenységi területen működő közvetítő üzlethelyiségét, feltéve hogy e fogyasztó szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztóként a közvetítő üzlethelyiségének felkeresésekor számíthatott arra, hogy ez utóbbi az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szolgáltatási szerződés megtárgyalása és megkötése céljából kapcsolatba lép vele, és hogy ezen túlmenően könnyen megérthette, hogy e közvetítő az említett eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jár el.

– A C-38/21. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdéstről

184 A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hetedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/83 irányelv 16. cikkének 1) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezésben az ezen irányelv hatálya alá tartozó, távollévők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött olyan szerződés esetében előírt elállási jog alóli kivételre, amely szerződés meghatározott teljesítési dátumra vagy futamidőre szóló, autóbérlésre irányuló szolgáltatásokra vonatkozik, hivatkozni lehet az olyan fogyasztóval szemben, aki az eladóval vagy szolgáltatóval 24 hónapos időtartamra az említett irányelv értelmében vett, távollévők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött

szolgáltatási szerződésnek minősülő, gépjárműre vonatkozó lízingszerződést kötött.

185 Előjáróban pontosítani kell, hogy a Bíróság által e kérdésre adott válasz csak abban az esetben releváns, ha a kérdést előterjesztő bíróság a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett nyolcadik és hatodik kérdésre adott válasza tekintettel az alapügyben szóban forgó lízingszerződést a 2011/83 irányelv értelmében vett távollévők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek minősíti.

186 E pontosításra figyelemmel emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 9–15. cikke többek között az említett irányelv 2. cikkének 7. és 8. pontja értelmében vett, távollévők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szerződés megkötését követően elállási jogot biztosít a fogyasztó számára, és meghatározza e jog gyakorlásának feltételeit és részletes szabályait.

187 Ugyanezen irányelv 16. cikke ugyanakkor kivételeket állapít meg ezen elállási jog alól, többek között az e cikk l) pontjában említett gépjármű-kölcsönzési szolgáltatások esetében, amennyiben a szerződésben meghatározott teljesítési időpontot vagy időszakot kötötték ki.

188 Meg kell tehát határozni, hogy az olyan, 24 hónapos időtartamra kötött gépjárműlízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontja értelmében vett, „autókölcsönzés [...] tevékenység[hez] kapcsolódó szolgáltatás[...] meghatározott [...] időpont[ban] vagy időszak[ban]” történő nyújtására vonatkozik-e. A tagállamok jogára való utalás hiányában e fogalmat a jelen ítélet 133. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve az említett fogalom kifejezéseit, valamint az e rendelkezés szövegkörnyezetét és célját.

189 Ezenkívül a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint amennyiben az értelmezendő kifejezések olyan rendelkezésben szerepelnek, amely kivételt képez valamely elv, illetve pontosabban a fogyasztók védelmére irányuló uniós szabályok alól, a kifejezéseket szigorúan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2005. március 10- EasyCar ítélet, C-336/03, EU:C:2005:150, 21. pont; 2020. május 14-i NK [Családház-terv] ítélet, C-208/19, EU:C:2020:382, 40. pont). Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy az ilyen módon kialakított, eltérést engedő szabályozás meghatározásához használt kifejezéseket oly módon kell értelmezni, hogy azok ne tudják kifejteni hatásukat. E kifejezések értelmezésének ugyanis összhangban kell állnia az e rendszer által elérni kívánt célokkal (2021. szeptember 30-i Icade Promotion ítélet, C-299/20, EU:C:2021:783, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

190 Ami először is a 2011/83 irányelv 16. cikke l) pontjának szövegét illeti, meg kell állapítani, hogy az e rendelkezésben említett autókölcsönzési szolgáltatásokat az jellemzi, hogy meghatározott időpontban vagy időtartamban gépkocsit, azaz gépjárművet bocsátanak a fogyasztó rendelkezésére bérleti díj vagy havi törlesztőrészlet megfizetése ellenében (lásd ebben az értelemben és analógia útján: 2005. március 10-i EasyCar ítélet, C-336/03, EU:C:2005:150, 27. pont).

191 Márpedig, amint az a jelen ítélet 148. pontjában megállapításra került, az olyan lízingszerződés fő tárgya, mint amelyről az alapügyben szó van, arra irányul, hogy lehetővé tegye a fogyasztó számára, hogy egy meghatározott végrehajtási időszakban – a jelen esetben

24 hónapon át – egy bizonyos havi pénzösszegnek e teljes időszakon keresztül megfizetése ellenében használja a gépjárművet. Igaz ugyan, hogy az ilyen szerződés hitelelemet is tartalmaz, a 2011/83 irányelv 16. cikke l) pontjának szövege, amennyiben általános jelleggel a „autókölcsönzés szolgáltatásokra” vonatkozik, nem teszi lehetővé annak megállapítását – akár a jelen ítélet 189. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat figyelembevételével is –, hogy az uniós jogalkotó ki kívánta volna zárni e rendelkezés hatálya alól a gépjárműre vonatkozó lízingszerződéseket.

192 Különösen az a körülmény, hogy a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontja azt a feltételt írja elő, hogy a gépjárműbérleti szerződésnek „meghatározott” teljesítési időpontot vagy időszakot kell tartalmaznia, nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy az uniós jogalkotó csak rövid távú bérleti szerződéseket írt elő. A „meghatározott” kifejezés ugyanis magában foglalhat olyan hosszabb – például 24 hónapos – időtartamú bérleti szerződéseket is, amennyiben ezen időtartamot a szerződés kellően pontosan meghatározza.

193 Másodszor, ami azt a szövegkörnyezetet illeti, amelybe az említett rendelkezés illeszkedik, igaz, hogy az ott említett, autóbérléstől eltérő szolgáltatási kategóriákat, vagyis a nem lakáscélú szállásnyújtást, az árufuvarozást, az étkeztetést, valamint a szabadidős tevékenységekhez kapcsolódó szolgáltatásokat főszabály szerint eseti jelleggel vagy viszonylag rövid időn belül nyújtják. Mindazonáltal a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontjából nem tűnik ki olyan konkrét időbeli korlátozás fennállása, amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy kizárólag a meghatározott maximális időtartamra kötött gépjármű-bérleti szerződések tartozhatnak az elállási jog alóli, e rendelkezés által bevezetett kivétel hatálya alá. Ez annál is inkább így van, mivel bizonyos körülmények között a többi szolgáltatástípus is hosszú távú szerződések tárgyát képezheti.

194 Harmadszor, figyelembe véve a jelen ítélet 190–193. pontjában kifejtett megfontolásokat és az ezen ítélet 189. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatot, a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontja által követett célra tekintettel kell tehát meghatározni, hogy az „autókölcsönzés [...] tevékenység[hez] kapcsolódó szolgáltatás[...] meghatározott [...] időpont[ban] vagy időszak[ban] történő nyújtásának” fogalma, amelyet szigorúan kell értelmezni, magában foglalja-e a 24 hónapos időtartamra kötött olyan gépjármű-lízingszerződéseket, mint amelyekről az alapügyben szó van.

195 Az említett cél – amint az ezen irányelv (49) preambulumbekzdéséből kitűnik – abban áll, hogy védelmet nyújtson az eladó vagy szolgáltató számára bizonyos olyan kapacitások lekötésében rejlő kockázatokkal szemben, amelyeket az elállási jog gyakorlása esetén az eladónak vagy szolgáltatónak nehéz lenne kihasználnia (2022. március 31-i CTS Eventim ítélet, C-96/21, EU:C:2022:238, 44. pont).

196 Így a 2011/83 irányelv 16. cikke l) pontjának célja többek között az, hogy védelmet nyújtson bizonyos szolgáltatásnyújtók számára annak érdekében, hogy azokat ne érjék aránytalan hátrányok az előzetes foglalás alapját képező szolgáltatás költségmentes és indokolatlan törlesztéssel összefüggésben annak következményeként, hogy a fogyasztó kevéssel e szolgáltatás nyújtásának tervezett időpontja előtt áll el a szerződéstől (lásd analógia útján: 2022. március 31-i CTS Eventim ítélet, C-96/21, EU:C:2022:238, 45. pont).

197 Ami közelebről az autókölcsönzéssel foglalkozó vállalkozások tevékenységét illeti, a Bíróság megállapította, hogy az a védelem, amelyben az uniós jogalkotó az elállási jog alóli kivételnek köszönhetően e vállalkozásokat részesíteni kívánta, azzal függ össze, hogy e vállalkozásoknak a foglaláskor meghatározott időpontban kell gondoskodniuk a megállapodás szerinti szolgáltatás teljesítéséről, és ezért elállás esetén ugyanolyan hátrányok érik őket, mint az e rendelkezésben felsorolt egyéb ágazatokban tevékenykedő vállalkozásokat (lásd ebben az értelemben és analógia útján: 2005. március 10-i EasyCar ítélet, C-336/03, EU:C:2005:150, 29. pont).

198 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az olyan lízingszerződés keretében, mint amelyről az alapügyben szó van, az eladó vagy szolgáltató a fogyasztó kérésére és az általa megadott jellemzőknek megfelelően szerzi meg az érintett járművet. Az eladó vagy szolgáltató a szerződés időtartama alatt a gépjármű tulajdonosa marad, és a fogyasztó köteles e gépjárművet annak lejártakor visszaszolgáltatni számára annak érdekében, hogy a szolgáltató új rendeltetésre, például új lízingre, bérletre vagy eladásra használja fel.

199 Márpedig az ilyen szerződés megkötésének időtartamától függetlenül az eladó vagy szolgáltató – abban az esetben, ha a fogyasztó számára elismerik az elállási jogot – nehézségekkel szembesülhet, miközben a járművet a fogyasztó által megadott jellemzőknek való megfelelés érdekében helyezi át úgy, hogy e tekintetben nem szenved aránytalan hátrányt. Ugyanis többek között a márkától, a modelltől, a motor típusától, a karosszéria színétől vagy a jármű belsejétől vagy a jármű felszereltségétől, illetve az opcióktól függően előfordulhat, hogy az eladó vagy szolgáltató nem képes az elállási jog gyakorlását követő észszerű határidőn belül a gépjárművet más, egyenértékű használatra átadni az eredetileg tervezett lízing időtartamának megfelelő időszakban úgy, hogy ne szenvedjen jelentős gazdasági kárt.

200 Ez az értelmezés összhangban áll a 2011/83 irányelv 16. cikkének c) pontjában előírt, az elállási jog alóli kivétellel, amely „a fogyasztó által megadott jellemzőknek megfelelően elkészített vagy egyértelműen a fogyasztó személyére szabott áruk értékesítésére” vonatkozik. Kétségtelen, hogy az olyan lízingszerződés, mint amilyen a C-38/21. sz. ügyben szerepel, nem valamely termék értékesítésére, hanem szolgáltatás nyújtására vonatkozik. Ez azonban nem változtat azon, hogy ez a másik kivétel az uniós jogalkotó azon szándékáról tanúskodik, hogy kizárja az elállási jogot abban az esetben, ha az árut a fogyasztó által megadott jellemzők szerint gyártották vagy állították elő, ami akkor áll fenn, ha az új járművet a fogyasztó által megadott pontos jellemzők alapján rendelik meg lízingszerződés keretében történő használatra.

201 A 2011/83 irányelv 16. cikke l) pontjának a jelen ítélet 190–200. pontjában kifejtett szó szerinti, rendszertani és teleologikus értelmezéséből kitűnik, hogy az olyan, 24 hónapos időtartamra kötött gépjárműlízing-szerződés, mint amilyen az alapügyben szerepel, a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontja értelmében vett, „autókölcsönzés [...] tevékenység[hez] kapcsolódó szolgáltatás[...] meghatározott [...] időpont[ban] vagy időszak[ban] történő nyújtására” vonatkozik.

202 A fenti indokokra tekintettel a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett hetedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/83 irányelv 16. cikkének l) pontját úgy kell értelmezni, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval az említett irányelv értelmében vett, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szolgáltatási szerződésnek minősülő, gépjárműre vonatkozó lízingszerződés az e rendelkezésben az ezen irányelv hatálya alá tartozó, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött olyan szerződés esetében előírt elállási jog alóli kivétel körébe tartozik, amely szerződés meghatározott teljesítési dátumra vagy futamidőre szóló, autóbérlésre irányuló szolgáltatásokra vonatkozik, amennyiben e szerződés fő tárgya az, hogy bizonyos pénzüsszegek rendszeres fizetése ellenében lehetővé tegye a fogyasztó számára a gépjárműnek az említett szerződésben meghatározott időtartam alatti használatát.

A C-38/21. sz. ügyben előterjesztett első, második, harmadik és negyedik kérdéstről

203 Tekintve, hogy az első négy kérdés a 2008/48 irányelv rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozik, először is meg kell állapítani, hogy mivel az olyan lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdésre adott válasznak megfelelően nem tartozik ezen irányelv hatálya alá, a jelen ítélet 110. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében ezen első négy kérdést az említett irányelvre tekintettel már nem szükséges megválaszolni.

204 E megállapítást nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy álláspontja szerint az ilyen lízingszerződést analógia útján a 2008/48 irányelvet átültető nemzeti jogi rendelkezéseknek kell szabályozniuk.

205 Kétségtelen, hogy a 2008/48 irányelv (10) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 1. cikke értelmében a tagállamok az ezen irányelv hatálya alá tartozó kérdések teljes körű harmonizációja ellenére fenntarthatnak vagy bevezethetnek az említett irányelv hatálya alá nem tartozó hitelmegállapodásokra vonatkozó olyan nemzeti rendelkezéseket, mint például a 2008/48 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének d) pontjában említett „bérleti vagy haszonbérleti megállapodások, amelyek esetében a megállapodás tárgyának tekintetében sem maga a megállapodás, sem más különálló megállapodás nem írja elő a megvásárlás kötelezettségét”.

206 Az is kétségtelen, hogy a Bíróság már több alkalommal kimondta, hogy hatáskörrel rendelkezik az uniós jogi rendelkezésekre vonatkozó, előzetes döntéshozatal iránti kérelmekről való döntésre olyan helyzetekben, amelyekben e rendelkezéseket a nemzeti jog alkalmazandóvá teszi, mivel a tisztán belső helyzetekre adott megoldásaiban a nemzeti jog az uniós jog által nyújtott megoldásokhoz igazodott. Az ilyen esetben egyértelmű uniós érdek ugyanis az, hogy a jövőbeli eltérő értelmezések megakadályozása érdekében egységesen értelmezzék az uniós jogból vett rendelkezéseket vagy fogalmakat, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák őket. (lásd ebben az értelemben: 2020. január 30-i I. G. I. ítélet, C-394/18, EU:C:2020:56, 45. és 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

207 Mindemellett a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az uniós jog érintett rendelkezéseit a

nemzeti jognak közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazhatóvá kell tennie a belső helyzetek és az uniós jog által szabályozott helyzetek azonos módon történő kezelésének biztosítása érdekében, valamint hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ki kell tűnniük azoknak a konkrét elemeknek, amelyek lehetővé teszik az ilyen közvetlen és feltétlen alkalmazhatóság megállapítását. E célból a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikke alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megjelölnie, hogy kizárólagosan belső jellege ellenére az előtte folyamatban lévő jogvita mennyiben mutat kapcsolatot az uniós jog rendelkezéseivel, amely kapcsolat e jogvita elbírálásához szükségessé teszi az előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezést (lásd ebben az értelemben: 2020. január 30-i I. G. I. ítélet, C-394/18, EU:C:2020:56, 46., 48. és 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). 208 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem kiegészítésében kifejti, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) megállapította, hogy azok a gépjárműre vonatkozó lízingszerződések, amelyek előírják, hogy a fogyasztónak a szerződés lejártakor nem kell megvásárolnia a gépjárművet, nem tartoznak a BGB 506. §-ának hatálya alá, amely § a BGB 2008/48 irányelvet átültető rendelkezéseire utal. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság, függetlenül attól, hogy kétségei vannak ezen értelmezéssel kapcsolatban, az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében jelzi, hogy Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata szerint, amely a német jog részét képezi, a 2008/48 irányelv rendelkezéseit e jog nem tette közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazhatóvá az olyan lízingszerződésekre, mint amilyenekről az alapügyben szó van.

209 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem kiegészítésében kifejti, hogy még ha az alapügyben szóban forgó szerződés mint fogyasztói hitelmegállapodás nem is tartozik a 2008/48 irányelv hatálya alá, a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett harmadik és negyedik kérdés továbbra is releváns abban az esetben, ha a fogyasztó hivatkozhat az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések és a távollevők között kötött szerződések tekintetében a 2002/65 irányelv és a 2011/83 irányelv rendelkezéseit átültető német jogi rendelkezések által előírt elállási jogra.

210 E tekintetben a jelen ítélet 156. pontjából kitűnik, hogy az olyan fogyasztó, mint VK, nem rendelkezik a 2002/65 irányelv alapján elállási joggal, mivel az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, mint amelyről az alapügyben szó van, nem tartozik ezen irányelv hatálya alá. Ezenkívül a jelen ítélet 156. és 202. pontjából kitűnik, hogy – jóllehet az ilyen szerződés a 2011/83 irányelv hatálya alá tartozik, és feltéve, hogy az ezen irányelv 2. cikkének 6. és 7. pontja értelmében vett, üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek vagy távollevők között kötött szerződésnek minősíthető – az e szerződést az eladóval vagy szolgáltatóval megkötő fogyasztót nem illeti meg az ezen irányelv 16. cikkének l) pontja szerinti elállási jog.

211 E körülmények között a C-38/21. sz. ügyben előterjesztett harmadik és negyedik kérdést a 2002/65 és a 2011/83 irányelvre tekintettel nem kell megválaszolni.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett első kérdésről

212 Előjáróban és a C Bank, a Volkswagen Bank és az Audi Bank által felhozott, e kérdés elfogadhatatlanságára vonatkozó kifogás megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy bár az említett kérdés szó szerinti tartalma alapján a Bíróságnak kétségtelenül a belső jogi rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségéről kellene döntenie, az ilyen megfogalmazás a Bíróságot nem gátolja abban, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos választ adjon azáltal, hogy tájékoztatja az uniós jog értelmezésére vonatkozó olyan szempontokról, amelyek lehetővé teszik ez utóbbi számára, hogy saját maga döntsön a belső jognak az uniós joggal való összeegyeztethetőségéről (2021. március 17-i Consulmarketing ítélet, C-652/19, EU:C:2021:208, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

213 A jelen ügyben először is a C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből kitűnik, hogy az ezen ügyekben szóban forgó szerződések előírják, hogy a fogyasztó elállására nyitva álló határidő csak a szerződés megkötését követően kezdődik, feltéve hogy a hitelfelvevő megkapta a német jog által előírt és lényegében a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjában szereplő adatoknak megfelelő valamennyi kötelező információt.

214 Továbbá e szerződések olyan kikötéseket tartalmaznak, amelyek megfelelnek a német jog által előírt jogszabályi mintának. Noha a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy e feltételek némelyike nem felel meg a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdése p) pontjának, pontosítja, hogy az EGBGB 247. §-a 6. §-a második bekezdésének harmadik mondatából és 12. §-a első bekezdésének harmadik mondatából az következik, hogy ha a szerződés az említett mintának megfelelő, kiemelt és egyértelműen megfogalmazott záradékot tartalmaz, akkor úgy kell tekinteni, hogy e záradék megfelel a fogyasztó elállási jogával kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó követelményeknek.

215 Végül meg kell jegyezni, hogy bár a C-47/21. és C-232/21. sz. ügyben előterjesztett első kérdés nemcsak a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjára, hanem ezen irányelv 14. cikkének (1) bekezdésére is vonatkozik, e kérdés megválaszolásához kizárólag az előbbi rendelkezés értelmezése szükséges.

216 E körülmények között úgy kell érteni, hogy a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan törvényi vélelmet felállító nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tisztelőben tartja a fogyasztó elállási jogáról való tájékoztatására vonatkozó kötelezettségét, ha ezen eladó vagy szolgáltató a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek e tekintetben maguk is jogszabályban előírt tájékoztatási mintára utalnak, miközben az ezen mintában szereplő olyan záradékokat alkalmaz, amelyek nem felelnek meg az irányelv e rendelkezése előírásainak. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság arra is választ vár, hogy e nemzeti szabályozás alkalmazását mellőzni kell-e a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában.

217 E tekintetben először is hangsúlyozni kell, hogy a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben szereplő kölcsönszerződések megfelelnek a hitelmegállapodások 2008/48 irányelv 3. cikkének c) pontjában szereplő meghatározásának. E szerződések tehát ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének megfelelően ezen irányelv hatálya alá tartoznak.

218 E pontosítást követően emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése felsorolja azokat az információkat, amelyeket a 2. cikk értelmében ezen irányelv hatálya alá tartozó hitelmegállapodásokban világosan és tömören fel kell tüntetni. Az említett irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja különösen úgy rendelkezik, hogy a hitelmegállapodásnak ilyen módon tartalmaznia kell az elállási jog meglétét vagy hiányát, azon időszakot, amelyen belül az elállási jog gyakorolható, valamint az elállási jog gyakorlásának egyéb feltételeit, ideértve a fogyasztó azon kötelezettségére vonatkozó tájékoztatást is, hogy a lehívott tőkeösszeget, valamint a kamatot és a napi kamatösszeget meg kell fizetni.

219 A Bíróság már kimondta, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával ellentétes, ha valamely hitelmegállapodás az ezen irányelv 10. cikkében említett információk tekintetében olyan nemzeti rendelkezésre hivatkozik, amely maga is a szóban forgó tagállam jogának más rendelkezéseire való hivatkozást tartalmaz. Ha ugyanis a fogyasztó által kötött szerződés a 2008/48 irányelv 10. cikke alapján feltüntetendő információk tekintetében a nemzeti jog bizonyos rendelkezéseire utal, a fogyasztó a szerződés alapján nem tudja meghatározni szerződéses kötelezettségvállalásának terjedelmét, továbbá nem tudja ellenőrizni azt sem, hogy az általa megkötött szerződésben szerepel-e az említett rendelkezés értelmében megkövetelt valamennyi elem, sem pedig azt, hogy rá nézve megkezdődött-e az elállásra nyitva álló határidő (lásd ebben az értelemben: 2020. március 26-i Kreissparkasse Saarlouis ítélet, C-66/19, EU:C:2020:242, 44. és 49. pont).

220 Ebből következik, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával ellentétes az, ha a hitelmegállapodásba olyan záradékot foglalnak bele, amely olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek maguk is olyan, jogszabályban előírt tájékoztatási mintára utalnak, mint a jogszabályi minta. Ez még inkább így van abban az esetben, ha az ilyen mintában szereplő záradékok ellentétesek az említett rendelkezéssel, mivel az érintett szerződéssel összefüggésben nem egyértelműek. Következésképpen ugyanezen rendelkezéssel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás is, amely az ilyen kikötések alkalmazásához azt a jogszabályi vélelmet köti, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tiszteltben tartja a fogyasztó elállási jogáról való tájékoztatására vonatkozó kötelezettségét.

221 Azon következményeket illetően, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak e megállapításból le kell vonnia, emlékeztetni kell arra, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségek nemzeti jogba való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet,

C-261/20, EU:C:2022:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

222 A nemzeti joggal összhangban álló értelmezés elvének ugyanakkor vannak bizonyos korlátai. Így az általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog irányadó szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog contra legem értelmezésének alapjául (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

223 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) szerint az alapügyben szóban forgó nemzeti rendelkezések szövegével, keletkezésével és céljával ellentétes, hogy azokat a 2008/48 irányelvvel összhangban lehessen értelmezni. A kérdést előterjesztő bíróság a maga részéről arra hivatkozik, hogy jogtudományi álláspont szól az ilyen értelmezés mellett, miközben mérlegeli e nemzeti rendelkezések alkalmazásának mellőzését.

224 Ilyen körülmények között e bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti rendelkezéseket lehet-e a 2008/48 irányelvvel összhangban értelmezni, azzal a pontosítással, hogy e bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy az ilyen értelmezés pusztán amiatt lehetetlen, mivel e rendelkezéseket a saját tagállamának más bíróságai – akár egy legfelsőbb szintű bíróság – e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték (lásd ebben az értelemben: 2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

225 Abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ez lehetetlen, emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, az uniós jog elsőbbségének elve értelmében az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve a nemzeti jogszabályok uniós joggal ellentétes, akár utólagosan elfogadott rendelkezéseinek alkalmazását, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie kellene azok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését, vagy azt be kellene várnia (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2023. július 24-i Lin ítélet, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 95. pont).

226 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az irányelvek önmagukban nem keletkeztethetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, így azokra nem lehet a nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni. Ennélfogva valamely irányelv rendelkezése még akkor sem teheti lehetővé a nemzeti bíróság számára azt, hogy a belső jognak az irányelvvel ellentétes rendelkezésének alkalmazását mellőzze, ha az máskülönben egyértelmű, pontos és feltétel nélküli, amennyiben ez valamely magánszemély terhére további kötelezettséget keletkeztetne (lásd ebben az értelemben: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20,

EU:C:2022:33, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

227 A jelen ügyben nem vitatott egyrészt, hogy az alapeljárások kizárólag magánszemélyek között állnak fenn. Másrészt, ha a szóban forgó nemzeti rendelkezéseket figyelmen kívül hagynák az alapeljárásokban a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja alapján, az e jogvitákban részt vevő alperes bankokat megfosztanák az e rendelkezések által felállított jogi védelem kedvezményétől, és ennél fogva az alapügyben szóban forgó szerződésekben egyértelműen és érthetően meg kellene említeniük az e rendelkezésben felsorolt, az elállási jogra vonatkozó információkat. Márpedig az előző pontban felidézett ítélkezési gyakorlat kizárja, hogy e rendelkezések kizárólag az uniós jog alapján ilyen hatályt tulajdonítsanak.

228 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kizárólag az uniós jog alapján nem köteles mellőzni az EGBGB 247. §-a (6) bekezdése második albekezdése harmadik mondatának és (12) bekezdése első albekezdése harmadik mondatának alkalmazását, még akkor sem, ha e rendelkezések ellentétesek a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjával, de fennmarad e bíróság azon lehetősége, hogy belső joga alapján mellőzze az említett rendelkezések alkalmazását (lásd ebben az értelemben és analógia útján: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 33. pont).

229 Mindazonáltal pontosítani kell, hogy az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége következtében sérelem ért, hivatkozhat a 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjon (lásd e tekintetben: 1996. március 7-i El Corte Inglés ítélet, C-192/94, EU:C:1996:88, 22. pont; 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

230 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan törvényi vélelmet felállító nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tiszteletben tartja a fogyasztó elállási jogáról való tájékoztatására vonatkozó kötelezettségét, ha ezen eladó vagy szolgáltató a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek e tekintetben maguk is jogszabályban előírt tájékoztatási mintára utalnak, miközben az ezen mintában szereplő olyan záradékokat használ, amelyek nem felelnek meg az irányelv e rendelkezése előírásainak. Mivel a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság a szóban forgó nemzeti szabályozást nem tudja a 2008/48 irányelvvel összhangban értelmezni, pusztán az uniós jog alapján nem köteles mellőzni az ilyen szabályozás alkalmazását, de fennmarad e bíróság azon lehetősége, hogy azt a saját belső joga, illetve ennek hiányában a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt sérelmet szenvedett félnek az ebből eredő kára megtérítésének követelése iránti joga alapján mellőzze.

A C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjáról

231 A C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében a hitelmegállapodásban feltüntetendő napi kamat összegét, amely a fogyasztó elállási jogának gyakorlása esetén alkalmazandó, az e megállapodásban megállapított szerződéses hitelkamatlábból kell kiszámítani.

232 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja úgy rendelkezik, hogy a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű tájékoztatást kell nyújtania a fogyasztó azon kötelezettségéről, hogy elállási jogának gyakorlása esetén ezen irányelv 14. cikke (3) bekezdésének b) pontjával összhangban meg kell fizetnie a lehívott tőkeösszeget és a kamatot, valamint a napi kamat összegét.

233 A 2008/48 irányelvnek az ezen irányelv (31) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikke (2) bekezdéséből kitűnik, hogy az a követelmény, hogy az ezen rendelkezésben említett tartalmi elemek világos és egyértelmű módon kerüljenek a nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón elkészített hitelmegállapodásban feltüntetésre, annak érdekében szükséges, hogy a fogyasztó megismerhesse jogait és kötelezettségeit (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

234 E szerződés megfelelő teljesítéséhez, és különösen a fogyasztó jogainak, köztük az elállási jogának gyakorlásához szükség van azon elemek fogyasztó általi megismerésére és megfelelő megértésére, amelyeket a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének megfelelően a hitelmegállapodásnak kötelezően tartalmaznia kell (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

235 Az említett elemeknek a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében előírt egyértelműség követelményének tiszteletben tartása mellett történő megfelelő megértése érdekében a hitelmegállapodásban nyújtott tájékoztatásnak tehát minden olyan ellentmondást nélkülöznie kell, amely objektíve alkalmas arra, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztót megtévesse az említett megállapodás szerinti jogainak és kötelezettségeinek terjedelmét illetően.

236 Egyébiránt a 2008/48 irányelv 14. cikke (3) bekezdésének b) pontja többek között előírja, hogy elállási jog gyakorlása esetén a kamatot a megállapodás szerinti hitelkamatláb alapján kell kiszámítani. Meg kell állapítani, hogy a „kamat” fogalma magában foglalja az ezen irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontjában említett napi kamatok is, mivel az említett irányelv 14. cikke (3) bekezdésének b) pontja „a tőke után a hitellehívás időpontjától a tőke visszafizetésének időpontjáig felgyülemlett kamatra” vonatkozik.

237 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdése p) pontjának és 14. cikke (3) bekezdése b) pontjának együttesen értelmezett rendelkezéseiből tehát az következik, hogy azon napi kamat összegét illetően, amelyet a fogyasztónak az elállási jog gyakorlása esetén

meg kell fizetnie, ez a kamat semmi esetre sem haladhatja meg a hitelmegállapodásban feltüntetett szerződéses hitelkamatláb alapján kiszámított összeget.

238 Figyelembe véve a jelen ítélet 233–235. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, a szerződésben a napi kamat összegére vonatkozóan nyújtott tájékoztatást világosan és tömören kell feltüntetni, többek között oly módon, hogy az – más információkkal együttesen értelmezve – ne tartalmazzon semmilyen olyan ellentmondást, amely objektíve alkalmas lenne arra, hogy megtévessze a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztót az általa a végső soron fizetendő napi kamat összegét illetően. Az e jellemzőknek meg nem felelő tájékoztatás hiányában nem kell napi kamatot fizetni.

239 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a C-232/21. sz. ügyben szóban forgó szerződési feltételekre tekintettel a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó képes volt-e egyértelműen meghatározni az elállási jog gyakorlása esetén fizetendő napi kamat összegét.

240 A fenti indokokra tekintettel a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontját a 14. cikke (3) bekezdésének b) pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében a hitelmegállapodásban feltüntetendő napi kamat összege, amely a fogyasztó elállási jogának gyakorlása esetén alkalmazandó, semmi esetre sem haladhatja meg a hitelmegállapodásban feltüntetett szerződéses hitelkamatláb alapján kiszámított összeget. A szerződésben a napi kamat összegére vonatkozóan nyújtott tájékoztatást világosan és tömören kell feltüntetni, többek között oly módon, hogy az – más információkkal együttesen értelmezve – ne tartalmazzon semmilyen olyan ellentmondást, amely objektíve alkalmas lenne arra, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztót az általa a végső soron fizetendő napi kamat összegét illetően megtévessze. Az e jellemzőknek meg nem felelő tájékoztatás hiányában nem kell napi kamatot fizetni.

A C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés d) pontjáról

241 A C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés d) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a hitelmegállapodásban közölni kell a peren kívüli panasz- vagy jogorvoslati eljárás megindításának lényeges alaki feltételeit, vagy elegendő, ha e tekintetben e megállapodás kérésre rendelkezésre álló vagy az internetről letölthető eljárási szabályzatra hivatkozik.

242 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontja szerint a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell, hogy „a fogyasztó számára rendelkezésre áll-e peren kívüli panasz- és jogorvoslati eljárás, és ha igen, akkor az milyen módon vehető igénybe”.

243 Ebben az összefüggésben a Bíróság már megállapította, hogy bár a hitelmegállapodásban szereplő tájékoztatásnak nem kell feltétlenül megismételnie a fogyasztó számára hozzáférhető, peren

kívüli panasztételi és jogorvoslati eljárásokra vonatkozó valamennyi eljárási szabályt, a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontjának célja ugyanakkor egyrészt annak biztosítása, hogy a fogyasztó a tények teljes ismeretében eldönthesse, hogy célszerű-e bírósági úton kívüli panasz- és jogorvoslati eljáráshoz folyamodnia, másrészt pedig, hogy a hitelmegállapodásban szereplő információk alapján ténylegesen lehetséges legyen ilyen panasztételi vagy jogorvoslati eljárás megindítására (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 132. és 135. pont).

244 E célból alapvető fontosságú, hogy a fogyasztó tájékoztatást kapjon először is a rendelkezésére álló valamennyi peren kívüli panasz- vagy jogorvoslati eljárásról és adott esetben az egyes eljárások költségeiről, másodsor pedig arról, hogy a panaszt vagy jogorvoslati kérelmet postai úton vagy elektronikus úton kell-e benyújtani, harmadszor arról a fizikai vagy elektronikus címről, amelyre az ilyen panaszt vagy jogorvoslati kérelmet el kell küldeni, negyedszer pedig azon egyéb alaki feltételekről, amelyeknek e panasznak vagy jogorvoslati kérelemnek meg kell felelnie (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 136. pont).

245 A Bíróság e tekintetben már kimondta, hogy nem elegendő, ha a hitelmegállapodás csupán az interneten hozzáférhető eljárási szabályzatra vagy a peren kívüli panaszt- és jogorvoslati eljárások részletes szabályaira vonatkozó más jogi aktusra vagy dokumentumra hivatkozik (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 137. pont). Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a hitelmegállapodás megemlíti, hogy ilyen szabályzat kérésre rendelkezésre áll.

246 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének t) pontját úgy kell értelmezni, hogy a hitelmegállapodásnak fel kell tüntetnie a fogyasztó rendelkezésére álló valamennyi peren kívüli panasz- vagy jogorvoslati eljárásra vonatkozó lényeges információt és adott esetben az egyes eljárások költségeit, azt, hogy a panaszt vagy jogorvoslati kérelmet postai úton vagy elektronikus úton kell-e benyújtani, azt a fizikai vagy elektronikus címet, amelyre az ilyen panaszt vagy jogorvoslati kérelmet el kell küldeni, valamint azon egyéb alaki feltételeket, amelyeknek e panasznak vagy jogorvoslati kérelemnek meg kell felelnie, mivel nem elegendő, ha a hitelmegállapodás csupán kérelemre rendelkezésre álló vagy az interneten hozzáférhető eljárási szabályzatra vagy a peren kívüli panasz- és jogorvoslati eljárások részletes szabályaira vonatkozó más jogi aktusra vagy dokumentumra hivatkozik.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának aa) alpontjáról

247 A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának aa) jával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a

hitelmegállapodásnak tartalmaznia kell a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámítására szolgáló, elegendően konkrét és a fogyasztó számára érthető számítási módot annak érdekében, hogy a fogyasztó legalább megközelítőleg kiszámíthassa az ilyen esetben fizetendő összeget.

248 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontja értelmében a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a „határidő előtti visszafizetés jog[át], a határidő előtti visszafizetés eljárás[át], valamint adott esetben tájékoztatás[t] a hitelező ellentételezési jogáról és az ellentételezés meghatározásának módj[át]”.

249 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben szóban forgó hitelmegállapodások lényegében azt írják elő, hogy a kölcsön fogyasztó általi határidő előtti visszafizetése esetén a bank ellentételezést követelhet, amelyet a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) által előírt számítási módszernek megfelelően számítanak ki, amely figyelembe veszi többek között az időközben változó kamatlábat, a hitelre eredetileg megállapított pénzforgalmat, a kölcsönt nyújtó bank elmaradt hasznát, a határidő előtti visszafizetéshez kapcsolódó adminisztratív költségeket, valamint a kockázat költségeit és a határidő előtti visszafizetésnek köszönhetően megtakarított adminisztratív költségeket. Ezekben a szerződésekben azt is meg kell határozni, hogy az így kiszámított határidő előtti visszafizetési ellentételezést – amennyiben az magasabb – az alábbi két összeg közül az alacsonyabbra kell csökkenteni: vagy a határidő előtti visszafizetés egy százaléka, vagy ha a határidő előtti visszafizetésre kevesebb mint hét évvel a visszafizetés megállapodás szerinti időpontja előtt kerül sor, a határidő előtt visszafizetett összeg 0,5 százaléka, vagy azon hitelkamat, amelyet a hitelfelvevő a határidő előtti visszafizetés időpontja és a visszafizetés megállapodás szerinti időpontja között fizetett volna.

250 Hasonló összefüggésben a Bíróság már kimondta, hogy abban az esetben, ha a 2008/48 irányelv arra kötelezi az eladót vagy szolgáltatót, hogy tájékoztassa a fogyasztót a neki felajánlott olyan szerződéses kötelezettségvállalás tartalmáról, amelynek bizonyos elemeit az adott tagállam kötelező törvényi vagy rendeleti rendelkezései határozzák meg, ezen eladó vagy szolgáltató köteles arra, hogy világosan és egyértelműen tájékoztassa e fogyasztót az említett rendelkezések tartalmáról annak érdekében, hogy megismerhesse jogait és kötelezettségeit (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

251 Bár e célból a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontja szerinti, határidő előtti visszafizetés esetén fizetendő ellentételezés tekintetében nem szükséges, hogy a hitelmegállapodás megjelölje azt a számítási képletet, amellyel ezen ellentételezést kiszámítják, azonban konkrétan és a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára könnyen érthető módon meg kell jelölnie ezen ellentételezés számítási módját annak érdekében, hogy a fogyasztó a határidő előtti visszafizetés esetén fizetendő ellentételezés összegét a hitelmegállapodásban nyújtott tájékoztatás alapján meg tudja határozni (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet,

C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 100. pont).

252 Így a Bíróság kimondta, hogy a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámítása céljából a nemzeti bíróság által előírt pénzügyi számítási módszerre való pusztán utalás nem felel meg a jelen ítélet 250. pontjában felidézett azon követelménynek, hogy a fogyasztó tudomására hozzák szerződéses kötelezettségvállalásának tartalmát (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 101. pont).

253 Mindemellett a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontjában említett azon kötelezettség, hogy tájékoztassák a fogyasztót a hitel határidő előtti visszafizetése esetén a hitelezőnek fizetendő ellentételezés kiszámításának módjáról, arra irányul, hogy lehetővé tegyék a fogyasztó számára ezen ellentételezés összegének a hitelmegállapodásban megadott információk alapján történő meghatározását. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a hiányos vagy téves tájékoztatás csak azzal a feltétellel tekinthető a tájékoztatás elmaradásának, ha ezáltal megtevesztik a fogyasztót a jogait és kötelezettségeit illetően (lásd ebben az értelemben: 2008. április 10-i Hamilton ítélet, C-412/06, EU:C:2008:215, 35. pont; 2019. december 19-i Rust Hackner és társai ítélet, C-355/18–C-357/18 és C-479/18, EU:C:2019:1123, 78. pont), és ennél fogva olyan szerződést kell kötnie, amelyet esetlegesen nem kötött volna meg, ha rendelkezett volna valamennyi teljes és tárgyi szempontból nem téves információval.

254 Márpedig nem lehet úgy tekinteni, hogy a fogyasztót ezen ítélkezési gyakorlat értelmében megtevesztették, ha annak ellenére, hogy az említett ellenérték kiszámítása céljából a nemzeti bíróság által előírt pénzügyi számítási módszerre való hivatkozás nem felel meg, a szerződés más olyan elemeket is tartalmaz, amelyek lehetővé teszik e fogyasztó számára, hogy könnyedén meghatározza az érintett ellenérték összegét, különösen azt a maximális összeget, amelyet a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén kell megfizetnie.

255 A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát annak vizsgálata, hogy a C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben szóban forgó szerződések megfelelnek-e ennek a feltételnek, tekintve, hogy e szerződések előírják, hogy az ítélkezési gyakorlat által kialakított pénzügyi számítási módszer alapján kiszámított határidő előtti visszafizetési ellentételezést – amennyiben magasabb – a jelen ítélet 249. pontjában említett két összeg közül az alacsonyabbra kell csökkenteni.

256 A fenti megfontolásokra figyelemmel a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének r) pontját úgy kell értelmezni, hogy a hitelmegállapodásnak főszabály szerint tartalmaznia kell a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén fizetendő ellentételezés kiszámítására szolgáló, a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára könnyen érthető konkrét számítási módot annak érdekében, hogy a fogyasztó az e szerződésben adott tájékoztatás alapján meghatározhassa a határidő előtti visszafizetés esetén fizetendő ellentételezés összegét. Mindemellett az ilyen szerződés még a számítási mód konkrét és könnyen érthető megjelölésének hiányában is eleget tehet az e rendelkezésben előírt kötelezettségnek, amennyiben más

olyan elemeket is tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára, hogy könnyen meghatározza az érintett ellenérték összegét, különösen azt a maximális összeget, amelyet a kölcsön határidő előtti visszafizetése esetén kell megfizetnie.

A C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjáról, e) és f) pontjáról, valamint a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjáról, c) és d) pontjáról

257 Előjáróban meg kell állapítani, hogy – ellentétben azzal, amit a C Bank, illetve a Volkswagen Bank és az Audi Bank írásbeli észrevételeiben állít – a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés e) és f) pontja, valamint a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés c) és d) pontja elfogadható. Kétségtelen, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az említett kérdéseket általános jelleggel a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésére, nem pedig konkrétan e rendelkezés meghatározott pontjaira hivatkozva teszi fel. Mindazonáltal az e két ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló határozatok együttes olvasatából az következik, hogy a Bíróság meg tudja érteni e rendelkezés azon szempontjait, amelyek a kérdést előterjesztő bíróságban értelmezési kétségeket ébresztenek, és e tekintetben hasznos választ tud adni számára. Ebből következik, hogy a jelen ítélet 110. és 117. pontjában felidézett elveknek megfelelően a kérdést előterjesztő bíróság az említett kérdések keretében kellő pontossággal azonosított egy olyan uniós jogi rendelkezést, amely összefügg az alapjogviták tényállásával és tárgyával, lehetővé téve ezáltal a Bíróság számára, hogy hasznos választ adjon e bíróságnak.

258 Így a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjával, e) és f) pontjával, valamint a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjával, c) és d) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az e 14. cikk (1) bekezdésének első albekezdésében előírt elállási határidő csak azzal a feltétellel kezdődik meg, ha az ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében előírt tájékoztatást teljeskörűen adták meg, és az mentes a lényeges hibáktól.

259 E tekintetben meg kell állapítani, hogy más uniós fogyasztóvédelmi irányelvekhez hasonlóan a 2008/48 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében. Ez a helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd ebben az értelemben: 2015. június 4-i Faber ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

260 E nézőpontból a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (2016. április 21-i

Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

261 Amint az a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontjából kitűnik, az elállásra nyitva álló tizennégy napos határidő különösen csak attól a naptól indul, amikor az ezen irányelv 10. cikke szerinti információkat a fogyasztó megkapta, amennyiben e nap későbbi, mint a hitelmegállapodás megkötésének napja. Az említett 10. cikk (2) bekezdése felsorolja azokat az információkat, amelyeket minden hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell.

262 Ez utóbbi tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tájékoztatási kötelezettség, amelyet a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése mond ki, hozzájárul ezen irányelv céljának megvalósításához, amely – amint az az irányelv (7) és (9) preambulumbekkezdéséből következik – nem más, mint a teljes és kötelező harmonizáció előírása a fogyasztói hitelek tárgyában számos kulcsfontosságú területen, amire az Unióban valamennyi fogyasztó érdekei magas szinten és egyenlő módon való védelmezésének biztosítása, valamint a fogyasztói hitelek jól működő belső piaca kialakulásának megkönnyítése céljából van szükség (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

263 Ugyanis, amint az a jelen ítélet 233. és 234. pontjában már megállapításra került, a 2008/48 irányelv (31) preambulumbekkezdésének tükrében értelmezett 10. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, hogy az a követelmény, hogy az ezen rendelkezésben említett tartalmi elemek világos és egyértelmű módon kerüljenek a nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón elkészített hitelmegállapodásban feltüntetésre, annak érdekében szükséges, hogy a fogyasztó megismerhesse jogait és kötelezettségeit. Közelebbről, e szerződés megfelelő teljesítéséhez, és különösen a fogyasztó jogainak gyakorlásához szükség van azon elemek fogyasztó általi megismerésére és megfelelő megértésére, amelyeket a hitelmegállapodásnak kötelezően tartalmaznia kell (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 70. és 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

264 Ugyanakkor, amint arra a jelen ítélet 253. pontja emlékeztet, a hiányos vagy téves tájékoztatás csak akkor tekinthető a tájékoztatás elmaradásának, ha ezáltal megtevéstik a fogyasztót jogait és kötelezettségeit illetően, és következésképpen a fogyasztónak olyan szerződést kell kötnie, amelyet adott esetben nem kötött volna meg, ha rendelkezett volna valamennyi teljes körű és tárgyi szempontból nem téves információval.

265 Következésképpen meg kell állapítani, hogy amennyiben a hitelező által a fogyasztónak a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése alapján nyújtott tájékoztatás hiányosnak vagy tévesnek bizonyul, az elállási határidő csak akkor kezdődik meg, ha e tájékoztatás hiányos vagy téves jellege nem befolyásolhatja a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje az említett irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, illetve a szerződés megkötésére vonatkozó döntését, illetve a szerződés megkötésére vonatkozó döntését, és adott esetben nem foszthatja meg a fogyasztót attól a lehetőségtől, hogy lényegében ugyanolyan feltételek mellett gyakorolja

jogait, mint amelyek akkor érvényesültek volna, ha ezt a tájékoztatást teljes körű és pontos módon nyújtották volna (lásd ebben az értelemben: 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet, C-42/15, EU:C:2016:842, 72. pont; 2019. december 19-i Rust-Hackner és társai ítéletet, C-355/18–C-357/18 és C-479/18, EU:C:2019:1123, 81. pont). Ennek vizsgálta a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

266 Pontosítani kell továbbá, hogy a fogyasztónak az imént ismertetettől eltérő módon nyújtott információk hiányos vagy téves jellegének a nemzeti jogban való esetleges szankcionálása nem befolyásolja az elállásra nyitva álló határidő kezdetére vonatkozó részletes szabályokat. Amint azt ugyanis a főtanácsnok indítványa 146. pontjában lényegében megállapította, az a tény, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontja értelmében az elállási határidő csak attól a naptól kezdődik, amikor a fogyasztó megkapta az ezen irányelv 10. cikkében előírt információkat, annak a közvetlen következménynek minősül, hogy a hitelező nem tett eleget azon kötelezettségének, hogy a hitelmegállapodásban a fogyasztó rendelkezésére bocsássa az e 10. cikkben említett kötelező információkat. Márpedig a 2008/48 irányelv 22. cikke (1) bekezdésének megfelelően összeegyeztethetetlen lenne az ezen irányelv által az elállási jog területén végrehajtott teljes körű és kötelező harmonizáció hatásaival, ha lehetővé tennék a tagállamok számára, hogy eltérjenek attól a következménytől, amelyet az említett irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontja különösen az ugyanezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettség be nem tartásához fűz.

267 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjára, e) és f) pontjára, valamint a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) pontjának bb) alpontjára, c) és d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a hitelező által a fogyasztónak a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése alapján nyújtott tájékoztatás hiányosnak vagy tévesnek bizonyul, az elállásra nyitva álló határidő csak akkor kezdődik meg, ha e tájékoztatás hiányos vagy téves jellege nem befolyásolhatja a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje az említett irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, és adott esetben nem foszthatja meg a fogyasztót attól a lehetőségtől, hogy lényegében ugyanolyan feltételek mellett gyakorolja jogait, mint amelyek akkor érvényesültek volna, ha ezt a tájékoztatást teljes körű és pontos módon nyújtották volna.

A C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés c) pontjáról

268 A C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdésének c) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a hitelmegállapodásnak konkrét százalékos formában fel kell tüntetnie a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, és amennyiben e kamatlábat változó referencia-kamatláb alapján határozzák meg, ez utóbbi kamatlábat, valamint

azt a mechanizmust, amely alapján az a futamidő során változhat.

269 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontja értelmében a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a késedelmes fizetés esetén a szerződés megkötésekor alkalmazandó kamatlábat és e kamatláb kiigazításának részletes szabályait.

270 A jelen ítélet 233–235. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatra tekintettel a Bíróság már kimondta, hogy a hitelmegállapodásnak konkrét százalékos mérték formájában kell közölnie az e szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, és konkrétan ismertetnie kell e kamatláb kiigazításának mechanizmusát (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 92. és 95. pont).

271 Hangsúlyozni kell, hogy amennyiben – mint az alapügyben szóban forgó szerződés esetében is – e kamatlábat változó referencia-kamatláb alapján határozzák meg, e kamatlábat ugyanezen okokból a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó konkrét százalékos mértékben kell feltüntetni. A késedelmi kamatláb referencia-kamatláb alapján történő kiszámításának módszerét a pénzügyi szakismeretekkel nem rendelkező átlagfogyasztó számára könnyen érthetően kell bemutatni oly módon, hogy a fogyasztó az ugyanezen szerződésben szolgáltatott információk alapján ki tudja számítani a késedelmi kamatlábat. Egyébiránt a hitelmegállapodásnak tartalmaznia kell e referencia-kamatláb módosításának gyakoriságát, még akkor is, ha azt nemzeti rendelkezések határozzák meg (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 94. pont).

272 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. sz. ügyben előterjesztett második kérdés c) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének l) pontját úgy kell értelmezni, hogy a hitelmegállapodásnak konkrét százalékos mérték formájában kell közölnie a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó késedelmi kamatlábat, és konkrétan ismertetnie kell e kamatláb kiigazításának mechanizmusát. Amennyiben az említett kamatlábat időben változó referencia-kamatláb alapján határozzák meg, a hitelmegállapodásnak tartalmaznia kell a szerződés megkötésének időpontjában alkalmazandó referencia-kamatlábat, azzal, hogy a kamatláb referencia-kamatláb alapján történő kiszámításának módját a szerződésben a pénzügyi területen szakértelemmel nem rendelkező átlagos fogyasztó számára könnyen érthető módon kell megjeleníteni oly módon, hogy a fogyasztó az ugyanezen szerződésben megadott információk alapján ki tudja számítani a késedelmi kamatlábat. Egyébiránt a hitelmegállapodásnak még akkor is tartalmaznia kell e referencia-kamatláb módosításának gyakoriságát, ha azt nemzeti rendelkezések határozzák meg.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett negyedik kérdés a)–d) pontjáról

273 A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett negyedik kérdés a)–d) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e

értelmezni, hogy amennyiben az ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében említett kötelező adatok legalább egyike nem szerepel valamely hitelmegállapodásban, vagy abban hiányosan vagy hibásan szerepel anélkül, hogy azt utólag szabályszerűen közölték volna, e rendelkezéssel ellentétes az, hogy a hitelező érvényesen hivatkozhat arra, hogy a fogyasztó visszaélt elállási jogával.

274 E kérdés megválaszolása érdekében, és tekintettel arra, hogy a C-232/21. sz. ügy alapjául szolgáló egyik alapügyben az elállási jogot a hitelmegállapodás teljes mértékű teljesítése idején gyakorolták, először is meg kell vizsgálni, hogy az ilyen teljes körű végrehajtás – a 2008/48 irányelv erre vonatkozó különös rendelkezéseinek hiányában – milyen mértékben befolyásolja az irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében előírt elállási jog fenntartását.

275 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének megfelelően a fogyasztót a hitelmegállapodás keretében megilleti az elállási jog, mivel e jog gyakorlása megszünteti a felek azon kötelezettségét, hogy a hitelmegállapodást az ezen irányelv 14. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett feltételek mellett és határidőkön belül teljesítsék.

276 Egyébiránt a 2008/48 irányelv (34) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy ezen irányelv a 2002/65 irányelvben előírtakhoz hasonló feltételek mellett biztosít elállási jogot. Márpedig a 2002/65 irányelv a 6. cikke (2) bekezdésének c) pontjában annak előírásával, hogy az elállási jog nem vonatkozik azokra a szerződésekre, amelyeket a fogyasztó kifejezett kérelmére mindkét fél teljes mértékben teljesített, azon elvet fejezi ki, amely szerint az elállási jogra nem lehet minden körülmények között hivatkozni a szerződés teljes mértékű teljesítése esetén, amely elvet a 2008/48 irányelvre is alkalmazni kell.

277 Ezenkívül a hitelmegállapodás teljes mértékű teljesítése esetén a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettség főszabály szerint már nem alkalmas az e rendelkezés által követett cél elérésére, amely – amint az a jelen ítélet 233. és 234. pontjában megállapításra került – arra irányul, hogy lehetővé tegye a fogyasztó számára, hogy a szerződés megfelelő teljesítéséhez, és különösen a jogai – köztük az elállási joga – gyakorlásához szükséges valamennyi információt megkapja oly módon, hogy az lehetővé teszi számára, hogy megismerje jogai és kötelezettségei terjedelmét. Ebből következik, hogy e kötelezettségek a szerződés teljes mértékű teljesítését követően már nem ugyanolyan hasznosak.

278 Végül emlékeztetni kell arra, hogy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577/EGK tanácsi irányelvben (HL 1985. L 372., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 262. o.) szabályozott elállási joggal kapcsolatban a Bíróság már kimondta, hogy a polgári jog általános elveinek megfelelően e jog nem gyakorolható, ha már nem áll fenn e szerződésből eredő kötelezettség (lásd ebben az értelemben: 2008. április 10-i Hamilton ítélet, C-412/06, EU:C:2018:215, 42. pont).

279 Ilyen körülmények között, mivel a szerződés teljesítése jelenti a szerződéses kötelezettségek megszűnésének természetes mechanizmusát, meg kell állapítani, hogy az erre vonatkozó különös rendelkezések hiányában a fogyasztó már nem hivatkozhat a 2008/48

irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében számára elismert elállási jogra, ha a felek a hitelmegállapodást teljes mértékben teljesítették, és az e szerződésből eredő kölcsönös kötelezettségek ebből következően megszűntek.

280 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a hitelező hivatkozhat-e arra, hogy a fogyasztó visszaélészerűen gyakorolta a 2008/48 irányelv 14. cikkében említett elállási jogát, először is emlékeztetni kell arra, hogy ez az irányelv nem tartalmaz az ezen irányelv által a fogyasztónak biztosított jogokkal való visszaélésre vonatkozó rendelkezéseket (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 120. pont).

281 Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jogban létezik olyan általános jogelv, amely szerint a jogalanyok nem hivatkozhatnak csalárd módon vagy visszaélészerűen az uniós jogi normákra (2019. február 26-i T Danmark és Y Danmark ítélet, C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

282 A jogalanyok kötelesek tiszteletben tartani ezt az általános elvet. Az uniós jogi szabályozás alkalmazását ugyanis nem lehet oly módon kiterjeszteni, hogy az vonatkozzon az abból a célból végrehajtott ügyletekre, hogy csalárd módon vagy visszaélészerűen részesüljenek az uniós jog által biztosított előnyökből (2019. február 26-i T Danmark és Y Danmark ítélet, C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

283 Így ezen elvből az következik, hogy a tagállamnak még az ennek megtagadását előíró nemzeti jogi rendelkezések hiányában is meg kell tagadnia egy adott személytől az uniós jogi rendelkezések alkalmazását, ha azokra nem e rendelkezések célkitűzéseinek megvalósítása érdekében hivatkozik, hanem azért, hogy az uniós jog által biztosított előnyben részesüljenek, noha az uniós jog által előírt, a kért előny megszerzéséhez szükséges objektív feltételek csak formálisan teljesülnek (lásd ebben az értelemben: 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet, C-251/16, EU:C:2017:881, 32. és 33. pont; 2019. február 26-i T Danmark és Y Danmark ítélet, C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 72. és 91. pont).

284 Így nincs jelentősége annak, hogy a joggal való visszaélés tilalmára vonatkozó uniós jogi elvet nemzeti jogi rendelkezések tartalmazzák-e, vagy sem, és hogy adott esetben e rendelkezéseket az érintett tagállam parlamentje fogadta-e el, vagy sem.

285 Amint a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, a visszaélészerű magatartás bizonyításához egyrészt objektív körülmények együttese szükséges, amelyből az következik, hogy az uniós szabályozás által előírt feltételek formális tiszteletben tartása ellenére nem valósul meg e szabályozás célja, másrészt pedig egy szubjektív elem szükséges, amely azon szándékban áll, hogy az uniós szabályozáson alapuló előnyt az annak megszerzéséhez szükséges feltételek mesterséges módon való megteremtése útján szerezzék meg (2019. február 26-i T Danmark és Y Danmark ítélet, C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 97. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 122. pont).

286 A visszaélészerű magatartás fennállásának vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróságtól megköveteli,

hogy az adott ügy valamennyi tényét és körülményét figyelembe vegye, beleértve a visszaélésszerűnek vélt ügyletet követő tényeket és körülményeket is (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Cervati és Malvi ítélet, C-131/14, EU:C:2016:255, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

287 A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát, hogy a bizonyításra vonatkozó nemzeti jogi szabályoknak megfelelően – amennyiben nem sérül az uniós jog tényleges érvényesülése – megvizsgálja, hogy a visszaélésszerű magatartásnak a jelen ítélet 285. pontjában felidézett tényállási elemei – amelyek eltérnek a jelen ítélet 274. pontjában említett tényállástól, amelyben a szerződést teljes egészében teljesítették – fennállnak-e az alapügyekben. Mindazonáltal a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során szükség esetén pontosításokat adhat, amelyek célja, hogy iránymutatásul szolgáljanak a nemzeti bíróságnak az értelmezés során (2016. július 28-i Kratzer ítélet, C-423/15, EU:C:2016:604, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet, C-251/16, EU:C:2017:881, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

288 E tekintetben másodszer, ami a visszaélésszerű magatartásra utaló, a jelen ítélet 285. pontjában említett objektív elemet illeti, a Bíróság már megállapította egyrészt, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének az a célja, hogy a fogyasztó az igényeinek leginkább megfelelő szerződést választhassa ki, és elállhasson az olyan szerződéstől, amelyről a megkötését követően, az elállási jog gyakorlására előírt gondolkodási időn belül kiderül, hogy nem felel meg e fogyasztó igényeinek. Másrészt ezen irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdése b) pontjának célja annak biztosítása, hogy a fogyasztó megkapja a szerződéses kötelezettségvállalása terjedelmének értékeléséhez szükséges valamennyi információt, és hogy szankcionálja azt az eladót vagy szolgáltatót, amely nem bocsátja a fogyasztó rendelkezésére az ezen irányelv 10. cikkében előírt információkat (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 123. és 124. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

289 Annak érdekében, hogy a hitelezőt visszatartsák attól, hogy a 2008/48 irányelvnek megfelelően a fogyasztóval szemben fennálló kötelezettségeit megszegje, a Bíróság a 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet (C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736) 126. pontjában kimondta, hogy ha az eladó vagy szolgáltató nem bocsátotta a fogyasztó rendelkezésére az ezen irányelv 10. cikkében említett információkat, és ez utóbbi ügy dönt, hogy a szerződés megkötését követő tizennégy napon túl áll el a hitelmegállapodástól, ezen eladó vagy szolgáltató még akkor sem róhatja fel az említett fogyasztónak, hogy visszaélt az elállási jogával, ha a szerződés megkötése és a fogyasztó elállása között jelentős idő telt el.

290 A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a 2008/48 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy a hitelező érvényesen úgy tekinthesse, hogy a szerződés megkötése és az ezen irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében előírt elállási jog gyakorlása között eltelt jelentős idő miatt a fogyasztó visszaélt e jogával, amennyiben az ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében említett kötelező adatok egyike nem szerepelt a hitelmegállapodásban, és azt utólagosan sem közölték megfelelően, függetlenül attól,

hogy a fogyasztó az elállási jogáról nem bírt tudomással (2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 127. pont).

291 Mindazonáltal e tekintetben pontosítani kell, hogy a Bíróság által a jelen ítélet 267. pontjában adott válasznak megfelelően a hitelező nem hivatkozhat az elállási jog gyakorlásának visszaélésszerű jellegére, ha a szerződésben szereplő hiányos vagy téves tájékoztatás esetén az elállásra nyitva álló határidő nem kezdődött meg, ha megállapítást nyer, hogy e tájékoztatás hiányos vagy téves jellege hatással volt a fogyasztó azon képességére, hogy értékelje a 2008/48 irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, valamint a szerződés megkötésére vonatkozó döntését.

292 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. és C-232/21. sz. ügyben előterjesztett negyedik kérdés a)–d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a hitelmegállapodás teljes mértékű teljesítése az elállási jog megszűnését eredményezi. Ezenkívül a hitelező nem hivatkozhat érvényesen arra, hogy a fogyasztó a szerződéskötés és az elállási jog gyakorlása között, vagy akár ezen jog gyakorlását követően tanúsított magatartása miatt e jogot visszaélésszerűen gyakorolta, amennyiben a hitelmegállapodásban a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének megsértésével történő hiányos vagy téves tájékoztatás miatt az elállási határidő nem kezdődött meg amiatt, hogy megállapítást nyert, hogy e hiányos vagy téves jelleg befolyásolta a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje a 2008/48 irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, valamint a szerződés megkötésére irányuló döntését.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdés a)–d) pontjáról

293 A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben a harmadik kérdés a)–d) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha a hitelező, amennyiben a fogyasztó ezen irányelv 14. cikke (1) bekezdésének megfelelően gyakorolja elállási jogát, hivatkozhat e jog elévülésére a nemzeti jog szabályai alapján, beleértve azt az esetet is, amikor a fogyasztónak nem volt tudomása e jog fennmaradásáról, és/vagy ha az említett irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében említett kötelező adatok legalább egyike nem szerepelt a hitelmegállapodásban, vagy abban hiányosan vagy hibásan szerepelt anélkül, hogy azt utólagosan megfelelően közölték volna.

294 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a 2008/48 irányelv 14. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontjából kitűnik – az elállásra nyitva álló tizennégy napos határidő csak akkor indul meg, amikor az ezen irányelv 10. cikke szerinti információkat a fogyasztó rendelkezésére bocsátották, amennyiben e rendelkezésre bocsátás későbbi, mint a hitelmegállapodás megkötésének napja. Az említett 10. cikk felsorolja a hitelmegállapodásokban egyértelműen és tömören feltüntetendő információkat.

295 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv (9) és (10) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 22. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó hitelmegállapodások

tekintetében az irányelv teljes körű és – amint az az említett 22. cikk címéből következik – kötelező jellegű harmonizációt ír elő. Ebből következik, hogy az e harmonizáció által kifejezetten érintett területeken a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy a nemzeti jogukba nem vezethetnek be az ebben az irányelvben meghatározottaktól eltérő rendelkezéseket (2023. március 9-i Sogefinancement ítélet, C-50/22, EU:C:2023:177, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

296 Márpedig a Bíróság már megállapította, hogy az elállási jog fogyasztó általi gyakorlásának időbeli feltételei a 2008/48 irányelv 14. cikke által megvalósított harmonizáció körébe tartoznak, következésképpen, mivel a 2008/48 irányelv nem ír elő semmilyen időbeli korlátozást az elállási jog fogyasztó általi gyakorlására abban az esetben, ha az említett irányelv 10. cikkében előírt információkat nem vagy hiányosan vagy tévesen bocsátották a rendelkezésére, és a jelen ítélet 267. pontjában adott válasznak megfelelően az elállásra nyitva álló határidő nem kezdődött meg, a nemzeti jog a tagállamban nem írhat elő olyan korlátozást, mint amilyen a jogvesztésből következik (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 9-i Volkswagen Bank és társai ítélet, C-33/20, C-155/20 és C-187/20, EU:C:2021:736, 116. és 117. pont).

297 E körülmények között és a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseinek megválaszolása érdekében nincs jelentősége annak, hogy a szóban forgó nemzeti jogi szabályok az érintett tagállam parlamentje által megszavazott törvényen alapulnak-e, vagy sem, hogy a fogyasztónak tudomása volt-e elállási jogának fenntartásáról, és hogy a hitelezőnek volt-e lehetősége arra, hogy a hiányzó, hiányos vagy téves információk közlésével megindítsa az elállási határidőt.

298 Ugyanez vonatkozik a német kormány által az írásbeli észrevételeiben előadott azon körülményre is, amely szerint a német jogban a jogvesztés nemcsak bizonyos idő elteltét követeli meg, hanem azon ténybeli körülményeket is, amelyekből kitűnik, hogy az érintett jog gyakorlása visszaélészerű. A jelen ítélet 293. pontjában adott válaszból ugyanis az következik, hogy az ilyen visszaélészerű jelleg kizárt az olyan helyzetben, mint az említett ítélet 297. pontjában leírt helyzet.

299 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdés a)–d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy a hitelező, amennyiben a fogyasztó ezen irányelv 14. cikke (1) bekezdésének megfelelően gyakorolja elállási jogát, hivatkozhat e jognak a nemzeti jogszabályok szerinti elvesztésére, amennyiben ezen irányelv 10. cikke (2) bekezdésében említett kötelező adatok legalább egyike nem szerepelt a hitelmegállapodásban, illetve abban hiányosan vagy hibásan szerepelt, anélkül hogy azt utólag megfelelően közölték volna, és ha emiatt az ugyanezen 14. cikk (1) bekezdésében előírt elállási határidő nem kezdődött meg.

A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyekben előterjesztett ötödik kérdéstről

300 A C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti

szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a fogyasztó az ezen irányelv 3. cikkének n) pontja értelmében vett kapcsolt hitelmegállapodástól eláll, vissza kell szolgáltatnia a hitelezőnek a hitelből finanszírozott árut, vagy a hitelezőt ezen áru visszavételére kell felszólítani, mielőtt a hitelmegállapodás alapján fizetett havi törlesztőrészeket visszafizetését követelhetné, és azokat megkaphatná, e törlesztés abban az esetben, ha a hitelező vitatja az elállás érvényességét, a bírósági jogvita jogerős befejezéséig elhalasztható.

301 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv 3. cikkének n) pontja értelmében a „kapcsolt hitelmegállapodás” olyan hitelszerződés, amelynek értelmében a szóban forgó hitel kizárólag többek között áruk – mint a jelen esetben gépjármű – értékesítésére vonatkozó szerződés finanszírozására szolgál, feltéve hogy e két szerződés objektív szempontból kereskedelmi egységet képez.

302 A 2008/48 irányelv azonban nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a megkötött hitelmegállapodástól való, a fogyasztó általi elállásnak az áruszállítási szerződésre gyakorolt következményeit szabályozzák. Ezen irányelv (35) preambulumbekzdése egyébiránt kimondja, hogy ezen irányelv nem érinti a tagállamoknak a hitelből finanszírozott áru visszaadására vagy bármely kapcsolódó kérdésre vonatkozó szabályozását.

303 Márpedig az e területre vonatkozó különös uniós szabályozás hiányában a 2008/48 irányelvben előírt fogyasztóvédelem végrehajtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű helyzetekre vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd analógia útján: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, VB és társai ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

304 Ami a jelen ügyekben egyedül releváns tényleges érvényesülés elvét illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, annak figyelembevételével kell megvizsgálni, hogy mi a helye e rendelkezésnek az eljárás egészében, annak menetében, és mik ez utóbbi sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, VB és társai ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

305 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy a német jog értelmében a fogyasztó a hitelmegállapodástól való elálláskor mindig köteles visszaszolgáltatni a hitelezőnek az e szerződésben finanszírozott árut, vagy pedig köteles felhívni a hitelezőt ezen áru visszakövetelésére annak

érdekében, hogy az említett szerződés alapján fizetett havi törlesztőrészeket visszatérítését kérhesse, és azt meg is kaphassa, ideértve azt az esetet is, ha a hitelező vitatja az elállás érvényességét, és ezt követően a fogyasztónak bírósági úton visszatérítés iránti keresetet kell indítania, és meg kell várnia e kereset kimenetelét annak érdekében, hogy siker esetén elérje a havi törlesztőrészeket visszafizetését.

306 Márpedig – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok függvényében – meg kell állapítani, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében előírt elállási jog gyakorlásához fűződő joghatásokat szabályozó ilyen eljárási szabályok a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehezé teszik e jog gyakorlását, mivel a fogyasztónak vissza kell szolgáltatnia a hitelből finanszírozott árut, vagy fel kell szólítania a hitelezőt e dolog visszavételére, míg a hitelező ezzel egyidejűleg nem köteles visszatéríteni a hitelnek a fogyasztó által már kifizetett havi törlesztőrészeit.

307 A fenti indokokra tekintettel a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétben az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a fogyasztó eláll az ezen irányelv 3. cikkének n) pontja értelmében vett kapcsolt hitelmegállapodástól, vissza kell szolgáltatnia a hitelezőnek a hitelből finanszírozott árut, vagy a hitelezőt ezen áru visszavételére kell felszólítania, míg a hitelező ezzel egyidejűleg nem köteles visszatéríteni a hitelnek a fogyasztó által már kifizetett havi törlesztőrészeit.

II.

C-683/21. sz. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ügyben 2023. december 5-én hozott ítélet

1) **A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) 4. cikkének 7. pontját**

a következőképpen kell értelmezni:

az a jogalany, amely egy vállalkozást mobiltelefonos informatikai alkalmazás fejlesztésével bízott meg, és amely ezzel összefüggésben részt vett a mobilalkalmazással történő személyesadat-kezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában, e rendelkezés értelmében akkor is adatkezelőnek tekinthető, ha ő maga nem végzett adatkezelési műveletet, nem járult hozzá kifejezetten az ilyen adatkezelésre irányuló konkrét műveletek elvégzéséhez vagy az említett mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéhez, és nem szerezte meg a mobilalkalmazás tulajdonjogát, kivéve ha a mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét megelőzően kifejezetten ellenezte a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt és az abból nyert személyes adatok kezelését.

2) **A 2016/679 rendelet 4. cikkének 7. pontját és 26. cikkének (1) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

két jogalany közös adatkezelőnek való minősítése nem feltételezi sem azt, hogy a jogalanyok között megállapodás áll fenn a szóban forgó személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit illetően, sem pedig azt, hogy létezik olyan megállapodás, amely meghatározza a közös adatkezelésre irányadó feltételeket.

3) **A 2016/679 rendelet 4. cikkének 2. pontját a következőképpen kell értelmezni:**

az e rendelkezés értelmében vett „adatkezelésnek” minősül a személyes adatoknak egy mobilalkalmazás informatikai tesztelése céljából történő felhasználása, kivéve ha az ilyen adatokat olyan módon anonimizálták, amelynek következtében az érintett nem vagy többé nem azonosítható, illetve ha nem létező természetes személyre vonatkozó, fiktív adatokról van szó.

4) **A 2016/679 rendelet 83. cikkét**

a következőképpen kell értelmezni:

egyrészt e rendelkezés alapján csak akkor szabható ki közigazgatási bírság, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő a 83. cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértést szándékosan vagy gondatlanságból követte el,

másrészt közigazgatási bírság szabható ki az adatkezelővel szemben az adatfeldolgozó által az adatkezelő nevében végzett adatkezelési műveletekre tekintettel, kivéve, ha e műveletekkel összefüggésben az adatfeldolgozó saját célból kezelt személyes adatokat, vagy ezeket az adatokat az adatkezelő által meghatározott adatkezelési környezettel, illetve szabályokkal összeegyeztethetetlen vagy oly módon kezelte, hogy észszerűen nem állapítható meg, hogy az adatkezelő hozzájárult volna ehhez.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 1. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) 4. cikke 2. és 7. pontjának, 26. cikke (1) bekezdésének, valamint 83. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (az egészségügyi minisztérium felügyelete alatt álló nemzeti közegészségügyi központ, Litvánia; a továbbiakban: NVSC) és a Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (állami adatvédelmi felügyelet, Litvánia; a továbbiakban: VDAI) között, egy olyan határozat tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyben ez utóbbi az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján, a rendelet 5., 13., 24., 32. és 35. cikkének megsértése miatt közigazgatási bírságot szabott ki az NVSC-re.

Az alapeljárás

12 A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben a Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras (a Litván Köztársaság egészségügyi minisztere) 2020. március 24-i első határozatával megbízta az NVSC igazgatóját, hogy a járványügyi helyzet nyomán követése érdekében szervezze meg a vírusnak kitett személyek adatainak nyilvántartására és nyomon követésére irányuló informatikai rendszer azonnali beszerzését.

13 2020. március 27-i elektronikus levelében az NVSC egyik képviselőjeként bemutatkozó személy (a továbbiakban: A. S.) tájékoztatta az UAB „IT spendimai sėkmei” nevű társaságot (a továbbiakban: ITSS társaság), hogy az NVSC kiválasztotta az erre irányuló mobilalkalmazás létrehozására. A. S. ezt követően elektronikus leveleket küldött az ITSS társaságnak az alkalmazás létrehozásának különböző vonatkozásaival kapcsolatban, az elektronikus levelek másolatát pedig megküldte az NVSC igazgatójának.

14 Az ITSS társaság és az NVSC közötti tárgyalások során A. S. mellett az NVSC más alkalmazottai is elektronikus leveleket küldtek a társaságnak a szóban forgó mobilalkalmazásban feltett kérdések megfogalmazásával kapcsolatban.

15 A mobilalkalmazás létrehozásakor adatvédelmi politikát dolgoztak ki, amelyben az ITSS társaságot és az NVSC-t jelölték ki adatkezelőnek.

16 Az ITSS társaságot és az NVSC-t feltüntetve, szóban forgó mobilalkalmazás a Google Play Store online áruházban 2020. április 4-től, az Apple App store online áruházban pedig 2020. április 6-tól volt elérhető. A mobilalkalmazás 2020. május 26-ig működött.

17 2020. április 4. és 2020. május 26. között az alkalmazást 3802 személy használta és adta meg az alkalmazásban kért adatokat, például a személyazonosító számot, a földrajzi koordinátákat (szélességi és hosszúsági fok), az ország, a város és a település nevét, az irányítószámot, az utcanevet, a házszaámot, a vezetéknevet, az utónevet, a személyi kódot, a telefonszámot és a címet.

18 2020. április 10-i második határozatával a Litván Köztársaság egészségügyi minisztere úgy határozott, hogy az NVSC igazgatóját bízta meg a szóban forgó mobilalkalmazás ITSS vállalatától történő beszerzésének megszervezésével, és e célból a közbeszerzési törvény 72. cikkének (2) bekezdését kívánta alkalmazni. A nevezett társaságnak azonban nem ítélték oda a mobilalkalmazás NVSC általi hivatalos beszerzésére irányuló közbeszerzési szerződést.

19 2020. május 15-én az NVSC azt kérte a társaságtól, hogy a szóban forgó mobilalkalmazásban semmilyen módon ne tüntesse fel őt. Az NVSC ezenkívül 2020. június 4-i levelében arról tájékoztatta az említett társaságot, hogy a közbeszerzési törvény 29. cikkének (3) bekezdése alapján – a mobilalkalmazás beszerzéséhez szükséges pénzügyi forrás hiányában – megszüntette a közbeszerzési eljárást.

20 A személyes adatok kezelésével kapcsolatban 2020. május 18-án indított vizsgálat keretében a VDAI megállapította, hogy a szóban forgó mobilalkalmazás segítségével személyes adatokat gyűjtöttek. Továbbá megállapítást nyert, hogy azok a felhasználók, akik ezt az alkalmazást választották a Covid19-világjárvány miatt kötelezővé tett izoláció nyomonkövetési módszereként, személyes adatok kezelésével járó kérdésekre válaszoltak. Ezeket az adatokat az említett alkalmazás

útján feltett kérdésekre adott válaszokban adták meg, és azok többek között az érintett személy egészségi állapotára és az izoláció feltételeinek általa történő tiszteletben tartására vonatkoztak.

21 2021. február 24-i határozatával a VDAI az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján 12 000 euró összegű közigazgatási bírságot szabott ki az NVSC-re a rendelet 5., 13., 24., 32. és 35. cikkének megsértése miatt. Ez a határozat 3000 euró összegű közigazgatási bírságot is kiszabott az ITSS társasággal mint közös adatkezelővel szemben.

22 Az NVSC ezt a határozatot megtámadta a kérdést előterjesztő bíróság, a Vilniaus apygardos administracinis teismas (vilniusi megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) előtt, arra hivatkozva, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében az ITSS társaságot kell egyedüli adatkezelőnek tekinteni. Az ITSS társaság a maga részéről azt állítja, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 8. pontja értelmében vett adatfeldolgozóként járt el az NVSC utasítására, amely véleménye szerint az egyedüli adatkezelő.

23 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az ITSS társaság hozta létre a szóban forgó mobilalkalmazást, az NVSC pedig tanácsokkal látta el a társaságot az alkalmazásban feltett kérdések tartalmával kapcsolatban. Az NVSC és az ITSS társaság között azonban nincs közbeszerzési szerződés. Az NVSC továbbá nem járult hozzá a mobilalkalmazás különböző online áruházakon keresztül történő rendelkezésre bocsátásához, és nem is engedélyezte azt.

24 E bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó mobilalkalmazás létrehozása az NVSC által meghatározott cél megvalósítására, nevezetesen a Covid19-világjárvány informatikai eszköz létrehozása révén történő kezelésére irányult, és hogy e célból személyes adatok kezelését tervezték. Az ITSS társaság szerepét illetően megállapítja, hogy nem rendelkeztek arról, hogy ez a társaság más célokat is követne azonkívül, hogy részesülni kíván a létrehozott informatikai termékért való díjazásban.

25 Az említett bíróság azt is megjegyzi, hogy a VDAI vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a litván Juvare Lithuania társaságnak, amely a fertőző betegségek nyomon követésére és ellenőrzésére szolgáló, a terjedésveszélyt jelző informatikai rendszert működteti, meg kellett kapnia a szóban forgó mobilalkalmazás által gyűjtött személyes adatok másolatait. A mobilalkalmazás teszteléséhez továbbá az említett társaság alkalmazottainak telefonszámai kivételével fiktív adatokat használtak.

26 Ilyen körülmények között a Vilniaus apygardos administracinis teismas (vilniusi megyei közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Értelmezhető-e úgy az »adatkezelőnek« az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontjában meghatározott fogalma, hogy adatkezelőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki közbeszerzés keretében adatgyűjtő eszközt (mobilalkalmazást) tervez beszerezni, függetlenül attól, hogy nem kötöttek közbeszerzési szerződést, és hogy a létrehozott terméket

(mobilalkalmazást) – amelynek beszerzésére közbeszerzési eljárást vettek igénybe – nem ruházták át?

2) Értelmezhető-e úgy az »adatkezelőnek« az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontjában meghatározott fogalma, hogy adatkezelőnek kell tekinteni azt az ajánlatkérő szervet is, amely nem szerezte meg a létrehozott informatikai termék feletti tulajdonjogot, és azt nem vette birtokba, de a létrehozott alkalmazás végleges változata linket vagy interfészt tartalmaz a szóban forgó közjogi jogalanyhoz, és/vagy a szóban forgó közjogi jogalany által hivatalosan nem jóváhagyott és nem elismert titoktartási szabályzat e közjogi jogalanyt adatkezelőként jelöli meg?

3) Értelmezhető-e úgy az »adatkezelőnek« az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontjában meghatározott fogalma, hogy adatkezelőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki nem végzett az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontjában meghatározott tényleges adatkezelési műveletet, és/vagy nem adott egyértelmű engedélyt/hozzájárulást ilyen művelet elvégzéséhez? Jelentőséggel bír-e az »adatkezelő« fogalmának értelmezése szempontjából az, hogy a személyes adatok kezeléséhez használt informatikai terméket az ajánlatkérő által megfogalmazott megbízással összhangban állították elő?

4) Amennyiben a tényleges adatkezelési műveletek meghatározása jelentőséggel bír az »adatkezelő« fogalmának értelmezése szempontjából, úgy kell-e értelmezni a személyes adatok »kezelésének« az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja szerinti fogalmát, hogy az kiterjed azokra a helyzetekre is, amelyekben személyes adatok másolatait használták fel informatikai rendszerek mobilalkalmazás beszerzése során történő teszteléséhez?

5) Kizárólag úgy értelmezhető-e az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 7. pontjának és 26. cikke (1) bekezdésének megfelelő közös adatkezelés, hogy az az adatkezelés céljának és eszközeinek meghatározását illetően szándékosan összehangolt cselekvéseket foglal magában, vagy e fogalom úgy is értelmezhető, hogy az olyan helyzetekre is kiterjed, amelyekben nincs egyértelmű »megállapodás« az adatkezelés céljaira és eszközeire nézve, és/vagy a jogalanyok cselekményei nincsenek összehangolva egymással? Jogilag relevanciával bírnak-e a közös adatkezelés fogalmának értelmezése szempontjából a személyesadat-kezelési eszköz (informatikai alkalmazás) létrehozásának ahhoz a szakaszához kapcsolódó körülmények, amelyben személyes adatokat kezeltek, valamint az alkalmazás létrehozásának célja? A közös adatkezelők »megállapodása« kizárólag a közös adatkezelésre irányadó feltételek egyértelmű meghatározásaként érthető?

6) Úgy kell-e értelmezni az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének (1) bekezdésében szereplő rendelkezést, amely szerint a »közizgatási bíróságok [...] hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek«, hogy az kiterjed az »adatkezelő« felelősségével kapcsolatos esetekre is akkor, amikor valamely informatikai termék létrehozása során a fejlesztő is végez személyesadat-feldolgozási műveleteket, továbbá hogy minden esetben automatikusan maguk után vonják-e az adatkezelő felelősségét az adatfeldolgozó által szabálytalanul végzett személyesadat-feldolgozási műveletek? Úgy kell-e értelmezni ezt a rendelkezést, hogy az az

adatkezelő objektív felelősségének eseteire is vonatkozik?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első, a második és a harmadik kérdéstről

27 Az előterjesztő bíróság együttesen vizsgálendő első, második és harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében akkor is adatkezelőnek tekinthető az a jogalany, amely egy vállalkozást mobiltelefonos informatikai alkalmazás fejlesztésével bízott meg, ha ő maga nem végzett személyesadat-kezelési műveletet, nem járult hozzá kifejezetten az ilyen adatkezelésre irányuló konkrét műveletek elvégzéséhez vagy a mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéhez, és nem szerezte meg az említett mobilalkalmazás tulajdonjogát.

28 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontja tágra határozza meg az »adatkezelő« fogalmát, így az kiterjed azon természetes vagy jogi személyre, hatóságra, intézményre vagy bármely más szervezetre, amely önállóan vagy másokkal együtt meghatározza »a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit«.

29 E tágr meghatározás célja – az általános adatvédelmi rendelet céljával összhangban – a természetes személyek alapvető jogai és szabadságai hatékony védelmének, valamint többek között a bármely személyt megillető, a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez való jog magas szintű védelmének biztosítása (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Fashion ID ítélet, C-40/17, EU:C:2019:629, 66. pont; 2022. április 28-i Meta Platforms Ireland ítélet, C-319/20, EU:C:2022:322, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 A Bíróság korábban már megállapította, hogy az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a személyes adatok kezelésére saját célból befolyást gyakorol, és emiatt részt vesz az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában, adatkezelőnek minősíthető. E tekintetben nem szükséges, hogy az adatkezelés céljait és eszközeit az adatkezelő írásbeli iránymutatásokban vagy utasításokban határozza meg (lásd ebben az értelemben: C-25/17. sz. ügy, Jehovan todistajat, EU:C:2018:551, 67. és 68. pont), és hogy hivatalosan adatkezelőnek legyen kijelölve.

31 Ennélfogva annak megállapítása érdekében, hogy egy, az NVSC-hez hasonló jogalany az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében vett adatkezelőnek tekinthető-e, meg kell vizsgálni, hogy saját célból ténylegesen befolyást gyakorolt-e ezen adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározására.

32 A jelen ügyben – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok szükségességét fenntartva – a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a szóban forgó mobilalkalmazás létrehozását az NVSC rendelte meg, és az – a Covid19-vírushordozókkal kapcsolatban álló személyek adatainak rögzítésére és nyomon követésére szolgáló informatikai eszköz segítségével – az NVSC által kitűzött cél megvalósítására, vagyis a Covid19-világjárvány kezelésére irányult. Az NVSC e célból előírta a szóban forgó mobilalkalmazás felhasználói személyes adatainak kezelését. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból

továbbá az is kitűnik, hogy a mobilalkalmazás paramétereit – például a feltett kérdéseket és a kérdések megfogalmazását – az NVSC igényeihez szabták, és az NVSC aktív szerepet játszott azok meghatározásában.

33 E körülmények között főszabály szerint úgy kell tekinteni, hogy az NVSC ténylegesen részt vett az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában.

34 Ezzel szemben pusztán az, hogy a szóban forgó mobilalkalmazás adatvédelmi szabályzatában az NVSC-t adatkezelőként tüntették fel, és hogy a mobilalkalmazásban erre a jogalanyra mutató linkek szerepelnek, csak akkor tekinthető relevánsnak, ha bizonyítást nyer, hogy az NVSC kifejezetten vagy hallgatólagosan hozzájárult ennek feltüntetéséhez, illetve ezekhez a linkekhez.

35 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első három kérdés kifejtése során említett körülmények – hogy maga az NVSC nem kezelt személyes adatokat, hogy az NVSC és az ITSS társaság között nem volt szerződés, hogy az NVSC nem szerezte meg a szóban forgó mobilalkalmazás tulajdonjogát, illetve hogy az NVSC nem adott engedélyt a mobilalkalmazás online webáruházakban való terjesztésére – nem zárják ki, hogy az NVSC az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében vett adatkezelőnek minősüljön.

36 Az általános adatvédelmi rendelet (74) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett ezen rendelkezésből ugyanis az következik, hogy amennyiben a jogalany megfelel az említett 4. cikk 7. pontjában előírt feltételnek, nemcsak az általa, hanem a nevében végzett bármely személyesadat-kezelésért is felelős.

37 E tekintetben mindazonáltal pontosítani kell, hogy az NVSC nem tekinthető a szóban forgó mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéből nyert személyes adatok kezelőjének, ha a hozzáférhetővé tételt azt megelőzően kifejezetten ellenezte, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Ilyen esetben ugyanis nem állapítható meg, hogy a szóban forgó adatkezelést az NVSC nevében végezték.

38 A fenti indokokra tekintettel az első, a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a jogalany, amely egy vállalkozást mobiltelefonos informatikai alkalmazás fejlesztésével bízott meg, és amely ezzel összefüggésben részt vett a mobilalkalmazással történő személyesadat-kezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában, e rendelkezés értelmében akkor is adatkezelőnek tekinthető, ha ő maga nem végzett adatkezelési műveletet, nem járult hozzá kifejezetten az ilyen adatkezelésre irányuló konkrét műveletek elvégzéséhez vagy az említett mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéhez, és nem szerezte meg a mobilalkalmazás tulajdonjogát, kivéve ha a mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét megelőzően kifejezetten ellenezte a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt és az abból nyert személyes adatok kezelését.

Az ötödik kérdésről

39 Az előterjesztő bíróság másodikként vizsgálendő ötödik kérdése lényegében arra irányul, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7.

pontját és 26. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy két jogalany közös adatkezelőnek való minősítése azt feltételezi, hogy a jogalanyok között megállapodás áll fenn a szóban forgó személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit illetően, vagy hogy létezik olyan megállapodás, amely meghatározza a közös adatkezelésre irányadó feltételeket.

40 Az általános adatvédelmi rendelet 26. cikkének (1) bekezdése szerint „közös adatkezelőkről” akkor van szó, ha két vagy több adatkezelő közösen határozza meg az adatkezelés céljait és eszközeit.

41 Amint azt a Bíróság megállapította, ahhoz, hogy egy természetes vagy jogi személy közös adatkezelőnek minősüljön, önállóan meg kell felelnie az „adatkezelő” fogalmának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontjában szereplő meghatározásának (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Fashion ID ítélet, C-40/17, EU:C:2019:629, 74. pont).

42 A közös felelősség fennállása azonban nem feltétlenül jelenti a személyesadat-kezeléssel érintett különböző gazdasági szereplők azonos mértékű felelősségét. Eppen ellenkezőleg, mivel ezek a gazdasági szereplők az adatkezelés eltérő szakaszaiban és különböző mértékben vehetnek részt, adatkezelői felelősségük mértékét az ügy valamennyi releváns körülményének figyelembevételével kell értékelni (2018. június 5-i Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein ítélet, C-210/16, EU:C:2018:388, 43. pont). Egyébiránt annak, hogy ugyanazon adatkezelés tekintetében több szereplő együttes felelősséget viseljen, nem előfeltétele, hogy mindegyik adatkezelő hozzáférjen az érintett személyes adatokhoz (2018. július 10-i Jehovah tudistákat ítélet, C-25/17, EU:C:2018:551, 69. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 38. pontjában rámutatott, az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában való részvétel különböző formákban nyilvánulhat meg: következhet két vagy több jogalany által hozott közös döntésből, vagy e jogalanyok egybehangzó döntéseiből. Márpedig ez utóbbi esetben az említett határozatoknak ki kell egészíteniük egymást, oly módon, hogy mindegyiküknek konkrét hatása legyen az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározására.

44 Ezzel szemben nem követelhető meg, hogy az adatkezelők között alakszerű megállapodás jöjjön létre az adatkezelés céljait és eszközeit illetően.

45 Kétségtelen, hogy az általános adatvédelmi rendelet (79) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 26. cikkének (1) bekezdése értelmében a közös adatkezelőknek a közöttük létrejött megállapodás révén átlátható módon kell meghatározniuk a rendelet követelményeinek való megfelelés biztosítására vonatkozó kötelezettségeiket. Az ilyen megállapodás fennállása azonban nem az előfeltétele annak, hogy két vagy több jogalany közös adatkezelőnek minősüljön, hanem olyan kötelezettség, amelyet a 26. cikk (1) bekezdése az ilyennek minősített közös adatkezelők számára az általános adatvédelmi rendelet rájuk vonatkozó követelményeinek való megfelelés biztosítása érdekében ír elő. Ez a minősítés így tehát pusztán abból ered, hogy több jogalany vett részt az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában.

46 A fenti indokokra tekintettel az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontját és 26. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy két jogalany közös adatkezelőnek való minősítése nem feltételezi sem azt,

hogy a jogalanyok között megállapodás áll fenn a szóban forgó személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit illetően, sem pedig azt, hogy létezik olyan megállapodás, amely meghatározza a közös adatkezelésre irányadó feltételeket.

A negyedik kérdésről

47 Az előterjesztő bíróság negyedik kérdése lényegében arra irányul, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „adatkezelésnek” minősül a személyes adatoknak egy mobilalkalmazás informatikai tesztelése céljából történő felhasználása.

48 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 25. pontjából kitűnik, a fertőző betegségek nyomon követésére és ellenőrzésére szolgáló, a terjedésveszélyt jelző informatikai rendszert működtető litván társaságnak meg kellett kapnia a szóban forgó mobilalkalmazás által gyűjtött személyes adatok másolatait. Informatikai tesztelésekhez az említett társaság alkalmazottainak telefonszámait kivételével fiktív adatokat használtak.

49 E tekintetben először is az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja úgy határozza meg az „adatkezelés” fogalmát, mint amely „a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége”. Ezen nem kimerítő, az „így” szóval bevezetett felsorolásban a rendelkezés az adatkezelésre példaként említi a személyes adatok hozzáférhetővé tételét és felhasználását.

50 E rendelkezés szövegéből, különösen a „bármely művelet” kifejezésből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó az „adatkezelés” fogalmának tág értelmet kívánt tulajdonítani (lásd ebben az értelemben: 2022. február 24-i Valsts ierņēmumu dienests [Személyes adatok adóügyi célból történő kezelése] ítélet, C-175/20, EU:C:2022:124, 35. pont), és hogy azok az okok, amelyek miatt valamely műveletet vagy műveletek összességét végzik, nem vehetők figyelembe annak meghatározása során, hogy ez a művelet vagy műveletek összessége az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja értelmében vett „adatkezelésnek” minősül-e.

51 Ennélfogva az a kérdés, hogy a személyes adatokat informatikai tesztelésekhez vagy más célokra használják-e fel, nem befolyásolja a szóban forgó műveletnek az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja értelmében vett „adatkezelésnek” való minősítését.

52 Másodszor ugyanakkor pontosítani kell, hogy kizárólag a „személyes adatokra” vonatkozó adatkezelés minősül az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja értelmében vett „adatkezelésnek”.

53 A 2016/679 rendelet 4. cikkének 1. pontja e tekintetben pontosítja, hogy „személyes adatnak” tekinthető az „azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó bármely információ”, és hogy „azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható”.

54 Márpedig önmagában a kérdést előterjesztő bíróság által a negyedik kérdésében hivatkozott azon

körülmény alapján, miszerint „személyes adatok másolatairól” van szó, még nem zárható ki, hogy ezeket a másolatokat az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 1. pontja értelmében vett személyes adatoknak lehessen minősíteni, feltéve hogy a másolatok azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó információkat tartalmaznak.

55 Meg kell azonban állapítani, hogy a fiktív adatok, mivel nem azonosított vagy azonosítható természetes személyre, hanem valójában nem létező személyre vonatkoznak, nem minősülnek az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 1. pontja értelmében vett személyes adatoknak.

56 Ugyanez vonatkozik az informatikai teszteléshez használt, anonim vagy anonimizált adatokra is.

57 Az általános adatvédelmi rendelet (26) preambulumbekzdéséből, valamint magából a „személyes adat” fogalmának az e rendelet 4. cikkének 1. pontjában szereplő meghatározásából ugyanis is következik, hogy nem tartoznak e fogalom alá az „anonim információk”, azaz az „olyan információk [...], amelyek nem azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkoznak”, sem pedig az „olyan személyes adatok [...], amelyeket olyan módon anonimizáltak, amelynek következtében az érintett nem vagy többé nem azonosítható”.

58 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének az e rendelet (26) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 5. pontjából azonban az következik, hogy a csupán álnevesített személyes adatokat, amelyeket további információ felhasználásával valamely természetes személlyel kapcsolatba lehet hozni, azonosítható természetes személyre vonatkozó adatoknak kell tekinteni, amelyekre az adatvédelemre vonatkozó elvek alkalmazandók.

59 A fenti indokokra tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „adatkezelésnek” minősül a személyes adatoknak egy mobilalkalmazás informatikai tesztelése céljából történő felhasználása, kivéve ha az ilyen adatokat olyan módon anonimizálták, amelynek következtében az érintett nem vagy többé nem azonosítható, illetve ha nem létező természetes személyre vonatkozó, fiktív adatokról van szó.

A hatodik kérdésről

60 Hatodik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy egyrészt e rendelkezés alapján csak akkor szabható ki közigazgatási bírság, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő szándékosan vagy gondatlanságból a 83. cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértést követett el, másrészt pedig közigazgatási bírság szabható ki az adatkezelővel szemben az adatfeldolgozó által az adatkezelő nevében végzett adatkezelési műveletekre tekintettel.

61 Ami először is azt a kérdést illeti, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján csak akkor szabható-e ki közigazgatási bírság, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő szándékosan vagy gondatlanságból a 83. cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértést követett el, a 83. cikk (1) bekezdéséből kitűnik,

hogy a közigazgatási bíróságoknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük. Az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke azt azonban nem mondja ki kifejezetten, hogy e jogsértések csak akkor szankcionálhatók közigazgatási bírsággal, ha azokat szándékosan vagy legalábbis gondatlanságból követték el.

62 A litván kormány és az Európai Unió Tanácsa ebből azt a következtetést vonja le, hogy az uniós jogalkotó bizonyos mérlegelési mozgásteret kívánt hagyni a tagállamoknak az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének végrehajtása során, lehetővé téve számukra, hogy e rendelkezés alapján a közigazgatási bírság kiszabását adott esetben annak megállapítása nélkül írják elő, hogy az általános adatvédelmi rendelet közigazgatási bírsággal szankcionált megsértését szándékosan vagy gondatlanságból követték el.

63 Az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének ilyen értelmezése nem fogadható el.

64 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 288. cikk értelmében a rendeletekben foglalt rendelkezéseknek a nemzeti jogrendszerekben általában azonnali hatályuk van, és a nemzeti hatóságoknak nem szükséges végrehajtási intézkedéseket hozniuk. Mindazonáltal a rendeletek egyes rendelkezéseinek végrehajtása érdekében szükség lehet végrehajtási intézkedések elfogadására a tagállamok részéről (lásd ebben az értelemben: 2022. április 28-i Meta Platforms Ireland ítélet, C-319/20, EU:C:2022:322, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 Ez a helyzet többek között az általános adatvédelmi rendelet esetében, amelynek bizonyos rendelkezései lehetőséget adnak a tagállamok számára, hogy további, szigorúbb vagy eltérő nemzeti szabályokat írjanak elő, ezáltal mérlegelési mozgásteret hagynak a tagállamok számára e rendelkezések végrehajtásának módját illetően (2022. április 28-i Meta Platforms Ireland ítélet, C-319/20, EU:C:2022:322, 57. pont).

66 Hasonlóképpen, mivel az általános adatvédelmi rendelet nem tartalmaz konkrét eljárási szabályokat, az egyes tagállamok belső jogrendjére tartozik – az egyenértékűség és a hatékonyság elvének tiszteletben tartása mellett – az azon keresetekre vonatkozó részletes szabályok meghatározása, amelyek a jogalanyoknak az e rendeletben foglalt rendelkezésekből eredő jogai védelmének biztosítását szolgálják (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i Österreichische Post [Személyes adatok kezeléséhez kapcsolódó nem vagyoni kár] ítélet, C-300/21, EU:C:2023:370, 53. és 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Ugyanakkor az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke (1)–(6) bekezdésének szövegéből nem lehet arra következtetni, hogy az uniós jogalkotó mérlegelési mozgásteret kívánt volna hagyni a tagállamok számára azon anyagi jogi feltételeket illetően, amelyeket a felügyeleti hatóságnak tiszteletben kell tartania, amikor úgy dönt, hogy az e cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértés miatt közigazgatási bírságot szab ki az adatkezelővel szemben.

68 Kétségtelen, hogy egyrészt az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének (7) bekezdése előírja, hogy minden egyes tagállam megállapíthatja az arra vonatkozó szabályokat, hogy az adott tagállami székhelyű közhatalmi vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervvel szemben kiszabható-e közigazgatási bírság, és ha igen, milyen mértékű. Másrészt a rendelet (129) preambulumbekendésével összefüggésben értelmezett

83. cikkének (8) bekezdéséből kitűnik, hogy a felügyeleti hatóság e cikk szerinti hatásköreit megfelelő, az uniós és a tagállami joggal összhangban álló eljárási garanciák – ideértve a hatékony jogorvoslat lehetőségét és a tisztességes eljárást – biztosításával gyakorolja.

69 Mindazonáltal az a tény, hogy az említett rendelet ily módon lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kivételeket írjanak elő az adott tagállami székhelyű közhatalmi vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervek tekintetében, valamint hogy követelményeket írhatnak elő a felügyelő hatóságok által a bírság kiszabása érdekében követendő eljárásra vonatkozóan, nem jelenti azt, hogy a tagállamok az ilyen eljárási jellegű kivételeken és követelményeken túlmenően olyan anyagi jogi feltételeket is előírhatnak, amelyeket az adatkezelő felelősségének megállapítása és az említett 83. cikk szerinti közigazgatási bírság kiszabása során tiszteletben kell tartani. Ezenkívül az a tény, hogy az uniós jogalkotó gondot fordított arra, hogy ezt a lehetőséget kifejezetten előírja, arra viszont nem, hogy ilyen anyagi jogi feltételeket írjon elő, megerősíti, hogy e tekintetben nem hagyott mérlegelési mozgásteret a tagállamok számára.

70 Ezt a megállapítást az általános adatvédelmi rendelet 83. és 84. cikkének együttes értelmezése is alátámasztja. A rendelet 84. cikkének (1) bekezdése ugyanis elismeri, hogy a tagállamok továbbra is hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy megállapítsák az e rendelet megsértése esetén alkalmazandó „további szankciókra vonatkozó szabályokat, különösen azon jogsértések tekintetében, amelyek nem tartoznak a 83. cikkben meghatározott, közigazgatási bírságokkal sújtható jogsértések közé”. E rendelkezések együttes értelmezéséből tehát az következik, hogy az ilyen közigazgatási bírságok kiszabását lehetővé tevő anyagi jogi feltételek meghatározása nem tartozik ebbe a hatáskörbe. Ezek a feltételek tehát kizárólag az uniós jog hatálya alá tartoznak.

71 Az említett feltételeket illetően meg kell állapítani, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének (2) bekezdése felsorolja azokat a tényezőket, amelyekre tekintettel a felügyeleti hatóság közigazgatási bírságot szab ki az adatkezelőre. E rendelkezés b) pontjában e tényezők között szerepel „a jogsértés szándékos vagy gondatlan jellege”. Az említett rendelkezésben felsorolt tényezők egyike sem utal azonban arra, hogy az adatkezelő vétkes magatartása hiányában megállapítható lenne az adatkezelő felelőssége.

72 Ezenkívül az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének (2) bekezdését ugyanezen cikk (3) bekezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely a rendelet halmazatban történő megsértésének következményeiről rendelkezik, és amelynek értelmében „ha egy adatkezelő vagy adatfeldolgozó egyazon adatkezelési művelet vagy egymáshoz kapcsolódó adatkezelési műveletek tekintetében – szándékosan vagy gondatlanságból – e rendelet több rendelkezését is megsérti, a bírság teljes összege nem haladhatja meg a legsúlyosabb jogsértés esetén meghatározott összeget”.

73 Így az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke (2) bekezdésének szövegéből az következik, hogy kizárólag a rendeletben foglalt rendelkezések adatkezelő általi vétkes – azaz szándékosan vagy gondatlanságból történő – megsértése eredményezheti e cikk alapján az adatkezelővel szembeni közigazgatási bírság kiszabását.

74 Az általános adatvédelmi rendelet általános rendszere és célja is alátámasztja ezt az értelmezést.

75 Egyrészt az uniós jogalkotó olyan szankciórendszerrel írt elő, amely lehetővé teszi a felügyeleti hatóságok számára, hogy az adott eset körülményeitől függően a leginkább megfelelő szankciókat szabják ki.

76 Az általános adatvédelmi rendeletnek a felügyeleti hatóságok hatásköreit meghatározó 58. cikke ugyanis (2) bekezdésének i) pontjában előírja, hogy a felügyeleti hatóságok az 58. cikk (2) bekezdésben említett korrekciós intézkedéseken – így például a figyelmeztetéseken, elmarasztalásokon vagy utasításokon – „túlmenően vagy azok helyett” a 83. cikknek megfelelően közigazgatási bírságot szabhatnak ki. Hasonlóképpen, az említett rendelet (148) preambulumbekzdése szerint kisebb jogsértés esetén, illetve ha a valószínűsíthetően kiszabásra kerülő bírság egy természetes személy számára aránytalan terhet jelentene, a felügyeleti hatóságok eltekinthetnek a közigazgatási bírság kiszabásától, és helyett megrovást alkalmazhatnak.

77 Másrészt az általános adatvédelmi rendelet (10) preambulumbekzdése szerint a rendeletben foglalt rendelkezéseknek többek között az a célja, hogy biztosítsa a természetes személyek következetes és magas szintű védelmét a személyes adatok Unión belüli kezelését illetően, és e célból biztosítsa a szabadságok és alapvető jogok védelmére vonatkozó szabályok következetes és egységes alkalmazását a személyes adatok Unió egészén belüli kezelését illetően. Az általános adatvédelmi rendelet (11) és (129) preambulumbekzdése továbbá a rendelet következetes alkalmazásának biztosítása érdekében annak szükségességét hangsúlyozza, hogy a felügyeleti hatóságok a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzéséhez és biztosításához egyenértékű hatáskörökkel rendelkezzenek, és a rendelet megsértése esetén azonos szankciókat alkalmazzanak.

78 Az adott ügy sajátos körülményeivel indokolható esetben az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján közigazgatási bírság kiszabását lehetővé tevő szankciórendszer megléte az adatkezelők és az adatfeldolgozók számára ösztönzést jelent a rendeletnek való megfelelésre. A közigazgatási bírságok visszatartó hatásuk révén elősegítik az egyének személyes adatok kezelése vonatkozásában való védelmének megerősítését, és ezért kulcsfontosságú szerepet játszanak az egyének jogai tiszteletben tartásának biztosításában, összhangban a rendelet azon céljával, hogy magas szintű védelmet biztosítson az egyének személyes adatainak kezelése vonatkozásában.

79 Az uniós jogalkotó azonban az ilyen magas szintű védelem biztosításához nem tartotta szükségesnek, hogy akár vétkesség hiányában is előírja a közigazgatási bírság kiszabásának lehetőségét. Figyelemmel arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet egyenértékű és egységes védelmi szintet céloz meg, és azt ezért az Unió egész területén következetesen kell alkalmazni, e céllal ellentétes lenne, ha lehetővé tennék a tagállamok számára, hogy az említett rendelet 83. cikke alapján ilyen bírságkiszabási rendszert írjanak elő. Az ilyen választási lehetőség megadása ezenkívül torzíthatná a gazdasági szereplők közötti versenyt az Unión belül, ami ellentétes lenne az uniós jogalkotó által többek között az említett rendelet (9) és (13) preambulumbekzdésében megfogalmazott célokkal.

80 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke nem teszi

lehetővé, hogy a (4)–(6) bekezdésében említett jogsértés miatt közigazgatási bírság kiszabását annak megállapítása nélkül írják elő, hogy a jogsértést az adatkezelő szándékosan vagy gondatlanságból követte el, és ennélfogva az ilyen bírság kiszabásának feltétele a jogsértő vétkessége.

81 E tekintetben azon kérdést illetően, hogy a jogsértést szándékosan vagy gondatlanságból követték-e el, és ezért az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján közigazgatási bírsággal sújtható-e, pontosítani kell továbbá, hogy az adatkezelő szankcionálható az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartozó magatartás miatt, amennyiben tudatában kellett lennie magatartása jogsértő jellegének, akár tisztában volt azzal, akár nem, hogy megsérti az általános adatvédelmi rendeletben foglalt rendelkezéseket (lásd analógia útján: 2013. június 18-i Schenker & Co. és társai ítélet, C-681/11, EU:C:2013:404, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. március 25-i Lundbeck kontra Bizottság ítélet, C-591/16 P, EU:C:2021:243, 156. pont; 2021. március 25-i Arrow Group és Arrow Generics kontra Bizottság ítélet, C-601/16 P, EU:C:2021:244, 97. pont).

82 Amennyiben az adatkezelő jogi személy, azt is meg kell állapítani, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének alkalmazása nem feltételezi az adott jogi személy irányító testületének részvételét, vagy erről való tudomását (lásd analógia útján: 1983. június 7-i Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet, 100/80–103/80, EU:C:1983:158, 97. pont; 2017. február 16-i Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen kontra Bizottság ítélet, C-94/15 P, EU:C:2017:124, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

83 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján ki lehet-e szabni az adatkezelővel szemben közigazgatási bírságot az adatfeldolgozó által végzett adatkezelési műveletek miatt, emlékeztetni kell arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 8. pontjában szereplő fogalom meghatározás szerint adatfeldolgozónak minősül „az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely az adatkezelő nevében személyes adatokat kezel”.

84 Mivel – amint az a jelen ítélet 35. pontjában megállapításra került – az adatkezelő nemcsak az általa, hanem a nevében végzett bármely személyesadat-kezelésért is felelős, vele szemben az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke alapján közigazgatási bírságot lehet kiszabni olyan esetben, amikor a személyes adatokat jogellenesen kezelték, és a jogellenes adatkezelést nem maga az adatkezelő, hanem egy általa megbízott, az említett adatkezelést az ő nevében végző adatfeldolgozó végezte.

85 Az adatkezelőnek az adatfeldolgozó magatartásáért való felelőssége azonban nem terjedhet ki azokra a helyzetekre, amikor az adatfeldolgozó saját célból kezelt személyes adatokat, vagy amikor az adatfeldolgozó ezeket az adatokat az adatkezelő által meghatározott adatkezelési környezettel, illetve szabályokkal összeegyeztethetetlen vagy oly módon kezelte, hogy észszerűen nem állapítható meg, hogy az adatkezelő hozzájárult volna ehhez. Az általános adatvédelmi rendelet 28. cikke (10) bekezdésének megfelelően ugyanis ilyen esetben az adatfeldolgozót az ilyen adatkezelés tekintetében adatkezelőnek kell tekinteni.

86 A fenti megfontolásokra tekintettel a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egyrészt e rendelkezés alapján csak akkor szabható ki közigazgatási bírság, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő a 83. cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértést szándékosan vagy gondatlanságból követte el, másrészt pedig közigazgatási bírság szabható ki az adatkezelővel szemben az adatfeldolgozó által az adatkezelő nevében végzett adatkezelési műveletekre tekintettel, kivéve, ha e műveletekkel összefüggésben az adatfeldolgozó saját célból kezelt személyes adatokat, vagy ezeket az adatokat az adatkezelő által meghatározott adatkezelési környezettel, illetve szabályokkal összeegyeztethetetlen vagy oly módon kezelte, hogy észszerűen nem állapítható meg, hogy az adatkezelő hozzájárult volna ehhez.

III.

C-206/22. sz. Sparkasse Südpfalz ügyben 2023. december 14-én hozott ítélet

A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétben az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely nem teszi lehetővé az egy nem beteg munkavállaló számára megadott fizetett éves szabadság napjainak átvitelét azon időszak tekintetében, amely egybeesik egy állami hatóság által azon okból elrendelt karanténba helyezés időszakával, mert e munkavállaló egy vírussal fertőzött személlyel került kapcsolatba.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.) 7. cikke (1) bekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 31. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a TF és munkáltatója, a Sparkasse Südpfalz között folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, amelynek tárgyát a TF-nek olyan időszakra megadott fizetett éves szabadság napjainak átvitele képezi, amely egybeesik azzal az időszakkal, amelyre őt karanténba helyezték azt követően, hogy kapcsolatba került egy SARS-Cov-2 vírussal fertőzött személlyel.

Az alapeljárás

7 TF, aki 2003 óta a Sparkasse Südpfalz munkavállalója, a 2020. december 3. és 11. közötti időszakra éves fizetett szabadságot vett ki.

8 2020. december 2-án a Kreisverwaltung Germersheim (germersheimi kerületi hivatal, Németország) az IfSG 28. §-ának megfelelően elrendelte TF karanténba helyezését a 2020. december 2. és 11. közötti időszakra, azzal az indokkal, hogy kapcsolatban állt egy SARS-Cov-2 vírussal fertőzött személlyel.

9 2021. március 4-én TF kérte a rá vonatkozó karanténba helyezés időtartamával egybeeső éves fizetett szabadság átvitelét.

10 Mivel a Sparkasse Südpfalz elutasította a szabadság átvitelét, TF keresetet indított az Arbeitsgericht Ludwigshafen am Rhein (ludwigshafeni munkaügyi bíróság), a kérdést előterjesztő bíróság előtt az iránt, hogy a fizetett éves szabadságot ne vonják le az állami hatóságok által előírt karantén időszakából.

11 E bíróság kiemeli, hogy a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) ítélkezési gyakorlata szerint a fizetett éves szabadsághoz való jog egyetlen célja az, hogy mentesítse a munkavállalót munkavégzési kötelezettsége alól, biztosítva számára szabadság alatti juttatást. A munkáltató ugyanakkor nem lehet felelős azért, hogy milyen körülmények között telik a szabadság.

12 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a BUrlG rendelkezései kizárólag abban az esetben kötelezik a munkáltatót a kiadott szabadság napjainak átvitelére, ha a munkavállaló igazolni tudja, hogy a szabadság időtartama alatt munkaképtelenné vált. Márpedig a német bíróságok kimondták, hogy önmagában a karanténba helyezés nem egyenértékű a munkaképtelenséggel.

13 Mindemellett a kérdést előterjesztő bíróság kételyeket táplál a tekintetben, hogy ezen ítélkezési gyakorlat összhangban van-e a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével.

14 Először is, a kérdést előterjesztő bíróság a 2010. október 14-i Union syndicale Solidaires Isère (C-428/09, EU:C:2010:612) ítélet alapján emlékeztet arra, hogy a fizetett éves szabadságtól való eltéréseket szigorúan kell értelmezni.

15 Másodsorban, tekintettel a fizetett éves szabadság céljára, amely annak lehetővé tétele, hogy a munkavállaló pihenjen, és biztosított legyen a számára egy olyan időszak, amikor kikapcsolódhat és szórakozhat, nem bizonyos, hogy a karanténba helyezés időszaka egyenértékű a tényleges pihenés időszakával.

16 Harmadsorban, a Bíróság a 2017. november 29-i King ítéletben (C-214/16, EU:C:2017:914) kimondta, hogy a megszerzett, fizetett éves szabadsághoz való jog nem szűnhet meg a nemzeti jog által meghatározott referencia-időszak és/vagy átviteli időszak lejártakor, ha a munkavállaló akadályoztatva volt abban, hogy kivegye a szabadságát. E tekintetben a karanténba helyezés ilyen akadályoztatásnak minősül.

17 E körülmények között az Arbeitsgericht Ludwigshafen am Rhein (ludwigshafeni munkaügyi bíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [2003/88 irányelv] 7. cikkének (1) bekezdését, valamint [a Charta] 31. cikkének (2) bekezdésében rögzített éves fizetett szabadsághoz való jogot, hogy azokkal ellentétesek a rendes szabadság munkavállalóknak történő kiadására vonatkozó olyan nemzeti jogszabályok vagy gyakorlat, amelyek szerint a szabadsághoz való jog akkor is igénybe vehető minősül, ha a munkavállalót olyan előre nem látható esemény – a jelen esetben államilag elrendelt karantén – érinti az engedélyezett szabadság időtartama alatt, amely akadályozza az említett jog teljes körű gyakorlásában?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről**Az elfogadhatóságról**

18 A Sparkasse Südpfalz arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazása túlságosan általános, és előrevetíti az e kérdésre adandó választ. Következésképpen e kérdés hipotetikus jellegű, és elfogadhatatlan.

19 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó döntésért felelős nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatal szükségességét a határozatának meghozatala szempontjából, mind pedig az általa a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját, amelyet vélelmezni kell. Ennélfogva, amikor az előterjesztett kérdés az uniós jog valamely szabályának értelmezésére vagy érvényességére vonatkozik, a Bíróság főszabály szerint köteles a kérelmet elbírálni, kivéve ha a kért értelmezés nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az említett kérdésre hasznos választ adhasson (2023. április 27-i Ministero della Giustizia [Közjegyzői versenyvizsga] ítélet, C-495/22, EU:C:2023:405, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Továbbá az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bíróság a pontatlanul megfogalmazott vagy az EUMSZ 267. cikk szerinti hatásköre kereteit túllépő kérdések esetében a nemzeti bíróság által bemutatott valamennyi tényezőből, és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kiszűrheti a jogvita tárgyára tekintettel értelmezésre szoruló uniós jogi elemeket. Ennek érdekében adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket (2014. február 13-i Crono Service és társai ítélet, C-419/12 és C-420/12, EU:C:2014:81, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság azzal, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének, valamint a Charta 31. cikke (2) bekezdésének értelmezését kéri, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban megfogalmazott kérdésével arra keres választ, hogy valamely, az éves szabadság időszakának folyamán felmerülő, előre nem látható esemény, mint amilyen az állami hatóságok által elrendelt karanténba helyezés, lehetővé teszi-e, hogy biztosítsák a munkavállaló számára szabadsága napjainak átvitelét. Ezzel a Bíróság kifejti azokat az okokat, amelyek folytán a Bíróság előterjesztett kérdésre adott válasza szükséges az alapjogvita megoldása szempontjából.

22 E tekintetben egyrészt az előzetes döntéshozatalra utaló határozat tartalmaz minden olyan releváns elemet, amely lehetővé teszi, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre hasznos választ adjon.

23 Másrészt, amint azt a Sparkasse Südpfalz előadja, az „előre nem látható esemény” kifejezés a jelen kérdés tárgyától, a karanténba helyezéstől eltérő eseményekre vonatkozik. Mindemellett mind az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés szövegében szereplő „karanténba” helyezés pontosításából, mind az előterjesztett kérdés tartalmából az következik, hogy a

kérdést előterjesztő bíróság az uniós jog érintett rendelkezéseinek értelmezését valójában csak a karanténba helyezésnek az éves szabadsághoz való jogra gyakorolt hatására vonatkozóan kéri.

24 Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

25 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését és a Charta 31. cikkének (2) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely nem teszi lehetővé az éves beteg munkavállaló számára megadott fizetett éves szabadság napjainak átvitelét azon időszak tekintetében, amely egybeesik egy állami hatóság által azon okból elrendelt karanténba helyezés időszakával, mert e munkavállaló egy vírussal fertőzött személlyel került kapcsolatba.

26 Először is emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésének szövegéből kitűnik – minden munkavállalót megillet legalább négy hét fizetett éves szabadság. A fizetett éves szabadsághoz való ezen jog az uniós szociális jog különös jelentőségű, és olyan alapelvének tekintendő, amelynek a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok általi végrehajtása kizárólag a magában a 2003/88 irányelvben rögzített korlátok között történhet (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Az éves fizetett szabadsághoz való jog – mint az uniós szociális jog elve – különleges jelentőséggel bír, ami abban is megnyilvánul, hogy azt a Charta 31. cikkének (2) bekezdése kifejezetten rögzíti. Emlékeztetni kell arra, hogy 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében biztosított, az éves fizetett szabadsághoz való alapvető jogot tükrözi és konkretizálja. Míg ugyanis a Charta 31. cikkének (2) bekezdése biztosítja minden munkavállalónak az éves fizetett szabadsághoz való jogát, addig a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése ezen elvet hajtja végre, amikor meghatározza az említett időszak időtartamát (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Másodszer a Bíróság kimondta ezzel összefüggésben, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jogot nem lehet megszorítóan értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2016. június 30-i Sobczyszyn ítélet, C-178/15, EU:C:2016:502, 21. pont).

29 Harmadszer, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében, valamint a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében rögzített céllal kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az éves szabadsághoz való jog kettős céllal rendelkezik, úgymint egyrészt annak a lehetővé tétele, hogy a munkavállaló kipihenhesse a munkaszerződése alapján rá háruló feladatok végrehajtását, másrészt pedig annak, hogy a rendelkezésére álljon a kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas idő (2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Icrea Banca SpA, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 E tekintetben a munkavállaló számára ténylegesen biztosítani kell a fizetett éves szabadság 2033/88 irányelv 7. cikkében előírt minimális időtartamát, hasonlóan az ezen irányelv által előírt egyéb minimális pihenőidőköz (lásd ebben az értelemben: 2018. november 6-i Kreuziger ítélet, C-619/16, EU:C:2018:872, 49. pont; 2020. június 4-i Fetico és társai ítélet, C-588/18, EU:C:2020:420, 32. pont;).

31 A Bíróság konkrétan úgy ítélte meg, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog, amelynek célja annak a lehetővé tétele, hogy a munkavállaló pihenhessen, a kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas idő álljon a rendelkezésére, eltér a betegszabadsághoz való jog céljától, ami abban áll, hogy a munkavállaló a betegségéből felépülhessen (2016. június 30-i Sobczyszyn ítélet, C-178/15, EU:C:2016:502, 25. pont).

32 A szabadság két típusának ezen eltérő céljaira tekintettel a Bíróság megállapította, hogy az a munkavállaló, aki az éves szabadság előzetesen meghatározott időszakában betegszabadságon van, kérésére és éves szabadságának tényleges igénybevétele céljából jogosult azt egy, a betegszabadság idejével egybeesőtől eltérő, más időszakban igénybe venni (2016. június 30-i Sobczyszyn ítélet, C-178/15, EU:C:2016:502, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Ezen utóbbi esetben egyrészt a betegség miatti munkaképtelenség bekövetkezése – főszabály szerint – nem látható előre és nem függ a munkavállaló szándékától (2018. október 4-i Dicu ítélet, C-12/17, EU:C:2018:799, 32. pont).

34 Másrészt a betegszabadságon lévő munkavállalót akadályozzák a betegség okozta fizikai vagy pszichikai korlátok (lásd e tekintetben: 2018. október 4-i Dicu ítélet (C-12/17, EU:C:2018:799 33. pont).

35 Egyébiránt a 2003/88 irányelvben előírt minimális pihenőidők alatt a munkavállalónak munkáltatójával szemben egyáltalán nem lehet olyan kötelezettsége, amely megakadályozhatná, hogy szabadon és zavartalanul saját érdekeinek megfelelően foglalja el magát, hogy semlegesítse a munkának a biztonságára és egészségére kifejtett hatásait (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 9-i Jaeger ítélet, C-151/02, EU:C:2003:437, 94. pont).

36 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést ezen, a Bíróság ítélkezési gyakorlata által konkretizált elvek fényében kell megvizsgálni.

37 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy TF szabadságot vett ki egy olyan időszakra, amely egybeesett az illetékes hatóságok által az IfSG 28. cikke alapján, a fertőző betegségek terjedésének megakadályozásához szükséges közegészségügyi intézkedésként, azon okból elrendelt karanténba helyezés időszakával, mert TF fertőzött személlyel állt kapcsolatban. A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli e tekintetben, hogy a német bíróságoknak a BÜrG releváns rendelkezéseire vonatkozó ítélkezési gyakorlata szerint a karanténba helyezés, amely nem eredményez munkaképtelenséget, mint a jelen ügyben, nem nyit jogot a fizetett éves szabadság napjainak átvételére.

38 E tekintetben először is ki kell emelni, hogy ezen, karanténba helyezés intézkedés célja, amely egy fertőző betegség elterjedésének megakadályozására irányul azzal, hogy elkülöníti az olyan személyeket, akik e fertőzés tüneteit mutathatják, eltér a fizetett éves szabadság jelen ítélet 29. pontjában felidézett céljaitól.

39 Másodszor, nyilván vitathatatlan, hogy a karanténba helyezés intézkedés, hasonlóan a munkaképtelenség betegség folytán való bekövetkezéséhez, előre nem látható és az érintett személy szándékától független esemény.

40 Mindemellett a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy az alapeljárás felperesével szemben egy állami hatóság azért rendelte el a karanténba helyezést, mert e személy egy SARS-Cov-2 vírussal fertőzött másik személlyel állt kapcsolatban.

41 Márpedig az érintett időszak folyamán e munkavállaló nem volt orvosi igazolással alátámasztott munkaképtelenség helyzetében.

42 Az ilyen munkavállaló helyzete tehát eltér a betegszabadságon lévő munkavállaló helyzetétől, aki a betegség okozta fizikai vagy pszichikai korlátoktól szenved.

43 Következésképpen nem állapítható meg, hogy a karanténba helyezés célja elvben összehasonlítható a betegszabadság jelen ítélet 31. pontjában felidézett céljával. Ennélfogva a karantén időszaka önmagában nem képezheti akadályát a fizetett éves szabadság azon célja megvalósításának, hogy a munkavállalónak lehetősége legyen kipihenni a munkaszerződése alapján őt terhelő feladatok elvégzését, továbbá kikapcsolódást jelentő, illetve szabadidős tevékenységeket folytatni (lásd ebben az értelemben: 2018. november 6-i Bauer és Willmeroth ítélet (C-569/16 és C-570/16, EU:C:2018:871, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Harmadszor, amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 52–56. pontjában, noha a karanténba helyezés befolyásolhatja azokat a feltételeket, amelyek mellett a munkavállaló a szabad idejével rendelkezhet, nem tekinthető úgy, hogy önmagában sérti e munkavállaló azon jogát, hogy ténylegesen igénybe vegye fizetett éves szabadságát. Az éves szabadság ideje alatt ugyanis a munkavállalónak munkáltatójával szemben egyáltalán nem lehet olyan kötelezettsége, amely megakadályozhatná, hogy szabadon és zavartalanul saját érdekeinek megfelelően foglalja el magát, hogy semlegesítse a munkának a biztonságára és egészségére kifejtett hatásait.

45 Következésképpen amennyiben a munkáltató teljesíti e követelményeket, nem kötelezhető az olyan előre nem látható eseményekből következő hátrányok kompenzálására, mint amilyen az állami hatóság által előírt karanténba helyezés, amely megakadályozza, hogy munkavállalója maradéktalanul élhessen a fizetett éves szabadsághoz való jogával. Ugyanis a 2003/88 irányelv, amelynek alapelveit a jelen ítélet 26–35. pontja felidézi, nem irányul arra, hogy minden olyan esemény, amely megakadályozhatja, hogy a munkavállaló maradéktalanul és az általa kívánt módon élvezze pihenő- és szabadidejét, további szabadnapok nyújtását igazolja annak érdekében, hogy biztosított legyen számára az éves szabadság célja.

46 A fenti megfontolások fényében az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését és a Charta 31. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely nem teszi lehetővé az egy nem beteg munkavállaló számára megadott fizetett éves szabadság átvételét azon időszak tekintetében, amely egybeesik egy állami hatóság által azon okból elrendelt karanténba helyezés

időszakával, mert e munkavállaló egy vírussal fertőzött személlyel került kapcsolatba.

IV.

C-396/22. sz. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut) ügyben 2023. december 21-én hozott ítélet

1) A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma vonatkozik a korábban kiszabott büntetések utólagos egybefoglalásával összbeültetésbe foglalt ítélethez vezető olyan eljárásra, amely során az ezen ítéletet meghozó hatóság nem vizsgálhatja felül az érintett bűnösségének megállapítását, és nem is változtathatja meg a korábban kiszabott büntetéseket, de mérlegelési mozgásterrel rendelkezik ezen összbeültetés mértékének meghatározása tekintetében.

2) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az e rendelkezést átültető olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson. A nemzeti bíróság köteles e nemzeti szabályozást – a belső jog egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszerek alkalmazásával – a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel értelmezni.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat) 4a. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a szabadságvesztés-büntetés Lengyelországban történő végrehajtása céljából egy lengyel állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs Németországban történő végrehajtásával kapcsolatos eljárás keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

10 A lengyel hatóságok a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Kammergericht Berlinhez (berlini regionális felsőbíróság, Németország) egy lengyel állampolgárral szemben a Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim (Piotrków Trybunalski-i regionális bíróság, Lengyelország) által 2021. február 5-én kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása iránti kérelemmel fordultak. Ez az európai elfogatóparancs az

érintett személynek a Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim (Piotrków Trybunalski-i kerületi bíróság, Lengyelország) 2019. október 30-i összbeültetési ítéletében (a továbbiakban: 2019. október 30-i összbeültetési ítélet) vele szemben kiszabott három év szabadságvesztés-összbeültetés végrehajtása – amelyből még két év tizenegy hónap és huszonhét nap végrehajtandó – céljából történő elfogására és e hatóságoknak történő átadására irányul.

11 A 2019. október 30-i összbeültetési ítélet a Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim (Piotrków Trybunalski-i kerületi bíróság) által hozott több büntetőítéletet is magában foglal, nevezetesen az érintett személlyel szemben korábban kiszabott több büntetést összbeültetésbe foglaló 2019. április 25-i ítéletet és egy 2019. június 10-i ítéletet.

12 Az érintett személyesen megjelent, vagy őt hivatalból kirendelt védő képviselte a 2019. április 25-i ítéletben összbeültetésbe foglalt egyes büntetések kiszabásához vezető eljárásokban. Ezzel szemben a 2019. június 10-i ítéletet és a 2019. október 30-i összbeültetési ítéletet a terhelt távollétében hozták. Ugyanakkor az ezen ítéletek meghozatalát megelőző tárgyalásokra való idézéseket, amelyeket az illetékes lengyel hatóságok az érintett személynek a lengyel posta értesítése útján, az általa állandó lakóhelyként megjelölt címre küldtek meg, a kpk 139. cikkének 1. §-a értelmében kézbesítettnek kell tekinteni.

13 A Generalstaatsanwaltschaft Berlin (berlini főügyészség, Németország) először az érintett személy kiadatási őrizetbe vételének elrendelését kérte a lengyel hatóságoknak való átadása céljából. Majd megállapította, hogy az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja, amely a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését ülteti át a német jogba, akadályát képezi ezen átadásnak. Álláspontja szerint a kpk 139. cikkének 1. §-a értelmében kézbesítettnek tekintett idézés nem garantálhatja, hogy az érintettet ténylegesen tájékoztatták a tárgyalás időpontjáról és helyéről, amint azt a Bíróságnak a többiek között a 2016. május 24-i Dworzecki ítéletből (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346) eredő ítélkezési gyakorlata megköveteli. Jelenleg tehát az érintett személy átadása nem teljesíthetőnek nyilvánítását kéri.

14 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben teljesül a cselekmény kettős büntethetőségére vonatkozó, az átadás alapjául szolgáló feltétel, amely annak ellenőrzéséből áll, hogy a felrótt cselekmények az együttműködni hivatott két tagállamban bűncselekménynek minősülnek-e.

15 Elsősorban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében szereplő „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát úgy kell-e értelmezni, hogy az vonatkozik a korábban kiszabott büntetések utólagos egybefoglalásával összbeültetésbe foglalt ítélethez vezető olyan eljárásra, amely során az ezen ítéletet meghozó hatóság nem vizsgálhatja felül a bűnösség megállapítását, és nem változtathatja meg a korábban kiszabott büntetéseket.

16 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy a 2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítéletben (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629) a Bíróság kimondta, hogy e fogalom az összbeültetési ítélethez vezető eljáráshoz hasonló olyan későbbi eljárásra is vonatkozik, amelynek eredményeképpen meghozzák az eredetileg kiszabott büntetés mértékét jogerősen megváltoztató határozatot, amennyiben az utóbbi

határozatot elfogadó hatóság e tekintetben bizonyos mérlegelési joggal rendelkezik.

17 A jelen ügyben a lengyel bíróságok által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a korábban kiszabott büntetések utólagos összbüntetésbe foglalására irányuló eljárás keretében a bíróság a releváns nemzeti szabályozás értelmében bizonyos mérlegelési mozgásterrel rendelkezik, mivel belátása szerint olyan összbüntetést szabhat ki, amelynek alsó határa a leghosszabb időtartamú egyedi büntetés, felső határa pedig az összes egyedi büntetés összege. Mivel azonban a 2019. október 30-i összbüntetési ítélet nem járt az érintett személy bűnössége megállapításának felülvizsgálatával, sem pedig a korábban kiszabott büntetések megváltoztatásával, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy az ilyen ítélet ténylegesen a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalma alá tartozhat-e.

18 A kérdést előterjesztő bíróság kétségeit az is alátámasztja, hogy álláspontja szerint a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése kizárólag akkor alkalmazandó, ha a korábban kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalására irányuló eljárásban tárgyalás alapján hoznak ítéletet. Márpedig, többek között a német jogban nem ez a helyzet. Ennélfogva úgy véli, hogy a különböző tagállamokban a büntetőeljárás megszervezésében mutatkozó eltérésekre tekintettel fennáll annak a veszélye, hogy az alkalmazandó nemzeti jog függvényében az ilyen eljárás vagy e rendelkezés hatálya alá tartozik, vagy nem.

19 Másodsorban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, mint az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja, amely a terhelt távollétében történő elítélés esetét az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásának „abszolút akadályként” szabályozza, jöllehet a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése, amelyet e szabályozás ültet át a német jogba, e tekintetben csak egy mérlegelhető megtagadási okot ír elő.

20 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez utóbbi rendelkezést nem teljeskörűen ültették át a német jogba, mivel az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja nem teszi lehetővé, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság a terhelt távollétében történő elítélés esetén mérlegelési joggal rendelkezjen.

21 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2019. június 24-i Popławski ítéletben (C-573/17, EU:C:2019:530, 69., 72., 73. és 76. pont) a Bíróság kimondta, hogy bár a 2002/584 kerethatározat közvetlen alkalmazása kizárt, mivel nem bír közvetlen hatállyal, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a nemzeti jogot e kerethatározattal összhangban kell értelmeznie annak érdekében, hogy megvalósuljon az általa elérni kívánt eredmény, e jog contra legem értelmezése azonban kizárt.

22 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy nem tudja akként értelmezni az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontját, hogy az az érintett személy átadása előtti akadály vizsgálata keretében olyan mérlegelési mozgásteret biztosítana számára, amely lehetővé tenné, hogy az átadást az ezen § (2)–(4) bekezdésében előírt kivételek ellenére teljesíthetőnek nyilvánítsa. Úgy véli, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése és az e tekintetben rendelkezésére állni hivatott mérlegelési mozgáster

alapján meg kellene tudnia állapítani, hogy az ügy körülményeire tekintettel az érintett személy meghallgatáshoz való jogát megfelelően tiszteletben tartották, és hogy ezért az érintett személy átadása teljesíthető.

23 Első ránézésre ugyanis azok a körülmények, amelyek között az idézésről az érintett személyt értesítették, a kérdést előterjesztő bíróság szerint úgy tekinthetők, mint amelyek nem biztosítják kellőképpen, hogy az érintett személynek bizonyosan tudomására hozták a 2019. október 30-i összbüntetési ítélet alapjául szolgáló tárgyalás időpontját, amint azt a Bíróságnak a többek között a 2016. május 24-i Dworzecki ítéletből (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346) eredő ítélkezési gyakorlata megköveteli, és ennélfogva nem felelnek meg a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában előírt követelményeknek. Mindazonáltal ezen ítélet 50. és 51. pontjából kitűnik, hogy az érintett végrehajtó igazságügyi hatóság más körülményeket is figyelembe vehet, többek között az érintett által tanúsított magatartást, amelyek lehetővé teszik számára, hogy meggyőződjön arról, hogy az átadás nem járt az érintett védelemhez való jogának sérelmével, mivel különös figyelem tulajdonítható az érintett „gondossága nyilvánvaló hiányának”, különösen, ha úgy tűnik, hogy az érintett megpróbált kibújni az információ részére történő kézbesítése elől. Márpedig a jelen ügyben nem vitatott, hogy az érintett azzal, hogy nem jelentette be az illetékes lengyel hatóságoknak a tényleges lakcímét, megakadályozta a 2019. október 30-i összbüntetési ítélet alapjául szolgáló tárgyalásra való idézést.

24 E körülmények között a Kammergericht Berlin (berlini regionális felsőbbbíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az utólagos összbüntetésbe foglalásra irányuló eljárás is a [2002/584] kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, ha a határozatot tárgyalás alapján hozzák meg ugyan ítélet útján, az ítéletben azonban sem a bűnösség megállapítása nem vizsgálható felül, sem az egyes cselekmények tekintetében kiszabott büntetések nem változtathatók meg?

2) Összeegyeztethető-e az uniós jog elsőbbségével, hogy az [IRG] 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában a német jogalkotó abszolút átadási akadályként szabályozta az érintett távollétében történő elítélésének esetét, jöllehet a [2002/584] kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése csak mérlegelhető megtagadási okot ír elő e tekintetben?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

25 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma vonatkozik a korábban kiszabott büntetések utólagos egybefoglalásával összbüntetésbe foglaló ítélethez vezető olyan eljárásra, amely során az ezen ítéletet

meghozó hatóság nem vizsgálhatja felül az érintett bűnösségének megállapítását, és nem is változtathatja meg a korábban kiszabott büntetéseket.

26 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát az uniói jog önálló fogalmaként kell tekinteni, és a tagállami minősítésektől függetlenül egységesen kell értelmezni az Unió területén (lásd ebben az értelemben: 2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 67. pont; 2017. december 22-i Ardic ítélet, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 63. pont).

27 E fogalmat úgy kell értelmezni, mint amely azon eljárást jelöli, amely az európai elfogatóparancs végrehajtása keretében átadni kért személy jogerős elítélését eredményező bírósági határozathoz vezetett (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 74. pont; 2023. március 23-i Minister for Justice and Equality [Felfüggesztés megszüntetése] ítélet, C-514/21 és C-515/21, EU:C:2023:235, 52. pont).

28 A Bíróság pontosította, hogy abban az esetben, amikor az egymást követő határozatokhoz vezető eljárás több fokon zajlott, amelyek közül legalább az egyiket az érintett személy távollétében hozták, a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalásnak” a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalma alatt azon eljárást kell érteni, amely e határozatok közül az utolsóhoz vezetett, amennyiben a szóban forgó bíróság – a terhelő és az enyhítő bizonyítékokra kiterjedő ténybeli és egyben jogi vizsgálatot követően, amely adott esetben magában foglalja az érintett egyéni helyzetének figyelembevételét is – jogerősen határozott e személy bűnösségéről, valamint szabadságelvonással járó intézkedéshez hasonló büntetést szabott ki rá (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 81. pont).

29 Ezenkívül a Bíróság megállapította, hogy az eljárás későbbi szakaszában hozott és korábban kiszabott egy vagy több szabadságvesztés-büntetés megváltoztatására irányuló ítélet – noha annak meghozatalára azt követően kerül sor, hogy az érintettet egy vagy több határozattal egy vagy több büntetésre ítélték – semmiképpen nem érinti a bűnösség e korábbi határozatokkal való megállapítását, amely ezért jogerősen megtörtént (2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 84. pont).

30 Egyrészt az ilyen ítélet megváltoztatja a kiszabott büntetés vagy büntetések időtartamát, és ennél fogva meg kell különböztetni a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának részletes szabályaira vonatkozó intézkedésektől. Másrészt az összbüntetésbe foglaló ítélethez hasonló határozathoz vezető eljárás, amely az érintettel szemben korábban kiszabott egy vagy több büntetést egyetlen új büntetésbe foglalja, szükségképpen kedvezőbb eredményhez vezet az érintettre nézve. Így például többszörös elítélés esetén, amelyek mindegyike büntetés kiszabását tartalmazta, a kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalhatók, amely rövidebb időtartamú, mint a korábbi különböző határozatokkal kiszabott különböző büntetések összege (2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 85. és 86. pont).

31 Az eljárás tisztességes jellegének tiszteletben tartása magában foglalja az érintett azon jogát, hogy azon jelentős következmények miatt részt vegyen a tárgyalásokon, amelyeket azok a rá kiszabandó büntetés

mértékére gyakorolhatnak. Így az összbüntetésbe foglalásra irányuló különös eljárás nem pusztán formális és számtani műveletnek minősül, hanem mérlegelési mozgásteret biztosít a büntetés mértékének meghatározása tekintetében különösen az érintett helyzetének vagy személyiségének, vagy enyhítő és súlyosító körülmények figyelembevételére. E tekintetben nem releváns az a kérdés, hogy az érintett bíróság rendelkezik-e hatáskörrel a korábban kiszabott büntetés súlyosbítására (2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 87–89. pont).

32 Ennél fogva az összbüntetésbe foglaló ítélethez vezető olyan eljárást, amely a korábban kiszabott szabadságvesztés-büntetések újbóli meghatározását eredményezi, irányadónak kell tekinteni a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából, amennyiben mérlegelési mozgásteret biztosít e tekintetben az illetékes hatóság számára, és olyan határozathoz vezet, amely jogerősen dönt a büntetésről (2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 90. pont).

33 Ebből következik, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében szereplő „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalma vonatkozik a 2019. október 30-i összbüntetési ítélethez hasonló, összbüntetésbe foglaló ítéletre, mivel a kérdés előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy az ezen ítélethez vezető eljárás mérlegelési mozgásteret hagy az összbüntetés mértékének meghatározása tekintetében.

34 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma vonatkozik a korábban kiszabott büntetések utólagos egybefoglalásával összbüntetésbe foglaló ítélethez vezető olyan eljárásra, amely során az ezen ítéletet meghozó hatóság nem vizsgálhatja felül az érintett bűnösségének megállapítását, és nem is változtathatja meg a korábban kiszabott büntetéseket, de mérlegelési mozgásterrel rendelkezik ezen összbüntetés mértékének meghatározása tekintetében.

A második kérdésről

35 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az uniói jog elsőbbségének elvével ellentétes-e a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését átültető, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson.

36 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2002/584 kerethatározat az 1. cikkének (2) bekezdésében előírja azon szabályt, amely szerint a tagállamok minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtának végre. Kivételes körülményektől eltekintve a végrehajtó igazságügyi hatóságok tehát csak az említett kerethatározatban kimerítően felsorolt esetekben tagadhatják meg az ilyen elfogatóparancs végrehajtását. Az európai elfogatóparancs végrehajtását kizárólag az ott kimerítő jelleggel felsorolt feltételekhez köthetik.

Következésképpen, mivel az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály, a végrehajtás megtagadása kivételként tekintendő, amelyet szigorúan kell értelmezni (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 50. pont).

37 Így a 2002/584 kerethatározat kifejezetten meghatározza egyrészt az európai elfogatóparancs végrehajtása kötelező megtagadásának (a kerethatározat 3. cikke), másrészt pedig mérlegelhető megtagadásának okait (a kerethatározat 4. és 4a. cikke). Közelebből, ugyanezen kerethatározat 4a. cikke korlátozza az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának lehetőségét, továbbá egyértelműen és egységesen felsorolja azokat a feltételeket, amelyek esetén nem tagadható meg azon határozat elismerése és végrehajtása, amelyet olyan tárgyalást követően hoztak, amelyen az érintett személy nem volt személyesen jelen (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 53. pont).

38 A 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy az a szabadságvesztéssel járó büntetések és szabadságelvonással járó intézkedések végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsok teljesítése megtagadásának egy fakultatív okáról rendelkezik, ha az érintett nem volt személyesen jelen a határozat meghozatalához vezető tárgyaláson. E lehetőséghez azonban négy – e rendelkezés a)–d) pontjaiban meghatározott – olyan kivétel társul, amely esetén az érintett végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg a hozzá intézett európai elfogatóparancs teljesítését (lásd ebben az értelemben: 2013. február 26-i Melloni ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 40. pont).

39 Következésképpen a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, ha az érintett személyesen nem volt jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson, kivéve ha ezen európai elfogatóparancs szerint a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontjában meghatározott feltételek teljesülnek (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 54. pont).

40 Ebből következik, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság az érintettnek a határozat meghozatalához vezető tárgyalásról való távolmaradása ellenére is köteles az európai elfogatóparancsot végrehajtani, amennyiben az e kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a), b), c) vagy d) pontjában szereplő valamelyik körülmény fennállása beigazolódik (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 55. pont).

41 A Bíróságnak már alkalma nyílt pontosítani, hogy mivel e 4a. cikk az európai elfogatóparancs végrehajtása mérlegelhető megtagadásának esetét írja elő, a végrehajtó igazságügyi hatóság – még annak megállapítását követően is, hogy a jelen ítélet előző pontjában említett esetek nem vonatkoznak az európai elfogatóparancs hatálya alá tartozó személy helyzetére – figyelembe vehet más olyan körülményeket, amelyek lehetővé teszik számára, hogy meggyőződjön arról, hogy az átadás nem jár az érintett védelemhez való jogának sérelmével (lásd ebben az értelemben: 2017. augusztus 10-i Zdiaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 107. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet, C-416/20

PPU, EU:C:2020:1042, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Ezen értékelés keretében a végrehajtó igazságügyi hatóság így az érintett személy által tanúsított magatartást is figyelembe veheti. Az átadási eljárás e szakaszában ugyanis kiemelten figyelembe lehet venni többek között azt, hogy az érintett személy megpróbálta elkerülni a neki címzett értesítés kézbesítését (2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Ebből következik, hogy amikor a végrehajtó igazságügyi hatóság azt vizsgálja, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek valamelyike teljesül-e, nem akadályozható meg abban, hogy meggyőződjön az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartásáról azáltal, hogy e tekintetben megfelelően figyelembe veszi az előtte folyamatban lévő ügyet jellemző összes körülményt, ideértve azokat az információkat is, amelyekkel ő maga is rendelkezhet.

44 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból az következik, hogy az alapügyben szóban forgó német szabályozás általános jelleggel kötelezi az érintett végrehajtó igazságügyi hatóságot arra, hogy a terhelt távollétében történő elítélés esetén megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását. E szabályozás egyáltalán nem hagy mérlegelési mozgásteret e végrehajtó igazságügyi hatóság számára annak vizsgálata terén, hogy az ügy körülményei alapján fennáll-e a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontjában említett helyzetek valamelyike, hogy az érintett személy védelemhez való joga tiszteletben tartottnak tekinthető-e, és ebből következően az érintett európai elfogatóparancs végrehajtása mellett döntsön.

45 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az ilyen nemzeti szabályozás ellentétes a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésével.

46 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy az uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell értelmezni, hogy az nem követeli meg valamely nemzeti bíróságtól, hogy mellőzze az adott állam jogának egy olyan kerethatározat rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen rendelkezésének alkalmazását, mivel e kerethatározat nem bír közvetlen hatállyal. A tagállamok hatóságainak – ideértve a bíróságokat is – azonban a nemzeti jogukat a lehető legteljesebb mértékben az uniós joggal összhangban állóan, oly módon kell értelmezniük, hogy az lehetővé tegye számukra, hogy a szóban forgó kerethatározat céljával összeegyeztethető eredményt érjenek el (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 109. pont).

47 Bár a kerethatározatoknak nincs közvetlen hatályuk, kötelező jellegük mindazonáltal arra kötelezi a nemzeti hatóságokat, hogy – e kerethatározatok átültetésére előírt határidő leteltét követően – a belső jogukat ezekkel összhangban állóan értelmezzék. A nemzeti jog alkalmazásakor tehát e hatóságok kötelesek ezt a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegének és céljának fényében értelmezni annak érdekében, hogy megvalósuljon az utóbbival elérni kívánt cél, mindemellett azonban a nemzeti jog contra legem értelmezése kizárt. Így az uniós joggal összhangban álló értelmezés elve megköveteli, hogy a

belső jog egészét figyelembe vegyék, és a belső jogban elismert értelmezési módszereket alkalmazzák annak érdekében, hogy biztosítsák a kerethatározat teljes érvényesülését, és annak céljával összhangban álló eredményre jussanak (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-579/17, EU:C:2017:530, 72–77. pont).

48 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy belső jogának egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszereket alkalmazva, a lehető legnagyobb mértékben a 2002/584 kerethatározat szövegének és céljának fényében értelmezze az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozást.

49 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az e rendelkezést átültető olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson. A nemzeti bíróság köteles e nemzeti szabályozást – a belső jog egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszerek alkalmazásával – a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel értelmezni.

V.

C-397/22. sz. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Condamnation par défaut) ügyben 2023. december 21-én hozott ítélet

1) A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az idézett az érintett személynek a vele együtt élő nagykorú személy részére történő átadása révén kézbesítik, az érintett kibocsátó igazságügyi hatóság feladata annak bizonyítása, hogy az érintett ténylegesen megkapta ezt az idézést.

2) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma vonatkozik az elsőfokú határozatot az ügy érdemi vizsgálata nélkül helybenhagyó, és így az ügyet jogerősen eldöntő ítélethez vezető fellebbezési eljárásra. E tekintetben nem releváns, hogy e fellebbezési eljárást az ügy érdemi vizsgálata nélkül folytatták le.

3) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az e rendelkezést átültető olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson. A nemzeti bíróság köteles

e nemzeti szabályozást – a belső jog egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszerek alkalmazásával – a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel értelmezni.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat) 4a. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a szabadságvesztés-büntetés Lengyelországban történő végrehajtása céljából egy lengyel állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs Németországban történő végrehajtásával kapcsolatos eljárás keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

8 A lengyel hatóságok a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Kammergericht Berlinhez (berlini regionális felsőbíróság, Németország) egy lengyel állampolgárral szemben a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi regionális bíróság, Lengyelország) által 2021. július 26-án kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása iránti kérelemmel fordultak. Ez az európai elfogatóparancs az érintett személynek a Sąd Rejonowy w Pile (pilai kerületi bíróság, Lengyelország) 2020. február 25-i ítéletében vele szemben kiszabott hat hónap szabadságvesztés-büntetés végrehajtása – amelyből még 5 hónap és huszonkilenc nap végrehajtandó – céljából történő elfogására és e hatóságoknak történő átadására irányul.

9 2020. június 16-i ítéletével a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi regionális bíróság, Lengyelország) az ügy érdemi vizsgálata nélkül elutasította az érintett által ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezést.

10 Nem vitatott, hogy az érintett nem jelent meg személyesen sem az elsőfokú tárgyaláson, sem pedig a fellebbezési tárgyaláson, és ügyvéd sem képviselte.

11 Az érintett az elsőfokú tárgyalásra szóló idézést, valamint az elsőfokú ítélet indokolását átvette azon a címen, amelyet őrizetbe vételekor az illetékes lengyel hatóságoknak állandó lakóhelyeként megadott. Ezzel szemben a fellebbezési tárgyalásra szóló, e címre megküldött idézést nem a fellebbezést benyújtó érintett, hanem a szintén az említett címen lakó élettársa vette át. A lengyel hatóságok nem tudták bizonyítani, hogy az élettárs azt ténylegesen átadta az érintettnek.

12 2021. augusztus 25-én az érintettet Berlinben (Németország) elfogták, és az alapügyben szóban forgó európai elfogatóparancs alapján ideiglenesen őrizetbe vették. Ekkor kijelentette, hogy nem egyezik bele a lengyel hatóságok részére történő egyszerűsített átadásra irányuló eljárásba.

13 2021. szeptember 1-jén a kérdést előterjesztő bíróság elrendelte az érintett kiadatását őrizetbe vételét a lengyel hatóságoknak való átadás céljából.

14 A Generalstaatsanwaltschaft Berlin (berlini főügyészség, Németország), miután az érintett kibocsátó igazságügyi hatóságtól felvilágosítást kapott az érintett idézésének pontos körülményeiről, szabadon bocsátotta az érintett személyt, és kérte a kérdést előterjesztő

bíróságot, hogy vonja vissza a kibocsátott kiadatási elfogatóparancsot, és nyilvánítsa nem teljesíthetőnek az érintett személy átadását azzal az indokkal, hogy az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja, amely a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkét ülteti át a német jogba, akadályát képezi az átadásnak.

15 2021. szeptember 24-i végzésével a kérdést előterjesztő bíróság visszavonta a már szabadon bocsátott terhelttel szemben kibocsátott kiadatási elfogatóparancsot. Noha úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben teljesül a cselekmény kettős büntethetőségére vonatkozó, az átadás alapjául szolgáló feltétel, amely annak ellenőrzéséből áll, hogy a felrótt cselekmények az együttműködni hivatott két tagállamban bűncselekménynek minősülnek-e, úgy határozott, hogy az eljárást az érintett személy átadása nem teljesíthetőnek nyilvánítása iránti kérelem tárgyában felfüggeszti.

16 Elsősorban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az a körülmény, hogy az érintettnek címzett idézést az érintett élettársa vette át, megfelel-e a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában előírt követelményeknek.

17 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis úgy véli, hogy túlságosan megszorító jellegű a Bíróságnak a 2016. május 24-i Dworzecki ítéletből (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346) eredő ítélkezési gyakorlata, amely szerint az idézésnek az érintettel egy háztartásban élő felnőtt személy általi átvétele csak akkor megfelelő, ha a kibocsátott európai elfogatóparancs lehetővé teszi annak meghatározását, hogy e nagykorú személy ténylegesen átadta ezt az idézést az érintettnek. A kérdést előterjesztő bíróság szerint inkább azt kell vélelmezni, hogy az ugyanazon háztartásban élő felnőtt személyek főszabály szerint átadják egymásnak a nekik címzett küldeményeket, és hogy a bűnüldöző hatóságok, mivel nem tekinthetnek be az érintett háztartásban zajló eseményekbe, így nem tudják bizonyítani, hogy az idézést ténylegesen átadták az érintett személynek. Ilyen vélelem hiányában a terhelt távollétében történő elítélésén alapuló átadási akadály „leküzdhetetlen” akadály lenne.

18 A kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, hogy bizonyítottan kell tekinteni, hogy az érintett ténylegesen tudomást szerzett a részére kézbesített idézésről, ha ezt az idézést az érintettel egy háztartásban élő felnőtt személynek adták át, kivéve ha az érintett személy ennek ellenkezőjét hitelt érdemlően bizonyítja.

19 Másodsorban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében szereplő „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát úgy kell-e értelmezni, hogy az az elsőfokú határozat meghozatalát megelőző tárgyalásra vonatkozik, ha az érintett által benyújtott fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasították.

20 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet a Bíróságnak a 2017. augusztus 10-i Tupikas ítéletből (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628) eredő ítélkezési gyakorlatára, amely szerint több bírósági fokozatból álló büntetőeljárás esetében e fogalom arra az eljárásra vonatkozik, amelynek keretében az ügy érdemben történő újbóli ténybeli és egyben jogi vizsgálatát követően jogerősen határoztak a terhelt bűnösségéről, valamint büntetés kiszabásáról, tehát az utolsó érdemi eljárásra.

21 A kérdést előterjesztő bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a jelen ügyben a

fellebbeviteli bíróság előtti tárgyalás a meghatározó – amelyen az érintett nem vett részt – a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából, és mivel az érintett ezen a tárgyaláson személyesen nem volt jelen, az átadását nem teljesíthetőnek kell nyilvánítani, és az alapügyben szóban forgó európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni.

22 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezi ki az ezen ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatnak az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, olyan helyzetben való alkalmazhatóságát illetően, amikor az érintett személy a fellebbezési eljárás keretében meghíúsította a tárgyalásra való idézést.

23 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli egyrészt, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „tárgyalás” fogalma alá csak az ügy érdemi vizsgálatát magában foglaló tárgyalás tartozik. Márpedig a különböző tagállamokban eltérések mutatkoznak a fellebbezési eljárás megszervezésében, különösen a nemzeti bíróság azon kötelezettségét illetően, hogy az érintett távolléte esetén elvégezze ezt a vizsgálatot.

24 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy amennyiben a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül utasítják el, az első fokon hozott ítélet jogerőre emelkedik, és így végrehajthatóvá válik, ami azt jelenti, hogy az érintett átadását valójában ezen ítélet végrehajtása érdekében kérik. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a „tárgyalás” e rendelkezés értelmében vett fogalma a végrehajtandó határozatra vonatkozik.

25 Harmadsorban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, mint az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja, amely a terhelt távollétében történő elítélés esetét az európai elfogatóparancsral érintett személy átadásának „abszolút akadályaként” szabályozza, jöllehet a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése, amelyet e szabályozás ültet át a német jogba, e tekintetben csak egy mérlegelhető megtagadási okot ír elő.

26 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez utóbbi rendelkezést nem teljeskörűen ültették át a német jogba, mivel az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontja nem teszi lehetővé, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság a terhelt távollétében történő elítélés esetén mérlegelési jogkörével éljen.

27 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2019. június 24-i Popławski ítéletben (C-573/17, EU:C:2019:530, 69., 72., 73. és 76. pont) a Bíróság kimondta, hogy bár a 2002/584 kerethatározat közvetlen alkalmazása kizárt, mivel nem bír közvetlen hatállyal, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a nemzeti jogot e kerethatározattal összhangban kell értelmeznie annak érdekében, hogy megvalósuljon az általa elérni kívánt eredmény, e jog contra legem értelmezése azonban kizárt.

28 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy nem tudja akként értelmezni az IRG 83. §-a (1) bekezdésének 3. pontját, hogy az érintett személy átadása előtti akadály vizsgálata keretében olyan mérlegelési mozgásteret biztosítana számára, amely lehetővé tenné, hogy az átadást az ezen § (2)–(4) bekezdésében előírt kivételek ellenére teljesíthetőnek nyilvánítsa. Úgy véli, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a.

cikke (1) bekezdésének a)–d) pontja és az e tekintetben rendelkezésére állni hivatott mérlegelési mozgáster alapján meg kellene tudnia állapítani, hogy az ügy körülményeire tekintettel az érintett személy meghallgatáshoz való jogát – még ha nem is jelent meg személyesen a fellebbezési tárgyaláson – megfelelően tiszteletben tartották, és hogy ezért az érintett személy átadása teljesíthető.

29 E körülmények között a Kammergericht Berlin (berlini regionális felsőbb bíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az idézésnek az érintett háztartásában lakó nagykorú személy részére történő kézbesítése esetén úgy kell-e értelmezni a [2002/584] kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontját, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságnak kell bizonyítania, hogy az érintett ténylegesen megkapta az idézést, vagy úgy kell-e értelmezni [ezt a rendelkezést], hogy az érintett háztartásában lakó nagykorú személy részére történő kézbesítés bizonyítja a tényleges tudomásszerzést, ha az érintett nem támasztja alá elfogadhatóan, hogy nem és miért nem szerzett tudomást az idézésről?

2) Lefolytatott fellebbezési eljárás esetén úgy kell-e értelmezni a [2002/584 kerethatározat] 4a. cikkének (1) bekezdésében szereplő »tárgyaláson« kifejezést, hogy az az elsőfokú határozat meghozatalát megelőző tárgyalásra vonatkozik, ha csak a terhelt nyújtott be fellebbezést, és a fellebbezést elutasították?

3) Összegezhető-e az uniós jog elsőbbségével, hogy az [IRG] 83. § a (1) bekezdésének 3. pontjában a német jogalkotó abszolút átadási akadályként szabályozta az érintett távollétében történő elítélésének esetét, jöllehet a [2002/584] kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése csak mérlegelhető megtagadási okot ír elő e tekintetben?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

30 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az idézést az érintett személynek a vele együtt élő nagykorú személy részére történő átadása révén kézbesítik, úgy kell tekinteni, hogy az érintett ténylegesen tudomást szerzett erről az idézésről, kivéve ha hitelt érdemlően bizonyítja ennek ellenkezőjét, vagy pedig az érintett kibocsátó igazságügyi hatóságnak kell-e bizonyítania, hogy az érintett ténylegesen megkapta az említett idézést.

31 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az a körülmény, hogy az idézést átadták egy harmadik személynek, aki vállalta az említett idézés érintett személynek való átadását, nem teszi lehetővé az egyértelmű megállapítását sem annak, hogy az érintett ténylegesen megkapta-e a tárgyalásának időpontjára és helyére vonatkozó tájékoztatást, sem annak, hogy adott esetben ez milyen időpontban történt (2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 47. pont).

32 Így a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában meghatározott

feltételeket önmagában nem elégíti ki az olyan idézés, mint az alapügy tárgyát képező, amelyet nem közvetlenül az érintettnek, hanem az ő címére, egy, vele egy háztartásban élő felnőtt személynek kézbesítettek, aki vállalta annak a keresett személy részére való átadását, ugyanakkor az európai elfogatóparancs nem teszi lehetővé annak a meghatározását, hogy e nagykorú személy ténylegesen átadta-e az érintettnek ezt az idézést, és ha igen, mikor (2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 54. pont).

33 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy el kell térni az ezen ítéletből eredő, általa túlságosan megszorítónak vélt ítélkezési gyakorlattól. Arra hivatkozik, hogy inkább egy arra alapított vélelmet kellene felállítani, hogy az érintettel egy háztartásban élő felnőtt ténylegesen átadja az érintettnek a neki címzett idézést, amely vélelem megdönthető, ha az érintett bizonyítja, hogy valójában nem ez volt a helyzet. Ilyen vélelem hiányában a terhelt távollétében történő elítélésen alapuló átadási akadály véleménye szerint „leküzdhetetlen” akadály lenne.

34 Meg kell állapítani, hogy ez a vélelem ellentétes a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésének céljával, amely az idézett személy védelmére irányul annak biztosításával, hogy rendelkezésére álljon a tárgyalásának időpontjára és helyére vonatkozó információ. Márpedig a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy e célkitűzés eléréséhez egyértelműen megállapítást kell nyernie, hogy e harmadik személy ténylegesen átadta az idézést az érintettnek (2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 46. és 48. pont).

35 Mindenestre az említett ítéletből eredő ítélkezési gyakorlat nem tekinthető túlságosan megszorítónak.

36 Ezen ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy az idézés, amelyet az érintettel egy háztartásban élő felnőtt személynek adnak át, aki kötelezettséget vállalt arra, hogy ezt az idézést átadja az érintettnek, csak akkor felel meg a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában foglalt feltételeknek, ha a kibocsátott európai elfogatóparancs lehetővé teszi annak megállapítását, hogy e személy ténylegesen átadta az érintettnek ezt az idézést, illetve hogy adott esetben ez milyen időpontban történt.

37 Így a kibocsátó igazságügyi hatóságnak a kibocsátott európai elfogatóparancsban fel kell tüntetnie azokat a tényezőket, amelyek alapján megállapította, hogy az érintett hivatalosan és ténylegesen megkapta a tárgyalásának időpontjára és helyére vonatkozó tájékoztatást (2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 46. és 49. pont).

38 Ezenkívül a Bíróság elismerte, hogy amikor a végrehajtó igazságügyi hatóság meggyőződik arról, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő feltételek teljesülnek, más olyan körülményeket is figyelembe vehet, így különösen az érintett személy által tanúsított magatartást, amelyek lehetővé teszik számára, hogy meggyőződjön arról, hogy az idézés kézbesítése nem jár az érintett védelemhez való jogának sérelmével. Az átadási eljárás e szakaszában ugyanis tulajdonítható különös figyelem az érintett gondosságára nyilvánvaló hiányának, különösen, ha úgy tűnik, hogy az érintett megpróbált kibújni az információ részére történő kézbesítése elől (2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 50. és 51. pont).

39 Ebből következik, hogy az a körülmény, hogy nem az érintett vette át az idézést, nem képezi a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtásának „abszolút akadályát”. Egyébiránt nem zárható ki, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság az érintett kibocsátó igazságügyi hatóság által az érintett személlyel szemben kibocsátott európai elfogatóparancsban szolgáltatott információk alapján arra a következtetésre jut, hogy az ilyen idézés mindenképpen tiszteletben tartja a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételeket, vagy hogy a szóban forgó ügy körülményeire tekintettel az érintett személy védelemhez való jogát – e körülmény ellenére – megfelelően tiszteletben tartották, és így az érintett személy átadása teljesíthető.

40 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az idézést az érintett személynek a vele együtt élő nagykorú személy részére történő átadása révén kézbesítik, az érintett kibocsátó igazságügyi hatóság feladata annak bizonyítása, hogy az érintett ténylegesen megkapta ezt az idézést.

A második kérdésről

41 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma az elsőfokú határozat meghozatalát eredményező tárgyalásra vonatkozik, amennyiben az érintett által benyújtott fellebbezést az ügy érdemi vizsgálata nélkül elutasították.

42 Másként fogalmazva, a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy amennyiben – mint a jelen ügyben is – az érintett nem jelent meg az elsőfokú határozatot érdemi felülvizsgálat nélkül helybenhagyó ítélethez vezető fellebbezési eljárásban, ez az eljárás a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalma alá tartozik-e.

43 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát az uniós jog önálló fogalmaként kell tekinteni, és a tagállami minősítésektől függetlenül egységesen kell értelmezni az Unió területén (lásd ebben az értelemben: 2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 67. pont; 2017. december 22-i Ardic ítélet, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 63. pont).

44 E fogalmat úgy kell értelmezni, mint amely azon eljárást jelöli, amely az európai elfogatóparancs végrehajtása keretében átadni kért személy jogerős elítélését eredményező bírósági határozathoz vezetett (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 74. pont; 2023. március 23-i Minister for Justice and Equality [Felfüggesztés megszüntetése] ítélet, C-514/21 és C-515/21, EU:C:2023:235, 52. pont).

45 Az érintettre nézve ugyanis az ügy érdemét jogerősen eldöntő – vagyis rendes jogorvoslattal meg nem támadható – bírósági határozat a döntő, mivel az befolyásolja közvetlenül a személyes helyzetét a bűnösség megállapítása, valamint adott esetben az általa letöltendő szabadságvesztés-büntetés meghatározása

tekintetében (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 83. pont).

46 Ennélfogva ezen eljárási szakasz során kell az érintett személynek képesnek lennie arra, hogy álláspontjának hatékony kifejtése, és azon végleges határozat befolyásolása érdekében teljeskörűen gyakorolhassa a védelemhez való jogát, amely a személyes szabadságától való megfosztáshoz vezethet. Ezzel összefüggésben nincs jelentősége azon eredménynek, amelyhez ezen eljárás vezet (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 84. pont).

47 Konkrétabban az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló azon esetet illetően, amikor az eljárás két egymást követő fokon zajlott, nevezetesen az elsőfokú eljárást fellebbezési eljárás követte, a Bíróság kimondta, hogy kizárólag a másodfokon hozott határozathoz vezető eljárás irányadó a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése szempontjából, amennyiben ezen eljárás vezetett a rendes jogorvoslattal meg nem támadható, és ennélfogva az ügy érdemét jogerősen eldöntő bírósági határozathoz (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 90. pont).

48 Ebből következik, hogy valamely eljárásnak a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalma alá tartozónak minősülése szempontjából a meghatározó tényező az, hogy ez az eljárás jogerős büntetőítéletnek minősülő, következésképpen az ügy érdemét jogerősen eldöntő ítélettel zárult.

49 Meg kell állapítani, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló fellebbezési eljárás, amely az elsőfokú határozatot az ügy érdemi vizsgálata nélkül helybenhagyó ítélethez vezetett, e fogalom alá tartozik, mivel jogerősen eldönti az érintett ügyet, aminek vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

50 A 2002/584 kerethatározat 4a. cikke ugyanis magas szintű védelem biztosítását, valamint annak lehetővé tételét célozza, hogy a végrehajtó hatóság átadja az érintettet az elítéléséhez vezető tárgyalásról való távolmaradása esetén is, teljes mértékben tiszteletben tartva ugyanakkor a védelemhez való jogát (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 58. pont).

51 Márpedig, ha az érintett távollétében lefolytatott fellebbezési eljárás nem tartozna a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének hatálya alá amiatt, hogy nem foglalja magában az ügy érdemi vizsgálatát, ez azzal a következménnyel járna, hogy az e rendelkezés alkalmazása szempontjából releváns tárgyalás az elsőfokú tárgyalás lenne, és az érintett védelemhez való jogának tiszteletben tartását kizárólag ezen eljárás tekintetében lehetne ellenőrizni.

52 Ez nem fogadható el, mivel – amint azt a Bíróság megállapította – amennyiben kétfokú az eljárás, azon körülmény alapján, hogy az érintett első fokon ténylegesen gyakorolhatta a védelemhez való jogát, nem lehet arra következtetni, hogy szükségszerűen a fellebbezési eljárásban is így történt, amennyiben ezt az eljárást a távollétében folytatták le (lásd ebben az értelemben: 2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 80. pont). Ezenkívül az a körülmény, hogy az első fokon elítélt személy a jogainak védelme érdekében fellebbezést nyújt be, nem

eredményezheti a 2002/584 kerethatározat által biztosított védelem csökkenését.

53 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” e rendelkezésben szereplő fogalma vonatkozik az elsőfokú határozatot az ügy érdemi vizsgálata nélkül helybenhagyó, és így az ügyet jogerősen eldöntő ítélethez vezető fellebbezési eljárásra. E tekintetben nem releváns, hogy e fellebbezési eljárást az ügy érdemi vizsgálata nélkül folytatták le.

A harmadik kérdésről

54 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes-e a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését átültető, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson.

55 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2002/584 kerethatározat az 1. cikkének (2) bekezdésében előírja azon szabályt, amely szerint a tagállamok minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtanak végre. Kivételes körülményektől eltekintve a végrehajtó igazságügyi hatóságok tehát csak az említett kerethatározatban kimerítően felsorolt esetekben tagadhatják meg az ilyen elfogatóparancs végrehajtását. Az európai elfogatóparancs végrehajtását kizárólag az ott kimerítő jelleggel felsorolt feltételekhez köthetik. Következésképpen, mivel az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály, a végrehajtás megtagadása kivételként tekintendő, amelyet szigorúan kell értelmezni (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 50. pont).

56 Így a 2002/584 kerethatározat kifejezetten meghatározza egyrészt az európai elfogatóparancs végrehajtása kötelező megtagadásának (a kerethatározat 3. cikke), másrészt pedig mérlegelhető megtagadásának okait (a kerethatározat 4. és 4a. cikke). Közelebbről, ugyanezen kerethatározat 4a. cikke korlátozza az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának lehetőségét, továbbá egyértelműen és egységesen felsorolja azokat a feltételeket, amelyek esetén nem tagadható meg azon határozat elismerése és végrehajtása, amelyet olyan tárgyalást követően hoztak, amelyen az érintett személy nem volt személyesen jelen (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 53. pont).

57 A 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének szövegéből az következik, hogy az a szabadságvesztéssel járó büntetések és szabadságelvonással járó intézkedések végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsok teljesítése megtagadásának egy fakultatív okáról rendelkezik, ha az érintett nem volt személyesen jelen a határozat meghozatalához vezető tárgyaláson. E lehetőséghez azonban négy – e rendelkezés a)–d) pontjaiban meghatározott – olyan kivétel társul, amely esetén az érintett végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg a hozzá intézett

európai elfogatóparancs teljesítését (lásd ebben az értelemben: 2013. február 26-i Melloni ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 40. pont).

58 Következésképpen a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, ha az érintett személyesen nem volt jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson, kivéve ha ezen európai elfogatóparancs szerint a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontjában meghatározott feltételek teljesülnek (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 54. pont).

59 Ebből következik, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság az érintettnek a határozat meghozatalához vezető tárgyalásról való távolmaradása ellenére is köteles az európai elfogatóparancsot végrehajítani, amennyiben az e kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a), b), c) vagy d) pontjában szereplő valamelyik körülmény fennállása beigazolódik (2017. augusztus 10-i Tupikas ítélet, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 55. pont).

60 A Bíróságnak már alkalma nyílt pontosítani, hogy mivel e 4a. cikk az európai elfogatóparancs végrehajtása mérlegelhető megtagadásának esetét írja elő, a végrehajtó igazságügyi hatóság – még annak megállapítását követően is, hogy a jelen ítélet előző pontjában említett esetek nem vonatkoznak az európai elfogatóparancs hatálya alá tartozó személy helyzetére – figyelembe vehet más olyan körülményeket, amelyek lehetővé teszik számára, hogy meggyőződjön arról, hogy az átadás nem jár az érintett védelemhez való jogának sérelmével (lásd ebben az értelemben: 2017. augusztus 10-i Zdziaszek ítélet, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 107. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Ezen értékelés keretében a végrehajtó igazságügyi hatóság így az érintett személy által tanúsított magatartást is figyelembe veheti. Az átadási eljárás e szakaszában ugyanis kiemelten figyelembe lehet venni többek között azt, hogy az érintett személy megpróbálta elkerülni a neki címzett értesítés kézbesítését (2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Ebből következik, hogy amikor a végrehajtó igazságügyi hatóság azt vizsgálja, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek valamelyike teljesül-e, nem akadályozható meg abban, hogy meggyőződjön az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartásáról azáltal, hogy e tekintetben megfelelően figyelembe veszi az előtte folyamatban lévő ügyet jellemző összes körülményt, ideértve azokat az információkat is, amelyekkel ő maga is rendelkezhet.

63 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból az következik, hogy az alapügyben szóban forgó német szabályozás általános jelleggel kötelezi az érintett végrehajtó igazságügyi hatóságot arra, hogy a terhelt távollétében történő elítélés esetén megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását. E szabályozás egyáltalán nem hagy mérlegelési mozgásteret e végrehajtó igazságügyi

hatóság számára annak vizsgálata terén, hogy az ügy körülményei alapján fennáll-e a 2002/584 kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontjában említett helyzetek valamelyike, hogy az érintett személy védelemhez való joga tiszteletben tartottnak tekinthető-e, és ebből következően az érintett európai elfogatóparancs végrehajtása mellett döntsön.

64 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az ilyen nemzeti szabályozás ellentétes a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdésével.

65 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy az uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell értelmezni, hogy az nem követeli meg valamely nemzeti bíróságtól, hogy mellőzze az adott állam jogának egy olyan kerethatározat rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen rendelkezésének alkalmazását, mivel e kerethatározat nem bír közvetlen hatállyal. A tagállamok hatóságainak – ideértve a bíróságokat is – azonban a nemzeti jogukat a lehető legteljesebb mértékben az uniós joggal összhangban állóan, oly módon kell értelmezniük, hogy az lehetővé tegye számukra, hogy a szóban forgó kerethatározat céljával összeegyeztethető eredményt érjenek el (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 109. pont).

66 Bár a kerethatározatoknak nincs közvetlen hatályuk, kötelező jellegük mindazonáltal arra kötelezi a nemzeti hatóságokat, hogy – e kerethatározatok átültetésére előírt határidő leteltét követően – a belső jogukat ezekkel összhangban állóan értelmezzék. A nemzeti jog alkalmazásakor tehát e hatóságok kötelesek ezt a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegének és céljának fényében értelmezni annak érdekében, hogy megvalósuljon az utóbbival elérni kívánt cél, mindemellett azonban a nemzeti jog contra legem értelmezése kizárt. Így az uniós joggal összhangban álló értelmezés elve megköveteli, hogy a belső jog egészét figyelembe vegyék és a belső jogban elismert értelmezési módszereket alkalmazzák annak érdekében, hogy biztosítsák a kerethatározat teljes érvényesülését, és annak céljával összhangban álló eredményre jussanak (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-579/17, EU:C:2017:530, 72–77. pont).

67 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy belső jogának egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszereket alkalmazva, a lehető legnagyobb mértékben a 2002/584 kerethatározat szövegének és céljának fényében értelmezze az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozást.

68 Következésképpen a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 4a. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az e rendelkezést átültető olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel kizárja a végrehajtó igazságügyi hatóság azon lehetőségét, hogy a büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot végrehajtsa, ha az érintett nem volt személyesen jelen az érintett határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson. A nemzeti bíróság köteles e nemzeti szabályozást – a belső jog egészét figyelembe véve és az abban elismert értelmezési módszerek alkalmazásával – a lehető legteljesebb mértékben e kerethatározat szövegére és céljára tekintettel értelmezni.

FÓRUM

Pomeisl András József*
**A Kúria felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos
gyakorlata II. – A felülvizsgálat engedélyezésének
megtagadása¹**

Absztrakt

A Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 2018. január 1-jei hatálybalépése óta eltelt hat év kellő távlatot ad ahhoz, hogy megvizsgáljuk annak hatályosulását. A törvény egyik jelentős újítása az engedélyezési eljárás bevezetése a felülvizsgálati eljárásban. Jelen, kétrészes tanulmány az engedélyezési eljárás bevezetése indokai áttekintése után az egyes ügyekben hozott határozatok alapján összegzi a Kúria gyakorlatát a legfontosabb kérdésekben. A tanulmány második része az engedélyezés megtagadásához vezető okokat vizsgálja, és értékeli az engedélyezési eljárás tapasztalatait. A szerző végkövetkeztetése szerint az engedélyezési eljárás beváltotta a hozzá fűzött reményeket, a gyakorlatban is alkalmas a jogegységi szempontok érvényesítésére a Kúria előtti felülvizsgálati eljárásban.

The case-law of Curia of Hungary on the admission of review (Part II.) - Refusal of the admission to the review procedure

Abstract

The six years that have elapsed since the entry into force of Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure on 1 January 2018 provide sufficient time to examine how it works in practice. One of the significant innovations of the Act is the introduction of an admission procedure in the review procedure. This two-part study summarises the practice of the Curia on the most important issues, based on the decisions in the individual cases, after reviewing the reasons for the introduction of the admission procedure. The second part of the study examines the reasons for refusal of admission and evaluates the experience of the admission procedure. The author concludes that the licensing procedure has fulfilled the hopes placed in it, and that in practice it is

also suitable for enforcing the uniformity aspects of the review procedure before the Curia of Hungary.

Bevezetés

Tanulmányunk első részében áttekintettük az engedélyezési eljárás bevezetésének indokait, az engedélyezés alá eső ügyek körét és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alaki és tartalmi követelményeit. Tanulmányunk jelen, második részében azt a kérdést tesszük vizsgálat tárgyává, hogy az engedélyezési eljárás érdemi szakaszában hogyan értelmezi a Kúria az egyes engedélyezési okokat, és ehhez képest milyen indokok vezetnek az engedélyezés megtagadásához, majd röviden összegezve a vizsgálatunk eredményét értékeljük az engedélyezési eljárás bevezetésének tapasztalatait².

III. A felülvizsgálat engedélyezésének megtagadása

A Pp. 411. § (1) bekezdése szerint, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria háromtagú tanácsban, tárgyaláson kívül, harminc napon belül határoz a felülvizsgálat engedélyezéséről vagy annak megtagadásáról.

A Kúria vonatkozó általános iránymutatásai szerint a Kúria nem engedélyezheti a felülvizsgálatot olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik az engedélyezés iránti kérelmében.³ Ennek indoka, hogy „[a] Pp. 2. § (2) bekezdése szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ez a szabály a felülvizsgálat engedélyezése körében is érvényesül, ebből következően a Kúria nem engedélyezheti a jogszabálysértés felülvizsgálatát olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik engedélyezés iránti kérelmében. (...) a fél kérelmén (...) a Kúria akkor sem terjeszkedhet túl, ha az engedélyezés vizsgálata körében (...) jogszabálysértést észlel.”⁴ Ezt az álláspontot a Kúria több eseti határozatában is megerősítette.⁵

A Pp. 411. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést röviden indokolni kell. Ezt a szabályt a Kúria akként pontosította, hogy a felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető, és ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot

* A szerző PhD főtanácsadó, Kúria (Werböczy István Országbírói Kutatóintézet); megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ A tanulmány I. része: POMEISL András József: *A Kúria felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos gyakorlata I. – Az engedélyezés alá eső ügyek köre és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alaki és tartalmi követelményei*, Kúriai Döntések–Bírói Határozatok, 2024/1, 157–173.

² A tanulmány a 2022. december 31-ig meghozott kúriai határozatokat dolgozza fel.

³ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 6. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 6. pont.

⁴ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 6. pont indokolása; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 6. pont indokolása.

⁵ Pfv.V.20.916/2019/2.; Gfv.VII.30.437/2020/2.; Pfv.VI.20.044/2021/2.; Pfv.III.20.339/2021/2.; Pfv.VI.20.608/2021/2.; Pfv.V.21.129/2021/2.; Gfv.VI.30.440/2021/6.; Gfv.VI.30.527/2021/9.; Pfv.I.20.368/2022/2.

megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.⁶ Ezzel függ össze az is, hogy ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, a végzéséből egyértelműen ki kell derülnie, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg.⁷ Ha a Kúria az okok egy részére alapítottan nem látott lehetőséget a felülvizsgálat engedélyezésére (a konkrét engedélyezési ok tekintetében a felülvizsgálatot megtagadta), ennek indokait az engedélyező végzésben is szerepeltetni kell;⁸ ilyen esetben a Kúria a jogerős ítéletet csak az eredményes engedélyezési okkal összefüggő jogszabálysértések tekintetében vizsgálja felül.⁹

A fenti jogértelmezésre tekintettel az alábbiakban egyes engedélyezési okok tekintetében külön-külön vizsgáljuk meg a Kúria gyakorlatát.

III.1. A joggyakorlat egységesítése [Pp. 409. § (2) bekezdés a) pont első fordulat]

A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulata alapján a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének biztosítása miatt indokolt. E feltétel bírósági gyakorlatában – a kapcsolódó jogszabályok módosítása folytán – kismértékű változás állt be 2021 folyamán.

A vonatkozó PK vélemények értelmében „[a] Kúria a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria (...) még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn”.¹⁰

A kúriai jogértelmezés alapstruktúrája nem változott: a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontja első fordulata alapján akkor lehet engedélyezni a felülvizsgálatot, ha a jogerős ítélet olyan elvi jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban 1.) a Kúria még nem foglalt közzétett határozatában állást, és 2.) a) a bírósági gyakorlat nem egységes vagy b) a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

III.1.1. A kúriai állásfoglalás hiánya

A joggyakorlat változása a kúriai állásfoglalás megjelenési formáját érintette. Míg a 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény „a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban” történő, addig az 1/2021. (VII. 12.) PK

vélemény már csak „a Kúria jogegységi határozatban, az általa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett eseti határozatban” történő állásfoglalást követelte meg.

A 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény a közzétett határozat fogalmát úgy értelmezte, hogy „[a] Kúria a saját lapjában (ez jelenleg a Kúriai Döntések–Bírósági Határozatok címmel, havonta megjelenő kiadvány) teszi közzé azokat a határozatokat, amelyeket célzottan a bíróságok és a jogkereső közönség elé kíván tárni. A Kúria általi közzététel indoka jellemzően az, hogy az adott határozat olyan elvi jelentőségű jogkérdést tartalmaz, vagy olyan rendszeresen ismétlődő, jellemzően problémás jogalkalmazási kérdést dönt el, amelyet javasolt megismertetni az alsóbb fokú bíróságokkal, illetve a jogkereső közönséggel is. A Kúria a saját döntései közül bírósági határozatokat (BH) és elvi bírósági határozatokat (EBH) tesz közzé. Az elvi bírósági határozatok esetében a közzétételről a Kúria Elvi Közzétételi Tanácsa határoz, a megelőző folyamat törvényben lefektetett szabályai szerint (Bsz. 31. §). E körben kell megemlíteni az alsóbb fokú bíróságok Kúria által közzétett elvi bírósági döntéseit (EBD) is, figyelemmel arra, hogy azok az elvi bírósági határozathoz hasonlóan elvi tartalmat hordoznak, továbbá a közzétételi folyamat is sokban hasonlít az elvi bírósági határozat közzétételéhez (Bsz. 31. §). Mivel itt is a Kúria Elvi Közzétételi Tanácsa határoz a döntés közzétételéről, a felülvizsgálatot az elvi bírósági döntéstől eltérő határozat esetén is engedélyezni kell. Összességében fontos annak rögzítése, hogy a Kúria által közzétett gyakorlatnak kizárólag az olyan közzététel számít, amire a Kúria szakmai vezetésének (bizonyos esetekben az Elvi Közzétételi Tanácsnak) ráhatása van. Következésképpen nem eshet e körbe a birosag.hu internetes oldalon anonimizált formában elérhető kúriai döntés, vagy egyedi kutatási engedély után anonimizált formában tanulmányban vagy más szakmai anyagban bemutatott kúriai döntés sem.”¹¹ Ezt az iránymutatást az akkori kúriai gyakorlat is követte.¹²

A jogegységi eszközrendszer 2021. április 1-jével hatályba lépő megváltozását követően ez a jogértelmezés megváltozott, és a ma már csak a jogegységi hatályú határozatokban kinyilvánított állásfoglalások számitanak. Erre a szempontra utal az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény is, amikor e körbe vonja „a Legfelsőbb Bíróság által 2012. január 1-jét megelőzően meghozott és a Bsz. 195. § (1) bekezdésében foglaltak szerint továbbra is »alkalmazható« irányelvben, elvi döntésben, kollégiumi állásfoglalásban vagy a kollégiumi véleményben értelmezett jogkérdéseket is”.¹³

A Kúria számos esetben tagadta meg a felülvizsgálat Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulatára alapított engedélyezés iránti kérelmét amiatt, mert a Kúria már állást foglalt a megjelölt elvi jelentőségű jogkérdésben,¹⁴ különösen, ha a támadott határozat nem ellentétes a Kúria

⁶ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 9. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 9. pont.

⁷ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 10. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 10. pont.

⁸ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 10. pont indokolása; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 10. pont indokolása.

⁹ 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 10. pont indokolása.

¹⁰ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont első bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont első bekezdése.

¹¹ A 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 5. pontjához fűzött indokolás harmadik, negyedik és ötödik bekezdése.

¹² Gfv.VII.30.105/2020/3.

0.214/2022/2.; Pfv.V.20.341/2022/2.; Pfv.III.20.746/2022/5.; Gfv.III.30.480/2022/2.

¹⁴ Pfv.V.20.435/2022/2.; Pfv.I.20.278/2021/2.;

Pfv.V.20.466/2020/2.; Gfv.VII.30.281/2020/2.;

Gfv.VI.30.289/2021/5.; Gfv.VI.30.399/2021/2.;

Pfv.II.21.258/2019/3.; Gfv.VII.30.076/2021/2.;

gyakorlatával.¹⁵ (Meg kell jegyezni, hogy van olyan határozat is, amelyben a visszautasítás kizárólagos oka a kúriai állásfoglalás léte volt.¹⁶)

III.1.2. A jogegység hiánya vagy a jogegység megbomlásának veszélye

Amint arra a vonatkozó PK vélemények is rámutatnak, „[n]em elegendő ugyanakkor, hogy a Kúria a felmerülő elvi jelentőségű jogkérdésben még nem foglalt állást. Az is szükséges, hogy az engedélyezés iránti kérelemben a fél arra hivatkozzon, hogy az adott jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy, hogy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezzel a joggyakorlat egysége megbomlásának a veszélye áll fenn.”¹⁷ „A joggyakorlat (az Alaptörvény szóhasználatában: jogalkalmazás) egysége azt jelenti: a bíróságok között nincs eltérés a tekintetben, hogy az egyes jogszabályokat miként kell értelmezni, azaz mi a jogi norma alapvető tartalma, illetve azt hogyan kell alkalmazni.”¹⁸ Ahogyan erre az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény indokolása rámutatott: „[e]z az engedélyezési ok lehetővé teszi, hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok felett megfelelő kontrollt gyakorolhasson, és az egységes ítélkezés követelményének megtartása érdekében az alsóbb fokú bíróságok számára – szükség szerint – irányt mutasson”.¹⁹ A Kúria ezért megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél által felvetett kérdés hipotetikus

vagy nem releváns;²⁰ a megjelölt kérdésben nincs szükség iránymutatásra.²¹

A PK vélemények a joggyakorlat megbomlásának veszélyét illetően kifejtik, hogy „[e]z utóbbi esetkörben – a német és az osztrák gyakorlat tanulságai alapján – akkor kell engedélyezni a felülvizsgálatot, ha a másodfokú bíróság döntése magában hordozza annak a veszélyét, hogy a hibás gyakorlatot a többi bíróság is követi. Az önmagában irreleváns, hogy a hiba megismétlődése milyen valószínűséggel fog nagy számban előfordulni; a felülvizsgálat engedélyezéséhez az is elegendő, hogy az ismétlődésnek van egy látens, strukturális veszélye, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság a »jog félreértéséből« indul ki, az egyedi hibás döntés pedig az elsőfokú bíróságok egységesen rossz gyakorlatához vezethet. Különösen fennállhat az ismétlődés veszélye abban az esetben, ha a következetes bírói gyakorlattól eltérő döntés magasabb bírósági szinten (pl. ítélőtábla) született. Amennyiben a bíróság döntését valamilyen szakmai fórumon is közzéteszik, az ismétlődés veszélye szintén jelentős lehet.”²² A Kúria ezért megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését akkor is, ha a támadott döntés egyedi mérlegelés vagy jogértelmezés eredménye.²³

Mind a jogegység hiányát, mind a korábban egységes joggyakorlat létét az eltérő vagy egybehangzó joggyakorlatot reprezentáló határozatok megjelölésével kell alátámasztani. A Kúria ezért megtagadja a

Gfv. VI.30.176/2021/2.;
Gfv. VI.30.041/2022/5.;
Gfv. VII.30.445/2019/4.;
Gfv. VI.30.028/2022/2.;
Gfv. VI.30.146/2021/3.;
Gfv. VI.30.408/2021/2.;
Gfv. VII.30.458/2020/2.;
Pfv. III.20.238/2020/3.;
Gfv. VI.30.527/2021/9.;
Gfv. VI.30.134/2022/2.;
Gfv. VI.30.048/2022/4.;
Gfv. VI.21.490/2021/2.;
Gfv. VI.30.457/2021/3.;
Gfv. VI.30.117/2022/2.;
Gfv. V.30.191/2022/2.;
Pfv. I.20.170/2022/2.;
Pfv. III.21.168/2020/2.;
Pfv. V.21.088/2020/2.;
Pfv. VI.21.219/2019/3.;
Pfv. III.20.976/2022/3.;
Gfv. VI.30.111/2022/2.;
Gfv. V.30.320/2022/2.;
Gfv. VI.30.475/2022/2.;
Gfv. VI.30.318/2022/2.;
Pfv. II.20.838/2022/3.;
Pfv. V.21.064/2022/3.; Pfv. III.20.781/2022/2.

¹⁵ Pfv. VI.20.608/2021/2.;
Gfv. VI.30.510/2021/2.;
Gfv. VI.30.369/2021/3.;
Pfv. VI.21.219/2019/3.;
Gfv. VI.30.289/2021/5.;
Gfv. VI.30.041/2022/5.;
Gfv. VI.30.527/2021/9.;
Gfv. VI.30.411/2021/2.;
Pfv. V.21.295/2021/2.;
Gfv. VII.30.105/2020/3.;
Pfv. V.20.925/2021/2.;
Gfv. VII.30.439/2020/2.;
Gfv. VII.30.437/2019/2.;
Gfv. VII.30.022/2020/3.;
Gfv. VI.30.510/2021/2.;
Pfv. VI.20.519/2020/2.;
Pfv. IV.20.932/2021/2.;
Gfv. VI.30.307/2021/2.;
Gfv. VI.30.527/2021/9.;
Gfv. VI.30.358/2021/2.;
Gfv. VI.30.390/2021/3.;
Gfv. VI.30.369/2021/3.;
Gfv. VI.30.411/2021/2.;
Gfv. VI.30.550/2021/2.;
Gfv. I.30.227/2022/2.;
Gfv. V.30.253/2022/2.;
Pfv. I.21.386/2021/3.;
Pfv. V.20.669/2021/2.;
Pfv. V.21.295/2021/2.;
Pfv. II.20.855/2022/2.;
Gfv. VI.30.099/2022/2.;
Gfv. VI.30.180/2022/2.;
Gfv. VI.30.421/2022/2.;
Gfv. VI.30.340/2022/2.;
Gfv. VI.30.328/2022/2.;
Pfv. II.20.974/2022/2.;
Gfv. VII.30.445/2019/4.;
Gfv. VI.30.390/2021/3.;
Gfv. VI.30.146/2021/3.;
Gfv. VII.30.044/2020/2.;
Pfv. II.21.258/2019/3.;
Gfv. VI.30.307/2021/2.;
Gfv. VI.30.527/2021/9.;
Gfv. VI.30.550/2021/2.;
Pfv. I.20.019/2022/2.;
Pfv. I.20.220/2021/3.;
Gfv. VI.30.303/2021/3.;

Gfv. VI.30.047/2022/2.;
Pfv. III.21.116/2022/2.;
Gfv. V.30.366/2022/2.

¹⁶ Gfv. V.30.539/2022/2.

¹⁷ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont indokolása harmadik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása negyedik bekezdés.

¹⁸ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont indokolása első bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása első bekezdés.

¹⁹ 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása első bekezdés.

²⁰ Gfv. VI.30.435/2021/2.; Pfv. II.20.967/2021/3.;
Pfv. VI.20.648/2021/2.; Pfv. II.20.850/2022/2.;
Pfv. V.20.968/2022/2.; Gfv. VI.30.158/2022/2.;
Gfv. VI.30.250/2022/2.; Gfv. V.30.320/2022/2.;
Gfv. VI.30.325/2022/2.; Gfv. V.30.434/2022/2.

²¹ Pfv. V.20.471/2022/2.

²² 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont indokolása harmadik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása negyedik bekezdés.

²³ Pfv. I.20.752/2021/5.; Pfv. III.20.153/2020/2.;
Pfv. II.20.967/2021/3.; Pfv. V.20.199/2021/2.;
Pfv. V.20.826/2021/2.; Pfv. IV.20.685/2019/2.;
Gfv. VII.30.048/2020/2.; Pfv. III.20.536/2022/2.;
Pfv. II.20.851/2021/2.; Gfv. VI.30.158/2021/5.;
Pfv. VI.20.329/2020/3.; Pfv. V.20.326/2021/3.;
Gfv. VII.30.437/2019/2.; Pfv. V.20.669/2021/2.;
Pfv. V.20.683/2021/2.; Pfv. VI.21.239/2020/2.;
Pfv. I.20.142/2022/2.; Pfv. V.20.348/2020/2.;
Pfv. V.20.791/2021/2.; Pfv. VI.20.608/2021/2.;
Pfv. II.21.057/2020/3.; Pfv. II.21.246/2020/2.;
Pfv. III.20.916/2020/3.; Pfv. II.20.640/2021/2.;
Pfv. III.21.067/2021/2.; Pfv. I.20.307/2021/2.;
Pfv. I.21.229/2021/2.; Pfv. II.20.214/2022/2.;
Pfv. V.20.341/2022/2.; Pfv. III.20.746/2022/5.;
Gfv. III.30.480/2022/2.

felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében egyáltalán nem jelölte meg a joggyakorlatot reprezentáló határozatokat.²⁴

A fél az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan, egyértelműen azonosítható módon (legalább a határozatot hozó bíróság nevének és a határozat számának feltüntetésével) megjelölni.²⁵ A Kúria ezért megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében megjelölt határozat nem azonosítható.²⁶

A fél első fokon jogerőre emelkedett határozatra nem hivatkozhat,²⁷ kizárólag másodfokon jogerőre emelkedett, vagy legfelsőbb bírósági/kúriai döntésekre

hivatkozhat engedélyezés iránti kérelmében, „kizárva ezzel annak a lehetőségét, hogy a nem végleges, a perorvoslati bíróság hatására utóbb változó ítéletek alapozzák meg a felülvizsgálat engedélyezését”.²⁸ A Kúria ezért megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében megjelölt határozatok nem megfelelőek,²⁹ ideértve a nem releváns határozatokat,³⁰ a hatályon kívül helyezett határozatokat,³¹ és a BHGY-ban közzé nem tett határozatokat is.³² A Kúria azt is kimondta, hogy a joggyakorlat alaki forrásaként nem hivatkozható az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) ítélete,³³ joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye,³⁴ kollégiumi ajánlás vagy vélemény,³⁵ illetve

²⁴ Pfv.V.20.471/2022/2.; Gfv.VII.30.292/2020/2.; Pfv.II.20.854/2021/5.; Gfv.VI.30.435/2021/2.; Pfv.V.20.826/2021/2.; Pfv.III.21.091/2021/2.; Pfv.V.21.173/2021/2.; Pfv.I.20.470/2019/6.; Pfv.I.20.929/2020/2.; Pfv.III.20.296/2022/2.; Pfv.V.20.173/2021/8.; Pfv.III.21.009/2020/2.; Pfv.V.20.30.048/2020/2.; Gfv.VII.30.327/2020/5.; Pfv.II.20.084/2022/3.; Pfv.II.20.833/2021/2.; Pfv.V.20.803/2021/2.; Pfv.V.21.324/2020/2.; Pfv.I.20.282/2020/2.; Gfv.VII.30.307/2019/4.; Pfv.III.21.534/2019/4.; Pfv.V.20.144/2021/2.; Pfv.VI.20.355/2020/2.; Gfv.VI.30.319/2021/3.; Pfv.I.20.142/2022/2.; Gfv.VI.30.015/2022/2.; Pfv.I.20.834/2021/4.; Pfv.IV.20.932/2021/2.; Gfv.VII.30.432/2019/2.; Gfv.VII.30.391/2020/2.; Gfv.VII.30.458/2020/2.; Pfv.I.20.019/2022/2.; Pfv.II.21.160/2021/2.; Pfv.IV.20.476/2021/2.; Pfv.V.20.375/2021/2.; Pfv.III.20.746/2022/5.; Gfv.V.30.366/2022/2.; Gfv.VI.30.421/2022/2.; Gfv.VI.30.340/2022/2.; Gfv.VI.30.328/2022/2.; Pfv.III.20.781/2022/2.; Pfv.I.20.564/2022/6.; Gfv.VI.30.155/2022/4.; Gfv.VI.30.096/2022/2.; Gfv.VI.30.154/2022/3.; Gfv.III.30.263/2022/4.; Gfv.I.30.472/2022/2.; Pfv.II.20.782/2022/3.; Pfv.III.21.033/2022/2.; Pfv.IV.21.031/2022/2.; Pfv.II.21.189/2022/2.; Pfv.V.20.569/2021/2.; Pfv.I.20.834/2019/2.; Pfv.V.20.916/2019/2.; Pfv.V.20.057/2021/4.; Pfv.III.20.619/2022/2.; Pfv.V.20.163/2022/8.; Pfv.I.20.102/2022/2.; Pfv.I.20.624/2020/2.; Pfv.II.20.317/2022/2.; Pfv.IV.20.685/2019/2.; Gfv.VI.30.116/2022/2.; Pfv.V.21.062/2020/6.; Gfv.VII.30.287/2020/3.; Gfv.VII.30.383/2020/2.; Pfv.II.20.462/2022/3.; Pfv.III.20.677/2021/2.; Pfv.V.21.142/2021/2.; Pfv.V.21.333/2019/2.; Pfv.VI.20.519/2020/2.; Pfv.I.20.304/2020/2.; Pfv.V.21.457/2021/2.; Pfv.V.20.731/2020/2.; Pfv.VI.20.888/2020/2.; Pfv.I.20.141/2022/2.; Pfv.V.20.824/2020/2.; Gfv.VI.30.408/2021/2.; Pfv.I.20.905/2021/4.; Pfv.V.20.348/2020/2.; Gfv.VII.30.097/2020/3.; Gfv.VII.30.096/2021/2.; Gfv.VI.30.287/2021/2.; Pfv.II.21.142/2020/10.; Pfv.III.20.524/2021/2.; Pfv.V.21.169/2021/3.; Pfv.V.20.791/2021/2.; Gfv.VI.30.325/2022/2.; Gfv.VI.30.111/2022/2.; Gfv.VI.30.475/2022/2.; Gfv.VI.30.318/2022/2.; Pfv.II.20.838/2022/3.; Pfv.I.20.563/2022/8.; Gfv.VI.30.070/2022/2.; Gfv.V.30.311/2022/2.; Gfv.III.30.347/2022/2.; Gfv.V.30.392/2022/3.; Gfv.VI.30.292/2022/2.; Gfv.V.30.518/2022/3.; Pfv.IV.20.984/2022/2.; Pfv.II.21.083/2022/2.; Pfv.II.21.091/2022/2.; Pfv.III.21.166/2022/2.

²⁵ 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása ötödik bekezdés.

²⁶ Gfv.VI.30.146/2021/3.; Gfv.VI.30.139/2021/2.

²⁷ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont indokolása negyedik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása ötödik bekezdés. Lásd még Gfv.VII.30.281/2020/2.; Pfv.I.20.135/2022/2.; Gfv.VI.30.114/2022/2.; Pfv.III.21.534/2019/4.; Gfv.VII.30.437/2019/2.; Pfv.VI.20.648/2021/2.; Pfv.III.21.062/2021/2.; Pfv.I.20.278/2021/2.; Gfv.VII.30.445/2019/4.; Pfv.VI.20.627/2020/3.; Gfv.VII.30.414/2019/4.; Pfv.II.20.484/2022/2.; Pfv.V.20.925/2020/4.; Pfv.III.20.904/2022/3.; Pfv.III.21.113/2022/2.; Gfv.VI.30.325/2022/2.;

²⁸ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 1. pont indokolása negyedik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pont indokolása ötödik bekezdés.

²⁹ Gfv.VI.30.139/2021/2.; Pfv.I.20.896/2020/2.; Pfv.VI.20.772/2021/2.; Pfv.V.20.883/2020/2.; Gfv.VII.30.022/2020/3.; Gfv.VI.30.028/2022/2.; Gfv.VI.30.510/2021/2.; Gfv.VII.30.281/2020/2.; Pfv.V.20.727/2021/2.; Gfv.VII.30.439/2020/2.; Pfv.I.20.135/2022/2.; Pfv.V.20.717/2021/2.; Pfv.V.21.247/2021/2.; Pfv.III.20.904/2022/3.; Pfv.III.20.976/2022/3.; Pfv.III.21.113/2022/2.; Pfv.V.21.246/2022/2.; Gfv.VI.30.096/2022/2.; Gfv.VI.30.114/2022/2.; Gfv.VI.30.250/2022/2.; Gfv.VI.30.325/2022/2.

³⁰ Gfv.VII.30.299/2020/2.; Gfv.VII.30.281/2020/2.; Gfv.VI.30.139/2021/2.; Pfv.V.20.727/2021/2.; Gfv.VI.30.289/2021/5.; Pfv.V.20.199/2021/2.; Gfv.VII.30.408/2019/2.; Pfv.V.20.925/2021/2.; Pfv.V.21.488/2019/3.; Pfv.VII.20.456/2020/2.; Gfv.VII.30.379/2020/2.; Gfv.VI.30.138/2021/3.; Gfv.VI.30.517/2021/3.; Gfv.VI.30.509/2021/5.; Gfv.VI.30.399/2021/2.; Gfv.V.30.191/2022/2.; Pfv.I.21.248/2021/2.; Pfv.II.21.258/2019/3.; Pfv.IV.21.201/2020/2.; Pfv.V.20.683/2021/2.; Pfv.V.20.765/2021/3.; Pfv.V.20.798/2020/2.; Pfv.VI.21.239/2020/2.; Pfv.IV.20.013/2022/4.; Pfv.V.20.648/2022/5.; Pfv.III.20.904/2022/3.; Pfv.III.21.116/2022/2.; Pfv.V.21.196/2022/2.; Gfv.VI.30.158/2022/2.

³¹ Gfv.VII.30.439/2020/2.; Gfv.VII.30.076/2021/2.; Gfv.VI.30.041/2022/5.; Pfv.V.20.132/2020/3.; Pfv.VI.20.683/2020/2.

³² Pfv.II.20.522/2022/2.

³³ Gfv.VII.30.076/2021/2.; Gfv.VII.30.391/2020/2.; Gfv.VI.30.176/2021/2.

³⁴ Gfv.VII.30.299/2020/2.

³⁵ Gfv.VI.30.158/2021/5.

jogirodalmi álláspont.³⁶ Ha a fél kizárólag ezekre hivatkozik, a felülvizsgálat engedélyezését meg kell tagadni.

A felülvizsgálat engedélyezésének megtagadására vezet az is, ha a Kúria azt állapítja meg: nincs eltérés a megjelölt határozatokban kifejtett elvi álláspontok között,³⁷ illetve a joggyakorlat az adott jogkérdésben egységes.³⁸

III.2. A joggyakorlat továbbfejlesztése [Pp. 409. § (2) bekezdés a) pont második fordulat]

A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának második fordulata alapján a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat továbbfejlesztésének biztosítása miatt indokolt.

A vonatkozó PK vélemények szerint „[a] Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes, annak követése azonban a körülmények változására tekintettel nem támogatható”,³⁹ „figyelemmel például a társadalmi vagy gazdasági viszonyok megváltozására, avagy arra, hogy a jogszabályokban változás következett be, amely kétségesse teszi, hogy a meglévő irányutatók

továbbra is irányadók lehetnek. Példának okáért a jogtudományban felmerülő újabb doktrínák előretörése szintén alapot adhat a meglévő gyakorlat továbbfejlesztésére.”⁴⁰

A Kúria gyakorlata szerint a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontja második fordulata alapján tehát akkor lehet engedélyezni a felülvizsgálatot, ha a jogerős ítélet olyan elvi jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban 1.) már kialakult gyakorlat van, de 2.) e gyakorlat megváltoztatása indokolt. Összevetve az előző engedélyezési okkal, az is világos, hogy a két engedélyezési ok ugyanazon jogkérdés tekintetében egymást logikailag kizárja, hiszen míg előbbinél előfeltétel a kúriai állásfoglalás hiánya, ez esetben van – akár kúriai szintű – egységes joggyakorlat, noha azt a fél már elavultnak tekinti. Ennek ellenére az engedélyezési kérelmekben gyakori az ilyen önellentmondó érvelés, amely ugyanazon jogkérdés tekintetében a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának mindkét fordulatát felhívja.

A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontja második fordulatára alapított kérelem esetén az engedélyezés megtagadásának van tehát helye, ha a fél az engedélyezési kérelmében nem hivatkozott kialakult gyakorlatra,⁴¹ illetve, ha nem indokolta meg, miért kellene a joggyakorlatot megváltoztatni.⁴²

³⁶ Gfv.V.30.518/2022/3.

³⁷ Pfv.V.20.199/2021/2.; Gfv.VI.30.138/2021/3.;
Pfv.VI.20.683/2020/2.; Pfv.III.21.062/2021/2.;
Pfv.I.20.278/2021/2.; Pfv.VI.20.627/2020/3.;
Pfv.V.20.731/2020/2.; Pfv.VI.20.888/2020/2.;
Pfv.III.21.539/2021/2.; Pfv.VI.20.340/2020/2.;
Pfv.V.20.992/2021/3.; Pfv.I.21.469/2021/2.;
Pfv.II.20.660/2021/2.; Pfv.V.20.857/2021/3.;
Gfv.VI.30.321/2021/2.; Pfv.II.21.427/2021/2.;
Gfv.VI.30.320/2021/3.; Pfv.I.20.220/2021/3.;
Pfv.V.20.466/2020/2.

³⁸ Pfv.V.21.488/2019/3.; Pfv.I.21.248/2021/2.;
Pfv.I.20.019/2022/2.; Pfv.I.21.017/2021/4.;
Gfv.VII.30.105/2020/3.; Pfv.V.20.435/2022/2.;
Pfv.V.21.304/2021/2.; Pfv.II.20.838/2022/3.

³⁹ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 2. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 2. pont.

⁴⁰ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 2. pont indokolása; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 2. pont indokolása.

⁴¹ Gfv.VI.30.176/2021/2.; Gfv.VI.30.146/2021/3.;
Pfv.VI.20.519/2020/2.; Gfv.VII.30.458/2020/2.;
Pfv.III.20.238/2020/3.; Gfv.VI.30.134/2022/2.;
Gfv.V.30.253/2022/2.; Pfv.VI.21.219/2019/3.;
Pfv.I.21.248/2021/2.; Pfv.III.21.062/2021/2.;
Pfv.VI.20.627/2020/3.; Pfv.V.20.731/2020/2.;
Pfv.VI.20.888/2020/2.; Pfv.III.21.539/2021/2.;
Gfv.VI.30.321/2021/2.; Gfv.VII.30.408/2019/2.;
Pfv.VII.20.456/2020/2.; Gfv.VII.30.379/2020/2.;
fv.VI.30.158/2021/5.; Gfv.VI.30.114/2022/2.;
Pfv.VI.20.772/2021/2.; Pfv.V.20.717/2021/2.;
Pfv.V.21.247/2021/2.; Pfv.V.20.471/2022/2.;
Pfv.V.20.916/2019/2.; Pfv.V.20.163/2022/8.;
Pfv.V.21.173/2021/2.; Gfv.VI.30.116/2022/2.;
Gfv.VII.30.287/2020/3.; Gfv.VII.30.327/2020/5.;
Gfv.VII.30.383/2020/2.; Pfv.II.20.084/2022/3.;
Pfv.V.20.803/2021/2.; Pfv.V.21.142/2021/2.;
Pfv.I.20.282/2020/2.; Gfv.VII.30.307/2019/4.;
Pfv.V.21.457/2021/2.; Pfv.VI.20.355/2020/2.;

Gfv.VI.30.319/2021/3.; Gfv.VI.30.015/2022/2.;
Gfv.VII.30.432/2019/2.; Gfv.VII.30.097/2020/3.;
Gfv.VII.30.096/2021/2.; Gfv.VI.30.287/2021/2.;
Pfv.II.21.142/2020/10.; Pfv.II.21.160/2021/2.;
Pfv.III.20.524/2021/2.; Pfv.V.21.169/2021/3.;
Pfv.II.20.967/2021/3.; Pfv.I.20.752/2021/5.;
Pfv.V.20.470/2021/4.; Pfv.VI.20.329/2020/3.;
Pfv.V.21.106/2021/2.; Pfv.III.20.153/2020/2.;
Pfv.II.21.512/2021/2.; Pfv.V.21.210/2021/2.;
Gfv.VII.30.438/2020/3.; Pfv.II.20.967/2021/3.;
Gfv.VII.30.349/2020/2.; Gfv.VII.30.044/2020/2.;
Pfv.V.20.326/2021/3.; Pfv.I.20.563/2022/8.;
Pfv.I.20.564/2022/6.; Pfv.III.20.746/2022/5.;
Pfv.III.21.166/2022/2.; Pfv.V.21.194/2022/2.;
Pfv.V.21.196/2022/2.; Gfv.VI.30.014/2022/2.;
Gfv.VI.30.070/2022/2.; Gfv.VI.30.096/2022/2.;
Gfv.V.30.339/2022/2.; Gfv.V.30.406/2022/2.;
Gfv.V.30.442/2022/2.; Gfv.V.30.454/2022/2.;
Gfv.V.30.518/2022/3.

⁴² Mfv.I.10.254/2019/2.; Pfv.I.20.470/2019/6.;
Pfv.IV.20.685/2019/2.; Pfv.V.21.333/2019/2.;
Gfv.VII.30.445/2019/4.; Pfv.IV.20.027/2020/4.;
Pfv.III.20.153/2020/2.; Pfv.III.20.238/2020/3.;
Pfv.I.20.624/2020/2.; Pfv.V.20.883/2020/2.;
Pfv.I.20.896/2020/2.; Pfv.I.20.929/2020/2.;
Pfv.III.21.009/2020/2.; Pfv.I.21.029/2020/2.;
Pfv.V.21.062/2020/6.; Pfv.I.21.316/2020/2.;
Gfv.VII.30.022/2020/3.; Gfv.VII.30.048/2020/2.;
Gfv.VII.30.267/2020/3.; Gfv.VII.30.287/2020/3.;
Pfv.V.21.324/2020/2.; Gfv.VII.30.292/2020/2.;
Gfv.VII.30.327/2020/5.; Gfv.VII.30.383/2020/2.;
Gfv.VII.30.438/2020/3.; Pfv.III.20.083/2021/2.;
Pfv.V.20.173/2021/8.; Pfv.V.20.199/2021/2.;
Pfv.I.20.278/2021/2.; Pfv.VI.20.648/2021/2.;
Pfv.II.20.660/2021/2.; Pfv.III.20.677/2021/2.;
Pfv.I.20.752/2021/5.; Pfv.V.20.803/2021/2.;
Pfv.V.20.826/2021/2.; Pfv.II.20.833/2021/2.;
Pfv.II.20.851/2021/2.; Pfv.V.20.857/2021/3.;

III.3. A jogkérdés különleges súlya [Pp. 409. § (2) bekezdés b) pont első fordulata]

A Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjának első fordulata alapján a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés különleges súlya miatt indokolt. Minthogy ebben az esetben is az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálatának indokáról van szó, a Kúria megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a jogkérdést a fél a per során korábban nem vetette fel, illetve az nem merült fel,⁴³ illetve amikor a fél nem a jogerős ítéletben hivatkozott jogszabályokat érintő jogkérdést vet fel, vagy nem a jogerős ítéletben vizsgált jogkérdés tekintetében érvel.⁴⁴ Ebben az esetben is előfeltétel, hogy a Kúria az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélezési gyakorlatában.⁴⁵ A Kúria tehát megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését minden olyan esetben, amikor a fél engedélyezés iránti kérelmében felvetett

jogkérdésben már van kúriai állásfoglalás.⁴⁶ Néhány ügyben az volt a megtagadás (egyik) indoka, hogy a támadott határozat nem ellentétes a Kúria gyakorlatával.⁴⁷

A vonatkozó PK vélemények rámutattak: a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjának első fordulata „kizárólag akkor teszi lehetővé a jogerős ítélet felülvizsgálatát, ha a vizsgált jogkérdés az egyedi ügyön – különleges súlyára tekintettel – túlmutat. (...) az is szükséges a felülvizsgálat engedélyezéséhez, hogy valamilyen további – általában a jogegységgel, illetve közvetetten a jogbiztonsággal kapcsolatba hozható – fontos ok fennálljon, és ennek folytán a Kúria iránymutatása váljon szükségessé”.⁴⁸ Minthogy nem a Kúria iránymutatása szükséges, ha a fél a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében nem jogértelmezési kérdést vet fel, hanem a jogszabályok helyességét vitatja, ebben az esetben a felülvizsgálat engedélyezésének megtagadásának van helye.⁴⁹ Ugyancsak megtagadja a Kúria a felülvizsgálatot, ha a fél egyedi mérlegelési vagy jogértelmezési kérdést vet fel,⁵⁰

Pfv.II.20.967/2021/3.;
Pfv.III.21.091/2021/2.;
Pfv.V.21.210/2021/2.;
Gfv.VI.21.490/2021/2.;
Pfv.III.21.539/2021/2.;
Gfv.VI.30.369/2021/3.;
Gfv.VI.30.435/2021/2.;
Pfv.II.20.084/2022/3.;
Pfv.III.20.296/2022/2.;
Pfv.II.20.462/2022/3.;
Pfv.III.20.536/2022/2.;
Pfv.III.20.781/2022/2.;
Pfv.II.20.974/2022/2.;
Pfv.II.21.091/2022/2.;
Pfv.II.21.271/2022/2.;
Gfv.VI.30.028/2022/2.;
Gfv.VI.30.069/2022/8.;
Gfv.VI.30.134/2022/2.;
Gfv.V.30.518/2022/3.;

⁴³ Gfv.VI.30.015/2022/2.; Gfv.VII.30.167/2021/2.;
Pfv.V.20.132/2022/2.; Gfv.VI.30.250/2022/2.

⁴⁴ Pfv.V.21.059/2021/2.; Pfv.V.21.214/2021/7.;
Gfv.VI.30.435/2021/2.; Pfv.II.21.512/2021/2.;
Pfv.V.20.132/2022/2.; Pfv.V.20.901/2021/2.;
Pfv.V.21.093/2021/2.; Pfv.II.20.854/2021/5.;
Pfv.II.21.453/2021/6.; Pfv.II.20.967/2021/3.;
Gfv.V.30.191/2022/2.; Gfv.VI.30.509/2021/5.;
Pfv.V.20.883/2020/2.; Pfv.II.21.136/2021/2.;
Pfv.I.20.141/2022/2.

⁴⁵ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont első bekezdés;
1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont második bekezdés.

⁴⁶ Pfv.I.21.235/2021/2.; Pfv.V.20.435/2022/2.;
Gfv.VII.30.438/2020/3.; Pfv.VI.20.627/2020/3.;
Pfv.V.21.120/2020/2.; Pfv.V.20.511/2021/2.;
Gfv.VI.30.435/2021/2.; Gfv.VI.30.146/2021/3.;
Pfv.I.20.220/2021/3.; Gfv.VI.30.015/2022/2.;
Gfv.VII.30.167/2021/2.; Pfv.VI.21.219/2019/3.;
Pfv.VI.20.355/2020/2.; Gfv.VII.30.458/2020/2.;
Pfv.V.21.169/2021/3.; Gfv.VII.30.337/2019/3.;
Gfv.VII.30.056/2020/2.; Gfv.VII.30.022/2020/3.;
Gfv.VI.30.066/2021/3.; Gfv.VI.30.257/2021/2.;
Gfv.VI.30.176/2021/2.; Gfv.VI.30.335/2021/2.;
Gfv.VI.30.289/2021/5.; Gfv.VI.30.352/2021/4.;
Gfv.VI.30.047/2022/2.; Gfv.VI.30.117/2022/2.;

Gfv.VI.30.408/2021/2.;
Gfv.VI.30.009/2022/2.;
Pfv.IV.20.027/2020/4.;
Pfv.V.20.925/2020/4.;
Pfv.V.21.303/2020/2.;
Pfv.I.20.752/2021/5.;
Pfv.V.21.295/2021/2.;
Pfv.II.20.443/2022/2.;
Gfv.V.30.253/2022/2.;
Gfv.VI.30.099/2022/2.;
Gfv.III.30.364/2022/3.;
Gfv.VI.30.180/2022/2.;
Pfv.I.20.718/2022/2.

⁴⁷ Gfv.VI.30.146/2021/3.; Gfv.VI.30.066/2021/3.;
Pfv.VI.20.627/2020/3.; Gfv.VII.30.458/2020/2.;
Gfv.VII.30.022/2020/3.; Gfv.VI.30.117/2022/2.;
Gfv.V.30.253/2022/2.; Gfv.VI.30.290/2021/2.

⁴⁸ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont indokolás
második bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3.
pont indokolás második bekezdés.

⁴⁹ Pfv.V.20.219/2020/2.; Pfv.V.20.235/2020/2.;
Pfv.VI.20.845/2020/2.

⁵⁰ Gfv.VI.30.146/2021/3.; Gfv.VI.30.015/2022/2.;
Pfv.VI.20.355/2020/2.; Gfv.VI.30.066/2021/3.;
Gfv.VI.30.176/2021/2.; Gfv.VI.30.352/2021/4.;
Pfv.V.20.466/2020/2.; Pfv.V.21.303/2020/2.;
Pfv.V.20.669/2021/2.; Pfv.V.20.727/2021/2.;
Gfv.VI.30.028/2022/2.; Gfv.VI.30.114/2022/2.;
Pfv.V.20.791/2021/2.; Pfv.V.21.133/2021/2.;
Pfv.I.21.424/2021/2.; Pfv.V.20.612/2022/2.;
Gfv.VII.30.307/2019/4.; Gfv.VII.30.408/2019/2.;
Pfv.V.21.062/2020/6.; Pfv.IV.20.685/2019/2.;
Gfv.VI.30.319/2021/3.; Mfv.VIII.10.061/2022/2.;
Gfv.VII.30.383/2020/2.; Gfv.VI.30.138/2021/3.;
Gfv.VI.30.321/2021/2.; Gfv.VI.30.287/2021/2.;
Gfv.VI.30.116/2022/2.; Pfv.II.21.258/2019/3.;
Pfv.III.21.534/2019/4.; Pfv.II.20.484/2022/2.;
Pfv.V.21.059/2021/2.; Pfv.V.21.214/2021/7.;
Gfv.VI.30.274/2021/2.; Pfv.V.20.942/2021/5.;
Pfv.V.20.916/2019/2.; Pfv.III.20.153/2020/2.;
Pfv.V.20.057/2021/4.; Pfv.V.20.735/2021/2.;
Pfv.II.20.640/2021/2.; Pfv.II.20.851/2021/2.;
Pfv.IV.20.363/2020/4.; Pfv.V.21.387/2021/2.;
Pfv.VII.20.353/2020/2.; Gfv.VII.30.299/2020/2.;
Gfv.VII.30.388/2020/5.; Pfv.VI.20.888/2020/2.;

vagy ha a Kúria iránymutatására más okból nincs szükség.⁵¹

A felvetett jogkérdés különleges súlya különösen abban az esetben állapítható meg, ha a jogkérdés nagy számban előforduló új típusú ügyben merült fel.⁵² A vonatkozó PK vélemények szerint „[e]lőfordulhat, hogy (...) nem alakult ki divergáló bírói gyakorlat, a joggyakorlat továbbfejlesztésére sincs szükség, de a felülvizsgálati kérelem olyan jogértelmezési kérdést tartalmaz, amellyel kapcsolatban a Kúria korábban még nem foglalt állást. Ez az eset áll fenn például akkor, ha egy új jogszabály értelmezése, vagy újonnan felmerülő joghézag kitöltése elvi iránymutatást igényel. (...) Ha a felek olyan jogkérdés értelmezését kéri a Kúriától, amely bár új, de a jogegységet (jogbiztonságot) a jogkérdés megválaszolása annak csekély jelentősége vagy kisszámú gyakorlati előfordulása folytán nem érinti, a felülvizsgálatot nem indokolt engedélyezni».⁵³

A Kúria tehát éppúgy megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a jogkérdés nem tekinthető újnak, mint ahogy akkor is, ha a felvetett jogkérdés nem merül fel tömegesen.⁵⁴ A Kúria egy eseti határozatában kimondta azt is, hogy „[ö]nmagában a felperes személye (az, hogy egyben állami szerv is) nem támasztja alá a jogkérdés különös súlyát vagy társadalmi jelentőségét».⁵⁶

III.4. A jogkérdés társadalmi jelentősége [Pp. 409. § (2) bekezdés b) pont második fordulat]

A Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjának második fordulata alapján a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha

az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége miatt indokolt. Ebben az esetben is előfeltétel, hogy a Kúria az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélezési gyakorlatában.⁵⁷

A vonatkozó PK vélemények szerint a Kúria a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az adott ügy a jogalanyok széles körét érinti.⁵⁸ „Társadalmi jelentősége» van az olyan jogkérdéseknek, illetve ügyeknek, amelyek a társadalom széles körét közvetlenül vagy közvetett módon érintik. Ez megvalósulhat például úgy, hogy az adott ügyben vitássá tett szerződési feltétel az üzleti életben használt általános szerződési feltételek között jellemzően szerepel, így a feltétel tisztességtelenségének megítélése kihatással lehet a perben nem álló személyekre is. Nagy társadalmi jelentősége lehet egy jogkérdésnek akkor is, ha a jogsértő gyakorlat fenntartása másokat is a jogsértő gyakorlat folytatására ösztönözhet».⁵⁹

A Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjának második fordulatára alapított engedélyezési kérelmek körében a felülvizsgálat engedélyezése megtagadásának gyakori oka, hogy a fél ugyan hivatkozik arra, hogy a felvetett jogkérdés érinti a társadalom széles körét, de ezt a hivatkozását nem indokolja meg.⁶⁰ Szintén gyakran vezet a felülvizsgálat engedélyezésének megtagadására, amikor a Kúria a felhozott indokok alapján azt állapítja meg, hogy a felvetett jogkérdés nem érinti a társadalom széles körét.⁶¹ A jogsértő gyakorlat kialakulásának veszélye hiányában viszonylag ritkábban tagadta meg a

Pfv.V.20.144/2021/2.; Pfv.VI.20.772/2021/2.; Pfv.I.21.229/2021/2.; Pfv.III.20.619/2022/2.; Pfv.II.21.147/2021/2.; Pfv.III.21.166/2022/2.; Pfv.III.20.976/2022/3.; Pfv.V.21.246/2022/2.

⁵¹ Pfv.V.20.717/2021/2.; Pfv.II.21.147/2021/2.; Gfv.VI.30.028/2022/2.; Pfv.V.20.791/2021/2.; Pfv.V.20.574/2021/2.; Pfv.I.21.424/2021/2.; Pfv.V.20.612/2022/2.; Pfv.III.21.166/2022/2.

⁵² 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont második bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont első bekezdés.

⁵³ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont indokolás második és harmadik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont indokolás második és harmadik bekezdés.

⁵⁴ Gfv.VII.30.307/2019/4.; Gfv.VI.30.274/2021/2.; Gfv.VI.30.146/2021/3.; Pfv.I.20.220/2021/3.; Pfv.V.20.727/2021/2.; Pfv.III.21.091/2021/2.; Pfv.V.20.511/2021/2.

⁵⁵ Gfv.VII.30.307/2019/4.; Pfv.V.20.826/2021/2.; Pfv.I.20.834/2021/4.; Pfv.I.20.905/2021/4.; Pfv.I.21.469/2021/2.; Pfv.VII.20.456/2020/2.; Gfv.VII.30.408/2019/2.; Pfv.II.21.258/2019/3.; Pfv.I.20.304/2020/2.; Pfv.V.20.613/2020/3.; Pfv.V.21.062/2020/6.; Pfv.III.21.534/2019/4.; Pfv.V.21.088/2021/2.; Pfv.II.21.147/2021/2.;

Pfv.V.20.435/2022/2.; Pfv.II.20.484/2022/2.;

Pfv.IV.20.685/2019/2.;

⁵⁶ Gfv.VII.30.048/2020/2. ⁵⁷ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont első bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont második bekezdés.

⁵⁸ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont második bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont első bekezdés

⁵⁹ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 3. pont indokolása harmadik bekezdés; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 3. pont indokolás harmadik bekezdés.

⁶⁰ Pfv.VI.21.219/2019/3.; Pfv.V.20.942/2021/5.; Pfv.III.21.243/2021/2.; Pfv.III.20.153/2020/2.; Pfv.VI.20.355/2020/2.; Pfv.I.20.929/2020/2.; Pfv.II.21.512/2021/2.; Gfv.VI.30.200/2022/2.; Pfv.IV.20.984/2022/2.; Pfv.II.20.782/2022/3.; Pfv.II.20.838/2022/3.; Pfv.III.20.744/2022/2.; Pfv.II.21.083/2022/2.; Pfv.II.21.091/2022/2.; Pfv.III.21.113/2022/2.

⁶¹ Gfv.VII.30.307/2019/4.; Gfv.VII.30.408/2019/2.;

Pfv.V.21.062/2020/6.; Pfv.IV.20.685/2019/2.;

Pfv.V.20.435/2022/2.; Pfv.V.20.826/2021/2.;

Pfv.I.21.469/2021/2.; Pfv.VII.20.456/2020/2.;

Pfv.I.20.304/2020/2.; Pfv.V.21.088/2021/2.;

Pfv.VI.20.627/2020/3.; Gfv.VI.30.290/2021/2.;

Gfv.VI.30.319/2021/3.; Gfv.VII.30.383/2020/2.;

Gfv.VI.30.138/2021/3.; Gfv.VI.30.321/2021/2.;

Gfv.VI.30.287/2021/2.; Gfv.VI.30.116/2022/2.;

Pfv.I.21.235/2021/2.; Gfv.VII.30.438/2020/3.;

Pfv.V.21.120/2020/2.; Pfv.V.20.717/2021/2.;

Pfv.III.21.091/2021/2.; Pfv.V.20.471/2021/5.;

Pfv.V.21.247/2021/2.; Pfv.I.20.307/2021/2.;

Pfv.IV.20.518/2022/5.; Pfv.V.20.263/2021/2.;

Kúria a felülvizsgálat engedélyezését erre az engedélyezési okra alapítottnak.⁶²

Az engedélyezést kérő fél gyakran egyedi jogsérelmét igyekszik feltüntetni a társadalom széles körét érintő jogkérdésként. Egyik döntésében a Kúria rámutatott: az engedélyezési kérelemben hivatkozott körülmény, miszerint a cégek jelentős része igénybe vesz könyvelési szolgáltatást, amelynek során felmerül, felmerülhet a megbízottként eljáró könyvelő kártérítési felelőssége, nem teszi a felvetett jogkérdéseket a társadalom széles körét közvetlenül vagy közvetetten érintő jellegűnek, különös tekintettel arra, hogy az adott ügyben eljáró bíróságok ítéletük meghozatala során számos egyedi körülményt értékelték.⁶³

A Kúria nem elgészlik meg a társadalom széles körét érintő jelleg elvont, hipotetikus állításával, így adott ügyben megtagadta a felülvizsgálat engedélyezését, és kimondta, hogy a konkrét döntésnek nincs érdemi hatása a munkanélküliség mértékére és alakulására, hiszen csak arról született döntés, hogy a konkrét ügyben a felperes mulasztásai miatt indokolt volt a szerződéses jogviszony megszüntetése.⁶⁴ Ugyanígy, nem fogadta el, hogy a felvetett jogkérdés a társadalom széles körét érinti, azon az alapon, hogy „a gazdasági életben széles körben elterjedt az utóbbi időben a követelések engedményezése és e követelések engedményes vagy faktor általi érvényesítése, így tömegesen fordulnak elő engedményes által indított perek, amelyekben az alperes kötelezettként az engedményezett követelés alapjául szolgáló szerződésre vonatkozóan érvényesít érvénytelenségi kifogást”,⁶⁵ ahogy a fél azon egészen általános hivatkozását sem, miszerint „szinte valamennyi új peres ügyben elvileg ezen jogkérdés felmerülhet”.⁶⁶ Következésképpen a Kúria gyakorlata abban, hogy fél részére értelmezést igénylő kérdések felvetése nem alapozhatja meg a jogerős határozat jogereje feloldásának lehetőségét magában hordozó felülvizsgálat engedélyezését.⁶⁷

III.5. Előzetes döntéshozatali eljárás szükségessége [Pp. 409. § (2) bekezdés c) pont]

A Kúria a Pp. 409. § (2) bekezdés c) pontja alapján a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége miatt indokolt.

Ebben az esetben tehát a felülvizsgálat engedélyezésének feltétele, hogy az uniós jogszabály alkalmazása vagy annak elmaradása az ügy érdemére kihatott és a Kúria úgy ítéli meg, hogy a fél által a Pp. 410. § (2) bekezdés

c) pont cc) alpontja alapján felvetett jogkérdést az EUB elé kell terjeszteni.⁶⁸ A másik előfeltétel, hogy a fél az eljárás során indítványozta ugyan az általa felvetett jogértelmezési kérdésnek az Európai Unió Bírósága elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott; főszabályként tehát nincs lehetőség arra, hogy a fél először a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben indítványozza az EUB megkeresését.⁶⁹

A Pp. 409. § (2) bekezdés c) pontjára alapított, érdemben elbíráható felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmek viszonylag ritkán fordultak elő a Kúria gyakorlatában. A Kúria megtagadja a felülvizsgálatot, ha a felperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben nem jelöli meg, hogy milyen kérdést kellene az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni,⁷⁰ sem azt, hogy milyen uniós jogszabály értelmezése vagy érvényességének vizsgálata indokolná előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.⁷¹ Megtagadási ok az is, ha a jogszabály, amelynek a fél az értelmezését kéri, a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából nem releváns,⁷² illetve nincs olyan jogértelmezési kérdés, amely indokolná előzetes döntéshozatali eljárás megindítását.⁷³ Ugyancsak megtagadásra vezetett, hogy a fél legkésőbb a másodfokú eljárásban nem indítványozta az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, noha az első- és másodfokú bíróság ugyanazon jogszabályhely alkalmazásával bírálta el a jogvitát.⁷⁴ A Kúria egyik ügyben rámutatott: a fél kérelme nem is konkrét uniós jogi rendelkezés értelmezésére irányult, ehelyett olyan tények, tényállási elemek jogalkalmazói értékelésének vizsgálatát várta, amelyekre a kérelem az EUMSZ szerint nem irányulhat.⁷⁵

III.6. Eltérés a Kúria közzétett határozatától [Pp. 409. § (3) bekezdés]

A Pp. 409. § (3) bekezdése szerint a Kúria engedélyezi a felülvizsgálatot, ha az ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér. Ez a felülvizsgálat engedélyezésének „kötelező” esete. Meg kell jegyeznünk, hogy e körben a jogszabály megváltozott; 2020. március 31-ig hatályos szabályozás szerint a Pp. 409. § (2) bekezdés d) pontja alapján a felülvizsgálat akkor volt engedélyezhető, ha a Kúria közzétett ítéletétől eltérő ítéleti rendelkezés miatt volt indokolt.

E korábbi szabályozásnak felelt meg a 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 5. pontja, amely szerint a Kúria a közzétett ítéletétől eltérő ítéleti rendelkezés miatt a felülvizsgálatot akkor engedélyezhette, ha az a Kúria

Pfv.III.20.976/2022/3.; Pfv.III.21.033/2022/2.;
Gfv.VI.30.325/2022/2.; Pfv.IV.20.785/2022/2.;
Pfv.IV.20.748/2022/2.; Pfv.IV.20.749/2022/2.;
Pfv.IV.20.750/2022/2.; Pfv.IV.21.031/2022/2.

⁶² Pfv.II.21.512/2021/2.; Pfv.IV.20.932/2021/2.;
Pfv.II.21.091/2022/2.

⁶³ Gfv.VI.30.321/2021/2.

⁶⁴ Pfv.IV.20.685/2019/2.

⁶⁵ Gfv.VI.30.290/2021/2.

⁶⁶ Gfv.VI.30.138/2021/3.

⁶⁷ Pfv.I.20.834/2019/2.; Gfv.VII.30.307/2019/4.;
Gfv.VII.30.408/2019/2.; Gfv.VI.30.290/2021/2.;
Gfv.VI.30.319/2021/3.; Gfv.VII.30.383/2020/2.;

Gfv.VI.30.138/2021/3.; Gfv.VI.30.321/2021/2.;
Gfv.VI.30.287/2021/2.; Gfv.VI.30.116/2022/2.

⁶⁸ 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 4. pont indokolása harmadik bekezdés.

⁶⁹ 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 4. pont indokolása negyedik bekezdés.

⁷⁰ Gfv.VII.30.414/2019/4.; Gfv.VII.30.391/2020/2.;
Gfv.VI.30.117/2022/2.; Gfv.V.30.479/2022/2.

⁷¹ Gfv.VII.30.391/2020/2.; Gfv.VII.30.391/2020/2.

⁷² Gfv.V.30.392/2022/3.

⁷³ Gfv.VII.30.391/2020/2.; Gfv.VI.30.117/2022/2.

⁷⁴ Gfv.VII.30.097/2020/3.; Gfv.VI.30.117/2022/2.;
Pfv.V.20.713/2022/2.; Pfv.II.20.782/2022/3.;

⁷⁵ Gfv.VII.30.414/2019/4.

jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapul.⁷⁶

A hatályos szabályozást az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 5. pontja értelmezi – a Pp. 346. § (5) bekezdésére, illetve a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel – akként, hogy a Kúria a közzétett határozatától jogkérdésben eltérő jogerős ítélet miatt a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet a Kúria által meghozott, a BHGY-ben 2012. január 1-je után közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapul.⁷⁷ A Kúria ezért megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél a kérelmében nem jelölte meg azt a közzétett határozatot, amelytől a támadott határozat eltér,⁷⁸ illetve, ha a megjelölt határozat 2012 előtti,⁷⁹ azt nem a Kúria hozta,⁸⁰ vagy nincs a BHGY-ban közzétéve,⁸¹ illetve ha olyan határozat, amely későbbi jogegységi panasz ügyben hozott határozat alapján nem hivatkozható.⁸²

A Kúria egy eseti határozatában kifejtette azt is, hogy „a Kúria »Új Pp. Konzultációs Testület« által a Pp. egységes értelmezése érdekében (...) közzétett (...) állásfoglalással kapcsolatban a Kúria rögzíti, hogy egyrészt azok nem minősülnek a fentebb meghatározottak szerinti »közzétett határozatnak«, másrészt a Bszi. 2020. április 1. napjától hatályos 27/A. §-a szerint bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírák tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást. Megjegyzi a Kúria, hogy ezek az állásfoglalások a bíróságokra értelemszerűen ezt megelőzően sem voltak kötelezőek. Mindebből az is következik, hogy az említett állásfoglalások a felülvizsgálat engedélyezése Pp. 409. § (3) bekezdésének esetkörében sem lehetnek hivatkozási alapok».⁸³ Ugyanígy: „[a] Kúrián működő joggyakorlat-elemző csoportok Bszi. 30. § (1) bekezdése alapján

közzétett ún. »összefoglaló véleményei« a jogegységesítés Bszi.-ben nevesített eszközei ugyan, ám szintén nem minősülnek a Pp. 409. § (3) bekezdése alkalmazási körében értelmezhető »közzétett határozatnak«, így az ezekre történő hivatkozás sem képezheti a felülvizsgálat engedélyezésének alapját».⁸⁴

A határozat megjelölése kapcsán rendkívül fontos az ügyazonosság kérdése. Ahogy a Kúria kifejtette: „[a] Pp. 409. § (3) bekezdésére alapított engedélyezés iránti kérelem kapcsán a Kúriának elsődlegesen arra kell választ adnia, hogy fennáll-e a felülvizsgálat tárgyát képező jogerős döntés és a korábbi közzétett határozat közötti »ügyazonosság«, ennek hiányában ugyanis az eltérés vizsgálata fel sem merül. Az »ügyazonosság« fogalmát nem határozza meg jogszabály, a jogirodalomban »ratio decidendi«-nek nevezett jelenséget a joggyakorlat a tényállási elemek és jogi minősítésük szignifikáns hasonlósága alapján állapítja meg. A Kúria jogegységi panasz eljárásában hozott Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozata szerint a jogegység szempontjából lényeges ügyazonosság sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyszöveg, jogértelmezéshez kötődik és az alkalmazott anyagi jogi szabály egyezőségét, valamint a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát jelenti».⁸⁵ Ennek megfelelően „[a] Kúriának annak megítéléséhez, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti jogkérdésben való eltérés, mindig esetről esetre kell vizsgálnia a megjelölt határozatokat. Az eltérés ugyanis nem ténybeli, hanem azonos jogkérdést feltételezve, az adott ügyben alkalmazott jogszabály eltérő értelmezését jelenti. Ennek megítélésén során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, a kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit, melyeket a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet előterjesztő félnek kell megjelölnie».⁸⁶ A Kúria ennek megfelelően megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha hiányzik az ügyazonosság.⁸⁷

⁷⁶ Gfv.VII.30.016/2020/2.

⁷⁷ Gfv.VII.30.344/2020/2.; Pfv.V.20.375/2021/2.; Pfv.III.20.689/2021/2.; Pfv.II.21.453/2021/6.; Pfv.II.20.074/2022/2.

⁷⁸ Pfv.V.20.916/2019/2.; Pfv.III.20.238/2020/3.; Pfv.III.21.009/2020/2.; Gfv.VI.30.117/2022/2.; Pfv.V.21.333/2019/2.; Pfv.III.21.534/2019/4.; Pfv.V.20.675/2022/2.; Pfv.V.21.064/2022/3.

⁷⁹ Pfv.I.21.312/2020/3.; Pfv.II.20.573/2021/3.; Pfv.V.21.387/2021/2.; Pfv.II.21.427/2021/2.; Pfv.VI.20.256/2021/5.; Pfv.V.21.059/2021/2.; Pfv.V.20.735/2021/2.; Pfv.I.20.003/2022/4.; Pfv.V.20.992/2021/3.; Gfv.VII.30.344/2020/2.; Gfv.VI.30.138/2021/3.; Pfv.VI.20.044/2021/2.; Pfv.VI.20.355/2020/2.; Pfv.III.20.916/2020/3.; Pfv.II.20.214/2022/2.; Gfv.VI.30.517/2021/3.; Gfv.VI.30.509/2021/5.; Pfv.V.20.348/2020/2.; Gfv.VI.30.101/2022/2.; Pfv.III.21.113/2022/2.; Pfv.II.21.096/2022/2.

⁸⁰ Pfv.I.21.312/2020/3.; Pfv.II.20.573/2021/3.; Pfv.V.21.387/2021/2.; Pfv.II.21.427/2021/2.; Pfv.VI.20.256/2021/5.; Pfv.V.21.059/2021/2.; Pfv.V.20.735/2021/2.; Pfv.I.20.003/2022/4.; Pfv.V.20.992/2021/3.; Pfv.VI.21.219/2019/3.;

Pfv.III.20.689/2021/2.; Pfv.IV.20.785/2022/2.; Pfv.II.21.101/2022/2.

⁸¹ Pfv.I.21.312/2020/3.; Pfv.II.20.573/2021/3.; Gfv.VII.30.344/2020/2.; Pfv.VI.30.138/2021/3.; Gfv.VII.30.105/2020/3.; Pfv.II.20.168/2022/2.; Pfv.IV.20.785/2022/2.; Pfv.III.21.113/2022/2.; Pfv.II.21.096/2022/2.; Gfv.VI.30.344/2022/5.; Pfv.II.21.083/2022/2.

⁸² Pfv.V.21.088/2021/2.; Gfv.VI.30.344/2022/5.; Gfv.III.30.247/2022/2.; Gfv.VI.30.180/2022/2.

⁸³ Pfv.V.20.114/2022/6. [15].

⁸⁴ Pfv.V.20.114/2022/6. [16].

⁸⁵ Pfv.I.20.316/2022/2. [6].

⁸⁶ Pfv.IV.20.013/2022/4. [26]

⁸⁷ Pfv.VI.20.256/2021/5.; Pfv.I.20.003/2022/4.; Pfv.V.20.992/2021/3.; Pfv.VI.21.219/2019/3.; Gfv.VI.30.138/2021/3.; Pfv.II.20.168/2022/2.; Pfv.VI.20.044/2021/2.; Pfv.II.20.214/2022/2.; Gfv.VII.30.437/2020/2.; Pfv.III.20.339/2021/2.; Pfv.VII.20.353/2020/2.; Pfv.VI.20.930/2020/2.; Pfv.I.20.328/2020/3.; Gfv.VI.30.179/2021/2.; Pfv.V.20.041/2022/5.; Gfv.VII.30.016/2020/2.; Gfv.VII.30.053/2020/2.; Gfv.VII.30.458/2020/2.; Gfv.VII.30.076/2021/2.; Gfv.VI.30.139/2021/2.;

A következő lépés a hivatkozott közzétett határozat és a támadott határozat tartalmi összevetése. A Kúria megtagadja a felülvizsgálatot, ha a támadott határozat nem tér el a közzétett kúriai határozattól,⁸⁸ vagy ha eltér ugyan, de az eltérés csak egyedi jellegű kérdést vet fel.⁸⁹

Összegzés

A Pp. 411. § (1) bekezdése szerint, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria háromtagú tanácsban, tárgyaláson kívül, harminc napon belül határoz a felülvizsgálat engedélyezéséről vagy annak megtagadásáról. A Pp. 411. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést röviden indokolni kell, ez utóbbi szabályt a Kúria pontosította és további esetekre bontotta. A Kúria gyakorlata szerint e szabály valós értelme az: a felülvizsgálat tárgyában meghozott végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető, ugyanakkor ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, minden olyan engedélyezési okra ki kell térni, amely tekintetében a felülvizsgálat engedélyezését a Kúria megtagadja.⁹⁰ Ha tehát a fél több engedélyezési okra is hivatkozik a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében, de a Kúria az okok egy részére alapítottnak nem látott lehetőséget a felülvizsgálat engedélyezésére (a konkrét engedélyezési ok tekintetében a felülvizsgálatot megtagadta), ennek indokait az engedélyező végzésben is szerepeltetni kell.⁹¹ Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, a végzés rendelkező részéből egyértelműen ki kell derülnie, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg; a felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.⁹² Ebből következik,

hogy a Kúria gyakorlata leginkább az engedélyezési kérelmet visszautasító, illetve a felülvizsgálatot megtagadó végzésekből ismerhető meg.

A határozatok alapján jól látható, hogy a Kúria gyakorlata az e tárgyban elfogadott kollégiumi véleményekre épül, azonban a Kúria gyakorlata egyben tovább is lépett azon, számos kérdésben pontosította és továbbfejlesztette azt. Számos határozatban konkretizálta például a vagyoni tárgyú ügyek vagy az egybehangzó ítéletek fogalmát. Megállapítható ugyanakkor, hogy néhány olyan kérdés is felmerült a gyakorlatban, amellyel a kollégiumi vélemények nem foglalkoztak, és amelyben a gyakorlat sem teljesen egységes, így például némi bizonytalanság mutatkozik abban a tekintetben, hogy az engedélyezési kérelem bizonyos hiányosságai a kérelem visszautasítására vagy az engedélyezés megtagadására vezetnek. Kétségtől védhető az az álláspont, hogy a tartalmi feltételeknek csak formálisan eleget tévő engedélyezési kérelem – amelyben megjelöltek ugyan határozatokat, amelyek azonban nem szolgálhatnak hivatkozási alapul, vagy amely olyan kérdéseket tartalmaz, amelyek azonban nem minősülnek elvi jogkérdésnek – tartalmilag hiányosnak minősül, ami visszautasítás alapja lehet, de ugyanilyen meggyőző jelleggel lehet érvelni az ellenkező álláspont mellett is; mindenesetre célszerű lenne a határvonalat e körben egyértelműen megvonni.

Összességében megállapítható, hogy az engedélyezési eljárás a gyakorlatban jól működik, a jogegységi szempontok érvényesítésére és a Kúria ügyterhének kontroll alatt tartására alkalmas. Legfeljebb az lenne felvethető, hogy az engedélyezést megtagadó határozatok mennyiben felelnek meg a Pp. 411. § (2) bekezdésében foglalt azon követelményeknek, hogy azokat „röviden” kell indokolni; a Kúria ugyanis –

Gfv.VII.30.439/2020/2.;
Gfv.VI.30.153/2021/2.;
Gfv.VI.30.319/2021/3.;
Gfv.VI.30.408/2021/2.;
Gfv.VI.30.422/2021/2.;
Gfv.VI.30.069/2022/8.;
Gfv.VI.30.022/2022/2.;
Gfv.VI.30.049/2022/4.;
Pfv.VI.20.888/2020/2.;
Pfv.V.21.062/2020/6.;
Pfv.IV.21.201/2020/2.;
Pfv.V.20.453/2021/2.;
Pfv.V.20.375/2021/2.;
Pfv.V.21.237/2021/2.;
Pfv.III.20.247/2022/2.;
Pfv.V.20.114/2022/6.;
Gfv.V.30.191/2022/2.;
Gfv.V.30.253/2022/2.;
Pfv.V.20.221/2021/2.;
Pfv.I.20.442/2022/2.;
Pfv.IV.20.336/2022/3.;
Pfv.II.21.083/2022/2.;
Gfv.VI.30.304/2022/2.;
Pfv.V.20.968/2022/2.;
Pfv.IV.20.749/2022/2.;
Pfv.III.21.033/2022/2.;
Pfv.III.20.781/2022/2.

⁸⁸ Gfv.VII.30.437/2020/2.;
Pfv.I.20.328/2020/3.;
Gfv.VII.30.053/2020/2.;

Gfv.VI.30.263/2021/3.;
Gfv.VI.30.290/2021/2.;
Gfv.VI.30.308/2021/2.;
Gfv.VI.30.358/2021/2.;
Gfv.VI.30.436/2021/4.;
Gfv.VI.30.134/2022/2.;
Gfv.VI.30.035/2022/4.;
Pfv.V.20.613/2020/3.;
Pfv.V.20.925/2020/4.;
Pfv.VI.21.239/2020/2.;
Pfv.V.20.824/2020/2.;
Pfv.II.20.660/2021/2.;
Pfv.V.21.093/2021/2.;
Pfv.I.20.170/2022/2.;
Pfv.I.20.316/2022/2.;
Pfv.I.20.587/2022/2.;
Gfv.V.30.191/2022/2.;
Pfv.V.20.057/2021/4.;
Pfv.I.21.386/2021/3.;
Pfv.V.20.471/2022/2.;
Gfv.VI.30.344/2022/5.;
Pfv.II.21.101/2022/2.;
Gfv.VI.30.158/2022/2.;
Pfv.IV.20.748/2022/2.;
Pfv.IV.20.750/2022/2.;
Pfv.V.20.713/2022/2.;

Pfv.VII.20.930/2020/2.;
Gfv.VII.30.016/2020/2.;
Gfv.VI.30.290/2021/2.;

Pfv.V.21.237/2021/2.;
Pfv.VI.20.355/2020/2.;
Pfv.V.21.129/2021/2.;
Pfv.I.21.316/2020/2.;
Gfv.VII.30.097/2020/3.;
Gfv.VI.30.256/2021/2.;
Gfv.VI.30.191/2021/2.;
Gfv.VI.30.457/2021/3.;
Pfv.V.20.466/2020/2.;
Pfv.III.21.067/2021/2.;
Pfv.III.20.419/2022/2.;
Pfv.V.20.263/2021/2.;
Pfv.III.21.113/2022/2.;
Gfv.V.30.339/2022/2.;
Gfv.V.30.406/2022/2.;
Gfv.V.30.454/2022/2.;
Gfv.VI.30.328/2022/2.

⁸⁹ Pfv.VI.20.355/2020/2.;
Pfv.II.21.246/2020/2.;
Pfv.I.20.834/2021/4.;
Pfv.I.21.229/2021/2.;
Pfv.V.20.791/2021/2.;
Pfv.III.20.781/2022/2.;
Pfv.VI.20.044/2021/2.;
Pfv.II.20.640/2021/2.;
Pfv.I.20.905/2021/4.;
Gfv.I.30.132/2022/2.;
Pfv.II.21.142/2020/10.;

⁹⁰ 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 9. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 9. pont.

⁹¹ Az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 10. pontjához fűzött indokolás első bekezdése.

⁹² 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 10. pont; 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 10. pont

nyilván a jogintézmény újdonsága miatt – meglehetősen részletesen indokolja ezeket a határozatokat. A jövőben – a Kúria ügyterhének további csökkentése érdekében – talán célszerű lenne arra törekedni, hogy csak azokat a körülményeket emelje ki a határozat indokolása, amelyek a kérelem visszautasításra vagy megtagadására vezetnek, figyelemmel arra, hogy az engedélyezés feltételei konjunktívák, így egyetlen tartalmi elem megjelölésének vagy fennálltának hiánya is visszautasításra, illetőleg az engedélyezés megtagadására vezet.

Felhasznált irodalom

- [1] A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény.
- [2] A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény.
- [3] Az új Polgári perrendtartás koncepciója – A Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció. *kormany.hu*.
- [4] *Szakértői Javaslát az új Polgári Perrendtartás kodifikációjára* (szerk.: Varga István–Éless Tamás), HVG-ORAC, Budapest, 2016.

Kúriai határozatok

- [1] Mfv.I.10.254/2019/2.
- [2] Pfv.I.20.470/2019/6.
- [3] Pfv.IV.20.685/2019/2.
- [4] Pfv.I.20.834/2019/2.
- [5] Pfv.V.20.916/2019/2.
- [6] Pfv.VI.21.219/2019/3.
- [7] Pfv.II.21.258/2019/3.
- [8] Pfv.V.21.333/2019/2.
- [9] Pfv.II.21.360/2019/5.
- [10] Pfv.V.21.488/2019/4.
- [11] Pfv.III.21.534/2019/4.
- [12] Gfv.VII.30.307/2019/4.
- [13] Gfv.VII.30.337/2019/3.
- [14] Gfv.VII.30.408/2019/2.
- [15] Gfv.VII.30.414/2019/4.
- [16] Gfv.VII.30.432/2019/2.
- [17] Gfv.VII.30.445/2019/4.
- [18] Pfv.IV.20.027/2020/4.
- [19] Pfv.III.20.153/2020/2.
- [20] Pfv.V.20.219/2020/2.
- [21] Pfv.V.20.235/2020/2.
- [22] Pfv.III.20.238/2020/3.
- [23] Pfv.I.20.282/2020/2.
- [24] Pfv.I.20.304/2020/2.
- [25] Pfv.I.20.328/2020/3.
- [26] Pfv.VI.20.329/2020/3.
- [27] Pfv.VI.20.340/2020/2.
- [28] Pfv.V.20.348/2020/2.
- [29] Pfv.VII.20.353/2020/2.
- [30] Pfv.VI.20.355/2020/2.
- [31] Pfv.IV.20.363/2020/4.
- [32] Pfv.VII.20.456/2020/2.
- [33] Pfv.V.20.466/2020/2.
- [34] Pfv.VI.20.519/2020/2.
- [35] Pfv.V.20.613/2020/3.
- [36] Pfv.I.20.624/2020/2.
- [37] Pfv.VI.20.627/2020/3.
- [38] Pfv.VI.20.683/2020/2.
- [39] Pfv.V.20.731/2020/2.
- [40] Pfv.V.20.798/2020/2.
- [41] Pfv.V.20.824/2020/2.
- [42] Pfv.VI.20.845/2020/2.
- [43] Pfv.V.20.883/2020/2.
- [44] Pfv.VI.20.888/2020/2.
- [45] Pfv.I.20.896/2020/2.
- [46] Pfv.III.20.916/2020/3.
- [47] Pfv.V.20.925/2020/4.
- [48] Pfv.I.20.929/2020/2.
- [49] Pfv.VII.20.930/2020/2.
- [50] Pfv.III.21.009/2020/2.
- [51] Pfv.I.21.029/2020/2.
- [52] Pfv.II.21.057/2020/3.
- [53] Pfv.V.21.062/2020/6.
- [54] Pfv.V.21.120/2020/2.
- [55] Pfv.II.21.142/2020/10.
- [56] Pfv.VI.21.146/2020/2.
- [57] Pfv.III.21.168/2020/2.
- [58] Pfv.IV.21.201/2020/2.
- [59] Pfv.VI.21.239/2020/2.
- [60] Pfv.II.21.246/2020/2.
- [61] Pfv.V.21.303/2020/2.
- [62] Pfv.I.21.312/2020/3.
- [63] Pfv.I.21.316/2020/2.
- [64] Pfv.V.21.324/2020/2.
- [65] Gfv.VII.30.016/2020/2.
- [66] Gfv.VII.30.022/2020/3.
- [67] Gfv.VII.30.044/2020/2.
- [68] Gfv.VII.30.048/2020/2.
- [69] Gfv.VII.30.053/2020/2.
- [70] Gfv.VII.30.056/2020/2.
- [71] Gfv.VII.30.097/2020/3.
- [72] Gfv.VII.30.105/2020/3.
- [73] Gfv.VII.30.267/2020/3.
- [74] Gfv.VII.30.281/2020/2.
- [75] Gfv.VII.30.292/2020/2.
- [76] Gfv.VII.30.299/2020/2.
- [77] Gfv.VII.30.327/2020/5.
- [78] Gfv.VII.30.344/2020/2.
- [79] Gfv.VII.30.349/2020/2.
- [80] Gfv.VII.30.379/2020/2.
- [81] Gfv.VII.30.383/2020/2.
- [82] Gfv.VII.30.388/2020/5.
- [83] Gfv.VII.30.391/2020/2.
- [84] Gfv.VII.30.437/2020/2.
- [85] Gfv.VII.30.438/2020/3.
- [86] Gfv.VII.30.439/2020/2.
- [87] Gfv.VII.30.458/2020/2.
- [88] Pfv.VI.20.044/2021/2.
- [89] Pfv.V.20.057/2021/4.
- [90] Pfv.III.20.083/2021/2.
- [91] Pfv.V.20.144/2021/2.
- [92] Pfv.V.20.173/2021/8.
- [93] Pfv.V.20.199/2021/2.
- [94] Pfv.I.20.220/2021/3.
- [95] Pfv.V.20.221/2021/2.
- [96] Pfv.VI.20.256/2021/5.
- [97] Pfv.V.20.263/2021/2.
- [98] Pfv.I.20.278/2021/2.
- [99] Pfv.I.20.307/2021/2.
- [100] Pfv.V.20.326/2021/3.
- [101] Pfv.III.20.339/2021/2.
- [102] Pfv.V.20.375/2021/2.
- [103] Pfv.V.20.453/2021/2.
- [104] Pfv.V.20.470/2021/4.
- [105] Pfv.V.20.471/2021/5.
- [106] Pfv.IV.20.476/2021/2.
- [107] Pfv.V.20.511/2021/2.
- [108] Pfv.III.20.524/2021/2.

- [109]Pfv.V.20.569/2021/2.
[110]Pfv.II.20.573/2021/3.
[111]Pfv.V.20.574/2021/2.
[112]Pfv.VI.20.608/2021/2.
[113]Pfv.II.20.640/2021/2.
[114]Pfv.VI.20.648/2021/2.
[115]Pfv.II.20.660/2021/2.
[116]Pfv.V.20.669/2021/2.
[117]Pfv.III.20.677/2021/2.
[118]Pfv.V.20.683/2021/2.
[119]Pfv.III.20.689/2021/2.
[120]Pfv.V.20.717/2021/2.
[121]Pfv.V.20.727/2021/2.
[122]Pfv.V.20.735/2021/2.
[123]Pfv.I.20.752/2021/5.
[124]Pfv.V.20.765/2021/3.
[125]Pfv.VI.20.772/2021/2.
[126]Pfv.V.20.791/2021/2.
[127]Pfv.V.20.803/2021/2.
[128]Pfv.V.20.826/2021/2.
[129]Pfv.II.20.833/2021/2.
[130]Pfv.I.20.834/2021/4.
[131]Pfv.II.20.851/2021/2.
[132]Pfv.II.20.854/2021/5.
[133]Pfv.V.20.857/2021/3.
[134]Pfv.V.20.901/2021/2.
[135]Pfv.I.20.905/2021/4.
[136]Pfv.V.20.925/2021/2.
[137]Pfv.IV.20.932/2021/2.
[138]Pfv.V.20.942/2021/5.
[139]Pfv.II.20.967/2021/3.
[140]Pfv.V.20.992/2021/3.
[141]Pfv.I.21.017/2021/4.
[142]Pfv.V.21.059/2021/2.
[143]Pfv.III.21.067/2021/2.
[144]Pfv.V.21.088/2021/2.
[145]Pfv.III.21.091/2021/2.
[146]Pfv.V.21.093/2021/2.
[147]Pfv.V.21.106/2021/2.
[148]Pfv.IV.21.112/2021/21.
[149]Pfv.V.21.129/2021/2.
[150]Pfv.V.21.133/2021/2.
[151]Pfv.II.21.136/2021/2.
[152]Pfv.V.21.142/2021/2.
[153]Pfv.II.21.147/2021/2.
[154]Pfv.II.21.160/2021/2.
[155]Pfv.V.21.169/2021/3.
[156]Pfv.V.21.173/2021/2.
[157]Pfv.II.21.176/2021/4.
[158]Pfv.V.21.210/2021/2.
[159]Pfv.V.21.214/2021/7.
[160]Pfv.I.21.229/2021/2.
[161]Pfv.I.21.235/2021/2.
[162]Pfv.V.21.237/2021/2.
[163]Pfv.III.21.243/2021/2.
[164]Pfv.V.21.247/2021/2.
[165]Pfv.I.21.248/2021/2.
[166]Pfv.V.21.295/2021/2.
[167]Pfv.V.21.304/2021/2.
[168]Pfv.I.21.386/2021/3.
[169]Pfv.V.21.387/2021/2.
[170]Pfv.I.21.424/2021/2.
[171]Pfv.II.21.427/2021/2.
[172]Pfv.II.21.453/2021/6.
[173]Pfv.V.21.457/2021/2.
[174]Pfv.I.21.469/2021/2.
[175]Gfv.VI.21.490/2021/2.
[176]Pfv.II.21.512/2021/2.
[177]Pfv.III.21.539/2021/2.
[178]Gfv.VI.30.066/2021/3.
[179]Gfv.VII.30.076/2021/2.
[180]Gfv.VII.30.096/2021/2.
[181]Gfv.VI.30.138/2021/3.
[182]Gfv.VI.30.139/2021/2.
[183]Gfv.VI.30.146/2021/3.
[184]Gfv.VI.30.153/2021/2.
[185]Gfv.VI.30.158/2021/5.
[186]Gfv.VII.30.167/2021/2.
[187]Gfv.VI.30.176/2021/2.
[188]Gfv.VI.30.179/2021/2.
[189]Gfv.VI.30.191/2021/2.
[190]Gfv.VI.30.256/2021/2.
[191]Gfv.VI.30.257/2021/2.
[192]Gfv.VI.30.263/2021/3.
[193]Gfv.VI.30.274/2021/2.
[194]Gfv.VI.30.287/2021/2.
[195]Gfv.VI.30.289/2021/5.
[196]Gfv.VI.30.290/2021/2.
[197]Gfv.VI.30.303/2021/3.
[198]Gfv.VI.30.307/2021/2.
[199]Gfv.VI.30.308/2021/2.
[200]Gfv.VI.30.319/2021/3.
[201]Gfv.VI.30.320/2021/3.
[202]Gfv.VI.30.321/2021/2.
[203]Gfv.VI.30.335/2021/2.
[204]Gfv.VI.30.352/2021/4.
[205]Gfv.VI.30.358/2021/2.
[206]Gfv.VI.30.369/2021/3.
[207]Gfv.VI.30.383/2021/3.
[208]Gfv.VI.30.390/2021/3.
[209]Gfv.VI.30.399/2021/2.
[210]Gfv.VI.30.408/2021/2.
[211]Gfv.VI.30.411/2021/2.
[212]Gfv.VI.30.422/2021/2.
[213]Gfv.VI.30.435/2021/2.
[214]Gfv.VI.30.436/2021/4.
[215]Gfv.VI.30.440/2021/6.
[216]Gfv.VI.30.457/2021/3.
[217]Gfv.VI.30.509/2021/5.
[218]Gfv.VI.30.510/2021/2.
[219]Gfv.VI.30.517/2021/3.
[220]Gfv.VI.30.527/2021/9.
[221]Gfv.VI.30.550/2021/2.
[222]Mfv.VIII.10.061/2022/2.
[223]Pfv.I.20.003/2022/4.
[224]Pfv.IV.20.013/2022/4.
[225]Pfv.I.20.019/2022/2.
[226]Pfv.II.20.029/2022/3.
[227]Pfv.II.20.074/2022/2.
[228]Pfv.II.20.084/2022/3.
[229]Pfv.I.20.102/2022/2.
[230]Pfv.V.20.114/2022/6.
[231]Pfv.V.20.132/2022/2.
[232]Pfv.I.20.135/2022/2.
[233]Pfv.I.20.141/2022/2.
[234]Pfv.I.20.142/2022/2.
[235]Pfv.V.20.163/2022/8.
[236]Pfv.II.20.168/2022/2.
[237]Pfv.I.20.170/2022/2.
[238]Pfv.II.20.214/2022/2.
[239]Pfv.III.20.247/2022/2.
[240]Pfv.III.20.296/2022/2.
[241]Pfv.I.20.316/2022/2.
[242]Pfv.II.20.317/2022/2.

- [243]Pfv.IV.20.336/2022/3.
[244]Pfv.V.20.341/2022/2.
[245]Pfv.I.20.368/2022/2.
[246]Pfv.III.20.419/2022/2.
[247]Pfv.I.20.442/2022/2.
[248]Pfv.II.20.443/2022/2.
[249]Pfv.II.20.462/2022/3.
[250]Pfv.II.20.467/2022/2.
[251]Pfv.V.20.471/2022/2.
[252]Pfv.II.20.484/2022/2.
[253]Pfv.IV.20.518/2022/5.
[254]Pfv.II.20.522/2022/2.
[255]Pfv.III.20.536/2022/2.
[256]Pfv.I.20.563/2022/8.
[257]Pfv.I.20.564/2022/6.
[258]Pfv.I.20.587/2022/2.
[259]Pfv.V.20.612/2022/2.
[260]Pfv.III.20.619/2022/2.
[261]Pfv.V.20.648/2022/5.
[262]Pfv.V.20.675/2022/2.
[263]Pfv.V.20.713/2022/2.
[264]Pfv.I.20.718/2022/2.
[265]Pfv.III.20.744/2022/2.
[266]Pfv.III.20.746/2022/5.
[267]Pfv.IV.20.748/2022/2.
[268]Pfv.IV.20.749/2022/2.
[269]Pfv.IV.20.750/2022/2.
[270]Pfv.III.20.781/2022/2.
[271]Pfv.II.20.782/2022/3.
[272]Pfv.IV.20.785/2022/2.
[273]Pfv.II.20.838/2022/3.
[274]Pfv.II.20.850/2022/2.
[275]Pfv.II.20.855/2022/2.
[276]Pfv.III.20.904/2022/3.
[277]Pfv.V.20.968/2022/2.
[278]Pfv.II.20.974/2022/2.
[279]Pfv.III.20.976/2022/3.
[280]Pfv.IV.20.984/2022/2.
[281]Pfv.IV.21.031/2022/2.
[282]Pfv.III.21.033/2022/2.
[283]Pfv.V.21.037/2022/3.
[284]Pfv.V.21.064/2022/3.
[285]Pfv.II.21.083/2022/2.
[286]Pfv.II.21.091/2022/2.
[287]Pfv.II.21.096/2022/2.
[288]Pfv.II.21.101/2022/2.
[289]Pfv.III.21.113/2022/2.
[290]Pfv.III.21.116/2022/2.
[291]Pfv.III.21.166/2022/2.
[292]Pfv.II.21.189/2022/2.
[293]Pfv.V.21.194/2022/2.
[294]Pfv.V.21.196/2022/2.
[295]Pfv.V.21.246/2022/2.
[296]Pfv.II.21.271/2022/2.
[297]Gfv.VI.30.009/2022/2.
[298]Gfv.VI.30.014/2022/2.
[299]Gfv.VI.30.015/2022/2.
[300]Gfv.VI.30.022/2022/2.
[301]Gfv.VI.30.028/2022/2.
[302]Gfv.VI.30.035/2022/4.
[303]Gfv.VI.30.041/2022/5.
[304]Gfv.VI.30.047/2022/2.
[305]Gfv.VI.30.048/2022/4.
[306]Gfv.VI.30.049/2022/4.
[307]Gfv.VI.30.069/2022/8.
[308]Gfv.VI.30.070/2022/2.
[309]Gfv.VI.30.089/2022/5.
[310]Gfv.VI.30.096/2022/2.
[311]Gfv.VI.30.099/2022/2.
[312]Gfv.VI.30.101/2022/2.
[313]Gfv.VI.30.111/2022/2.
[314]Gfv.VI.30.114/2022/2.
[315]Gfv.VI.30.116/2022/2.
[316]Gfv.VI.30.117/2022/2.
[317]Gfv.I.30.132/2022/2.
[318]Gfv.VI.30.134/2022/2.
[319]Gfv.VI.30.154/2022/3.
[320]Gfv.VI.30.155/2022/4.
[321]Gfv.VI.30.158/2022/2.
[322]Gfv.VI.30.180/2022/2.
[323]Gfv.V.30.191/2022/2.
[324]Gfv.VI.30.200/2022/2.
[325]Gfv.I.30.227/2022/2.
[326]Gfv.III.30.247/2022/2.
[327]Gfv.VI.30.250/2022/2.
[328]Gfv.VI.30.251/2022/7.
[329]Gfv.V.30.253/2022/2.
[330]Gfv.III.30.263/2022/4.
[331]Gfv.VI.30.292/2022/2.
[332]Gfv.VI.30.304/2022/2.
[333]Gfv.VI.30.305/2022/2.
[334]Gfv.V.30.311/2022/2.
[335]Gfv.VI.30.318/2022/2.
[336]Gfv.V.30.320/2022/2.
[337]Gfv.VI.30.325/2022/2.
[338]Gfv.VI.30.328/2022/2.
[339]Gfv.V.30.339/2022/2.
[340]Gfv.VI.30.340/2022/2.
[341]Gfv.VI.30.344/2022/5.
[342]Gfv.III.30.347/2022/2.
[343]Gfv.III.30.364/2022/3.
[344]Gfv.V.30.366/2022/2.
[345]Gfv.V.30.392/2022/3.
[346]Gfv.V.30.406/2022/2.
[347]Gfv.VI.30.421/2022/2.
[348]Gfv.V.30.434/2022/2.
[349]Gfv.V.30.442/2022/2.
[350]Gfv.V.30.454/2022/2.
[351]Gfv.I.30.472/2022/2.
[352]Gfv.VI.30.475/2022/2.
[353]Gfv.V.30.479/2022/2.
[354]Gfv.III.30.480/2022/2.
[355]Gfv.V.30.518/2022/3.
[356]Gfv.V.30.539/2022/2.

Tóth Andrea Noémi*
„A jogegység követelménye a büntető-, a
közigazgatási és a polgári eljárásban”
Beszámoló a Kúria Werbőczy Kutatóintézet III.
Kutatóintézeti Napjáról

A Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézete 2023. november 30-án tartotta harmadik Kutatóintézeti Napját, amelynek programját a korábbi alkalmakhoz hasonlóan, ezúttal is a kutatóintézetben dolgozó főtanácsadók egy konkrét téma köré szervezett tudományos eszmecsereje adta. Valamennyi előadás és korreferátum a jogegység követelményéhez kapcsolódott, vizsgálva annak jogtörténeti, büntetőeljárás, polgári, valamint közigazgatási eljárásbeli sajátosságait.

Dr. Ábrahám Márta, a kutatóintézet igazgatója Finkey Ferenc gondolataival köszöntötte az egybegyűlteket: „a legfelső, illetőleg az utolsó fokban ítélő bíróság ítélete rendszerint az emberileg elképzelhető legigazabb és legigazságosabb döntést tartalmazza”.¹ Hangsúlyozta, hogy a jogegység alkotmányos alapját az Alaptörvény 25. cikke képezi, amelynek (3) bekezdése szerint „a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét”. A Kúria feladata ennek keretében a bíróságok ítélkezési gyakorlatának monitorozása is, azonban a jogegységesítő tevékenység jelentős részben a felülvizsgálati eljárásban történik mindhárom szakágban.

Az első előadást Bódiné dr. Beliznai Kinga főtanácsadó tartotta, amelynek címe „A jogegységre irányuló törekvés megjelenése a magyar jogban” volt. Az előadás a 18. századtól tekintette át a Kúria jogegységesítéssel kapcsolatos feladatait.

A 18. század elején a Kúria ugyan még kevesebb döntést hozott, de különös gondot fordított azok minőségére. A polgári kori Magyarországon döntvényalkotási joggal a Kúria, a királyi ítélőtáblák és a Közigazgatási Bíróság rendelkezett. A döntvény a felsőbbbíróságok elvi megállapodása volt, amely az azt kiadó bíróság számára mindaddig követendő volt, amíg azt egy újabb felül nem írta. A döntvény célja tehát a jogegység megóvása volt. 1723-tól a Kúria elvi megállapításokat tartalmazó ítéleteit *decisiones*nek, ha pedig többször nyilatkozott ugyanazon kérdésben, *decisio praejudicium*nak, azaz irányadó elvi kijelentésnek nevezték. A magyar bírósági szokásjog – ellentétben a *common law* rendszerével – nem esetről esetre utalt vissza, hanem az adott kérdés eldöntésében megfigyelhető tendenciákat követte. Megjelent a felsőbbbírói gyakorlat összegyűjtésére irányuló törekvés is, amelynek eredményeként 1769-ben megszületett a *Planum Tabulare*, amely nemcsak a Kúriától, hanem az alsóbb fokú bíróságoktól származó döntést is tartalmazott, hiszen nem minden ügy került a Kúria elé. A *Planum Tabulare* első része az eljárási kérdésekre vonatkozó, míg második része a

perekhez kapcsolódó anyagi jogszabályokkal összefüggő döntéseket foglalta magában. Tartalmazta azokat a *decisiones*ket is, amelyek „egymással kölesönösen ellenkezni látszanak”. A *Planum Tabulare* gyakran szolgált hivatkozási alapként, emellett képet adott a korabeli ítélkezési gyakorlatról, azonban az abban megjelent elvi megállapodások nem bírtak kötőerővel sem a Kúriára, sem pedig az alsóbb fokú bíróságokra.

Az előadás kiemelte a téma szempontjából jelentős 19. századi fordulópontokat is. 1823-tól a Kúria maga adta ki saját döntéseit 1848-ig, majd 1861-től azok ismét megjelentek nyomtatásban, ez azonban csak egy évig tartott. 1869. augusztus 8-tól a magyar királyi Curia elvi jellegű határozatai „Curiai határozatok” címmel jelentek meg a Jogtudományi Közlöny mellékleteként.

Az előadás ezt követően a polgári ügyekben, majd a büntetőügyekben felmerülő vitás kérdések rendezésére szolgáló 19. századi szabályokra tért rá. Polgári ügyekben az 1881. évi perrendtartási novellát idézte, amely szerint „Az igazságszolgáltatás egyöntettségének megóvása végett, a vitás elvi kérdések, a magy. kir. Curia polgári tanácsainak teljes ülésében döntetnek el”, s ismertette a döntvényalkotási jogról és az eljáró tanács (a teljes tanács) összetételéről szóló 1881. évi igazságügy-miniszteri rendelet² szabályait. Kiemelte az ítélőtáblák decentralizációjáról szóló 1890. évi XXV. törvénycikk rendelkezését, miszerint „A kir. ítélőtábla azokban az ügyekben, melyekben a törvény szerint mint utolsó foku bíróság jár el, a felmerült vitás elvi jelentőségű jogkérdéseket teljes ülésben dönti el. A teljes ülés elvi megállapodását az illető kir. tábla tanácsai mindaddig követni tartoznak, míg azt újabb teljes ülési megállapodás meg nem változtatja”. Igazságügyi miniszteri rendelet³ alapján a Curia elnöke gondoskodott arról, hogy a királyi ítélőtábláktól érkezett teljes ülésben hozott, egymással ellentétes döntésekről más döntésektől elkülönített nyilvántartás működjön és az ellentétes döntéseket esetről esetre összehasonlítsák.

Büntetőügyekben az Igazságügyminisztérium az 1880. augusztus 2-án kelt szabályrendeletben⁴ a fellebbviteli bíróságoknál a teljes ülési megállapodásokat írta elő a felmerült vitás elvi kérdések rendezésére. A 19. század végén a francia bűnvádi perrendtartás mintájára a „perorvoslat a jogegység érdekében” elnevezésű rendkívüli jogorvoslat szolgálta a jogegységet, majd az 1896. évi XXXIII. törvénycikk (Bűnvádi perrendtartás) szabályai szerint a koronaügyész fordulhatott bármely büntetőbíróság törvénysértő, jogerős határozatával vagy egyéb intézkedésével szemben a jogegység érdekében közvetlenül a Curiához. A Curia az eljárás keretében meghozott első határozatában (1900. május 17.) megsemmisítette az eperjesi királyi törvényszék döntését. A Bűnvádi perrendtartás módosítására hozott 1907. évi XVIII. törvénycikk tartalmazta, hogy „Az igazságszolgáltatás egyöntettségének megóvása

* A szerző PhD adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar; főtanácsadó, Kúria. A beszámoló a szerző álláspontját tartalmazza és nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ FINKEY Ferenc: *Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban*, Magyar Jogi Szemle kiadása, Budapest, 1927, 9.

² 2.214/1881. I. M. E. sz. rendelet.

³ 4.214/1891. I. M. E. sz. rendelet.

⁴ 18.671/1880. I. M. sz. szabályrendelet.

végett büntető ügyekben a vitás elvi kérdések a kir. Curia büntető tanácsainak teljes ülésében döntenek el. Ha a felmerült vitás elvi kérdés nem csupán büntetőjogi természetű, annak eldöntése végett vegyes teljes ülést kell tartani, a mely a kir. Curianak összes büntető és polgári tanácsaiból alakul.”

Az előadás utolsó nagyobb egysége a jogegységi tanácsok felállításáról szóló szabályanyagot mutatta be, többek között idézte az 1912. évi LIV. törvénycikket is. Eszerint „Az igazságszolgáltatás egyöntetűségének megóvása végett a vitás elvi kérdést a kir. Kúriának erre a célra alakított tanácsa (jogegységi tanács) dönti el:

1. ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúriának ugyanazt az elvi kérdést eldöntő oly határozatától, a mely a hivatalos gyűjteménybe fel van véve;

2. ha a kir. Kúria ellentétes elvi alapon nyugvó határozatokat hozott, vagy ha a kir. ítélőtáblák, a kir. törvényszékek vagy a kir. járásbírók elvi kérdésben ellentétes gyakorlatot folytatnak, és a kir. Kúria elnöke vagy az igazságügyminiszter a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását jövőre szükségesnek tartja.” E törvénycikk nyomán négy jogegységi tanács működött a Kúrián, amelyek különböző jogterületek kérdéseit vizsgálták.

Az idézett törvénycikkhez igazságügy-miniszteri rendelet⁵ is kapcsolódott, amely megkülönböztette egymástól a jogegységi döntvényt és a teljes ülési döntvényt, mindkettő kötelező erővel bírt az alsóbb fokú bíróságokra. A korabeli jogászai közvélemény egy része az egységes jogalkalmazás megteremtésének lehetőségét látta ebben, míg mások a Kúrián belül is fellelhetőnek vélték egyes kérdésekben az ingadozás, bizonytalanság jeleit. A teljes ülési határozathozatal nehézkes és hosszadalmas volt, azonban az 1932-ből fennmaradt vélemény szerint „a kir. Kúria akkor van feladata magaslatán, ha jogegységi döntéseivel a gyakorlati életet mentesíti a bizonytalanságtól, a zavaroktól, a hiábavaló energiapazarlástól”.

A Kutatóintézeti Nap második előadója, dr. Pomeisl András József főtanácsadó volt, aki a polgári eljárásban vizsgálta a jogegységre vonatkozó követelményeket. Először is kiemelte, hogy a korlátozott precedensrendszer bevezetésével 2020. április 1-jétől megváltozott a jogegységi eszközrendszer. Ez érintette mind a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényben (Bsz.), mind pedig a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényben (Pp.) szabályozott eszközöket, s az előadás ez utóbbiakat elemezte. A Pp.-ben ekkor jelent meg az alsóbb fokú bíróság indokolási kötelezettsége, amennyiben a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) közzétett kúriai határozattól el kíván térni; továbbá a felülvizsgálat a BHGY-ban közzétett kúriai határozattól való eltérésre alapítottan. Ez utóbbi a felülvizsgálat engedélyezésének kötelező eseteként, míg mérlegelésen (engedélyezésen) alapuló felülvizsgálati okként, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása miatt indokolt.

A Pp.-ben az ítélet tartalmáról (a jogi indokolásról) szóló szabályok kiegészültek azzal a mondattal, amely előírja a bíróság indokolási kötelezettségét a Kúria közzétett határozatától való eltérés esetén: „A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), vagy az arra irányuló indítványt elutasította.”⁶ A Kúria ítélkezési gyakorlata ehhez kapcsolódóan már számos részletkérdést tisztázott: az ítéletet hozó (akár elsőfokú, akár másodfokú) bíróságnak csak akkor áll fenn az indokolási kötelezettsége, ha megállapítható az ügyazonosság a hivatkozott határozattal. Ha az alapügyben eljáró bíróság nem kíván eltérni a kúriai gyakorlattól, akkor nem kell részletesen megindokolnia, hogy miért tartja helyesnek a Kúria gyakorlatát, elegendő az erre való utalás. Kiemelten fontos azonban, hogy az indokolásra az általános szabályok vonatkoznak, az nem lehet formális, s ennek alkotmányos jelentősége van a tisztességes eljárás alapelve miatt.

Az előadás ezt követően a felülvizsgálatot vonatkozó szabályait elemezte. A közzétett kúriai határozattól jogkérdésben való eltérésre alapított felülvizsgálatot a Pp. szabályai 2020. április 1-jétől teszik lehetővé. A Kúria közzétett határozatának fogalmát a Pp. 346. § (5) bekezdése határozza meg, azaz a Kúria által 2012 után hozott, Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatot kell értenünk alatta. Rendkívül fontos követelmény, hogy a felülvizsgálati kérelemben nem elegendő csak megjelölni azt a határozatot, amelytől a kérelmező álláspontja szerint jogkérdésben eltérés történt, hanem részletesen ki is kell fejteni, hogy mely jogkérdésben tért el a támadott határozat a hivatkozott határozattól. Amennyiben a fél ezt nem tárja fel, a Kúria nem lesz abban a helyzetben, hogy megállapíthassa az ügyazonosság fennálltát vagy annak hiányát.

A felülvizsgálat kötelező engedélyezése körében kiemelte, hogy a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben meg kell jelölni a Kúria közzétett határozatát és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálattal támadott ítéleti rendelkezés jogkérdésben eltér. Ezt követően a Kúria gyakorlatát ismertette, amely szerint a Kúria általában visszautasítja a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet, amennyiben az nem jelöl meg konkrét határozatot, míg megtagadja a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél a kérelmében nem jelölte meg azt a közzétett határozatot, amelytől a támadott határozat eltér, valamint ha a megjelölt határozat nem a Kúria közzétett határozata (azaz 2012 előtti, azt nem a Kúria hozta, nincs a BHGY-ban közzétéve); hiányzik az ügyazonosság; a támadott határozat nem tért el a hivatkozott határozattól; továbbá ha a támadott határozat eltér a közzétett kúriai határozattól, de az eltérés csak egyedi jellegű kérdést vet fel.

Rámutatott, hogy a Pp. 409. § (2) bekezdésében két különböző felülvizsgálati ok jelenik meg: az egyik a joggyakorlat egységének biztosítása, amelynek hátterében a széttartó bírósági gyakorlat áll és az, hogy a Kúria még nem foglalt állást az adott

⁵ 59.200/1912. I. M. sz. rendelet.

⁶ Pp. 346. § (5) bekezdés.

kérdésben. A másik felülvizsgálati ok a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségessége, amikor a kialakult kúriai gyakorlat valamilyen okból a továbbiakban nem tartható fenn. E körben is ismertette, hogy milyen indokok vezethetnek a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasításához (például a fél nem jelölte meg a szétartó vagy a meghaladott gyakorlatot reprezentáló határozatot; nem indokolta meg, hogy miért kell a joggyakorlatot egységesíteni, illetve továbbfejlesztetni); s melyek vezethetnek az engedélyezés megtagadásához (például a felvetett kérdés hipotetikus vagy nem releváns; a Kúria már állást foglalt a megjelölt elvi kérdésben; illetőleg a fél nem hivatkozott a kialakult gyakorlatra vagy nem indokolta meg, hogy miért kellene a kialakult gyakorlatot megváltoztatni).

Dr. Szilágyi Gábor főtanácsadó korreferátumában kiemelte, hogy a Kúriának a polgári szakágban is kettős szerepe van: egyrészt a jogalkalmazás egységének biztosítása, másrészt pedig az egyedi ügyek elbírálása. A Pp.-t koncepcionális változások érintették, ezek célja a hatékonyabb egységesítő tevékenység előmozdítása volt.

Ezt követően néhány gyakorlati megfigyelést említett: sok esetben előfordul, hogy az alsóbb fokú bíróság indokolási kötelezettségére hivatkozó felülvizsgálati kérelem olyan határozatokat jelölt meg, amelyekkel nem áll fenn az ügyazonosság. Gyakori, hogy a közzétett kúriai határozattól jogkérdésben való eltérésre hivatkozáskor a kérelmet előterjesztő nem jelöli meg, hogy a támadott határozat melyik konkrét határozat melyik pontjától hol tér el. Megfigyelhető az is, hogy a kérelmezők a Kúriára sok esetben „negyedfokú fórumként” és nem pedig rendkívüli perorvoslati eljárásban eljáró bírósággént tekintenek. A felülvizsgálati kérelem, illetőleg a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése során gondot okozhat a felülvizsgálati okok elhatárolása és a kérelem jogalapjának megfelelő meghatározása is. Kiemelte, hogy a Kúria a BHGY-ban közzétett korábbi döntéseit folyamatosan nyomon követi, s ebben a tanácsok mellett dolgozó főtanácsadók hathatós segítséget nyújthatnak.

A jogegység követelményéről a büntetőeljárásban dr. Czebe András főtanácsadó tartott előadást. A bevezető gondolatokban hangsúlyozta, hogy meg kell különböztetni egymástól a „büntetőjog egységesítése”, a „büntető jogegység” fogalmát: előbbi a tételesjog teremt meg, míg utóbbit a joggyakorlat alakítja ki. Felhívta a figyelmet a büntetőjog szankciós zárókö funkciójára: a büntetőjogot napjainkig jelentősen befolyásolja az eredete és a története, s ezekre mind a jogalkotónak, mind a jogalkalmazónak tekintettel kell lennie. Nem alkotható olyan büntetőtörvény, amely minden gyakorlati esetet rendez, ezért nemcsak a legfelsőbb, hanem a legelső szinten eljáró bíróságon is szükséges a törvény értelmezése és magyarázata. A jogegységesítés a legfőbb bírói fórumot illeti meg, ami a büntetőjog területén kiforrott dogmatikán és történelmi hagyományokon alapul. Ezt jól érzékeltetik a Királyi Curia azon döntései, amelyeket ma sem értelmezhetünk másképp. Példaként említett 1928-ból származó királyi curiai döntést a súlyosabb büntető rendelkezés visszaható hatályának tilalmára, a jogos védelemre (a tettfelőlenség elvére), a kétszeres értékelés tilalmára. A Kúria napjainkban sem feledkezhet meg a jogegységesítő feladatáról,

ennek az Alaptörvényben nevesített kizárólagos letéteményese. Arra kell törekednie, hogy a Magyar Királyi Curia évszázados hagyományait szem előtt tartva olyan jogértelmezést fogalmazzon meg, amelyek hasonló történelmi távlatokban alakítják a gyakorlatot. Ezt a folyamatot nehezítheti a törvénymódosítások üteme, különösen, ha olyan jogintézményt kíván bevezetni, ami a magyar büntetőjogban történelmi előzmények nélkülinek tekinthető és emiatt a hagyományos alapelvekkel szembe kerülhet. Erre lehet példa a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, amikor az Emberi Jogok Európai Bíróságának elvárása jogalkalmazással nem, csak jogalkotással (a büntetőjog egységesítésével) lenne teljesíthető, azonban kizárólag az alkotmányjogi kérdések tisztázását követően.

Az előadás rámutatott arra is, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) a terhelti együttműködés egyik fő színterévé emelte az előkészítő ülést. Ennek eljárást gyorsító hatása vitathatatlan, statisztikák szerint az ügyészi indítvány az esetek 80%-ában eredményes. Probléma forrása lehet azonban, hogy az előkészítő ülésen korlátozott a bizonyítás felvétele: a bíróság feladata a beismerés törvényi feltételeinek vizsgálata. Több kúriai döntés is foglalkozott e kérdéskörrel, az egyik legjelentősebb a korlátozott beszámítási képességű terhelt beismerésével foglalkozó, BH 2021.160. számon is megjelent határozat, amely szerint a terhelt beszámítási képességének korlátozottsága önmagában nem zárja ki automatikusan a beismerő nyilatkozat elfogadását. Észszerű kétely esetén viszont nem mellőzhető a bizonyítás felvétele, ami csak tárgyaláson történhet. Megállapította, hogy az anyagi igazságra törekvés a konszenzuális eljárásokban abban nyilvánul meg, hogy a bíróság vizsgálja a beismerés feltételeit, amennyiben azonban azt elfogadja, akkor a perbeli igazság győz. Ez egy új, hibrid igazság-fogalom megjelenéséhez vezet.

Összegzésként kifejtette, hogy a jogegység követelménye a büntetőeljárás szempontjából garanciaként értelmezhető és enélkül az anyagi és alaki büntetőjog alapelvei nem tudnának maradéktalanul érvényesülni. Az alapelvekhez hasonlóan a garanciák esetében is a mennyiség helyett a minőségre kell a hangsúlyt helyezni, hiszen ez biztosíthatja a büntetőeljárás hatékonyságát. A Kúriának állandó készenlétben kell állnia arra az esetre, ha szükséges a változó, illetve az új jogintézmények értelmezése, továbbá, ha a bírói gyakorlat megosztottá válik valamelyik kérdésben.

A Werbőczy Kutatóintézet igazgatója erre reflektálva kifejtette, hogy amennyiben a Kúria a felülvizsgálati eljárás során kiszűri a jogkérdésben ellentétes döntéseit, ez várhatóan csökkenti fogja a jogegységi panaszok érkezését. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a Büntető Kollégium 2023-ban a kollégiumi véleményeket egységesítette, ennek eredményét a 2/2023. (VII. 5.) BK véleményben közzétette. A felülvizsgálati indítványban és a jogegységi panaszban a kollégiumi vélemény helyett azonban a BHGY-ban közzétett kúriai határozatra kell hivatkozni, így megállapítható a kollégiumi vélemények normatív szerepének csökkenése.

Dr. Pödör Lea főtanácsadó korreferátumában jogegység fogalmát jogelméleti perspektívából közelítette meg, s ezt három pillérré építette.

Az első a korábbi esetekkel való érvelés volt. Ennek kifejtése során rámutatott, hogy a bíró az általános és a különös közötti közvetítést látja el. Ez a kiemelt jelentőségű tevékenység a jog természetéből is ered, hiszen a jog jelen van az általános szabályokban és egyedi ügyekben hozott határozatokban is és ezek között a bíró ítélkezési tevékenysége jelenti a hidat. Általános követelmény, hogy a hasonló eseteket hasonlóan kell eldönteni, ezt azonban a bíró függetlenség fényében kell értelmezni.

A kiegészítő előadás második pillére a büntetőjog természetéből eredeztethető: a büntetőjog olyan szabályanyag, ami magában hordozza a társadalom etikai kódexét is. Idézte Ronald Dworkin jogelméletét, amely szerint a modern államok alkotmánya foglalja magában az értékeket és elveket, a tételes jog és a dogmatika pedig megfelelően tükrözik a társadalmi alapot. A korreferátum hangsúlyozta, hogy a büntető törvénykönyv, a büntetőeljárás törvény és Alaptörvény közös pontjai egyértelműen megtalálhatóak (például az egyes különös részi tényállásoknál a védett jogi tárgyak védett jogokra vezethetők vissza). Kitért arra is, hogy számos kutatás vizsgálta, hogy a büntetőjog számára melyik lenne a leginkább megfelelő jogértelmezési módszer és az eredmények azt mutatják, hogy ez az Alaptörvény 28. cikkében is megjelenő alkotmánykonform-teleologikus értelmezés. A bíró az egyedi eset elbírálásakor feltárja az erkölcsi alapokat és az alkalmazandó szabály mögöttes igazoló elveit is.

A korreferátum harmadik része példákat sorakoztatott fel, amelyek azt szemléltetik, hogy hogyan jelenik meg a jogegység a büntető ítélkezési gyakorlatban.

A Kutatóintézeti Nap negyedik tematikus egysége a közigazgatási eljáráshoz kapcsolódott. Dr. Ott Anett főtanácsadó előadásában kifejtette, hogy a jogegység biztosításában kiemelkedően fontos a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának működése: a jogegységi eljárás, az előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása és ennek eredményeképpen a jogegységi határozat vagy a jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozatok meghozatala. Ugyan a jogegység érdekét szolgálhatják még a kollégiumi vélemények, a kollégiumi ülések és a joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége is, hiszen rendkívül hasznos információforrások lehetnek, azonban ezek kötelező hatállyal nem bírnak.

A Kúria döntéseihez társuló precedenshatás intézményes formát a korlátozott precedensrendszer és a jogegységi panasz eljárás bevezetésével nyert. Az előadás 2019 és 2022 között vizsgálta közigazgatási jogegységet, ennek keretében elemezte a meghozott jogegységi határozatokat és jogegységi panasz eljárásban hozott határozatokat. Megállapította, hogy a vizsgált időszakban a legtöbb jogegységi határozat, illetve jogegységi panasz is a közigazgatási ügyszakot érintette, amelynek oka az lehet, hogy bár a közigazgatási eljárást az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Akr.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) szabályozzák, azonban a közigazgatási anyagi jog szabályanyaga számos különböző jogszabályban található meg, ami megnehezítheti az egységes gyakorlat kialakítását.

A korreferátumban dr. Horváth Edit Írisz főtanácsadó ismertette, melyek voltak a Kp. egységes alkalmazása érdekében tett jogalkotói és

jogalkalmazói lépések. Egyfelől kiemelte, hogy a joggyakorlat egységesítésének egyik módszere a jogszabály módosítása és ezzel a nem kellően egyértelmű szabályok pontosítása. E körben utalt arra, hogy a Kp.-t már a hatályba lépése előtt, valamint ezt követően többször is módosították. Másfelől rámutatott, hogy a Kúria jogegységi határozatokkal biztosítja a Kp. egységes értelmezését és alkalmazását. Röviden áttekintette a 2017-től vizsgált időszakban meghozott, Kp.-t érintő jogegységi határozatok tartalmát, végül arra a következtetésre jutott, hogy mind a jogalkotás, mind pedig a jogalkalmazás oldalán megfigyelhető az egységesítő tevékenység.

A fórum zárásaként a kutatóintézet igazgatója hangsúlyozta, hogy a Werbőczy Kutatóintézetnek – főként a főtanácsadók tevékenységén keresztül – továbbra is jelentős szerepe lesz a joggyakorlat egységesítésének támogatásában, s ehhez a Kutatóintézeti Nap színvonalas előadásai és korreferátumai nagymértékben hozzájárultak.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
